
UNIVERSITY OF TORONTO DUPL
3 1761 00382504 9

พระ

Tripitaka
[Tipitaka]

สุตฺตนฺตปิฎก อังคุตฺตรนิกาย

Anguttara-
da sanipata

ทสนิปาต แล เอกาทสนิปาต

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร

ทรงชำระแล้ว

พิมพ์เปนส่วนพระราชกุศล

ในมงคลสมัยแห่งสิริราชสมบัติได้ ๒๕ ปี บริบูรณ

รัตนโกสินทรศก ๑๑๒

จิรํ รชฺเช ปติฏฺฐาตุ.

LIBRARY
FEB 18 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

อารัมภกถา.

ศุภมัสดุพระพุทธสาสนกาลเปนอดีตภาคล่วงแล้ว ๒๔๓๑ พรรษา ปัตยุบันกาล มุสิกสังวัจฉรมาฆมาศ กาฬปักษ์ปาฏิบทโสรวาร บริเฉทกาลกำหนด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บุรุษยรัตนราชรวิวงษ์ วรุตมพงษบริพัตร วรขัตติยราชนิกโรดม จาตุรันต บรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนารถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชดำริห์ว่า พระพุทธสาสโนวาททั้งปวงซึ่งกุลบุตรได้ศึกษา แลปฏิบัติสืบมาจนบัดนี้ ย่อมเนื่องอยู่ในพระปริยัติไตรปิฎกทั้งสิ้น แต่กาลก่อนมา พระเจ้าแผ่นดินที่นับถือพระพุทธสาสนา ย่อมทรงพระราชศรัทธาเปนสาสนูปถัมภก ให้กำลังแก่พระสงฆ์พุทธสาวกให้ทำสังคีติชำระ

อารัมภกถา.

พระไตรปิฎกปริยัติธรรม หลายครั้งหลายคราว เปนราชประเพณีสืบมา แลจารึกเปนอักษรลงในใบลานเปนฉบับคัดลอกต่อกันไป จึ่งเปนฉบับแพร่หลายไปในประเทศที่นับถือพระพุทธสาสนาทั้งปวง แต่ก่อนมาประเทศที่นับถือพระพุทธสาสนา ยังมีอำนาจปกครองบ้านเมืองโดยลำพังตัว พระเจ้าแผ่นดินเปนผู้นับถือพระพุทธสาสนา ได้ทำนุบำรุงอุดหนุนการสาสนาอยู่หลายประเทศด้วยกัน คือ กรุงสยาม เมืองลังกา เมืองพม่า เมืองลาว เมืองเขมร เมื่อเกิดวิบัติอันตราย พระไตรปิฎกขาดสูญบกพร่องไปในเมืองใดก็ได้อาไศรยหยิบยืมกันมาลอกคัดคงฉบับบริบูรณ ถ่ายกันไปถ่ายกันมาได้ แต่ในกาลทุกวันนี้ ประเทศลังกาแลพม่า ตกอยู่ในอำนาจอังกฤษ ผู้ปกครองรักษาบ้านเมือง ไม่ได้นับ ถือพระพุท ธสาสนา ก็ทำนุบำรุงแต่อาณาประชาราษฎรไพร่บ้านพลเมือง หาได้อุดหนุนการพระพุทธสาสนา เหมือนอย่างพระเจ้าแผ่นดินซึ่งนับถือพระพุทธสาสนาแต่ก่อน ไม่ พระสงฆ์ซึ่งปฏิบัติตามพระพุทธสาสนา ก็ต่างคนต่างประพฤติตามลำพังตน คนที่ชั่วมากกว่าดีอยู่เปนธรรมดา ก็ชักพาให้พระปริยัติธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวิปริตผิดเพี้ยนไปตามอัธยาไศรย์ ส่วนเมืองเขมรนั้นเล่า ก็ตกอยู่ ในอำนาจของฝรั่งเศษ ไม่มีกำลังที่จะอุดหนุนพระพุทธสาสนาให้ เปนการมั่นคงถาวรไป ได้ ส่วนเมืองลาวที่อยู่ในพระราชอาณาเขตร สยาม เจ้านายแลไพร่บ้านพลเมืองก็นับถือพระพุทธสาสนาวิปริตแปรปรวนไปด้วยเจือปนผีสางเทวดา จะเอาเปนหลักฐานมั่นคงก็ไม่ได้ ถ้าพระไตรปิฎกวิปริตเคลื่อนคลาด ไป ในเวลานี้ จะหาที่สอบสวนลอกคัดเหมือนอย่างแต่ก่อนนั้นไม่มีแล้ว การพระพุทธสาสนา

ยังเจริญมั่นคงถาวรอยู่แต่ในประเทศสยามนี้ประเทศเดียว จึ่งเปน เวลาสมควรที่จะสอบสวนพระไตรปิฎก ให้ถูกต้องบริบูรณแล้วสร้างขึ้นไว้ ให้มากฉบับแพร่หลาย จะได้เปนหลักฐานเชื้อสายของสาสนธรรม คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสืบไปภายน่า ก็ธรรมอันใดที่ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสสั่งสอน ย่อมเปนธรรมอันวิเศษอุดมยิ่ง ซึ่งจะ นำให้สัตว์พ้นจากทุกข์ภัยได้โดยจริงเปนธรรมวิเศษเที่ยงแท้ ย่อมจะ เปนที่ปราถนาของผู้ซึ่งมีปัญญา ได้เล่าเรียนตริตรองแล้วปฏิบัติตาม ได้รับผลมากน้อยตามประสงค์ ก็คงจะยังมีผู้ซึ่งจะอยากเรียนรู้เพื่อ ปฏิบัติตามสืบไปภายน่าเปนแท้ จึ่งเปนธรรมที่ควรจะสงวนไว้ให้เปน ประโยชน์แก่ชนภายน่า ก็การสร้างพระไตรปิฎกในประเทศสยาม ที่มีมา แต่โบราณนั้น จารึกเปนอักษรขอมลงในใบลานเพื่อเปนของถาวรมั่นคง แต่กาลที่ทำเปนการลำบาก กว่าจะสำเร็จแต่ละคัมภีร์ก็เปนการเนิ่นช้ามาก ยากที่จะให้ฉบับพระปริยัติธรรมแพร่หลายไปได้ อนึ่งในสยามรัฐมณฑลนี้ แต่เดิมได้เคยใช้อักษรขอมเปนแบบฉบับมา จึ่งทำให้ชนเปนอันมาก เข้าใจเสียว่าอักษรขอมเปนของรองรับเนื้อความในพระพุทธสาสนา เมื่อ จะกล่าวโดยที่จริงแท้แล้ว ตัวอักษรไม่เปนประมาณ อักษรใดใดก็ควรใช้ได้ ทั้งสิ้น ประเทศอื่นที่นับถือพระพุทธสาสนา คือ ลังกา พม่า ลาว เขมร เปนต้น ก็สร้างพระไตรปิฎกด้วยอักษรตามประเทศของตนๆ ทุกประเทศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริห์เหนการเช่นกล่าวมา แล้วข้างต้นนี้ จึ่งมีพระราชประสงค์ที่จะให้ได้ตรวจสอบพระไตรปิฎกให้ถูก ถ้วนแล้วแลตีพิมพ์ด้วยอักษรสยาม เปนคัมภีร์ละเล่มหนึ่งบ้างสองเล่มบ้าง

เพราะทรงพระราชดำริห์เห็นว่า จะเปนประโยชน์ดีกว่าจารึกลงในใบลาน เรียงพิมพ์ครั้งหนึ่งตีได้หลายร้อยฉบับ จะหยิบยกไปมาก็ไม่เปนการลำบาก ท่านผู้ที่จะดูสอบสวนก็ง่าย เพราะหนังสือคัมภีร์หนึ่งก็รวบรวมอยู่ในเล่มเดียวกันไม่กระจัดกระจายขาดตกบกพร่อง ถึงแม้ว่ากระดาดจะไม่เปนของมั่นคงถาวรเสมอด้วยใบลานก็จริงอยู่ แต่ตีพิมพ์ครั้งหนึ่งมากกว่าจารึกในใบลานหลายสิบเท่า แลถ้าเก็บรักษาไว้ดี ๆ แล้ว ก็อยู่ทนนานได้นับด้วยร้อยปี เมื่อฉบับใดเปนประโยชน์ที่ต้องการมาก ก็ตีพิมพ์เพิ่มขึ้นได้อีกมากกว่าแลเร็วกว่าที่จะจารลงในใบลาน พระคัมภีร์พระปริยัติธรรมก็จะแพร่หลายสมบูรณในสยามรัฐมณฑลสืบไปภายน่า ทรงพระราชดำริห์เห็นเปนประโยชน์ดังนี้ จึ่งมีพระราชประสงค์ที่จะตีพิมพ์พระปริยัติธรรมขึ้นให้แพร่หลาย เปนการเกื้อกูลแก่ความตั้งมั่นของคำสอนแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สืบไปภายน่า

อิกประการหนึ่ง การซึ่งมีพระราชประสงค์จะตีพิมพ์พระปริยัติธรรมครั้งนี้ ได้มีพระราชหฤไทย์มุ่งหมายจะใคร่ให้ได้สำเร็จลง ทันกำหนดซึ่งทรงตั้งพระราชหฤไทย์ไว้ว่า ถ้าเสด็จดำรงอยู่ในศิริราชสมบัติได้ถึง ๒๕ ปี จะโปรดให้มีการมหกรรมฉลองพระไตรปิฎกนี้ ให้เปนการพระราชกุศลในมงคลสมัย ก็การซึ่งจะเสด็จดำรงอยู่ได้หรือมิได้ จนถึงกำหนดที่ว่านั้น ก็เอาเปนประมาณแน่ไม่ได้โดยธรรมดา แต่ทรงพระราชดำริห์ว่า การซึ่งทรงพระปรารภตรวจสอบพระไตรปิฎกแลสร้างขึ้นให้แพร่หลายนี้ จะเปนการมีคุณแก่ชนทั้งปวงทั่วไป นับว่าเปนการพระราชกุศลอันใหญ่ เปนไปในทางที่ชอบธรรม คงจะเปนเครื่องอุปถัมภ์ให้ได้สำเร็จดังพระบรมราชประสงค์

จึ่งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ดำรัสสั่ง สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ

อารัมภกถา.

เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงษ์ กรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช เป็นแม่กอง จัดการที่จะตีพิมพ์พระไตรปิฎก แลโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานอาราธนาพระบรมวงษานุวงษ์ซึ่งทรงผนวช แลพระราชาคณะถานานุกรมเปรียญผู้รู้พระปริยัติธรรม มาประชุมฟังพระราชดำริห์พระราชประสงค์แล้ว ได้แบ่งปันกันตรวจตราแก้ไขต้นฉบับส่งลงพิมพ์ แล้วสำเร็จบริบูรณตามพระบรมราชประสงค์

ทรงพระราชอุทิศส่วนพระราชกุศลในการซึ่งได้ทรงสร้างพระปริยัติธรรมครั้งนี้ แก่มหาชนนิกรทั่วไป ขอให้พระปริยัติธรรมอันตีพิมพ์ขึ้นไว้นี้ดำรงอยู่สืบไปสิ้นกาลนานเทอญ ฯะ

Transliteration of the Siamese alphabet and signs as used in the Pali text of this book.

Vowels.

Initial.	อ or	อั	อา	อิ	อี	อุ	อู	เอ	โอ.
	a		á	i	í	u	ú	e	o.
Medial & final.		ั	า	ิ	ี	ุ	ู	เ	โ
Place.		over	after	over		under		before	consonants.

Consonants.

ก́	ข́	ค́	ฆ́	ง	จ́	ฉ́	ช́	ฌ́	ญ́
k	kh	g	gh	ṅ	c	ch	j	jh	ñ
ฏ́	ฐ́	ฑ́	ฒ́	ณ́	ต́	ถ́	ท́	ธ́	น
ṭ	ṭh	ḍ	ḍh	ṇ	t	th	d	dh	n
ป́	ผ́	พ́	ภ́	ม́					
p	ph	b	bh	m					

ย๎	ร๎	ล๎	ว๎	ส๎	ห๎	ฬ๎	ํ
y	r	l	v	s	h	ḷ	ṃ.

Example.

อถ	อัตตา	อาสา	อิทธิ	อีที	อุชุ	อูรู	เอเก	โอโฆ.
atha	attá	ásá	iddhi	ídí	uju	úrú	eke	ogho.

Reading stanzas.

พุท์โธ สุสุท์โธ กรุณามหัณ์ณโว,

Buddho susuddho karuṇámahaṇṇavo,

โยจ์จัน์ตสุท์ธัพ์พรญาณโลจโน,

Yoccantasuddhabbarañáṇalocano,

โลกัส์ส ปาปูปกิเลสฆาตโก;

Lokassa pápúpakilesaghátako;

วัน์ทามิ พุท์ธํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Buddhaṃ ahamádarena taṃ.

ธัม์โม ปทีโป วิย ตัส์ส สัต์ถุโน,

Dhammo padípo viya tassa satthuno,

โย มัค์คปากามตเภทภิน์นโก,

yo maggapákámatabhedabhinnako,

โลกุต์ตโร โย จ ตทัต์ถทีปโน

Lokuttaro yo ca tadatthadípano;

วัน์ทามิ ธัม์มํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Dhammaṃ ahamádarena taṃ.

สังโฆ สุเขต์ตาภ๎ยติเขต์ตสัญ์ญิโต,

Saṇgho sukhettábbhyatikhettasaññito,

โย ทิฏ์ฐสัน์โต สุคตานุโพธโก,

Yo diṭṭhasanto sugatánubodhako,

โลลัปปหีโน อริโย สุเมธโส;

Lolappahíno ariyo sumedhaso;

วันทามิ สังฆํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Saṇghaṃ ahamádarena taṃ.

อิจ์เจวเมกันตภิปูชเนย์ยกํ,

Iccevamekantabhipújaneyyakaṃ,

วัต์ถุต์ตยํ วันทยตาภิสังขตํ,

Vatthuttayaṃ vandayatábhisaṇkhataṃ,

ปุญ์ญํ มยา ยํ, มม สัพ์พุปัท์ทวา,

Puññaṃ mayá yaṃ, mama sabbupaddavá.

มา โหน์ตุ เว ตัส์ส ปภาวสิท์ธิยา.

Má hontu ve tassa pabhávasiddhiyá.

กิตฺตนปัตฺต.

กิต์ตนบั๎ต์ต.

โสธนบัต์ต.

อสุท์ธปาฐ	สุท์ธปาฐ	น่า	บันทัด
สริต	สริตา	๘๐	๑๓
เอกํ	เอวํ	๙๕	๑๔
สพ์ร์หนจารีนํ	สพ์ร์หมจารีนํ	๒๐๔	๑๖
สุควินยา	สุคตวินยา	๒๑๕	๑๘
(ตกช่องที่ ๕)	วิณ์ณาตํ	๒๘๘	๒๒
๘ (เกิน)		,,	๘

สุตฺตนฺตปิฏเก องฺคุตฺตรนิกาโย.

ทสกนิปาโต.

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

ปฐมปณฺณาสโก.

๑ เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ "กิมตฺถิยานิ ภนฺเต กุสลานิ สีลานิ กิมานิสํสานีติ. "อวิปฺปฏิสารตฺถานิ โข อานนฺท กุสลานิ สีลานิ อวิปฺปฏิสารานิสํสานิ." "อวิปฺปฏิสาโร ปน ภนฺเต กิมตฺถิโย กิมานิสํโสติ. "อวิปฺปฏิสาโร โข อานนฺท ปามุชฺชตฺโถ ปามุชฺชานิสํโส." "ปามุชฺชํ ปน ภนฺเต กิมตฺถิยํ กิมานิสํสนฺติ. "ปามุชฺชํ โข อานนฺท ปีตตฺถํ ปีตานิสํสํ" ปีติ ปน ภนฺเต กิมตฺถิยา กิมานิสํสาติ. "ปีติ โข อานนฺท ปสฺสทฺธตฺถา

ปสฺสทฺธานิสํสา." "ปสฺสทฺธิ ปน ภนฺเต กิมตฺถิยา กิมานิสํสาติ. "ปสฺสทฺธิ โข อานนฺท สุขตฺถา สุขานิสํสา." "สุขํ ปน ภนฺเต กิมตฺถิยํ กิมานิสํสนฺติ. "สุขํ โข อานนฺท สมาธตฺถํ สมาธานิสํสํ." สมาธิ ปน ภนฺเต กิมตฺถิโย กิมานิสํโสติ. "สมาธิ โข อานนฺท ยถาภูตญาณทสฺสนตฺโถ ยถาภูตญาณทสฺสนานิสํโส." "ยถาภูตญาณทสฺสนํ ปน ภนฺเต กิมตฺถิยํ กิมานิสํสนฺติ. "ยถาภูตญาณทสฺสนํ โข อานนฺท นิพฺพิทาวิราคตฺถํ นิพฺพิทาวิราคานิสํสํ." "นิพฺพิทาวิราโค ปน ภนฺเต กิมตฺถิโย กิมานิสํโสติ. "นิพฺพิทาวิราโค โข อานนฺท วิมุตฺติญาณทสฺสนตฺโถ วิมุตฺติญาณทสฺสนานิสํโส. อิติ โข อานนฺท กุสลานิ สีลานิ อวิปฺปฏิสารตฺถานิ อวิปฺปฏิสารานิสํสานิ, อวิปฺปฏิสาโร ปาโมชฺชตฺโถ ปาโมชฺชานิสํโส, ปาโมชฺชํ ปีตตฺถํ ปีตานิสํสํ, ปีติ ปสฺสทฺธตฺถา ปสฺสทฺธานิสํสา, ปสฺสทฺธิ สุขตฺถา สุขานิสํสา, สุขํ สมาธตฺถํ สมาธานิสํสํ, สมาธิ ยถาภูตญาณทสฺสนตฺโถ ยถาภูตญาณทสฺสนานิสํโส, ยถาภูตญาณทสฺสนํ นิพฺพิทาวิราคตฺถํ นิพฺพิทาวิราคานิสํสํ, นิพฺพิทาวิราโค วิมุตฺติญาณทสฺสนตฺโถ วิมุตฺติญาณทสฺสนานิสํโส. อิติ โข อานนฺท กุสลานิ สีลานิ อนุปุพฺเพน อรหตฺตาย ปูเรนฺตีติ.

๒ สีลวโต ภิกฺขเว สีลสมฺปนฺนสฺส น เจตนาย กรณียํ "อวิปฺปฏิสาโร เม อุปฺปชฺชตูติ. ธมฺมตา เอสา ภิกฺขเว, ยํ สีลวโต สีลสมฺปนฺนสฺส อวิปฺปฏิสาโร อุปฺปชฺชติ. อวิปฺปฏิสาริสฺส ภิกฺขเว น เจตนาย กรณียํ "ปาโมชฺชํ เม อุปฺปชฺชตูติ. ธมฺมตา เอสา ภิกฺขเว, ยํ อวิปฺปฏิสาริสฺส ปาโมชฺชํ อุปฺปชฺชติ. ปมุทิตสฺส ภิกฺขเว น เจตนาย กรณียํ "ปีติ เม อุปฺปชฺชตูติ. ธมฺมตา เอสา ภิกฺขเว, ยํ ปมุทิตสฺส ปีติ อุปฺปชฺชติ. ปีติมนสฺส ภิกฺขเว น เจตนาย กรณียํ "กาโย เม ปสฺสมฺภตูติ. ธมฺมตา เอสา ภิกฺขเว, ยํ ปีติมนสฺส กาโย

ปัส์สัม์ภติ. ปัส์สัท์ธกายัส์ส ภิก์ขเว น เจตนาย กรณียํ "สุขํ เวทิยามีติ. ธัม์มตา เอสา ภิก์ขเว, ยํ ปัส์สัท์ธกาโย สุขํ เวทิยติ. สุขิโน ภิก์ขเว น เจตนาย กรณียํ "จิต์ตํ เม สมาธิยตูติ. ธัม์มตา เอสา ภิก์ขเว, ยํ สุขิโน จิต์ตํ สมาธิยติ. สมาหิตัส์ส ภิก์ขเว น เจตนาย กรณียํ "ยถาภูตํ ชานามิ ปัส์สามีติ. ธัม์มตา เอสา ภิก์ขเว, ยํ สมาหิโต ยถาภูตํ ชานาติ ปัส์สติ. ยถาภูตํ ภิก์ขเว ชานโต ปัส์สโต น เจตนาย กรณียํ "นิพ์พินทามิ วิรัช์ชามีติ. ธัม์มตา เอสา ภิก์ขเว, ยํ ยถาภูตํ ชานํ ปัส์สํ นิพ์พินทติ วิรัช์ชติ. นิพ์พินนัส์ส ภิก์ขเว วิรัต์ตัส์ส น เจตนาย กรณียํ "วิมุต์ติญาณทัส์สนํ สัจ์ฉิกโรมีติ. ธัม์มตา เอสา ภิก์ขเว, ยํ นิพ์พินโน วิรัต์โต วิมุต์ติญาณทัส์สนํ สัจ์ฉิกโรติ. อิติ โข ภิก์ขเว นิพ์พิทาวิราโค วิมุต์ติญาณทัส์สนัต์โถ วิมุต์ติญาณทัส์สนานิสํโส, ยถาภูตญาณทัส์สนํ นิพ์พิทาวิราคัต์ถํ นิพ์พิทาวิราคานิสํสํ, สมาธิ ยถาภูตญาณทัส์สนัต์โถ ยถาภูตญาณทัส์สนานิสํโส, สุขํ สมาธัต์ถํ สมาธานิสํสํ, ปัส์สัท์ธิ สุขัต์ถา สุขานิสํสา, ปีติ ปัส์สัท์ธัต์ถา ปัส์สัท์ธานิสํสา, ปามุช์ชํ ปีตัต์ถํ ปีตานิสํสํ, อวิป์ปฏิสาโร ปามุช์ชัต์โถ ปามุช์ชานิสํโส, กุสลานิ สีลานิ อวิป์ปฏิสารัต์ถานิ อวิป์ปฏิสารานิสํสานิ. อิติ โข ภิก์ขเว ธัม์มา ธัม์เม อภิสัน์เทน์ติ, ธัม์มา ธัม์เม ปริปูเรน์ติ, อปารา ปารํ คมนายาติ.

๒ ทุส์สีลัส์ส ภิก์ขเว สีลวิปัน์นัส์ส หตูปนิโส โหติ อวิป์ปฏิสาโร, อวิป์ปฏิสาเร อสติ อวิป์ปฏิสารวิปัน์นัส์ส หตูปนิสํ โหติ ปามุช์ชํ, ปามุช์เช อสติ ปามุช์ชวิปัน์นัส์ส หตูปนิสา โหติ ปีติ, ปีติยา อสติ ปีติวิปัน์นัส์ส หตูปนิสา โหติ ปัส์สัท์ธิ, ปัส์สัท์ธิยา อสติ ปัส์สัท์ธิวิปัน์นัส์ส หตูปนิสํ โหติ สุขํ, สุเข อสติ สุขวิปัน์นัส์ส

หตุปนิโส โหติ สัม์มาสมาธิ, สัม์มาสมาธิม์หิ อสติ สัม์มาสมาธิวิปัน์นัส์ส หตุปนิสํ โหติ ยถาภูตญาณทัส์สนํ, ยถาภูตญาณทัส์สเน อสติ ยถาภูตญาณทัส์สนวิปัน์นัส์ส หตุปนิโส โหติ นิพ์พิทาวิราโค, นิพ์พิทาวิราเค อสติ นิพ์พิทาวิราควิปัน์นัส์ส หตุปนิสํ โหติ วิมุต์ติญาณทัส์สนํ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว รุก์โข สาขาปลาสวิปัน์โน, ตัส์ส ปป์ปฏิกาปิ น ปาริปูรึ คัจ์ฉติ, ตโจปิ เผค์คุปิ สาโรปิ น ปาริปูรึ คัจ์ฉติ; เอวเมว โข ภิก์ขเว ทุส์สีลัส์ส สีลวิปัน์นัส์ส หตุปนิโส โหติ อวิป์ปฏิสาโร, อวิป์ปฏิสาเร อสติ อวิป์ปฏิสารวิปัน์นัส์ส หตุปนิสํ โหติ ปาโมช์ชํ, ฯเปฯ วิมุต์ติญาณทัส์สนํ. สีลวโต ภิก์ขเว สีลสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ อวิป์ปฏิสาโร, อวิป์ปฏิสาเร สติ อวิป์ปฏิสารสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ ปาโมช์ชํ, ปาโมช์เช สติ ปาโมช์ชสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นา โหติ ปีติ, ปีติยา สติ ปีติสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นา โหติ ปัส์สัท์ธิ, ปัส์สัท์ธิยา สติ ปัส์สัท์ธิสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ สุขํ, สุเข สติ สุขสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ สัม์มาสมาธิ, สัม์มาสมาธิม์หิ สติ สัม์มาสมาธิสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ ยถาภูตญาณทัส์สนํ, ยถาภูตญาณทัส์สเน สติ ยถาภูตญาณทัส์สนสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ นิพ์พิทาวิราโค, นิพ์พิทาวิราเค สติ นิพ์พิทาวิราคสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ วิมุต์ติญาณทัส์สนํ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว รุก์โข สาขาปลาสสัม์ปัน์โน, ตัส์ส ปป์ปฏิกาปิ ปาริปูรึ คัจ์ฉติ, ตโจปิ เผค์คุปิ สาโรปิ ปาริปูรึ คัจ์ฉติ; เอวเมว โข ภิก์ขเว สีลวโต สีลสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ อวิป์ปฏิสาโร, อวิป์ปฏิสาเร สติ อวิป์ปฏิสารสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ ปาโมช์ชํ, ฯเปฯ วิมุต์ติญาณทัส์สนันติ.

๔ ตัต์ร โข อายัส์มา สาริปุต์โต ภิก์ขู อามัน์เตสิ "ทุส์สีลัส์ส อาวุโส สีลวิปัน์นัส์ส หตูปนิโส โหติ อวิป์ปฏิสาโร, อวิป์ปฏิสาเร อสติ อวิป์ปฏิสารวิปัน์นัส์ส หตูปนิสํ โหติ ปามุช์ชํ, ปามุช์เช อสติ ปามุช์ชวิปัน์นัส์ส หตูปนิสา โหติ ปีติ, ปีติยา อสติ ปีติวิปัน์นัส์ส หตูปนิสา โหติ ปัส์สัท์ธิ, ปัส์สัท์ธิยา อสติ ปัส์สัท์ธิวิปัน์นัส์ส หตูปนิสํ โหติ สุขํ, สุเข อสติ สุขวิปัน์นัส์ส หตูปนิโส โหติ สัม์มาสมาธิ, สัม์มาสมาธิม์หิ อสติ สัม์มาสมาธิวิปัน์นัส์ส หตูปนิสํ โหติ ยถาภูตญาณทัส์สนํ, ยถาภูตญาณทัส์สเน อสติ ยถาภูตญาณทัส์สนวิปัน์นัส์ส หตูปนิโส โหติ นิพ์พิทาวิราโค, นิพ์พิทาวิราเค อสติ นิพ์พิทาวิราควิปัน์นัส์ส หตูปนิสํ โหติ วิมุต์ติญาณทัส์สนํ. เสย์ยถาปิ อาวุโส รุก์โข สาขาปลาสวิปัน์โน, ตัส์ส ปปฏิกาปิ น ปาริปูรึ คัจ์ฉติ, ตโจปิ เผค์คุปิ สาโรปิ น ปาริปูรึ คัจ์ฉติ, เอวเมว โข อาวุโส ทุส์สีลัส์ส สีลวิปัน์นัส์ส หตูปนิโส โหติ อวิป์ปฏิสาโร, อวิป์ปฏิสาเร อสติ อวิป์ปฏิสารวิปัน์นัส์ส หตูปนิสํ โหติ ปามุช์ชํ, ฯเปฯ วิมุต์ติญาณทัส์สนํ. สีลวโต อาวุโส สีลสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ อวิป์ปฏิสาโร, อวิป์ปฏิสาเร สติ อวิป์ปฏิสารสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ ปามุช์ชํ, ปามุช์เช สติ ปามุช์ชสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นา โหติ ปีติ, ปีติยา สติ ปีติสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นา โหติ ปัส์สัท์ธิ, ปัส์สัท์ธิยา สติ ปัส์สัท์ธิสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ สุขํ, สุเข สติ สุขสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ สัม์มาสมาธิ, สัม์มาสมาธิม์หิ สติ สัม์มาสมาธิสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์นํ โหติ ยถาภูตญาณทัส์สนํ, ยถาภูตญาณทัส์สเน สติ ยถาภูตญาณทัส์สนสัม์ปัน์นัส์ส อุปนิสสัม์ปัน์โน โหติ นิพ์พิทาวิราโค, นิพ์พิทาวิราเค

สติ นิพฺพิทาวิราคสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ วิมุตฺติญาณทสฺสนํ. เสยฺยถาปิ อาวุโส รุกฺโข สาขาปลาสสมฺปนฺโน, ตสฺส ปปฺปฏิกาปิ ปาริปูรึ คจฺฉติ, ตโจปิ เผคฺคุปิ สาโรปิ ปาริปูรึ คจฺฉติ; เอวเมว โข อาวุโส สีลวโต สีลสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺโน โหติ อวิปฺปฏิสาโร, อวิปฺปฏิสาเร สติ อวิปฺปฏิสารสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ ปาโมชฺชํ, ฯเปฯ วิมุตฺติญาณทสฺสนนฺติ.

๕ ตตฺร โข อายสฺมา อานนฺโท ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ทุสฺสีลสฺส อาวุโส สีลวิปนฺนสฺส หตูปนิโส โหติ อวิปฺปฏิสาโร, อวิปฺปฏิสาเร อสติ อวิปฺปฏิสารวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ ปาโมชฺชํ, ปาโมชฺเช อสติ ปาโมชฺชวิปนฺนสฺส หตูปนิสา โหติ ปีติ, ปีติยา อสติ ปีติวิปนฺนสฺส หตูปนิสา โหติ ปสฺสทฺธิ, ปสฺสทฺธิยา อสติ ปสฺสทฺธิวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ สุขํ, สุเข อสติ สุขวิปนฺนสฺส หตูปนิโส โหติ สมฺมาสมาธิ, สมฺมาสมาธิมฺหิ อสติ สมฺมาสมาธิวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ ยถาภูตญาณทสฺสนํ, ยถาภูตญาณทสฺสเน อสติ ยถาภูตญาณทสฺสนวิปนฺนสฺส หตูปนิโส โหติ นิพฺพิทาวิราโค, นิพฺพิทาวิราเค อสติ นิพฺพิทาวิราควิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ วิมุตฺติญาณทสฺสนํ. เสยฺยถาปิ อาวุโส รุกฺโข สาขาปลาสวิปนฺโน, ตสฺส ปปฺปฏิกาปิ น ปาริปูรึ คจฺฉติ, ตโจปิ เผคฺคุปิ สาโรปิ น ปาริปูรึ คจฺฉติ; เอวเมว โข อาวุโส ทุสฺสีลสฺส สีลวิปนฺนสฺส หตูปนิโส โหติ อวิปฺปฏิสาโร, อวิปฺปฏิสาเร อสติ อวิปฺปฏิสารวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ ปาโมชฺชํ, ฯเปฯ วิมุตฺติญาณทสฺสนํ. สีลวโต อาวุโส สีลสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺโน โหติ อวิปฺปฏิสาโร, อวิปฺปฏิสาเร สติ อวิปฺปฏิสารสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ ปาโมชฺชํ, ปาโมชฺเช สติ ปาโมชฺชสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนา โหติ ปีติ, ปีติยา

สติ ปีติสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนา โหติ ปัสสัทธิ, ปัสสัทธิยา สติ ปัสสัทธิสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนํ โหติ สุขํ, สุเข สติ สุขสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันโน โหติ สัมมาสมาธิ, สัมมาสมาธิมฺหิ สติ สัมมาสมาธิสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนํ โหติ ยถาภูตญาณทัสสนํ, ยถาภูตญาณทัสสเน สติ ยถาภูตญาณทัสสนสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันโน โหติ นิพพิทาวิราโค, นิพพิทาวิราเค สติ นิพพิทาวิราคสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนํ โหติ วิมุตติญาณทัสสนํ. เสยยถาปิ อาวุโส รุกโข สาขาปลาสสัมปันโน, ตัสส ปปฏิกาปิ ปาริปูรึ คัจฉติ, ตโจปิ เผคคุปิ สาโรปิ ปาริปูรึ คัจฉติ; เอวเมว โข อาวุโส สีลวโต สีลสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันโน โหติ อวิปปฏิสาโร, อวิปปฏิสาเร สติ อวิปปฏิสาร-สัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนํ โหติ ปามุชชํ, ฯ เปฯ วิมุตติญาณทัสสนันติ.

๖ อถ โข อายัสมา อานันโท, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินโน โข อายัสมา อานันโท ภควันตํ เอตทโวจ "สิยา นุ โข ภันเต ภิกขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญญี อัสส, น อาปัสมึ อาโปสัญญี อัสส, น เตชัสมึ เตโชสัญญี อัสส, น วายัสมึ วาโยสัญญี อัสส; น อากาสานัญจายตเน อากาสานัญจายตนสัญญี อัสส, น วิญญาณัญจายตเน วิญญาณัญจายตนสัญญี อัสส, น อากิญจัญญายตเน อากิญจัญญายตนสัญญี อัสส, น เนวสัญญานาสัญญายตเน เนวสัญญานาสัญญายตนสัญญี อัสส; น อิธโลเก อิธโลกสัญญี อัสส, น ปรโลเก ปรโลกสัญญี อัสส; สัญญี จ ปน อัสสาติ. "สิยา อานันท ภิกขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญญี อัสส, น อาปัสมึ อาโปสัญญี อัสส, น เตชัสมึ เตโชสัญญี

อสฺส, น วายสฺมึ วาโยสญฺญี อสฺส; น อากาสานญฺจายตเน อากาสานญฺจายตนสญฺญี อสฺส, น วิญฺญาณญฺจายตเน วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญี อสฺส, น อากิญฺจญฺญายตเน อากิญฺจญฺญายตนสญฺญี อสฺส, น เนวสญฺญานาสญฺญายตเน เนวสญฺญานาสญฺญายตนสญฺญี อสฺส. น อิธโลเก อิธโลกสญฺญี อสฺส, น ปรโลเก ปรโลกสญฺญี อสฺส; สญฺญี จ ปน อสฺสาติ. "ยถากถํ ปน ภนฺเต สิยา ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสญฺญี อสฺส, น อาปสฺมึ อาโปสญฺญี อสฺส, น เตชสฺมึ เตโชสญฺญี อสฺส, น วายสฺมึ วาโยสญฺญี อสฺส; น อากาสานญฺจายตเน อากาสานญฺจายตนสญฺญี อสฺส, น วิญฺญาณญฺจายตเน วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญี อสฺส, น อากิญฺจญฺญายตเน อากิญฺจญฺญายตนสญฺญี อสฺส, น เนวสญฺญานาสญฺญายตเน เนวสญฺญานาสญฺญายตนสญฺญี อสฺส; น อิธโลเก อิธโลกสญฺญี อสฺส, น ปรโลเก ปรโลกสญฺญี อสฺส; สญฺญี จ ปน อสฺสาติ. "อิธานนฺท ภิกฺขุ เอวํสญฺญี โหติ "เอตํ สนฺตํ, เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สพฺพสงฺขารสมโถ สพฺพูปธิปฏินิสฺสคฺโค ตณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานนฺติ. เอวํ โข อานนฺท สิยา ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสญฺญี อสฺส, น อาปสฺมึ อาโปสญฺญี อสฺส, น เตชสฺมึ เตโชสญฺญี อสฺส, น วายสฺมึ วาโยสญฺญี อสฺส; น อากาสานญฺจายตเน อากาสานญฺจายตนสญฺญี อสฺส, น วิญฺญาณญฺจายตเน วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญี อสฺส, น อากิญฺจญฺญายตเน อากิญฺจญฺญายตนสญฺญี อสฺส, น เนวสญฺญานาสญฺญายตเน เนวสญฺญานาสญฺญายตนสญฺญี อสฺส; น อิธโลเก อิธโลกสญฺญี อสฺส, น ปรโลเก ปรโลกสญฺญี อสฺส; สญฺญี จ ปน อสฺสาติ,

๗ อถโข อายัส์มา อานัน์โท, เยนายัส์มา สาริปุต์โต เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มตา สาริปุต์เตน สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา อานัน์โท อายัส์มัน์ตํ สาริปุต์ตํ เอตทโวจ "สิยา นุ โข อาวุโส สาริปุต์ต ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อัส์ส, น อาปัส์มึ อาโปสัญ์ญี อัส์ส, น เตชัส์มึ เตโชสัญ์ญี อัส์ส, น วายัส์มึ วาโยสัญ์ญี อัส์ส; น อากาสานัญ์จายตเน อากาสานัญ์จายตนสัญ์ญี อัส์ส, น วิญ์ญาณัญ์จายตเน วิญ์ญาณัญ์จายตนสัญ์ญี อัส์ส, น อากิญ์จัญ์ญายตเน อากิญ์จัญ์ญายตนสัญ์ญี อัส์ส, น เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนสัญ์ญี อัส์ส; น อิธ โลเก อิธโลกสัญ์ญี อัส์ส, น ปรโลเก ปรโลกสัญ์ญี อัส์ส; สัญ์ญี จ ปน อัส์สาติ. "สิยา อาวุโส อานัน์ท ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อัส์ส, ฯเปฯ น ปรโลเก ปรโลกสัญ์ญี อัส์ส; สัญ์ญี จ ปน อัส์สาติ. "ยถา กถํ ปนาวุโส สาริปุต์ต สิยา ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อัส์ส, ฯเปฯ น ปรโลเก ปรโลกสัญ์ญี อัส์ส; สัญ์ญี จ ปน อัส์สาติ. "เอกมิทาหํ อาวุโส อานัน์ท สมยํ อิเธว สาวัต์ถิยํ วิหรามิ อัน์ธวนัส์มึ; ตัต์ถาหํ ตถารูปํ สมาธึ สมาปัช์ชึ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อโหสึ, น อาปัส์มึ อาโปสัญ์ญี อโหสึ, น เตชัส์มึ เตโชสัญ์ญี อโหสึ, น วายัส์มึ วาโยสัญ์ญี อโหสึ; น อากาสานัญ์จายตเน อากาสานัญ์จายตนสัญ์ญี อโหสึ, น วิญ์ญาณัญ์จายตเน วิญ์ญาณัญ์จายตนสัญ์ญี อโหสึ, น

อากิญ์จัญ์ญายตเน อากิญ์จัญ์ญายตนสัญ์ญี อโหสึ, น เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนสัญ์ญี อโหสึ; น อิธโลเก อิธโลกสัญ์ญี อโหสึ, น ปรโลเก ปรโลกสัญ์ญี อโหสึ; สัญ์ญี จ ปน อโหสิน์ติ. "กึสัญ์ญี ปนายัส์มา สาริปุต์โต ตัส์มึ สมเย อโหสีติ. "ภวนิโรโธ นิพ์พานํ, ภวนิโรโธ นิพ์พานัน์ติ โข เม อาวุโส อัญ์ญาว สัญ์ญา อุปฺปัช์ชติ, อัญ์ญาว สัญ์ญา นิรุช์ฌติ; เสย์ยถาปิ อาวุโส สกลิกัค์คิส์ส ฌายมานัส์ส อัญ์ญาว อัจ์จิ อุปฺปัช์ชติ, อัญ์ญาว อัจ์จิ นิรุช์ฌติ; เอวเมว โข เม อาวุโส "ภวนิโรโธ นิพ์พานํ, ภวนิโรโธ นิพ์พานัน์ติ อัญ์ญาว สัญ์ญา อุปฺปัช์ชติ, อัญ์ญาว สัญ์ญา นิรุช์ฌติ; "ภวนิโรโธ นิพ์พานัน์ติ สัญ์ญี จ ปนาหํ อาวุโส ตัส์มึ สมเย อโหสิน์ติ.

๘ สัท์โธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ โหติ, โน จ สีลวา; เอวํ โส เตนังเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ อังคํ ปริปูเรตัพ์พํ "กินฺตาหํ สัท์โธ อัส์สํ สีลวา จาติ. ยโต จ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัท์โธ จ โหติ สีลวา จ, เอวํ โส เตนังเคน ปริปูโร โหติ. สัท์โธ จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ โหติ สีลวา จ, โน จ พหุส์สุโต; จเปะ พหุส์สุโต จ, โน จ ธัม์มกถิโก; ธัม์มกถิโก จ, โน จ ปริสาวจโร; ปริสาวจโร จ, โน จ วิสารโท ปริสาย ธัม์มํ เทเสติ; วิสารโท จ ปริสาย ธัม์มํ เทเสติ, โน จ วินยธโร; วินยธโร จ, โน จ อารัญ์ญโก ปัน์ตเสนาสโน; อารัญ์ญโก จ ปัน์ตเสนาสโน; โน จ จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี; จตุน์นัญ์จ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี, โน จ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ; เอวํ โส เตนังเคน

อปริปูโร โหติ, เตน ตํ อังคํ ปริปูเรตัพ์พํ "กินตาหํ สัท์โธ จ อัส์สํ สีลวา จ พหุส์สุโต จ ธัม์มกถิโก จ ปริสาวจโร จ วิสารโท จ ปริสาย ธัม์มํ เทเสย์ยํ วินยธโร จ อารัญ์ญิโก จ ปัน์ตเสนาสโน จตุน์นัญ์จ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี อัส์สํ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี อาสวานัญ์จ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ. ยโต จ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัท์โธ จ โหติ สีลวา จ พหุส์สุโต จ ธัม์มกถิโก จ ปริสาวจโร จ วิสารโท จ ปริสาย ธัม์มํ เทเสติ วินยธโร จ อารัญ์ญิโก จ ปัน์ตเสนาสโน จตุน์นัญ์จ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี อาสวานัญ์จ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, เอวํ โส เตนังเคน ปริปูโร โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ทสหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สมัน์ตปาสาทิโก จ โหติ สัพ์พาการปริปูโร จาติ.

๙ สัท์โธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ โหติ, โน จ สีลวา; สีลวา จ โน จ พหุส์สุโต; พหุส์สุโต จ, โน จ ธัม์มกถิโก; ธัม์มกถิโก จ โน จ ปริสาวจโร; ปริสาวจโร จ, โน จ วิสารโท ปริสาย ธัม์มํ เทเสติ; วิสารโท จ ปริสาย ธัม์มํ เทเสติ, โน จ วินยธโร; วินยธโร จ, โน จ อารัญ์ญิโก ปัน์ตเสนาสโน; อารัญ์ญิโก จ ปัน์ตเสนาสโน, โน จ เย เต สัน์ตา วิโมก์ขา อติก์กัม์ม รูเป อารุป์ปา เต กาเยน ผุสิต์วา วิหรติ; เย เต สัน์ตา วิโมก์ขา อติก์กัม์ม รูเป อารุป์ปา เต จ กาเยน ผุสิต์วา วิหรติ, โน จ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, เอวํ

โส เตนงฺเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ องฺคํ ปริปูเรตพฺพํ "กินฺตาหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จ พหุสฺสุโต จ ธมฺมกถิโก จ ปริสาวจโร จ วิสารโท จ ปริสาย ธมฺมํ เทเสยฺยํ วินยธโร จ อารญฺญิโก จ ปนฺตเสนาสโน เย เต สนฺตา วิโมกฺขา อติกฺกมฺม รูเป อารุปฺปา เต จ กาเยน ผุสิตฺวา วิหเรยฺยํ อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยนฺติ. ยโต จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ พหุสฺสุโต จ ธมฺมกถิโก จ ปริสาวจโร จ วิสารโท จ ปริสาย ธมฺมํ เทเสติ วินยธโร จ อารญฺญิโก จ ปนฺตเสนาสโน เย เต สนฺตา วิโมกฺขา อติกฺกมฺม รูเป อารุปฺปา เต จ กาเยน ผุสิตฺวา วิหรติ อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ, เอวํ โส เตนงฺเคน ปริปูโร โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สมนฺตปาสาทิโก จ โหติ สพฺพาการปริปูโร จาติ.

๑๐ สทฺโธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ, โน จ สีลวา; เอวํ โส เตนงฺเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ องฺคํ ปริปูเรตพฺพํ "กินฺตาหํ สทฺโธ จ อสฺสํ สีลวา จาติ. ยโต จ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ สีลวา จ, เอวํ โส เตนงฺเคน ปริปูโร โหติ. สทฺโธ จ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โหติ สีลวา จ, โน จ พหุสฺสุโต; พหุสฺสุโต จ, โน จ ธมฺมกถิโก; ธมฺมกถิโก จ, โน จ ปริสาวจโร; ปริสาวจโร จ, โน จ วิสารโท ปริสาย ธมฺมํ เทเสติ; วิสารโท จ ปริสาย ธมฺมํ เทเสติ, โน จ วินยธโร; วินยธโร จ, โน จ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ, เสยฺยถีทํ, เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ;

อเนกวิหิตัญ์จ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ, เสย์ยถีทํ, เอกัม์ปิ ชาตึ เท์วปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ, โน จ ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชานาติ; ทิพ์เพน จ จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชานาติ, โน จ อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, เอวํ โส เตนังเคน อปริปูโร โหติ, เตน ตํ อังคํ ปริปูเรตัพ์พํ "กิน์ตาหํ สัท์โธ จ อัส์สํ สีลวา จ พหุส์สุโต จ ธัม์มกถิโก จ ปริสาวจโร จ วิสารโท จ ปริสาย ธัม์มํ เทเสย์ยํ วินยธโร จ อเนกวิหิตัญ์จ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สเรย์ยํ เสย์ยถีทํ เอกัม์ปิ ชาตึ เท์วปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สเรย์ยํ ทิพ์เพน จ จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชาเนย์ยํ อาสวานัญ์จ ขยา ฯเปฯ สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ. ยโต จ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัท์โธ จ โหติ สีลวา จ พหุส์สุโต จ ธัม์มกถิโก จ ปริสาวจโร จ วิสารโท จ ปริสาย ธัม์มํ เทเสติ วินยธโร จ อเนกวิหิตัญ์จ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ เสย์ยถีทํ เอกัม์ปิ ชาตึ เท์วปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ ทิพ์เพน จ จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชานาติ อาสวานัญ์จ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ, เอวํ โส เตนังเคน ปริปูโร โหติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ทสหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ สมัน์ตปาสาทิโก จ โหติ สัพ์พาการปริปูโร จาติ.

อานิสํสวัค์โค ปฐโม.

ตัส์สุท์ทานํ.

กิมัต์ถิยํ เจตนา สีลํ, อุปนิสา อานันท์ปัญ์จมํ
สมาธิ สาริปุต์โต จ, สัท์โธ สัน์เตน วิช์ชยาติ.

๑๑ ปัญ์จังคสมัน์นาคโต ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปัญ์จังคสมัน์นาคตํ เสนาสนํ เสวมาโน ภชมาโน นจิรัส์เสว อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ย. กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปัญ์จังคสมัน์นาคโต โหติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัท์โธ โหติ สัท์ทหติ ตถาคตัส์ส โพธึ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควาติ, อัป์ปาพาโธ โหติ อัป์ปาตังโก สมเวปากินิยา คหณิยา สมัน์นาคโต นาติสีตาย นาจ์จุณ์หาย มัช์ฌิมาย ปธานัก์ขมาย, อสโฐ โหติ อมายาวี ยถาภูตํ อัต์ตานํ อาวิกัต์ตา สัต์ถริ วา วิญ์ญูสุ วา สพ์รห์มจารีสุ, อารัท์ธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธัม์มานํ ปหานาย กุสลานํ ธัม์มานํ อุปสัม์ปทาย ถามวา ทัฬ์หปรัก์กโม อนิก์ขิต์ตธุโร กุสเลสุ ธัม์เมสุ, ปัญ์ญวา โหติ อุทยัต์ถคามินิยา ปัญ์ญาย สมัน์นาคโต อริยาย นิพ์เพธิกาย สัม์มาทุก์ขัก์ขยคามินิยา. เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปัญ์จังคสมัน์นาคโต โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว เสนาสนํ ปัญ์จังคสมัน์นาคตํ โหติ? อิธ ภิก์ขเว เสนาสนํ นาติทูรํ โหติ นาจ์จาสัน์นํ คมนาคมนสัม์ปัน์นํ, ทิวา อัป์ปากิณ์ณํ, รัต์ตึ อัป์ปสัท์ทํ อัป์ปนิค์โฆสํ, อัป์ปฑํสมกสวาตาตปสิรึสปสัม์ผัส์สํ, ตัส์มึ โข ปน เสนาสเน วิหรัน์ตัส์ส อัป์ปกสิเรเนว อุป์ปัช์ชัน์ติ จีวรปิณ์ฑปาต-เสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขารา, ตัส์มึ โข ปน เสนาสเน เถรา ภิก์ขู วิหรัน์ติ พหุส์สุตา อาคตาคมา ธัม์มธรา วินยธรา มาติกาธรา,

เต กาเลน กาลํ อุปสังกมิต๎วา ปริปุจ๎ฉติ ปริปัญ๎หติ "อิทํ ภัน๎เต กถํ, อิมัส๎ส โก อัต๎โถติ, ตัส๎ส เต อายัส๎มัน๎โต อวิวฏัญ๎เจว วิวรัน๎ติ อนุต๎ตานีกตัญ๎จ อุต๎ตานีกโรน๎ติ อเนกวิหิเตสุ จ กังขัฏ๎ฐานิเยสุ ธัม๎เมสุ กังขํ ปฏิวิโนเทน๎ติ. เอวํ โข ภิก๎ขเว เสนาสนํ ปัญ๎จังคสมัน๎นาคตํ โหติ. ปัญ๎จังคสมัน๎นาคโต โข ภิก๎ขเว ภิก๎ขุ ปัญ๎จังคสมัน๎นาคตํ เสนาสนํ เสวมาโน ภชมาโน นจิรัส๎เสว อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สัจ๎ฉิกัต๎วา อุปสัม๎ปัช๎ช วิหเรย๎ยาติ.

ปัญ๎จังควิป๎ปหีโน ภิก๎ขเว ภิก๎ขุ ฉฬังคสมัน๎นาคโต อิมัส๎มิํ ธัม๎มวินเย "เกวลี วุสิตวา อุต๎ตมปุริโสติ วุจ๎จติ. กถัญ๎จ ภิก๎ขเว ภิก๎ขุ ปัญ๎จังควิป๎ปหีโน โหติ? อิธ ภิก๎ขเว ภิก๎ขุโน กามัจ๎ฉัน๎โท ปหีโน โหติ, พ๎ยาปาโท ปหีโน โหติ, ถีนมิท๎ธํ ปหีนํ โหติ, อุท๎ธัจ๎จกุก๎กุจ๎จํ ปหีนํ โหติ, วิจิกิจ๎ฉา ปหีนา โหติ: เอวํ โข ภิก๎ขเว ภิก๎ขุ ปัญ๎จังควิป๎ปหีโน โหติ. กถัญ๎จ ภิก๎ขเว ภิก๎ขุ ฉฬังคสมัน๎นาคโต โหติ? อิธ ภิก๎ขเว ภิก๎ขุ อเสเขน สีลัก๎ขัน๎เธน สมัน๎นาคโต โหติ, อเสเขน สมาธิก๎ขัน๎เธน สมัน๎นาคโต โหติ, อเสเขน ปัญ๎ญาก๎ขัน๎เธน สมัน๎นาคโต โหติ, อเสเขน วิมุต๎ติก๎ขัน๎เธน สมัน๎นาคโต โหติ, อเสเขน วิมุต๎ติญาณทัส๎สนัก๎ขัน๎เธน สมัน๎นาคโต โหติ: เอวํ โข ภิก๎ขเว ภิก๎ขุ ฉฬังคสมัน๎นาคโต โหติ. ปัญ๎จังควิป๎ปหีโน โข ภิก๎ขเว ภิก๎ขุ ฉฬังคสมัน๎นาคโต อิมัส๎มิํ ธัม๎มวินเย "เกวลี วุสิตวา อุต๎ตมปุริโสติ วุจ๎จตีติ.

กามัจ๎ฉัน๎โท จ พ๎ยาปาโท ถีนมิท๎ธัญ๎จ ภิก๎ขุโน
อุท๎ธัจ๎จํ วิจิกิจ๎ฉา จ สัพ๎พโส ว น วิช๎ชติ,
อเสเขน จ สีเลน อเสเขน สมาธินา
วิมุต๎ติยา จ สัม๎ปัน๎โน ญาเณน จ ตถาวิโธ,

ส เว ปญฺจงฺคสมฺปนฺโน, ปญฺจงฺคานิ วิวชฺชยํ,
ส เว อิมสฺมึ ธมฺมวินเย "เกวลี อิติ วุจฺจตีติ.

๑๓ ทสยิมานิ ภิกฺขเว สํโยชนานิ. กตมานิ ทส? ปญฺโจรมฺภาคิยานิ สํโยชนานิ ปญฺจุทฺธมฺภาคิยานิ สํโยชนานิ. กตมานิ ปญฺโจรมฺภาคิยานิ สํโยชนานิ? สกฺกายทิฏฺฐิ วิจิกิจฺฉา สีลพฺพตปรามาโส กามจฺฉนฺโท พฺยาปาโท. อิมานิ ปญฺโจรมฺภาคิยานิ สํโยชนานิ. กตมานิ ปญฺจุทฺธมฺ-ภาคิยานิ สํโยชนานิ? รูปราโค อรูปราโค มาโน อุทฺธจฺจํ อวิชฺชา. อิมานิ ปญฺจุทฺธมฺภาคิยานิ สํโยชนานิ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ทส สํโยชนานีติ.

๑๔ ยสฺสกสฺสจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา ปญฺจ เจโตขิลา อปฺปหีนา ปญฺจ เจตโส วินิพนฺธา อสมุจฺฉินฺนา, ตสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, หานิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน วุฑฺฒิ. กตมสฺส ปญฺจ เจโตขิลา อปฺปหีนา โหนฺติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สตฺถริ กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ นาธิมุจฺจติ น สมฺปสีทติ. โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ สตฺถริ กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ นาธิมุจฺจติ น สมฺปสีทติ, ตสฺส จิตฺตํ น นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย; ยสฺส จิตฺตํ น นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย, เอวมสฺสายํ ปฐโม เจโตขิโล อปฺปหีโน โหติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺเม กงฺขติ ฯเปฯ สํเฆ กงฺขติ, สิกฺขาย กงฺขติ, สพฺรหฺมจารีสุ กุปิโต โหติ อนตฺตมโน อาหตจิตฺโต ขิลชาโต. โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีสุ กุปิโต โหติ อนตฺตมโน อาหตจิตฺโต ขิลชาโต, ตสฺส จิตฺตํ น นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย; ยสฺส จิตฺตํ น นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย, เอวมสฺสายํ ปญฺจโม เจโตขิโล อปฺปหีโน โหติ. อิมสฺส ปญฺจ

เจโตขิลา อัป์ปหีนา โหน์ติ. กตมัส์ส ปัญ์จ เจตโส วินิพัน์ธา อสมุจ์ฉิน์นา โหน์ติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเมสุ อวีตราโค โหติ อวิคตัจ์ฉัน์โท อวิคตเปโม อวิคตปิปาโส อวิคตปริฬาโห อวิคตตัณ์โห, โย โส ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเมสุ อวีตราโค โหติ อวิคตัจ์ฉัน์โท อวิคตเปโม อวิคตปิปาโส อวิคตปริฬาโห อวิคตตัณ์โห, ตัส์ส จิต์ตํ น นมติ อาตัป์ปาย อนุโยคาย สาตัจ์จาย ปธานาย; ยัส์ส จิต์ตํ น นมติ อาตัป์ปาย อนุโยคาย สาตัจ์จาย ปธานาย, เอวมัส์สายํ ปฐโม เจตโส วินิพัน์โธ อสมุจ์ฉิน์โน โหติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเย อวีตราโค โหติ, ฯเปฯ รูเป อวีตราโค โหติ, ยาวทัต์ถํ อุทราวเทหกํ ภุญ์ชิต์วา เสย์ยสุขํ ปัส์สสุขํ มิท์ธสุขํ อนุยุต์โต วิหรติ, อัญ์ญตรํ เทวนิกายํ ปณิธาย พ์รห์มจริยํ จรติ “อิมินาหํ สีเลน วา วเตน วา ตเปน วา พ์รห์มจริเยน วา เทโว วา ภวิส์สามิ เทวัญ์ญตโร วาติ, โย โส ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัญ์ญตรํ เทวนิกายํ ปณิธาย พ์รห์มจริยํ จรติ “อิมินาหํ สีเลน วา วเตน วา ตเปน วา พ์รห์มจริเยน วา เทโว วา ภวิส์สามิ เทวัญ์ญตโร วาติ, ตัส์ส จิต์ตํ น นมติ อาตัป์ปาย อนุโยคาย สาตัจ์จาย ปธานาย; ยัส์ส จิต์ตํ น นมติ อาตัป์ปาย อนุโยคาย สาตัจ์จาย ปธานาย, เอวมัส์สายํ ปัญ์จโม เจตโส วินิพัน์โธ อสมุจ์ฉิน์โน โหติ. อิมัส์ส ปัญ์จ เจตโส วินิพัน์ธา อสมุจ์ฉิน์นา โหน์ติ. ยัส์สกัส์สจิ ภิก์ขเว ภิก์ขุส์ส วา ภิก์ขุนิยา วา อิเม ปัญ์จ เจโตขิลา อัป์ปหีนา อิเม ปัญ์จ เจตโส วินิพัน์ธา อสมุจ์ฉิน์นา, ตัส์ส ยา รัต์ติ วา ทิวโส วา อาคัจ์ฉติ, หานิเยว ปาฏิกัง์ขา กุสเลสุ ธัม์เมสุ โน วุฑ์ฒิ: เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว

กาฬปกฺเข จนฺทสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, หายเตว วณฺเณน หายติ มณฺฑเลน หายติ อาภาย หายติ อาโรหปริณาเหน; เอวเมว โข ภิกฺขเว ยสฺสกสฺสจิ ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา อิเม ปญฺจ เจโตขิลา อปฺปหีนา อิเม ปญฺจ เจตโส วินิพนฺธา อสมุจฺฉินฺนา, ตสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, หานิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ โน วุฑฺฒิ. ยสฺสกสฺสจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา ปญฺจ เจโตขิลา ปหีนา ปญฺจ เจตโส วินิพนฺธา สมุจฺฉินฺนา, ตสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ โน ปริหานิ. กตมสฺส ปญฺจ เจโตขิลา ปหีนา โหนฺติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สตฺถริ น กงฺขติ น วิจิกิจฺฉติ อธิมุจฺจติ สมฺปสีทติ; โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ สตฺถริ น กงฺขติ น วิจิกิจฺฉติ อธิมุจฺจติ สมฺปสีทติ, ตสฺส จิตฺตํ นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย; ยสฺส จิตฺตํ นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย, เอวมสฺสายํ ปฐโม เจโตขิโล ปหีโน โหติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺเม น กงฺขติ ฯเปฯ สํเฆ น กงฺขติ, สิกฺขาย น กงฺขติ, สพฺรหฺมจารีสุ น กุปิโต โหติ อตฺตมโน น อาหตจิตฺโต น ขิลชาโต; โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีสุ น กุปิโต โหติ อตฺตมโน น อาหตจิตฺโต น ขิลชาโต, ตสฺส จิตฺตํ นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย; ยสฺส จิตฺตํ นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย, เอวมสฺสายํ ปญฺจโม เจโตขิโล ปหีโน โหติ. อิมสฺส ปญฺจ เจโตขิลา ปหีนา โหนฺติ. กตมสฺส ปญฺจ เจตโส วินิพนฺธา สุสมุจฺฉินฺนา โหนฺติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเมสุ วีตราโค โหติ วิคตจฺฉนฺโท วิคตเปโม วิคตปิปาโส วิคตปริฬาโห

วิคตตัณ์โห; โย โส ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเมสุ วีตราโค โหติ วิคตัจ์ฉัน์โท วิคตเปโม วิคตปิปาโส วิคตปริฬาโห วิคตตัณ์โห, ตัส์ส จิต์ตํ นมติ อาตัป์ปาย อนุโยคาย สาตัจ์จาย ปธานาย; ยัส์ส จิต์ตํ นมติ อาตัป์ปาย อนุโยคาย สาตัจ์จาย ปธานาย, เอวมัส์สายํ ปฐโม เจตโส วินิพัน์โธ สุสมุจ์ฉิน์โน โหติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ กาเย วีตราโค โหติ, ฯเปฯ รูเป วีตราโค โหติ, น ยาวทัต์ถํ อุทราวเทหกํ ภุญ์ชิต์วา เสย์ยสุขํ ปัส์สสุขํ มิท์ธสุขํ อนุยุต์โต วิหรติ; น อัญ์ญตรํ เทวนิกายํ ปณิธาย พ์รห์มจริยํ จรติ "อิมินาหํ สีเลน วา วเตน วา ตเปน วา พ์รห์มจริเยน วา เทโว วา ภวิส์สามิ เทวัญ์ญตโร วาติ; โย โส ภิก์ขเว ภิก์ขุ น อัญ์ญตรํ เทวนิกายํ ปณิธาย พ์รห์มจริยํ จรติ "อิมินาหํ สีเลน วา วเตน วา ตเปน วา พ์รห์มจริเยน วา เทโว วา ภวิส์สามิ เทวัญ์ญตโร วาติ, ตัส์ส จิต์ตํ นมติ อาตัป์ปาย อนุโยคาย สาตัจ์จาย ปธานาย; ยัส์ส จิต์ตํ นมติ อาตัป์ปาย อนุโยคาย สาตัจ์จาย ปธานาย, เอวมัส์สายํ ปัญ์จโม เจตโส วินิพัน์โธ สุสมุจ์ฉิน์โน โหติ. อิมัส์ส ปัญ์จ เจตโส วินิพัน์ธา สุสมุจ์ฉิน์นา โหน์ติ. ยัส์สกัส์สจิ ภิก์ขเว ภิก์ขุส์ส วา ภิก์ขุนิยา วา อิเม ปัญ์จ เจโตขิลา ปหีนา อิเม ปัญ์จ เจตโส วินิพัน์ธา สุสมุจ์ฉิน์นา, ตัส์ส ยา รัต์ติ วา ทิวโส วา อาคัจ์ฉติ, วุฑ์ฒิเยว ปาฏิกัง์ขา กุสเลสุ ธัม์เมสุ โน ปริหานิ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว ชุณ์หปัก์เข จัน์ทัส์ส ยา รัต์ติ วา ทิวโส วา อาคัจ์ฉติ, วัฑ์ฒเตว วัณ์เณน วัฑ์ฒติ มัณ์ฑเลน วัฑ์ฒติ อาภาย วัฑ์ฒติ อาโรหปริณาเหน; เอวเมว โข ภิก์ขเว ยัส์สกัส์สจิ ภิก์ขุส์ส วา ภิก์ขุนิยา วา อิเม ปัญ์จ เจโตขิลา ปหีนา อิเม ปัญ์จ เจตโส วินิพัน์ธา สุสมุจ์ฉิน์นา, ตัส์ส ยา รัต์ติ วา ทิวโส วา

อาคจฺฉติ, วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ โน ปริหานิ.

๑๕ ยาวตา ภิกฺขเว สตฺตา อปทา วา ทฺวิปทา วา จตุปฺปทา วา พหุปฺปทา วา, รูปิโน วา อรูปิโน วา, สญฺญิโน วา อสญฺญิโน วา เนวสญฺญีนาสญฺญิโน วา, ตถาคโต เตสํ อคฺคมกฺขายติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, เอวเมว โข ภิกฺขเว เยเกจิ กุสลา ธมฺมา, สพฺเพ เต อปฺปมาทมูลกา อปฺปมาทสโมสรณา, อปฺปมาโท เตสํ อคฺคมกฺขายติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ยานิกานิจิ ชงฺคลานํ ปาณานํ ปทชาตานิ, สพฺพานิ ตานิ หตฺถิปเท สโมธานํ คจฺฉนฺติ, หตฺถิปทํ เตสํ อคฺคมกฺขายติ, ยทิทํ มหนฺตตฺเตน; เอวเมว โข ภิกฺขเว เยเกจิ กุสลา ธมฺมา, สพฺเพ เต อปฺปมาทมูลกา อปฺปมาทสโมสรณา, อปฺปมาโท เตสํ อคฺคมกฺขายติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว กูฏาคารสฺส ยากาจิ โคปานสิโย, สพฺพา ตา กูฏงฺคมา กูฏนินฺนา กูฏสโมสรณา, กูฏํ ตาสํ อคฺคมกฺขายติ, เอวเมว โข ภิกฺขเว เยเกจิ กุสลา ธมฺมา, สพฺเพ เต อปฺปมาทมูลกา อปฺปมาทสโมสรณา, อปฺปมาโท เตสํ อคฺคมกฺขายติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว เยเกจิ มูลคนฺธา, กาฬานุสาริยํ เตสํ อคฺคมกฺขายติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ฯเปฯ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว เยเกจิ สารคนฺธา, โลหิตจนฺทนํ เตสํ อคฺคมกฺขายติ, เอวเมว โข ภิกฺขเว ฯเปฯ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว เยเกจิ ปุปฺผคนฺธา, วสฺสิกํ เตสํ อคฺคมกฺขายติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว ฯเปฯ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว เยเกจิ กุฑฺฑราชา, สพฺเพ เต รญฺโญ จกฺกวตฺติสฺส อนุยนฺตา ภวนฺติ, ราชา เตสํ จกฺกวตฺติ อคฺคมกฺขายติ, เอวเมว โข ภิกฺขเว ฯเปฯ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ยากาจิ ตารกรูปานํ ปภา, สพฺพา ตา จนฺทิมปฺปภาย กลํ นาคฺฆนฺติ โสฬสึ, จนฺทปฺปภา ตาสํ อคฺคมกฺขายติ,

เอวเมว โข ภิก์ขเว ฯเปฯ เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว สรทสมเย วิท์เธ วิคตวลาหเก เทเว อาทิจ์โจ นภํ อัพ์ภุส์สัก์กมาโน สัพ์พํ อากาสคตํ ตมคตํ อภิวิหัจ์จ ภาสเต จ ตปเต จ วิโรจติ จ, เอวเมว โข ภิก์ขเว ฯเปฯ เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว ยากาจิ มหานทิโย, เสย์ยถีทํ, คังคา ยมุนา อจิรวตี สรภู มหี, สัพ์พา ตา สมุท์ทังคมา สมุท์ทนิน์นา สมุท์ทโปณา สมุท์ทปัพ์ภารา, มหาสมุท์โท ตาสํ อัค์คมัก์ขายติ, เอวเมว โข ภิก์ขเว เยเกจิ กุสลา ธัม์มา, สัพ์เพ เต อัป์ปมาทมูลกา อัป์ปมาทสโมสรณา, อัป์ปมาโท เตสํ อัค์คมัก์ขายตีติ.

๑๖ ทสยิเม ภิก์ขเว ปุค์คลา อาหุเนย์ยา ปาหุเนย์ยา ทัก์ขิเณย์ยา อัญ์ชลิกรณียา อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. กตเม ทส? ตถาคโต อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ, ปัจ์เจกสัม์พุท์โธ, อุภโตภาควิมุต์โต, ปัญ์ญาวิมุต์โต, กายสัก์ขิ, ทิฏ์ฐิปัต์โต, สัท์ธาวิมุต์โต, ธัม์มานุสารี, สัท์ธานุสารี, โคต์รภู. อิเม โข ภิก์ขเว ทส ปุค์คลา อาหุเนย์ยา ฯเปฯ อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์สาติ.

๑๗ สนาถา ภิก์ขเว วิหรถ, มา อนาถา; ทุก์ขํ ภิก์ขเว อนาโถ วิหรติ. ทสยิเม ภิก์ขเว นาถกรณา ธัม์มา. กตเม ทส? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สีลวา โหติ, ปาติโมก์ขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจาร-โคจรสัม์ปัน์โน, อณุมัต์เตสุ วัช์เชสุ ภยทัส์สาวี สมาทาย สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ. ยัม์ปิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สีลวา โหติ, ฯเปฯ สมาทาย สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ, อยัม์ปิ ธัม์โม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ พหุส์สุโต โหติ สุตธโร สุตสัน์นิจโย, เย เต ธัม์มา อาทิกัล์ยาณา มัช์เฌกัล์ยาณา ปริโยสานกัล์ยาณา สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ อภิวทัน์ติ, ตถารูปาส์ส ธัม์มา พหุส์สุตา โหน์ติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปก์ขิตา ทิฏ์ฐิยา

สุปฺปฏิวิทฺธา: ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ พหุสฺสุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา: อยมฺปิ ธมฺโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺโต โหติ กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโก: ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺโต โหติ กลฺยาณสหาโย กลฺยาณ-สมฺปวงฺโก: อยมฺปิ ธมฺโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุวโจ โหติ โสวจสฺสกรเณหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ขโม ปทกฺขิณคฺคาหี อนุสาสนึ: ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุวโจ โหติ โสวจสฺสกรเณหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ขโม ปทกฺขิณคฺคาหี อนุสาสนึ: อยมฺปิ ธมฺโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ, ยานิ ตานิ สพฺรหฺมจารีนํ อุจฺจาวจานิ กึกรณียานิ, ตตฺถ ทกฺโข โหติ อนลโส ตตฺรุปายาย วีมํสาย สมนฺนาคโต อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํ: ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ, ยานิ ตานิ สพฺรหฺมจารีนํ อุจฺจาวจานิ กึกรณียานิ ฯเปฯ อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํ: อยมฺปิ ธมฺโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมกาโม โหติ ปิยสมุทาหาโร อภิธมฺเม อภิวินเย อุฬารปามุชฺโช: ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมกาโม โหติ ปิยสมุทาหาโร อภิธมฺเม อภิวินเย อุฬารปามุชฺโช: อยมฺปิ ธมฺโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ: ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ: อยมฺปิ ธมฺโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตรจีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน: ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตรจีวรปิณฺฑปาตเสนาสน-

คิลานปัจจยเภสัชชปริกขาเรนะ อยัมปิ ธัมโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ สติมา โหติ ปรเมน สติเนปักเกน สมันนาคโต จิรกตัมปิ จิรภาสิตัมปิ สริตา อนุสสริตา: ยัมปิ ภิกขเว ภิกขุ สติมา โหติ ปรเมน สติเนปักเกน สมันนาคโต จิรกตัมปิ จิรภาสิตัมปิ สริตา อนุสสริตา: อยัมปิ ธัมโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ ปัญญวา โหติ อุทยัตถคามินิยา ปัญญาย สมันนาคโต อริยาย นิพเพธิกาย สัมมาทุกขักขยคามินิยา: ยัมปิ ภิกขเว ภิกขุ ปัญญวา โหติ อุทยัตถคามินิยา ปัญญาย สมันนาคโต อริยาย นิพเพธิกาย สัมมาทุกขักขยคามินิยา: อยัมปิ ธัมโม นาถกรโณ. สนาถา ภิกขเว วิหรถ, มา อนาถา; ทุกขํ ภิกขเว อนาโถ วิหรติ. อิเม โข ภิกขเว ทส นาถกรณา ธัมมาติ.

๑๘ สนาถา ภิกขเว วิหรถ, มา อนาถา; ทุกขํ ภิกขเว อนาโถ วิหรติ. ทสยิเม ภิกขเว นาถกรณา ธัมมา. กตเม ทส? อิธ ภิกขเว ภิกขุ สีลวา โหติ, ฯเปฯ สมาทาย สิกขติ สิกขาปเทสุ, "สีลวา วตายํ ภิกขุ ปาติโมกขสังวรสังวุโต วิหรติ อาจารโคจรสัมปันโน, อณุมัตเตสุ วัชเชสุ ภยทัสสาวี สมาทาย สิกขติ สิกขาปเทสูติ เถราปิ นํ ภิกขู วัตตัพพํ อนุสาสิตัพพํ มัญญันติ, มัชฌิมาปิ ภิกขู นวาปิ ภิกขู วัตตัพพํ อนุสาสิตัพพํ มัญญันติ, ตัสส เถรานุกัมปิตัสส มัชฌิมานุกัมปิตัสส นวานุกัมปิตัสส วุฑฒิเยว ปาฏิกังขา กุสเลสุ ธัมเมสุ โน ปริหานิ: อยัมปิ ธัมโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ พหุสสุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏฐิยา สุปปฏิวิทธา, "พหุสสุโต วตายํ ภิกขุ สุตธโร สุตสันนิจโย, เย เต ธัมมา อาทิกัลยาณา มัชเฌกัลยาณา ปริโยสานกัลยาณา สาตถํ สพยัญชนํ เกวลปริปุณณํ ปริสุทธํ พรหมจริยํ อภิวทันติ, ตถารูปาสส ธัมมา พหุสสุตา โหนติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสา-

นุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธาติ เถราปิ นํ ภิกฺขู วตฺตพฺพํ อนุสาสิตพฺพํ มญฺญนฺติ, มชฺฌิมาปิ ภิกฺขู นวาปิ ภิกฺขู วตฺตพฺพํ อนุสาสิตพฺพํ มญฺญนฺติ; ตสฺส เถรานุกมฺปิตสฺส มชฺฌิมานุกมฺปิตสฺส นวานุกมฺปิตสฺส วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ โน ปริหานิ. อยมฺปิ ธมฺโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺโต โหติ กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโก, "กลฺยาณมิตฺโต วตายํ ภิกฺขุ กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโกติ เถราปิ นํ ภิกฺขู วตฺตพฺพํ อนุสาสิตพฺพํ มญฺญนฺติ, มชฺฌิมาปิ ภิกฺขู นวาปิ ภิกฺขู วตฺตพฺพํ อนุสาสิตพฺพํ มญฺญนฺติ; ตสฺส เถรานุกมฺปิตสฺส มชฺฌิมานุกมฺปิตสฺส นวานุกมฺปิตสฺส วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ โน ปริหานิ. อยมฺปิ ธมฺโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุวโจ โหติ โสวจสฺสกรเณหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ขโม ปทกฺขิณคฺคาหี อนุสาสนึ, "สุวโจ วตายํ ภิกฺขุ โสวจสฺสกรเณหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ขโม ปทกฺขิณคฺคาหี อนุสาสนินฺติ เถราปิ นํ ภิกฺขู วตฺตพฺพํ อนุสาสิตพฺพํ มญฺญนฺติ, มชฺฌิมาปิ ภิกฺขู นวาปิ ภิกฺขู วตฺตพฺพํ อนุสาสิตพฺพํ มญฺญนฺติ; ตสฺส เถรานุกมฺปิตสฺส มชฺฌิมานุกมฺปิตสฺส นวานุกมฺปิตสฺส วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ โน ปริหานิ. อยมฺปิ ธมฺโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ, ยานิ ตานิ สพฺรหฺมจารีนํ อุจฺจาวจานิ กึกรณียานิ, ตตฺถ ทกฺโข โหติ อนลโส ตตฺรุปายาย วีมํสาย สมนฺนาคโต อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํ, "ยานิ ตานิ สพฺรหฺมจารีนํ อุจฺจาวจานิ กึกรณียานิ, ตตฺถ ทกฺโข วตายํ ภิกฺขุ อนลโส ตตฺรุปายาย วีมํสาย สมนฺนาคโต อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุนฺติ เถราปิ นํ ภิกฺขู วตฺตพฺพํ อนุสาสิตพฺพํ มญฺญนฺติ, มชฺฌิมาปิ ภิกฺขู นวาปิ ภิกฺขู วตฺตพฺพํ อนุสาสิตพฺพํ มญฺญนฺติ, ตสฺส

เถรานุกัมปิตัสส มัชฌิมานุกัมปิตัสส นวานุกัมปิตัสส วุฑฒิเยว ปาฏิกังขา กุสเลสุ ธัมเมสุ โน ปริหานิ: อยัมปิ ธัมโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ ธัมมกาโม โหติ ปิยสมุทาหาโร อภิธัมเม อภิวินเย อุฬารปาโมชโช, “ธัมมกาโม วตายํ ภิกขุ ปิยสมุทาหาโร อภิธัมเม อภิวินเย อุฬารปาโมชโชติ เถราปิ นํ ภิกขู วัตตัพพํ อนุสาสิตัพพํ มัญญันติ, มัชฌิมาปิ ภิกขู นวาปิ ภิกขู วัตตัพพํ อนุสาสิตัพพํ มัญญันติ; ตัสส เถรานุกัมปิตัสส มัชฌิมานุกัมปิตัสส นวานุกัมปิตัสส วุฑฒิเยว ปาฏิกังขา กุสเลสุ ธัมเมสุ โน ปริหานิ: อยัมปิ ธัมโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ อารัทธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธัมมานํ ปหานาย กุสลานํ ธัมมานํ อุปสัมปทาย ถามวา ทัฬหปรักกโม อนิกขิตตธุโร กุสเลสุ ธัมเมสุ, “อารัทธวิริโย วตายํ ภิกขุ วิหรติ อกุสลานํ ธัมมานํ ปหานาย กุสลานํ ธัมมานํ อุปสัมปทาย ถามวา ทัฬหปรักกโม อนิกขิตตธุโร กุสเลสุ ธัมเมสูติ เถราปิ นํ ภิกขู วัตตัพพํ อนุสาสิตัพพํ มัญญันติ, มัชฌิมาปิ ภิกขู นวาปิ ภิกขู วัตตัพพํ อนุสาสิตัพพํ มัญญันติ; ตัสส เถรานุกัมปิตัสส มัชฌิมานุกัมปิตัสส นวานุกัมปิตัสส วุฑฒิเยว ปาฏิกังขา กุสเลสุ ธัมเมสุ โน ปริหานิ: อยัมปิ ธัมโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ สันตุฏโฐ โหติ อิตรีตรจีวรปิณฑปาตเสนาสน-คิลานปัจจยเภสัชชปริกขาเรน, “สันตุฏโฐ วตายํ ภิกขุ อิตรีตรจีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลานปัจจยเภสัชชปริกขาเรนาติ เถราปิ นํ ภิกขู วัตตัพพํ อนุสาสิตัพพํ มัญญันติ, มัชฌิมาปิ ภิกขู นวาปิ ภิกขู วัตตัพพํ อนุสาสิตัพพํ มัญญันติ; ตัสส เถรานุกัมปิตัสส

มชฺฌิมานุกมฺปิตสฺส นวานุกมฺปิตสฺส วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ โน ปริหานิ: อยมฺปิ ธมฺโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สติมา โหติ ปรเมน สติเนปกฺเกน สมนฺนาคโต จิรกตมฺปิ จิรภาสิตมฺปิ สริตา อนุสฺสริตา, "สติมา วตายํ ภิกฺขุ ปรเมน สติเนปกฺเกน สมนฺนาคโต จิรกตมฺปิ จิรภาสิตมฺปิ สริตา อนุสฺสริตาติ เถราปิ นํ ภิกฺขู วตฺตพฺพํ อนุสาสิตพฺพํ มญฺญนฺติ, มชฺฌิมาปิ ภิกฺขู นวาปิ ภิกฺขู วตฺตพฺพํ อนุสาสิตพฺพํ มญฺญนฺติ; ตสฺส เถรานุกมฺปิตสฺส มชฺฌิมานุกมฺปิตสฺส นวานุกมฺปิตสฺส วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ โน ปริหานิ: อยมฺปิ ธมฺโม นาถกรโณ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปญฺญวา โหติ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา, "ปญฺญวา วตายํ ภิกฺขุ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยาติ เถราปิ นํ ภิกฺขู วตฺตพฺพํ อนุสาสิตพฺพํ มญฺญนฺติ, มชฺฌิมาปิ ภิกฺขู นวาปิ ภิกฺขู วตฺตพฺพํ อนุสาสิตพฺพํ มญฺญนฺติ; ตสฺส เถรานุกมฺปิตสฺส มชฺฌิมานุกมฺปิตสฺส นวานุกมฺปิตสฺส วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ โน ปริหานิ: อยมฺปิ ธมฺโม นาถกรโณ. สนาถา ภิกฺขเว วิหรถ, มา อนาถา: ทุกฺขํ ภิกฺขเว อนาโถ วิหรติ. อิเม โข ภิกฺขเว ทส นาถกรณา ธมฺมาติ.

๑๙ ทสยิเม ภิกฺขเว อริยวาสา, เย อริยา อาวสึสุ วา อาวสนฺติ วา อาวสิสฺสนฺติ วา. กตเม ทส? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปญฺจงฺควิปฺปหีโน โหติ, ฉฬงฺคสมนฺนาคโต, เอการกฺโข, จตุราปสฺเสโน, ปนุณฺณปจฺเจกสจฺโจ, สมวยสฏฺเฐสโน, อนาวิลสงฺกปฺโป, ปสฺสทฺธกายสงฺขาโร, สุวิมุตฺตจิตฺโต, สุวิมุตฺตปญฺโญ. อิเม โข ภิกฺขเว ทส อริยวาสา, เย อริยา อาวสึสุ วา อาวสนฺติ วา อาวสิสฺสนฺติ วาติ.

๒๐ เอกํ สมยํ ภควา กุรูสุ วิหรติ กัม์มาสธัม์มํ นาม กุรูนํ นิคโม. ตัต์ร โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ ฯเปฯ ภควา เอตทโวจ "ทสยิเม ภิก์ขเว อริยวาสา, เย อริยา อาวสึสุ วา อาวสัน์ติ วา อาวสิส์สัน์ติ วา. กตเม ทส? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปัญ์จังควิป์ปหีโน โหติ, ฉฬังคสมัน์นาคโต, เอการัก์โข, จตุราปัส์เสโน, ปนุณ์ณปัจ์เจกสัจ์โจ, สมวยสัฏ์เฐสโน, อนาวิลสังกัป์โป, ปัส์สัท์ธกายสังขาโร, สุวิมุต์ตจิต์โต, สุวิมุต์ตปัญ์โญ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปัญ์จังควิป์ปหีโน โหติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน กามัจ์ฉัน์โท ปหีโน โหติ, พ์ยาปาโท ปหีโน โหติ, ถีนมิท์ธํ ปหีนํ โหติ, อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จํ ปหีนํ โหติ, วิจิกิจ์ฉา ปหีนา โหติ. เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปัญ์จังควิป์ปหีโน โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ฉฬังคสมัน์นาคโต โหติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ จัก์ขุนา รูปํ ทิส์วา เนว สุมโน โหติ น ทุม์มโน อุเปก์ขโก วิหรติ สโต สัม์ปชาโน, โสเตน สัท์ทํ สุต์วา, ฯเปฯ ฆาเนน คัน์ธํ ฆายิต์วา, ชิว์หาย รสํ สายิต์วา, กาเยน โผฏ์ฐัพ์พํ ผุสิต์วา, มนสา ธัม์มํ วิญ์ญาย เนว สุมโน โหติ น ทุม์มโน อุเปก์ขโก วิหรติ สโต สัม์ปชาโน. เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ ฉฬังคสมัน์นาคโต โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอการัก์โข โหติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สตารัก์เขน เจตสา สมัน์นาคโต โหติ. เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอการัก์โข โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ จตุราปัส์เสโน โหติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สังขาเยกํ ปฏิเสวติ, สังขาเยกํ อธิวาเสติ, สังขาเยกํ ปริวัช์เชติ, สังขาเยกํ วิโนเทติ. เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ จตุราปัส์เสโน โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปนุณ์ณปัจ์เจกสัจ์โจ โหติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน, ยานิ ตานิ ปุถุสมณพ์ราห์มณานํ ปุถุปัจ์เจกสัจ์จานิ, เสย์ยถีทํ, "สัส์สโต โลโกติ วา "อสัส์สโต โลโกติ วา "อัน์ตวา โลโกติ วา "อนัน์ตวา โลโกติ วา

"ตํ ชีวํ ตํ สรีรนฺติ วา "อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรีรนฺติ วา "โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ วา "น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ วา "โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ วา "เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณาติ วา, สพฺพานิ ตานิ นุณฺณานิ โหนฺติ ปนุณฺณานิ จตฺตานิ วนฺตานิ มุตฺตานิ ปหีนานิ ปฏินิสฺสฏฺฐานิ: เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปนุณฺณปจฺเจกสจฺโจ โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมวยสฏฺฐเสโน โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน กาเมสนา ปหีนา โหติ, ภเวสนา ปหีนา โหติ, พฺรหฺมจริเยสนา ปฏิปฺปสฺสทฺธา: เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมวยสฏฺฐเสโน โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนาวิลสงฺกปฺโป โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน กามสงฺกปฺโป ปหีโน โหติ, พฺยาปาทสงฺกปฺโป ปหีโน โหติ, วิหึสาสงฺกปฺโป ปหีโน โหติ: เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนาวิลสงฺกปฺโป โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปสฺสทฺธกายสงฺขาโร โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมา อทุกฺขมสุขํ อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ: เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปสฺสทฺธกายสงฺขาโร โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุวิมุตฺตจิตฺโต โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ราคา จิตฺตํ วิมุตฺตํ โหติ, โทสา จิตฺตํ วิมุตฺตํ โหติ, โมหา จิตฺตํ วิมุตฺตํ โหติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุวิมุตฺตจิตฺโต โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุวิมุตฺตปญฺโญ โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ "ราโค เม ปหีโน อุจฺฉินฺนมูโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ กโต อายตึอนุปฺปาทธมฺโมติ ปชานาติ, "โทโส เม ปหีโน ฯเปฯ โมโห เม ปหีโน อุจฺฉินฺนมูโล ตาลาวตฺถุกโต อนภาวํ กโต อายตึ-อนุปฺปาทธมฺโมติ ปชานาติ: เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุวิมุตฺตปญฺโญ

โหติ. เย หิ เกจิ ภิก์ขเว อตีตมัท์ธานํ อริยา อริยวาเส อาวสึสุ, สัพ์เพ เต อิเมว ทส อริยวาเส อาวสึสุ. เย หิ เกจิ ภิก์ขเว อนาคตมัท์ธานํ อริยา อริยวาเส อาวสิส์สัน์ติ, สัพ์เพ เต อิเมว ทส อริยวาเส อาวสิส์สัน์ติ, เย หิ เกจิ ภิก์ขเว เอตรหิ อริยา อริยวาเส อาวสัน์ติ, สัพ์เพ เต อิเมว ทส อริยวาเส อาวสัน์ติ. อิเม โข ภิก์ขเว ทส อริยวาสา, เย อริยา อาวสึสุ วา อาวสัน์ติ วา อาวสิส์สัน์ติ วาติ.

นาถกรณวัค์โค ทุติโย.

ตัส์สุท์ทานํ

เสนาสนา จ อังคา จ สํโยชนขิเลน จ
อัป์ปมาโท อาหุเนย์โย เท๎ว นาถา เท๎ววเสน จาติ.

๒๑ สีโห ภิก์ขเว มิคราชา สายัณ๎หสมยํ อาสยา นิก์ขมติ, อาสยา นิก์ขมิต๎วา วิชัม์ภติ, วิชัม์ภิต๎วา สมัน์ตา จตุท์ทิสา อนุวิโลเกติ, สมัน์ตา จตุท์ทิสา อนุวิโลเกต๎วา ติก์ขัต์ตุํ สีหนาทํ นทติ, ติก์ขัต์ตุํ สีหนาทํ นทิต๎วา โคจราย ปัก์กมติ. ตํ กิส์ส เหตุ? "มาหํ ขุท์ทเก ปาเณ วิสมคเต สํฆาตํ อาปาเทสิน์ติ. สีโหติ โข ภิก์ขเว ตถาคตัส์เสตํ อธิวจนํ อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส. ยํ โข ภิก์ขเว ตถาคโต ปริสาย ธัม์มํ เทเสติ, อิทมัส์ส โหติ สีหนาทัส์มึ. ทสยิมานิ ภิก์ขเว ตถาคตัส์ส ตถาคตพลานิ, เยหิ พเลหิ สมัน์นาคโต ตถาคโต อาสภัณ์ฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พ๎รห๎มจัก์กํ ปวัต์เตติ. กตมานิ ทส? อิธ ภิก์ขเว ตถาคโต ฐานัญ์จ ฐานโต อัฏ์ฐานัญ์จ อัฏ์ฐานโต ยถาภูตํ ปชานาติ. ยัม์ปิ ภิก์ขเว ตถาคโต ฐานัญ์จ ฐานโต อัฏ์ฐานัญ์จ อัฏ์ฐานโต ยถาภูตํ ปชานาติ, อิทัม์ปิ ภิก์ขเว ตถาคตัส์ส ตถาคตพลํ โหติ, ยํ พลํ อาคัม์ม ตถาคโต อาสภัณ์ฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ

พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคโต อตีตานาคต-ปจฺจุปฺปนฺนานํ กมฺมสมาทานานํ ฐานโส เหตุโส วิปากํ ยถาภูตํ ปชานาติ: ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต อตีตานาคตปจฺจุปฺปนฺนานํ กมฺมสมาทานานํ ฐานโส เหตุโส วิปากํ ยถาภูตํ ปชานาติ, อิทมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคโต สพฺพตฺถคามินึ ปฏิปทํ ยถาภูตํ ปชานาติ: ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต สพฺพตฺถคามินึ ปฏิปทํ ยถาภูตํ ปชานาติ, อิทมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคโต อเนกธาตุํ นานาธาตุํ โลกํ ยถาภูตํ ปชานาติ: ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต อเนกธาตุํ นานาธาตุํ โลกํ ยถาภูตํ ปชานาติ, อิทมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคโต สตฺตานํ นานาธิมุตฺติกตํ ยถาภูตํ ปชานาติ: ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต สตฺตานํ นานาธิมุตฺติกตํ ยถาภูตํ ปชานาติ, อิทมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคโต ปรสตฺตานํ ปรปุคฺคลานํ อินฺทฺริยปโรปริยตฺตํ ยถาภูตํ ปชานาติ: ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต ปรสตฺตานํ ปรปุคฺคลานํ อินฺทฺริยปโรปริยตฺตํ ยถาภูตํ ปชานาติ, อิทมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคโต

ฌานวิโมก์ขสมาธิสมาปัต์ตีนํ สํกิเลสํ โวทานํ วุฏ์ฐานํ ยถาภูตํ ปชานาติะ ยัม์ปิ ภิก์ขเว ตถาคโต ฌานวิโมก์ขสมาธิสมาปัต์ตีนํ สํกิเลสํ โวทานํ วุฏ์ฐานํ ยถาภูตํ ปชานาติ, อิทัม์ปิ ภิก์ขเว ตถาคตัส์ส ตถาคตพลํ โหติ, ยํ พลํ อาคัม์ม ตถาคโต อาสภัณ์ฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พ์รห์มจัก์กํ ปวัต์เตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ตถาคโต อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติะ เสย์ยถีทํ? เอกัม์ปิ ชาตึ เท์วปิ ชาติโย ติส์โสปิ ชาติโย จตัส์โสปิ ชาติโย ปัญ์จปิ ชาติโย ทสปิ ชาติโย วีสัม์ปิ ชาติโย ตึสัม์ปิ ชาติโย จัต์ตาฬีสัม์ปิ ชาติโย ปัญ์ญาสัม์ปิ ชาติโย ชาติสตัม์ปิ ชาติสหัส์สัม์ปิ ชาติสตสหัส์สัม์ปิ อเนเกปิ สํวัฏ์ฏกัป์เป อเนเกปิ วิวัฏ์ฏกัป์เป อเนเกปิ สํวัฏ์ฏวิวัฏ์ฏกัป์เป “อมุต์ราสึ เอวํนาโม เอวํโคต์โต เอวํวัณ์โณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุก์ข-ปฏิสํเวที เอวมายุปริยัน์โต, โส ตโต จุโต อมุต์ร อุทปาทึ, ตัต์ราปาสึ เอวํนาโม เอวํโคต์โต เอวํวัณ์โณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุก์ขปฏิสํเวที เอวมายุปริยัน์โต, โส ตโต จุโต อิธูปปัน์โนติะ อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติะ ยัม์ปิ ภิก์ขเว ตถาคโต อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติะ เสย์ยถีทํ? เอกัม์ปิ ชาตึ เท์วปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติะ อิทัม์ปิ ภิก์ขเว ตถาคตัส์ส ตถาคตพลํ โหติ, ยํ พลํ อาคัม์ม ตถาคโต อาสภัณ์ฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พ์รห์มจัก์กํ ปวัต์เตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ตถาคโต ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน สัต์เต ปัส์สติ จวมาเน อุปปัช์ชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณ์เณ ทุพ์พัณ์เณ สุคเต ทุค์คเต ยถากัม์มูปเค สัต์เต ปชานาติ “อิเม

วต โภนฺโต สตฺตา กายทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา วจีทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อุปวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปนฺนา; อิเม วา ปน โภนฺโต สตฺตา กายสุจริเตน สมนฺนาคตา วจีสุจริเตน สมนฺนาคตา มโนสุจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกา สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปนฺนาติ: อิติ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ: ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ, อิทมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตถาคโต อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ: ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ, อิทมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ตถาคตพลานิ, เยหิ พเลหิ สมนฺนาคโต ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตตีติ.

๒๒ อถโข อายัส์มา อานัน์โท, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ ภควา เอตทโวจ "เย เต อานัน์ท ธัม์มา เตสํ เตสํ อธิมุต์ติปทานํ อภิญ์ญาสัจ์ฉิกิริยาย สํวัต์ตัน์ติ, วิสารโท อหํ อานัน์ท ตัต์ถ ปฏิชานามิ เตสํ เตสํ ตถา ตถา ธัม์มํ เทเสตุํ, ยถา ยถา ปฏิปัน์โน สัน์ตํ วา "อัต์ถีติ ญัส์สติ, อสัน์ตํ วา "นัต์ถีติ ญัส์สติ, หีนํ วา "หีนัน์ติ ญัส์สติ, ปณีตํ วา "ปณีตัน์ติ ญัส์สติ, สอุต์ตรํ วา สอุต์ตรัน์ติ "ญัส์สติ, อนุต์ตรํ วา "อนุต์ตรัน์ติ ญัส์สติ, ยถา ยถา วา ปน ตํ ญาตัย์ยํ วา ทัฏ์ฐัย์ยํ วา สัจ์ฉิกตัย์ยํ วา, ตถา ตถา ญัส์สติ วา ทัก์ขติ วา สัจ์ฉิ วา กริส์สติ ฐานเมตํ วิช์ชติ. เอตทานุต์ตริยํ อานัน์ท ญาณานํ, ยทิทํ ตัต์ถ ตัต์ถ ยถาภูตญาณํ. เอตัส์มา จาหํ อานัน์ท ญาณา อัญ์ญํ ญาณํ อุต์ตริตรํ วา ปณีตตรํ วา นัต์ถีติ วทามิ. ทสยิมานิ อานัน์ท ตถาคตัส์ส ตถาคตพลานิ, เยหิ พเลหิ สมัน์นาคโต ตถาคโต อาสภัณ์ฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พ์รห์มจัก์กํ ปวัต์เตติ. กตมานิ ทส? อิธานัน์ท ตถาคโต ฐานัญ์จ ฐานโต อัฏ์ฐานัญ์จ อัฏ์ฐานโต ยถาภูตํ ปชานาติ. ยัม์ปานัน์ท ตถาคโต ฐานัญ์จ ฐานโต อัฏ์ฐานัญ์จ อัฏ์ฐานโต ยถาภูตํ ปชานาติ, อิทัม์ปานัน์ท ตถาคตัส์ส ตถาคตพลํ โหติ, ยํ พลํ อาคัม์ม ตถาคโต อาสภัณ์ฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พ์รห์มจัก์กํ ปวัต์เตติ. ปุน จปรํ อานัน์ท ตถาคโต อตีตานาคตปัจ์จุปปัน์นานํ กัม์มสมาทานานํ ฐานโส เหตุโส วิปากํ ยถาภูตํ ปชานาติ. ยัม์ปานัน์ท ฯเปฯ อิทัม์ปานัน์ท ฯเปฯ ปุน จปรํ อานัน์ท ตถาคโต สัพ์พัต์ถคามินึ

ปฏิปทํ ยถาภูตํ ปชานาติ: ยมฺปานนฺท ฯเปฯ อิทมฺปานนฺท ฯเปฯ ปุน จปรํ อานนฺท ตถาคโต อเนกธาตุํ นานาธาตุํ โลกํ ยถาภูตํ ปชานาติ: ยมฺปานนฺท ฯเปฯ อิทมฺปานนฺท ฯเปฯ ปุน จปรํ อานนฺท ตถาคโต สตฺตานํ นานาธิมุตฺติกตํ ยถาภูตํ ปชานาติ: ยมฺปานนฺท ฯเปฯ อิทมฺปานนฺท ฯเปฯ ปุน จปรํ อานนฺท ตถาคโต ปรสตฺตานํ ปรปุคฺคลานํ อินฺทฺริยปโรปริยตฺตํ ยถาภูตํ ปชานาติ: ยมฺปานนฺท ฯเปฯ อิทมฺปานนฺท ฯเปฯ ปุน จปรํ อานนฺท ตถาคโต ฌานวิโมกฺข-สมาธิสมาปตฺตีนํ สงฺกิเลสํ โวทานํ วุฏฺฐานํ ยถาภูตํ ปชานาติ: ยมฺปานนฺท ฯเปฯ อิทมฺปานนฺท ฯเปฯ ปุน จปรํ อานนฺท ตถาคโต อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ, เสยฺยถีทํ, เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ: ยมฺปานนฺท ฯเปฯ อิทมฺปานนฺท ฯเปฯ ปุน จปรํ อานนฺท ตถาคโต ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ. ยมฺปานนฺท ฯเปฯ อิทมฺปานนฺท ฯเปฯ ปุน จปรํ อานนฺท ตถาคโต อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ: ยมฺปานนฺท ตถาคโต อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํอภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ: อิทมฺปานนฺท ตถาคตสฺส ตถาคตพลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ. อิมานิ โข อานนฺท ทส ตถาคตสฺส ตถาคตพลานิ, เยหิ พเลหิ สมนฺนาคโต ตถาคโต อาสภณฺฐานํ ปฏิชานาติ ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตตีติ.

๒๓ อตฺถิ ภิกฺขเว ธมฺมา กาเยน ปหาตพฺพา โน วาจาย, อตฺถิ ภิกฺขเว ธมฺมา วาจาย ปหาตพฺพา โน กาเยน, อตฺถิ

ภิก์ขเว ธัม์มา เนว กาเยน ปหาตัพ์พา โน วาจาย, ปัญ์ญาย ทิส์วา ทิส์วา ปหาตัพ์พา. กตเม จ ภิก์ขเว ธัม์มา กาเยน ปหาตัพ์พา โน วาจาย? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อกุสลํ อาปัน์โน โหติ กัญ์จิเทว เทสํ กาเยน, ตเมนํ อนุวิจ์จ วิญ์ญู สัพ์รัห์มจารี เอวมาหํสุ "อายัส์มา โข อกุสลํ อาปัน์โน กัญ์จิเทว เทสํ กาเยน. สาธุ วตายัส์มา กายทุจ์จริตํ ปหาย กายสุจ์จริตํ ภาเวตูติ, โส อนุวิจ์จ วิญ์ญูหิ สัพ์รัห์มจารีหิ วุจ์จมาโน กายทุจ์จริตํ ปหาย กายสุจ์จริตํ ภาเวติ. อิเม วุจ์จันติ ภิก์ขเว ธัม์มา กาเยน ปหาตัพ์พา โน วาจาย. กตเม จ ภิก์ขเว ธัม์มา วาจาย ปหาตัพ์พา โน กาเยน? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อกุสลํ อาปัน์โน โหติ กัญ์จิเทว เทสํ วาจาย, ตเมนํ อนุวิจ์จ วิญ์ญู สัพ์รัห์มจารี เอวมาหํสุ "อายัส์มา โข อกุสลํ อาปัน์โน กัญ์จิเทว เทสํ วาจาย. สาธุ วตายัส์มา วจีทุจ์จริตํ ปหาย วจีสุจ์จริตํ ภาเวตูติ, โส อนุวิจ์จ วิญ์ญูหิ สัพ์รัห์มจารีหิ วุจ์จมาโน วจีทุจ์จริตํ ปหาย วจีสุจ์จริตํ ภาเวติ. อิเม วุจ์จันติ ภิก์ขเว ธัม์มา วาจาย ปหาตัพ์พา โน กาเยน. กตเม จ ภิก์ขเว ธัม์มา เนว กาเยน ปหาตัพ์พา โน วาจาย, ปัญ์ญาย ทิส์วา ทิส์วา ปหาตัพ์พา? โลโภ ภิก์ขเว เนว กาเยน ปหาตัพ์โพ โน วาจาย, ปัญ์ญาย ทิส์วา ทิส์วา ปหาตัพ์โพ. โทโส ภิก์ขเว... โมโห ภิก์ขเว...โกโธ ภิก์ขเว...อุปนาโห ภิก์ขเว...มัก์โข ภิก์ขเว...ปฬาโส ภิก์ขเว...มัจ์ฉริยํ ภิก์ขเว...เนว กาเยน ปหาตัพ์พํ โน วาจาย, ปัญ์ญาย ทิส์วา ทิส์วา ปหาตัพ์พํ. ปาปิกา ภิก์ขเว อิส์สา เนว กาเยน ปหาตัพ์พา โน วาจาย, ปัญ์ญาย ทิส์วา ทิส์วา ปหาตัพ์พา. กตมา จ ภิก์ขเว ปาปิกา อิส์สา? อิธ ภิก์ขเว อิช์ฌติ คหปติส์ส วา คหปติปุต์ตัส์ส วา

ธเนน วา ธัญ์เญน วา รชเตน วา ชาตรูเปน วา, ตัต์รัญ์ญตรัส์ส ทาสัส์ส วา อุปวาสัส์ส วา เอวํ โหติ "อโหวติมัส์ส คหปติส์ส วา คหปติปุต์ตัส์ส วา น อิช์เฌย์ย ธเนน วา ธัญ์เญน วา รชเตน วา ชาตรูเปน วาติ; สมโณ วา ปน พ์ราห์มโณ วา ลาภี โหติ จีวรบิณ์ฑปาตเสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขารานํ, ตัต์รัญ์ญตรัส์ส สมณัส์ส วา พ์ราห์มณัส์ส วา เอวํ โหติ "อโห วต อยมายัส์มา น ลาภี อัส์ส จีวรบิณ์ฑปาตเสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขารานัน์ติ: อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปาปิกา อิส์สา. ปาปิกา ภิก์ขเว อิส์สา เนว กาเยน ปหาตัพ์พา โน วาจาย, ปัญ์ญาย ทิส์วา ทิส์วา ปหาตัพ์พา. ปาปิกา ภิก์ขเว อิจ์ฉา เนว กาเยน ปหาตัพ์พา โน วาจาย, ปัญ์ญาย ทิส์วา ทิส์วา ปหาตัพ์พา. กตมา จ ภิก์ขเว ปาปิกา อิจ์ฉา? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ อัส์สัท์โธ สมาโน "สัท์โธติ มํ ชาเนย์ยุน์ติ อิจ์ฉติ, ทุส์สีโล สมาโน "สีลวาติ มํ ชาเนย์ยุน์ติ อิจ์ฉติ, อัปปัส์สุโต สมาโน "พหุส์สุโตติ มํ ชาเนย์ยุน์ติ อิจ์ฉติ, สังคณิการาโม สมาโน "ปวิวิต์โตติ มํ ชาเนย์ยุน์ติ อิจ์ฉติ, กุสีโต สมาโน "อารัท์ธวิริโยติ มํ ชาเนย์ยุน์ติ อิจ์ฉติ, มุฏ์ฐัส์สติ สมาโน "อุปัฏ์ฐิตัส์สตีติ มํ ชาเนย์ยุน์ติ อิจ์ฉติ, อสมาหิโต สมาโน "สมาหิโตติ มํ ชาเนย์ยุน์ติ อิจ์ฉติ, ทุปปัญ์โญ สมาโน "ปัญ์ญวาติ มํ ชาเนย์ยุน์ติ อิจ์ฉติ, อขีณาสโว สมาโน "ขีณาสโวติ มํ ชาเนย์ยุน์ติ อิจ์ฉติ: อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ปาปิกา อิจ์ฉา. ปาปิกา ภิก์ขเว อิจ์ฉา เนว กาเยน ปหาตัพ์พา โน วาจาย, ปัญ์ญาย ทิส์วา ทิส์วา ปหาตัพ์พา. ตัญ์เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุํ โลโภ อภิภุย์ย อิริยติ, โทโส โมโห โกโธ อุปนาโห มัก์โข ปฬาโส มัจ์ฉริยํ ปาปิกา อิส์สา ปาปิกา อิจ์ฉา อภิภุย์ย อิริยติ, โส เอวมัส์ส เวทิตัพ์โพ "น

อยมายัสมา ตถา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โลโภ น โหติ; ตถา หิมํ อายัสมันตํ โลโภ อภิภุยย อิริยติ. น อยมายัสมา ตถา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โทโส น โหติ; โมโห โกโธ อุปนาโห มักโข ปฬาโส มัจฉริยํ ปาปิกา อิสสา ปาปิกา อิจฉา น โหติ. ตถาหิมํ อายัสมันตํ ปาปิกา อิจฉา อภิภุยย อิริยติ. ตัญเจ ภิกขเว ภิกขุ โลโภ นาภิภุยย อิริยติ, โทโส โมโห โกโธ อุปนาโห มักโข ปฬาโส มัจฉริยํ ปาปิกา อิสสา ปาปิกา อิจฉา นาภิภุยย อิริยติ, โส เอวมัสส เวทิตัพโพ "ตถา อยมายัสมา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โลโภ น โหติ; ตถาหิมํ อายัสมันตํ โลโภ นาภิภุยย อิริยติ. ตถา อยมายัสมา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โทโส น โหติ; โมโห โกโธ อุปนาโห มักโข ปฬาโส มัจฉริยํ ปาปิกา อิสสา ปาปิกา อิจฉา น โหติ; ตถาหิมํ อายัสมันตํ ปาปิกา อิจฉา นาภิภุยย อิริยตีติ.

๒๔ เอกํ สมยํ อายัสมา มหาจุนโท เจตีสุ วิหรติ สหชาติยํ. ตัตร โข อายัสมา มหาจุนโท ภิกขู อามันเตสิ "อาวุโส ภิกขโวติ. "อาวุโสติ โข ภิกขู อายัสมโต มหาจุนทัสส ปัจจัสโสสุํ. อายัสมา มหาจุนโท เอตทโวจ "ญาณวาที อาวุโส ภิกขุ วทมาโน "ชานามิมํ ธัมมํ ปัสสามิมํ ธัมมันติ: ตัญเจ อาวุโส ภิกขุํ โลโภ อภิภุยย ติฏฐติ, โทโส โมโห โกโธ อุปนาโห มักโข ปฬาโส มัจฉริยํ ปาปิกา อิสสา ปาปิกา อิจฉา อภิภุยย ติฏฐติ, โส เอวมัสส เวทิตัพโพ "น อยมายัสมา ตถา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โลโภ น โหติ; ตถา หิมํ อายัสมันตํ โลโภ อภิภุยย ติฏฐติ. น อยมายัสมา ตถา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โทโส น โหติ; โมโห โกโธ อุปนาโห มักโข ปฬาโส มัจฉริยํ ปาปิกา อิสสา

ปาปิกา อิจฺฉา น โหติ; ตถา หิมํ อายสฺมนฺตํ ปาปิกา อิจฺฉา อภิภุยฺย ติฏฺฐติ. ภาวนาวาทํ อาวุโส ภิกฺขุ วทมาโน "ภาวิตกาโยมฺหิ ภาวิตสีโล ภาวิตจิตฺโต ภาวิตปญฺโญติ; ตญฺเจ อาวุโส ภิกฺขุํ โลโภ อภิภุยฺย ติฏฺฐติ, โทโส โมโห โกโธ อุปนาโห มกฺโข ปฬาโส มจฺฉริยํ ปาปิกา อิสฺสา ปาปิกา อิจฺฉา อภิภุยฺย ติฏฺฐติ, โส เอวมสฺส เวทิตพฺโพ "น อยมายสฺมา ตถา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โลโภ น โหติ; ตถา หิมํ อายสฺมนฺตํ โลโภ อภิภุยฺย ติฏฺฐติ. น อยมายสฺมา ตถา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โทโส น โหติ; โมโห โกโธ อุปนาโห มกฺโข ปฬาโส มจฺฉริยํ ปาปิกา อิสฺสา ปาปิกา อิจฺฉา น โหติ; ตถา หิมํ อายสฺมนฺตํ ปาปิกา อิจฺฉา อภิภุยฺย ติฏฺฐติ. ญาณวาทญฺจ อาวุโส ภิกฺขุ วทมาโน ภาวนาวาทญฺจ "ชานามิมํ ธมฺมํ ปสฺสามิมํ ธมฺมํ, ภาวิตกาโยมฺหิ ภาวิตสีโล ภาวิตจิตฺโต ภาวิตปญฺโญติ; ตญฺเจ อาวุโส ภิกฺขุํ โลโภ อภิภุยฺย ติฏฺฐติ, โทโส โมโห โกโธ อุปนาโห มกฺโข ปฬาโส มจฺฉริยํ ปาปิกา อิสฺสา ปาปิกา อิจฺฉา อภิภุยฺย ติฏฺฐติ, โส เอวมสฺส เวทิตพฺโพ "น อยมายสฺมา ตถา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โลโภ น โหติ; ตถา หิมํ อายสฺมนฺตํ โลโภ อภิภุยฺย ติฏฺฐติ. น อยมายสฺมา ตถา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โทโส น โหติ; โมโห โกโธ อุปนาโห มกฺโข ปฬาโส มจฺฉริยํ ปาปิกา อิสฺสา ปาปิกา อิจฺฉา น โหติ; ตถา หิมํ อายสฺมนฺตํ ปาปิกา อิจฺฉา อภิภุยฺย ติฏฺฐติ. เสยฺยถาปิ อาวุโส ปุริโส ทลิทฺโท'ว สมาโน อฑฺฒวาทํ วเทยฺย, อธโน'ว สมาโน ธนวาทํ วเทยฺย, อโภคว'าว สมาโน โภควาทํ วเทยฺย; โส กิสฺมิญฺจิเทว ธนกรณีเย สมุปฺปนฺเน น สกฺกุเณยฺย อุปนีหาตุํ ธนํ วา ธญฺญํ วา รชตํ วา ชาตรูปํ วา; ตเมนํ เอวํ

ชาเนย์ยุํ “ทลิท์โทว อยมายัส์มา สมาโน อัฑ์ฒวาทํ วเทติ. อธโนว อยมายัส์มา สมาโน ธนวาทํ วเทติ, อโภควาว อยมายัส์มา สมาโน โภควาทํ วเทติ, ตํ กิส์ส เหตุ, ตถา หิ อยมายัส์มา กิส์มิญ์จิเทว ธนกรณีเย สมุป์ปัน์เน น สัก์โกติ อุปนีหาตุํ ธนํ วา ธัญ์ญํ วา รชตํ วา ชาตรูปํ วาติ; เอวเมว โข อาวุโส ญาณวาทัญ์จ ภิก์ขุ วทมาโน ภาวนาวาทัญ์จ “ชานามิมํ ธัม์มํ ปัส์สามิมํ ธัม์มํ, ภาวิตกาโยม์หิ ภาวิตสีโล ภาวิตจิต์โต ภาวิตปัญ์โญติ: ตัญ์เจ อาวุโส ภิก์ขุํ โลโภ อภิภุย์ย ติฏ์ฐติ, โทโส โมโห โกโธ อุปนาโห มัก์โข ปฬาโส มัจ์ฉริยํ ปาปิกา อิส์สา ปาปิกา อิจ์ฉา อภิภุย์ย ติฏ์ฐติ, โส เอวมัส์ส เวทิตัพ์โพ “น อยมายัส์มา ตถา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โลโภ น โหติ; ตถา หิมํ อายัส์มัน์ตํ โลโภ อภิภุย์ย ติฏ์ฐติ. น อยมายัส์มา ตถา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โทโส น โหติ; โมโห โกโธ อุปนาโห มัก์โข ปฬาโส มัจ์ฉริยํ ปาปิกา อิส์สา ปาปิกา อิจ์ฉา น โหติ; ตถา หิมํ อายัส์มัน์ตํ ปาปิกา อิจ์ฉา อภิภุย์ย ติฏ์ฐติ. ญาณวาทํ อาวุโส ภิก์ขุ วทมาโน ชานามิมํ ธัม์มํ ปัส์สามิมํ ธัม์มัน์ติ: ตัญ์เจ อาวุโส ภิก์ขุํ โลโภ นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ, โทโส โมโห โกโธ อุปนาโห มัก์โข ปฬาโส มัจ์ฉริยํ ปาปิกา อิส์สา ปาปิกา อิจ์ฉา นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ, โส เอวมัส์ส เวทิตัพ์โพ “ตถา อยมายัส์มา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โลโภ น โหติ; ตถา หิมํ อายัส์มัน์ตํ โลโภ นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ. ตถา อยมายัส์มา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โทโส น โหติ; โมโห โกโธ อุปนาโห มัก์โข ปฬาโส มัจ์ฉริยํ ปาปิกา อิส์สา ปาปิกา อิจ์ฉา น โหติ; ตถา หิมํ อายัส์มัน์ตํ ปาปิกา อิจ์ฉา นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ. ภาวนาวาทํ อาวุโส ภิก์ขุ วทมาโน “ภาวิตกาโยม์หิ

ภาวิตสีโล ภาวิตจิต์โต ภาวิตปัญ์โญติ: ตัญ์เจ อาวุโส ภิก์ขุ โลโภ นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ, โทโส โมโห โกโธ อุปนาโห มัก์โข ปฬาโส มัจ์ฉริยํ ปาปิกา อิส์สา ปาปิกา อิจ์ฉา นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ, โส เอวมัส์ส เวทิตัพ์โพ "ตถา อยมายัส์มา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โลโภ น โหติ; ตถา หิมํ อายัส์มัน์ตํ โลโภ นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ. ตถา อยมายัส์มา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โทโส น โหติ; โมโห โกโธ อุปนาโห มัก์โข ปฬาโส มัจ์ฉริยํ ปาปิกา อิส์สา ปาปิกา อิจ์ฉา น โหติ; ตถา หิมํ อายัส์มัน์ตํ ปาปิกา อิจ์ฉา นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ. ญาณวาทัญ์จ อาวุโส ภิก์ขุ วทมาโน ภาวนาวาทัญ์จ "ชานามิมํ ธัม์มํ ปัส์สามิมํ ธัม์มํ, ภาวิตกาโยม์หิ ภาวิตสีโล ภาวิตจิต์โต ภาวิตปัญ์โญติ: ตัญ์เจ อาวุโส ภิก์ขุ โลโภ นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ, โทโส โมโห โกโธ อุปนาโห มัก์โข ปฬาโส มัจ์ฉริยํ ปาปิกา อิส์สา ปาปิกา อิจ์ฉา นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ, โส เอวมัส์ส เวทิตัพ์โพ "ตถา อยมายัส์มา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โลโภ น โหติ; ตถา หิมํ อายัส์มัน์ตํ โลโภ นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ. ตถา อยมายัส์มา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โทโส น โหติ; โมโห โกโธ อุปนาโห มัก์โข ปฬาโส มัจ์ฉริยํ ปาปิกา อิส์สา ปาปิกา อิจ์ฉา น โหติ; ตถา หิมํ อายัส์มัน์ตํ ปาปิกา อิจ์ฉา นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ. เสย์ยถาปิ อาวุโส ปุริโส อัฑ์โฒว สมาโน อัฑ์ฒวาทํ วเทย์ย, ธนวาว สมาโน ธนวาทํ วเทย์ย, โภควาว สมาโน โภควาทํ วเทย์ย; โส กิส์มิญ์จิเทว ธนกรณีเย สมุป์ปัน์เน สัก์กุเณย์ย อุปนีหาตุํ ธนํ วา ธัญ์ญํ วา รชตํ วา ชาตรูปํ วา; ตเมนํ เอวํ ชาเนย์ยุํ "อัฑ์โฒว อยมายัส์มา สมาโน อัฑ์ฒวาทํ วเทติ, ธนวาว อยมายัส์มา สมาโน ธนวาทํ วเทติ, โภควาว

อยมายัส์มา สมาโน โภควาทํ วเทติ. ตํ กิส์ส เหตุ? ตถา หิ อยมายัส์มา กิญ์จิเทว ธนกรณีเย สมุปัน์เน สก์โกติ อุปนาเมตุํ ธนํ วา ธัญ์ญํ วา รชตํ วา ชาตรูปํ วาติ; เอวเมว โข อาวุโส ญาณวาทัญ์จ ภิก์ขุ วทมาโน ภาวนาวาทัญ์จ "ชานามิมํ ธัม์มํ ปัส์สามิมํ ธัม์มํ, ภาวิตกาโยม์หิ ภาวิตสีโล ภาวิตจิต์โต ภาวิตปัญ์โญติ; ตัญ์เจ อาวุโส ภิก์ขุํ โลโภ นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ, โทโส โมโห โกโธ อุปนาโห มัก์โข ปฬาโส มัจ์ฉริยํ ปาปิกา อิส์สา ปาปิกา อิจ์ฉา นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ, โส เอวมัส์ส เวทิตัพ์โพ "ตถา อยมายัส์มา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โลโภ น โหติ; ตถา หิมํ อายัส์มัน์ตํ โลโภ นาภิภุย์ย ติฏ์ฐติ. ตถา อยมายัส์มา ปชานาติ, ยถา ปชานโต โทโส น โหติ; โมโห โกโธ อุปนาโห มัก์โข ปฬาโส มัจ์ฉริยํ ปาปิกา อิส์สา ปาปิกา อิจ์ฉา น โหติ; ตถา หิมํ อายัส์มัน์ตํ ปาปิกา อิจ์ฉา นาภิภุย์ย ติฏ์ฐตีติ.

๒๕ ทสยิมานิ ภิก์ขเว กสิณายตนานิ. กตมานิ ทส? ปฐวีกสิณเมโก สัญ์ชานาติ อุท์ธํ อโธ ติริยํ อัท์วยํ อัป์ปมาณํ, อาโปกสิณเมโก สัญ์ชานาติ ··· เตโชกสิณเมโก สัญ์ชานาติ ··· วาโยกสิณเมโก สัญ์ชานาติ···นีลกสิณเมโก สัญ์ชานาติ···ปีตกสิณเมโก สัญ์ชานาติ··· โลหิตกสิณเมโก สัญ์ชานาติ···โอทาตกสิณเมโก สัญ์ชานาติ··· อากาสกสิณเมโก สัญ์ชานาติ···วิญ์ญาณกสิณเมโก สัญ์ชานาติ อุท์ธํ อโธ ติริยํ อัท์วยํ อัป์ปมาณํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ทส กสิณายตนานีติ.

๒๖ เอกํ สมยํ อายัส์มา มหากัจ์จาโน อวัน์ตีสุ วิหรติ กุรรฆเร ปวัต์เต ปัพ์พเต. อถ โข กาลี อุปาสิกา กุรรฆริกา, เยนายัส์มา มหากัจ์จาโน, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ มหากัจ์จานํ

อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ, เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข กาลี อุปาสิกา กุรรฆริกา อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ เอตทโวจ "วุตฺตมิทํ ภนฺเต ภควตา กุมารีปญฺเหสุ

"อตฺถสฺส ปตฺติ หทยสฺส สนฺติ เชตฺวาน เสนํ ปิยสาตรูปํ,
เอโกห ฌายํ สุขมานุโพธึ, ตสฺมา ชเนน น กโรมิ สกฺขึ,
สกฺขี น สมฺปชฺชติ เกนจิ เมติ.

อิมสฺส นุ โข ภนฺเต ภควตา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส กถํ วิตฺถาเรน อตฺโถ ทฏฺฐพฺโพติ. ปฐวีกสิณสมาปตฺติปรมา โข ภคินิ เอเก สมณพฺราหฺมณา อตฺถาภินิพฺพตฺเตสุํ. ยาวตา โข ภคินิ ปฐวีกสิณสมาปตฺติปรมตา ตทภิญฺญาสิ ภควา, ตทภิญฺญาย ภควา อาทิมทฺทส อาทีนวมทฺทส นิสฺสรณมทฺทส มคฺคามคฺคญาณทสฺสนมทฺทส, ตสฺส อาทิทสฺสนเหตุ อาทีนวทสฺสนเหตุ นิสฺสรณทสฺสนเหตุ มคฺคามคฺคญาณทสฺสนเหตุ อตฺถสฺส ปตฺติ หทยสฺส สนฺติ วิทิตา โหติ. อาโปกสิณสมาปตฺติปรมา โข ภคินิ...เตโชกสิณสมาปตฺติปรมา โข ภคินิ...วาโยกสิณสมาปตฺติปรมา โข ภคินิ...นีลกสิณสมาปตฺติปรมา โข ภคินิ...ปีตกสิณสมาปตฺติปรมา โข ภคินิ...โลหิตกสิณสมาปตฺติปรมา โข ภคินิ...โอทาตกสิณสมาปตฺติปรมา โข ภคินิ...อากาสกสิณสมาปตฺติปรมา โข ภคินิ...วิญฺญาณกสิณสมาปตฺติปรมา โข ภคินิ เอเก สมณพฺราหฺมณา อตฺถาภินิพฺพตฺเตสุํ. ยาวตา โข ภคินิ วิญฺญาณกสิณสมาปตฺติปรมตา ตทภิญฺญาสิ ภควา, ตทภิญฺญาย ภควา อาทิมทฺทส อาทีนวมทฺทส นิสฺสรณมทฺทส มคฺคามคฺคญาณทสฺสนมทฺทส, ตสฺส อาทิทสฺสนเหตุ อาทีนวทสฺสนเหตุ นิสฺสรณทสฺสนเหตุ มคฺคามคฺคญาณทสฺสนเหตุ อตฺถสฺส ปตฺติ หทยสฺส สนฺติ วิทิตา โหติ. อิติ โข ภคินิ ยนฺตํ วุตฺตํ ภควตา กุมารีปญฺเหสุ

"อตฺถสฺส ปตฺติ หทยสฺส สนฺติ เชตฺวาน เสนํ ปิยสาตรูปํ,

เอโกหํ ญายี สุขมานุโพธึ, ตัส์มา ชเนน น กโรมิ สัก์ขึ,
สัก์ขี น สัม์ปัช์ชติ เกนจิ เมติ.

อิมัส์ส โข ภคินิ ภควตา สํขิต์เตน ภาสิตัส์ส เอวํ วิต์ถาเรน อัต์โถ ทัฏ์ฐัพ์โพติ.

๒๗ เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถบิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. อถโข สัม์พหุลา ภิก์ขู ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย สาวัต์ถิยํ บิณ์ฑาย ปวิสึสุ. อถโข เตสํ ภิก์ขูนํ เอตทโหสิ "อติปั์ปโค โข ตาว สาวัต์ถิยํ บิณ์ฑาย จริตุํ. ยันนูน มยํ, เยน อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ อาราโม, เตนุปสังกเมย์ยามาติ. อถโข เต ภิก์ขู, เยน อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ อาราโม, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา เตหิ อัญ์ญติต์ถิเยหิ ปริพ์พาชเกหิ สัท์ธึ สัม์โมทึสุ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ. เอกมัน์ตํ นิสิน์เน โข เต ภิก์ขู เต อัญ์ญติต์ถิยา ปริพ์พาชกา เอตทโวจุํ "สมโณ อาวุโส โคตโม สาวกานํ เอวํ ธัม์มํ เทเสติ "เอถ ตุเม์ห ภิก์ขเว สัพ์พํ ธัม์มํ อภิชานาถ, สัพ์พํ ธัม์มํ อภิญ์ญาย อภิญ์ญาย วิหรถาติ. มยัม์ปิ โข อาวุโส สาวกานํ เอวํ ธัม์มํ เทเสม "เอถ ตุเม์ห อาวุโส สัพ์พํ ธัม์มํ อภิชานาถ, สัพ์พํ ธัม์มํ อภิญ์ญาย อภิญ์ญาย วิหรถาติ. อิธ โน อาวุโส โก วิเสโส โก อธิปั์ปายโส กึนานากรณํ สมณัส์ส วา โคตมัส์ส อัม์หากํ วา ยทิทํ ธัม์มเทสนาย วา ธัม์มเทสนํ อนุสาสนิยา วา อนุสาสนิน์ติ. อถโข เต ภิก์ขู เตสํ อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานํ ภาสิตํ เนว อภินัน์ทึสุ นัปั์ปฏิก์โกสึสุ, อนภินัน์ทิต์วา อัปั์ปฏิก์โกสิต์วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กมึสุ "ภควโต สัน์ติเก เอตัส์ส ภาสิตัส์ส อัต์ถํ อาชานิส์สามาติ. อถโข เต ภิก์ขู สาวัต์ถิยํ บิณ์ฑาย จริต์วา ปัจ์ฉาภัต์ตํ บิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์ตา, เยน ภควา,

เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ; เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "อิธ มยํ ภนฺเต ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปวิสิมฺหา. "เตสํ โน ภนฺเต อมฺหากํ เอตทโหสิ "อติปฺปโค โข ตาว สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตุํ. ยนฺนูน มยํ, เยน อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม, เตนุปสงฺกเมยฺยามาติ. อถโข มยํ ภนฺเต, เยน อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม, เตนุปสงฺกมิมฺหา; อุปสงฺกมิตฺวา เตหิ อญฺญติตฺถิเยหิ ปริพฺพาชเกหิ สทฺธึ สมฺโมทิมฺหา; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิมฺหา. เอกมนฺตํ นิสินฺเน โข ภนฺเต อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา อมฺเห เอตทโวจุํ "สมโณ อาวุโส โคตโม สาวกานํ เอวํ ธมฺมํ เทเสติ "เอถ ตุมฺเห ภิกฺขเว สพฺพํ ธมฺมํ อภิชานาถ, สพฺพํ ธมฺมํ อภิญฺญาย อภิญฺญาย วิหรถาติ. มยมฺปิ โข อาวุโส สาวกานํ เอวํ ธมฺมํ เทเสม "เอถ ตุมฺเห อาวุโส สพฺพํ ธมฺมํ อภิชานาถ, สพฺพํ ธมฺมํ อภิญฺญาย อภิญฺญาย วิหรถาติ. อิธ โน อาวุโส โก วิเสโส โก อธิปฺปาโส กึ นานากรณํ สมณสฺส วา โคตมสฺส อมฺหากํ วา ยทิทํ ธมฺมเทสนาย วา ธมฺมเทสนํ อนุสาสนิยา วา อนุสาสนินฺติ. อถโข มยํ ภนฺเต เตสํ อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ ภาสิตํ เนว อภินนฺทิมฺหา นปฺปฏิกฺโกสิมฺหา, อนภินนฺทิตฺวา อปฺปฏิกฺโกสิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมิมฺหา "ภควโต สนฺติเก เอตสฺส ภาสิตสฺส อตฺถํ อาชานิสฺสามาติ. "เอวํวาทิโน ภิกฺขเว อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา เอวมสฺสุ วจนียา "เอโก อาวุโส ปญฺโห เอโก อุทฺเทโส เอกํ เวยฺยากรณํ, เทฺว ปญฺหา เทฺว อุทฺเทสา เทฺว เวยฺยากรณานิ, ตโย ปญฺหา ตโย อุทฺเทสา ตีณิ เวยฺยากรณานิ, จตฺตาโร ปญฺหา

จัต์ตาโร อุท์เทสา จัต์ตาริ เวย์ยากรณานิ, ปัญ์จ ปัญ์หา ปัญ์จ อุท์เทสา ปัญ์จ เวย์ยากรณานิ, ฉ ปัญ์หา ฉ อุท์เทสา ฉ เวย์ยากรณานิ, สัต์ต ปัญ์หา สัต์ต อุท์เทสา สัต์ต เวย์ยากรณานิ, อัฏ์ฐ ปัญ์หา อัฏ์ฐ อุท์เทสา อัฏ์ฐ เวย์ยากรณานิ, นว ปัญ์หา นว อุท์เทสา นว เวย์ยากรณานิ, ทส ปัญ์หา ทส อุท์เทสา ทส เวย์ยากรณานีติ. เอวํ ปุฏ์ฐา ภิก์ขเว อัญ์ญติต์ถิยา ปริพ์พาชกา เนว สัม์ปายิส์สัน์ติ อุต์ตริญ์จ วิฆาตํ อาปัช์ชิส์สัน์ติ. ตํ กิส์ส เหตุ? ยถาตํ ภิก์ขเว อวิสยัส์มึ. นาหัน์ตํ ภิก์ขเว ปัส์สามิ สเทวเก โลเก สมารเก สพ์รห์มเก สัส์สมณพ์ราห์มณิยา ปชาย สเทวมนุส์สาย โย อิเมสํ ปัญ์หานํ เวย์ยากรเณน จิต์ตํ อาราเธย์ย อัญ์ญัต์ร ตถาคเตน วา ตถาคตสาวเกน วา อิโต วา ปน สุต์วา. "เอโก ปัญ์โห เอโก อุท์เทโส เอกํ เวย์ยากรณัน์ติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? เอกธัม์เม ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัม์มานิพ์พินทมาโน สัม์มาวิรัช์ชมาโน สัม์มาวิมุจ์จมาโน สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. กตมัส์มึ เอกธัม์เม? สัพ์เพ สัต์ตา อาหารัฏ์ฐิติกา. อิมัส์มึ โข ภิก์ขเว เอกธัม์เม ภิก์ขุ สัม์มานิพ์พินทมาโน สัม์มาวิรัช์ชมาโน สัม์มาวิมุจ์จมาโน สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. "เอโก ปัญ์โห เอโก อุท์เทโส เอกํ เวย์ยากรณัน์ติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ. "เท์ว ปัญ์หา เท์ว อุท์เทสา เท์ว เวย์ยากรณานีติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? ท์วีสุ ภิก์ขเว ธัม์เมสุ สัม์มานิพ์พินทมาโน สัม์มาวิรัช์ชมาโน สัม์มาวิมุจ์จมาโน สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. กตเมสุ ท์วีสุ? นาเม จ รูเป จ, อิเมสุ โข

ภิกฺขเว ทฺวีสุ ธมฺเมสุ ภิกฺขุ สมฺมานิพฺพินฺทมาโน สมฺมาวิรชฺชมาโน สมฺมาวิมุจฺจมาโน สมฺมาปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ. "เทฺว ปญฺหา เทฺว อุทฺเทสา เทฺว เวยฺยากรณานีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. "ตโย ปญฺหา ตโย อุทฺเทสา ตีณิ เวยฺยากรณานีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ตีสุ ภิกฺขเว ธมฺเมสุ ภิกฺขุ สมฺมานิพฺพินฺทมาโน สมฺมาวิรชฺชมาโน สมฺมาวิมุจฺจมาโน สมฺมาปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ. กตเมสุ ตีสุ? ตีสุ เวทนาสุ. อิเมสุ โข ภิกฺขเว ตีสุ ธมฺเมสุ ภิกฺขุ สมฺมานิพฺพินฺทมาโน สมฺมาวิรชฺชมาโน สมฺมาวิมุจฺจมาโน สมฺมาปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ. "ตโย ปญฺหา ตโย อุทฺเทสา ตีณิ เวยฺยากรณานีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. "จตฺตาโร ปญฺหา จตฺตาโร อุทฺเทสา จตฺตาริ เวยฺยากรณานีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? จตูสุ ภิกฺขเว ธมฺเมสุ ภิกฺขุ สมฺมานิพฺพินฺทมาโน สมฺมาวิรชฺชมาโน สมฺมาวิมุจฺจมาโน สมฺมาปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ. กตเมสุ จตูสุ? จตูสุ อาหาเรสุ. อิเมสุ โข ภิกฺขเว จตูสุ ธมฺเมสุ ภิกฺขุ สมฺมานิพฺพินฺทมาโน สมฺมาวิรชฺชมาโน สมฺมาวิมุจฺจมาโน สมฺมาปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ. "จตฺตาโร ปญฺหา จตฺตาโร อุทฺเทสา จตฺตาริ เวยฺยากรณานีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. "ปญฺจ ปญฺหา ปญฺจ อุทฺเทสา ปญฺจ เวยฺยากรณานีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ปญฺจสุ ภิกฺขเว ธมฺเมสุ ภิกฺขุ สมฺมานิพฺพินฺทมาโน สมฺมาวิรชฺชมาโน สมฺมาวิมุจฺจมาโน สมฺมา-

ปริยันตทัสสาวี สัมมัตถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัมเม ทุกขัสสันตกโร โหติ. กตเมสุ ปัญจสุ? ปัญจสุ อุปาทานักขันเธสุ. อิเมสุ โข ภิกขเว ปัญจสุ ธัมเมสุ ภิกขุ สัมมานิพพินทมาโน สัมมาวิรัชชมาโน สัมมาวิมุจ์จมาโน สัมมาปริยันตทัสสาวี สัมมัตถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัมเม ทุกขัสสันตกโร โหติ. "ปัญจ ปัญหา ปัญจ อุทเทสา ปัญจ เวยยากรณานีติ อิติ ยันตํ วุตตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุตตํ. "ฉ ปัญหา ฉ อุทเทสา ฉ เวยยากรณานีติ อิติ โข ปเนตํ วุตตํ, กิญเจตํ ปฏิจ์จ วุตตํ? ฉสุ ภิกขเว ธัมเมสุ ภิกขุ สัมมานิพพินทมาโน สัมมาวิรัชชมาโน สัมมาวิมุจ์จมาโน สัมมาปริยันตทัสสาวี สัมมัตถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัมเม ทุกขัสสันตกโร โหติ. กตเมสุ ฉสุ? ฉสุ อัชฌัตติเกสุ อายตเนสุ. อิเมสุ โข ภิกขเว ฉสุ ธัมเมสุ ภิกขุ สัมมานิพพินทมาโน สัมมาวิรัชชมาโน สัมมาวิมุจ์จมาโน สัมมาปริยันตทัสสาวี สัมมัตถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัมเม ทุกขัสสันตกโร โหติ. "ฉ ปัญหา ฉ อุทเทสา ฉ เวยยากรณานีติ อิติ ยันตํ วุตตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุตตํ. "สัตต ปัญหา สัตต อุทเทสา สัตต เวยยากรณานีติ อิติ โข ปเนตํ วุตตํ, กิญเจตํ ปฏิจ์จ วุตตํ? สัตตสุ ภิกขเว ธัมเมสุ ภิกขุ สัมมานิพพินทมาโน สัมมาวิรัชชมาโน สัมมาวิมุจ์จมาโน สัมมา-ปริยันตทัสสาวี สัมมัตถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัมเม ทุกขัสสันตกโร โหติ. กตเมสุ สัตตสุ? สัตตสุ วิญญาณัฏฐิตีสุ. อิเมสุ โข ภิกขเว สัตตสุ ธัมเมสุ ภิกขุ สัมมานิพพินทมาโน สัมมาวิรัชชมาโน สัมมาวิมุจ์จมาโน สัมมาปริยันตทัสสาวี สัมมัตถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัมเม ทุกขัสสันตกโร โหติ. "สัตต ปัญหา สัตต อุทเทสา สัตต เวยยากรณานีติ อิติ ยันตํ วุตตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุตตํ. "อัฏฐ ปัญหา อัฏฐ อุทเทสา อัฏฐ เวยยากรณานีติ อิติ โข

ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? อฏฺฐสุ ภิกฺขเว ธมฺเมสุ ภิกฺขุ สมฺมานิพฺพินฺทมาโน สมฺมาวิรชฺชมาโน สมฺมาวิมุจฺจมาโน สมฺมาปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ. กตเมสุ อฏฺฐสุ? อฏฺฐสุ โลกธมฺเมสุ. อิเมสุ โข ภิกฺขเว อฏฺฐสุ ธมฺเมสุ ภิกฺขุ สมฺมานิพฺพินฺทมาโน สมฺมาวิรชฺชมาโน สมฺมาวิมุจฺจมาโน สมฺมาปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ. "อฏฺฐ ปญฺหา อฏฺฐ อุทฺเทสา อฏฺฐ เวยฺยากรณานีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. "นว ปญฺหา นว อุทฺเทสา นว เวยฺยากรณานีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? นวสุ ภิกฺขเว ธมฺเมสุ ภิกฺขุ สมฺมานิพฺพินฺทมาโน สมฺมาวิรชฺชมาโน สมฺมาวิมุจฺจมาโน สมฺมาปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ. กตเมสุ นวสุ? นวสุ สตฺตาวาเสสุ. อิเมสุ โข ภิกฺขเว นวสุ ธมฺเมสุ ภิกฺขุ สมฺมานิพฺพินฺทมาโน สมฺมาวิรชฺชมาโน สมฺมาวิมุจฺจมาโน สมฺมาปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ. "นว ปญฺหา นว อุทฺเทสา นว เวยฺยากรณานีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. "ทส ปญฺหา ทส อุทฺเทสา ทส เวยฺยากรณานีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ทสสุ ภิกฺขเว ธมฺเมสุ ภิกฺขุ สมฺมานิพฺพินฺทมาโน สมฺมาวิรชฺชมาโน สมฺมาวิมุจฺจมาโน สมฺมาปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ. กตเมสุ ทสสุ? ทสสุ อกุสลกมฺมปเถสุ. อิเมสุ โข ภิกฺขเว ทสสุ ธมฺเมสุ ภิกฺขุ สมฺมานิพฺพินฺทมาโน สมฺมาวิรชฺชมาโน สมฺมาวิมุจฺจมาโน สมฺมาปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว

ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. ทส ปัญ๎หา ทส อุท์เทสา ทส เวย์ยากรณานีติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตัน์ติ.

๒๘ เอกํ สมยํ ภควา กชังคลายํ วิหรติ เวฬุวเน. อถโข สัม์พหุลา กชังคลา อุปาสกา, เยน กชังคลา ภิก์ขุนี, เตนุปสังกมิํสุ; อุปสังกมิต๎วา กชังคลํ ภิก์ขุนึ อภิวาเทต๎วา เอกมัน์ตํ นิสีทิํสุ; เอกมัน์ตํ นิสิน์นา โข กชังคลา อุปาสกา กชังคลํ ภิก์ขุนึ เอตทโวจุํ "วุต์ตมิทํ อัย์เย ภควตา มหาปัญ๎เหสุ "เอโก ปัญ๎โห เอโก อุท์เทโส เอกํ เวย์ยากรณํ, เท๎ว ปัญ๎หา เท๎ว อุท์เทสา เท๎ว เวย์ยารกณานิ, ตโย ปัญ๎หา ตโย อุท์เทสา ตีณิ เวย์ยากรณานิ, จัต์ตาโร ปัญ๎หา จัต์ตาโร อุท์เทสา จัต์ตาริ เวย์ยากรณานิ, ปัญ์จ ปัญ๎หา ปัญ์จ อุท์เทสา ปัญ์จ เวย์ยากรณานิ, ฉ ปัญ๎หา ฉ อุท์เทสา ฉ เวย์ยากรณานิ, สัต์ต ปัญ๎หา สัต์ต อุท์เทสา สัต์ต เวย์ยากรณานิ, อัฏ์ฐ ปัญ๎หา อัฏ์ฐ อุท์เทสา อัฏ์ฐ เวย์ยากรณานิ, นว ปัญ๎หา นว อุท์เทสา นว เวย์ยากรณานิ, ทส ปัญ๎หา ทส อุท์เทสา ทส เวย์ยากรณานีติ. อิมัส์ส นุ โข อัย์เย ภควตา สํขิต์เตน ภาสิตัส์ส กถํ วิต์ถาเรน อัต์โถ ทัฏ์ฐัพ์โพติ. น โข ปเนตํ อาวุโส ภควโต สัม์มุขา สุตํ สัม์มุขา ปฏิค์คหิตํ, นปิ มโนภาวนียานํ ภิก์ขูนํ สัม์มุขา สุตํ สัม์มุขา ปฏิค์คหิตํ; อปิจ ยถาเมต์ถ ขายติ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิส์สามีติ. "เอวํ อัย์เยติ โข กชังคลา อุปาสกา กชังคลาย ภิก์ขุนิยา ปัจ์จัส์โสสุํ. กชังคลา ภิก์ขุนี เอตทโวจ "เอโก ปัญ๎โห เอโก อุท์เทโส เอกํ เวย์ยากรณัน์ติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ ภควตา, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ ? เอกธัม์เม อาวุโส ภิก์ขุ สัม์มานิพ์พิน์ทมาโน สัม์มาวิรัช์ชมาโน สัม์มาวิมุจ์จมาโน

สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. กตมัส์มึ เอกธัม์เม? สัพ์เพ สัต์ตา อาหารัฏ์ฐิติกา. อิมัส์มึ โข อาวุโส เอกธัม์เม ภิก์ขุ สัม์มานิพ์พิน์ทมาโน สัม์มาวิรัช์ชมาโน สัม์มาวิมุจ์จมาโน สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. เอโก ปัญ๎โห เอโก อุท์เทโส เอกํ เวย์ยากรณัน์ติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ ภควตา, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ. เท๎ว ปัญ๎หา เท๎ว อุท์เทสา เท๎ว เวย์ยากรณานีติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ ภควตา, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? ท๎วีสุ อาวุโส ธัม์เมสุ ภิก์ขุ สัม์มา-นิพ์พิน์ทมาโน สัม์มาวิรัช์ชมาโน สัม์มาวิมุจ์จมาโน สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. กตเมสุ ท๎วีสุ? นาเม จ รูเป จ. อิเมสุ โข อาวุโส ท๎วีสุ ธัม์เมสุ ภิก์ขุ สัม์มานิพ์พิน์ทมาโน สัม์มาวิรัช์ชมาโน สัม์มาวิมุจ์จมาโน สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. เท๎ว ปัญ๎หา เท๎ว อุท์เทสา เท๎ว เวย์ยากรณานีติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ ภควตา, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ. ตโย ปัญ๎หา ตโย อุท์เทสา ตีณิ เวย์ยากรณานีติ โข ปเนตํ วุต์ตํ ภควตา, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? ตีสุ อาวุโส ธัม์เมสุ ภิก์ขุ สัม์มานิพ์พิน์ทมาโน สัม์มาวิรัช์ชมาโน สัม์มาวิมุจ์จมาโน สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. กตเมสุ ตีสุ? ตีสุ เวทนาสุ. อิเมสุ โข อาวุโส ตีสุ ธัม์เมสุ ภิก์ขุ สัม์มานิพ์พิน์ทมาโน สัม์มาวิรัช์ชมาโน สัม์มาวิมุจ์จมาโน สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. ตโย ปัญ๎หา ตโย อุท์เทสา ตีณิ เวย์ยากรณานีติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ ภควตา, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ,

จัต์ตาโร ปัญ์หา จัต์ตาโร อุท์เทสา จัต์ตาริ เวย์ยากรณานีติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ ภควตา, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? จตูสุ อาวุโส ธัม์เมสุ ภิก์ขุ สัม์มาสุภาวิตจิต์โต สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. กตเมสุ จตูสุ? จตูสุ สติปัฏ์ฐาเนสุ. อิเมสุ โข อาวุโส จตูสุ ธัม์เมสุ ภิก์ขุ สัม์มาสุภาวิตจิต์โต สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. จัต์ตาโร ปัญ์หา จัต์ตาโร อุท์เทสา จัต์ตาริ เวย์ยากรณานีติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ ภควตา, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ. ปัญ์จ ปัญ์หา ปัญ์จ อุท์เทสา ปัญ์จ เวย์ยากรณานีติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ ภควตา, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? ปัญ์จสุ อาวุโส ธัม์เมสุ ภิก์ขุ สัม์มาสุภาวิตจิต์โต สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. กตเมสุ ปัญ์จสุ? ปัญ์จสุ อินท์ริเยสุ... กตเมสุ ฉสุ? ฉสุ นิส์สรณียาสุ ธาตูสุ... กตเมสุ สัต์ตสุ? สัต์ตสุ โพช์ฌังเคสุ... กตเมสุ อัฏ์ฐสุ? อัฏ์ฐสุ อริเยสุ อัฏ์ฐังคิเกสุ มัค์เคสุ. อิเมสุ โข อาวุโส อัฏ์ฐสุ ธัม์เมสุ ภิก์ขุ สัม์มาสุภาวิตจิต์โต สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. อัฏ์ฐ ปัญ์หา อัฏ์ฐ อุท์เทสา อัฏ์ฐ เวย์ยากรณานีติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ ภควตา, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ "นว ปัญ์หา นว อุท์เทสา นว เวย์ยากรณานีติ อิติ โข ปเนตํ วุต์ตํ ภควตา, กิญ์เจตํ ปฏิจ์จ วุต์ตํ? นวสุ อาวุโส ธัม์เมสุ ภิก์ขุ สัม์มานิพ์พิน์ทมาโน สัม์มาวิรัช์ชมาโน สัม์มาวิมุจ์จมาโน สัม์มาปริยัน์ตทัส์สาวี สัม์มัต์ถาภิสเมจ์จ ทิฏ์เฐว ธัม์เม ทุก์ขัส์สัน์ตกโร โหติ. กตเมสุ นวสุ? นวสุ สัต์ตาวาเสสุ. อิเมสุ โข อาวุโส นวสุ ธัม์เมสุ ภิก์ขุ

สมฺมานิพฺพินฺทมาโน สมฺมาวิรชฺชมาโน สมฺมาวิมุจฺจมาโน สมฺมา ปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ. นว ปญฺหา นว อุทฺเทสา นว เวยฺยากรณานีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ ภควตา, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. ทส ปญฺหา ทส อุทฺเทสา ทส เวยฺยากรณานีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ ภควตา, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ทสสุ อาวุโส ธมฺเมสุ ภิกฺขุ สมฺมาสุภาวิตจิตฺโต สมฺมา-ปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ. กตเมสุ ทสสุ? ทสสุ กุสลกมฺมปเถสุ. อิเมสุ โข อาวุโส ทสสุ ธมฺเมสุ สมฺมาสุภาวิตจิตฺโต สมฺมาปริยนฺตทสฺสาวี สมฺมตฺถาภิสเมจฺจ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ. ทส ปญฺหา ทส อุทฺเทสา ทส เวยฺยากรณานีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ ภควตา, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. อิติ โข อาวุโส ยนฺตํ วุตฺตํ ภควตา มหาปญฺเหสุ "เอโก ปญฺโห เอโก อุทฺเทโส เอกํ เวยฺยากรณํ ฯเปฯ ทส ปญฺหา ทส อุทฺเทสา ทส เวยฺยากรณานีติ อิติ อิมสฺส โข อหํ อาวุโส ภควตา สงฺขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานามิ. อากงฺขมานา จ ปน ตุมฺเห อาวุโส ภควนฺตญฺเญว อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปริปุจฺเฉยฺยาถ. ยถา โน ภควา พฺยากโรติ, ตถา นํ ธาเรยฺยาถาติ. "เอวํ อยฺเยติ โข กชงฺคลา อุปาสกา กชงฺคลาย ภิกฺขุนิยา ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา กชงฺคลํ ภิกฺขุนึ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ; เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข กชงฺคลา อุปาสกา, ยาวตโก อโหสิ กชงฺคลาย ภิกฺขุนิยา สทฺธึ กถาสลฺลาโป, ตํ สพฺพํ ภควโต อาโรเจสุํ. สาธุ สาธุ คหปตโย. ปณฺฑิตา คหปตโย กชงฺคลา ภิกฺขุนี, มหาปญฺญา คหปตโย กชงฺคลา ภิกฺขุนี. สเจปิ

ตุเม์ห คหปตโย มํ อุปสังกมิต์วา เอตมัต์ถํ ปุจ์เฉย์ยาถ, อหัม์ปิ เจตํ เอวเมว พ์ยากเรย์ยํ; ยถาตํ กชังคลาย ภิก์ขุนิยา พ์ยากตํ. เอโส เจว ตัส์ส อัต์โถ, เอวัญ์จ นํ ธาเรย์ยาถาติ.

๒๙ ยาวตา ภิก์ขเว กาสิโกสลา, ยาวตา รัญ์โญ ปเสนทิส์ส โกสลัส์ส วิชิตํ, ราชา ตัต์ถ ปเสนทิ โกสโล อัค์คมัก์ขายติ. รัญ์โญปิ โข ภิก์ขเว ปเสนทิส์ส โกสลัส์ส อัต์เถว อัญ์ญถัต์ตํ, อัต์ถิ วิปริณาโม. เอวํ ปัส์สํ ภิก์ขเว สุตวา อริยสาวโก ตัส์มิํปิ นิพ์พินทติ, ตัส์มิํ นิพ์พินทัน์โต อัค์เค วิรัช์ชติ; ปเคว หีนัส์มิํ. ยาวตา ภิก์ขเว จัน์ทิมสุริยา ปริหรัน์ติ, ทิสา ภัน์ติ วิโรจมานา, ตาว สหัส์สธาโลโก, ตัส์มิํ สหัส์สธาโลเก สหัส์สํ จัน์ทานํ, สหัส์สํ สุริยานํ, สหัส์สํ สิเนรุปัพ์พตราชานํ, สหัส์สํ ชัม์พุทีปานํ, สหัส์สํ อปรโคยานานํ, สหัส์สํ อุต์ตรกุรูนํ, สหัส์สํ ปุพ์พวิเทหานํ, จัต์ตาริ มหาสมุท์ทสหัส์สานิ, จัต์ตาริ มหาราชสหัส์สานิ, สหัส์สํ จาตุม์มหาราชิกานํ, สหัส์สํ ตาวติํสานํ, สหัส์สํ ยามานํ, สหัส์สํ ตุสิตานํ, สหัส์สํ พ์รห์มโลกานํ; ยาวตา ภิก์ขเว สหัส์สโลกธาตุ, มหาพ์รห์มา ตัต์ถ อัค์คมัก์ขายติ; มหาพ์รห์มุโนปิ โข ภิก์ขเว อัต์เถว อัญ์ญถัต์ตํ, อัต์ถิ วิปริณาโม. เอวํ ปัส์สํ ภิก์ขเว สุตวา อริยสาวโก ตัส์มิํปิ นิพ์พินทติ, ตัส์มิํ นิพ์พินทัน์โต อัค์เค วิรัช์ชติ; ปเคว หีนัส์มิํ. โหติ โส ภิก์ขเว สมโย, ยํ อยํ โลโก สํวัฏ์ฏติ, สํวัฏ์ฏมาเน ภิก์ขเว โลเก เยภุย์เยน สัต์ตา อาภัส์สรวัต์ตนิกา ภวัน์ติ. เต ตัต์ถ โหน์ติ มโนมยา ปีติภัก์ขา สยํปภา อัน์ตลิก์เข จรา สุภัฏ์ฐายิโน จิรํ ทีฆมัท์ธานํ ติฏ์ฐัน์ติ. สํวัฏ์ฏมาเน ภิก์ขเว โลเก อาภัส์สรา เทวา อัค์คมัก์ขายติ. อาภัส์สรานํปิ โข ภิก์ขเว เทวานํ อัต์เถว อัญ์ญถัต์ตํ, อัต์ถิ วิปริณาโม. เอวํ ปัส์สํ ภิก์ขเว

สุตวา อริยสาวโก ตสฺมึปิ นิพฺพินฺทติ, ตสฺมึ นิพฺพินฺทนฺโต อคฺเค วิรชฺชติ; ปเคว หีนสฺมึ. ทสยิมานิ ภิกฺขเว กสิณายตนานิ. กตมานิ ทส? ปฐวีกสิณเมโก สญฺชานาติ อุทฺธํ อโธ ติริยํ อทฺวยํ อปฺปมาณํ. อาโปกสิณเมโก สญฺชานาติ... เตโชกสิณเมโก สญฺชานาติ... วาโยกสิณเมโก สญฺชานาติ... นีลกสิณเมโก สญฺชานาติ... ปีตกสิณเมโก สญฺชานาติ... โลหิตกสิณเมโก สญฺชานาติ... โอทาตกสิณเมโก สญฺชาติ... อากาสกสิณเมโก สญฺชานาติ... วิญฺญาณกสิณเมโก สญฺชานาติ อุทฺธํ อโธ ติริยํ อทฺวยํ อปฺปมาณํ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ทส กสิณายตนานิ. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิเมสํ ทสนฺนํ กสิณายตนานํ, ยทิทํ วิญฺญาณกสิณเมโก สญฺชานาติ อุทฺธํ อโธ ติริยํ อทฺวยํ อปฺปมาณํ. เอวํสญฺญิโนปิ โข ภิกฺขเว สนฺติ สตฺตา. เอวํสญฺญีนํปิ โข ภิกฺขเว สตฺตานํ อตฺเถว อญฺญถตฺตํ, อตฺถิ วิปริณาโม. เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตวา อริยสาวโก ตสฺมึปิ นิพฺพินฺทติ, ตสฺมึ นิพฺพินฺทนฺโต อคฺเค วิรชฺชติ; ปเคว หีนสฺมึ. อฏฺฐิมานิ ภิกฺขเว อภิภายตนานิ. กตมานิ อฏฺฐ? อชฺฌตฺตํ รูปสญฺญี เอโก พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิ: ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามีติ เอวํสญฺญี โหติ: อิทํ ปฐมํ อภิภายตนํ. อชฺฌตฺตํ รูปสญฺญี เอโก พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิ: ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามีติ เอวํสญฺญี โหติ: อิทํ ทุติยํ อภิภายตนํ. อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี เอโก พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิ ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามีติ เอวํสญฺญี โหติ: อิทํ ตติยํ อภิภายตนํ. อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี เอโก พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ สุวณฺณทุพฺพณฺณานิ: ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามีติ เอวํสญฺญี โหติ: อิทํ จตุตฺถํ อภิภายตนํ.

อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ บัส์สติ นีลานิ นีลวัณ์ณานิ นีลนิทัส์สนานิ นีลนิภาสานิ: เสย์ยถาปิ นาม อุม์มารปุป๎ผํ นีลํ นีลวัณ์ณํ นีลนิทัส์สนํ นีลนิภาสํ; เสย์ยถาปิ วา ปน ตํ วัต์ถํ พาราณเสย์ยกํ อุภโตภาควิมัฏ์ฐํ นีลํ นีลวัณ์ณํ นีลนิทัส์สนํ นีลนิภาสํ; เอวเมวํ อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ บัส์สติ นีลานิ นีลวัณ์ณานิ นีลนิทัส์สนานิ นีลนิภาสานิ: ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ บัส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ: อิทํ บัญ์จมํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ บัส์สติ บีตานิ บีตวัณ์ณานิ บีตนิทัส์สนานิ บีตนิภาสานิ: เสย์ยถาปิ นาม กัณ์ณิการปุป๎ผํ บีตํ บีตวัณ์ณํ บีตนิทัส์สนํ บีตนิภาสํ; เสย์ยถา วา ปน ตํ วัต์ถํ พาราณเสย์ยกํ อุภโตภาควิมัฏ์ฐํ บีตํ บีตวัณ์ณํ บีตนิทัส์สนํ บีตนิภาสํ; เอวเมวํ อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานํ อรูปสัญ์ญี บัส์สติ บีตานิ บีตวัณ์ณานิ บีตนิทัส์สนานิ บีตนิภาสานิ: ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ บัส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ: อิทํ ฉัฏ์ฐํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ เอโก พหิท์ธา รูปานิ บัส์สติ โลหิตกานิ โลหิตกวัณ์ณานิ โลหิตกนิทัส์สนานิ โลหิตกนิภาสานิ: เสย์ยถาปิ นาม พัน์ธุชีวกปุป๎ผํ โลหิตกํ โลหิตกวัณ์ณํ โลหิตกนิทัส์สนํ โลหิตกนิภาสํ; เสย์ยถา วา ปน ตํ วัต์ถํ พาราณเสย์ยกํ อุภโตภาควิมัฏ์ฐํ โลหิตกํ โลหิตกวัณ์ณํ โลหิตกนิทัส์สนํ โลหิตกนิภาสํ: เอวเมวํ อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ บัส์สติ โลหิตกานิ โลหิตกวัณ์ณานิ โลหิตกนิทัส์สนานิ โลหิตกนิภาสานิ: ตานิ อภิภุย์ย ชานามิ บัส์สามีติ เอวํสัญ์ญี โหติ: อิทํ สัต์ตมํ อภิภายตนํ. อัช์ฌัต์ตํ อรูปสัญ์ญี เอโก พหิท์ธา รูปานิ บัส์สติ โอทาตานิ โอทาตวัณ์ณานิ โอทาตนิทัส์สนานิ โอทาตนิภาสานิ: เสย์ยถาปิ นาม โอสธิตารกา โอทาตา โอทาตวัณ์ณา โอทาตนิทัส์สนา

โอทาตนิภาสา; เสยฺยถา วาปน ตํ วตฺถํ พาราณเสยฺยกํ อุภโตภา-
ควิมฏฺฐํ โอทาตํ โอทาตวณฺณํ โอทาตนิทสฺสนํ โอทาตนิภาสํ; เอวเมวํ
อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี เอโก พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ โอทาตานิ
โอทาตวณฺณานิ โอทาตนิทสฺสนานิ โอทาตนิภาสานิ: ตานิ อภิภุยฺย
ชานามิ ปสฺสามีติ เอวํสญฺญี โหติ: อิทํ อฏฺฐมํ อภิภายตนํ.
อิมานิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐ อภิภายตนานิ. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิเมสํ
อฏฺฐนฺนํ อภิภายตนานํ, ยทิทํ อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺญี เอโก พหิทฺธา
รูปานิ ปสฺสติ โอทาตานิ โอทาตวณฺณานิ โอทาตนิทสฺสนานิ โอทาต-
นิภาสานิ. ตานิ อภิภุยฺย ชานามิ ปสฺสามีติ เอวํสญฺญี โหติ.
เอวํสญฺญิโนปิ โข ภิกฺขเว สนฺติ สตฺตา. เอวํสญฺญีนํปิ โข
ภิกฺขเว สตฺตานํ อตฺเถว อญฺญถตฺตํ, อตฺถิ วิปริณาโม. เอวํ ปสฺสํ
ภิกฺขเว สุตวา อริยสาวโก ตสฺมิํปิ นิพฺพินฺทติ, ตสฺมิํ นิพฺพินฺทนฺโต
อคฺเค วิรชฺชติ; ปเคว หีนสฺมิํ. จตสฺโส อิมา ภิกฺขเว ปฏิปทา.
กตมา จตสฺโส? ทุกฺขา ปฏิปทา ทนฺธาภิญฺญา, ทุกฺขา ปฏิปทา
ขิปฺปาภิญฺญา สุขา ปฏิปทา ทนฺธาภิญฺญา สุขา ปฏิปทา
ขิปฺปาภิญฺญา. อิมา โข ภิกฺขเว จตสฺโส ปฏิปทา. เอตทคฺคํ
ภิกฺขเว อิมาสํ จตุนฺนํ ปฏิปทานํ ยทิทํ สุขา ปฏิปทา ขิปฺปาภิญฺญา.
เอวํปฏิปนฺนาปิ โข ภิกฺขเว สนฺติ สตฺตา. เอวํปฏิปนฺนานํปิ
โข ภิกฺขเว สตฺตานํ อตฺเถว อญฺญถตฺตํ, อตฺถิ วิปริณาโม. เอวํ ปสฺสํ
ภิกฺขเว สุตวา อริยสาวโก ตสฺมิํปิ นิพฺพินฺทติ, ตสฺมิํ นิพฺพินฺทนฺโต
อคฺเค วิรชฺชติ; ปเคว หีนสฺมิํ. จตสฺโส อิมา ภิกฺขเว สญฺญา
กตมา จตสฺโส? ปริตฺตเมโก สญฺชานาติ, มหคฺคตเมโก สญฺชานาติ,
อปฺปมาณเมโก สญฺชานาติ, นตฺถิ กิญฺจีติ อากิญฺจญฺญายตนเมโก
สญฺชานาติ. อิมา โข ภิกฺขเว จตสฺโส สญฺญา. เอตทคฺคํ ภิกฺขเว

อิมาสํ จตุน์นํ สัญ์ญานํ, ยทิทํ นัต์ถิ กิญ์จีติ อากิญ์จัญ์ญายตนเมโก สัญ์ชานาติ. เอวํสัญ์ญิโนปิ โข ภิก์ขเว สัน์ติ สัต์ตา. เอวํสัญ์ญีนํปิ โข ภิก์ขเว สัต์ตานํ อัต์เถว อัญ์ญถัต์ตํ, อัต์ถิ วิปริณาโม. เอวํ ปัส์สํ ภิก์ขเว สุตวา อริยสาวโก ตัส์มิํปิ นิพ์พิน์ทติ, ตัส์มิํ นิพ์พิน์ทัน์โต อัค์เค วิรัช์ชติ; ปเคว หีนัส์มิํ. เอตทัค์คํ ภิก์ขเว พาหิรกานํ ทิฏ์ฐิคตานํ, ยทิทํ โน จัส์สํ, โน จ เม สิยา, น ภวิส์สามิ, น เม ภวิส์สตีติ. เอวํทิฏ์ฐิโน ภิก์ขเว เอตํ ปาฏิกังขํ ยา จายํ ตัส์ส ภเว อัป์ปฏิกุล์ยตา, สา จัส์ส น ภวิส์สติ; ยา จายํ ตัส์สํ ภวนิโรเธ ปฏิกุล์ยตา, สา จัส์ส น ภวิส์สตีติ. เอวํทิฏ์ฐิโนปิ โข ภิก์ขเว สัน์ติ สัต์ตา. เอวํทิฏ์ฐีนํปิ โข ภิก์ขเว สัต์ตานํ อัต์เถว อัญ์ญถัต์ตํ, อัต์ถิ วิปริณาโม. เอวํ ปัส์สํ ภิก์ขเว สุตวา อริยสาวโก ตัส์มิํปิ นิพ์พิน์ทติ, ตัส์มิํ นิพ์พิน์ทัน์โต อัค์เค วิรัช์ชติ; ปเคว หีนัส์มิํ. สัน์ติ ภิก์ขเว เอเก สมณพ์ราห์มณา ปรมยัก์ขวิสุท์ธิํ ปัญ์ญเปน์ติ. เอตทัค์คํ ภิก์ขเว ปรมยัก์ขวิสุท์ธิํ ปัญ์ญเปน์ตานํ, ยทิทํ สัพ์พโส อากิญ์จัญ์ญายตนํ สมติก์กัม์ม เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. เต ตทภิญ์ญาย ตัส์ส สัจ์ฉิกิริยาย ธัม์มํ เทเสน์ติ. เอวํวาทิโนปิ โข ภิก์ขเว สัน์ติ สัต์ตา. เอวํวาทีนํปิ โข ภิก์ขเว สัต์ตานํ อัต์เถว อัญ์ญถัต์ตํ, อัต์ถิ วิปริณาโม. เอวํ ปัส์สํ ภิก์ขเว สุตวา อริยสาวโก ตัส์มิํปิ นิพ์พิน์ทติ, ตัส์มิํ นิพ์พิน์ทัน์โต อัค์เค วิรัช์ชติ; ปเคว หีนัส์มิํ. สัน์ติ ภิก์ขเว เอเก สมณพ์ราห์มณา ปรมทิฏ์ฐธัม์มนิพ์พานํ ปัญ์ญเปน์ติ. เอตทัค์คํ ภิก์ขเว ปรมทิฏ์ฐธัม์มนิพ์พานํ ปัญ์ญเปน์ตานํ, ยทิทํ ฉัน์นํ ผัส์สายตนานํ สมุทยัญ์จ อัฏ์ฐังคมัญ์จ อัส์สาทัญ์จ อาทีนวัญ์จ นิส์สรณัญ์จ ยถาภูตํ วิทิต์วา

อนุปาทา วิโมกฺโข. เอวํวาที โข มํ ภิกฺขเว เอวมกฺขายึ เอเก สมณพฺราหฺมณา อสตา ตุจฺฉา มุสา อภูเตน อพฺภาจิกฺขนฺติ "น สมโณ โคตโม กามานํ ปริญฺญํ ปญฺญเปติ, น รูปานํ ปริญฺญํ ปญฺญเปติ, น เวทนานํ ปริญฺญํ ปญฺญเปตีติ. กามานญฺจาหํ ภิกฺขเว ปริญฺญํ ปญฺญเปมิ, รูปานญฺจ ปริญฺญํ ปญฺญเปมิ, เวทนานญฺจ ปริญฺญํ ปญฺญเปมิ, ทิฏฺเฐว ธมฺเม นิจฺฉาโต นิพฺพุโต สีติภูโต อนุปาทา ปรินิพฺพานํ ปญฺญเปมีติ.

๓๐ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิ โกสโล ยุทฺโธยธิกาย นิวตฺโต โหติ ชิตสงฺคาโม ลทฺธาธิปฺปาโย. อถโข ราชา ปเสนทิ โกสโล เยนาราโม, เตน ปายาสิ. ยาวติกา ยานสฺส ภูมิ, ยาเนน คนฺตฺวา ยานา ปจฺโจโรหิตฺวา ปตฺติโกว อารามํ ปาวิสิ.

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู อพฺโภกาเส จงฺกมนฺติ. อถโข ราชา ปเสนทิ โกสโล, เยน เต ภิกฺขู, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู เอตทโวจ "กหํ นุ โข ภนฺเต ภควา เอตรหิ วิหรติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, ทสฺสนกามา หิ มยํ ภนฺเต ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธนฺติ. เอโส มหาราช วิหาโร สํวุตทฺวาโร. เตน อปฺปสทฺโท อุปสงฺกมิตฺวา อตรมาโน อาฬินฺทํ ปวิสิตฺวา อุกฺกาสิตฺวา อคฺคฬํ อาโกเฏหิ. วิวริสฺสติ เต ภควา ทฺวารนฺติ. อถโข ราชา ปเสนทิ โกสโล, เยน โส วิหาโร สํวุตทฺวาโร, เตน อปฺปสทฺโท อุปสงฺกมิตฺวา อตรมาโน อาฬินฺทํ ปวิสิตฺวา อุกฺกาสิตฺวา อคฺคฬํ อาโกเฏสิ. วิวริ ภควา ทฺวารํ. อถโข ราชา ปเสนทิ โกสโล วิหารํ ปวิสิตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควโต ปาทานิ มุเขน จ ปริจุมฺพติ, ปาณีหิ จ

ปริสัมพาหติ, นามัญจ สาเวติ "ราชาหํ ภันเต ปเสนทิ โกสโล, ราชาหํ ภันเต ปเสนทิ โกสโลติ. กัมปน ตวํ มหาราช อัตถวสํ สัมปัสสมาโน อิมัสมึ สรีเร เอวรูปํ ปรมนิปัจจการํ กโรสิ, เมตตูปหารํ อุปทํเสสีติ? กตัญญุตํ โข อหํ ภันเต กตเวทิตํ สัมปัสสมาโน ภควติ เอวรูปํ ปรมนิปัจจการํ กโรมิ, เมตตูปหารํ อุปทํเสมิ. ภควา หิ ภันเต พหุชนหิตาย ปฏิปันโน พหุชนสุขาย พหุชนหิตาย อริยญาเย ปติฏฐาปิตา ยทิทํ กัลยาณธัมมตาย กุสลธัมมตายะ ยัมปิ ภันเต ภควา พหุชนหิตาย ปฏิปันโน พหุชนสุขาย พหุชนหิตาย อริยญาเย ปติฏฐาปิตา ยทิทํ กัลยาณธัมมตาย กุสลธัมมตายะ อิทัมปิ โข อหํ ภันเต อัตถวสํ สัมปัสสมาโน ภควติ เอวรูปํ ปรมนิปัจจการํ กโรมิ, เมตตูปหารํ อุปทํเสมิ. ปุน จปรํ ภันเต ภควา สีลวา พุทธสีโล อริยสีโล กุสลสีโล กุสลสีเลน สมันนาคโตะ ยัมปิ ภันเต ภควา สีลวา พุทธสีโล อริยสีโล กุสลสีโล กุสลสีเลน สมันนาคโตะ อิทัมปิ โข อหํ ภันเต อัตถวสํ สัมปัสสมาโน ภควติ เอวรูปํ ปรมนิปัจจการํ กโรมิ, เมตตูปหารํ อุปทํเสมิ. ปุน จปรํ ภันเต ภควา ทีฆรัตตํ อารัญญโก อรัญญวนปัตถานิ ปันตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวติะ ยัมปิ ภันเต ภควา ทีฆรัตตํ อารัญญโก อรัญญวนปัตถานิ ปันตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวติะ อิทัมปิ โข อหํ ภันเต อัตถวสํ สัมปัสสมาโน ภควติ เอวรูปํ ปรมนิปัจจการํ กโรมิ, เมตตูปหารํ อุปทํเสมิ. ปุน จปรํ ภันเต ภควา สันตุฏโฐ อิตรีตรจีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลานปัจจยเภสัชช-ปริกขาเรนะ ยัมปิ ภันเต ภควา สันตุฏโฐ อิตรีตรจีวรปิณฑปาต-เสนาสนคิลานปัจจยเภสัชชปริกขาเรนะ อิทัมปิ โข อหํ ภันเต อัตถวสํ สัมปัสสมาโน ภควติ เอวรูปํ ปรมนิปัจจการํ กโรมิ,

เมตฺตูปหารํ อุปหเรมิ. ปุน จปรํ ภนฺเต ภควา อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. ยมฺปิ ภนฺเต ภควา อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺส. อิทมฺปิ โข อหํ ภนฺเต อตฺถวสํ สมฺปสฺสมาโน ภควติ เอวรูปํ ปรมนิปจฺจการํ กโรมิ, เมตฺตูปหารํ อุปหเรมิ. ปุน จปรํ ภนฺเต ภควา, ยายํ กถา อภิสลฺเลขิกา เจโตวิวรณสปฺปายา. เสยฺยถีทํ? อปฺปิจฺฉกถา สนฺตุฏฺฐิกถา ปวิเวกกถา อสํสคฺคกถา วิริยารมฺภกถา สีลกถา สมาธิกถา ปญฺญากถา วิมุตฺติกถา วิมุตฺติญาณทสฺสนกถา, เอวรูปาย กถาย นิกามลาภี อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี. ยมฺปิ ภนฺเต ภควา, ยายํ กถา อภิสลฺเลขิกา เจโตวิวรณสปฺปายา. เสยฺยถีทํ? อปฺปิจฺฉกถา ฯเปฯ วิมุตฺติญาณทสฺสนกถา, เอวรูปาย กถาย นิกามลาภี อกสิรลาภี. อิทมฺปิ โข อหํ ภนฺเต อตฺถวสํ สมฺปสฺสมาโน ภควติ เอวรูปํ ปรมนิปจฺจการํ กโรมิ, เมตฺตูปหารํ อุปหเรมิ. ปุน จปรํ ภนฺเต ภควา จตุนฺนํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี. ยมฺปิ ภนฺเต ภควา จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี. อิทมฺปิ โข อหํ ภนฺเต อตฺถวสํ สมฺปสฺสมาโน ภควโต เอวรูปํ ปรมนิปจฺจการํ กโรมิ, เมตฺตูปหารํ อุปหเรมิ. ปุน จปรํ ภนฺเต ภควา อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ. เสยฺยถีทํ? เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ติสฺโสปิ ชาติโย จตสฺโสปิ ชาติโย ปญฺจปิ ชาติโย ทสปิ ชาติโย วีสมฺปิ ชาติโย ตึสมฺปิ ชาติโย จตฺตาฬีสมฺปิ ชาติโย ปญฺญาสมฺปิ ชาติโย ชาติสตมฺปิ ชาติสหสฺสมฺปิ ชาติสตสหสฺสมฺปิ อเนเกปิ สํวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ วิวฏฺฏกปฺเป

อเนเกปิ สํวัฏ์ฏวิวัฏ์ฏกัป์เป "อมุต์ราสึ เอวํนาโม เอวํโค์ต์โต เอวํวัณ์โณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุก์ขปฏิสํเวที เอวมายุปริยัน์โต, โส ตโต จุโต อมุต์ร อุทปาทึ, ตต์ราปาสึ เอวํนาโม เอวํโคต์โต เอวํวัณ์โณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุก์ขปฏิสํเวที เอวมายุปริยัน์โต; โส ตโต จุโต อิธูปปัน์โนติ: อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ: ยัม์ปิ ภัน์เต ภควา อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ. เสย์ยถีทํ? เอกัม์ปิ ชาตึ เท์วปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ: อิทัม์ปิ โข อหํ ภัน์เต อัต์ถวสํ สัม์ปัส์สมาโน ภควติ เอวรูปํ ปรมนิปัจ์จการํ กโรมิ, เมต์ตูปหารํ อุปทํเสมิ. ปุน จปรํ ภัน์เต ภควา ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน สัต์เต ปัส์สติ จวมาเน อุปปัช์ชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณ์เณ ทุพ์พัณ์เณ สุคเต ทุค์คเต ยถากัม์มุปเค สัต์เต ปชานาติ "อิเม วต โภน์โต สัต์ตา กายทุจ์จริเตน สมัน์นาคตา วจีทุจ์จริเตน สมัน์นาคตา มโนทุจ์จริเตน สมัน์นาคตา อริยานํ อุปวาทกา มิจ์ฉาทิฏ์ฐิกา มิจ์ฉาทิฏ์ฐิกัม์มสมาทานา, เต กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัน์นา; อิเม วา ปน โภน์โต สัต์ตา กายสุจริเตน สมัน์นาคตา วจีสุจริเตน สมัน์นาคตา มโนสุจริเตน สมัน์นาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สัม์มาทิฏ์ฐิกา สัม์มาทิฏ์ฐิกัม์มสมาทานา, เต กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัน์นาติ: อิติ ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน สัต์เต ปัส์สติ จวมาเน อุปปัช์ชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณ์เณ ทุพ์พัณ์เณ สุคเต ทุค์คเต ยถากัม์มุปเค สัต์เต ปชานาติ: ยัม์ปิ ภัน์เต ภควา ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากัม์มุปเค สัต์เต

ปชานาติ: อิทมฺปิ โข อหํ ภนฺเต อตฺถวสํ สมฺปสฺสมาโน ภควติ เอวรูปํ ปรมนิปจฺจการํ กโรมิ, เมตฺตูปหารํ อุปทํเสมิ. ปุน จปรํ ภนฺเต ภควา อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ: ยมฺปิ ภนฺเต ภควา อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ: อิทมฺปิ โข อหํ ภนฺเต อตฺถวสํ สมฺปสฺสมาโน ภควติ เอวรูปํ ปรมนิปจฺจการํ กโรมิ, เมตฺตูปหารํ อุปทํเสมิ. หนฺททานิ มยํ ภนฺเต คจฺฉาม พหุกิจฺจา มยํ พหุกรณียาติ. ยสฺสทานิ ตฺวํ มหาราช กาลํ มญฺญสีติ. อถโข ราชา ปเสนทิ โกสโล อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามีติ.

มหาวคฺโค ตติโย.

ตสฺสุทฺทานํ.

สีหาธิมุตฺติกาเยน จุนฺโท กสิเณน จ
กาฬี เทฺว มหาปญฺหา โกสเลหิ อปเร เทฺวติ.

๓๑ อถโข อายสฺมา อุปาลิ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ "กติ นุ โข ภนฺเต อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิฏฺฐนฺติ. ทส โข อุปาลิ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิฏฺฐํ. กตเม ทส ? สงฺฆสุฏฺฐุตาย สงฺฆผาสุตาย ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย สทฺธมฺมฏฺฐิติยา วินยานุคฺคหายะ อิเม โข

อุปาลิ ทส อัตถวเส ปฏิจจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกขาปทํ ปัญญัตตํ ปาติโมกขํ อุททิฏฐํ. กติ นุ โข ภันเต ปาติโมกขัฏฐปนาติ ? ทส โข อุปาลิ ปาติโมกขัฏฐปนา. กตเม ทส ? ปาราชิโก ตัสสํ ปริสายํ นิสินโน โหติ. ปาราชิกกถา วิปปกตา โหติ. อนุปสัมปันโน ตัสสํ ปริสายํ นิสินโน โหติ. อนุปสัมปันนกถา วิปปกตา โหติ. สิกขํ ปัจจักขาตโก ตัสสํ ปริสายํ นิสินโน โหติ. สิกขํ ปัจจักขาตกกถา วิปปกตา โหติ. ปัณฑโก ตัสสํ ปริสายํ นิสินโน โหติ. ปัณฑกกถา วิปปกตา โหติ. ภิกขุนีทูสโก ตัสสํ ปริสายํ นิสินโน โหติ. ภิกขุนีทูสกกถา วิปปกตา โหติ. อิเม โข อุปาลิ ทส ปาติโมกขัฏฐปนาติ.

๑๕ กตีหิ นุ โข ภันเต ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ อุพพาหิกาย สัมมันนิตัพโพติ. ทสหิ โข อุปาลิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ อุพพาหิกาย สัมมันนิตัพโพ. กตเมหิ ทสหิ ? อิธุปาลิ ภิกขุ สีลวา โหติ, ปาติโมกขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสัมปันโน อณุมัตเตสุ วัชเชสุ ภยทัสสาวี สมาทาย สิกขติ สิกขาปเทสุ. พหุสสุโต โหติ สุตธโร สุตสันนิจโย, เย เต ธัมมา อาทิกัลยาณา มัชเฌกัลยาณา ปริโยสานกัลยาณา สาตถํ สพยัญชนํ เกวลปริปุณณํ ปริสุทธํ พรหมจริยํ อภิวทันติ, ตถารูปาสส ธัมมา พหุสสุตา โหนติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกขิตา ทิฏฐิยา สุปปฏิวิทธา. อุภยานิ โข ปนัสส ปาติโมกขานิ วิตถาเรน สวาคตานิ โหนติ สุวิภัตตานิ สุปวัตตานิ สุวินิจฉิตานิ สุตตโส อนุพยัญชนโส. วินเย โข ปน ฐิโต โหติ อสํหิโร, ปฏิพโล โหติ อุโภ อัตถปัจจัตถิเก สัญญาเปตุํ นิชฌาเปตุํ เปกขาตุํ ปสาเทตุํ, อธิกรณสมุปปาทวูปสมกุสโล โหติ, อธิกรณํ ชานาติ, อธิกรณสมุทยํ ชานาติ, อธิกรณนิโรธํ

ชานาติ, อธิกรณนิโรธคามินึปฏิปทํ ชานาติ. อิเมหิ โข อุปาลิ ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพติ.

๓๓ กตีหิ นุ โข ภนฺเต ธมฺเมหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพนฺติ? ทสหิ โข อุปาลิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ. กตเมหิ ทสหิ? อิธุปาลิ ภิกฺขุ สีลวา โหติ, ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน, อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ. พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปาสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา. ปาติโมกฺขํ โข ปนสฺส วิตฺถาเรน สฺวาคตํ โหติ สุวิภตฺตํ สุปวตฺตํ สุวินิจฺฉิตํ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส. ปฏิพโล โหติ คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ วา อุปฏฺฐาเปตุํ วา, ปฏิพโล โหติ อนภิรตึ วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา, ปฏิพโล โหติ อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ, ปฏิพโล โหติ อุปฺปนฺนํ ทิฏฺฐิคตํ ธมฺมโต วิเวเจตุํ, ปฏิพโล โหติ อธิสีเล สมาทเปตุํ, ปฏิพโล โหติ อธิจิตฺเต สมาทเปตุํ, ปฏิพโล โหติ อธิปญฺญาย สมาทเปตุํ. อิเมหิ โข อุปาลิ ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพนฺติ.

๓๔ กตีหิ นุ โข ภนฺเต ธมฺเมหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นิสฺสโย ทาตพฺโพ ฯเปฯ สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพติ? ทสหิ โข อุปาลิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ. กตเมหิ ทสหิ? อิธุปาลิ ภิกฺขุ สีลวา โหติ. ฯเปฯ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ. พหุสฺสุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา. ปาติโมกฺขํ โข

ปนัส์ส วิต์ถาเรน ส๎วาคตํ โหติ สุวิภัต์ตํ สุป์ปวัต์ตํ สุวินิจ์ฉิตํ สุต์ตโส อนุพ๎ยัญ์ชนโส, ปฏิพโล โหติ คิลานํ อุปัฏ์ฐาตุํ วา อุปัฏ์ฐาเปตุํ วา, ปฏิพโล โหติ อนภิรตึ วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา, ปฏิพโล โหติ อุป์ปัน์นํ กุก์กุจ์จํ ธัม์มโต วิโนเทตุํ, ปฏิพโล โหติ อุป์ปัน์นํ ทิฏ์ฐิคตํ ธัม์มโต วิเวเจตุํ, ปฏิพโล โหติ อธิสีเล สมาทเปตุํ, ปฏิพโล โหติ อธิจิต์เต สมาทเปตุํ, ปฏิพโล โหติ อธิปัญ์ญาย สมาทเปตุํ. อิเมหิ โข อุปาลิ ทสหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคเตน ภิก์ขุนา สามเณโร อุปัฏ์ฐาเปตัพ์โพ โหติ.

๓๕ ส๎ฆเภโท ส๎ฆเภโทติ ภัน์เต วุจ์จติ. กิต์ตาวตา นุ โข ภัน์เต ส๎โฆ ภิน์โน โหตีติ ? อิธุปาลิ ภิก์ขู อธัม์มํ “ธัม์โมติ ทีเปน์ติ, ธัม์มํ “อธัม์โมติ ทีเปน์ติ, อวินยํ “วินโยติ ทีเปน์ติ, วินยํ “อวินโยติ ทีเปน์ติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน “ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปน์ติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน “อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปน์ติ, อนาจิณ์ณํ ตถาคเตน “อาจิณ์ณํ ตถาคเตนาติ ทีเปน์ติ, อาจิณ์ณํ ตถาคเตน “อนาจิณ์ณํ ตถาคเตนาติ ทีเปน์ติ, อัป์ปัญ์ญัต์ตํ ตถาคเตน “ปัญ์ญัต์ตํ ตถาคเตนาติ ทีเปน์ติ, ปัญ์ญัต์ตํ ตถาคเตน “อัป์ปัญ์ญัต์ตํ ตถาคเตนาติ ทีเปน์ติ. เต อิเมหิ ทสหิ วัต์ถูหิ อวกัส์สัน์ติ ปวกัส์สัน์ติ, อาเวนิกกัม์มานิ กโรน์ติ, อาเวนิกปาติโมก์ขํ อุท์ทิส์สัน์ติ. เอต์ตาวตา โข อุปาลิ ส๎โฆ ภิน์โน โหตีติ.

๓๖ ส๎ฆสามัค์คี ส๎ฆสามัค์คีติ ภัน์เต วุจ์จติ. กิต์ตาวตา นุ โข ภัน์เต ส๎โฆ สมัค์โค โหตีติ? อิธุปาลิ ภิก์ขู อธัม์มํ “อธัม์โมติ ทีเปน์ติ, ธัม์มํ “ธัม์โมติ ทีเปน์ติ, อวินยํ “อวินโยติ ทีเปน์ติ, วินยํ

วินโยติ ทีเปนฺติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน "อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน "ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน "อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน "อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตน "อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน "ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ; เต อิเมหิ ทสหิ วตฺถูหิ น อวกสฺสนฺติ, น ปวกสฺสนฺติ, น อาเวนิกกมฺมานิ กโรนฺติ, น อาเวนิก-ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสฺสนฺติ: เอตฺตาวตา โข อุปาลิ สํโฆ สมคฺโค โหตีติ.

๓๗ อถโข อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ "สํฆเภโท สํฆเภโทติ ภนฺเต วุจฺจติ. กิตฺตาวตา นุ โข ภนฺเต สํโฆ ภินฺโน โหตีติ? อิธานนฺท ภิกฺขู อธมฺมํ "ธมฺโมติ ทีเปนฺติ, ธมฺมํ "อธมฺโมติ ทีเปนฺติ, อวินยํ "วินโยติ ทีเปนฺติ, วินยํ "อวินโยติ ทีเปนฺติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน "ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน "อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน "อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน "อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตน "ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน "อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ; เต อิเมหิ ทสหิ วตฺถูหิ อวกสฺสนฺติ ปวกสฺสนฺติ, อาเวนิกกมฺมานิ กโรนฺติ, อาเวนิกปาติ-โมกฺขํ อุทฺทิสฺสนฺติ: เอตฺตาวตา โข อานนฺท สํโฆ ภินฺโน โหตีติ.

๓๘ สมคฺคํ ปน ภนฺเต สํฆํ เภตฺวา กึ โส ปสวตีติ? กปฺปฏฺฐิยํ อานนฺท กิพฺพิสํ ปสวตีติ. กึ ปน ภนฺเต กปฺปฏฺฐิยํ กิพฺพิสนฺติ? กปฺปํ อานนฺท นิรยมฺหิ ปจฺจตีติ.

อาปายิโก เนรยิโก กัปปัฏโฐ สังฆเภทโก
วัคครโต อธัมมัฏโฐ โยคักเขมโต ธังสติ,
สังฆํ สมัคคํ เภตวาน กัปปํ นิรยัมหิ ปัจจตีติ.

๓๙ สังฆสามัคคี สังฆสามัคคีติ ภันเต วุจจติ. กิตตาวตา นุ โข ภันเต สังโฆ สมัคโค โหตีติ? อิธานันท ภิกขุ อธัมมํ "อธัมโมติ ทีเปนติ, ธัมมํ "ธัมโมติ ทีเปนติ, อวินยํ "อวินโยติ ทีเปนติ, วินยํ "วินโยติ ทีเปนติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน "อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน "ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนติ, อนาจิณณํ ตถาคเตน "อนาจิณณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนติ, อาจิณณํ ตถาคเตน "อาจิณณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนติ, อัปปัญญัตตํ ตถาคเตน "อัปปัญญัตตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนติ, ปัญญัตตํ ตถาคเตน "ปัญญัตตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนติ; เต อิเมหิ ทสหิ วัตถูหิ น อวกัสสันติ, น ปวกัสสันติ, น อาเวนิกกัมมานิ กโรนติ, น อาเวนิกปาติโมกขํ อุททิสสันติ; เอตตาวตา โข อานันท สังโฆ สมัคโค โหตีติ.

๔๐ ภินนํ ปน ภันเต สังฆํ สมัคคํ กัตวา กึ โส ปสวตีติ? พรหมํ อานันท ปุญญํ ปสวตีติ. กึ ปน ภันเต พรหมํ ปุญญันติ? กัปปํ อานันท สัคคัมหิ โมทตีติ.

สุขา สังฆัสส สามัคคี, สมัคคานัญจนุคคโห.
สมัคครโต ธัมมัฏโฐ โยคักเขมา น ธังสติ.
สังฆํ สมัคคํ กัตวาน, กัปปํ สัคคัมหิ โมทตีติ.

อุปาลิวัคโค จตุตโถ.

ตัสสุททานํ

อุปาลี ปน อุพพาโห, อุปสัมปทนิสสเยน จ.
สามเณโร จ เทว เภทา, อานันเทหิ อปเร เทว.

๔๑ อถโข อายสฺมา อุปาลิ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ "โก นุ โข ภนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยน สํฆ ภณฺฑนกลหวิคฺคหวิวาทา อุปฺปชฺชนฺติ, ภิกฺขู น ผาสุ วิหรนฺตีติ ? อิธุปาลิ ภิกฺขู อธมฺมํ "ธมฺโมติ ทีเปนฺติ, ธมฺมํ "อธมฺโมติ ทีเปนฺติ, อวินยํ " วินโยติ ทีเปนฺติ, วินยํ "อวินโยติ ทีเปนฺติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน "ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน "อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน "อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน "อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตน "ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน "อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ; อยํ โข อุปาลิ เหตุ อยํ ปจฺจโย, เยน สํฆ ภณฺฑนกลหวิคฺคหวิวาทา อุปฺปชฺชนฺติ, ภิกฺขู น ผาสุ วิหรนฺตีติ.

๔๒ กติ นุ โข ภนฺเต วิวาทมูลานีติ ? ทส โข อุปาลิ วิวาทมูลานิ. กตมานิ ทส ? อิธุปาลิ ภิกฺขู อธมฺมํ "ธมฺโมติ ทีเปนฺติ, ธมฺมํ "อธมฺโมติ ทีเปนฺติ, อวินยํ "วินโยติ ทีเปนฺติ, วินยํ "อวินโยติ ทีเปนฺติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน "ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน "อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน "อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน "อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตน "ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน "อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺติ; อิมานิ โข อุปาลิ ทส วิวาทมูลานีติ.

๔๓ กติ นุ โข ภนฺเต วิวาทมูลานีติ ? ทส โข อุปาลิ วิวาทมูลานิ. กตมานิ ทส? อิธุปาลิ ภิกฺขู อนาปตฺตึ "อาปตฺตีติ

ทีเปน์ติ, อาปัต์ติ๋ "อนาปัต์ตีติ ทีเปน์ติ, ลหุกํ อาปัต์ติ๋ "ครุกาปัต์ตีติ ทีเปน์ติ, ครุกํ อาปัต์ติ๋ "ลหุกาปัต์ตีติ ทีเปน์ติ, ทุฏ์ฐุล์ลํ อาปัต์ติ๋ "อทุฏ์ฐุล์ลาปัต์ตีติ ทีเปน์ติ, อทุฏ์ฐุล์ลํ อาปัต์ติ๋ ทุฏ์ฐุล์ลาปัต์ตีติ ทีเปน์ติ, สาวเสสํ อาปัต์ติ๋ "อวเสสา อาปัต์ตีติ ทีเปน์ติ, อนวเสสํ อาปัต์ติ๋ "สาวเสสาปัต์ตีติ ทีเปน์ติ, สัป์ปฏิกัม์มํ อาปัต์ติ๋ "อัป์ปฏิกัม์มาปัต์ตีติ ทีเปน์ติ, อัป์ปฏิกัม์มํ อาปัต์ติ๋ "สัป์ปฏิกัม์มาปัต์ตีติ ทีเปน์ติ. อิมานิ โข อุปาลิ ทส วิวาทมูลานีติ.

๔๔ เอกํ สมยํ ภควา กุสินารายํ วิหรติ พลิหรเณ วนสัณ์เฑ. ตัต์ร โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ "ภิก์ขโวติ. "ภทัน์เตติ เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "โจทเกน ภิก์ขเว ภิก์ขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน ปัญ์จ ธัม์เม อัช์ฌัต์ตํ ปัจ์จเวก์ขิต์วา ปัญ์จ ธัม์เม อัช์ฌัต์ตํ อุปัฏ์ฐาเปต์วา ปโร โจเทตัพ์โพ. กตเม ปัญ์จ ธัม์มา อัช์ฌัต์ตํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พา? โจทเกน ภิก์ขเว ภิก์ขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ "ปริสุท์ธกายสมาจาโร นุ โขม์หิ, ปริสุท์เธนัม์หิ กายสมาจาเรน สมัน์นาคโต อัจ์ฉิท์เทน อัป์ปฏิมํเสน, สํวิช์ชติ นุ โข เม เอโส ธัม์โม, อุทาหุ โนติ. โน เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปริสุท์ธกายสมาจาโร โหติ ปริสุท์เธน กายสมาจาเรน สมัน์นาคโต อัจ์ฉิท์เทน อัป์ปฏิมํเสน, ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร "อิงฺฆ ตาว อายัส์มา กายิกํ สิก์ขัส์สูติ; อิติส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร. ปุน จปรํ ภิก์ขเว โจทเกน ภิก์ขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ "ปริสุท์ธวจีสมาจาโร นุ โขม์หิ, ปริสุท์เธนัม์หิ วจีสมาจาเรน สมัน์นาคโต อัจ์ฉิท์เทน อัป์ปฏิมํเสน, สํวิช์ชติ นุ โข เม เอโส ธัม์โม, อุทาหุ โนติ. โน เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปริสุท์ธวจีสมาจาโร โหติ ปริสุท์เธน

วจีสมาจาเรน สมนฺนาคโต อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมํเสน, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร "อิงฺฆ ตาว อายสฺมา วาจสิกํ สิกฺขสฺสูติ; อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร. ปุน จปรํ ภิกฺขเว โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ "เมตฺตํ นุ โข จิตฺตํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ สพฺรหฺมจารีสุ อนาฆาตํ, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. โน เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เมตฺตจิตฺตํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อนาฆาตํ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร "อิงฺฆ อายสฺมา สพฺรหฺมจารีสุ เมตฺตจิตฺตํ อุปฏฺฐเปหีติ; อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร. ปุน จปรํ ภิกฺขเว โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ "พหุสฺสุโต นุ โขมฺหิ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปาสฺส เม ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. โน เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปาสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร "อิงฺฆ ตาว อายสฺมา อาคมํ ปริยาปุณสฺสูติ; อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร. ปุน จปรํ ภิกฺขเว โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ "อุภยานิ โข เม ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตานิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ

โนติ. โน เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุโน อุภยานิ ปาติโมก์ขานิ วิต์ถาเรน ส์วาคตานิ โหน์ติ สุวิภัต์ตานิ สุป์ปวัต์ตานิ สุวินิจ์ฉิตานิ สุต์ตโส อนุพ์ยัญ์ชนโส, "อิทัม์ปนายัส์มา กัต์ถ วุต์ตํ ภควตาติ อิติ ปุฏ์โฐ น สัม์ปายติ. ตัส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร "อีฆ ตาว อายัส์มา วินยํ สิก์ขัส์สูติ; อิติส์ส ภวัน์ติ วัต์ตาโร. อิเม ปัญ์จ ธัม์มา อัช์ฌัต์ตํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พา. กตเม ปัญ์จ ธัม์มา อัช์ฌัต์ตํ อุปัฏ์ฐาเปตัพ์พา ? กาเลน วัก์ขามิ โน อกาเลน, ภูเตน วัก์ขามิ โน อภูเตน, สัณ์หน วัก์ขามิ โน ผรุเสน, อัต์ถสัญ์หิเตน วัก์ขามิ โน อนัต์ถสัญ์หิเตน, เมต์ตจิต์โต วัก์ขามิ โน โทสัน์ตโรติ. อิเม ปัญ์จ ธัม์มา อัช์ฌัต์ตํ อุปัฏ์ฐาเปต์พ์พา. โจทเกน ภิก์ขเว ภิก์ขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน อิเม ปัญ์จ ธัม์เม อัช์ฌัต์ตํ ปัจ์จเวก์ขิต์วา อิเม ปัญ์จ ธัม์เม อัช์ฌัต์ตํ อุปัฏ์ฐาเปต์วา ปโร โจเทตัพ์โพติ.

๑๕ ทสยิเม ภิก์ขเว อาทีนวา ราชัน์เตปุรัป์ปเวสเน. กตเม ทส ? อิธ ภิก์ขเว ราชา มเหสิยา สัท์ธึ นิสิน์โน โหติ, ตัต์ร ภิก์ขุ ปวิสติ, มเหสี ตํ ภิก์ขุํ ทิส์วา สิตํ ปาตุกโรติ, ภิก์ขุ วา มเหสึ ทิส์วา สิตํ ปาตุกโรติ. ตัต์ถ รัญ์โญ เอวํ โหติ "อัท์ธา อิเมสํ กตํ วา กริส์สัน์ติ วาติ, อยํ ภิก์ขเว ปฐโม อาทีนโว ราชัน์เตปุรัป์ปเวสเน. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ราชา พหุกิจ์โจ พหุกรณีโย อัญ์ญตรํ อิต์ถึ คัน์ต์วา น สรติ. สา เตน คัพ์ภํ คัณ์หาติ. ตัต์ถ รัญ์โญ เอวํ โหติ "น โข อิธ อัญ์โญ โกจิ ปวิสติ อัญ์ญัต์ร ปัพ์พชิเตน, สิยา นุ โข ปัพ์พชิตัส์ส กัม์มัน์ติ, อยํ ภิก์ขเว ทุติโย อาทีนโว ราชัน์เตปุรัป์ปเวสเน. ปุน จปรํ ภิก์ขเว รัญ์โญ อัน์เตปุเร อัญ์ญตรํ รตนํ นัส์สติ. ตัต์ถ รัญ์โญ เอวํ โหติ "น โข อิธ อัญ์โญ โกจิ ปวิสติ อัญ์ญัต์ร ปัพ์พชิเตน,

สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺมนฺติ, อยํ ภิกฺขเว ตติโย อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเน. ปุน จปรํ ภิกฺขเว รญฺโญ อนฺเตปุเร อพฺภนฺตรา คุยฺหมนฺตา พหิทฺธา สมฺเภทํ คจฺฉนฺติ, ตตฺถ รญฺโญ เอวํ โหติ "น โข อิธ อญฺโญ โกจิ ปวิสติ อญฺญตฺร ปพฺพชิเตน, สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺมนฺติ, อยํ ภิกฺขเว จตุตฺโถ อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเน. ปุน จปรํ ภิกฺขเว รญฺโญ อนฺเตปุเร ปิตา วา ปุตฺตํ ปตฺเถติ, ปุตฺโต วา ปิตรํ ปตฺเถติ. เตสํ เอวํ โหติ "น โข อิธ อญฺโญ โกจิ ปวิสติ อญฺญตฺร ปพฺพชิเตน, สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺมนฺติ, อยํ โข ภิกฺขเว ปญฺจโม อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเน. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ราชา นีจฏฺฐานิยํ อุจฺเจ ฐาเน ฐเปติ; เยสนฺตํ อมนาปํ, เตสํ เอวํ โหติ "ราชา โข ปพฺพชิเตน สํสฏฺโฐ, สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺมนฺติ, อยํ ภิกฺขเว ฉฏฺโฐ อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเน. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ราชา อุจฺจฏฺฐานิยํ นีเจ ฐาเน ฐเปติ, เยสนฺตํ อมนาปํ, เตสํ เอวํ โหติ "ราชา โข ปพฺพชิเตน สํสฏฺโฐ, สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺมนฺติ, อยํ โข ภิกฺขเว สตฺตโม อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเน. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ราชา อกาเล เสนํ อุยฺโยเชติ. เยสนฺตํ อมนาปํ, เตสํ เอวํ โหติ "ราชา โข ปพฺพชิเตน สํสฏฺโฐ, สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺมนฺติ, อยํ ภิกฺขเว อฏฺฐโม อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเน. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ราชา กาเล เสนํ อุยฺโยเชตฺวา อนฺตรามคฺคโต นิวตฺตาเปสิ, เยสนฺตํ อมนาปํ, เตสํ เอวํ โหติ "ราชา โข ปพฺพชิเตน สํสฏฺโฐ, สิยา นุ โข ปพฺพชิตสฺส กมฺมนฺติ, อยํ ภิกฺขเว นวโม อาทีนโว ราชนฺเตปุรปฺปเวสเน. ปุน จปรํ ภิกฺขเว รญฺโญ อนฺเตปุรํ

หัตถิสัมพาธํ อัสสสัมพาธํ รถสัมพาธํ, รชนียานิ รูปสัททคันธรสโผฏฐัพพานิ, ยานิ น ปัพพชิตสารุปปานิ, อยํ ภิกขเว ทสโม อาทีนโว ราชันเตปุรัปปเวสเน. อิเม โข ภิกขเว ทส อาทีนวา ราชันเตปุรัปปเวสเนติ.

๔๖ เอกํ สมยํ ภควา สักเกสุ วิหรติ กปิลวัตถุสมึ นิโครธาราเม. อถโข สัมพหุลา สักกา อุปาสกา ตทหุโปสเถ เยน ภควา เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทึสุ. เอกมันตํ นิสินเน โข สักเก อุปาสเก ภควา เอตทโวจ "อปินุ ตุมเห สักกา อัฏฐังคสมันนาคตํ อุโปสถํ อุปวสถาติ. อัปเปกทา มยํ ภันเต อัฏฐังคสมันนาคตํ อุโปสถํ อุปวสาม, อัปเปกทา น อุปวสามาติ. เตสํ โว สักกา อลาภา เตสํ ทุลลัทธํ, เย ตุมเห เอวํ โสกสภเย ชีวิเต มรณสภเย ชีวิเต อัปเปกทา อัฏฐังคสมันนาคตํ อุโปสถํ อุปวสถ, อัปเปกทา น อุปวสถ, ตํ กึ มัญญถ สักกา อิธ ปุริโส เยน กัมมัฏฐาเนน อนาปัชช อกุสลํ ทิวสํ อัฑฒกหาปณํ นิพพิเสยย, "ทักโข ปุริโส อุฏฐานสัมปันโนติ อลํ วจนายาติ. เอวํ ภันเต. ตํ กึ มัญญถ สักกา อิธ ปุริโส เยน กัมมัฏฐาเนน อนาปัชช อกุสลํ ทิวสํ กหาปณํ นิพพิเสยย, "ทักโข ปุริโส อุฏฐานสัมปันโนติ อลํ วจนายาติ. เอวํ ภันเต. ตํ กึ มัญญถ สักกา อิธ ปุริโส เยน กัมมัฏฐาเนน อนาปัชช อกุสลํ ทิวสํ เทว กหาปเณ นิพพิเสยย ตโย กหาปเณ นิพพิเสยย. จัตตาโร กหาปเณ นิพพิเสยย. ปัญจ กหาปเณ นิพพิเสยย. ฉ กหาปเณ นิพพิเสยย. สัตต กหาปเณ นิพพิเสยย. อัฏฐ กหาปเณ นิพพิเสยย. นว กหาปเณ นิพพิเสยย. ทส กหาปเณ นิพพิเสยย.

วีสํ กหาปเณ นิพฺพิเสยฺย. ตึสํ กหาปเณ นิพฺพิเสยฺย. จตฺตาฬีสํ กหาปเณ นิพฺพิเสยฺย. ปญฺญาสํ กหาปเณ นิพฺพิเสยฺย. กหาปณสตํ นิพฺพิเสยฺย, "หญฺโข ปุริโส อุฏฺฐานสมฺปนฺโนติ อลํ วจนายาติ. เอวํ ภนฺเต. ตํ กึ มญฺญถ สกฺกา อปิ นุ โข โส ปุริโส ทิวเส กหาปณสตํ กหาปณสหสฺสํ นิพฺพิสมาโน สทฺธํ สทฺธํ นิกฺขิปนฺโต วสฺสสตชีวี มหนฺตํ โภคกฺขนฺธํ อธิคจฺเฉยฺยาติ? เอวํ ภนฺเต. ตํ กึ มญฺญถ สกฺกา อปิ นุ โข โส ปุริโส โภคเหตุกํ โภคนิทานํ โภคาธิกรณํ เอกํ วา รตฺตึ เอกํ วา ทิวสํ อุปฑฺฒํ วา ทิวสํ เอกนฺตสุขปฏิสํเวที วิหเรยฺยาติ? โน เหตํ ภนฺเต. ตํ กิสฺส เหตุ? กามา หิ ภนฺเต อนิจฺจา ตุจฺฉา มุสา โมสธมฺมาติ. อิธ ปน โว สกฺกา มม สาวโก ทส วสฺสานิ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต ยถา มยานุสิฏฺฐํ ตถา ปฏิปชฺชมาโน, สตํปิ วสฺสานิ สตํปิ วสฺสสตานิ สตํปิ วสฺสสหสฺสานิ เอกนฺตสุขปฏิสํเวที วิหเรยฺย. โส จ ขฺวสฺส สกทาคามี วา อนาคามี วา อปณฺณกํ วา โสตาปนฺโน. ติฏฺฐนฺตุ สกฺกา ทส วสฺสานิ, อิธ มม สาวโก นว วสฺสานิ อฏฺฐ วสฺสานิ สตฺต วสฺสานิ ฉ วสฺสานิ ปญฺจ วสฺสานิ จตฺตาริ วสฺสานิ ตีณิ วสฺสานิ เทฺว วสฺสานิ เอกํ วสฺสํ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต ยถา มยานุสิฏฺฐํ ตถา ปฏิปชฺชมาโน สตํปิ วสฺสานิ สตํปิ วสฺสสตานิ สตํปิ วสฺสสหสฺสานิ เอกนฺตสุขปฏิสํเวที วิหเรยฺย. โส จ ขฺวสฺส สกทาคามี วา อนาคามี วา อปณฺณกํ วา โสตาปนฺโน. ติฏฺฐตุ สกฺกา เอกํ วสฺสํ. อิธ มม สาวโก ทส มาเส อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต ยถา มยานุสิฏฺฐํ ตถา ปฏิปชฺชมาโน, สตํปิ วสฺสานิ สตํปิ วสฺสสตานิ สตํปิ วสฺสสหสฺสานิ เอกนฺตสุขปฏิสํเวที วิหเรยฺย. โส จ ขฺวสฺส สกทาคามี

วา อนาคามี วา อปัณ์ณกํ วา โสตาปัน์โน. ติฏ์ฐัน์ตุ สัก์กา ทส มาสา. อิธ มม สาวโก นว มาเส อัฏ์ฐ มาเส สัต์ต มาเส ฉ มาเส ปัญ์จ มาเส จัต์ตาโร มาเส ตโย มาเส เท๎ว มาเส เอกมาสํ อัฑ์ฒมาสํ อัป์ปมัต์โต อาตาปี ปหิตัต์โต วิหรัน์โต ยถา มยานุสิฏ์ฐํ ตถา ปฏิปัช์ชมาโน, สตํปิ วัส์สานิ สตํปิ วัส์สสตานิ สตํปิ วัส์สสหัส์สานิ เอกัน์ตสุขปฏิสํเวที วิหเรย์ย. โส จ ข๎วัส์ส สกทาคามี วา อนาคามี วา อปัณ์ณกํ วา โสตาปัน์โน. ติฏ์ฐตุ สัก์กา อัฑ์ฒมาโส. อิธ มม สาวโก ทส รัต์ตินทิเว อัป์ปมัต์โต อาตาปี ปหิตัต์โต วิหรัน์โต ยถา มยานุสิฏ์ฐํ ตถา ปฏิปัช์ชมาโน สตํปิ วัส์สานิ สตํปิ วัส์สสตานิ สตํปิ วัส์สสหัส์สานิ เอกัน์ตสุขปฏิสํเวที วิหเรย์ย. โส จ ข๎วัส์ส สกทาคามี วา อนาคามี วา อปัณ์ณกํ วา โสตาปัน์โน. ติฏ์ฐัน์ตุ สัก์กา ทส รัต์ตินทิวา. อิธ มม สาวโก นว รัต์ตินทิเว อัฏ์ฐ รัต์ตินทิเว สัต์ต รัต์ตินทิเว ฉ รัต์ตินทิเว ปัญ์จ รัต์ตินทิเว จัต์ตาโร รัต์ตินทิเว ตโย รัต์ตินทิเว เท๎ว รัต์ตินทิเว เอกรัต์ตินทิวํ อัป์ปมัต์โต อาตาปี ปหิตัต์โต วิหรัน์โต ยถา มยานุสิฏ์ฐํ ตถา ปฏิปัช์ชมาโน, สตํปิ วัส์สานิ สตํปิ วัส์สสตานิ สตํปิ วัส์สสหัส์สานิ เอกัน์ตสุขปฏิสํเวที วิหเรย์ย. โส จ ข๎วัส์ส สกทาคามี วา อนาคามี วา อปัณ์ณกํ วา โสตาปัน์โน. เตสํ โว สัก์กา อลาภา เตสํ ทุล์ลัท์ธํ, เย ตุม๎เห เอวํ โสกสภเย ชีวิเต มรณสภเย ชีวิเต อัป์เปกทา อัฏ์ฐังคสมัน์นาคตํ อุโปสถํ อุปวสถ, อัป์เปกทา น อุปวสถาติ. เอเต มยํ ภัน์เต อัช์ชตัค์เค อัฏ์ฐังคสมัน์นาคตํ อุโปสถํ อุปวสิส์สามาติ.

๔๗ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. อถโข มหาลิ ลิจ์ฉวี, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา

ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหาลิ ลิจฺฉวี ภควนฺตํ เอตทโวจ "โก นุ โข ภนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยาติ? โลโภ โข มหาลิ เหตุ โลโภ ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, โทโส โข มหาลิ เหตุ โทโส ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, โมโห โข มหาลิ เหตุ โมโห ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, อโยนิโส มนสิกาโร โข มหาลิ เหตุ อโยนิโส มนสิกาโร ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, มิจฺฉาปณิหิตํ โข มหาลิ จิตฺตํ เหตุ มิจฺฉาปณิหิตํ จิตฺตํ ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา. อยํ โข มหาลิ เหตุ อยํ ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา. โก ปน ภนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยาติ? อโลโภ โข มหาลิ เหตุ อโลโภ ปจฺจโย กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, อโทโส โข มหาลิ เหตุ อโทโส ปจฺจโย กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, อโมโห โข มหาลิ เหตุ อโมโห กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, โยนิโส มนสิกาโร โข มหาลิ เหตุ โยนิโส มนสิกาโร ปจฺจโย กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, สมฺมาปณิหิตํ โข มหาลิ จิตฺตํ เหตุ สมฺมาปณิหิตํ จิตฺตํ ปจฺจโย กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, อยํ โข มหาลิ เหตุ อยํ ปจฺจโย กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยาติ. อิเม โข มหาลิ ทส ธมฺมา โลเก น

สํวิช์เชย์ยุํ; เยิร ปัญ์ญาเยถ "อธัม์มจริยวิสมจริยาติ วา "ธัม์มจริย-สมจริยาติ วา. ยัส์มา จ โข มหาติ อิเม ทส ธัม์มา โลเก สํวิช์ชัน์ติ, ตัส์มา ปัญ์ญายติ อธัม์มจริยวิสมจริยาติ วา ธัม์มจริยสมจริยาติ วาติ.

๔๘ ทสยิเม ภิก์ขเว ธัม์มา ปัพ์พชิเตน อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พา. กตเม ทส? เววัณ์ณิยัม์หิ อัช์ฌุปคโตติ ปัพ์พชิเตน อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ. "ปรปฏิพัท์ธา เม ชีวิกาติ ปัพ์พชิเตน อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ. "อัญ์โญ เม อากัป์โป กรณีโยติ ปัพ์พชิเตน อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ. "กัจ์จิ นุ โข เม อัต์ตา สีลโต น อุปวทตีติ ปัพ์พชิเตน อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ. กัจ์จิ นุ โข มํ อนุวิจ์จ วิญ์ญู สพ์รหม์จารี สีลโต น อุปวทัน์ตีติ ปัพ์พชิเตน อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ. "สัพ์เพหิ เม ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโวติ ปัพ์พชิเตน อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ. กัม์มัส์สโกม์หิ กัม์มทายาโท กัม์มโยนิ กัม์มพัน์ธุ กัม์มปฏิสรโณ ยํ กัม์มํ กริส์สามิ กัล์ยาณํ วา ปาปกํ วา, ตัส์ส ทายาโท ภวิส์สามีติ ปัพ์พชิเตน อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ. กถัม์ภูตัส์ส เม รัต์ตินทิวา วีติปตัน์ตีติ ปัพ์พชิเตน อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ. กัจ์จิ นุ โขหํ สุญ์ญาคาเร อภิรมามีติ ปัพ์พชิเตน อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ. อัต์ถิ นุ โข เม อุต์ตริมนุส์สธัม์มา อลม-ริยญาณทัส์สนวิเสโส อธิคโต, โสหํ ปัจ์ฉิเม กาเล สพ์รหม์จารีหิ ปุฏ์โฐ น มํกุ ภวิส์สามีติ ปัพ์พชิเตน อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พํ. อิเม โข ภิก์ขเว ทส ธัม์มา ปัพ์พชิเตน อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พาติ.

๔๙ ทสยิเม ภิก์ขเว ธัม์มา ปัพ์พชิเตน อภิณ์หํ ปัจ์จเวก์ขิตัพ์พา สรีรัฏ์ฐา. กตเม ทส ? สีตํ อุณ์หํ ชิฆัจ์ฉา ปิปาสา อุจ์จาโร ปัส์สาโว กายสํวโร วจีสํวโร อาชีวสํวโร โปโนพ์ภวิโก ภวสํขาโร;

อิเม โข ภิกฺขเว ทส ธมฺมา สรฺรฏฺฐชาติ.

๕๐ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตา อุปฏฺฐานสาลายํ สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา ภณฺฑนชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสตฺตีหิ วิตุทนฺติ. อถโข ภควา สายณฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต, เยน อุปฏฺฐานสาลา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ; นิสชฺช โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "กาย นุตฺถ ภิกฺขเว เอตรหิ กถาย สนฺนิสินฺนา, กา จปน โว อนฺตรากถา วิปฺปกตาติ? "อิธ มยํ ภนฺเต ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตา อุปฏฺฐานสาลายํ สนฺนิสินฺนา สนฺนิปติตา ภณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสตฺตีหิ วิตุทนฺตา วิหรามาติ. น โข ปเนตํ ภิกฺขเว ตุมฺหากํ ปติรูปํ กุลปุตฺตานํ สทฺธา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตานํ, ยํ ตุมฺเห ภณฺฑนชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสตฺตีหิ วิตุทนฺตา วิหเรยฺยาถ. ทสยิเม ภิกฺขเว ธมฺมา สาราณียา ปิยกรณา ครุกรณา สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตนฺติ. กตเม ทส ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีลวา โหติ, ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน, อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ: ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สีลวา โหติ. ฯเปฯ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ: อยมฺปิ ธมฺโม สาราณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา, สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ,

ตถารูปาสส ธัมมา พหุสสุตา โหนติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกขิตา ทิฏฐิยา สุปปฏิวิทธาะ ยัมปิ ภิกขเว ภิกขุ พหุสสุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏฐิยา สุปปฏิวิทธาะ อยัมปิ ธัมโม สาราณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สังคหาย อวิวาทาย สามัคคิยา เอกีภาวาย สํวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ กัลยาณมิตโต โหติ กัลยาณสหาโย กัลยาณสัมปวังโกะ ยัมปิ ภิกขเว ภิกขุ กัลยาณมิตโต กัลยาณสหาโย กัลยาณสัมปวังโกะ อยัมปิ ธัมโม สาราณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สังคหาย อวิวาทาย สามัคคิยา เอกีภาวาย สํวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ สุวโจ โหติ โสวจัสสกรเณหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ขโม ปทักขิณัคคาหี อนุสาสนีะ ยัมปิ ภิกขเว ภิกขุ สุวโจ โหติ โสวจัสสกรเณหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ขโม ปทักขิณัคคาหี อนุสาสนีะ อยัมปิ ธัมโม สาราณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สังคหาย อวิวาทาย สามัคคิยา เอกีภาวาย สํวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ ยานิ ตานิ สพรหมจารีนํ อุจจาวจานิ กึกรณียานิ, ตัตถ ทักโข โหติ อนลโส ตัตรุปายาย วีมํสาย สมันนาคโต อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํะ ยัมปิ ภิกขเว ภิกขุ ยานิ ตานิ สพรหมจารีนํ อุจจาวจานิ กึกรณียานิ ตัตถ ทักโข โหติ อนลโส ตัตรุปายาย วีมํสาย สมันนาคโต อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํะ อยัมปิ ธัมโม สาราณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สังคหาย อวิวาทาย สามัคคิยา เอกีภาวาย สํวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ ธัมมกาโม โหติ ปิยสมุทาหาโร อภิธัมเม อภิวินเย อุฬารปาโมชโชะ ยัมปิ ภิกขเว ภิกขุ ธัมมกาโม โหติ ปิยสมุทาหาโร อภิธัมเม อภิวินเย อุฬารปาโมชโชะ อยัมปิ ธัมโม สาราณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สังคหาย อวิวาทาย สามัคคิยา เอกีภาวาย สํวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว

ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ. ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ. อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตรจีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน. ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตรจีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน. อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สติมา โหติ ปรเมน สติเนปกฺเกน สมนฺนาคโต จิรกตมฺปิ จิรภาสิตมฺปิ สริตา อนุสฺสริตา. ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สติมา โหติ ปรเมน สติเนปกฺเกน สมนฺนาคโต จิรกตมฺปิ จิรภาสิตมฺปิ สริตา อนุสฺสริตา. อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปญฺญวา โหติ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา. ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปญฺญวา โหติ อุทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมฺมาทุกฺขกฺขยคามินิยา. อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ. อิเม โข ภิกฺขเว ทส ธมฺมา สารณียา ปิยกรณา ครุกรณา สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตนฺตีติ.

อกฺโกสวคฺโค ปญฺจโม.

ตัส์สุท์ทานํ.

วิวาทา เท์ว มูลานิ, กุสินารา ปเวสเน.
สัก์กา มหาลิ ธัม์มา จ สรีรัฏ์ฐา จ ภัณ์ฑนาติ.

อานิสํสปัณ์ณาสโก ปธโม.

ทุติยปัณ์ณาสโก.

๕๑ เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. ตัต์ร โข ภควา ภิก์ขู อามันเตสิ "ภิก์ขโวติ "ภทัน์เตติ เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "โน เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปรจิต์ตปริยายกุสโล โหติ, อถ "สจิต์ตปริยายกุสลา ภวิส์สามาติ เอวัญ์หิ โว ภิก์ขเว สิก์ขิตัพ์พํ.

กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สจิต์ตปริยายกุสโล โหติ? เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว อิต์ถี วา ปุริโส วา ทหโร ยุวา มัณ์ฑนกชาติโก อาทาเส วา ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อัจ์เฉ วา อุทกปัต์เต สกํ มุขนิมิต์ตํ ปัจ์จเวก์ขมาโน, สเจ ตัต์ถ ปัส์สติ รชํ วา อังคณํ วา, ตัส์เสว รชัส์ส วา อังคณัส์ส วา ปหานาย วายมติ; โน เจ ตัต์ถ ปัส์สติ รชํ วา อังคณํ วา, เตเนวัต์ตมโน โหติ ปริปุณ์ณสังกัป์โป "ลาภา วต เม, ปริสุท์ธํ วต เมติ; เอวเมว โข ภิก์ขเว ภิก์ขุโน ปัจ์จเวก์ขณา พหุการา โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ "อภิช์ฌาลุ นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อนภิช์ฌาลุ นุ โข พหุลํ วิหรามิ. พ์ยาปันนจิต์โต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อพ์ยาปันนจิต์โต นุ โข พหุลํ วิหรามิ. ถีนมิท์ธปริยุฏ์ฐิโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, วิคตถีนมิท์โธ นุ โข พหุลํ วิหรามิ. อุท์ธโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อนุท์ธโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ. เวจิกิจ์โฉ นุ โข พหุลํ วิหรามิ,

ติณฺณวิจิกิจฺโฉ นุ โข พหุลํ วิหรามิ. โกธโน นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อกฺโกธโน นุ โข พหุลํ วิหรามิ. สํกิลิฏฺฐจิตฺโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อสํกิลิฏฺฐจิตฺโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ. สารทฺธกาโย นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อสารทฺธกาโย นุ โข พหุลํ วิหรามิ. กุสีโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อารทฺธวิริโย นุ โข พหุลํ วิหรามิ. อสมาหิโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ สมาหิโต นุ โข พหุลํ วิหรามีติ. สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ "อภิชฺฌาลุ พหุลํ วิหรามิ, พฺยาปนฺนจิตฺโต พหุลํ วิหรามิ, ถีนมิทฺธปริยุฏฺฐิโต พหุลํ วิหรามิ, อุทฺธโต พหุลํ วิหรามิ, เวจิกิจฺโฉ พหุลํ วิหรามิ, โกธโน พหุลํ วิหรามิ, สํกิลิฏฺฐจิตฺโต พหุลํ วิหรามิ, สารทฺธกาโย พหุลํ วิหรามิ, กุสีโต พหุลํ วิหรามิ, อสมาหิโต พหุลํ วิหรามีติ, เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา เตสํเยว ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย อธิมตฺโต ฉนฺโท จ วายาโม จ อุสฺสาโห จ อุสฺโสฬฺหี จ อปฺปฏิวานี จ สติ จ สมฺปชญฺญญฺจ กรณียํ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อาทิตฺตเจโล วา อาทิตฺตสีโส วา ตสฺเสว เจลสฺส วา สีสสฺส วา นิพฺพาปนาย อธิมตฺตํ ฉนฺทญฺจ วายามญฺจ อุสฺสาหญฺจ อุสฺโสฬฺหิญฺจ อปฺปฏิวานิญฺจ สติญฺจ สมฺปชญฺญญฺจ กเรยฺย; เอวเมว โข ภิกฺขเว เตน ภิกฺขุนา เตสํเยว ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย อธิมตฺโต ฉนฺโท จ วายาโม จ อุสฺสาโห จ อุสฺโสฬฺหี จ อปฺปฏิวานี จ สติ จ สมฺปชญฺญญฺจ กรณียํ. สเจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ "อนภิชฺฌาลุ พหุลํ วิหรามิ, อพฺยาปนฺนจิตฺโต พหุลํ วิหรามิ, วิคตถีนมิทฺโธ พหุลํ วิหรามิ, อนุทฺธโต พหุลํ วิหรามิ, ติณฺณวิจิกิจฺโฉ พหุลํ วิหรามิ, อกฺโกธโน พหุลํ วิหรามิ, อสํกิลิฏฺฐจิตฺโต พหุลํ วิหรามิ, อสารทฺธกาโย พหุลํ วิหรามิ, อารทฺธวิริโย

พหุลํ วิหรามิ, สมาหิโต พหุลํ วิหรามีติ, เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา เตสุเยว กุสเลสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐาย อุตฺตรึ อาสวานํ ขยาย โยโค กรณีโยติ.

๕๒ ตตฺร โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อาวุโส ภิกฺขโวติ. "อาวุโสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสุํ. อายสฺมา สาริปุตฺโต เอตทโวจ "โน เจ อาวุโส ภิกฺขุ ปรจิตฺต-ปริยายกุสโล โหติ, อถ "สจิตฺตปริยายกุสลา ภวิสฺสามาติ เอวญฺหิ โว อาวุโส สิกฺขิตพฺพํ.

กถญฺจาวุโส ภิกฺขุ สจิตฺตปริยายกุสโล โหติ? เสยฺยถาปิ อาวุโส อิตฺถี วา ปุริโส วา ทหโร ยุวา มณฺฑนกชาติโก อาทาเส วา ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อจฺเฉ วา อุทกปตฺเต สกํ มุขนิมิตฺตํ ปจฺจเวกฺขมาโน, สเจ ตตฺถ ปสฺสติ รชํ วา องฺคณํ วา, ตสฺเสว รชสฺส วา องฺคณสฺส วา ปหานาย วายมติ; โน เจ ตตฺถ ปสฺสติ รชํ วา องฺคณํ วา, เตเนวตฺตมโน โหติ ปริปุณฺณสงฺกปฺโป "ลาภา วต เม, ปริสุทฺธํ วต เมติ; เอวเมว โข อาวุโส ภิกฺขุโน ปจฺจเวกฺขณา พหุการา โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ "อภิชฺฌาลุ นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อนภิชฺฌาลุ นุ โข พหุลํ วิหรามิ. พฺยาปนฺนจิตฺโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อพฺยาปนฺนจิตฺโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ. ถีนมิทฺธปริยุฏฺฐิโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, วิคตถีนมิทฺโธ นุ โข พหุลํ วิหรามิ. อุทฺธโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อนุทฺธโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ. เวจิกิจฺโฉ นุ โข พหุลํ วิหรามิ, ติณฺณวิจิกิจฺโฉ นุ โข พหุลํ วิหรามิ. โกธโน นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อกฺโกธโน นุ โข พหุลํ วิหรามิ. สงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อสงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ. สารทฺธกาโย นุ โข พหุลํ

วิหรามิ, อสารทฺธกาโย นุ โข พหุลํ วิหรามิ. กุสีโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อารทฺธวิริโย นุ โข พหุลํ วิหรามิ. อสมาหิโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, สมาหิโต นุ โข พหุลํ วิหรามีติ. สเจ อาวุโส ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ "อภิชฺฌาลุ พหุลํ วิหรามิ ฯเปฯ อสมาหิโต พหุลํ วิหรามีติ, เตนาวุโส ภิกฺขุนา เตสํเยว ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย อธิมตฺโต ฉนฺโท จ วายาโม จ อุสฺสาโห จ อุสฺโสฬฺหี จ อปฺปฏิวานี จ สติ จ สมฺปชญฺญญฺจ กรณียํ: เสยฺยถาปิ อาวุโส อาทิตฺตเจโล วา อาทิตฺตสีโส วา ตสฺเสว เจลสฺส วา สีสสฺส วา นิพฺพาปนาย อธิมตฺตํ ฉนฺทญฺจ วายามญฺจ อุสฺสาหญฺจ อุสฺโสฬฺหิญฺจ อปฺปฏิวานิญฺจ สติญฺจ สมฺปชญฺญญฺจ กเรยฺย; เอวเมว โข อาวุโส เตน ภิกฺขุนา เตสํเยว ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย อธิมตฺโต ฉนฺโท จ วายาโม จ อุสฺสาโห จ อุสฺโสฬฺหี จ อปฺปฏิวานี จ สติ จ สมฺปชญฺญญฺจ กรณียํ. สเจ ปนาวุโส ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ "อนภิชฺฌาลุ พหุลํ วิหรามิ, ฯเปฯ สมาหิโต พหุลํ วิหรามีติ, เตนาวุโส ภิกฺขุนา เตสุเยว กุสเลสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐาย อุตฺตรึ อาสวานํ ขยาย โยโค กรณีโยติ.

๕๓ ฐิติมฺปหํ ภิกฺขเว น วณฺเณมิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, ปเคว ปาริหานึ. วุฑฺฒิญฺจ โข อหํ ภิกฺขเว วณฺเณมิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน ฐิตึ โน หานึ.

กถญฺจ ภิกฺขเว หานิ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน ฐิติ โน วุฑฺฒิ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ยตฺตโก โหติ สทฺธาย สีเลน สุเตน จาเคน ปญฺญาย ปฏิภาเณน, ตสฺส เต ธมฺมา เนว ติฏฺฐนฺติ โน วฑฺฒนฺติ. หานิเมตํ ภิกฺขเว วทามิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน ฐิตึ โน วุฑฺฒึ. เอวํ โข ภิกฺขเว หานิ โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน

ฐิติ โน วุฑ์ฒิ.

กถัญ์จ ภิก์ขเว ฐิติ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โน หานิ โน วุฑ์ฒิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ยัต์ตโก โหติ สัท์ธาย สีเลน สุเตน จาเคน ปัญ์ญาย ปฏิภาเณน, ตัส์ส เต ธัม์มา เนว หายัน์ติ โน วัฑ์ฒัน์ติ. ฐิติเมตํ ภิก์ขเว วทามิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โน หานึ โน วุฑ์ฒึ: เอวํ โข ภิก์ขเว ฐิติ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โน หานิ โน วุฑ์ฒิ.

กถัญ์จ ภิก์ขเว วุฑ์ฒิ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โน ฐิติ โน หานิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ยัต์ตโก โหติ สัท์ธาย สีเลน สุเตน จาเคน ปัญ์ญาย ปฏิภาเณน, ตัส์ส เต ธัม์มา เนว ติฏ์ฐัน์ติ, โน หายัน์ติ; วุฑ์ฒิเมตํ ภิก์ขเว วทามิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โน ฐิตึ โน หานึ: เอวํ โข ภิก์ขเว วุฑ์ฒิ โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โน ฐิติ โน หานิ. โน เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปรจิต์ตปริยายกุสโล โหติ, อถ "สจิต์ตปริยายกุสลา ภวิส์สามาติ เอวัญ์หิ โว ภิก์ขเว สิก์ขิตัพ์พํ.

กถัญ์จ ภิก์ขเว สจิต์ตปริยายกุสโล โหติ? เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว อิต์ถี วา ปุริโส วา ทหโร ยุวา มัณ์ฑนกชาติโก อาทาเส วา ปริสุท์เธ ปริโยทาเต อัจ์เฉ วา อุทกปัต์เต สกํ มุขนิมิต์ตํ ปัจ์จเวก์ขมาโน, สเจ ตัต์ถ ปัส์สติ รชํ วา อังคณํ วา, ตัส์เสว รชัส์ส วา อังคณัส์ส วา ปหานาย วายมติ; โน เจ ตัต์ถ ปัส์สติ รชํ วา อังคณํ วา, เตเนวัต์ตมโน โหติ ปริปุณ์ณสังกัปโป "ลาภา วต เม, ปริสุท์ธํ วต เมติ; เอวเมว โข ภิก์ขเว ภิก์ขุโน ปัจ์จเวก์ขณา พหุการา โหติ กุสเลสุ ธัม์เมสุ "อภิช์ฌาลุ นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อนภิช์ฌาลุ นุ โข พหุลํ วิหรามิ. พ์ยาปัน์น-

จิตฺโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อพฺยาปนฺนจิตฺโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ. ถีนมิทฺธปริยุฏฺฐิโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, วิคตถีนมิทฺโธ นุ โข พหุลํ วิหรามิ. อุทฺธโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อนุทฺธโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ. เวจิกิจฺโฉ นุ โข พหุลํ วิหรามิ, ติณฺณวิจิกิจฺโฉ นุ โข พหุลํ วิหรามิ. โกธโน นุ โข พหุลํ วิหรามิ. อกฺโกธโน นุ โข พหุลํ วิหรามิ. สงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อสงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ. สารทฺธกาโย นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อสารทฺธกาโย นุ โข พหุลํ วิหรามิ. กุสีโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, อารทฺธวิริโย นุ โข พหุลํ วิหรามิ. อสมาหิโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, สมาหิโต นุ โข พหุลํ วิหรามีติ. สเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ "อภิชฺฌาลุ พหุลํ วิหรามิ, พฺยาปนฺนจิตฺโต พหุลํ วิหรามิ, ถีนมิทฺธปริยุฏฺฐิโต พหุลํ วิหรามิ, อุทฺธโต พหุลํ วิหรามิ, เวจิกิจฺโฉ พหุลํ วิหรามิ, โกธโน พหุลํ วิหรามิ, สงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต พหุลํ วิหรามิ, สารทฺธกาโย พหุลํ วิหรามิ, กุสีโต พหุลํ วิหรามิ, อสมาหิโต พหุลํ วิหรามีติ, เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา เตสํเยว ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย อธิมตฺโต ฉนฺโท จ วายาโม จ อุสฺสาโห จ อุสฺโสฬฺหิ จ อปฺปฏิวานี จ สติ จ สมฺปชญฺญญฺจ กรณียํ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อาทิตฺตเจโล วา อาทิตฺตสีโส วา ตสฺเสว เจลสฺส วา สีสสฺส วา นิพฺพาปนาย อธิมตฺตํ ฉนฺทญฺจ วายามญฺจ อุสฺสาหญฺจ อุสฺโสฬฺหิญฺจ อปฺปฏิวานิญฺจ สติญฺจ สมฺปชญฺญญฺจ กเรยฺย; เอวเมว โข ภิกฺขเว เตน ภิกฺขุนา เตสํเยว ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย อธิมตฺโต ฉนฺโท จ วายาโม จ อุสฺสาโห จ อุสฺโสฬฺหิ จ อปฺปฏิวานี จ สติ จ สมฺปชญฺญญฺจ กรณียํ. สเจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ

อนภิชฌาลุ พหุลํ วิหรามิ, อพ๎ยาปันนจิตโต พหุลํ วิหรามิ, วิคตถีนมิทโธ พหุลํ วิหรามิ, ติณณวิจิกิจโฉ พหุลํ วิหรามิ, อักโกธโน พหุลํ วิหรามิ, อสังกิลิฏฐจิตโต พหุลํ วิหรามิ, อสารัทธกาโย พหุลํ วิหรามิ, อารัทธวิริโย พหุลํ วิหรามิ, สมาหิโต พหุลํ วิหรามีติ, เตน ภิกขเว ภิกขุนา เตสุเยว กุสเลสุ ธัมเมสุ ปติฏฐาย อุตตริํ อาสวานํ ขยาย โยโค กรณีโยติ.

๕๔ โน เจ ภิกขเว ภิกขุ ปรจิตตปริยายกุสโล โหติ, อถ "สจิตตปริยายกุสลา ภวิสสามาติ เอวัญ๎หิ โว ภิกขเว สิกขิตัพพํ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ สจิตตปริยายกุสโล โหติ? เสยยถาปิ ภิกขเว อิตถี วา ปุริโส วา ทหโร ยุวา มัณฑนกชาติโก อาทาเส วา ปริสุทเธ ปริโยทาเต อัจเฉ วา อุทกปัตเต สกํ มุขนิมิตตํ ปัจจเวกขมาโน, สเจ ตัตถ ปัสสติ รชํ วา อังคณํ วา ตัสเสว รชัสส วา อังคณัสส วา ปหานาย วายมติ; โน เจ ตัตถ ปัสสติ รชํ วา อังคณํ วา, เตเนวัตตมโน โหติ ปริปุณณสังกัปโป "ลาภา วต เม ปริสุทธํ วต เมติ; เอวเมว โข ภิกขเว ภิกขุโน ปัจจเวกขณา พหุการา โหติ กุสเลสุ ธัมเมสุ "ลาภี นุ โขม๎หิ อัชฌัตตํ เจโตสมถัสส, น นุ โขม๎หิ ลาภี อัชฌัตตํ เจโตสมถัสส, ลาภี นุ โขม๎หิ อธิปัญญาธัมมวิปัสสนาย, น นุ โขม๎หิ ลาภี อธิปัญญาธัมมวิปัสสนายาติ. สเจ ภิกขเว ภิกขุ ปัจจเวกขมาโน เอวํ ชานาติ "ลาภิม๎หิ อัชฌัตตํ เจโตสมถัสส, น ลาภี อธิปัญญาธัมมวิปัสสนายาติ, เตน ภิกขุนา อัชฌัตตํ เจโตสมเถ ปติฏฐาย อธิปัญญาธัมมวิปัสสนาย โยโค กรณีโย. โส อปเรน สมเยน ลาภี เจว โหติ อัชฌัตตํ เจโตสมถัสส, ลาภี จ อธิปัญญาธัมมวิปัสสนาย. สเจ ปน ภิกขเว ภิกขุ ปัจจเวกขมาโน เอวํ ชานาติ

"ลาภิมฺหิ อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย, น ลาภี อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺสาติ, เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย ปติฏฺฐาย อชฺฌตฺตํ เจโตสมเถ โยโค กรณีโย. โส อปเรน สมเยน ลาภี เจว โหติ อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย, ลาภี จ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส. สเจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ "น ลาภี อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส, น ลาภี อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนายาติ, เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา เตสํเยว กุสลานํ ธมฺมานํ ปฏิลาภาย อธิมตฺโต ฉนฺโท จ วายาโม จ อุสฺสาโห จ อุสฺโสฬฺหี จ อปฺปฏิวานี จ สติ จ สมฺปชญฺญญฺจ กรณียํ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อาทิตฺตเจโล วา อาทิตฺตสีโส วา ตสฺเสว เจลสฺส วา สีสสฺส วา นิพฺพาปนาย อธิมตฺตํ ฉนฺทญฺจ วายามญฺจ อุสฺสาหญฺจ อุสฺโสฬฺหิญฺจ อปฺปฏิวานิญฺจ สติญฺจ สมฺปชญฺญญฺจ กเรยฺย; เอวเมว โข ภิกฺขเว เตน ภิกฺขุนา เตสํเยว กุสลานํ ธมฺมานํ ปฏิลาภาย อธิมตฺโต ฉนฺโท จ วายาโม จ อุสฺสาโห จ อุสฺโสฬฺหี จ อปฺปฏิวานี จ สติ จ สมฺปชญฺญญฺจ กรณียํ. โส อปเรน สมเยน ลาภี เจว โหติ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส ลาภี จ อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย. สเจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ "ลาภิมฺหิ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส, ลาภี อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนายาติ, เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา เตสุเยว กุสเลสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐาย อุตฺตรึ อาสวานํ ขยาย โยโค กรณีโย.

จีวรมฺปหํ ภิกฺขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตพฺพมฺปิ อเสวิตพฺพมฺปิ. ปิณฺฑปาตมฺปหํ ภิกฺขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตพฺพมฺปิ อเสวิตพฺพมฺปิ. เสนาสนมฺปหํ ภิกฺขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตพฺพมฺปิ อเสวิตพฺพมฺปิ. คามนิคมมฺปหํ ภิกฺขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตพฺพมฺปิ อเสวิตพฺพมฺปิ. ชนปทปเทสมฺปหํ ภิกฺขเว ทุวิเธน วทามิ

เสวิตัพพัมปิ อเสวิตัพพัมปิ. ปุคคลัมปหํ ภิกขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตัพพัมปิ อเสวิตัพพัมปิ.

"จีวรัมปหํ ภิกขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตัพพัมปิ อเสวิตัพพัมปีติ อิติ โข ปเนตํ วุตตํ, กิญเจตํ ปฏิจจ วุตตํ? ตัตถ ยํ ชัญญา จีวรํ "อิทํ โข เม จีวรํ เสวโต อกุสลา ธัมมา อภิวัฑฒันติ, กุสลา ธัมมา ปริหายันตีติ; เอวรูปํ จีวรํ น เสวิตัพพํ. ตัตถ ยํ ชัญญา จีวรํ "อิทํ โข เม จีวรํ เสวโต อกุสลา ธัมมา ปริหายันติ, กุสลา ธัมมา อภิวัฑฒันตีติ; เอวรูปํ จีวรํ เสวิตัพพํ. "จีวรัมปหํ ภิกขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตัพพัมปิ อเสวิตัพพัมปีติ อิติ ยันตํ วุตตํ, อิทเมตํ ปฏิจจ วุตตํ.

ปิณฑปาตัมปหํ ภิกขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตัพพัมปิ อเสวิตัพพัมปีติ อิติ โข ปเนตํ วุตตํ, กิญเจตํ ปฏิจจ วุตตํ? ตัตถ ยํ ชัญญา ปิณฑปาตํ "อิทํ โข เม ปิณฑปาตํ เสวโต อกุสลา ธัมมา อภิวัฑฒันติ, กุสลา ธัมมา ปริหายันตีติ; เอวรูโป ปิณฑปาโต น เสวิตัพโพ. ตัตถ ยํ ชัญญา ปิณฑปาตํ "อิทํ โข เม ปิณฑปาตํ เสวโต อกุสลา ธัมมา ปริหายันติ, กุสลา ธัมมา อภิวัฑฒันตีติ; เอวรูโป ปิณฑปาโต เสวิตัพโพ. "ปิณฑปาตัมปหํ ภิกขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตัพพัมปิ อเสวิตัพพัมปีติ อิติ ยันตํ วุตตํ, อิทเมตํ ปฏิจจ วุตตํ. "เสนาสนัมปหํ ภิกขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตัพพัมปิ อเสวิตัพพัมปีติ อิติ โข ปเนตํ วุตตํ, กิญเจตํ ปฏิจจ วุตตํ? ตัตถ ยํ ชัญญา เสนาสนํ "อิทํ โข เม เสนาสนํ เสวโต อกุสลา ธัมมา อภิวัฑฒันติ, กุสลา ธัมมา ปริหายันตีติ; เอวรูปํ เสนาสนํ น เสวิตัพพํ. ตัตถ ยํ ชัญญา เสนาสนํ "อิทํ โข เม เสนาสนํ เสวโต อกุสลา ธัมมา ปริหายันติ,

กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ; เอวรูปํ เสนาสนํ เสวิตพฺพํ. เสนาสนมฺปาหํ ภิกฺขเว ทุวิเธน วทามิ "เสวิตพฺพมฺปิ อเสวิตพฺพมฺปีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. "คามนิคมมฺปาหํ ภิกฺขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตพฺพมฺปิ อเสวิตพฺพมฺปีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ตตฺถ ยํ ชญฺญา คามนิคมํ "อิมํ โข เม คามนิคมํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตีติ; เอวรูโป คามนิคโม น เสวิตพฺโพ. ตตฺถ ยํ ชญฺญา คามนิคมํ "อิมํ โข เม คามนิคมํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺตีติ; เอวรูโป คามนิคโม เสวิตพฺโพ. คามนิคมมฺปาหํ ภิกฺขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตพฺพมฺปิ อเสวิตพฺพมฺปีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. "ชนปทปเทสมฺปาหํ ภิกฺขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตพฺพมฺปิ อเสวิตพฺพมฺปีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ตตฺถ ยํ ชญฺญา ชนปทปเทสํ "อิมํ โข เม ชนปทปเทสํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตีติ; เอวรูโป ชนปทปเทโส น เสวิตพฺโพ. ตตฺถ ยํ ชญฺญา ชนปทปเทสํ "อิมํ โข เม ชนปทปเทสํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺตีติ; เอวรูโป ชนปทปเทโส เสวิตพฺโพ. "ชนปทปเทสมฺปาหํ ภิกฺขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตพฺพมฺปิ อเสวิตพฺพมฺปีติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ. ปุคฺคลมฺปาหํ ภิกฺขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตพฺพมฺปิ อเสวิตพฺพมฺปีติ อิติ โข ปเนตํ วุตฺตํ, กิญฺเจตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ? ตตฺถ ยํ ชญฺญา ปุคฺคลํ "อิมํ โข เม ปุคฺคลํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺตีติ; เอวรูโป ปุคฺคโล น เสวิตพฺโพ. ตตฺถ ยํ ชญฺญา ปุคฺคลํ "อิมํ โข เม ปุคฺคลํ เสวโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา

อภิวัฑฒันติ; เอวรูโป ปุคคโล เสวิตัพโพ. "ปุคคลัมปหํ ภิกขเว ทุวิเธน วทามิ เสวิตัพพัมปิ อเสวิตัพพัมปีติ อิติ ยันตํ วุตตํ, อิทเมตํ ปฏิจจ วุตตันติ.

๙๕ ตัตร โข อายัสมา สาริปุตโต ภิกขู อามันเตสิ "อาวุโส ภิกขโวติ. "อาวุโสติ โข เต ภิกขู อายัสมโต สาริปุตตัสส ปัจจัสโสสุํ. อายัสมา สาริปุตโต เอตทโวจ "ปริหานธัมโม ปุคคโล ปริหานธัมโม ปุคคโลติ อาวุโส วุจจติ. กิตตาวตา นุ โข อาวุโส ปริหานธัมโม ปุคคโล วุตโต ภควตา, กิตตาวตา จ ปน อปริหานธัมโม ปุคคโล วุตโต ภควตาติ. ทูรโตปิ โข มยํ อาวุโส อาคัจเฉยยาม อายัสมโต สาริปุตตัสส สันติเก เอตัสส ภาสิตัสส อัตถมัญญาตุํ, สาธุ วตายัสมันตํเยว สาริปุตตํ ปฏิภาตุ เอตัสส ภาสิตัสส อัตโถ, อายัสมโต สาริปุตตัสส สุตวา ภิกขู ธาเรสสันตีติ. เตนหาวุโส สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสสามีติ. "เอวมาวุโสติ โข เต ภิกขู อายัสมโต สาริปุตตัสส ปัจจัสโสสุํ. อายัสมา สาริปุตโต เอตทโวจ "กิตตาวตา นุ โข อาวุโส ปริหานธัมโม ปุคคโล วุตโต ภควตา? อิธาวุโส ภิกขุ อัสสุตัญเจว ธัมมํ น สุณาติ, สุตา จัสส ธัมมา สัมโมหํ คัจฉันติ, เย จัสส ธัมมา ปุพเพ เจตโส สัมผุฏฐปุพพา, เต จัสส น สมุทาจรันติ, อวิญญาตัญจ น วิชานาติ; เอตตาวตา โข อาวุโส ปริหานธัมโม ปุคคโล วุตโต ภควตา. กิตตาวตา จ ปนาวุโส อปริหานธัมโม ปุคคโล วุตโต ภควตา? อิธาวุโส ภิกขุ อัสสุตัญเจว สุณาติ, สุตา จัสส ธัมมา น สัมโมหํ คัจฉันติ, เย จัสส ธัมมา ปุพเพ เจตโส สัมผุฏฐปุพพา, เต จัสส สมุทาจรันติ, อวิญญาตัญจ วิชานาติ; เอตตาวตา โข อาวุโส อปริหานธัมโม ปุคคโล วุตโต ภควตา. โน เจ อาวุโส ภิกขุ

ปรจิตฺตปริยายกุสโล โหติ, อถ "สจิตฺตปริยายกุสลา ภวิสฺสามาติ เอวญฺหิ โว อาวุโส สิกฺขิตพฺพํ.

กถญฺจาวุโส ภิกฺขุ สจิตฺตปริยายกุสโล โหติ? เสยฺยถาปิ อาวุโส อิตฺถี วา ปุริโส วา ทหโร ยุวา มณฺฑนกชาติโก อาทาเส วา ปริสุทฺเธ ปริโยทาเต อจฺเฉ วา อุทกปตฺเต สกํ มุขนิมิตฺตํ ปจฺจเวกฺขมาโน, สเจ ตตฺถ ปสฺสติ รชํ วา องฺคณํ วา, ตสฺเสว รชสฺส วา องฺคณสฺส วา ปหานาย วายมติ; โน เจ ตตฺถ ปสฺสติ รชํ วา องฺคณํ วา, เตเนวตฺตมโน โหติ ปริปุณฺณสงฺกปฺโป "ลาภา วต เม, ปริสุทฺธํ วต เมติ; เอวเมว โข อาวุโส ภิกฺขุโน ปจฺจเวกฺขณา พหุการา โหติ กุสเลสุ ธมฺเมสุ "อนภิชฺฌาลุ นุ โข พหุลํ วิหรามิ, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. อพฺยาปนฺนจิตฺโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. วิคตถีนมิทฺโธ นุ โข พหุลํ วิหรามิ, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. อนุทฺธโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. ติณฺณวิจิกิจฺโฉ นุ โข พหุลํ วิหรามิ, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. อกฺโกธโน นุ โข พหุลํ วิหรามิ, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. อสงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต นุ โข พหุลํ วิหรามิ, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. ลาภี นุ โขมฺหิ อชฺฌตฺตํ ธมฺมปามุชฺชสฺส, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. ลาภี นุ โขมฺหิ อชฺฌตฺตํ เจโตสมถสฺส, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. ลาภี นุ โขมฺหิ อธิปญฺญาธมฺมวิปสฺสนาย, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. สเจ ปนาวุโส ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน สพฺเพเปเม กุสเล ธมฺเม อตฺตนิ น สมนุปสฺสติ, เตนาวุโส

ภิกขุนา สัพเพสํเยว อิเมสํ กุสลานํ ธัมมานํ ปฏิลาภาย อธิมัตโต ฉันโท จ วายาโม จ อุสสาโห จ อุสโสฬหี จ อัปปฏิวานี จ สติ จ สัมปชัญญัญจ กรณียํ. เสยยถาปิ อาวุโส อาทิตตเจโล วา อาทิตตสีโส วา ตัสเสว เจลัสส วา สีสัสส วา นิพพาปนาย อธิมัตตํ ฉันทัญจ วายามัญจ อุสสาหัญจ อุสโสฬหิญจ อัปปฏิวานิญจ สติญจ สัมปชัญญัญจ กเรยย; เอวเมว โข อาวุโส เตน ภิกขุนา สัพเพสํ เยว อิเมสํ กุสลานํ ธัมมานํ ปฏิลาภาย อธิมัตโต ฉันโท จ วายาโม จ อุสสาโห จ อุสโสฬหี จ อัปปฏิวานี จ สติ จ สัมปชัญญัญจ กรณียํ. สเจ ปนาวุโส ภิกขุ ปัจจเวกขมาโน เอกัจเจ กุสเล ธัมเม อัตตนิ สมนุปัสสติ, เอกัจเจ กุสเล ธัมเม อัตตนิ น สมนุปัสสติ, เตนาวุโส ภิกขุนา, เย กุสเล ธัมเม อัตตนิ สมนุปัสสติ, เตสุ กุสเลสุ ธัมเมสุ ปติฏฐาย, เย กุสเล ธัมเม อัตตนิ น สมนุปัสสติ, เตสํ กุสลานํ ธัมมานํ ปฏิลาภาย อธิมัตโต ฉันโท จ วายาโม จ อุสสาโห จ อุสโสฬหี จ อัปปฏิวานี จ สติ จ สัมปชัญญัญจ กรณียํ. เสยยถาปิ อาวุโส อาทิตตเจโล วา อาทิตตสีโส วา ตัสเสว เจลัสส วา สีสัสส วา นิพพาปนาย อธิมัตตํ ฉันทัญจ วายามัญจ อุสสาหัญจ อุสโสฬหิญจ อัปปฏิวานิญจ สติญจ สัมปชัญญัญจ กเรยย; เอวเมว โข อาวุโส เตน ภิกขุนา เย กุสเล ธัมเม อัตตนิ สมนุปัสสติ, เตสุ กุสเลสุ ธัมเมสุ ปติฏฐาย, เย กุสเล ธัมเม อัตตนิ น สมนุปัสสติ, เตสํ กุสลานํ ธัมมานํ ปฏิลาภาย อธิมัตโต ฉันโท จ วายาโม จ อุสสาโห จ อุสโสฬหี จ อัปปฏิวานี จ สติ จ สัมปชัญญัญจ กรณียํ. สเจ ปนาวุโส ภิกขุ ปัจจเวกขมาโน สัพเพปิเม กุสเล ธัมเม อัตตนิ สมนุปัสสติ, เตนาวุโส ภิกขุนา สัพเพเสว อิเมสุ กุสเลสุ ธัมเมสุ ปติฏฐาย

อุตฺตรึ อาสวานํ ขยาย โยโค กรณีโยติ.

"ทสยิมา ภิกฺขเว สญฺญา ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานา. กตมา ทส? อสุภสญฺญา มรณสญฺญา อาหาเร ปฏิกฺกุลสญฺญา สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญา อนิจฺจสญฺญา อนิจฺเจ ทุกฺขสญฺญา ทุกฺเข อนตฺตสญฺญา ปหานสญฺญา วิราคสญฺญา นิโรธสญฺญา: อิมา โข ภิกฺขเว ทส สญฺญา ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ.

๕๗ "ทสยิมา ภิกฺขเว สญฺญา ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานา. กตมา ทส? อนิจฺจสญฺญา อนตฺตสญฺญา มรณสญฺญา อาหาเร ปฏิกฺกุลสญฺญา สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญา อฏฺฐิกสญฺญา ปุฬุวกสญฺญา วินีลกสญฺญา วิจฺฉิทฺทกสญฺญา อุทฺธุมาตกสญฺญา: อิมา โข ภิกฺขเว ทส สญฺญา ภาวิตา พหุลีกตา มหปฺผลา โหนฺติ มหานิสํสา อมโตคธา อมตปริโยสานาติ.

๕๘ สเจ ภิกฺขเว อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา เอวํ ปุจฺเฉยฺยุํ "กิํมูลกา อาวุโส สพฺเพ ธมฺมา, กิํสมฺภวา สพฺเพ ธมฺมา, กิํสมุทยา สพฺเพ ธมฺมา, กิํสโมสรณา สพฺเพ ธมฺมา, กิํปมุขา สพฺเพ ธมฺมา, กิํอธิปเตยฺยา สพฺเพ ธมฺมา, กิํอุตฺตรา สพฺเพ ธมฺมา, กิํสารา สพฺเพ ธมฺมา, กิํโอคธา สพฺเพ ธมฺมา, กิํปริโยสานา สพฺเพ ธมฺมาติ; เอวํ ปุฏฺฐา ตุมฺเห ภิกฺขเว เตสํ อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ กินฺติ พฺยากเรยฺยาถาติ. ภควํมูลกา โน ภนฺเต ธมฺมา ภควํเนตฺติกา ภควํปฏิสรณา. สาธุ วต ภนฺเต ภควนฺตํเยว ปฏิภาตุ เอตสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถ, ภควโต สุตฺวา ภิกฺขู ธาเรสฺสนฺตีติ. "เตนหิ ภิกฺขเว สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ.

ภควา เอตทโวจ "สเจ ภิกฺขเว อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา เอวํ ปุจฺเฉยฺยุํ "กึมูลกา อาวุโส สพฺเพ ธมฺมา, กึสมฺภวา สพฺเพ ธมฺมา, กึสมุทยา สพฺเพ ธมฺมา, กึสโมสรณา สพฺเพ ธมฺมา, กึปมุขา สพฺเพ ธมฺมา, กึอธิปเตยฺยา สพฺเพ ธมฺมา, กึอุตฺตรา สพฺเพ ธมฺมา, กึสารา สพฺเพ ธมฺมา, กึโอคธา สพฺเพ ธมฺมา, กึปริโยสานา สพฺเพ ธมฺมาติ; เอวํ ปุฏฺฐา ตุมฺเห ภิกฺขเว เตสํ อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ เอวํ พฺยากเรยฺยาถ "ฉนฺทมูลกา อาวุโส สพฺเพ ธมฺมา, มนสิการสมฺภวา สพฺเพ ธมฺมา, ผสฺสสมุทยา สพฺเพ ธมฺมา, เวทนาสโมสรณา สพฺเพ ธมฺมา, สมาธิปมุขา สพฺเพ ธมฺมา, สตาธิปเตยฺยา สพฺเพ ธมฺมา, ปญฺญุตฺตรา สพฺเพ ธมฺมา, วิมุตฺติสารา สพฺเพ ธมฺมา, อมโตคธา สพฺเพ ธมฺมา, นิพฺพานปริโยสานา สพฺเพ ธมฺมาติ. เอวํ ปุฏฺฐา ตุมฺเห ภิกฺขเว เตสํ อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ เอวํ พฺยากเรยฺยาถาติ.

๕๙ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตพฺพํ "ยถาปพฺพชฺชาปริจิตญฺจ โน จิตฺตํ ภวิสฺสติ, น จ อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา จิตฺตํ ปริยาทาย ฐสฺสนฺติ, อนิจฺจสญฺญาปริจิตญฺจ โน จิตฺตํ ภวิสฺสติ, อนตฺตสญฺญา-ปริจิตญฺจ โน จิตฺตํ ภวิสฺสติ, อสุภสญฺญาปริจิตญฺจ โน จิตฺตํ ภวิสฺสติ, อาทีนวสญฺญาปริจิตญฺจ โน จิตฺตํ ภวิสฺสติ, โลกสฺส สมญฺจ วิสมญฺจ ญตฺวา ตํ สญฺญาปริจิตญฺจ โน จิตฺตํ ภวิสฺสติ, โลกสฺส สมฺภวญฺจ วิภวญฺจ ญตฺวา ตํ สญฺญาปริจิตญฺจ โน จิตฺตํ ภวิสฺสติ, โลกสฺส สมุทยญฺจ อตฺถงฺคมญฺจ ญตฺวา ตํ สญฺญาปริจิตญฺจ โน จิตฺตํ ภวิสฺสติ, ปหานสญฺญาปริจิตญฺจ โน จิตฺตํ ภวิสฺสติ, วิราคสญฺญาปริจิตญฺจ โน จิตฺตํ ภวิสฺสติ, นิโรธสญฺญาปริจิตญฺจ โน จิตฺตํ ภวิสฺสตีติ, เอวญฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตพฺพํ. ยโต โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ยถาปพฺพชฺชาปริจิตญฺจ จิตฺตํ โหติ, น จ อุปฺปนฺนา ปาปกา

อกุสลา ธมฺมา จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐนฺติ, อนิจฺจสญฺญาปริจิตญฺจ จิตฺตํ โหติ, อนตฺตสญฺญาปริจิตญฺจ จิตฺตํ โหติ, อสุภสญฺญาปริจิตญฺจ จิตฺตํ โหติ, อาทีนวสญฺญาปริจิตญฺจ จิตฺตํ โหติ, โลกสฺส สมญฺจ วิสมญฺจ ญตฺวา ตํ สญฺญาปริจิตญฺจ จิตฺตํ โหติ, โลกสฺส สมฺภวญฺจ วิภวญฺจ ตํ สญฺญาปริจิตญฺจ จิตฺตํ โหติ, โลกสฺส สมุทยญฺจ อตฺถงฺคมญฺจ ญตฺวา ตํ สญฺญาปริจิตญฺจ จิตฺตํ โหติ, ปหานสญฺญาปริจิตญฺจ จิตฺตํ โหติ, วิราคสญฺญาปริจิตญฺจ จิตฺตํ โหติ, นิโรธสญฺญาปริจิตญฺจ จิตฺตํ โหติ. ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อญฺญตรํ ผลํ ปาฏิกงฺขํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม อญฺญา, สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตาติ.

๖๐เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา คิริมานนฺโท อาพาธิโก โหติ ทุกฺขิโต พาฬฺหคิลาโน. อถโข อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ "อายสฺมา ภนฺเต คิริมานนฺโท อาพาธิโก โหติ ทุกฺขิโต พาฬฺหคิลาโน, สาธุ ภนฺเต ภควา, เยนายสฺมา คิริมานนฺโท; เตนุปสงฺกมตุ อนุกมฺปํ อุปาทายาติ. สเจ โข ตฺวํ อานนฺท คิริมานนฺทสฺส ภิกฺขุโน อุปสงฺกมิตฺวา ทส สญฺญา ภาเสยฺยาสิ, ฐานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยํ คิริมานนฺทสฺส ภิกฺขุโน ทส สญฺญา สุตฺวา โส อาพาโธ ฐานโส ปฏิปสฺสมฺเภยฺย. กตมา ทส? อนิจฺจสญฺญา อนตฺตสญฺญา อสุภสญฺญา อาทีนวสญฺญา ปหานสญฺญา วิราคสญฺญา นิโรธสญฺญา สพฺพโลเก อนภิรตสญฺญา สพฺพสงฺขาเรสุ อนิจฺจสญฺญา อานาปานสติ.

กตมา จานัน์ท อนิจ์จสัญ์ญา? อิธานัน์ท ภิก์ขุ อรัญ์ญคโต วา รุก์ขมูลคโต วา สุญ์ญาคารคโต วา อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ “รูปํ อนิจ์จํ, เวทนา อนิจ์จา, สัญ์ญา อนิจ์จา, สํขารา อนิจ์จา, วิญ์ญาณํ อนิจ์จัน์ติ; อิติ อิเมสุ ปัญ์จสุ อุปาทานัก์ขัน์เธสุ อนิจ์จานุปัส์สี วิหรติ: อยํ วุจ์จตานัน์ท อนิจ์จสัญ์ญา.

กตมา จานัน์ท อนัต์ตสัญ์ญา? อิธานัน์ท ภิก์ขุ อรัญ์ญคโต วา รุก์ขมูลคโต วา สุญ์ญาคารคโต วา อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ “จัก์ขุ อนัต์ตา, รูปํ อนัต์ตา, โสตํ อนัต์ตา, สัท์ทา อนัต์ตา, ฆานํ อนัต์ตา, คัน์ธา อนัต์ตา, ชิว์หา อนัต์ตา, รสา อนัต์ตา, กาโย อนัต์ตา, โผฏ์ฐัพ์พา อนัต์ตา, มโน อนัต์ตา, ธัม์มา อนัต์ตาติ; อิติ อิเมสุ ฉสุ อัช์ฌัต์ติกพาหิเรสุ อายตเนสุ อนัต์ตานุปัส์สี วิหรติ: อยํ วุจ์จตานัน์ท อนัต์ตสัญ์ญา.

กตมา จานัน์ท อสุภสัญ์ญา? อิธานัน์ท ภิก์ขุ อิมเมว กายํ อุท์ธํ ปาทตลา อโธ เกสมัต์ถกา ตจปริยัน์ตํ ปูรัน์นานัป์ปการัส์ส อสุจิโน ปัจ์จเวก์ขติ “อัต์ถิ อิมัส์มึ กาเย เกสา โลมา นขา ทัน์ตา ตโจ, มํสํ น์หารุ อัฏ์ฐี อัฏ์ฐิมิญ์ชํ วัก์กํ, หทยํ ยกนํ กิโลมกํ ปิหกํ ปัป์ผาสํ, อัน์ตํ อัน์ตคุณํ อุทริยํ กรีสํ, ปิต์ตํ เสม์หํ ปุพ์โพ โลหิตํ เสโท เมโท, อัส์สุ วสา เขโฬ สํฆาณิกา ลสิกา มุต์ตัน์ติ, อิติ อิมัส์มึ กาเย อสุภานุปัส์สี วิหรติ: อยํ วุจ์จตานัน์ท อสุภสัญ์ญา.

กตมา จานัน์ท อาทีนวสัญ์ญา? อิธานัน์ท ภิก์ขุ อรัญ์ญคโต วา รุก์ขมูลคโต วา สุญ์ญาคารคโต วา อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ “พหุทุก์โข โข อยํ กาโย พหุอาทีนโวติ; อิติ อิมัส์มึ กาเย วิวิธา อาพาธา อุป์ปัช์ชัน์ติ. เสย์ยถีทํ? จัก์ขุโรโค โสตโรโค ฆานโรโค ชิว์หาโรโค

กายโรโค สีสโรโค กณฺณโรโค มุขโรโค ทนฺตโรโค กาโส สาโส ปินาโส ฑโห ชโร กุจฺฉิโรโค, มุจฺฉา ปกฺขนฺทิกา สุลา วิสูจิกา, กุฏฺฐํ คณฺโฑ กิลาโส โสโส อปมาโร ททฺทุ กณฺฑุ กจฺฉุ รขสา วิตจฺฉิกา โลหิตํ ปิตฺตํ มธุเมโห อํสา ปิฬกา ภคนฺทลา ปิตฺตสมุฏฺฐานา อาพาธา, เสมฺหสมุฏฺฐานา อาพาธา, วาตสมุฏฺฐานา อาพาธา, สนฺนิปาติกา อาพาธา, อุตุปริณามชา อาพาธา, วิสมปริหารชา อาพาธา, โอปกฺกมิกา อาพาธา, กมฺมวิปากชา อาพาธา, สีตํ อุณฺหํ ชิฆจฺฉา ปิปาสา อุจฺจาโร ปสฺสาโว; อิติ อิมสฺมึ กาเย อาทีนวานุปสฺสี วิหรติ: อยํ วุจฺจตานนฺท อาทีนวสญฺญา.

กตมา จานนฺท ปหานสญฺญา? อิธานนฺท ภิกฺขุ อุปฺปนฺนํ กามวิตกฺกํ นาธิวาเสติ ปชหติ วิโนเทติ พฺยนฺตีกโรติ อนภาวํ คเมติ, อุปฺปนฺนํ พฺยาปาทวิตกฺกํ นาธิวาเสติ ปชหติ วิโนเทติ พฺยนฺตีกโรติ อนภาวํ คเมติ, อุปฺปนฺนํ วิหึสาวิตกฺกํ นาธิวาเสติ ปชหติ วิโนเทติ พฺยนฺตีกโรติ อนภาวํ คเมติ, อุปฺปนฺนุปฺปนฺเน ปาปเก อกุสเล ธมฺเม นาธิวาเสติ ปชหติ วิโนเทติ พฺยนฺตีกโรติ อนภาวํ คเมติ, อยํ วุจฺจตานนฺท ปหานสญฺญา.

กตมา จานนฺท วิราคสญฺญา? อิธานนฺท ภิกฺขุ อรญฺญคโต วา รุกฺขมูลคโต วา สุญฺญาคารคโต วา อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "เอตํ สนฺตํ, เอตํ ปณีตํ. ยทิทํ สพฺพสงฺขารสมโถ สพฺพุปธิปฏินิสฺสคฺโค ตณฺหกฺขโย วิราโค นิพฺพานนฺติ: อยํ วุจฺจตานนฺท วิราคสญฺญา.

กตมา จานนฺท นิโรธสญฺญา? อิธานนฺท ภิกฺขุ อรญฺญคโต วา รุกฺขมูลคโต วา สุญฺญาคารคโต วา อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "เอตํ สนฺตํ, เอตํ ปณีตํ. ยทิทํ สพฺพสงฺขารสมโถ สพฺพุปธิปฏินิสฺสคฺโค ตณฺหกฺขโย นิโรโธ นิพฺพานนฺติ: อยํ วุจฺจตานนฺท นิโรธสญฺญา.

กตมา จานัน์ท สัพ์พโลเก อนภิรตสัญ์ญา? อิธานัน์ท ภิก์ขุ เย โลเก อุปายุปาทานา เจตโส อธิฏ์ฐานาภินิเวสานุสยา, เต ปชหัน์โต วิรมติ น อุปาทิยัน์โต, อยํ วุจ์จตานัน์ท สัพ์พโลเก อนภิรตสัญ์ญา.

กตมา จานัน์ท สัพ์พสํขาเรสุ อนิจ์จสัญ์ญา? อิธานัน์ท ภิก์ขุ สัพ์พสํขาเรหิ อัฏ์ฏิยติ หรายติ ชิคุจ์ฉติ. อยํ วุจ์จตานัน์ท สัพ์พสํขาเรสุ อนิจ์จสัญ์ญา.

กตมา จานัน์ท อานาปานสติ? อิธานัน์ท ภิก์ขุ อรัญ์ญคโต วา รุก์ขมูลคโต วา สุญ์ญาคารคโต วา นิสีทติ ปัล์ลังกํ อาภุชิต์วา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปัฏ์ฐเปต์วา. โส สโตว อัส์สสติ, สโต ปัส์สสติ, ทีฆํ วา อัส์สสัน์โต "ทีฆํ อัส์สสามีติ ปชานาติ, ทีฆํ วา ปัส์สสัน์โต "ทีฆํ ปัส์สสามีติ ปชานาติ. รัส์สํ วา อัส์สสัน์โต "รัส์สํ อัส์สสามีติ ปชานาติ, รัส์สํ วา ปัส์สสัน์โต "รัส์สํ ปัส์สสามีติ ปชานาติ. "สัพ์พกายปฏิสํเวที อัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ, "สัพ์พกายปฏิสํเวที ปัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ. ปัส์สัม์ภยํ กายสํขารํ อัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ, ปัส์สัม์ภยํ กายสํขารํ ปัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ. "ปีติปฏิสํเวที อัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ, "ปีติปฏิสํเวที ปัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ. "สุขปฏิสํเวที อัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ, สุขปฏิสํเวที ปัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ. "จิต์ตสํขารปฏิสํเวที อัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ, "จิต์ตสํขารปฏิสํเวที ปัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ. ปัส์สัม์ภยํ จิต์ตสํขารํ อัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ, "ปัส์สัม์ภยํ จิต์ตสํขารํ ปัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ. "จิต์ตปฏิสํเวที อัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ, "จิต์ตปฏิสํเวที ปัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ. อภิป์ปโมทยํ จิต์ตํ... สมาทหํ จิต์ตํ... วิโมจยํ จิต์ตํ... อนิจ์จานุปัส์สี... วิราคานุปัส์สี... นิโรธานุปัส์สี... ปฏินิส์สัค์คานุปัส์สี อัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ, ปฏินิส์สัค์คานุปัส์สี ปัส์สสิส์สามีติ สิก์ขติ. อยํ วุจ์จตานัน์ท อานาปานสติ. สเจ โข ต๎วํ

อานนฺท คิริมานนฺทสฺส ภิกฺขุโน อุปสงฺกมิตฺวา อิมา ทส สญฺญา ภาเสยฺยาสิ, ฐานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยํ คิริมานนฺทสฺส ภิกฺขุโน อิมา ทส สญฺญา สุตฺวา โส อาพาโธ ฐานโส ปฏิปฺปสฺสมฺเภยฺยาติ. อถโข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต สนฺติเก อิมา ทส สญฺญา อุคฺคเหตฺวา, เยนายสฺมา คิริมานนฺโท เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมโต คิริมานนฺทสฺส อิมา ทส สญฺญา อภาสิ. อถโข อายสฺมโต คิริมานนฺทสฺส อิมา ทส สญฺญา สุตฺวา โส อาพาโธ ฐานโส ปฏิปฺปสฺสมฺภิ. วุฏฺฐหิ จายสฺมา คิริมานนฺโท ตมฺหา อาพาธา, ตถา ปหีโน จ ปนายสฺมโต คิริมานนฺทสฺส โส อาพาโธ อโหสีติ.

สจิตฺตวคฺโค ปฐโม.

ตสฺสุทฺทานํ

สจิตฺตสาริปุตฺตา จ ฐิติ จ สมเถน จ
ปริหานา เทฺว สญฺญา มูลา ปพฺพชิตาพโธ.

๖๑ ปุริมา ภิกฺขเว โกฏิ น ปญฺญายติ อวิชฺชาย "อิโต ปุพฺเพ อวิชฺชา นาโหสิ, อถ ปจฺฉา สมภวีติ. เอวญฺเจตํ ภิกฺขเว วุจฺจติ "อถ จ ปน ปญฺญายติ อิทปฺปจฺจยา อวิชฺชาติ. อวิชฺชมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร อวิชฺชาย? "ปญฺจ นีวรณาติสฺส วจนียํ. ปญฺจปหํ ภิกฺขเว นีวรเณ สาหาเร วทามิ, โน อนาหาเร. โก จาหาโร ปญฺจนฺนํ นีวรณานํ? ตีณิ ทุจฺจริตานีติสฺส วจนียํ. ตีณิปหํ ภิกฺขเว ทุจฺจริตานิ สาหารานิ วทามิ, โน อนาหารานิ. โก จาหาโร ติณฺณํ ทุจฺจริตานํ? "อินฺทฺริยาสํวโรติสฺส วจนียํ. อินฺทฺริยาสํวรมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร อินฺทฺริยาสํวรสฺส? "อสตาสมฺปชญฺญนฺติสฺส วจนียํ. อสตาสมฺปชญฺญมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ,

โน อนาหารํ. โก จาหาโร อสตาสัมปชัญญัสส? "อโยนิโส มนสิกา-
โรติสส วจนียํ. อโยนิโส มนสิการัมปหํ ภิกขเว สาหารํ วทามิ, โน
อนาหารํ. โก จาหาโร อโยนิโส มนสิการัสส? "อัสสัทธิยันติสส
วจนียํ. อัสสัทธิยัมปหํ ภิกขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก
จาหาโร อัสสัทธิยัสส? "อัสสัทธัมมัสสวนันติสส วจนียํ. อัสสัทธัม-
มัสสวนัมปหํ ภิกขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร
อัสสัทธัมมัสสวนัสส? "อสัปปุริสสํเสโวติสส วจนียํ. อิติ โข ภิกขเว
อสัปปุริสสํเสโว ปริปูโร อัสสัทธัมมัสสวนํ ปริปูเรติ, อัสสัทธัมมัสสวนํ
ปริปูรํ อัสสัทธิยํ ปริปูเรติ, อัสสัทธิยํ ปริปูรํ อโยนิโส มนสิการํ
ปริปูเรติ, อโยนิโส มนสิกาโร ปริปูโร อสตาสัมปชัญญํ ปริปูเรติ,
อสตาสัมปชัญญํ ปริปูรํ อินทริยาสํวรํ ปริปูเรติ, อินทริยาสํวโร ปริปูโร
ตีณิ ทุจจริตานิ ปริปูเรติ, ตีณิ ทุจจริตานิ ปริปูรานิ ปัญจ นีวรเณ
ปริปูเรนติ, ปัญจ นีวรณา ปริปูรา อวิชชํ ปริปูเรนติ; เอวเมติสสา
อวิชชาย อาหาโร โหติ, เอวัญจ ปาริปูริ. เสยยถาปิ ภิกขเว
อุปริปัพพเต ถุลลผุสิตเก เทเว วัสสันเต เทเว คฬคฬายันเต ตํ
อุทกํ ยถานินนํ ปวัตตมานํ ปัพพตกันทรปทรสาขา ปริปูเรติ,
ปัพพตกันทรปทรสาขา ปริปูรา กุสุพเภ ปริปูเรนติ, กุสุพภา ปริปูรา
มหาโสพเภ ปริปูเรนติ, มหาโสพภา ปริปูรา กุนนทิโย ปริปูเรนติ,
กุนนทิโย ปริปูรา มหานทิโย ปริปูเรนติ, มหานทิโย ปริปูรา
มหาสมุททํ สาครํ ปริปูเรนติ; เอวเมตัสส มหาสมุททัสส สาครัสส
อาหาโร โหติ, เอวัญจ ปาริปูริ; เอวเมว โข ภิกขเว อสัปปุริสสํเสโว
ปริปูโร อัสสัทธัมมัสสวนํ ปริปูเรติ, อัสสัทธัมมัสสวนํ ปริปูรํ
อัสสัทธิยํ ปริปูเรติ, อัสสัทธิยํ ปริปูรํ อโยนิโส มนสิการํ ปริปูเรติ,
อโยนิโส มนสิกาโร ปริปูโร อสตาสัมปชัญญํ ปริปูเรติ, อสตาสัมปชัญญํ

ปริปูรํ อินฺทฺริยาสํวรํ ปริปูเรติ, อินฺทฺริยาสํวโร ปริปูโร ตีณิ ทุจฺจริตานิ ปริปูเรติ, ตีณิ ทุจฺจริตานิ ปริปูรานิ ปญฺจ นีวรเณ ปริปูเรนฺติ, ปญฺจ นีวรณา ปริปูรา อวิชฺชํ ปริปูเรนฺติ; เอวเมติสฺสา อวิชฺชาย อาหาโร โหติ, เอวญฺจ ปาริปูริ. วิชฺชาวิมุตฺติมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร วิชฺชาวิมุตฺติยา? "สตฺต โพชฺฌงฺคาติสฺส วจนียํ. สตฺตปหํ ภิกฺขเว โพชฺฌงฺเค สาหาเร วทามิ, โน อนาหาเร. โก จาหาโร สตฺตนฺนํ โพชฺฌงฺคานํ? "จตฺตาโร สติปฏฺฐานาติสฺส วจนียํ. จตฺตาโรปหํ ภิกฺขเว สติปฏฺฐาเน สาหาเร วทามิ, โน อนาหาเร. โก จาหาโร จตุนฺนํ สติปฏฺฐานานํ? ตีณิ สุจริตานีติสฺส วจนียํ. ตีณิปหํ ภิกฺขเว สุจริตานิ สาหารานิ วทามิ, โน อนาหารานิ. โก จาหาโร ติณฺณํ สุจริตานํ? อินฺทฺริยสํวโรติสฺส วจนียํ. อินฺทฺริยสํวรมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร อินฺทฺริยสํวรสฺส? สติสมฺปชญฺญนฺติสฺส วจนียํ. สติสมฺปชญฺญมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร สติสมฺปชญฺญสฺส? โยนิโส มนสิกาโรติสฺส วจนียํ. โยนิโส มนสิการมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร โยนิโส มนสิการสฺส? "สทฺธาติสฺส วจนียํ. สทฺธมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร สทฺธาย? "สทฺธมฺมสฺสวนนฺติสฺส วจนียํ. สทฺธมฺมสฺสวนมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร สทฺธมฺมสฺสวนสฺส? สปฺปุริสสํเสโวติสฺส วจนียํ. อิติ โข ภิกฺขเว สปฺปุริสสํเสโว ปริปูโร สทฺธมฺมสฺสวนํ ปริปูเรติ, สทฺธมฺมสฺสวนํ ปริปูรํ สทฺธํ ปริปูเรติ, สทฺธา ปริปูรา โยนิโส มนสิการํ ปริปูเรติ, โยนิโส มนสิกาโร ปริปูโร สติสมฺปชญฺญํ ปริปูเรติ, สติสมฺปชญฺญํ ปริปูรํ อินฺทฺริยสํวรํ ปริปูเรติ, อินฺทฺริยสํวโร

ปริปูโร ตีณิ สุจริตานิ ปริปูเรติ, ตีณิ สุจริตานิ ปริปูรานิ จัต์ตาโร สติปัฏ์ฐาเน ปริปูเรน์ติ, จัต์ตาโร สติปัฏ์ฐานา ปริปูรา สัต์ต โพช์ฌังเค ปริปูเรน์ติ, สัต์ต โพช์ฌังคา ปริปูรา วิช์ชาวิมุต์ตึ ปริปูเรน์ติ, เอวเมติส์สา วิช์ชาวิมุต์ติยา อาหาโร โหติ, เอวัญ์จ ปาริปูริ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว อุปริปัพ์พเต ถุล์ลผุสิตเก เทเว วัส์สัน์เต เทเว คฬคฬายัน์เต ตํ อุทกํ ยถานิน์นํ ปวัต์ตมานํ ปัพ์พตกัน์ทรปทรสาขา ปริปูเรติ, ปัพ์พตกัน์ทรปทรสาขา ปริปูรา กุสุพ์เภ ปริปูเรน์ติ, กุสุพ์ภา ปริปูรา มหาโสพ์เภ ปริปูเรน์ติ, มหาโสพ์ภา ปริปูรา กุน์นทิโย ปริปูเรน์ติ, กุน์นทิโย ปริปูรา มหานทิโย ปริปูเรน์ติ, มหานทิโย ปริปูรา มหาสมุท์ทํ สาครํ ปริปูเรน์ติ; เอวเมตัส์ส มหาสมุท์ทัส์ส สาครัส์ส อาหาโร โหติ, เอวัญ์จ ปาริปูริ; เอวเมว โข ภิก์ขเว สัป์ปุริสสํเสโว ปริปูโร สัท์ธัม์มัส์สวนํ ปริปูเรติ, สัท์ธัม์มัส์สวนํ ปริปูรํ สัท์ธํ ปริปูเรติ, สัท์ธา ปริปูรา โยนิโส มนสิการํ ปริปูเรติ, โยนิโส มนสิกาโร ปริปูโร สติสัม์ปชัญ์ญํ ปริปูเรติ, สติสัม์ปชัญ์ญํ ปริปูรํ อิน์ทริยสํวรํ ปริปูเรติ, อิน์ทริยสํวโร ปริปูโร ตีณิ สุจริตานิ ปริปูเรติ, ตีณิ สุจริตานิ ปริปูรานิ จัต์ตาโร สติปัฏ์ฐาเน ปริปูเรน์ติ, จัต์ตาโร สติปัฏ์ฐานา ปริปูรา สัต์ต โพช์ฌังเค ปริปูเรน์ติ, สัต์ต โพช์ฌังคา ปริปูรา วิช์ชาวิมุต์ตึ ปริปูเรน์ติ; เอวเมติส์สา วิช์ชาวิมุต์ติยา อาหาโร โหติ, เอวัญ์จ ปาริปูรีติ.

๖๒ ปุริมา ภิก์ขเว โกฏิ น ปัญ์ญายติ ภวตัณ์หาย, อิโต ปุพ์เพ ภวตัณ์หา นาโหสิ, อถ ปัจ์ฉา สัม์ภวีติ, เอวัญ์เจตํ ภิก์ขเว วุจ์จติ. อถ จ ปน ปัญ์ญายติ อิทัป์ปัจ์จยา ภวตัณ์หาติ. ภวตัณ์หัม์ปหํ ภิก์ขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร ภวตัณ์หาย?

"อวิชฺชาติสฺส วจนียํ. อวิชฺชมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร อวิชฺชาย? "ปญฺจนีวรณาติสฺส วจนียํ. ปญฺจ นีวรเณปหํ ภิกฺขเว สาหาเร วทามิ, โน อนาหาเร. โก จาหาโร ปญฺจนฺนํ นีวรณานํ? ตีณิ ทุจฺจริตานีติสฺส วจนียํ. ตีณิปหํ ภิกฺขเว ทุจฺจริตานิ สาหารานิ วทามิ, โน อนาหารานิ. โก จาหาโร ติณฺณํ ทุจฺจริตานํ? "อินฺทฺริยาสํวโรติสฺส วจนียํ. อินฺทฺริยาสํวรมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร อินฺทฺริยาสํวรสฺส? อสตาสมฺปชญฺญนฺติสฺส วจนียํ. อสตาสมฺปชญฺญมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร อสตาสมฺปชญฺญสฺส? อโยนิโส มนสิกาโรติสฺส วจนียํ. อโยนิโส มนสิการมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร อโยนิโส มนสิการสฺส? อสฺสทฺธิยนฺติสฺส วจนียํ. อสฺสทฺธิยมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร อสฺสทฺธิยสฺส? อสฺสทฺธมฺมสฺสวนนฺติสฺส วจนียํ. อสฺสทฺธมฺมสฺสวนมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร อสฺสทฺธมฺมสฺสวนสฺส? "อสปฺปุริสสํเสโวติสฺส วจนียํ. อิติ โข ภิกฺขเว อสปฺปุริสสํเสโว ปริปูโร อสฺสทฺธมฺมสฺสวนํ ปริปูเรติ, อสฺสทฺธมฺมสฺสวนํ ปริปูรํ อสฺสทฺธิยํ ปริปูเรติ, อสฺสทฺธิยํ ปริปูรํ อโยนิโส มนสิการํ ปริปูเรติ, อโยนิโส มนสิกาโร ปริปูโร อสตาสมฺปชญฺญํ ปริปูเรติ, อสตาสมฺปชญฺญํ ปริปูรํ อินฺทฺริยาสํวรํ ปริปูเรติ, อินฺทฺริยาสํวโร ปริปูโร ตีณิ ทุจฺจริตานิ ปริปูเรติ, ตีณิ ทุจฺจริตานิ ปริปูรานิ ปญฺจ นีวรเณ ปริปูเรนฺติ, ปญฺจ นีวรณา ปริปูรา อวิชฺชํ ปริปูเรนฺติ, อวิชฺชา ปริปูรา ภวตณฺหํ ปริปูเรติ, เอวเมติสฺสา ภวตณฺหาย อาหาโร โหติ, เอวญฺจ ปาริปูริ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อุปริปพฺพเต ถุลฺลผุสิตเก เทเว วสฺสนฺเต เทเว คฬคลายนฺเต

ตํ อุทกํ ยถานินนํ ปวัตตมานํ บัพพตกันทรปทรสาขา ปริปูเรติ, บัพพต-กันทรปทรสาขา ปริปุรา กุสุพเภ ปริปูเรนติ, กุสุพภา ปริปุรา มหากุสุพเภ ปริปูเรนติ, มหากุสุพภา ปริปุรา กุนนทิโย ปริปูเรนติ, กุนนทิโย ปริปุรา มหานทิโย ปริปูเรนติ, มหานทิโย ปริปุรา มหาสมุทท สาครํ ปริปูเรนติ; เอวเมตัสส มหาสมุททัสส สาครัสส อาหาโร โหติ, เอวัญจ ปาริปูริ; เอวเมว โข ภิกขเว อสัปปุริสสํเสโว ปริปุโร อัสสัทธัมมัสสวนํ ปริปูเรติ, อัสสัทธัมมัสสวนํ ปริปุรํ อัสสัทธิยํ ปริปูเรติ, อัสสัทธิยํ ปริปุรํ อโยนิโส มนสิการํ ปริปูเรติ, อโยนิโส มนสิกาโร ปริปุโร อสตาสัมปชัญญํ ปริปูเรติ, อสตาสัมปชัญญํ ปริปุรํ อินทริยาสํวรํ ปริปูเรติ, อินทริยาสํวโร ปริปุโร ตีณิ ทุจจริตานิ ปริปูเรติ, ตีณิ ทุจจริตานิ ปริปุรานิ ปัญจ นีวรเณ ปริปูเรนติ, ปัญจ นีวรณา ปริปุรา อวิชชํ ปริปูเรนติ, อวิชชา ปริปุรา ภวตัณหํ ปริปูเรติ; เอวเมติสสา ภวตัณหาย อาหาโร โหติ, เอวัญจ ปาริปูริ. วิชชาวิมุตติมปหํ ภิกขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร วิชชาวิมุตติยา? "สัตต โพชฌังคาติสส วจนียํ. สัตตปหํ ภิกขเว โพชฌังเค สาหาเร วทามิ, โน อนาหาเร. โก จาหาโร สัตตันนํ โพชฌังคานํ? จัตตาโร สติปัฏฐานาติสส วจนียํ. จัตตาโรปหํ ภิกขเว สติปัฏฐาเน สาหาเร วทามิ, โน อนาหาเร. โก จาหาโร จตุนนํ สติปัฏฐานานํ? ตีณิ สุจริตานีติสส วจนียํ. ตีณิปหํ ภิกขเว สุจริตานิ สาหารานิ วทามิ, โน อนาหารานิ. โก จาหาโร ติณณํ สุจริตานํ? อินทริยสํวโรติสส วจนียํ. อินทริยสํวรัมปหํ ภิกขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร อินทริยสํวรัสส? "สติสัมปชัญญันติสส วจนียํ.

สติสมฺปชญฺญมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร สติสมฺปชญฺญสฺส? โยนิโส มนสิการโรติสฺส วจนียํ. โยนิโส มนสิการมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร โยนิโส มนสิการสฺส? สทฺธาติสฺส วจนียํ. สทฺธมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร สทฺธาย? สทฺธมฺมสฺสวนนฺติสฺส วจนียํ. สทฺธมฺมสฺสวนมฺปหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ, โน อนาหารํ. โก จาหาโร สทฺธมฺมสฺสวนสฺส? สปฺปุริสสํเสโวติสฺส วจนียํ. อิติ โข ภิกฺขเว สปฺปุริสสํเสโว ปริปูโร สทฺธมฺมสฺสวนํ ปริปูเรติ, สทฺธมฺมสฺสวนํ ปริปูรํ สทฺธํ ปริปูเรติ, สทฺธา ปริปูรา โยนิโส มนสิการํ ปริปูเรติ, โยนิโส มนสิกาโร ปริปูโร สติสมฺปชญฺญํ ปริปูเรติ, สติสมฺปชญฺญํ ปริปูรํ อินฺทฺริยสํวรํ ปริปูเรติ, อินฺทฺริยสํวโร ปริปูโร ตีณิ สุจริตานิ ปริปูเรติ, ตีณิ สุจริตานิ ปริปูรานิ จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน ปริปูเรนฺติ, จตฺตาโร สติปฏฺฐานา ปริปูรา สตฺต โพชฺฌงฺเค ปริปูเรนฺติ, สตฺต โพชฺฌงฺคา ปริปูรา วิชฺชาวิมุตฺตึ ปริปูเรนฺติ; เอวเมติสฺสา วิชฺชาวิมุตฺติยา อาหาโร โหติ, เอวญฺจ ปาริปูริ: เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อุปริปพฺพเต ถุลฺลผุสิตเก เทเว วสฺสนฺเต เทเว คฬคฬายนฺเต ตํ อุทกํ ยถานินฺนํ ปวตฺตมานํ ปพฺพตกนฺทรปทรสาขา ปริปูเรติ, ปพฺพตกนฺทรปทรสาขา ปริปูรา กุสุพฺเภ ปริปูเรนฺติ, กุสุพฺภา ปริปูรา มหากุสุพฺเภ ปริปูเรนฺติ, มหากุสุพฺภา ปริปูรา กุนฺนทิโย ปริปูเรนฺติ, กุนฺนทิโย ปริปูรา มหานทิโย ปริปูเรนฺติ, มหานทิโย ปริปูรา มหาสมุทฺทํ สาครํ ปริปูเรนฺติ; เอวเมตสฺส มหาสมุทฺทสฺส สาครสฺส อาหาโร โหติ, เอวญฺจ ปาริปูริ; เอวเมว โข ภิกฺขเว สปฺปุริสสํเสโว ปริปูโร สทฺธมฺมสฺสวนํ ปริปูเรติ, สทฺธมฺมสฺสวนํ ปริปูรํ สทฺธํ ปริปูเรติ, สทฺธา ปริปูรา โยนิโส

มนสิการํ ปริปูเรติ, โยนิโส มนสิกาโร ปริปูโร สติสัมปชัญญํ ปริปูเรติ, สติสัมปชัญญํ ปริปูรํ อินทริยสํวรํ ปริปูเรติ, อินทริยสํวโร ปริปูโร ตีณิ สุจริตานิ ปริปูเรติ, ตีณิ สุจริตานิ ปริปูรานิ จัตตาโร สติปัฏฐาเน ปริปูเรติ, จัตตาโร สติปัฏฐานา ปริปูรา สัตต โพชฌังเค ปริปูเรนติ, สัตต โพชฌังคา ปริปูรา วิชชาวิมุตตึ ปริปูเรนติ; เอวเมติสสา วิชชาวิมุตติยา ธาหาโร โหติ, เอวัญจ ปาริปูรีติ.

๖๓ เยเกจิ ภิกขเว มยิ นิฏฐํคตา, สัพเพ เต ทิฏฐิสัมปันนา, ปัญจันนํ อิธ นิฏฐา, ปัญจันนํ อิธ วิหาย นิฏฐา. กตเมสํ ปัญจันนํ อิธ นิฏฐา? สัตตักขัตตุปรมัสส โกลํโกลัสส เอกพีชิสส สกทาคามิสส โย จ ทิฏเฐว ธัมเม อรหา: อิเมสํ ปัญจันนํ อิธ นิฏฐา. กตเมสํ ปัญจันนํ อิธ วิหาย นิฏฐา? อันตราปรินิพพายิสส อุปหัจจปรินิพพายิสส อสังขารปรินิพพายิสส สสังขารปรินิพพายิสส อุทธํโสตัสส อกนิฏฐคามิโน: อิเมสํ ปัญจันนํ อิธ วิหาย นิฏฐา. เยเกจิ ภิกขเว มยิ นิฏฐํคตา, สัพเพ เต ทิฏฐิสัมปันนา, เตสํ ทิฏฐิสัมปันนานํ อิเมสํ ปัญจันนํ อิธ นิฏฐา, อิเมสํ ปัญจันนํ อิธ วิหาย นิฏฐาติ.

๖๔ เยเกจิ ภิกขเว มยิ อเวจจัปปสันนา, สัพเพ เต โสตาปันนา, เตสํ โสตาปันนานํ ปัญจันนํ อิธ นิฏฐา, ปัญจันนํ อิธ วิหาย นิฏฐา. กตเมสํ ปัญจันนํ อิธ นิฏฐา? สัตตักขัตตุปรมัสส โกลํโกลัสส เอกพีชิสส สกทาคามิสส โย จ ทิฏเฐว ธัมเม อรหา; อิเมสํ ปัญจันนํ อิธ นิฏฐา. กตเมสํ ปัญจันนํ อิธ วิหาย นิฏฐา? อันตราปรินิพพายิสส อุปหัจจปรินิพพายิสส อสังขาร-ปรินิพพายิสส สสังขารปรินิพพายิสส อุทธํโสตัสส อกนิฏฐคามิโน:

อิเมสํ ปญฺจนฺนํ อิธ วิหาย นิฏฺฐา. เยเกจิ ภิกฺขเว มยิ อเวจฺจปฺปสนฺนา, สพฺเพ เต โสตาปนฺนา, เตสํ โสตาปนฺนานํ อิเมสํ ปญฺจนฺนํ อิธ นิฏฺฐา, อิเมสํ ปญฺจนฺนํ อิธ วิหาย นิฏฺฐาติ.

๖๕ เอกํ สมยํ อายสฺมา สาริปุตฺโต มคเธสุ วิหรติ นาลกคามเก. อถ โข สามณฺฑกานิ ปริพฺพาชโก, เยนายสฺมา สาริปุตฺโต, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา สาริปุตฺเตน สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข สามณฺฑกานิ ปริพฺพาชโก อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ "กินฺนุ โข อาวุโส สาริปุตฺต สุขํ กึ ทุกฺขนฺติ. อภินิพฺพตฺติ โข อาวุโส ทุกฺขา, อนภินิพฺพตฺติ สุขา, อภินิพฺพตฺติยา อาวุโส สติ, อิทํ ทุกฺขํ ปาฏิกงฺขํ สีตํ อุณฺหํ ชิฆจฺฉา ปิปาสา อุจฺจาโร ปสฺสาโว อคฺคิสมฺผสฺโส ทณฺฑสมฺผสฺโส สตฺถสมฺผสฺโส ญาตีปิ นํ มิตฺตาปิ สงฺคมฺม สมาคมฺม โรเสนฺติ. อภินิพฺพตฺติยา อาวุโส สติ, อิทํ ทุกฺขํ ปาฏิกงฺขํ. อนภินิพฺพตฺติยา อาวุโส สติ, อิทํ สุขํ ปาฏิกงฺขํ. น สีตํ น อุณฺหํ น ชิฆจฺฉา น ปิปาสา น อุจฺจาโร น ปสฺสาโว น อคฺคิสมฺผสฺโส น ทณฺฑสมฺผสฺโส น สตฺถสมฺผสฺโส ญาตีปิ นํ มิตฺตาปิ สงฺคมฺม สมาคมฺม น โรเสนฺติ. อนภินิพฺพตฺติยา อาวุโส สติ, อิทํ สุขํ ปาฏิกงฺขนฺติ.

๖๖ เอกํ สมยํ อายสฺมา สาริปุตฺโต มคเธสุ วิหรติ นาลกคามเก. อถโข สามณฺฑกานิ ปริพฺพาชโก, เยนายสฺมา สาริปุตฺโต, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา สาริปุตฺเตน สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข สามณฺฑกานิ ปริพฺพาชโก อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ "กินฺนุ โข

อาวุโส สาริปุต์ต อิมัส์มึ ธัม์มวินเย สุขํ กึ ทุก์ขัน์ติ. อนภิรติ โข อาวุโส อิมัส์มึ ธัม์มวินเย ทุก์ขา, อภิรติ สุขา. อนภิรติยา อาวุโส สติ, อิทํ ทุก์ขํ ปาฏิกังข์ํ คัจ์ฉัน์โตปิ สุขํ สาตํ นาธิคัจ์ฉติ, ฐิโตปิ... นิสิน์โนปิ... สยาโนปิ... คามคโตปิ... อรัญ์ญคโตปิ... รุก์ขมูลคโตปิ... สุญ์ญาคารคโตปิ... อัพ์โภกาสคโตปิ... ภิก์ขุมัช์ฌคโตปิ สุขํ สาตํ นาธิคัจ์ฉติ, อนภิรติยา อาวุโส สติ, อิทํ ทุก์ขํ ปาฏิกังข์ํ. อภิรติยา อาวุโส สติ, อิทํ สุขํ ปาฏิกังข์ํ. คัจ์ฉัน์โตปิ สุขํ สาตํ อธิคัจ์ฉติ, ฐิโตปิ... นิสิน์โนปิ... สยาโนปิ... คามคโตปิ... อรัญ์ญคโตปิ... รุก์ขมูลคโตปิ... สุญ์ญาคารคโตปิ... อัพ์โภกาสคโตปิ... ภิก์ขุมัช์ฌคโตปิ สุขํ สาตํ อธิคัจ์ฉติ. อภิรติยา อาวุโส สติ อิทํ สุขํ ปาฏิกังขัน์ติ.

๖๗ เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ จาริกัญ์จรมาโน มหตา ภิก์ขุสํเฆน สัท์ธึ เยน นฬกปานํ นาม โกสลานํ นิคโม, ตทวสริ. ตัต์ร สุทํ ภควา นฬกปาเน วิหรติ ปลาสวเน. เตน โข ปน สมเยน ภควา ตทหุโปสเถ ภิก์ขุสํฆปริวุโต นิสิน์โน โหติ. อถโข ภควา พหุเทว รัต์ตึ ภิก์ขู ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์เสต์วา สมาทเปต์วา สมุต์เตเชต์วา สัม์ปหํเสต์วา ตุณ์หีภูตํ ตุณ์หีภูตํ ภิก์ขุสํฆํ อนุวิโลเกต์วา อายัส์มัน์ตํ สาริปุต์ตํ อามัน์เตสิ "วิคตถีนมิท์โธ โข สาริปุต์ต ภิก์ขุสํโฆ. ปฏิภาตุ ตํ สาริปุต์ต ภิก์ขูนํ ธัม์มี กถา. ปิฏ์ฐิ เม อาคิลายติ; ตมหํ อายมิส์สามีติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข อายัส์มา สาริปุต์โต ภควโต ปัจ์จัส์โสสิ. อถโข ภควา จตุคุณํ สํฆาฏึ ปัญ์ญาเปต์วา ทัก์ขิเณน ปัส์เสน สีหเสย์ยํ กัป์เปสิ, ปาเท ปาทํ อัจ์จาธาย สโต สัม์ปชาโน อุฏ์ฐานสัญ์ญํ มนสิกริต์วา. ตัต์ร โข อายัส์มา สาริปุต์โต ภิก์ขู อามัน์เตสิ "อาวุโส ภิก์ขโวติ. "อาวุโสติ โข เต

ภิกฺขู อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสุํ. อายสฺมา สาริปุตฺโต เอตทโวจ "ยสฺสกสฺสจิ อาวุโส สทฺธา นตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, หิริ นตฺถิ... โอตฺตปฺปํ นตฺถิ... วิริยํ นตฺถิ... ปญฺญา นตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, ตสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, ปาริหานิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน วุฑฺฒิ: เสยฺยถาปิ อาวุโส กาฬปกฺเข จนฺทสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, หายเตว วณฺเณน, หายติ มณฺฑเลน, หายติ อาภาย, หายติ อาโรหปริณาเหน; เอวเมว โข อาวุโส ยสฺสกสฺสจิ สทฺธา นตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, หิริ นตฺถิ... โอตฺตปฺปํ นตฺถิ... วิริยํ นตฺถิ... ปญฺญา นตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, ตสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, ปาริหานิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน วุฑฺฒิ. "อสฺสทฺโธ ปุริสปุคฺคโลติ อาวุโส ปริหานเมตํ, "อหิริโก ปุริสปุคฺคโลติ อาวุโส ปริหานเมตํ, "อโนตฺตปฺปี ปุริสปุคฺคโลติ อาวุโส ปริหานเมตํ, "กุสีโต ปุริสปุคฺคโลติ อาวุโส ปริหานเมตํ, "ทุปฺปญฺโญ ปุริสปุคฺคโลติ อาวุโส ปริหานเมตํ, "โกธโน ปุริสปุคฺคโลติ อาวุโส ปริหานเมตํ, "อุปนาหี ปุริสปุคฺคโลติ อาวุโส ปริหานเมตํ, "ปาปิจฺโฉ ปุริสปุคฺคโลติ อาวุโส ปริหานเมตํ "ปาปมิตฺโต ปุริสปุคฺคโลติ อาวุโส ปริหานเมตํ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก ปุริสปุคฺคโลติ อาวุโส ปริหานเมตํ. ยสฺสกสฺสจิ อาวุโส สทฺธา อตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, หิริ อตฺถิ... โอตฺตปฺปํ อตฺถิ... วิริยํ อตฺถิ... ปญฺญา อตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ. ตสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน ปาริหานิ: เสยฺยถาปิ อาวุโส ชุณฺหปกฺเข จนฺทสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, วฑฺฒเตว วณฺเณน, วฑฺฒติ มณฺฑเลน, วฑฺฒติ อาภาย, วฑฺฒติ อาโรหปริณาเหน; เอวเมว โข อาวุโส

ยัส์สกัส์สจิ สัท์ธา อัต์ถิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, หิริ อัต์ถิ… โอต์ตัป์ปํ อัต์ถิ… วิริยํ อัต์ถิ… ปัญ์ญา อัต์ถิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, ตัส์ส ยา รัต์ติ วา ทิวโส วา อาคัจ์ฉติ, วุฑ์ฒิเยว ปาฏิกังขา กุสเลสุ ธัม์เมสุ โน ปาริหานิ. "สัท์โธ ปุริสปุค์คโลติ อาวุโส อปริหานเมตํ, "หิริมา ปุริสปุค์คโลติ อาวุโส อปริหานเมตํ, "โอต์ตัป์ปี ปุริสปุค์คโลติ อาวุโส อปริหานเมตํ, "อารัท์ธวิริโย ปุริสปุค์คโลติ อาวุโส อปริหานเมตํ, "ปัญ์ญวา ปุริสปุค์คโลติ อาวุโส อปริหานเมตํ, "อัก์โกธโน ปุริสปุค์คโลติ อาวุโส อปริหานเมตํ, "อนุปานาหี ปุริสปุค์คโลติ อาวุโส อปริหานเมตํ, "อัป์ปิจ์โฉ ปุริสปุค์คโลติ อาวุโส อปริหานเมตํ, "กัล์ยาณมิต์โต ปุริสปุค์คโลติ อาวุโส อปริหานเมตํ, "สัม์มาทิฏ์ฐิโก ปุริสปุค์คโลติ อาวุโส อปริหานเมตํ. อถโข ภควา ปัจ์จุฏ์ฐาย อายัส์มัน์ตํ สาริปุต์ตํ อามัน์เตสิ "สาธุ สาธุ สาริปุต์ต ยัส์สกัส์สจิ สาริปุต์ต สัท์ธา นัต์ถิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, หิริ นัต์ถิ… โอต์ตัป์ปํ นัต์ถิ… วิริยํ นัต์ถิ… ปัญ์ญา นัต์ถิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ. ตัส์ส ยา รัต์ติ วา ทิวโส วา อาคัจ์ฉติ, หานิเยว ปาฏิกังขา กุสเลสุ ธัม์เมสุ, โน วุฑ์ฒิ: เสย์ยถาปิ สาริปุต์ต กาฬปัก์เข จัน์ทัส์ส ยา รัต์ติ วา ทิวโส วา อาคัจ์ฉติ, หายเตว วัณ์เณน, หายติ มัณ์ฑเลน, หายติ อาภาย, หายติ อาโรหปริณาเหน; เอวเมว โข สาริปุต์ต ยัส์ส กัส์สจิ สัท์ธา นัต์ถิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ ฯเปฯ ปัญ์ญา นัต์ถิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, ฯเปฯ "อัส์สัท์โธ ปุริสปุค์คโลติ สาริปุต์ต ปริหานเมตํ, "อหิริโก… อโนต์ตัป์ปี… กุสีโต… ทุป์ปัญ์โญ… โกธโน… อุปนาหี… ปาปิจ์โฉ… ปาปมิต์โต… "มิจ์ฉาทิฏ์ฐิโก ปุริสปุค์คโลติ สาริปุต์ต ปริหานเมตํ, ยัส์สกัส์สจิ สาริปุต์ต สัท์ธา อัต์ถิ กุสเลสุ ธัม์เมสุ, หิริ อัต์ถิ… โอต์ตัป์ปี อัต์ถิ… วิริยํ

อตฺถิ... ปญฺญา อตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, ตสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, วุฑฺฒิเยว ปาฏิกังขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน ปาริหานิ: เสยฺยถาปิ สาริปุตฺต ชุณฺหปกฺเข จนฺทสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, วฑฺฒเตว วณฺเณน, วฑฺฒติ มณฺฑเลน, วฑฺฒติ อาภาย, วฑฺฒติ อาโรหปริณาเหน; เอวเมว โข สาริปุตฺต ยสฺสกสฺสจิ สทฺธา อตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, หิริ อตฺถิ... โอตฺตปฺปํ อตฺถิ... วิริยํ อตฺถิ... ปญฺญา อตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, ตสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, วุฑฺฒิเยว ปาฏิกังขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน ปาริหานิ. "สทฺโธ ปุริสปุคฺคโลติ สาริปุตฺต อปริหานเมตํ, "หิริมา... โอตฺตปฺปี... อารทฺธวิริโย... ปญฺญวา... อกฺโกธโน... อนุปนาหี... อปาปิจฺโฉ... กลฺยาณมิตฺโต... สมฺมาทิฏฺฐิโก ปุริสปุคฺคโลติ สาริปุตฺต อปริหานเมตนฺติ.

๖๘ เอกํ สมยํ ภควา นฬกปาเน วิหรติ ปลาสวเน. เตน โข ปน สมเยน ภควา ตทหุโปสเถ ภิกฺขุสํฆปริวุโต นิสินฺโน โหติ. อถโข ภควา พหุเทว รตฺตึ ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา ตุณฺหีภูตํ ตุณฺหีภูตํ ภิกฺขุสํฆํ อนุวิโลเกตฺวา อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ อามนฺเตสิ "วิคตถีน-มิทฺโธ โข สาริปุตฺต ภิกฺขุสํโฆ. ปฏิภาตุ ตํ สาริปุตฺต ภิกฺขูนํ ธมฺมี กถา. ปิฏฺฐิ เม อาคิลายติ; ตมหํ อายมิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภควโต ปจฺจสฺโสสิ. อถโข ภควา จตุคุณํ สํฆาฏึ ปญฺญาเปตฺวา ทกฺขิเณน ปสฺเสน สีหเสยฺยํ กปฺเปสิ ปาเท ปาทํ อจฺจาธาย สโต สมฺปชาโน อุฏฺฐานสญฺญํ มนสิกริตฺวา. ตตฺร โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อาวุโส ภิกฺขโวติ. "อาวุโสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสุํ. อายสฺมา

สาริปุตโต เอตทโวจ "ยัสสกัสสจิ อาวุโส สัทธา นัตถิ กุสเลสุ ธัมเมสุ, หิริ นัตถิ ... โอตตัปปํ นัตถิ... วิริยํ นัตถิ... ปัญญา นัตถิ ... โสตาวธานํ นัตถิ ... ธัมมธารณา นัตถิ... อัตถุปปริกขา นัตถิ... ธัมมานุ-ธัมมปฏิปัตติ นัตถิ... อัปปมาโท นัตถิ กุสเลสุ ธัมเมสุ, ตัสส ยา รัตติ วา ทิวโส วา อาคัจฉติ, หานิเยว ปาฏิกังขา กุสเลสุ ธัมเมสุ, โน วุฑฒิ. เสยยถาปิ อาวุโส กาฬปักเข จันทัสส ยา รัตติ วา ทิวโส วา อาคัจฉติ, หายเตว วัณเณน, หายติ มัณฑเลน, หายติ อาภาย, หายติ อาโรหปริณาเหน; เอวเมว โข อาวุโส ยัสสกัสสจิ สัทธา นัตถิ กุสเลสุ ธัมเมสุ, หิริ นัตถิ ... โอตตัปปํ นัตถิ ... วิริยํ นัตถิ ... ปัญญา นัตถิ... โสตาวธานํ นัตถิ... ธัมมธารณา นัตถิ... อัตถุปปริกขา นัตถิ... ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ นัตถิ... อัปปมาโท นัตถิ กุสเลสุ ธัมเมสุ, ตัสส ยา รัตติ วา ทิวโส วา อาคัจฉติ, หานิเยว ปาฏิกังขา กุสเลสุ ธัมเมสุ, โน วุฑฒิ. ยัสสกัสสจิ อาวุโส สัทธา อัตถิ กุสเลสุ ธัมเมสุ, หิริ อัตถิ... โอตตัปปํ อัตถิ... วิริยํ อัตถิ... ปัญญา อัตถิ ... โสตาวธานํ อัตถิ ... ธัมมธารณา อัตถิ ... อัตถุปปริกขา อัตถิ ... ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ อัตถิ ...อัปปมาโท อัตถิ กุสเลสุ ธัมเมสุ, ตัสส ยา รัตติ วา ทิวโส วา อาคัจฉติ, วุฑฒิเยว ปาฏิกังขา กุสเลสุ ธัมเมสุ, โน ปริหานิ. เสยยถาปิ อาวุโส ชุณหปักเข จันทัสส ยา รัตติ วา ทิวโส วา อาคัจฉติ, วัฑฒเตว วัณเณน, วัฑฒติ มัณฑเลน, วัฑฒติ อาภาย, วัฑฒติ อาโรหปริณาเหน; เอวเมว โข อาวุโส ยัสสกัสสจิ สัทธา อัตถิ กุสเลสุ ธัมเมสุ, หิริ อัตถิ ... โอตตัปปํ อัตถิ ... วิริยํ อัตถิ ... ปัญญา อัตถิ... โสตาวธานํ อัตถิ ... ธัมมธารณา อัตถิ... อัตถุปปริกขา

อตฺถิ ... ธมฺมานุธมฺมปฏิปตฺติ อตฺถิ ... อปฺปมาโท อตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, ตสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, วุฑฺฒิเยว ปฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน ปาริหานีติ. อถโข ภควา ปจฺจุฏฺฐาย อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ อามนฺเตสิ "สาธุ สาธุ สาริปุตฺต ยสฺสกสฺสจิ สาริปุตฺต สทฺธา นตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, หิริ นตฺถิ ... โอตฺตปฺปํ นตฺถิ ... วิริยํ นตฺถิ ... ปญฺญา นตฺถิ ... โสตาวธานํ นตฺถิ ... ธมฺมธารณา นตฺถิ ... อตฺถุปปริกฺขา นตฺถิ ... ธมฺมานุธมฺมปฏิปตฺติ นตฺถิ ... อปฺปมาโท นตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ. ตสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, หานิเยว ปฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน วุฑฺฒิ: เสยฺยถาปิ สาริปุตฺต กาฬปกฺเข จนฺทสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, หายเตว วณฺเณน, หายติ มณฺฑเลน, หายติ อาภาย, หายติ อาโรหปริณาเหน; เอวเมว โข สาริปุตฺต ยสฺสกสฺสจิ สทฺธา นตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, ฯเปฯ อปฺปมาโท นตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, ตสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, หานิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน วุฑฺฒิ. ยสฺสกสฺสจิ สาริปุตฺต สทฺธา อตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, หิริ อตฺถิ ... โอตฺตปฺปํ อตฺถิ ... วิริยํ อตฺถิ ... โสตาวธานํ อตฺถิ ... ธมฺมธารณา อตฺถิ ... อตฺถุปปริกฺขา อตฺถิ ... ธมฺมานุธมฺมปฏิปตฺติ อตฺถิ ... อปฺปมาโท อตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, ตสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, วุฑฺฒิเยว ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ธมฺเมสุ, โน ปาริหานิ. เสยฺยถาปิ สาริปุตฺต ชุณฺหปกฺเข จนฺทสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ, วฑฺฒเตว วณฺเณน, วฑฺฒติ มณฺฑเลน, วฑฺฒติ อาภาย, วฑฺฒติ อาโรหปริณาเหน; เอวเมว โข สาริปุตฺต ยสฺสกสฺสจิ สทฺธา อตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, ฯเปฯ อปฺปมาโท อตฺถิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ, ตสฺส ยา รตฺติ วา ทิวโส วา อาคจฺฉติ,

วุฑ์ฒิเยว ปาฏิกังขา กุสเลสุ ธัม์เมสุ โน ปาริหานีติ.

๖๙ เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สัม์พหุลา ภิก์ขู ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์ตา อุปัฏ์ฐานสาลายํ สัน์นิสิน์นา สัน์นิปติตา อเนกวิหิตํ ติรัจ์ฉานกถํ อนุยุต์ตา วิหรัน์ติ. เสย์ยถีทํ? ราชกถํ โจรกถํ มหามัต์ตกถํ เสนากถํ ภยกถํ ยุท์ธกถํ อัน์นกถํ ปานกถํ วัต์ถกถํ สยนกถํ มาลากถํ คัน์ธกถํ ญาติกถํ ยานกถํ คามกถํ นิคมกถํ นครกถํ ชนปทกถํ อิต์ถิกถํ สูรกถํ วิสิขากถํ กุม์ภัฏ์ฐานกถํ ปุพ์พเปตกถํ นานัต์ตกถํ โลกัก์ขายิกํ สมุท์ทัก์ขายิกํ อิติ ภวาภวกถํ อิติ วาติ. อถโข ภควา สายัณ์หสมยํ ปฏิสัล์ลานา วุฏ์ฐิโต, เยนุปัฏ์ฐานสาลา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ; นิสัช์ช โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ “กายนุต์ถ ภิก์ขเว เอตรหิ กถาย สัน์นิสิน์นา, กา จ ปน โว อัน์ตรากถา วิป์ปกตาติ? “อิธ มยํ ภัน์เต ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์ตา อุปัฏ์ฐานสาลายํ สัน์นิสิน์นา สัน์นิปติตา อเนกวิหิตํ ติรัจ์ฉานกถํ อนุยุต์ตา วิหราม. เสย์ยถีทํ? ราชกถํ โจรกถํ ฯ เปฯ อิติ ภวาภวกถํ อิติ วาติ. “น โข ปเนตํ ภิก์ขเว ตุม์หากํ ปติรูปํ กุลปุต์ตานํ สัท์ธา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตานํ, ยํ ตุม์เห อเนกวิหิตํ ติรัจ์ฉานกถํ อนุยุต์ตา วิหเรย์ยาถ. เสย์ยถีทํ? ราชกถํ โจรกถํ มหามัต์ตกถํ เสนากถํ ภยกถํ ยุท์ธกถํ อัน์นกถํ ปานกถํ วัต์ถกถํ สยนกถํ มาลากถํ คัน์ธกถํ ญาติกถํ ยานกถํ คามกถํ นิคมกถํ นครกถํ ชนปทกถํ อิต์ถิกถํ สูรกถํ วิสิขากถํ กุม์ภัฏ์ฐานกถํ ปุพ์พเปตกถํ นานัต์ตกถํ โลกัก์ขายิกํ สมุท์ทัก์ขายิกํ อิติ ภวาภวกถํ อิติ วา. ทสยิมานิ ภิก์ขเว กถาวัต์ถูนิ. กตมานิ ทส? อัป์ปิจ์ฉกถา สัน์ตุฏ์ฐ-

จิกถา ปวิเวกกถา อสํสัค์คกถา วิริยารัม์ภกถา สีลกถา สมาธิกถา ปัญ์ญากถา วิมุต์ติกถา วิมุต์ติญาณทัส์สนกถาะ อิมานิ โข ภิก์ขเว ทส กถาวัต์ถูนิ. อิเมสํ เจ ตุม์เห ภิก์ขเว ทสัน์นํ กถาวัต์ถูนํ อุปาทายุปาทาย กถํ กเถย์ยาถ, อิเมสัม์ปิ จัน์ทิมสุริยานํ เอวํมหิท์ธิกานํ เอวํมหานุภาวานํ เตชสา เตชํ ปริยาทิเยย์ยาถ; โก ปน วาโท อัญ์ญติต์ถิยานํ ปริพ์พาชกานัน์ติ.

๑๐ เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สัม์พหุลา ภิก์ขู ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์ตา อุปัฏ์ฐานสาลายํ สัน์นิสิน์นา สัน์นิปติตา อเนกวิหิตํ ติรัจ์ฉานกถํ อนุยุต์ตา วิหรัน์ติ; เสย์ยถีทํ? ราชกถํ โจรกถํ มหามัต์ตกถํ ฯเปฯ อิติ ภวาภวกถํ อิติ วา. อถโข ภควา สายัณ์หสมยํ ปฏิสัล์ลานา วุฏ์ฐิโต, เยน อุปัฏ์ฐานสาลา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ. นิสัช์ช โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ "กายนุต์ถ ภิก์ขเว เอตรหิ กถาย สัน์นิสิน์นา, กา จ ปน โว อัน์ตรากถา วิป์ปกตาติ. อิธ มยํ ภัน์เต ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์ตา อุปัฏ์ฐานสาลายํ สัน์นิสิน์นา สัน์นิปติตา อเนกวิหิตํ ติรัจ์ฉานกถํ อนุยุต์ตา วิหราม. เสย์ยถีทํ? ราชกถํ โจรกถํ ฯเปฯ อิติ ภวาภวกถํ อิติ วา. น โข ปเนตํ ภิก์ขเว ตุม์หากํ ปติรูปํ กุลปุต์ตานํ สัท์ธา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิตานํ, ยํ ตุม์เห อเนกวิหิตํ ติรัจ์ฉานกถํ อนุยุต์ตา วิหราม. เสย์ยถีทํ? ราชกถํ ฯเปฯ อิติ ภวาภวกถํ อิติ วา. ทสยิมานิ ภิก์ขเว ปาสํสานิ ฐานานิ. กตมานิ ทส? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัต์ตนา จ อัป์ปิจ์โฉ โหติ, อัป์ปิจ์ฉกถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตา โหติ. อัป์ปิจ์โฉ จ ภิก์ขุ อัป์ปิจ์ฉกถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตาติ ปาสํสเมตํ ฐานํ. อัต์ตนา จ สัน์ตุฏ์โฐ

โหติ, สัน์ตุฏ์ฐิกถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตา โหติ. สัน์ตุฏ์โฐ จ ภิก์ขุ สัน์ตุฏ์ฐิกถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตาติ ปาสํสเมตํ ฐานํ. อัต์ตนา จ ปวิวิต์โต โหติ, ปวิเวกกถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตา โหติ. ปวิวิต์โต จ ภิก์ขุ ปวิเวกกถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตาติ ปาสํสเมตํ ฐานํ. อัต์ตนา จ อสํสัฏ์โฐ โหติ, อสํสัฏ์ฐกถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตา โหติ. อสํสัฏ์โฐ จ ภิก์ขุ อสํสัฏ์ฐกถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตาติ ปาสํสเมตํ ฐานํ. อัต์ตนา จ อารัท์ธวิริโย โหติ, วิริยารัม์ภกถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตา โหติ. อารัท์ธวิริโย จ ภิก์ขุ วิริยารัม์ภกถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตาติ ปาสํสเมตํ ฐานํ. อัต์ตนา จ สีลสัม์ปัน์โน โหติ, สีลสัม์ปทากถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตา โหติ. สีลสัม์ปัน์โน จ ภิก์ขุ สีลสัม์ปทากถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตาติ ปาสํสเมตํ ฐานํ. อัต์ตนา จ สมาธิสัม์ปัน์โน โหติ, สมาธิสัม์ปทากถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตา โหติ. สมาธิสัม์ปัน์โน จ ภิก์ขุ สมาธิสัม์ปทากถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตาติ ปาสํสเมตํ ฐานํ. อัต์ตนา จ ปัญ์ญาสัม์ปัน์โน โหติ, ปัญ์ญาสัม์ปทากถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตา โหติ. ปัญ์ญาสัม์ปัน์โน จ ภิก์ขุ ปัญ์ญาสัม์ปทากถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตาติ ปาสํสเมตํ ฐานํ. อัต์ตนา จ วิมุต์ติสัม์ปัน์โน โหติ, วิมุต์ติสัม์ปทากถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตา โหติ. วิมุต์ติสัม์ปัน์โน จ ภิก์ขุ วิมุต์ติสัม์ปทากถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตาติ ปาสํสเมตํ ฐานํ. อัต์ตนา จ วิมุต์ติญาณทัส์สนสัม์ปัน์โน โหติ, วิมุต์ติญาณทัส์สนสัม์ปทากถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตา โหติ. วิมุต์ติญาณทัส์สนสัม์ปัน์โน จ ภิก์ขุ วิมุต์ติญาณทัส์สนสัม์ปทากถัญ์จ ภิก์ขูนํ กัต์ตาติ ปาสํสเมตํ ฐานํ. อิมานิ โข ภิก์ขเว ทส ปาสํสานิ ฐานานีติ.

ยมกวัค์โค ทุติโย.

ตัส์สุท์ทานํ

อวิช์ชาตัณ์หานิฏ์ฐา จ อเวร์จ เท์ว สุขานิ จ

นฬิกปาเนน เท๎ว จ วัต์ถุกถา อปเร เท๎ว.

๗๑ เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. ตัต์ร โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ "ภิก์ขโวติ. "ภทัน์เตติ เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "สัม์ปัน์นสีลา ภิก์ขเว วิหรถ สัม์ปัน์นปาติโมก์ขา, ปาติโมก์ขสํวรสํวุตา วิหรถ อาจารโคจรสัม์ปัน์นา, อณุมัต์เตสุ วัช์เชสุ ภยทัส์สาวี สมาทาย สิก์ขถ สิก์ขาปเทสุ. อากํเขย์ย เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ "สพ๎รห๎มจารีนํ ปิโย จัส์สํ มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จาติ, สีเลเส๎ววัส์ส ปริปูริการี อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถมนุยุต์โต อนิรากตัช์ฌาโน วิปัส์สนาย สมัน์นาคโต พ๎รูเหตา สุญ์ญาคารานํ. อากํเขย์ย เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ "ลาภี อัส์สํ จีวรปิณ์ฑปาตเสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขารานัน์ติ, สีเลเส๎ววัส์ส ปริปูริการี อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถมนุยุต์โต อนิรากตัช์ฌาโน วิปัส์สนาย สมัน์นาคโต พ๎รูเหตา สุญ์ญาคารานํ. อากังเขย์ย เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ "เยสาหํ ปริภุญ์ชามิ จีวรปิณ์ฑปาตเสนาสนคิลาน-ปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขารานํ, เตสัน์เต การา มหัป์ผลา อัส์สุ มหานิสํสาติ, สีเลเส๎ววัส์ส ... พ๎รูเหตา สุญ์ญาคารานํ. อากังเขย์ย เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ "เย เปตา ญาติสาโลหิตา กาลกตา ปสัน์นจิต์ตา อนุส์ส-รัน์ติ, เตสัน์ตํ มหัป์ผลํ อัส์ส มหานิสํสัน์ติ, สีเลเส๎ววัส์ส ... พ๎รูเหตา สุญ์ญาคารานํ. อากังเขย์ย เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ "สัน์ตุฏ์โฐ อัส์สํ อิตรีตร-จีวรปิณ์ฑปาตเสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขาเรนาติ, สีเลเส๎ววัส์ส ... พ๎รูเหตา สุญ์ญาคารานํ. อากังเขย์ย เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ "ขโม อัส์สํ สีตัส์ส อุณ๎หัส์ส ชิฆัจ์ฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสิรึสป-สัม์ผัส์สานํ ทุรุต์ตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํ อุป์ปัน์นานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุก์ขานํ ติป์ปานํ กฏุกานํ สาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ

อธิวาสกชาติโก อัส์สน์ติ, สีเลเส์ววัส์ส ... พ์รูเหตา สุญ์ญาคารานํ. อากังเขย์ย เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อรติรติสโห อัส์สํ, น จ มํ อรติ สเหย์ย, อุป์ปัน์นํ อรติํ อภิภุย์ย วิหเรย์ยัน์ติ, สีเลเส์ววัส์ส ... พ์รูเหตา สุญ์ญาคารานํ. อากังเขย์ย เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ "ภยเภรวสโห อัส์สํ, น จ มํ ภยเภรโว สเหย์ย, อุป์ปัน์นํ ภยเภรวํ อภิภุย์ย วิหเรย์ยัน์ติ, สีเลเส์ววัส์ส ... พ์รูเหตา สุญ์ญาคารานํ. อากังเขย์ย เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ "จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี อัส์สํ อกิจ์ฉลาภี อกสิร-ลาภีติ, สีเลเส์ววัส์ส ... พ์รูเหตา สุญ์ญาคารานํ. อากังเขย์ย เจ ภิก์ขเว ภิก์ขุ "อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ติํ ปัญ์ญาวิมุต์ติํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหเรย์ยัน์ติ, สีเลเส์ววัส์ส ปริปูริการี อัช์ฌัต์ตํ เจโตสมถมนุยุต์โต อนิรากตัช์ฌาโน วิปัส์สนาย สมัน์นาคโต พ์รูเหตา สุญ์ญาคารานํ. "สัม์ปัน์นสีลา ภิก์ขเว วิหรถ สัม์ปัน์นปาติโมก์ขา, ปาติโมก์ขสํวรสํวุตา วิหรถ อาจาร-โคจรสัม์ปัน์นา, อณุมัต์เตสุ วัช์เชสุ ภยทัส์สาวี สมาทาย สิก์ขถ สิก์ขาปเทสูติ อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตัน์ติ.

๗๒ เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ สัม์พหุเลหิ อภิญ์ญาเตหิ อภิญ์ญาเตหิ เถเรหิ สาวเกหิ สัท์ธึ อายัส์มตา จ ปาเลน อายัส์มตา จ อุปปาเลน อายัส์มตา จ กัก์กเฏน อายัส์มตา จ กฬิม์เภน อายัส์มตา จ นิกเฏน อายัส์มตา จ กฏิส์สเหน อัญ์เญหิ จ อภิญ์ญาเตหิ อภิญ์ญาเตหิ เถเรหิ สาวเกหิ สัท์ธึ. เตน โข ปน สมเยน สัม์พหุลา อภิญ์ญาตา อภิญ์ญาตา ลิจ์ฉวี ภัท์เรหิ ภัท์เรหิ ยาเนหิ ปรัม์ปราย อุจ์จาสัท์ทา มหาสัท์ทา มหาวนํ อัช์โฌคาหัน์ติ ภควัน์ตํ ทัส์สนาย. อถโข

เตสํ อายสฺมนฺตานํ เอตทโหสิ "อิเม โข สมฺพหุลา อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี ภทฺรหิ ภทฺรหิ ยาเนหิ ปรมฺปราย อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา มหาวนํ อชฺโฌคาหนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสนาย. สทฺทกณฺฏกา โข ปน ฌานา วุตฺตา ภควตา. ยนฺนูน มยํ, เยน โคสิงฺคสาลวนทาโย, เตนุปสงฺกเมยฺยาม, ตตฺถ มยํ อปฺปสทฺทา อปฺปกิณฺณา ผาสุ วิหเรยฺยามาติ. อถโข เต อายสฺมนฺโต, เยน โคสิงฺคสาลวนทาโย, เตนุปสงฺกมึสุ. ตตฺถ เต อายสฺมนฺโต อปฺปสทฺทา อปฺปกิณฺณา ผาสุ วิหรนฺติ. อถโข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "กหํ นุ โข ภิกฺขเว ปาโล, กหํ อุปปาโล, กหํ กกฺกโฏ, กหํ กฬิมฺโภ, กหํ นิกโฏ, กหํ กฏิสฺสโห, กหํ นุ โข เต ภิกฺขเว เถรา สาวกา คตาติ. อิธ ภนฺเต เตสํ อายสฺมนฺตานํ เอตทโหสิ "อิเม โข สมฺพหุลา อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา ลิจฺฉวี ภทฺรหิ ภทฺรหิ ยาเนหิ ปรมฺปราย อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา มหาวนํ อชฺโฌคาหนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสนาย. สทฺทกณฺฏกา โข ฌานา วุตฺตา ภควตา. ยนฺนูน มยํ, เยน โคสิงฺคสาลวนทาโย, เตนุปสงฺกเมยฺยาม. ตตฺถ มยํ อปฺปสทฺทา อปฺปกิณฺณา ผาสุ วิหเรยฺยามาติ. อถโข เต ภนฺเต อายสฺมนฺโต, เยน โคสิงฺคสาลวนทาโย, เตนุปสงฺกมึสุ. ตตฺถ เต อายสฺมนฺโต อปฺปสทฺทา อปฺปกิณฺณา ผาสุ วิหรนฺตีติ. สาธุ สาธุ ภิกฺขเว. ยถา เต มหาสาวกา สมฺมา พฺยากรมานา พฺยากเรยฺยุํ. สทฺทกณฺฏกา หิ ภิกฺขเว ฌานา วุตฺตา มยา. ทสยิเม ภิกฺขเว กณฺฏกา. กตเม ทส? ปวิเวการามสฺส สงฺคณิการามตา กณฺฏโก. อสุภนิมิตฺตานุโยคํ อนุยุตฺตสฺส สุภนิมิตฺตานุโยโค กณฺฏโก. อินฺทฺริเยสุ คุตฺตทฺวารสฺส วิสูกทสฺสนํ กณฺฏโก. พฺรหฺมจริยสฺส มาตุคามุปจาโร กณฺฏโก. ปฐมสฺส ฌานสฺส สทฺโท

กัณฏโก. ทุติยัสส ฌานัสส วิตักกวิจารา กัณฏกา. ตติยัสส ฌานัสส ปีติ กัณฏกา. จตุตถัสส ฌานัสส อัสสาสปัสสาสา กัณฏกา. สัญญาเวทยิตนิโรธสมาปัตติยา สัญญา จ เวทนา จ กัณฏกา. ราโค กัณฏโก. โทโส กัณฏโก. อกัณฏกา ภิกขเว วิหรถ, อกัณฏกา นิกัณฏกา ภิกขเว วิหรถ. อกัณฏกา ภิกขเว อรหันโต, อกัณฏกา นิกัณฏกา ภิกขเว อรหันโตติ.

๗๓ ทสยิเม ภิกขเว ธัมมา อิฏฐา กันตา มนาปา ทุลลภา โลกัสมิ. กตเม ทส? โภคา อิฏฐา กันตา มนาปา ทุลลภา โลกัสมิ. วัณโณ อิฏโฐ กันโต มนาโป ทุลลโภ โลกัสมิ. อาโรคยํ อิฏฐํ กันตํ มนาปํ ทุลลภํ โลกัสมิ. สีลานิ อิฏฐานิ กันตานิ มนาปานิ ทุลลภานิ โลกัสมิ. พรหมจริยํ อิฏฐํ กันตํ มนาปํ โลกัสมิ. มิตตา อิฏฐา กันตา มนาปา ทุลลภา โลกัสมิ. พาหุสัจจํ อิฏฐํ กันตํ มนาปํ ทุลลภํ โลกัสมิ. ปัญญา อิฏฐา กันตา มนาปา ทุลลภา โลกัสมิ. ธัมโม อิฏโฐ กันโต มนาโป ทุลลโภ โลกัสมิ. สัตตา อิฏฐา กันตา มนาปา ทุลลภา โลกัสมิ. อิเม โข ภิกขเว ทส ธัมมา อิฏฐา กันตา มนาปา ทุลลภา โลกัสมิ. อิเมสํ โข ภิกขเว ทสันนํ ธัมมานํ อิฏฐานํ กันตานํ มนาปานํ ทุลลภานํ โลกัสมิ ทส ธัมมา ปริปันถา. อาลัสสํ อนุฏฐานํ โภคานํ ปริปันโถ. อลังกาณฑยกิริยา พาหุสัจจัสส ปริปันโถ. อัสสุสสา อปริปุจฉา ปัญญาย ปริปันโถ. อนนุโยโค อปัจจเวกขณา ธัมมานํ ปริปันโถ. มิจฉาปฏิปัตติ สัตตานํ ปริปันโถ. อิเมสํ โข ภิกขเว ทสันนํ ธัมมานํ อิฏฐานํ กันตานํ มนาปานํ ทุลลภานํ โลกัสมิ อิเม ทส ธัมมา ปริปันถา. อิเมสํ โข ภิกขเว ทสันนํ ธัมมานํ อิฏฐานํ

กนฺตานํ มนาปานํ ทุลฺลภานํ โลกสฺมึ ทส ธมฺมา อาหารา อนาลสฺสํ อุฏฺฐานํ โภคานํ อาหาโร. มณฺฑนา วิภูสนา วณฺณสฺส อาหาโร. สปฺปายกิริยา อาโรคฺยสฺส อาหาโร. กลฺยาณมิตฺตตา สีลานํ อาหาโร. อินฺทฺริยสํวโร พฺรหฺมจริยสฺส อาหาโร. อวิสํวาทนา มิตฺตานํ อาหาโร. สชฺฌายกิริยา พาหุสจฺจสฺส อาหาโร. สุสฺสุสา ปริปุจฺฉา ปญฺญาย อาหาโร. อนุโยโค ปจฺจเวกฺขณา ธมฺมานํ อาหาโร. สมฺมาปฏิปตฺติ สตฺตานํ อาหาโร. อิเมสํ โข ภิกฺขเว ทสนฺนํ ธมฺมานํ อิฏฺฐานํ กนฺตานํ มนาปานํ ทุลฺลภานํ โลกสฺมึ อิเม ทส ธมฺมา อาหาราติ.

๗๔ ทสหิ ภิกฺขเว วฑฺฒีหิ วฑฺฒมาโน อริยสาวโก อริยาย วฑฺฒิยา วฑฺฒติ, สาราทายี จ โหติ วราทายี กายสฺส. กตเมหิ ทสหิ ? เขตฺตวตฺถูหิ วฑฺฒติ, ธนธญฺเญน วฑฺฒติ, ปุตฺตทาเรหิ วฑฺฒติ, ทาสกมฺมกรโปริเสหิ วฑฺฒติ, จตุปฺปเทหิ วฑฺฒติ, สทฺธาย วฑฺฒติ, สีเลน วฑฺฒติ, สุเตน วฑฺฒติ, จาเคน วฑฺฒติ, ปญฺญาย วฑฺฒติ, อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ วฑฺฒีหิ วฑฺฒมาโน อริยสาวโก อริยาย วฑฺฒิยา วฑฺฒติ, สาราทายี จ โหติ วราทายี กายสฺสาติ.

ธเนน ธญฺเญน จ โยธ วฑฺฒติ
ปุตฺเตหิ ทาเรหิ จตุปฺปเทหิ จ,
โส ภควา โหติ ยสสฺสิ ปูชิโต,
ญาตีหิ มิตฺเตหิ อโถปิ ราชุภิ.
สทฺธาย สีเลน จ โยธ วฑฺฒติ
ปญฺญาย จาเคน สุเตน จูภยํ,
โส ตาทิโส สปฺปุริโส วิจกฺขโณ,
ทิฏฺเฐว ธมฺเม อุภเยน วฑฺฒตีติ.

๗๕ เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส

อาราเม. อถโข อายัส๎มา อานันโท ปุพ์พัณ๎หสมยํ นิวาเสต๎วา ปัต์ตจีวรมาทาย, เยน มิคสาลาย อุปาสิกาย นิเวสนํ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทิ. อถโข มิคสาลา อุปาสิกา, เยนายัส๎มา อานันโท, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา อายัส๎มันตํ อานันทํ อภิวาเทต๎วา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินนา โข มิคสาลา อุปาสิกา อายัส๎มันตํ อานันทํ เอตทโวจ "กถํกถา นามายํ ภันเต อานันท ภควตา ธัม์โม เทสิโต อัญ์เญย์โย. ยัต๎ร หิ นาม พ๎รห๎มจารี จ อพ๎รห๎มจารี จ อุโภ สมสมคติกา ภวิส์สันติ อภิสัม์ปรายํ. ปิตา เม ภันเต ปุราโณ พ๎รห๎มจารี อโหสิ อาราจารี วิรโต เมถุนา คามธัม์มา. โส กาลกโต ภควตา พ๎ยากโต "สกทาคามี สัต์โต ตุสิตํ กายํ อุปปัน์โนติ. ปิตุ ปิโย เม ภันเต อิสิทัต์โต อพ๎รห๎มจารี อโหสิ สทารสันตุฏ์โฐ, โสปิ กาลกโต ภควตา พ๎ยากโต "สกทาคามี สัต์โต ตุสิตํ กายํ อุปปัน์โนติ. กถํกถา นามายํ ภันเต อานันท ภควตา ธัม์โม เทสิโต อัญ์เญย์โย. ยัต๎ร หิ นาม พ๎รห๎มจารี จ อพ๎รห๎มจารี จ อุโภ สมสมคติกา ภวิส์สันติ อภิสัม์ปรายันติ? "เอวเมว โข ปเนตํ ภคินิ ภควตา พ๎ยากตันติ. อถโข อายัส๎มา อานันโท มิคสาลาย อุปาสิกาย นิเวสเน ปิณ์ฑปาตํ คเหต๎วา อุฏ์ฐายาสนา ปัก์กามิ. อถโข อายัส๎มา อานันโท ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์โต, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา ภควันตํ อภิวาเทต๎วา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินโน โข อายัส๎มา อานันโท ภควันตํ เอตทโวจ "อิธาหํ ภันเต ปุพ์พัณ๎หสมยํ นิวาเสต๎วา ปัต์ตจีวรมาทาย, เยน มิคสาลาย อุปาสิกาย นิเวสนํ, เตนุปสังกมึ; อุปสังกมิต๎วา ปัญ์ญัต์เต อาสเน นิสีทึ. อถโข

ภนฺเต มิคสาลา อุปาสิกา, เยนาหํ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข มิคสาลา อุปาสิกา มํ เอตทโวจ "กถํกถา นามายํ ภนฺเต อานนฺท ภควตา ธมฺโม เทสิโต อญฺเญยฺโย. ยตฺร หิ นาม พฺรหฺมจารี จ อพฺรหฺมจารี จ อุโภ สมสมคติกา ภวิสฺสนฺติ อภิสมฺปรายํ. ปิตา เม ภนฺเต ปุราโณ พฺรหฺมจารี อโหสิ อาราจารี วิรโต เมถุนา คามธมฺมา, โส กาลกโต ภควตา พฺยากโต "สกทาคามี สตฺโต ตุสิตํ กายํ อุปปนฺโนติ. ปิตุ ปิโย เม ภนฺเต อิสิทตฺโต อพฺรหฺมจารี อโหสิ สทารสนฺตุฏฺโฐ, โสปิ กาลกโต ภควตา พฺยากโต "สกทาคามี สตฺโต ตุสิตํ กายํ อุปปนฺโนติ. กถํกถา นามายํ ภนฺเต อานนฺท ภควตา ธมฺโม เทสิโต อญฺเญยฺโย. ยตฺร หิ นาม พฺรหฺมจารี จ อพฺรหฺมจารี จ อุโภ สมสมคติกา ภวิสฺสนฺติ อภิสมฺปรายนฺติ. เอวํ วุตฺเต อหํ ภนฺเต มิคสาลํ อุปาสิกํ เอตทโวจํ "เอวเมว โข ปเนตํ ภคินิ ภควตา พฺยากตนฺติ. กา จานนฺท มิคสาลา อุปาสิกา พาลา อพฺยตฺตา อมฺพกา อมฺพกปญฺญา, เก จ ปุริสปุคฺคลา ปโรปริยญาเณ. ทสยิเม อานนฺท ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ. กตเม ทส ? อิธานนฺท เอกจฺโจ ปุคฺคโล ทุสฺสีโล โหติ, ตญฺจ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตฺถสฺส ตํ ทุสฺสีลฺยํ อปริเสสํ นิรุชฺฌติ, ตสฺส สวเนนปิ อกตํ โหติ, พาหุสจฺเจนปิ อกตํ โหติ, ทิฏฺฐิยาปิ อปฺปฏิวิทฺธํ โหติ, สามยิกมฺปิ วิมุตฺตึ น ลภติ. โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา หานาย ปเรติ, โน วิเสสาย; หานคามีเยว โหติ, โน วิเสสคามี. อิธ ปนานนฺท เอกจฺโจ ปุคฺคโล ทุสฺสีโล โหติ, ตญฺจ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ยถาภูตํ ปชานาติ, ยตฺถสฺส ตํ ทุสฺสีลฺยํ อปริเสสํ นิรุชฺฌติ, ตสฺส สวเนนปิ กตํ โหติ,

พาหุสัจ์เจนปิ กตํ โหติ, ทิฏ์ฐิยาปิ สุปฺปฏิวิท์ธํ โหติ, สามยิกํปิ วิมุต์ตึ ลภติ. โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา วิเสสาย ปเรติ, โน หานาย; วิเสสคามีเยว โหติ, โน หานคามี. ตัต์รานัน์ท ปมาณิกา ปมินัน์ติ, อิมัส์สาปิ เตว ธัม์มา อปรัส์สาปิ เตว ธัม์มา, กัส์มา เนสํ เอโก หีโน, เอโก ปณีโตติ? ตัญ์หิ เตสํ อานัน์ท โหติ ทีฆรัต์ตํ อหิตาย ทุก์ขาย. ตัต์รานัน์ท ย์วายํ ปุค์คโล ทุส์สีโล โหติ, ตัญ์จ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ยถาภูตํ ปชานาติ, ยัต์ถัส์ส ตํ ทุส์สีล์ยํ อปริเสสํ นิรุช์ฌติ, ตัส์ส สวเนนปิ กตํ โหติ, พาหุสัจ์เจนปิ กตํ โหติ, ทิฏ์ฐิยาปิ สุปฺปฏิวิท์ธํ โหติ, สามยิกัม์ปิ วิมุต์ตึ ลภติ; อยํ อานัน์ท ปุค์คโล อมุนา ปุริเมน ปุค์คเลน อภิก์กัน์ตตโร จ ปณีตตโร จ. ตํ กิส์ส เหตุ? อิมัญ์หิ อานัน์ท ปุค์คลํ ธัม์มโสโต นิพ์พหติ. ตทนัน์ตรํ โก ชาเนย์ย อัญ์ญัต์ร ตถาคเตน, ตัส์มา ติหานัน์ท มา ปุค์คเลสุ ปมาณิกา อหุวัต์ถ, มา ปุค์คเลสุ ปมาณํ คัณ์หิต์ถ. มัญ์ญติ หานัน์ท ปุค์คโล ปุค์คเลส ปมาณํ คัณ์หัน์โต, อหัญ์จานัน์ท ปุค์คเลสุ ปมาณํ คัณ์เหย์ยํ, โย วา ปนัส์ส มาทิโส. อิธ ปนานัน์ท เอกัจ์โจ ปุค์คโล สีลวา โหติ, ตัญ์จ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ, ยัต์ถัส์ส ตํ สีลํ อปริเสสํ นิรุช์ฌติ, ตัส์ส สวเนนปิ อกตํ โหติ, พาหุสัจ์เจนปิ อกตํ โหติ, ทิฏ์ฐิยาปิ อัป์ปฏิวิท์ธํ โหติ, สามยิกัม์ปิ วิมุต์ตึ น ลภติ. โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา หานาย ปเรติ, โน วิเสสาย; หานคามีเยว โหติ, โน วิเสสคามี. อิธานัน์ท เอกัจ์โจ ปุค์คโล สีลวา โหติ, ตัญ์จ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ยถาภูตํ ปชานาติ. ยัต์ถัส์ส ตํ สีลํ อปริเสสํ นิรุช์ฌติ, ตัส์ส สวเนนปิ กตํ โหติ, พาหุสัจ์เจนปิ กตํ โหติ, ทิฏ์ฐิยาปิ สุปฺปฏิวิท์ธํ โหติ,

สามยิกมฺปิ วิมุตฺตึ ลภติ. โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา วิเสสาย ปเรติ, โน หานาย; วิเสสคามีเยว โหติ, โน หานคามี. ตตฺรานนฺท ฯเปฯ อหญฺจานนฺท ปุคฺคเลสุ ปมาณํ คณฺเหยฺยํ. โย วา ปนสฺส มาทิโส. อิธ ปนานนฺท เอกจฺโจ ปุคฺคโล ทิพฺพราโค โหติ, ตญฺจ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตฺถสฺส โส ราโค อปริเสโส นิรุชฺฌติ, ตสฺส สวเนนปิ อกตํ โหติ, พาหุสจฺเจนปิ อกตํ โหติ, ทิฏฺฐิยาปิ อปฺปฏิวิทฺธํ โหติ, สามยิกมฺปิ วิมุตฺตึ น ลภติ. โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา หานาย ปเรติ, โน วิเสสาย; หานคามีเยว โหติ, โน วิเสสคามี. อิธ ปนานนฺท เอกจฺโจ ปุคฺคโล ทิพฺพราโค โหติ, ตญฺจ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ยถาภูตํ ปชานาติ, ยตฺถสฺส โส ราโค อปริเสโส นิรุชฺฌติ, ตสฺส สวเนนปิ กตํ โหติ, พาหุสจฺเจนปิ กตํ โหติ, ทิฏฺฐิยาปิ สุปฺปฏิวิทฺธํ โหติ, สามยิกมฺปิ วิมุตฺตึ ลภติ. โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา วิเสสาย ปเรติ, โน หานาย; วิเสสคามีเยว โหติ, โน หานคามี. ตตฺรานนฺท ฯเปฯ อหญฺจานนฺท ปุคฺคเลสุ ปมาณํ คณฺเหยฺยํ, โย วา ปนสฺส มาทิโส. อิธ ปนานนฺท เอกจฺโจ ปุคฺคโล โกธโน โหติ, ตญฺจ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ, ยตฺถสฺส โส โกโธ อปริเสโส นิรุชฺฌติ, ตสฺส สวเนนปิ อกตํ โหติ, พาหุสจฺเจนปิ อกตํ โหติ, ทิฏฺฐิยาปิ อปฺปฏิวิทฺธํ โหติ, สามยิกมฺปิ วิมุตฺตึ น ลภติ. โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา หานาย ปเรติ, โน วิเสสาย; หานคามีเยว โหติ, โน วิเสสคามี. อิธ ปนานนฺท เอกจฺโจ ปุคฺคโล โกธโน โหติ, ตญฺจ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ยถาภูตํ ปชานาติ, ยตฺถสฺส โส โกโธ อปริเสโส นิรุชฺฌติ, ตสฺส สวเนนปิ กตํ โหติ, พาหุสจฺเจนปิ กตํ โหติ, ทิฏฺฐิยาปิ สุปฺปฏิวิทฺธํ โหติ, สามยิกมฺปิ

วิมุต์ตึ ลภติ. โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา วิเสสาย ปเรติ, โน หานาย: วิเสสคามีเยว โหติ, โน หานคามี. ตัต์รานัน์ท ฯเปฯ อหัญ์จานัน์ท ปุค์คเลสุ ปมาณํ คัณ์เหย์ยํ, โย วา ปนัส์ส มาทิโส. อิธ ปนานัน์ท เอกัจ์โจ ปุค์คโล อุท์ธโต โหติ, ตัญ์จ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ, ยัต์ถัส์ส อุท์ธัจ์จํ อปริเสสํ นิรุช์ฌติ, ตัส์ส สวเนนปิ อกตํ โหติ, พาหุสัจ์เจนปิ อกตํ โหติ, ทิฏ์ฐิยาปิ อัป์ปฏิวิท์ธํ โหติ, สามยิกัม์ปิ วิมุต์ตึ น ลภติ. โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา หานาย ปเรติ, โน วิเสสาย; หานคามีเยว โหติ, โน วิเสสคามี. อิธ ปนานัน์ท เอกัจ์โจ ปุค์คโล อุท์ธโต โหติ, ตัญ์จ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ยถาภูตํ ปชานาติ, ยัต์ถัส์ส ตํ อุท์ธัจ์จํ อปริเสสํ นิรุช์ฌติ, ตัส์ส สวเนนปิ กตํ โหติ, พาหุสัจ์เจนปิ กตํ โหติ, ทิฏ์ฐิยาปิ สุป์ปฏิวิท์ธํ โหติ, สามยิกัม์ปิ วิมุต์ตึ ลภติ. โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา วิเสสาย ปเรติ, โน หานาย; วิเสสคามีเยว โหติ, โน หานคามี. ตัต์รานัน์ท ปมาณิกา ปมินัน์ติ, อิมัส์สาปิ เตว ธัม์มา อปรัส์สาปิ เตว ธัม์มา, กัส์มา เนสํ เอโก หีโน, เอโก ปณีโตติ? ตัญ์หิ เตสํ อานัน์ท โหติ ทีฆรัต์ตํ อหิตาย ทุก์ขาย. ตัต์รานัน์ท ย๎วายํ ปุค์คโล อุท์ธโต โหติ, ตัญ์จ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ, ยัต์ถัส์ส ตํ อุท์ธัจ์จํ อปริเสสํ นิรุช์ฌติ, ตัส์ส สวเนนปิ กตํ โหติ, พาหุสัจ์เจนปิ กตํ โหติ, ทิฏ์ฐิยาปิ สุป์ปฏิวิท์ธํ โหติ, สามยิกัม์ปิ วิมุต์ตึ ลภติ. อยํ อานัน์ท ปุค์คโล อมุนา ปุริเมน ปุค์คเลน อภิก์กัน์ตตโร จ ปณีตตโร จ. ตํ กิส์ส เหตุ? อิมัญ์หิ อานัน์ท ปุค์คลํ ธัม์มโสโต นิพ์พหติ. ตทนัน์ตรํ โก ชาเนย์ย อัญ์ญัต์ร ตถาคเตน. ตัส์มา ติหานัน์ท มา ปุค์คเลสุ ปมาณิกา อหุวัต์ถ, มา ปุค์คเลสุ

ปมาณํ คณฺหิตฺถ. มญฺญติ หานนฺท ปุคฺคโล ปุคฺคเลสุ ปมาณํ คณฺหนฺโต, อหญฺจานนฺท ปุคฺคเลสุ ปมาณํ คณฺเหยฺยํ, โย วา ปนสฺส มาทิโส. กา จานนฺท มิคสาลา อุปาสิกา พาลา อพฺยตฺตา อนฺธา อนฺธกปญฺญา, เก จ ปุริสปุคฺคลา ปโรปริยญาเณ. อิเม โข อานนฺท ทส ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ. ยถารูเปน อานนฺท สีเลน ปุราโณ สมนฺนาคโต อโหสิ, ตถารูเปน สีเลน อิสิทตฺโต สมนฺนาคโต อภวิสฺส. นยิธ ปุราโณ อิสิทตฺตสฺส คติปิ อญฺญสฺส. ยถารูปาย อานนฺท ปญฺญาย อิสิทตฺโต สมนฺนาคโต อโหสิ, ตถารูปาย ปญฺญาย ปุราโณ สมนฺนาคโต อภวิสฺส. นยิธ อิสิทตฺโต ปุราณสฺส คติปิ อญฺญสฺส. อิติ โข อานนฺท อิเม ปุคฺคลา อุภโต เอกงฺคหีนาติ.

๗๖ ตโยเม ภิกฺขเว ธมฺมา โลเก น สํวิชฺเชยฺยุํ. น ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺเชยฺย อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, น ตถาคตปฺปเวทิโต ธมฺมวินโย โลเก ทิปฺเปยฺย. กตเม ตโย ? ชาติ จ ชรา จ มรณญฺจ. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ธมฺมา โลเก น สํวิชฺเชยฺยุํ. น ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺเชยฺย อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, น ตถาคตปฺปเวทิโต ธมฺมวินโย โลเก ทิปฺเปยฺย. ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว อิเม ตโย ธมฺมา โลเก สํวิชฺชนฺติ, ตสฺมา ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, ตสฺมา ตถาคตปฺปเวทิโต ธมฺมวินโย โลเก ทิปฺปติ. ตโย ภิกฺขเว ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ ชาตึ ปหาตุํ ชรํ ปหาตุํ มรณํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? ราคํ อปฺปหาย โทสํ อปฺปหาย โมหํ อปฺปหาย. อิเม โข ภิกฺขเว ตโย ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ ชาตึ ปหาตุํ ชรํ ปหาตุํ มรณํ ปหาตุํ. ตโย ภิกฺขเว ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ ราคํ ปหาตุํ โทสํ ปหาตุํ โมหํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ?

สักกายทิฏ์ฐึ อั๎บปหาย วิจิกิจ์ฉํ อั๎บปหาย สีลัพ์พัต์ตปรามาสํ อั๎บปหายะ อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม อั๎บปหาย อภัพ์โพ ราคํ ปหาตุํ โทสํ ปหาตุํ โมหํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม อั๎บปหาย อภัพ์โพ สักกายทิฏ์ฐึ ปหาตุํ วิจิกิจ์ฉํ ปหาตุํ สีลัพ์พัต์ตปรามาสํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? อโยนิโส มนสิการํ อั๎บปหาย กุม์มัค์คเสวนํ อั๎บปหาย เจตโส ลีนัต์ตํ อั๎บปหายะ อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม อั๎บปหาย อภัพ์โพ สักกายทิฏ์ฐึ ปหาตุํ วิจิกิจ์ฉํ ปหาตุํ สีลัพ์พัต์ตปรามาสํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม อั๎บปหาย อภัพ์โพ อโยนิโส มนสิการํ ปหาตุํ กุม์มัค์คเสวนํ ปหาตุํ เจตโส ลีนัต์ตํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? มุฏ์ฐสัจ์จํ อั๎บปหาย อสัม์ปชัญ์ญํ อั๎บปหาย เจตโส วิก์เขปํ อั๎บปหายะ อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม อั๎บปหาย อภัพ์โพ อโยนิโส มนสิการํ ปหาตุํ กุม์มัค์คเสวนํ ปหาตุํ เจตโส ลีนัต์ตํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม อั๎บปหาย อภัพ์โพ มุฏ์ฐสัจ์จํ ปหาตุํ อสัม์ปชัญ์ญํ ปหาตุํ เจตโส วิก์เขปํ ปหาตุํ. กตเม ตโย? อริยานํ อทัส์สนกัม๎ยตํ อั๎บปหาย อริยธัม์มํ อโสตุกัม๎ยตํ อั๎บปหาย อุปารัม์ภจิต์ตตํ อั๎บปหายะ อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม อั๎บปหาย อภัพ์โพ มุฏ์ฐสัจ์จํ ปหาตุํ อสัม์ปชัญ์ญํ ปหาตุํ เจตโส วิก์เขปํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม อั๎บปหาย อภัพ์โพ อริยานํ อทัส์สนกัม๎ยตํ ปหาตุํ อริยธัม์มํ อโสตุกัม๎ยตํ ปหาตุํ อุปารัม์ภจิต์ตตํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? อุท์ธัจ์จํ อั๎บปหาย อสํวรํ อั๎บปหาย ทุส์สีล๎ยํ อั๎บปหายะ อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม อั๎บปหาย อภัพ์โพ อริยานํ อทัส์สนกัม๎ยตํ ปหาตุํ อริยธัม์มํ อโสตุกัม๎ยตํ ปหาตุํ อุปารัม์ภจิต์ตตํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม อั๎บปหาย อภัพ์โพ, อุท์ธัจ์จํ ปหาตุํ อสํวรํ ปหาตุํ

ทุส์สีล์ยํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? อัส์สัท์ธิยํ อัป์ปหาย อวทัญ์ญุตํ อัป์ปหาย โกสัช์ชํ อัป์ปหาย: อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม อัป์ปหาย อภัพ์โพ อุท์ธัจ์จํ ปหาตุํ อสํวรํ ปหาตุํ ทุส์สีล์ยํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม อัป์ปหาย อภัพ์โพ อัส์สัท์ธิยํ ปหาตุํ อวทัญ์ญุตํ ปหาตุํ โกสัช์ชํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? อนาทริยํ อัป์ปหาย โทวจัส์สตํ อัป์ปหาย ปาปมิต์ตตํ อัป์ปหาย: อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม อัป์ปหาย อภัพ์โพ อัส์สัท์ธิยํ ปหาตุํ อวทัญ์ญุตํ ปหาตุํ โกสัช์ชํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม อัป์ปหาย อภัพ์โพ อนาทริยํ ปหาตุํ โทวจัส์สตํ ปหาตุํ ปาปมิต์ตตํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? อหิริกํ อัป์ปหาย อโนต์ตัป์ปํ อัป์ปหาย ปมาทํ อัป์ปหาย: อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม อัป์ปหาย อภัพ์โพ อนาทริยํ ปหาตุํ โทวจัส์สตํ ปหาตุํ ปาปมิต์ตตํ ปหาตุํ. อหิริโกยํ ภิก์ขเว อโนต์ตัป์ปี ปมัต์โต โหติ, โส ปมัต์โต สมาโน อภัพ์โพ อนาทริยํ ปหาตุํ โทวจัส์สตํ ปหาตุํ ปาปมิต์ตตํ ปหาตุํ. โส ปาปมิต์โต สมาโน อภัพ์โพ อัส์สัท์ธิยํ ปหาตุํ อวทัญ์ญุตํ ปหาตุํ โกสัช์ชํ ปหาตุํ. โส กุสีโต สมาโน อภัพ์โพ อุท์ธัจ์จํ ปหาตุํ อสํวรํ ปหาตุํ ทุส์สีล์ยํ ปหาตุํ. โส ทุส์สีโล สมาโน อภัพ์โพ อริยานํ อทัส์สนกัม์ยตํ ปหาตุํ อริยธัม์มํ อโสตุกัม์ยตํ ปหาตุํ อุปารัม์ภจิต์ตตํ ปหาตุํ. โส อุปารัม์ภจิต์โต สมาโน อภัพ์โพ มุฏ์ฐสัจ์จํ ปหาตุํ อสัม์ปชัญ์ญํ ปหาตุํ เจตโส วิก์ขิต์ตจิต์ตตํ ปหาตุํ. โส วิก์ขิต์ตจิต์โต สมาโน อภัพ์โพ อโยนิโส มนสิการํ ปหาตุํ กุม์มัค์คเสวนํ ปหาตุํ เจตโส ลีนัต์ตํ ปหาตุํ. โส ลีนจิต์โต สมาโน อภัพ์โพ สัก์กายทิฏ์ฐึ ปหาตุํ วิจิกิจ์ฉํ ปหาตุํ สีลัพ์พัต์ตปรามาสํ ปหาตุํ. โส เวจิกิจ์โฉ สมาโน อภัพ์โพ ราคํ

ปหาตุํ โทสํ ปหาตุํ โมหํ ปหาตุํ. ราคํ อัป์ปหาย โทสํ อัป์ปหาย โมหํ อัป์ปหาย อภัพ์โพ ชาตึ ปหาตุํ ชรํ ปหาตุํ มรณํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ ชาตึ ปหาตุํ ชรํ ปหาตุํ มรณํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? ราคํ ปหาย โทสํ ปหาย โมหํ ปหาย: อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ ชาตึ ปหาตุํ ชรํ ปหาตุํ มรณํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ ราคํ ปหาตุํ โทสํ ปหาตุํ โมหํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? สัก์กายทิฏ์ฐึ ปหาย วิจิกิจ์ฉํ ปหาย สีลัพ์พัต์ตปรามาสํ ปหาย: อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ ราคํ ปหาตุํ โทสํ ปหาตุํ โมหํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ สัก์กายทิฏ์ฐึ ปหาตุํ วิจิกิจ์ฉํ ปหาตุํ สีลัพ์พัต์ตปรามาสํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? อโยนิโส มนสิการํ ปหาย กุม์มัค์คเสวนํ ปหาย เจตโส ลีนัต์ตํ ปหาย: อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ สัก์กายทิฏ์ฐึ ปหาตุํ วิจิกิจ์ฉํ ปหาตุํ สีลัพ์พัต์ตปรามาสํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ อโยนิโส มนสิการํ ปหาตุํ กุม์มัค์คเสวนํ ปหาตุํ เจตโส ลีนัต์ตํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? มุฏ์ฐสัจ์จํ ปหาย อสัม์ปชัญ์ญํ ปหาย เจตโส วิก์เขปํ ปหาย: อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ อโยนิโส มนสิการํ ปหาตุํ, กุม์มัค์คเสวนํ ปหาตุํ, เจตโส ลีนัต์ตํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ มุฏ์ฐสัจ์จํ ปหาตุํ อสัม์ปชัญ์ญํ ปหาตุํ เจตโส วิก์เขปํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? อริยานํ อทัส์สนกัม์ยตํ ปหาย อริยธัม์มํ อโสตุกัม์ยตํ ปหาย อุปารัม์ภจิต์ตตํ ปหาย: อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ มุฏ์ฐสัจ์จํ ปหาตุํ อสัม์ปชัญ์ญํ ปหาตุํ เจตโส วิก์เขปํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว

ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ อริยานํ อทัส์สนกัม์ยตํ ปหาตุํ อริยธัม์มํ อโสตุกัม์ยตํ ปหาตุํ อุปารัม์ภจิต์ตตํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? อุท์ธัจ์จํ ปหาย อสํวรํ ปหาย ทุส์สีล์ยํ ปหายะ อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ อริยานํ อทัส์สนกัม์ยตํ ปหาตุํ อริยธัม์มํ อโสตุกัม์ยตํ ปหาตุํ อุปารัม์ภจิต์ตตํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ อุท์ธัจ์จํ ปหาตุํ อสํวรํ ปหาตุํ ทุส์สีล์ยํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? อัส์สัท์ธิยํ ปหาย อวทัญ์ญุตํ ปหาย โกสัช์ชํ ปหายะ อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ อุท์ธัจ์จํ ปหาตุํ อสํวรํ ปหาตุํ ทุส์สีล์ยํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ อัส์สัท์ธิยํ ปหาตุํ อวทัญ์ญุตํ ปหาตุํ โกสัช์ชํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? อนาทริยํ ปหาย โทวจัส์สตํ ปหาย ปาปมิต์ตตํ ปหายะ อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ อัส์สัท์ธิยํ ปหาตุํ อวทัญ์ญุตํ ปหาตุํ โกสัช์ชํ ปหาตุํ. ตโย ภิก์ขเว ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ อนาทริยํ ปหาตุํ โทวจัส์สตํ ปหาตุํ ปาปมิต์ตตํ ปหาตุํ. กตเม ตโย ? อหิริกํ ปหาย อโนต์ตัป์ปํ ปหาย ปมาทํ ปหายะ อิเม โข ภิก์ขเว ตโย ธัม์เม ปหาย ภัพ์โพ อนาทริยํ ปหาตุํ โทวจัส์สตํ ปหาตุํ ปาปมิต์ตตํ ปหาตุํ. หิริมายํ ภิก์ขเว โอต์ตัป์ปี อัป์ปมัต์โต โหติ. โส อัป์ปมัต์โต สมาโน ภัพ์โพ อนาทริยํ ปหาตุํ โทวจัส์สตํ ปหาตุํ ปาปมิต์ตตํ ปหาตุํ. โส กัล์ยาณมิต์โต สมาโน ภัพ์โพ อัส์สัท์ธิยํ ปหาตุํ อวทัญ์ญุตํ ปหาตุํ โกสัช์ชํ ปหาตุํ. โส อารัท์ธวิริโย สมาโน ภัพ์โพ อุท์ธัจ์จํ ปหาตุํ อสํวรํ ปหาตุํ ทุส์สีล์ยํ ปหาตุํ. โส สีลวา สมาโน ภัพ์โพ อริยานํ อทัส์สนกัม์ยตํ ปหาตุํ อริยธัม์มํ อโสตุกัม์ยตํ ปหาตุํ อุปารัม์ภจิต์ตตํ ปหาตุํ. โส อนุปารัม์ภจิต์โต สมาโน ภัพ์โพ มุฏ์ฐสัจ์จํ ปหาตุํ อสัม์ปชัญ์ญํ ปหาตุํ เจตโส

วิก์เขปํ ปหาตุํ. โส อวิก์ขิต์ตจิต์โต สมาโน ภัพ์โพ อโยนิโส มนสิการํ ปหาตุํ กุมัค์คเสวนํ ปหาตุํ เจตโส ลีนัต์ตํ ปหาตุํ. โส อลีนจิต์โต สมาโน ภัพ์โพ สัก์กายทิฏ์ฐึ ปหาตุํ วิจิกิจ์ฉํ ปหาตุํ สีลัพ์พัต์ตปรามาสํ ปหาตุํ. โส อวิจิกิจ์โฉ สมาโน ภัพ์โพ ราคํ ปหาตุํ โทสํ ปหาตุํ โมหํ ปหาตุํ. ราคํ ปหาย โทสํ ปหาย โมหํ ปหาย ภัพ์โพ ชาตึ ปหาตุํ ชรํ ปหาตุํ มรณํ ปหาตุน์ติ.

๗๗ ทสหิ ภิก์ขเว อสัท์ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต กาโก. กตเมหิ ทสหิ? ธํสี จ ปคัพ์โภ จ ติน์ติโณ จ มหัค์ฆโส จ ลุท์โธ จ อการุณิโก จ ทุพ์พโล จ โอรวี จ มุฏ์ฐัส์สติ จ เนจยิโก จ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ทสหิ อสัท์ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต กาโก; เอวเมว โข ภิก์ขเว ทสหิ อสัท์ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ปาปภิก์ขุ. กตเมหิ ทสหิ? ธํสี จ ปคัพ์โภ จ ติน์ติโณ จ มหัค์ฆโส จ ลุท์โธ จ อการุณิโก จ ทุพ์พโล จ โอรวี จ มุฏ์ฐัส์สติ จ เนจยิโก จ อิเมหิ ภิก์ขเว โข ทสหิ อสัท์ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ปาปภิก์ขูติ.

๗๘ ทสหิ ภิก์ขเว อสัท์ธัม์เมหิ สมัน์นาคตา นิคัน์ถา. กตเมหิ ทสหิ? อัส์สัท์ธา ภิก์ขเว นิคัน์ถา, ทุส์สีลา ภิก์ขเว นิคัน์ถา, อหิริกา ภิก์ขเว นิคัน์ถา, อโนต์ตัป์ปิโน ภิก์ขเว นิคัน์ถา, อสัป์ปุริสภัต์ติโน ภิก์ขเว นิคัน์ถา, อัต์ตุก์กํสกปรวัม์ภกา ภิก์ขเว นิคัน์ถา, สัน์ทิฏ์ฐิปรามาสิอธานคาหิทุป์ปฏินิส์สัค์คิโน ภิก์ขเว นิคัน์ถา, กุหกา ภิก์ขเว นิคัน์ถา, ปาปิจ์ฉา ภิก์ขเว นิคัน์ถา, มิจ์ฉาทิฏ์ฐิกา ภิก์ขเว นิคัน์ถา; อิเมหิ โข ภิก์ขเว ทสหิ อสัท์ธัม์เมหิ สมัน์นาคตา นิคัณ์ฐาติ.

๗๙ ทสยิมานิ ภิก์ขเว อาฆาตวัต์ถูนิ. กตมานิ ทส? "อนัต์ถํ เม

อจรีติ อาฆาตํ พนฺธติ, "อนตฺถํ เม จรตีติ อาฆาตํ พนฺธติ, "อนตฺถํ เม จริสฺสตีติ อาฆาตํ พนฺธติ, "ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ อจริ. อนตฺถํ จรติ. อนตฺถํ จริสฺสตีติ อาฆาตํ พนฺธติ, "อปฺปิยสฺส เม อมนาปสฺส อตฺถํ อจริ. อตฺถํ จรติ. อตฺถํ จริสฺสตีติ อาฆาตํ พนฺธติ, อฏฺฐาเน จ กุปฺปติ. อิมานิ โข ภิกฺขเว ทส อาฆาตวตฺถูนีติ.

๘๐ ทสยิเม ภิกฺขเว อาฆาตปฏิวินยา. กตเม ทส? "อนตฺถํ เม อจริ, ตํ กุเตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ, "อนตฺถํ เม จรติ, ตํ กุเตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ, "อนตฺถํ เม จริสฺสติ, ตํ กุเตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ, "ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ อจริ. อนตฺถํ จรติ. อนตฺถํ จริสฺสติ, ตํ กุเตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ, "อปฺปิยสฺส เม อมนาปสฺส อตฺถํ อจริ. อตฺถํ จรติ. อตฺถํ จริสฺสติ, ตํ กุเตฺถ ลพฺภาติ อาฆาตํ ปฏิวิเนติ, อฏฺฐาเน จ น กุปฺปติ. อิเม โข ภิกฺขเว ทส อาฆาตปฏิวินยาติ.

อากงฺขวคฺโค ตติโย.

ตสฺสุทฺทานํ.

อากงฺโข กณฺฏโก อิฏฺฐา วฑฺฒิ จ มิคสาลย
อภพฺโพเจว กาโก จ นิคนฺถา ทส วตฺถุนิ.

๘๑ เอกํ สมยํ ภควา จมฺปายํ วิหรติ คคฺคราย โปกฺขรณิยา ตีเร. อถโข อายสฺมา วาหุโน, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา วาหุโน ภควนฺตํ เอตทโวจ "กตีหิ นุ โข ภนฺเต ธมฺเมหิ ตถาคโต นิสฺสโฏ วิสฺยุตฺโต วิปฺปมุตฺโต วิมริยาทิกเตน เจตสา วิหรตีติ. ทสหิ โข วาหุน ธมฺเมหิ ตถาคโต นิสฺสโฏ

วิสํยุตฺโต วิปฺปมุตฺโต วิมริยาทิกเตน เจตสา วิหรติ. กตเมหิ ทสหิ? รูเปน โข วาหุน ตถาคโต นิสฺสโฏ วิสํยุตฺโต วิปฺปมุตฺโต วิมริยาทิกเตน เจตสา วิหรติ. เวทนาย โข วาหุน. สญฺญาย โข วาหุน. สํขาเรหิ โข วาหุน. วิญฺญาเณน โข วาหุน. ชาติยา โข วาหุน. ชราย โข วาหุน. มรเณน โข วาหุน. ทุกฺเขหิ โข วาหุน. กิเลเสหิ โข วาหุน ตถาคโต นิสฺสโฏ วิสํยุตฺโต วิปฺปมุตฺโต วิมริยาทิกเตน เจตสา วิหรติ. เสยฺยถาปิ วาหุน อุปฺปลํ วา ปทุมํ วา ปุณฺฑรีกํ วา อุทเก ชาตํ อุทเก สํวฑฺฒํ อุทกา อจฺจุคฺคมฺม ติฏฺฐติ อนุปลิตฺตํ อุทเกน; เอวเมว โข วาหุน อิเมหิ ทสหิ ธมฺเมหิ ตถาคโต นิสฺสโฏ วิสํยุตฺโต วิปฺปมุตฺโต วิมริยาทิกเตน เจตสา วิหรตีติ.

๘๒ อถโข อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา, เตนุปสํกมิ; อุปสํกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ภควา เอตทโวจ "โส วตานนฺท ภิกฺขุ อสฺสทฺโธ สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ ทุสฺสีโล สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ อปฺปสฺสุโต สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ ทุพฺพโจ สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ ปาปมิตฺโต สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ กุสีโต สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส

วตานนฺท ภิกฺขุ มุฏฺฐสฺสติ สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ อสนฺตุฏฺโฐ สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ ปาปิจฺโฉ สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ มิจฺฉาทิฏฺฐิโก สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ อิเมหิ โข ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ สทฺโธ สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ สีลวา สมาโน, อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ พหุสฺสุโต สุตธโร สมาโน, อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ สุวโจ สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺโต สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ อุปฏฺฐิตสฺสติ สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ สนฺตุฏฺโฐ สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ, ฐานเมตํ วิชฺชติ, โส วตานนฺท ภิกฺขุ อปฺปิจฺโฉ สมาโน อิมสฺมึ

ธัมมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ สมฺมาทิฏฺฐิโก สมาโน อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ. โส วตานนฺท ภิกฺขุ อิเมหิ โข ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ.

๘๓ อถโข อายสฺมา ปุณฺณิโย, เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ปุณฺณิโย ภควนฺตํ เอตทโวจ "โก นุ โข ภนฺเต เหตุ โก ปจฺจโย, เยน อปฺเปกทา ตถาคตํ ธมฺมเทสนา ปฏิภาติ, อปฺเปกทา น ปฏิภาตีติ. "สทฺโธ จ ปุณฺณิย ภิกฺขุ โหติ, โน จ อุปสงฺกมิตา, เนว ตาว ตถาคตํ ธมฺมเทสนา ปฏิภาติ. ยโต จ โข ปุณฺณิย ภิกฺขุ สทฺโธ จ โหติ อุปสงฺกมิตา จ; เอวํ ตถาคตํ ธมฺมเทสนา ปฏิภาติ. สทฺโธ จ ปุณฺณิย ภิกฺขุ โหติ อุปสงฺกมิตา จ, โน จ ปยิรุปาสิตา ... ปยิรุปาสิตา จ โน จ ปริปุจฺฉิตา... ปริปุจฺฉิตา จ โน จ โอหิตโสโต ธมฺมํ สุณาติ ... โอหิตโสโต จ ธมฺมํ สุณาติ, โน จ สุตฺวา ธมฺมํ ธาเรติ ... สุตฺวา จ ธมฺมํ ธาเรติ, โน จ ธตานํ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขติ ... ธตานญฺจ ธมฺมานํ อตฺถํ อุปปริกฺขติ, โน จ อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน โหติ ... อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน โหติ, โน จ กลฺยาณวาโจ โหติ, กลฺยาณวากฺกรโณ โปริยา วาจาย สมนฺนาคโต วิสฺสฏฺฐาย อเนลคฬาย อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยา, กลฺยาณวาโจ จ โหติ, กลฺยาณวากฺกรโณ โปริยา วาจาย สมนฺนาคโต วิสฺสฏฺฐาย อเนลคฬาย

อัต์ถัส์ส วิญ์ญาปนียา, โน จ สัน์ทัส์สโก โหติ สมาทปโก สมุต์เตชโก สัม์ปหํสโก สพ๎รห์มจารีนํ, เนว ตาว ตถาคตํ ธัม์มเทสนา ปฏิภาติ. ยโต จ โข ปุณ์ณิย ภิก์ขุ สัท์โธ จ โหติ อุปสังกมิตา จ, ปยิรุปาสิตา จ, ปริปุจ์ฉิตา จ, โอหิตโสโต จ ธัม์มํ สุณาติ, สุต๎วา จ ธัม์มํ ธาเรติ, ธตานัญ์จ ธัม์มานํ อัต์ถํ อุปปริก์ขติ, อัต์ถมัญ์ญาย ธัม์มมัญ์ญาย ธัม์มานุธัม์มปฏิปัน์โน โหติ, กัล์ยาณวาโจ จ โหติ, กัล์ยาณวาก์กรโณ โปริยา วาจาย สมัน์นาคโต วิส์สัฏ์ฐาย อเนลคฬาย อัต์ถัส์ส วิญ์ญาปนียา, สัน์ทัส์สโก จ โหติ สมาทปโก สมุต์เตชโก สัม์ปหํสโก สพ๎รห์มจารีนํ, เอวํ ตถาคตํ ธัม์มเทสนา ปฏิภาติ. อิเมหิ โข ปุณ์ณิย ทสหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคตา เอกัน์ตํ ตถาคตํ ธัม์มเทสนา ปฏิภาตีติ.

๘๔ ตัต๎ร โข อายัส๎มา มหาโมค์คัล์ลาโน ภิก์ขู อามัน์เตสิ "อาวุโส ภิก์ขโวติ. "อาวุโสติ โข เต ภิก์ขู อายัส๎มโต มหาโมค์คัล์ลานัส์ส ปัจ์จัส์โสสุํ. อายัส๎มา มหาโมค์คัล์ลาโน เอตทโวจ "อิธาวุโส ภิก์ขุ อัญ์ญํ พ๎ยากโรติ "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ๎รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ ปชานามีติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ฌายี สมาปัต์ติกุสโล ปรจิต์ตกุสโล ปรจิต์ตปริยายกุสโล สมนุยุญ์ชติ สมนุค์คาหติ สมนุภาสติ. โส ตถาคเตน วา ตถาคตสาวเกน วา ฌายินา สมาปัต์ติกุสเลน ปรจิต์ตกุสเลน ปรจิต์ตปริยายกุสเลน สมนุยุญ์ชิยมาโน สมนุค์คาหิยมาโน สมนุภาสิยมาโน อิรีณํ อาปัช์ชติ, วิจินํ อาปัช์ชติ, อนยํ อาปัช์ชติ, พ๎ยสนํ อาปัช์ชติ, อนยพ๎ยสนํ อาปัช์ชติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ฌายี สมาปัต์ติกุสโล ปรจิต์ตกุสโล ปรจิต์ตปริยายกุสโล เอวํ เจตสา เจโต ปริจ์จ

มนสิกโรติ "กึ นุ โข อยมายัส์มา อัญ์ญํ พ์ยากโรติ "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ ปชานามีติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ฌายี สมาปัต์ติกุสโล ปรจิต์ตกุสโล ปรจิต์ตปริยายกุสโล เอวํ เจตสา เจโต ปริจ์จ ปชานาติ "โกธโน โข ปน อยมายัส์มา โกธปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, โกธปริยุฏ์ฐานํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. อุปนาหี โข ปน อยมายัส์มา อุปนาหปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, อุปนาหปริยุฏ์ฐานํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. มัก์ขี โข ปน อยมายัส์มา มัก์ขปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, มัก์ขปริยุฏ์ฐานํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. ปฬาสี โข ปน อยมายัส์มา ปฬาสปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, ปฬาสปริยุฏ์ฐานํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. อิส์สุกี โข ปน อยมายัส์มา อิส์สาปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, อิส์สาปริยุฏ์ฐานํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. มัจ์ฉรี โข ปน อยมายัส์มา มัจ์เฉรปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, มัจ์เฉรปริยุฏ์ฐานํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. สโฐ โข ปน อยมายัส์มา สาเฐย์ยปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, สาเฐย์ยปริยุฏ์ฐานํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. มายาวี โข ปน อยมายัส์มา มายาปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, มายาปริยุฏ์ฐานํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. ปาปิจ์โฉ โข ปน อยมายัส์มา อิจ์ฉาปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, อิจ์ฉาปริยุฏ์ฐานํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. มุฏ์ฐัส์สติ โข ปน อยมายัส์มา อุต์ตริกรณีเย โอรมัต์ตเกน วิเสสาธิคเมน

อนฺตราโวสานํ อาปนฺโน, อนฺตราโวสานคมนํ โข ปน ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปริหานเมตํ. โส วตาวุโส ภิกฺขุ อิเม ทส ธมฺเม อปฺปหาย อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วตาวุโส ภิกฺขุ อิเม ทส ธมฺเม ปหาย อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชตีติ.

๘๕ เอกํ สมยํ อายสฺมา มหาจุนฺโท เจตีสุ วิหรติ สหชาติยํ. ตตฺร โข อายสฺมา มหาจุนฺโท ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อาวุโส ภิกฺขโวติ. "อาวุโสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต มหาจุนฺทสฺส ปจฺจสฺโสสุํ. อายสฺมา มหาจุนฺโท เอตทโวจ "อิธาวุโส ภิกฺขุ กตฺถี โหติ วิกตฺถี อธิคเมสุ "อหํ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ ตติยํ ฌานํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ อากาสานญฺจายตนํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ วิญฺญาณญฺจายตนํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ อากิญฺจญฺญายตนํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ อหํ เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปีติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ฌายี สมาปตฺติกุสโล ปรจิตฺตกุสโล ปรจิตฺตปริยายกุสโล สมนุยุญฺชติ สมนุคฺคาหติ สมนุภาสติ. โส ตถาคเตน วา ตถาคตสาวเกน วา ฌายินา สมาปตฺติกุสเลน ปรจิตฺตกุสเลน ปรจิตฺตปริยายกุสเลน สมนุยุญฺชิยมาโน สมนุคฺคาหิยมาโน สมนุภาสิยมาโน อิริณํ อาปชฺชติ, วิจินํ อาปชฺชติ, อนยํ อาปชฺชติ, พฺยสนํ อาปชฺชติ, อนยพฺยสนํ อาปชฺชติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ฌายี สมาปตฺ-

ติกุสโล ปรจิต์ตกุสโล ปรจิต์ตปริยายกุสโล เอวํ เจตสา เจโต ปริจ์จ มนสิกโรติ "กึ นุ โข อยมายัส์มา กัต์ถี โหติ วิกัต์ถี อธิคเมสุ "อหํ ปฐมํ ฌานํ สมาปัช์ชามิปิ วุฏ์ฐหามิปิ, ฯ เป ฯ อหํ สัญ์ญาเวทยิตนิโรธํ สมาปัช์ชามิปิ วุฏ์ฐหามิปีติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ฌายี สมาปัต์ติกุสโล ปรจิต์ตกุสโล ปรจิต์ตปริยายกุสโล เอวํ เจตสา เจโต ปริจ์จ ปชานาติ "ทีฆรัต์ตํ โข อยมายัส์มา ขัณ์ฑการี ฉิท์ทการี สพลการี กัม์มาสการี น สตตการี น สตตวุต์ตี สีเลสุ ทุส์สีโล อยมายัส์มา, ทุส์สีล์ยํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. อัส์สัท์โธ โข ปน อยมายัส์มา อนาจาโร, อัส์สัท์ธิยํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. อัป์ปัส์สุโต โข ปน อยมายัส์มา อนาจาโร, อัป์ปสัจ์จํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. ทุพ์พัจ์โจ โข ปน อยมายัส์มา อนาจาโร, โทวจัส์สตา โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. ปาปมิต์โต โข ปน อยมายัส์มา, ปาปมิต์ตตา โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. กุสีโต โข ปน อยมายัส์มา, โกสัช์ชํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. มุฏ์ฐัส์สติ โข ปน อยมายัส์มา, มุฏ์ฐสัจ์จํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. กุหโก โข ปน อยมายัส์มา, กุหนา โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. ทุพ์ภโร โข ปน อยมายัส์มา, ทุพ์ภรตา โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. ทุป์ปัญ์โญ โข ปน อยมายัส์มา, ทุป์ปัญ์ญตา โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. เสย์ยถาปิ อาวุโส สหายโก สหายกํ เอวํ วเทย์ย

"ยทา เต สมฺม ธเนน ธนกรณียํ อสฺส; ปเวเทยฺยาสิ มํ ธนํ ทสฺสามิ เต ธนนฺติ. โส กิสฺมิญฺจิเทว ธนกรณีเย สมุปฺปนฺเน, สหายโก สหายกํ เอวํ วเทยฺย "อตฺโถ เม สมฺม ธเนน, เทหิ เม ธนนฺติ. โส เอวํ วเทยฺย "เตนหิ สมฺม อิธ ขณาหีติ. โส ตตฺร ขณนฺโต นาธิคจฺเฉยฺย. โส เอวํ วเทยฺย "อลิกํ มํ สมฺม อวจ, ตุจฺฉกํ มํ สมฺม อวจ "อิธ ขณาหีติ. โส เอวํ วเทยฺย "นาหนฺตํ สมฺม อลิกํ อวจํ, ตุจฺฉกํ อวจํ, เตนหิ สมฺม อิธ ขณาหีติ. โส ตตฺรปิ ขณนฺโต นาธิคจฺเฉยฺย. โส เอวํ วเทยฺย "อลิกํ มํ สมฺม อวจ, ตุจฺฉกํ มํ สมฺม อวจ "อิธ ขณาหีติ. โส เอวํ วเทยฺย "นาหนฺตํ สมฺม อลิกํ อวจ, ตุจฺฉกํ อวจ, เตนหิ สมฺม อิธ ขณาหีติ. โส ตตฺรปิ ขณนฺโต นาธิคจฺเฉยฺย. โส เอวํ วเทยฺย "อลิกํ มํ สมฺม อวจ, ตุจฺฉกํ มํ สมฺม อวจ "อิธ ขณาหีติ. โส เอวํ วเทยฺย "นาหนฺตํ สมฺม อลิกํ อวจํ, ตุจฺฉกํ อวจํ, อปิจ อหเมว อุมฺมาทํ ปาปุณึ เจตโส วิปริยายนฺติ; เอวเมว โข อาวุโส ภิกฺขุ ยโต ยโต โหติ วิกตฺถี อธิคเมสุ "อหํ ปฐมํ ฌานํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ ทุติยํ ฌานํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ ตติยํ ฌานํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ จตุตฺถํ ฌานํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ อากาสานญฺจายตนํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ วิญฺญาณญฺจายตนํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ อากิญฺจญฺญายตนํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปิ, อหํ สญฺญาเวทยิตนิโรธํ สมาปชฺชามิปิ วุฏฺฐหามิปีติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ฌายี สมาปตฺติกุสโล ปรจิตฺตกุสโล ปรจิตฺตปริยายกุสโล สมนุยุญฺชติ สมนุคาหติ สมนุภาสติ. โส ตถาคเตน วา

ตถาคตสาวเกน วา ญาณินา สมาปัต์ติกุสเลน ปรจิต์ตกุสเลน ปรจิต์ตปริยายกุสเลน สมนุยุญ์ชิยมาโน สมนุค์คาหิยมาโน สมนุภาสิยมาโน อิรณํ อาปัช์ชติ, วิจินํ อาปัช์ชติ, อนยํ อาปัช์ชติ, พ๎ยสนํ อาปัช์ชติ, อนยพ๎ยสนํ อาปัช์ชติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ญาณี สมาปัต์ติกุสโล ปรจิต์ตกุสโล ปรจิต์ตปริยายกุสโล เอวํ เจตสา เจโต ปริจ์จ มนสิกโรติ "กึ นุ โข อยมายัส๎มา กัต์ถี วิกัต์ถี อธิคเมสุ "อหํ ปฐมํ ฌานํ สมาปัช์ชามิปิ วุฏ์ฐหามิปิ, ฯเปฯ อหํ สัญ์ญาเวทยิตนิโรธํ สมาปัช์ชามิปิ วุฏ์ฐหามิปิ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ญาณี สมาปัต์ติกุสโล ปรจิต์ตกุสโล ปรจิต์ตปริยายกุสโล เอวํ เจตสา เจโต ปริจ์จ ปชานาติ "ทีฆรัต์ตํ โข อยมายัส๎มา ขัณ์ฑการี ฉิท์ทการี สพลการี กัม์มาสการี น สตตการี น สตตวุต์ตี สีเลสุ ทุส์สีโล อยมายัส๎มา. ทุส์สีล๎ยํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. อัส์สัท์โธ โข ปน อยมายัส๎มา, อัส์สัท์ธิยํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. อัป์ปัส์สุโต โข ปน อยมายัส๎มา อนาจาโร, อัป์ปสัจ์จํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. ทุพ์พัจ์โจ โข ปน อยมายัส๎มา, โทวจัส์สตา โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. ปาปมิต์โต โข ปน อยมายัส๎มา, ปาปมิต์ตตา โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. กุสีโต โข ปน อยมายัส๎มา, โกสัช์ชํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. มุฏ์ฐัส์สติ โข ปน อยมายัส๎มา, มุฏ์ฐสัจ์จํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. กุหโก โข ปน อยมายัส๎มา, กุหนา โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ. ทุพ์ภโร โข ปน อยมายัส๎มา,

ทุพฺภรตา โข ปน ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปริหานเมตํ. ทุปฺปญฺโญ โข ปน อยมายสฺมา, ทุปฺปญฺญตา โข ปน ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปริหานเมตํ. โส วตาวุโส ภิกฺขุ อิเม ทส ธมฺเม อปฺปหาย อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วตาวุโส ภิกฺขุ อิเม ทส ธมฺเม ปหาย อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชตีติ.

๘๖ เอกํ สมยํ อายสฺมา มหากสฺสโป ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. ตตฺร โข อายสฺมา มหากสฺสโป ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อาวุโส ภิกฺขโวติ. "อาวุโสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต มหากสฺสปสฺส ปจฺจสฺโสสุํ. อายสฺมา มหากสฺสโป เอตทโวจ "อิธาวุโส ภิกฺขุ อญฺญํ พฺยากโรติ "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานามีติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ฌายี สมาปตฺติกุสโล ปรจิตฺตกุสโล ปรจิตฺตปริยายกุสโล สมนุยุญฺชติ สมนุคฺคาหติ สมนุภาสติ. โส ตถาคเตน วา ตถาคตสาวเกน วา ฌายินา สมาปตฺติกุสเลน ปรจิตฺตกุสเลน ปรจิตฺตปริยายกุสเลน สมนุยุญฺชิยมาโน สมนุคฺคาหิยมาโน สมนุภาสิยมาโน อิรณํ อาปชฺชติ, วิจินํ อาปชฺชติ, อนยํ อาปชฺชติ, พฺยสนํ อาปชฺชติ, อนยพฺยสนํ อาปชฺชติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ฌายี สมาปตฺติกุสโล ปรจิตฺตกุสโล ปรจิตฺตปริยายกุสโล เอวํ เจตสา เจโต ปริจฺจ มนสิกโรติ "กึ นุ โข อยมายสฺมา อญฺญํ พฺยากโรติ "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานามีติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ฌายี สมาปตฺติกุสโล ปรจิตฺตกุสโล ปรจิตฺตปริยายกุสโล เอวํ เจตสา เจโต

ปริจ์จ ปชานาติ "อธิมานิโก โข ปน อยมายัส์มา อธิมานสัจ์โจ อัป์ปัต์เต ปัต์ตสัญ์ญี อกเต กตสัญ์ญี อนธิคเต อธิคตสัญ์ญี อธิมาเนน อัญ์ญํ พ์ยากโรติ "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ ปชานามีติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ฌายี สมาปัต์ติกุสโล ปรจิต์ตกุสโล ปรจิต์ตปริยายกุสโล เอวํเจตสา เจโต ปริจ์จ มนสิกโรติ กึ นุ โข อยมายัส์มา นิส์สาย อธิมานิโก อธิมานสัจ์โจ อัป์ปัต์เต ปัต์ตสัญ์ญี อกเต กตสัญ์ญี อนธิคเต อธิคตสัญ์ญี อธิมาเนน อัญ์ญํ พ์ยากโรติ "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ ปชานามีติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ฌายี สมาปัต์ติกุสโล ปรจิต์ตกุสโล ปรจิต์ตปริยายกุสโล เอวํ เจตสา เจโต ปริจ์จ ปชานาติ "พหุส์สุโต โข ปน อยมายัส์มา สุตธโร สุตสัน์นิจโย, เย เต ธัม์มา อาทิกัล์ยาณา มัช์เฌกัล์ยาณา ปริโยสานกัล์ยาณา สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ อภิวทัน์ติ, ตถารูปาส์ส ธัม์มา พหุส์สุตา ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปก์ขิตา ทิฏ์ฐิยา สุป์ปฏิวิท์ธา, ตัส์มา อยมายัส์มา อธิมานิโก อธิมานสัจ์โจ อัป์ปัต์เต ปัต์ตสัญ์ญี อกเต กตสัญ์ญี อนธิคเต อธิคตสัญ์ญี อธิมาเนน อัญ์ญํ พ์ยากโรติ "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ ปชานามีติ. ตเมนํ ตถาคโต วา ตถาคตสาวโก วา ฌายี สมาปัต์ติกุสโล ปรจิต์ตกุสโล ปรจิต์ตปริยายกุสโล เอวํ เจตสา เจโต ปริจ์จ ปชานาติ "อภิช์ฌาลุ โข ปน อยมายัส์มา อภิช์ฌาปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, อภิช์ฌาปริยุฏ์ฐานํ โข ปน ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย ปริหานเมตํ.

พฺยาปนฺโน โข ปน อยมายสฺมา พฺยาปาทปริยุฏฺฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, พฺยาปาทปริยุฏฺฐานํ โข ปน ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปริหานเมตํ. ถีนมิทฺธี โข ปน อยมายสฺมา ถีนมิทฺธปริยุฏฺฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, ถีนมิทฺธปริยุฏฺฐานํ โข ปน ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปริหานเมตํ. อุทฺธโต โข ปน อยมายสฺมา อุทฺธจฺจปริยุฏฺฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, อุทฺธจฺจปริยุฏฺฐานํ โข ปน ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปริหานเมตํ. เวจิกิจฺโฉ โข ปน อยมายสฺมา วิจิกิจฺฉาปริยุฏฺฐิเตน เจตสา พหุลํ วิหรติ, วิจิกิจฺฉาปริยุฏฺฐานํ โข ปน ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปริหานเมตํ. กมฺมาราโม โข ปน อยมายสฺมา กมฺมรโต กมฺมารามตํ อนุยุตฺโต กมฺมารามตา โข ปน ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปริหานเมตํ. ภสฺสาราโม โข ปน อยมายสฺมา ภสฺสรโต ภสฺสารามตํ อนุยุตฺโต ภสฺสารามตา โข ปน ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปริหานเมตํ. นิทฺทาราโม โข ปน อยมายสฺมา นิทฺทารโต นิทฺทารามตํ อนุยุตฺโต, นิทฺทารามตา โข ปน ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปริหานเมตํ. สงฺคณิการาโม โข ปน อยมายสฺมา สงฺคณิการโต สงฺคณิการามตํ อนุยุตฺโต, สงฺคณิการามตา โข ปน ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปริหานเมตํ. มุฏฺฐสฺสติ โข ปน อยมายสฺมา อุตฺตริกรณีเย โอรมตฺตเกน วิเสสาธิคเมน อนฺตราโวสานํ อาปนฺโน, อนฺตราโวสานคมนํ โข ปน ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย ปริหานเมตํ. โส วตาวุโส ภิกฺขุ อิเม ทส ธมฺเม อปฺปหาย อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ. โส วตาวุโส ภิกฺขุ อิเม ทส ธมฺเม ปหาย อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชตีติ.

๘๗ ตัตร โข ภควา กาฬกภิกขุํ อารัพภ ภิกขู อามันเตสิ "ภิกขโวติ. "ภทันเตติ เต ภิกขู ภควโต ปัจจัสโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "อิธ ภิกขเว ภิกขุ อธิกรณิโก โหติ อธิกรณสมถัสส น วัณณวาที: ยัมปิ ภิกขเว ภิกขุ อธิกรณิโก โหติ อธิกรณสมถัสส น วัณณวาที: อยัมปิ ธัมโม น ปิยตาย น ครุตาย น ภาวนาย น สามัญญาย น เอกีภาวาย สังวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ น สิกขากาโม โหติ สิกขาสมาทานัสส น วัณณวาที: ยัมปิ ภิกขเว ภิกขุ น สิกขากาโม โหติ สิกขาสมาทานัสส น วัณณวาที: อยัมปิ ธัมโม น ปิยตาย น ครุตาย น ภาวนาย น สามัญญาย น เอกีภาวาย สังวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ ปาปิจโฉ โหติ อิจฉาวินยัสส น วัณณวาที: ยัมปิ ภิกขเว ภิกขุ ปาปิจโฉ โหติ อิจฉาวินยัสส น วัณณวาที: อยัมปิ ธัมโม น ปิยตาย น ครุตาย น ภาวนาย น สามัญญาย น เอกีภาวาย สังวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ โกธโน โหติ โกธวินยัสส น วัณณวาที: ยัมปิ ภิกขเว ภิกขุ โกธโน โหติ โกธวินยัสส น วัณณวาที: อยัมปิ ธัมโม น ปิยตาย น ครุตาย น ภาวนาย น สามัญญาย น เอกีภาวาย สังวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ มักขี โหติ มักขวินยัสส น วัณณวาที: ยัมปิ ภิกขเว ภิกขุ มักขี โหติ มักขวินยัสส น วัณณวาที: อยัมปิ ธัมโม น ปิยตาย น ครุตาย น ภาวนาย น สามัญญาย น เอกีภาวาย สังวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ สโฐ โหติ สาเฐยยวินยัสส น วัณณวาที: ยัมปิ ภิกขเว ภิกขุ สโฐ โหติ สาเฐยยวินยัสส น วัณณวาที: อยัมปิ ธัมโม น ปิยตาย น ครุตาย น ภาวนาย น สามัญญาย น เอกีภาวาย สังวัตตติ. ปุน จปรํ ภิกขเว ภิกขุ มายาวี โหติ

มายาวินยัส์ส น วัณ์ณวาที: ยัม์ปิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ มายาวี โหติ มายาวินยัส์ส น วัณ์ณวาที: อยัม์ปิ ธัม์โม น ปิยตาย น ครุตาย น ภาวนาย น สามัญ์ญาย น เอกีภาวาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ธัม์มานํ น นิสามกชาติโก โหติ ธัม์มนิสัน์ติยา น วัณ์ณวาที: ยัม์ปิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ธัม์มานํ น นิสามกชาติโก โหติ ธัม์มนิสัน์ติยา น วัณ์ณวาที: อยัม์ปิ ธัม์โม น ปิยตาย น ครุตาย น ภาวนาย น สามัญ์ญาย น เอกีภาวาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น ปฏิสัล์ลาโน โหติ ปฏิสัล์ลานัส์ส น วัณ์ณวาที: ยัม์ปิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น ปฏิสัล์ลาโน โหติ ปฏิสัล์ลานัส์ส น วัณ์ณวาที: อยัม์ปิ ธัม์โม น ปิยตาย น ครุตาย น ภาวนาย น สามัญ์ญาย น เอกีภาวาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ น ปฏิสัน์ถารโก โหติ ปฏิสัน์ถารกัส์ส น วัณ์ณวาที: ยัม์ปิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สพ์รห์มจารีนํ น ปฏิสัน์ถารโก โหติ ปฏิสัน์ถารกัส์ส น วัณ์ณวาที: อยัม์ปิ ธัม์โม น ปิยตาย น ครุตาย น ภาวนาย น สามัญ์ญาย น เอกีภาวาย สํวัต์ตติ. เอวรูปัส์ส ภิก์ขเว ภิก์ขุโน กิญ์จาปิ เอวํ อิจ์ฉา อุป์ปัช์เชย์ย "อโห วต มํ สพ์รห์มจารี สัก์กเรย์ยุํ ครุกเรย์ยุํ มาเนย์ยุํ ปูเชย์ยุน์ติ. อถโข นํ สพ์รห์มจารี เนว สัก์กโรน์ติ น ครุกโรน์ติ น มาเนน์ติ น ปูเชน์ติ. ตํ กิส์ส เหตุ? ตถาหิส์ส ภิก์ขเว วิญ์ญู สพ์รห์มจารี เต ปาปเก อกุสเล ธัม์เม อัป์ปหีเน สมนุปัส์สัน์ติ. เสย์ยถาปิ ภิก์ขเว อัส์สมุฬ์หกัส์ส กิญ์จาปิ เอวํ อิจ์ฉา อุป์ปัช์เชย์ย "อโห วต มํ มนุส์สา อาชานียัฏ์ฐาเน จ ฐเปย์ยุํ, อาชานียโภชนัญ์จ โภเชย์ยุํ, อาชานียปริมัช์ชนัญ์จ ปริมัช์เชย์ยุน์ติ. อถโข ตํ มนุส์สา น เจว อาชานียัฏ์ฐาเน ฐเปน์ติ, น จ

อาชานียโภชนํ โภเชน์ติ, น จ อาชานียปริมัช์ชนํ ปริมัช์ชัน์ติ. ตํ กิส์ส เหตุ? ตถาหิส์ส ภิก์ขเว วิญ์ญู มนุส์สา ตานิ สาเจย์ยานิ กูเฏย์ยานิ ชิม์เหย์ยานิ วังเกย์ยานิ อัป์ปหีนานิ สมนุปัส์สัน์ติ. เอวเมว โข ภิก์ขเว เอวรูปัส์ส ภิก์ขุโน กิญ์จาปิ เอวํ อิจ์ฉา อุป์ปัช์เชย์ย "อโห วต มํ สพ์รห์มจารี สัก์กเรย์ยุํ ครุกเรย์ยุํ มาเนย์ยุํ ปูเชย์ยุน์ติ. อถโข นํ สพ์รห์มจารี เนว สัก์กโรน์ติ น ครุกโรน์ติ น มาเนน์ติ น ปูเชน์ติ. ตํ กิส์ส เหตุ? ตถา หิส์ส ภิก์ขเว วิญ์ญู สพ์รห์มจารี เต ปาปเก อกุสเล ธัม์เม อัป์ปหีเน สมนุปัส์สัน์ติ. อิธ ปน ภิก์ขเว ภิก์ขุ น อธิกรณิโก โหติ อธิกรณสมถัส์ส วัณ์ณวาที. ยัม์ปิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น อธิกรณิโก โหติ อธิกรณสมถัส์ส วัณ์ณวาที อยัม์ปิ ธัม์โม ปิยตาย ครุตาย ภาวนาย สามัญ์ญาย เอกีภาวาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สิก์ขากาโม โหติ สิก์ขาสมาทานัส์ส วัณ์ณวาที. ยัม์ปิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สิก์ขากาโม โหติ สิก์ขาสมาทานัส์ส วัณ์ณวาที อยัม์ปิ ธัม์โม ปิยตาย ครุตาย ภาวนาย สามัญ์ญาย เอกีภาวาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัป์ปิจ์โฉ โหติ อิจ์ฉาวินยัส์ส วัณ์ณวาที. ยัม์ปิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัป์ปิจ์โฉ โหติ อิจ์ฉาวินยัส์ส วัณ์ณวาที อยัม์ปิ ธัม์โม ฯเปฯ เอกีภาวาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัก์โกธโน โหติ โกธวินยัส์ส วัณ์ณวาที. ยัม์ปิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัก์โกธโน โหติ โกธวินยัส์ส วัณ์ณวาที อยัม์ปิ ธัม์โม ฯเปฯ เอกีภาวาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อมัก์ขี โหติ มัก์ขวินยัส์ส วัณ์ณวาที. ยัม์ปิ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อมัก์ขี โหติ มัก์ขวินยัส์ส วัณ์ณวาที อยัม์ปิ ธัม์โม ฯเปฯ เอกีภาวาย สํวัต์ตติ. ปุน จปรํ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อสโฐ โหติ สาเฐย์ยวินยัส์ส

วณฺณวาที: ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อลโจ โหติ ลาเจยฺยวินยสฺส วณฺณวาที: อยมฺปิ ธมฺโม ฯ เปฯ เอกีภาวาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อมายาวี โหติ มายาวินยสฺส วณฺณวาที: ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อมายาวี โหติ มายาวินยสฺส วณฺณวาที: อยมฺปิ ธมฺโม ฯ เปฯ เอกีภาวาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมานํ นิสามกชาติโก โหติ ธมฺมนิสนฺติยา วณฺณวาที: ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมานํ นิสามกชาติโก โหติ ธมฺมนิสนฺติยา วณฺณวาที: อยมฺปิ ธมฺโม ฯ เปฯ เอกีภาวาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปฏิสลฺลาโน โหติ ปฏิสลฺลานสฺส วณฺณวาที: ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปฏิสลฺลาโน โหติ ปฏิสลฺลานสฺส วณฺณวาที: อยมฺปิ ธมฺโม ฯ เปฯ เอกีภาวาย สํวตฺตติ. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีนํ ปฏิสนฺถารโก โหติ ปฏิสนฺถารกสฺส วณฺณวาที: ยมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีนํ ปฏิสนฺถารโก โหติ, ปฏิสนฺถารกสฺส วณฺณวาที: อยมฺปิ ธมฺโม ปิยตาย ครุตาย ภาวนาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ. เอวรูปสฺส ภิกฺขเว ภิกฺขุโน กิญฺจาปิ น เอวํ อิจฺฉา อุปฺปชฺเชยฺย "อโห วต มํ สพฺรหฺมจารี สกฺกเรยฺยุํ ครุกเรยฺยุํ มาเนยฺยุํ ปูเชยฺยุนฺติ. อถโข นํ สพฺรหฺมจารี สกฺกโรนฺติ ครุกโรนฺติ มาเนนฺติ ปูเชนฺติ. ตํ กิสฺส เหตุ? ตถาหิสฺส ภิกฺขเว วิญฺญู สพฺรหฺมจารี เต ปาปเก อกุสเล ธมฺเม ปหีเน สมนุปสฺสนฺติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ภทฺทสฺส อสฺสาชานียสฺส กิญฺจาปิ น เอวํ อิจฺฉา อุปฺปชฺเชยฺย "อโห วต มํ มนุสฺสา อาชานียฏฺฐาเน จ ฐเปยฺยุํ, อาชานียโภชนญฺจ โภเชยฺยุํ, อาชานียปริมชฺชนญฺจ ปริมชฺเชยฺยุนฺติ. อถโข นํ มนุสฺสา อาชานียฏฺฐาเน จ ฐเปนฺติ, อาชานียโภชนญฺจ โภเชนฺติ, อาชานียปริมชฺชนญฺจ ปริมชฺชนฺติ. ตํ

กิส์ส เหตุ? ตถาหิส์ส ภิก์ขเว วิญ์ญู มนุส์สา ตานิ สาเชย์ยานิ กุเฏย์ยานิ ชิเม๎หย์ยานิ วังเกย์ยานิ ปหีนานิ สมนุปัส์สัน์ติ; เอวเมว โข ภิก์ขเว เอวรูปัส์ส ภิก์ขุโน กิญ์จาปิ น เอวํ อิจ์ฉา อุปัป์ชเชย์ย "อโห วต มํ สพ๎รห๎มจารี สัก์กเรย์ยุํ ครุกเรย์ยุํ มาเนย์ยุํ ปูเชย์ยุน์ติ. อถโข นํ สพ๎รห๎มจารี สัก์กโรน์ติ ครุกโรน์ติ มาเนน์ติ ปูเชน์ติ. ตํ กิส์ส เหตุ? ตถาหิส์ส ภิก์ขเว วิญ์ญู สพ๎รห๎มจารี เต ปาปเก อกุสเล ธัม์เม ปหีเน สมนุปัส์สัน์ตีติ.

๘๘ โยโส ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัก์โกสกปริภาสโก อริยุปวาที สพ๎รห๎มจารีนํ, อัฏ์ฐานเมตํ อนวกาโส, ยํ โส ทสัน์นํ พ๎ยสนานํ อัญ์ญตรัญ์ญตรํ พ๎ยสนํ น นิคัจ์เฉย์ย. กตเมสํ ทสัน์นํ? อนธิคตํ นาธิคัจ์ฉติ, อธิคตา ปริหายติ, สัท์ธัม์มัส์ส น โวทายน์ติ, สัท์ธัม์เมสุ วา อธิมานิโก โหติ, อนภิรโต วา พ๎รห๎มจริยํ จรติ, อัญ์ญตรํ วา สํกิลิฏ์ฐํ อาปัต์ตึ อาปัช์ชติ, คาฬ๎หํ วา โรคาตกํ ผุสติ, อุม์มาทํ วา ปาปุณาติ จิต์ตัก์เขปํ, สัม์มูฬ๎โห กาลํ กโรติ, กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์ชติ. โย โส ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัก์โกสกปริภาสโก อริยุปวาที สพ๎รห๎มจารีนํ. อัฏ์ฐานเมตํ อนวกาโส, ยํ โส อิเมสํ ทสัน์นํ พ๎ยสนานํ อัญ์ญตรัญ์ญตรํ พ๎ยสนํ น นิคัจ์เฉย์ยาติ.

๘๙ อถโข โกกาลิโก ภิก์ขุ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต๎วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โกกาลิโก ภิก์ขุ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ปาปิจ์ฉา ภัน์เต สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานา ปาปิกานํ อิจ์ฉานํ วสํคตาติ. "มา เหวํ โกกาลิก, มาเหวํ โกกาลิก, ปสาเทหิ โกกาลิก สาริปุต์ตโมค์คัล์ลาเนสุ จิต์ตํ, เปสลา สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานาติ. ทุติยัม์ปิ โข

โกกาลิโก ภิก์ขุ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "กิญ์จาปิ เม ภัน์เต ภควา สัท์ธายิโก ปัจ์จยิโก, อถโข ปาปิจ์ฉาว สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานา ปาปิกานํ อิจ์ฉานํ วสํคตาติ. "มา เหวํ โกกาลิก, มา เหวํ โกกาลิก, ปสาเทหิ โกกาลิก สาริปุต์ตโมค์คัล์ลาเนสุ จิต์ตํ, เปสลา สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานาติ. ตติยัม์ปิ โข โกกาลิโก ภิก์ขุ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "กิญ์จาปิ โข เม ภัน์เต ภควา สัท์ธายิโก ปัจ์จยิโก, อถโข ปาปิจ์ฉาว สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานา ปาปกานํ อิจ์ฉานํ วสํคตาติ. มา เหวํ โกกาลิก, มา เหวํ โกกาลิก, ปสาเทหิ โกกาลิก สาริปุต์ตโมค์คัล์ลาเนสุ จิต์ตํ, เปสลา สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานาติ. อถโข โกลาลิโก ภิก์ขุ อุฏ์ฐายาสนา ภควัน์ตํ อภิวาเทต๎วา ปทัก์ขิณํ กัต๎วา ปัก์กามิ. อจิรปัก์กัน์ตัส์ส จ โกกาลิกัส์ส ภิก์ขุโน สาสปมัต์ตีหิ ปิฬกาหิ สัพ์โพ กาโย ผุฏ์โฐ อโหสิ. สาสปมัต์ติโย หุต๎วา มุค์คมัต์ติโย อเหสุํ, มุค์คมัต์ติโย หุต๎วา กาฬายมัต์ติโย อเหสุํ, กาฬายมัต์ติโย หุต๎วา โกลัฏ์ฐิมัต์ติโย อเหสุํ, โกลัฏ์ฐิมัต์ติโย หุต๎วา โกลมัต์ติโย อเหสุํ. โกลมัต์ติโย หุต๎วา อามลกมัต์ติโย อเหสุํ, อามลกมัต์ติโย หุต๎วา เวลุวสลาฏุกมัต์ติโย อเหสุํ. เวลุวสลาฏุกมัต์ติโย หุต๎วา วิล์ลมัต์ติโย อเหสุํ, วิล์ลมัต์ติโย หุต๎วา ปภิช์ชึสุ. ปุพ์พัญ์จ โลหิตัญ์จ ปัค์ฆรึสุ. ส๎วาส์สุ กัท์ทลิปัต์เตสุ เสติ มัจ์โฉว วิสกลิกโต. อถโข ตุทิปัจ์เจกพ๎รห๎มา, เยน โกกาลิโก ภิก์ขุ, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา เวหาเส ฐัต๎วา โกกาลิกํ ภิก์ขุํ เอตทโวจ "ปสาเทหิ โกกาลิก สาริปุต์ตโมค์คัล์ลาเนสุ จิต์ตํ, เปสลา สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานาติ. โกสิ ต๎วํ อาวุโสติ. "อหํ ตุทิปัจ์เจกพ๎รห๎มาติ. "นนุ ต๎วํ อาวุโส ภควตา อนาคามี พ๎ยากโต, อถ กิญ์จรหิ อิธาคโต, ปัส์ส ยาวัญ์จ เต อิทํ อปรัท์ธัน์ติ. อถโข

ตุติยัจเจกพร์หมา โกกาลิกํ ภิกขุํ คาถาย อัช์ฌภาสิ

ปุริสัสส หิ ชาตัสส กุธารี ชายเต มุเข,
ยาย ฉินทติ อัตตานํ พาโล ทุพภาสิตํ ภณํ.
โย นินทิยํ ปสํสติ ตํ วา นินทติ โย ปสํสิโย,
วิจินาติ มุเขน โส กลึ กลินา เตน สุขํ น วินทติ.
อัปปมัตโต อยํ กลิ
โย อักเขสุ ธนปราชโย
(สัพพัสสาปิ สหาปิ อัตตนา)
อยเมว มหัตตโร กลิ
โย สุคเตสุ มนํ ปโทสเย.
สตํ สหัสสานํ นิรัพพุทานํ
ฉัตตึส จ ปัญจ จ อัพพุทานิ
ยมริยครหี นิรยํ อุเปติ
วาจํ มนัญจ ปณิธาย ปาปกันติ.

อถโข โกกาลิโก ภิกขุ เตเนวาพาเธน กาลมกาสิ. กาลกโต จ โกกาลิโก ภิกขุ ปทุมนิรยํ อุปปัชชติ สาริปุตตโมค์คัลลาเนสุ จิตตํ อาฆาเฏตวา. อถโข พรหมา สหัมปติ อภิกกันตาย รัตติยา อภิกกันตวัณโณ เกวลกัปปํ เชตวนํ โอภาเสตวา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ อัฏฐาสิ; เอกมันตํ ฐิโต โข พรหมา สหัมปติ ภควันตํ เอตทโวจ "โกกาลิโก ภันเต ภิกขุ กาลกโต, กาลกโต จ ภันเต โกกาลิโก ภิกขุ ปทุมนิรยํ อุปปันโน สาริปุตตโมค์คัลลาเนสุ จิตตํ อาฆาเฏตวาติ. อิทมโวจ พรหมา สหัมปติ อิทํ วัตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา

ปทุมํ ขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายิ. อถโข ภควา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อิมํ ภิกฺขเว รตฺตึ พฺรหฺมา สหมฺปติ อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยนาหํ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ; เอกมนฺตํ ฐิโต โข ภิกฺขเว พฺรหฺมา สหมฺปติ มํ เอตทโวจ "โกกาลิโก ภนฺเต ภิกฺขุ กาลกโต, กาลกโต จ ภนฺเต โกกาลิโก ภิกฺขุ ปทุมนิรยํ อุปปนฺโน สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเนสุ จิตฺตํ อาฆาเฏตฺวาติ. อิทมโวจ ภิกฺขเว พฺรหฺมา สหมฺปติ อิทํ วตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

เอวํ วุตฺเต, อญฺญตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "กีวทีฆํ นุ โข ภนฺเต ปทุมนิรเย อายุปฺปมาณนฺติ. ทีฆํ โข ภิกฺขุ ปทุมนิรเย อายุปฺปมาณํ, ตํ น สุกรํ สงฺขาตุํ "เอตฺตกานิ วสฺสานีติ วา "เอตฺตกานิ วสฺสสตานีติ วา "เอตฺตกานิ วสฺสสหสฺสานีติ วา "เอตฺตกานิ วสฺสสตสหสฺสานีติ วาติ. สกฺกา ปน ภนฺเต อุปมา กาตุนฺติ? "สกฺกา ภิกฺขูติ ภควา อโวจ "เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว วีสติขาริโก โกสลโก ติลวาโห, ตโต ปุริโส วสฺสสตสหสฺสสฺส อจฺจเยน เอกเมกํ ติลํ อุทฺธเรยฺย. ขิปฺปตรํ โข โส ภิกฺขุ วีสติขาริโก โกสลโก ติลวาโห อิมินา อุปกฺกเมน ปริกฺขยํ ปริยาทานํ คจฺเฉยฺย, น เตฺวว เอโก อพฺพุโท นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ อพฺพุทา นิรยา; เอวเมโก นิรพฺพุโท นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ นิรพฺพุทา นิรยา; เอวเมโก อพพฺโพ นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ อพพฺพา นิรยา; เอวเมโก อหโห นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ อหหา นิรยา; เอวเมโก อฏฏฺโฏ นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ อฏฏฺฏา นิรยา; เอวเมโก กุมุโท นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ

วีสติ กุมุทา นิรยา; เอวเมโก โสคันธิโก นิรโย. เสยยถาปิ ภิกขุ วีสติ โสคันธิกา นิรยา; เอวเมโก อุปปโล นิรโย. เสยยถาปิ ภิกขุ อุปปลา นิรยา; เอวเมโก ปุณฑรีโก นิรโย. เสยยถาปิ ภิกขุ วีสติ ปุณฑรีกา นิรยา; เอวเมโก ปทุโม นิรโย. ปทุมํ โข ปน ภิกขุ นิรยํ โกกาลิโก ภิกขุ อุปปันโน สาริปุตต-โมคคัลลาเนสุ จิตตํ อาฆาเฏตวาติ. อิทมโวจ ภควา อิทํ วัตวาน สุคโต อถาปรํ เอตทโวจ สัตถา.

ปุริสัสส หิ ชาตัสส กุฐารี ชายเต มุเข,
ยาย ฉินทติ อัตตานํ, พาโล ทุพภาสิตํ ภณํ.
โย นินทิยํ ปสํสติ ตํ วา นินทติ โย ปสํสิโย,
วิจินาติ มุเขน โส กลึ, กลินา เตน สุขํ น วินทติ.
อัปปมัตโต อยํ กลิ, โย อักเขสุ ธนปราชโย
(สัพพัสสาปิ สหาปิ อัตตนา)
อยเมว มหัตตโร กลิ
โย สุคเตสุ มนํ ปโทสเย.
สตํ สหัสสานํ นิรัพพุทานํ
ฉัตตึส จ ปัญจ จ อัพพุทานิ
ยมริยครหี นิรยํ อุเปติ
วาจํ มนัญจ ปณิธาย ปาปกันติ.

๙๐ อถโข อายัสมา สาริปุตโต, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินนํ โข อายัสมันตํ สาริปุตตํ ภควา เอตทโวจ "กติ นุ โข สาริปุตต ขีณาสวัสส ภิกขุโน พลานิ, เยหิ พเลหิ สมันนาคโต ขีณาสโว ภิกขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ

ทส ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลานิ, เยหิ พเลหิ สมนฺนาคโต ขีณาสโว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ. กตมานิ ทส ? อิธ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน อนิจฺจโต สพฺเพ สงฺขารา ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย สุทิฏฺฐา โหนฺติ. ยมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน อนิจฺจโต สพฺเพ สงฺขารา ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย สุทิฏฺฐา โหนฺติ: อิทมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ขีณาสโว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ. ปุน จปรํ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน องฺคารกาสุปมา กามา ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย สุทิฏฺฐา โหนฺติ. ยมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน องฺคารกาสุปมา กามา ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย สุทิฏฺฐา โหนฺติ: อิทมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ขีณาสโว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ. ปุน จปรํ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน วิเวกนินฺนํ จิตฺตํ โหติ วิเวกโปณํ วิเวกปพฺภารํ วิเวกฏฺฐํ เนกฺขมฺมาภิรตํ พฺยนฺตีภูตํ สพฺพโส อาสวฏฺฐานิเยหิ ธมฺเมหิ. ยมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน วิเวกนินฺนํ จิตฺตํ โหติ วิเวกโปณํ วิเวกปพฺภารํ. วิเวกฏฺฐํ เนกฺขมฺมาภิรตํ พฺยนฺตีภูตํ สพฺพโส อาสวฏฺฐานิเยหิ ธมฺเมหิ: อิทมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ขีณาสโว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ. ปุน จปรํ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน จตฺตาโร สติปฏฺฐานา ภาวิตา โหนฺติ สุภาวิตา, ยมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน จตฺตาโร สติปฏฺฐานา ภาวิตา โหนฺติ สุภาวิตา: อิทมฺปิ ภนฺเต ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน พลํ โหติ, ยํ พลํ อาคมฺม ขีณาสโว ภิกฺขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ. ปุน จปรํ ภนฺเต

ขีณาสวัสส ภิกขุโน จัตตาโร สัมมัปปธานา ภาวิตา โหนติ สุภาวิตา... จัตตาโร อิทธิปปาทา ภาวิตา โหนติ สุภาวิตา... ปัญจินทริยานิ ปัญจ พลานิ ภาวิตานิ โหนติ สุภาวิตานิ... สัตต โพชฌังคา ภาวิตา โหนติ สุภาวิตา... อริโย อัฏฐังคิโก มัคโค ภาวิโต โหติ สุภาวิโต. ยัมปิ ภันเต ขีณาสวัสส ภิกขุโน อริโย อัฏฐังคิโก มัคโค ภาวิโต โหติ สุภาวิโต; อิทัมปิ ภันเต ขีณาสวัสส ภิกขุโน พลํ โหติ, ยํ พลํ อาคัมม ขีณาสโว ภิกขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ. อิมานิ โข ภันเต ทส ขีณาสวัสส ภิกขุโน พลานิ, เยหิ พเลหิ สมันนาคโต ขีณาสโว ภิกขุ อาสวานํ ขยํ ปฏิชานาติ "ขีณา เม อาสวาติ.

เถรวัคโค จตุตโถ.

ตัสสุททานํ

วาหุโน จานันโท จ ปุณณิโย จ พ๎ยากรณํ
กัตถี อัญญาธิกรณํ โกกาลิโก จ พลานิ จ.

๙๑ เอกํ สมยํ ภควา สาวัตถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฑิกัสส อาราเม. อถโข อนาถปิณฑิโก คหปติ เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา ภควันตํ อภิวาเทต๎วา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินนํ โข อนาถปิณฑิกํ คหปตึ ภควา เอตทโวจ "ทสยิเม คหปติ กามโภคิโน สันโต สํวิชชมานา โลกัส๎มึ. กตเม ทส? อิธ คหปติ เอกัจโจ กามโภคี อธัมเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสน; อธัมเมน โภเค ปริเยสิต๎วา สาหเสน น อัตตานํ สุเขติ ปีเณติ, น สํวิภชติ, น ปุญญานิ กโรติ. อิธ ปน คหปติ เอกัจโจ กามโภคี อธัมเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสน; อธัมเมน โภเค ปริเยสิต๎วา สาหเสน อัตตานํ สุเขติ ปีเณติ, น สํวิภชติ, น

ปุญฺญานิ กโรติ. อิธ ปน คหปติ เอกจฺโจ กามโภคี อธมฺเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสน; อธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา สาหเสน อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, สํวิภชติ, ปุญฺญานิ กโรติ. อิธ ปน คหปติ เอกจฺโจ กามโภคี ธมฺมาธมฺเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนปิ อสาหเสนปิ; ธมฺมาธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา สาหเสนปิ อสาหเสนปิ น อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, น สํวิภชติ, น ปุญฺญานิ กโรติ. อิธ ปน คหปติ เอกจฺโจ กามโภคี ธมฺมาธมฺเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนปิ อสาหเสนปิ; ธมฺมาธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา สาหเสนปิ อสาหเสนปิ อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, น สํวิภชติ, น ปุญฺญานิ กโรติ. อิธ ปน คหปติ เอกจฺโจ กามโภคี ธมฺมาธมฺเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนปิ อสาหเสนปิ; ธมฺมาธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา สาหเสนปิ อสาหเสนปิ อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, สํวิภชติ, ปุญฺญานิ กโรติ. อิธ ปน คหปติ เอกจฺโจ กามโภคี ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสน; ธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสาหเสน น อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, น สํวิภชติ, น ปุญฺญานิ กโรติ. อิธ ปน คหปติ เอกจฺโจ กามโภคี ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสน; ธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสาหเสน อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, น สํวิภชติ, น ปุญฺญานิ กโรติ. อิธ ปน คหปติ เอกจฺโจ กามโภคี ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสน; ธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสาหเสน อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, สํวิภชติ, ปุญฺญานิ กโรติ. เต จ โภเค คธิโต มุจฺฉิโต อชฺฌาปนฺโน อนาทีนวทสฺสาวี อนิสฺสรณปญฺโญ ปริภุญฺชติ. อิธ ปน คหปติ เอกจฺโจ กามโภคี ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสน; ธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสาหเสน อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, สํวิภชติ, ปุญฺญานิ กโรติ. เต จ โภเค อคธิโต

อมุจฉิโต อนัชฌาปันโน อาทีนวทัสสาวี นิสสรณปัญโญ ปริภุญชติ. ตัต๎ร คหปติ ย๎วายํ กามโภคี อธัมเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสน; อธัมเมน โภเค ปริเยสิต๎วา สาหเสน น อัตตานํ สุเขติ ปีเณติ, น สํวิภชติ, น ปุญญานิ กโรติ; อยํ คหปติ กามโภคี ตีหิ ฐาเนหิ คารโย๎ห: “อธัมเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนาติ อิมินา ปฐเมน ฐาเนน คารโย๎ห, “น อัตตานํ สุเขติ ปีเณตีติ อิมินา ทุติเยน ฐาเนน คารโย๎ห, น สํวิภชติ น ปุญญานิ กโรตีติ อิมินา ตติเยน ฐาเนน คารโย๎ห: อยํ คหปติ กามโภคี อิเมหิ ตีหิ ฐาเนหิ คารโย๎ห. ตัต๎ร คหปติ ย๎วายํ กามโภคี อธัมเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสน; อธัมเมน โภเค ปริเยสิต๎วา สาหเสน อัตตานํ สุเขติ ปีเณติ, น สํวิภชติ, น ปุญญานิ กโรติ; อยํ คหปติ กามโภคี ท๎วีหิ ฐาเนหิ คารโย๎ห, เอเกน ฐาเนน ปาสํโส. “อธัมเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนาติ อิมินา ปฐเมน ฐาเนน คารโย๎ห, “อัตตานํ สุเขติ ปีเณตีติ อิมินา เอเกน ฐาเนน ปาสํโส. “น สํวิภชติ น ปุญญานิ กโรตีติ อิมินา ทุติเยน ฐาเนน คารโย๎ห: อยํ คหปติ กามโภคี อิเมหิ ท๎วีหิ ฐาเนหิ คารโย๎ห, อิมินา เอเกน ฐาเนน ปาสํโส. ตัต๎ร คหปติ ย๎วายํ กามโภคี อธัมเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสน, อธัมเมน โภเค ปริเยสิต๎วา สาหเสน อัตตานํ สุเขติ ปีเณติ, สํวิภชติ, ปุญญานิ กโรติ; อยํ คหปติ กามโภคี เอเกน ฐาเนน คารโย๎ห, ท๎วีหิ ฐาเนหิ ปาสํโส. “อธัมเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนาติ อิมินา เอเกน ฐาเนน คารโย๎ห. “อัตตานํ สุเขติ ปีเณตีติ อิมินา ปฐเมน ฐาเนน ปาสํโส. “สํวิภชติ ปุญญานิ กโรตีติ อิมินา ทุติเยน ฐาเนน ปาสํโส: อยํ คหปติ กามโภคี อิมินา เอเกน ฐาเนน คารโย๎ห, อิเมหิ

ทฺวีหิ ฐาเนหิ ปาสํโส. ตตฺร คหปติ ยฺวายํ กามโภคี ธมฺมาธมฺเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนปิ อสาหเสนปิ; ธมฺมาธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา สาหเสนปิ อสาหเสนปิ น อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, น สํวิภชติ, น ปุญฺญานิ กโรติ; อยํ คหปติ กามโภคี เอเกน ฐาเนน ปาสํโส, ตีหิ ฐาเนหิ คารยฺโห. "ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสนาติ อิมินา เอเกน ฐาเนน ปาสํโส. "อธมฺเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนาติ อิมินา ปฐเมน ฐาเนน คารยฺโห. "น อตฺตานํ สุเขติ ปีเณตีติ อิมินา ทุติเยน ฐาเนน คารยฺโห. "น สํวิภชติ น ปุญฺญานิ กโรตีติ อิมินา ตติเยน ฐาเนน คารยฺโห: อยํ คหปติ กามโภคี อิมินา ปฐเมน ฐาเนน ปาสํโส, อิเมหิ ตีหิ ฐาเนหิ คารยฺโห. ตตฺร คหปติ ยฺวายํ กามโภคี ธมฺมาธมฺเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนปิ อสาหเสนปิ; ธมฺมาธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา สาหเสนปิ อสาหเสนปิ อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, น สํวิภชติ, น ปุญฺญานิ กโรติ; อยํ คหปติ กามโภคี ทฺวีหิ ฐาเนหิ ปาสํโส, ทฺวีหิ ฐาเนหิ คารยฺโห. "ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสนาติ อิมินา ปฐเมน ฐาเนน ปาสํโส, อธมฺเมน โภเค สาหเสนาติ อิมินา ปฐเมน ฐาเนน คารยฺโห, อตฺตานํ สุเขติ ปีเณตีติ อิมินา ทุติเยน ฐาเนน ปาสํโส. "น สํวิภชติ น ปุญฺญานิ กโรตีติ อิมินา ทุติเยน ฐาเนน คาโรยฺห. อยํ คหปติ กามโภคี อิเมหิ ทฺวีหิ ฐาเนหิ ปาสํโส, อิเมหิ ทฺวีหิ ฐาเนหิ คารยฺโห. ตตฺร คหปติ ยฺวายํ กามโภคี ธมฺมาธมฺเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนปิ อสาหเสนปิ ธมฺมาธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา สาหเสนปิ อสาหเสนปิ อตฺตานํ สุเขติ, ปีเณติ, สํวิภชติ ปุญฺญานิ กโรติ, อยํ คหปติ กามโภคี ตีหิ ฐาเนหิ ปาสํโส, เอเกน ฐาเนน คารยฺโห.

"ธัมเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสนาติ อิมินา ปฐเมน ฐาเนน ปาสํโส. "อธัมเมน โภเค ปริเยสติ สาหเสนาติ อิมินา เอเกน ฐาเนน คารยฺโห. "อัตตานํ สุเขติ ปีเณตีติ อิมินา ทุติเยน ฐาเนน ปาสํโส. "สํวิภชติ ปุญญานิ กโรตีติ อิมินา ตติเยน ฐาเนน ปาสํโส: อยํ คหปติ กามโภคี อิเมหิ ตีหิ ฐาเนหิ ปาสํโส, อิมินา เอเกน ฐาเนน คารยฺโห. ตัตร คหปติ ยฺวายํ กามโภคี ธัมเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสน, ธัมเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสาหเสน น อัตตานํ สุเขติ ปีเณติ, น สํวิภชติ, น ปุญญานิ กโรติ; อยํ คหปติ กามโภคี เอเกน ฐาเนน ปาสํโส, ทฺวีหิ ฐาเนหิ คารยฺโห. "ธัมเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสนาติ อิมินา เอเกน ฐาเนน ปาสํโส, "น อัตตานํ สุเขติ ปีเณตีติ อิมินา ปฐเมน ฐาเนน คารยฺโห, "น สํวิภชติ น ปุญญานิ กโรตีติ อิมินา ทุติเยน ฐาเนน คารยฺโห: อยํ คหปติ กามโภคี อิมินา เอเกน ฐาเนน ปาสํโส, อิเมหิ ทฺวีหิ ฐาเนหิ คารยฺโห. ตัตร คหปติ ยฺวายํ กามโภคี ธัมเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสน, ธัมเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสาหเสน อัตตานํ สุเขติ ปีเณติ, น สํวิภชติ น ปุญญานิ กโรติ; อยํ คหปติ กามโภคี ทฺวีหิ ฐาเนหิ ปาสํโส, เอเกน ฐาเนน คารยฺโห. "ธัมเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสนาติ อิมินา ปฐเมน ฐาเนน ปาสํโส, "อัตตานํ สุเขติ ปีเณตีติ อิมินา ทุติเยน ฐาเนน ปาสํโส, "น สํวิภชติ น ปุญญานิ กโรตีติ อิมินา เอเกน ฐาเนน คารยฺโห: อยํ คหปติ กามโภคี อิเมหิ ทฺวีหิ ฐาเนหิ ปาสํโส, อิมินา เอเกน ฐาเนน คารยฺโห. ตัตร คหปติ ยฺวายํ กามโภคี ธัมเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสน,

ธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสาหเสน อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, สํวิภชติ, ปุญฺญานิ กโรติ, เต จ โภเค คธิโต มุจฺฉิโต อชฺฌาปนฺโน อนาทีนวทสฺสาวี อนิสฺสรณปญฺโญ ปริภุญฺชติ; อยํ คหปติ กามโภคี ตีหิ ฐาเนหิ ปาสํโส, เอเกน ฐาเนน คารยฺโห. "ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสนาติ อิมินา ปฐเมน ฐาเนน ปาสํโส, "อตฺตานํ สุเขติ ปีเณตีติ อิมินา ทุติเยน ฐาเนน ปาสํโส, "สํวิภชติ ปุญฺญานิ กโรตีติ อิมินา ตติเยน ฐาเนน ปาสํโส, เต จ โภเค คธิโต มุจฺฉิโต อชฺฌาปนฺโน อนาทีนวทสฺสาวี อนิสฺสรณปญฺโญ ปริภุญฺชตีติ อิมินา เอเกน ฐาเนน คารยฺโห: อยํ คหปติ กามโภคี อิเมหิ ตีหิ ฐาเนหิ ปาสํโส, อิมินา เอเกน ฐาเนน คารยฺโห. ตตฺร คหปติ ยฺวายํ กามโภคี ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสน, ธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสาหเสน อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, สํวิภชติ, ปุญฺญานิ กโรติ, เต จ โภเค อคธิโต อมุจฺฉิโต อนชฺฌาปนฺโน อาทีนวทสฺสาวี นิสฺสรณปญฺโญ ปริภุญฺชติ; อยํ คหปติ กามโภคี จตูหิ ฐาเนหิ ปาสํโส. "ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสนาติ อิมินา ปฐเมน ฐาเนน ปาสํโส, "อตฺตานํ สุเขติ ปีเณตีติ อิมินา ทุติเยน ฐาเนน ปาสํโส, "สํวิภชติ ปุญฺญานิ กโรตีติ อิมินา ตติเยน ฐาเนน ปาสํโส, เต จ โภเค อคธิโต อมุจฺฉิโต อนชฺฌาปนฺโน อาทีนวทสฺสาวี นิสฺสรณปญฺโญ ปริภุญฺชตีติ อิมินา จตุตฺเถน ฐาเนน ปาสํโส: อยํ คหปติ กามโภคี อิเมหิ จตูหิ ฐาเนหิ ปาสํโส. อิเม โข คหปติ ทส กามโภคิโน สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ. อิเมสํ โข คหปติ ทสนฺนํ กามโภคีนํ ยฺวายํ กามโภคี ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสน, ธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสาหเสน อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ,

สวิภชติ ปุญฺญานิ กโรติ, เต จ โภเค อคธิโต อมุจฺฉิโต อนชฺฌาปนฺโน อาทีนวทสฺสาวี นิสฺสรณปญฺโญ ปริภุญฺชติ; อยํ อิเมสํ ทสนฺนํ กามโภคีนํ อคฺโค จ เสฏฺโฐ จ ปาโมกฺโข จ อุตฺตโม จ ปวโร จ: เสยฺยถาปิ คหปติ ควา ขีรํ ขีรมฺหา ทธิ ทธิมฺหา นวนีตํ นวนีตมฺหา สปฺปิ สปฺปิมฺหา สปฺปิมณฺโฑ ตตฺถ อคฺคมกฺขายติ; เอวเมว โข คหปติ อิเมสํ ทสนฺนํ กามโภคีนํ ยฺวายํ กามโภคี ธมฺเมน โภเค ปริเยสติ อสาหเสน, ธมฺเมน โภเค ปริเยสิตฺวา อสาหเสน อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, สํวิภชติ, ปุญฺญานิ กโรติ, เต จ โภเค อคธิโต อมุจฺฉิโต อนชฺฌาปนฺโน อาทีนวทสฺสาวี นิสฺสรณปญฺโญ ปริภุญฺชติ; อยํ อิเมสํ ทสนฺนํ กามโภคีนํ อคฺโค จ เสฏฺโฐ จ ปาโมกฺโข จ อุตฺตโม จ ปวโร จาติ.

๙๒ อถโข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ ภควา เอตทโวจ "ยโต โข คหปติ อริยสาวกสฺส ปญฺจ ภยานิ เวรานิ วูปสนฺตานิ โหนฺติ, จตูหิ โสตาปตฺติยงฺเคหิ สมนฺนาคโต โหติ, อริโย จสฺส ญาโย ปญฺญาย สุทิฏฺโฐ โหติ สุปฺปฏิวิทฺโธ. โส อากงฺขมาโน อตฺตนาว อตฺตานํ พฺยากเรยฺย "ขีณนิรโยมฺหิ ขีณติรจฺฉานโยนิ ขีณปิตฺติวิสโย ขีณาปายทุคฺคติวินิปาโต, โสตาปนฺโนหมสฺมิ อวินิปาตธมฺโม นิยโต สมฺโพธิปรายโนติ. กตมานิ ปญฺจ ภยานิ เวรานิ วูปสนฺตานิ โหนฺติ? ยํ คหปติ ปาณาติปาตี ปาณาติปาตปจฺจยา ทิฏฺฐธมฺมิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ; ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต เนว ทิฏฺฐธมฺมิกํ ภยํ เวรํ ปสวติ, น สมฺปรายิกํ ภยํ เวรํ ปสวติ,

น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ; ปาณาติปาตา ปฏิวิรตสฺส เอวนฺตํ ภยํ เวรํ วูปสนฺตํ โหติ. ยํ คหปติ อทินฺนาทายี... กาเมสุมิจฺฉาจารี... มุสาวาที... สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐายี สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานปจฺจยา ทิฏฺฐธมฺมิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ, เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ; สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรโต เนว ทิฏฺฐธมฺมิกํ ภยํ เวรํ ปสวติ, น สมฺปรายิกํ ภยํ เวรํ ปสวติ, น เจตสิกํ ทุกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏิสํเวเทติ; สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานา ปฏิวิรตสฺส เอวนฺตํ ภยํ เวรํ วูปสนฺตํ โหติ. อิมานิ ปญฺจ ภยานิ เวรานิ วูปสนฺตานิ โหนฺติ. กตเมหิ จตูหิ โสตาปตฺติยงฺเคหิ สมนฺนาคโต โหติ? อิธ คหปติ อริยสาวโก พุทฺเธ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคโต โหติ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ. ธมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคโต โหติ "สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ. สํเฆ อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคโต โหติ "สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสํโฆ, อุชุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสํโฆ, ญายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสํโฆ, สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสํโฆ, ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสยุคานิ, อฏฺฐ ปุริสปุคฺคลา, เอส ภควโต สาวกสํโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ. อริยกนฺเตหิ สีเลหิ สมนฺนาคโต โหติ อขณฺเฑหิ อจฺฉิทฺเทหิ อสพเลหิ อกมฺมาเสหิ ภุชิสฺเสหิ วิญฺญุปสตฺเถหิ อปรามฏฺเฐหิ สมาธิสํวตฺตนิเกหิ. อิเมหิ จตูหิ โสตาปตฺติยงฺเคหิ สมนฺนาคโต โหติ.

กตโม จัสส อริโย ญาโย ปัญญาย สุทิฏโฐ โหติ สุปฏิวิทโธ? อิธ คหปติ อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญจิกขติ "อิติ อิมัสมิํ สติ อิทํ โหติ, อิมัสสุปปาทา อิทํ อุปปัชชติ; อิมัสมิํ อสติ อิทํ น โหติ, อิมัสส นิโรธา อิทํ นิรุชฌติ. ยทิทํ อวิชชาปัจจยา สังขารา, สังขารปัจจยา วิญญาณํ, วิญญาณปัจจยา นามรูปํ, นามรูปปัจจยา สฬายตนํ, สฬายตนปัจจยา ผัสโส, ผัสสปัจจยา เวทนา, เวทนาปัจจยา ตัณหา, ตัณหาปัจจยา อุปาทานํ, อุปาทานปัจจยา ภโว, ภวปัจจยา ชาติ, ชาติปัจจยา ชรามรณํ โสกปริเทวทุกขโท-มนัสสุปายาสา สัมภวันติ; เอวเมตัสส เกวลัสส ทุกขักขันธัสส สมุทโย โหติ. อวิชชาย เตววะ อเสสวิราคนิโรธา สังขารนิโรโธ, สังขารนิโรธา วิญญาณนิโรโธ, วิญญาณนิโรธา นามรูปนิโรโธ, นามรูปนิโรธา สฬายตนนิโรโธ, สฬายตนนิโรธา ผัสสนิโรโธ, ผัสสนิโรธา เวทนานิโรโธ, เวทนานิโรธา ตัณหานิโรโธ, ตัณหานิโรธา อุปาทานนิโรโธ, อุปาทานนิโรธา ภวนิโรโธ, ภวนิโรธา ชาตินิโรโธ, ชาตินิโรธา ชรามรณํ โสกปริเทวทุกขโทมนัสสุปายาสา นิรุชฌันติ; เอวเมตัสส เกวลัสส ทุกขักขันธัสส นิโรโธ โหติ: อยัญจัสส อริโย ญาโย ปัญญาย สุทิฏโฐ โหติ สุปปฏิวิทโธ. ยโต โข คหปติ อริยสาวกัสส อิมานิ ปัญจ ภยานิ เวรานิ วูปสันตานิ โหติ, อิเมหิ จตูหิ โสตาปัตติยังเคหิ สมันนาคโต โหติ, อยัญจัสส อริโย ญาโย ปัญญาย สุทิฏโฐ โหติ สุปปฏิวิทโธ. โส อากังขมาโน อัตตนาว อัตตานํ พยากเรยย "ขีณนิรโยมหิ ขีณติรัจฉานโยนิ ขีณปัตติวิสโย ขีณาปายทุคคติวินิปาโต, โสตาปันโนหมัสมิ อวินิปาต-ธัมโม นิยโต สัมโพธิปรายโนติ.

๙๓ เอกํ สมยํ ภควา สาวัตถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฑิกัสส

อาราเม. อถโข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ทิวาทิวสฺส สาวตฺถิยา นิกฺขมิ ภควนฺตํ ทสฺสนาย. อถโข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส เอตทโหสิ "อกาโล โข ตาว ภควนฺตํ ทสฺสนาย, ปฏิสลฺลีโน ภควา; มโนภาวนียานมฺปิ ภิกฺขูนํ อกาโล ทสฺสนาย, ปฏิสลฺลีนา มโนภาวนียา ภิกฺขู; ยนฺนูนาหํ, เยน อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม, เตนุปสงฺกเมยฺยนฺติ. อถโข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ, เยน อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม, เตนุปสงฺกมิ. เตน โข ปน สมเยน อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา สงฺคมฺม สมาคมฺม อุนฺนาทิโน อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถนฺตา นิสินฺนา โหนฺติ. อทฺทสํสุ โข เต อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวาน อญฺญมญฺญํ สณฺฐเปสุํ "อปฺปสทฺทา โภนฺโต โหนฺตุ, มา โภนฺโต สทฺทมกตฺถ. อยํ อนาถปิณฺฑิโก คหปติ อาคจฺฉติ สมณสฺส โคตมสฺส สาวโก. ยาวตา โข ปน สมณสฺส โคตมสฺส สาวกา คิหี โอทาตวสนา สาวตฺถิยํ ปฏิวสนฺติ; อยํ เตสํ อญฺญตโร อนาถปิณฺฑิโก คหปติ; อปฺปสทฺทกามา โข ปน เต อายสฺมนฺโต อปฺปสทฺทวินีตา อปฺปสทฺทสฺส วณฺณวาทิโน, อปฺเปว นาม อปฺปสทฺทํ ปริสํ วิทิตฺวา อุปสงฺกมิตพฺพํ มญฺเญยฺยาติ. อถโข เต ปริพฺพาชกา ตุณฺหี อเหสุํ. อถโข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ, เยน เต ปริพฺพาชกา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เตหิ อญฺญติตฺถิเยหิ ปริพฺพาชเกหิ สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ เต อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา เอตทโวจุํ "วเทหิ คหปติ กึทิฏฺฐิโก สมโณ โคตโมติ. น โข อหํ ภนฺเต ภควโต สพฺพํ ทิฏฺฐึ ชานามีติ. "อิทานิ กิร

ตํ์ คหปติ น สมณัส์ส โคตมัส์ส สัพ์พํ ทิฏ์ฐึ ชานาสิ, วเทหิ คหปติ กึทิฏ์ฐิกา ภิก์ขูติ. ภิก์ขูนํปิ โข อหํ ภัน์เต น สัพ์พํ ทิฏ์ฐึ ชานามีติ. อิติ กิร ตํ์ คหปติ น สมณัส์ส โคตมัส์ส สัพ์พํ ทิฏ์ฐึ ชานาสิ, นปิ ภิก์ขูนํ สัพ์พํ ทิฏ์ฐึ ชานาสิ, วเทหิ คหปติ กึทิฏ์ฐิโกสิ ตุวัน์ติ. เอตํ โข ภัน์เต อัม์เหหิ น ทุก์กรํ พ์ยากาตุํ "ยํทิฏ์ฐิกา มยัน์ติ. อิจ์ฉ ตาว อายัส์มัน์โต ยถาสกานิ ทิฏ์ฐิคตานิ พ์ยากโรน์ตุ. ปัจ์ฉาเปตํ อัม์เหหิ น ทุก์กรํ ภวิส์สติ พ์ยากาตุํ "ยํทิฏ์ฐิกา มยัน์ติ. เอวํ วุต์เต อัญ์ญตโร ปริพ์พาชโก อนาถปิณ์ฑิกํ คหปตึ เอตทโวจ "สัส์สโต โลโก, อิทเมว สัจ์จํ; โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิโก อหํ คหปตีติ. อัญ์ญตโรปิ โข ปริพ์พาชโก อนาถปิณ์ฑิกํ คหปตึ เอตทโวจ "อัส์สัส์สโต โลโก, อิทเมว สัจ์จํ; โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิโก อหํ คหปตีติ. อัญ์ญ-ตโรปิ โข ปริพ์พาชโก อนาถปิณ์ฑิกํ คหปตึ เอตทโวจ "อัน์ตวา โลโก... อนัน์ตวา โลโก... ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ... อัญ์ญํ ชีวํ อัญ์ญํ สรีรํ... โหติ ตถาคโต ปรัม์มรณา... น โหติ ตถาคโต ปรัม์มรณา... โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรัม์มรณา... เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัม์มรณา, อิทเมว สัจ์จํ; โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิโก อหํ คหปตีติ. เอวํ วุต์เต อนาถปิณ์ฑิโก คหปติ เต ปริพ์พาชเก เอตทโวจ "ย์วายํ ภัน์เต อายัส์มา เอวมาห "สัส์สโต โลโก, อิทเมว สัจ์จํ; โมฆมัญ์ญัน์ติ เอวํทิฏ์ฐิโก อหํ คหปตีติ. อิมัส์ส อยมายัส์มโต ทิฏ์ฐิ อัต์ตโน วา อโยนิโส มนสิการเหตุ อุป์ปัน์นา ปรโฆสปัจ์จยา วา. สา โข ปเนสา ทิฏ์ฐิ ภูตา สํขตา เจตยิตา ปฏิจ์จสมุป์ปัน์นา. ยํ โข ปน กิญ์จิ ภูตํ สํขตํ เจตยิตํ ปฏิจ์จสมุป์ปัน์นํ, ตทนิจ์จํ; ยทนิจ์จํ, ตํ ทุก์ขํ; ยํ ทุก์ขํ, ตเทว โส อายัส์มา อัล์ลีโน,

ตเทว โส อายสฺมา อชฺฌุปคโต. โยปายํ ภนฺเต อายสฺมา เอวมาห "อสสฺสโต โลโก, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ เอวํทิฏฺฐิโก อหํ คหปตีติ. อิมสฺสาปิ อยมายสฺมโต ทิฏฺฐิ อตฺตโน วา อโยนิโส มนสิการเหตุ อุปฺปนฺนา ปรโฆสปจฺจยา วา. สา โข ปเนสา ทิฏฺฐิ ภูตา สํขตา เจตยิตา ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา. ยํ โข ปน กิญฺจิ ภูตํ สํขตํ เจตยิตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ, ตทนิจฺจํ; ยทนิจฺจํ, ตํ ทุกฺขํ; ยํ ทุกฺขํ, ตเทว โส อายสฺมา อลฺลีโน, ตเทว โส อายสฺมา อชฺฌุปคโต. โยปายํ ภนฺเต อายสฺมา เอวมาห "อนฺตวา โลโก... อนนฺตวา โลโก... ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ... อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรีรํ... โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา... น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา... โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา... เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ เอวํทิฏฺฐิโก อหํ คหปตีติ อิมสฺสาปิ อยมายสฺมโต ทิฏฺฐิ อตฺตโน วา อโยนิโส มนสิการเหตุ อุปฺปนฺนา ปรโฆสปจฺจยา วา. สา โข ปเนสา ทิฏฺฐิ ภูตา สํขตา เจตยิตา ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา. ยํ โข ปน กิญฺจิ ภูตํ สํขตํ เจตยิตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ, ตทนิจฺจํ; ยทนิจฺจํ, ตํ ทุกฺขํ; ยํ ทุกฺขํ, ตเทว โส อายสฺมา อลฺลีโน, ตเทว โส อายสฺมา อชฺฌุปคโตติ. เอวํ วุตฺเต เต ปริพฺพาชกา อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ เอตทโวจุํ "พฺยากตานิ โข คหปติ อมฺเหหิ สพฺเพเหว ยถาสกานิ ทิฏฺฐิคตานิ. วเทหิ คหปติ กึทิฏฺฐิโกสิ ตุวนฺติ. ยํ โข ปน ภนฺเต กิญฺจิ ภูตํ สํขตํ เจตยิตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ, ตทนิจฺจํ; ยทนิจฺจํ, ตํ ทุกฺขํ; ยํ ทุกฺขํ, ตํ "เนตํ มม เนโสหมสฺมิ น เม โส อตฺตาติ เอวํทิฏฺฐิโก โข อหํ ภนฺเตติ. ยํ โข คหปติ กิญฺจิ ภูตํ สํขตํ เจตยิตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ, ตทนิจฺจํ; ยทนิจฺจํ, ตํ ทุกฺขํ; ยํ ทุกฺขํ,

ตเทว ต๎วํ คหปติ อัล์ลีโน, ตเทว ต๎วํ คหปติ อัช์ฌุปคโตติ. ยํ โข ปน ภัน์เต กิญ์จิ ภูตํ สังขตํ เจตยิตํ ปฏิจ์จสมุป์ปัน์นํ, ตทนิจ์จํ; ยทนิจ์จํ, ตํ ทุก์ขํ; ยํ ทุก์ขํ, ตํ "เนตํ มม, เนโสหมัส๎มิ, น เมโส อัต์ตาติ; เอวเมตํ ยถาภูตํ สัม์มัป์ปัญ์ญาย สุทิฏ์ฐํ, ตัส์ส จ อุต์ตรึ นิส์สรณํ ยถาภูตํ ปชานามีติ. เอวํ วุต์เต เต ปริพ์พาชกา ตุณ๎หีภูตา มังกุภูตา ปัต์ตัก์ขัน์ธา อโธมุขา ปัช์ฌายัน์ตา อัป์ปฏิภาณา นิสีทึสุ. อถโข อนาถปิณ์ฑิโก คหปติ เต ปริพ์พาชเก ตุณ๎หีภูเต มังกุภูเต ปัต์ตัก์ขัน์เธ อโธมุเข ปัช์ฌายัน์เต อัป์ปฏิภาเณ วิทิต๎วา อุฏ์ฐายาสนา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต๎วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อนาถปิณ์ฑิโก คหปติ, ยาวตโก อโหสิ เตหิ อัญ์ญติต์ถิเยหิ ปริพ์พาชเกหิ สัท์ธึ กถาสัล์ลาโป, ตํ สัพ์พํ ภควโต อาโรเจสิ. "สาธุ สาธุ คหปติ เอวํ โข เต คหปติ โมฆปุริสา กาเลน กาลํ สหธัม์เมน สุนิค์คหิตํ นิค์คเหตัพ์พาติ. อถโข ภควา อนาถปิณ์ฑิกํ คหปตึ ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์เสสิ สมาทเปสิ สมุต์เตเชสิ สัม์ปหํเสสิ. อถโข อนาถปิณ์ฑิโก คหปติ ภควตา ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์สิโต สมาทปิโต สมุต์เตชิโต สัม์ปหํสิโต อุฏ์ฐายาสนา ภควัน์ตํ อภิวาเทต๎วา ปทัก์ขิณํ กัต๎วา ปัก์กามิ. อถโข ภควา อจิรปัก์กัน์เต อนาถปิณ์ฑิเก คหปติม๎หิ ภิก์ขู อามัน์เตสิ "โยปิ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ ทีฆรัต์ตํ อเวธธัม์โม อิมัส๎มึ ธัม์มวินเย, โสปิ เอวเมวํ อัญ์ญติต์ถิเย ปริพ์พาชเก สหธัม์เมน สุนิค์คหิตํ นิค์คเหย์ย; ยถาตํ อนาถปิณ์ฑิเกน คหปตินา นิค์คหิตาติ.

๙๔ เอกํ สมยํ ภควา จัม์ปายํ วิหรติ คัค์คราย โปก์ขรณิยา

ตีเร. อถโข วชฺชิยมาหิโต คหปติ ทิวาทิวสฺส จมฺปาย นิกฺขมิ ภควนฺตํ ทสฺสนาย. อถโข วชฺชิยมาหิตสฺส คหปติสฺส เอตทโหสิ "อกาโล โข ตาว ภควนฺตํ ทสฺสนาย, ปฏิสลฺลีโน ภควา; มโนภาวนียานํ ภิกฺขูนํ อกาโล ทสฺสนาย, ปฏิสลฺลีนา มโนภาวนียา ภิกฺขู; ยนฺนูนาหํ, เยน อญฺญติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม, เตนุปสงฺกเมยฺยนฺติ. อถโข วชฺชิยมาหิโต คหปติ, เยน อญฺญ-ติตฺถิยานํ ปริพฺพาชกานํ อาราโม, เตนุปสงฺกมิ. เตน โข ปน สมเยน อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา สงฺคมฺม สมาคมฺม อุนฺนาทิโน อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา อเนกวิหิตํ ติรจฺฉานกถํ กเถนฺตา นิสินฺนา โหนฺติ. อทฺทสํสุ โข เต อญฺญติตฺถิยา ปริพฺพาชกา วชฺชิยมาหิตํ คหปตึ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวาน อญฺญมญฺญํ สณฺฐเปสุํ "อปฺปสทฺทา โภนฺโต โหนฺตุ, มา โภนฺโต สทฺทมกตฺถ. อยํ วชฺชิยมาหิโต คหปติ อาคจฺฉติ สมณสฺส โคตมสฺส สาวโก, ยาวตา โข ปน สมณสฺส โคตมสฺส สาวกา คิหี โอทาตวสนา จมฺปายํ ปฏิวสนฺติ; อยํ เตสํ อญฺญตโร วชฺชิยมาหิโต คหปติ. อปฺปสทฺท-กามา โข ปน เต อายสฺมนฺโต อปฺปสทฺทวินีตา อปฺปสทฺทสฺส วณฺณวาทิโน. อปฺเปว นาม อปฺปสทฺทํ ปริสํ วิทิตฺวา อุปสงฺกมิตพฺพํ มญฺเญยฺยาติ. อถโข เต ปริพฺพาชกา ตุณฺหี อเหสุํ. อถโข วชฺชิยมาหิโต คหปติ, เยน ปริพฺพาชกา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เตหิ อญฺญติตฺถิเยหิ ปริพฺพาชเกหิ สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข วชฺชิยมาหิตํ คหปตึ เต ปริพฺพาชกา เอตทโวจุํ "สจฺจํ กิร คหปติ สมโณ โคตโม สพฺพํ ตปํ ครหติ, สพฺพํ ตปสฺสึ ลูขาชีวึ เอกํเสน อุปกฺโกสติ อุปวทตีติ. น โข ภนฺเต ภควา สพฺพํ ตปํ ครหติ,

นปิ สัพ์พํ ตปัส์สึ ลูขาชีวึ เอกํเสน อุปัก์โกสติ อุปวทติ. คารัย์หํ โข ภัน์เต ภควา ครหติ, ปสํสิยํ ปสํสติ; คารัย์หํ โข ปน ภัน์เต ภควา ครหัน์โต ปสํสิยํ ปสํสัน์โต วิภชวาที ภควา, น โส ภควา เอต์ถ เอกํสวาทีติ. เอวํ วุต์เต อัญ์ญตโร ปริพ์พาชโก วัช์ชิยมาหิตํ คหปตึ เอตทโวจ “อาคเมหิ ต์วํ คหปติ, ยัส์ส ต์วํ สมณัส์ส โคตมัส์ส วัณ์ณํ ภาสสิ, โส สมโณ โคตโม เวนยิโก อัป์ปัญ์ญัต์ติโกติ. เอต์ถปาหํ ภัน์เต อายัส์มัน์เต วัก์ขามิ สหธัม์เมน. “อิทํ กุสลัน์ติ ภัน์เต ภควตา ปัญ์ญัต์ตํ, “อิทํ อกุสลัน์ติ ภัน์เต ภควตา ปัญ์ญัต์ตํ. อิติ กุสลากุสลํ ภควา ปัญ์ญาปยมาโน สัป์ปัญ์ญัต์ติโก, น โส ภควา เวนยิโก อัป์ปัญ์ญัต์ติโกติ. เอวํ วุต์เต ปริพ์พาชกา ตุณ์หีภูตา มังกุภูตา ปัต์ตัก์ขัน์ธา อโธมุขา ปัช์ฌายัน์ตา อัป์ปฏิภาณา นิสีทึสุ. อถโข วัช์ชิยมาหิโต คหปติ เต ปริพ์พาชเก ตุณ์หีภูเต มังกุภูเต ปัต์ตัก์ขัน์เธ อโธมุเข ปัช์ฌายัน์เต อัป์ปฏิภาเณ วิทิต์วา อุฏ์ฐายาสนา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข วัช์ชิยมาหิโต คหปติ, ยาวตโก อโหสิ เตหิ อัญ์ญติต์ถิเยหิ ปริพ์พาชเกหิ สัท์ธึ กถาสัล์ลาโป, ตํ สัพ์พํ ภควโต อาโรเจสิ. “สาธุ สาธุ คหปติ เอวํ โข เต คหปติ โมฆปุริสา กาเลน กาลํ สหธัม์เมน สุนิค์คหิตํ นิค์คเหตัพ์พา นาหํ คหปติ สัพ์พํ ตปํ ตปิตัพ์พัน์ติ วทามิ. น ปนาหํ คหปติ สัพ์พํ ตปํ น ตปิตัพ์พัน์ติ วทามิ. นาหํ คหปติ สัพ์พํ สมาทานํ สมาทิตัพ์พัน์ติ วทามิ. น ปนาหํ คหปติ สมาทานํ น สมาทิตัพ์พัน์ติ วทามิ. นาหํ คหปติ สัพ์พํ ปธานํ ปทหิตัพ์พัน์ติ วทามิ. น ปนาหํ คหปติ สัพ์พํ ปธานํ น ปทหิตัพ์พัน์ติ วทามิ. นาหํ คหปติ

สพฺพํ ปฏินิสฺสคฺคํ ปฏินิสฺสชฺชิตพฺโพติ วทามิ. น ปนาหํ คหปติ ปฏินิสฺสคฺคํ น ปฏินิสฺสชฺชิตพฺโพติ วทามิ. นาหํ คหปติ สพฺพํ วิมุตฺตึ วิมุจฺจิตพฺพาติ วทามิ. น ปนาหํ คหปติ สพฺพํ วิมุตฺตึ น วิมุจฺจิตพฺพาติ วทามิ. ยญฺหิ คหปติ ตปํ ตปโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ; เอวรูปํ ตปํ น ตปิตพฺพนฺติ วทามิ. ยญฺจ ขฺวาสฺส คหปติ ตปํ ตปโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ; เอวรูปํ ตปํ ตปิตพฺพนฺติ วทามิ. ยญฺหิ คหปติ สมาทานํ สมาทยโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ; เอวรูปํ สมาทานํ น สมาทิตพฺพนฺติ วทามิ. ยญฺจ ขฺวาสฺส คหปติ สมาทานํ สมาทยโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ; เอวรูปํ สมาทานํ สมาทิตพฺพนฺติ วทามิ. ยญฺหิ คหปติ ปธานํ ปทหโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ; เอวรูปํ ปธานํ น ปทหิตพฺพนฺติ วทามิ. ยญฺจ ขฺวาสฺส คหปติ ปธานํ ปทหโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ; เอวรูปํ ปธานํ ปทหิตพฺพนฺติ วทามิ. ยญฺหิ คหปติ ปฏินิสฺสคฺคํ ปฏินิสฺสชฺชโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ; เอวรูโป ปฏินิสฺสคฺโค น ปฏินิสฺสชฺชิตพฺโพติ วทามิ. ยญฺจ ขฺวาสฺส คหปติ ปฏินิสฺสคฺคํ ปฏินิสฺสชฺชโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ; เอวรูโป ปฏินิสฺสคฺโค ปฏินิสฺสชฺชิตพฺโพติ วทามิ. ยญฺหิ คหปติ วิมุตฺตึ วิมุจฺจโต อกุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ, กุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ; เอวรูปา วิมุตฺติ น วิมุจฺจิตพฺพาติ วทามิ. ยญฺจ ขฺวาสฺส คหปติ วิมุตฺตึ วิมุจฺจโต อกุสลา ธมฺมา ปริหายนฺติ, กุสลา ธมฺมา อภิวฑฺฒนฺติ; เอวรูปา วิมุตฺติ วิมุจฺจิตพฺพาติ

วหามีติ. อถโข วัชชิยมาหิโต คหปติ ภควตา ธัมมิยา กถาย สันทัสสิโต สมาทปิโต สมุตเตชิโต สัมปหังสิโต อุฏฐายาสนา ภควันตํ อภิวาเทตวา ปทักขิณํ กัตวา ปักกามิ. อถโข ภควา อจิรปักกันเต วัชชิยมาหิเต คหปติมหิ ภิกขู อามันเตสิ "โยปิ โข ภิกขุ ทีฆรัตตํ อัปปรัชชักโข อิมัสมึ ธัมมวินเย, โสปิ เอวเมวํ อัญญติตถิเย ปริพพาชเก สหธัมเมน สุนิคคหิตํ นิคคเหยย; ยถาตํ วัชชิยมาหิเตน คหปตินา นิคคหิตาติ.

๙๕ อถโข อุตติโย ปริพพาชโก, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควตา สัทธึ สัมโมทิ; สัมโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินโน โข อุตติโย ปริพพาชโก ภควันตํ เอตทโวจ "กึ นุ โข โภ โคตม สัสสโต โลโก, อิทเมว สัจจํ; โมฆมัญญันติ. อพยากตํ โข เอตํ อุตติย มยา "สัสสโต โลโก, อิทเมว สัจจํ; โมฆมัญญันติ. กึ ปน โภ โคตม อัสสัสสโต โลโก, อิทเมว สัจจํ; โมฆมัญญันติ. เอตัมปิ โข อุตติย อพยากตํ มยา "อัสสัสสโต โลโก, อิทเมว สัจจํ; โมฆมัญญันติ. "กึ นุ โข โภ โคตม อันตวา โลโก… อนันตวา โลโก … ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ … อัญญํ ชีวํ อัญญํ สรีรํ … โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา … น โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา … โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา … เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา, อิทเมว สัจจํ; โมฆมัญญันติ. เอตัมปิ โข อุตติย อพยากตํ มยา "เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา, อิทเมว สัจจํ; โมฆมัญญันติ. "กึ นุ โข โภ โคตม สัสสโต โลโก, อิทเมว สัจจํ; โมฆมัญญันติ อิติ ปุฏโฐ สมาโน "อพยากตํ โข เอตํ อุตติย มยา "สัสสโต โลโก, อิทเมว สัจจํ;

โมฆมญฺญนฺติ วเทสิ. "กึ ปน โภ โคตม อสสฺสโต โลโก, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ อิติ ปุฏฺโฐ สมาโน "เอตมฺปิ โข อุตฺติย อพฺยากตํ มยา "อสสฺสโต โลโก, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ วเทสิ. "กึ นุ โข โภ โคตม อนฺตวา โลโก... อนนฺตวา โลโก ... ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ ... อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรีรํ ... โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา ... น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา ... โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา ... เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ อิติ ปุฏฺโฐ สมาโน "เอตมฺปิ โข อุตฺติย อพฺยากตํ มยา "เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ วเทสิ. อถ กิญฺจรหิ โภตา โคตเมน พฺยากตนฺติ. "อภิญฺญา โข อหํ อุตฺติย สาวกานํ ธมฺมํ เทเสมิ สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยายาติ. ยํ ปเนตํ ภวํ โคตโม อภิญฺญา สาวกานํ ธมฺมํ เทเสสิ สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย, สพฺโพ วา เตน โลโก นิยฺยาสฺสติ อุปฑฺโฒ วา ติภาโค วา เอวํ วุตฺเต ภควา ตุณฺหี อโหสิ. อถโข อายสฺมโต อานนฺทสฺส เอตทโหสิ "มาเหว โข อุตฺติโย ปริพฺพาชโก ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ ปฏิลภิ "สพฺพํ สามุกฺกํสิกํ วต เม สมโณ โคตโม ปญฺหํ ปุฏฺโฐ สํสาเทติ โน วิสฺสชฺเชติ นูน น วิสหตีติ, ตทสฺส อุตฺติยสฺส ปริพฺพาชกสฺส ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ. อถโข อายสฺมา อานนฺโท อุตฺติยํ ปริพฺพาชกํ เอตทโวจ "เตนหาวุโส อุตฺติย

อุปมันเต กริสสามิ, อุปมายมิเธกัจเจ วิญญู ปุริสา ภาสิตัสส อัตถํ อาชานันติ. เสยยถาปิ อาวุโส อุตติย รัญโญ ปัจจันติมํ นครํ, ทัฬหุทฺทาลํ ทัฬหปาการโตรณํ เอกทวารํ. ตัตรัสส โทวาริโก ปัณฑิโต พยัตโต เมธาวี อัญญาตานํ นิวาเรตา ญาตานํ ปเวเสตา, โส ตัสส นครัสส สมันตา อนุปริยายปถํ อนุกกมมาโน น ปัสเสยย ปาการสันธิ วา ปาการวิวรํ วา อันตมโส วิฬารนิสสกนมัตตัมปิ; โน จ ขวาสส เอวํ ญาณํ โหติ "เอตตกา ปาณา อิมํ นครํ ปวิสันติ วา นิกขมันติ วาติ. อถ ขวาสส เอวเมตถ โหติ "เย โข เกจิ โอฬาริกา ปาณา อิมํ นครํ ปวิสันติ วา นิกขมันติ วา, สัพเพ เต อิมินา ทวาเรน ปวิสันติ วา นิกขมันติ วาติ; เอวเมว โข อาวุโส อุตติย น ตถาคตัสส เอวํ อุสสุกกํ โหติ "สัพโพ วา เตน โลโก นิยยาสสติ อุปฑฺโฒ วา ติภาโค วาติ. อถโข เอวเมตถ ตถาคตัสส โหติ "เย โข เกจิ โลกัมหา นิยยึสุ วา นิยยันติ วา นิยยาสสันติ วา, สัพเพ เต ปัญจ นีวรเณ ปหาย เจตโส อุปกกิเลเส ปัญญาย ทุพพลีกรเณ จตูสุ สติปัฏฐาเนสุ สุปติฏฐิตจิตตา สัตต โพชฌังเค ยถาภูตํ ภาเวตวา เอวเมเต โลกัมหา นิยยึสุ วา นิยยันติ วา นิยยาสสันติ วาติ. ยเทว โข ตวํ อาวุโส อุตติย ภควันตํ อิมํ ปัญหํ อปุจฉิ, ตเทเวตํ ปัญหํ ภควันตํ อัญเญน ปริยาเยน อปุจฉิ; ตัสมา เต ตํ ภควา น พยากาสีติ.

๙๖ เอกํ สมยํ อายัสมา อานันโท รัตติยา ปัจจูสสมยํ ปัจจุฏฐาย, เยน ตโปทา, เตนุปสังกมิ คัตตานิ ปริสิญจิตุํ. ตโปทาย คัตตานิ ปริสิญจิตวา ปัจจุตตริตวา เอกจีวโร อัฏฐาสิ คัตตานิ ปุพพาปยมาโน. โกกนุโทปิ โข ปริพพาชโก รัตติยา ปัจจูสสมยํ ปัจจุฏฐาย, เยน

ตโปทา, เตนุปสงฺกมิ คตฺตานิ ปริสิญฺจิตุํ. อทฺทสา โข โกกนุโท ปริพฺพาชโก อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวาน อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ "เกฺวตฺถ อาวุโสติ "อหมาวุโส ภิกฺขูติ. กตเม อาวุโส ภิกฺขูติ ? "สมณา อาวุโส สกฺยปุตฺติยาติ. ปุจฺเฉยฺยาม มยํ อายสฺมนฺตํ กิญฺจิเทว เทสํ, สเจ อายสฺมา โอกาสํ กโรติ ปญฺหสฺส เวยฺยากรณายาติ ปุจฺฉาวุโส สุตฺวา เวทิสฺสามาติ. "กึ นุ โข โภ สสฺสโต โลโก, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ เอวํทิฏฺฐิโก ภวนฺติ. น โข อหํ อาวุโส เอวํทิฏฺฐิโก "สสฺสโต โลโก, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ. "กึ นุ โข โภ อสสฺสโต โลโก, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ เอวํทิฏฺฐิโก ภวนฺติ. "น โข อหํ อาวุโส เอวํทิฏฺฐิโก "อสสฺสโต โลโก, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ. "กึ นุ โข โภ อนฺตวา โลโก ‥ อนนฺตวา โลโก ··· ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ ··· อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรีรํ ··· โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา ··· น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา ··· โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา ··· เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมณา, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ เอวํทิฏฺฐิโก ภวนฺติ. น โข อหํ อาวุโส เอวํทิฏฺฐิโก "เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ. เตนหิ ภวํ น ชานาติ น ปสฺสตีติ ? "น โข อหํ อาวุโส น ชานามิ น ปสฺสามิ. ชานามหํ อาวุโส ปสฺสามีติ. "กึ นุ โข โภ สสฺสโต โลโก อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ เอวํทิฏฺฐิโก ภวนฺติ อิติ ปุฏฺโฐ สมาโน, น โข อหํ อาวุโส เอวํทิฏฺฐิโก "สสฺสโต โลโก, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ วเทสิ. กึ นุ โข โภ อสสฺสโต โลโก, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ เอวํทิฏฺฐิโก ภวนฺติ

ปุฏโฐ สมาโน, น โข อหํ อาวุโส เอวํทิฏฐิโก "อัสสัสสโต โลโก, อิทเมว สัจจํ; โมฆมัญญันติ วเทสิ. กึ นุ โข โภ อันตวา โลโก ... อนันตวา โลโก ... ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ ... อัญญํ ชีวํ อัญญํ สรีรํ ... โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา ... น โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา ... โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา ... เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา, อิทเมว สัจจํ; โมฆมัญญันติ เอวํทิฏฐิโก ภวันติ อิติ ปุฏโฐ สมาโน, น โข อหํ อาวุโส เอวํทิฏฐิโก "เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา, อิทเมว สัจจํ; โมฆมัญญันติ วเทสิ. เตนหิ ภวํ น ชานาติ น ปัสสตีติ อิติ ปุฏโฐ สมาโน, "น โข อหํ อาวุโส น ชานามิ น ปัสสามิ. ชานามหํ อาวุโส ปัสสามีติ วเทสิ. ยถากถํ ปนาวุโส อิมัสส ภาสิตัสส อัตโถ ทัฏฐัพโพติ. สัสสโต โลโก, อิทเมว สัจจํ; โมฆมัญญันติ โข อาวุโส ทิฏฐิคตเมตํ, อัสสัสสโต โลโก, อิทเมว สัจจํ; โมฆมัญญันติ โข อาวุโส ทิฏฐิคตเมตํ, อันตวา โลโก ... อนันตวา โลโก ... ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ ... อัญญํ ชีวํ อัญญํ สรีรํ ... โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา ... น โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา ... โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา ... เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรัมมรณา อิทเมว สัจจํ; โมฆมัญญันติ โข อาวุโส ทิฏฐิคตเมตํ, ยาวตา อาวุโส ทิฏฐิคตา, ยาวตา ทิฏฐิฏฐานา, อธิฏฐานํ ปริยุฏฐานํ, สมุคฆาโต, ตมหํ ชานามิ ตมหํ ปัสสามิ, ตมหํ ชานันโต "ชานามีติ, ตมหํ ปัสสันโต "ปัสสามีติ, "กยาหํ วักขามิ น ชานามิ น ปัสสามีติ, ชานามหํ อาวุโส ปัสสามีติ. โก นาม อายัสมา, กถัญจ ปนายัสมันตํ

สพ๎รห๎มจารี สัญ์ชานัน์ตีติ. อานัน์โทติ โข เม อาวุโส นามํ, อานัน์โทติ จ ปน มํ สพ๎รห๎มจารี สัญ์ชานัน์ตีติ. มหาจริเยน กิร โภ สัท์ธึ มัน์ตยมานา น ชานิม๎หา "อายัส๎มา อานัน์โทติ. สเจ หิ มยํ สัญ์ชาเนย์ยาม "อยมายัส๎มา อานัน์โทติ, เอต์ตกัม์บิ โน นับ์ปฏิ-ภาเสย์ย, ขมตุ จ เม อายัส๎มา อานัน์โทติ.

๙๗ ทสหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อาหุเณย์โย ปาหุเณย์โย ทัก์ขิเณย์โย อัญ์ชลิกรณีโย อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์ส. กตเมหิ ทสหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สีลวา โหติ, ปาติโมก์ข-สํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสัม์บัน์โน, อณุมัต์เตสุ วัช์เชสุ ภยทัส์สาวี สมาทาย สิก์ขติ สิก์ขาปเทสุ. พหุส์สุโต โหติ สุตธโร สุตสัน์นิจโย, เย เต ธัม์มา อาทิกัล๎ยาณา มัช์เฌกัล๎ยาณา ปริโยสานกัล๎ยาณา สาต์ถํ สพ๎ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ๎รห๎มจริยํ อภิวทัน์ติ, ตถารูปาส์ส ธัม์มา พหุส์สุตา โหน์ติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปก์ขิตา ทิฏ์ฐิยา สุบ์ปฏิวิท์ธา. กัล๎ยาณมิต์โต โหติ กัล๎ยาณสหาโย กัล๎ยาณสัม์ปวํโก สัม์มาทิฏ์ฐิโก โหติ สัม์มา-ทัส์สเนน สมัน์นาคโต อเนกวิหิตํ อิท์ธิวิธํ บัจ์จนุโภติ: เอโกบิ หุต๎วา พหุธา โหติ, พหุธาบิ หุต๎วา เอโก โหติ, อาวิภาวํ ติโรภาวํ ติโรกุฑ์ฑํ ติโรปาการํ ติโรบัพ์พตํ อสัช์ชมาโน คัจ์ฉติ; เสย์ยถาบิ อากาเส. ปฐวิยาบิ อุม์มุช์ชนิม์มุช์ชํ กโรติ; เสย์ยถาบิ อุทเก. อุทเกบิ อภิช์ชมาเน คัจ์ฉติ; เสย์ยถา ปฐวิยํ. อากาเสบิ บัล์ลังเกน กมติ; เสย์ยถาบิ บัก์ขี สกุโณ. อิเมบิ จัน์ทิมสุริเย เอวํมหิท์ธิเก เอวํมหานุภาเว ปาณินา ปรามสติ ปริมัช์ชติ ยาว พ๎รห๎มโลกาบิ กาเยน จ วสํ วัต์เตติ. ทิพ์พาย โสตธาตุยา วิสุท์ธาย อติก์กัน์ตมานุสิกาย อุโภ สัท์เท สุณาติ ทิพ์เพ จ มนุเส จ

เย ทูเร สันติเก จ. ปรสัตตานํ ปรปุคคลานํ เจตสา เจโต ปริจจ ปชานาติ: สราคํ วา จิตตํ "สราคํ จิตตันติ ปชานาติ, วีตราคํ วา จิตตํ "วีตราคํ จิตตันติ ปชานาติ. สโทสํ วา จิตตํ… วีตโทสํ วา จิตตํ … สโมหํ วา จิตตํ … วีตโมหํ วา จิตตํ … สํขิตตํ วา จิตตํ … วิกขิตตํ วา จิตตํ … มหัคคตํ วา จิตตํ … อมหัคคตํ วา จิตตํ … สอุตตรํ วา จิตตํ … อนุตตรํ วา จิตตํ… สมาหิตํ วา จิตตํ … อสมาหิตํ วา จิตตํ … วิมุตตํ วา จิตตํ … อวิมุตตํ วา จิตตํ "อวิมุตตํ จิตตันติ ปชานาติ. อเนกวิหิตํ ปุพเพนิวาสํ อนุสสรติ. เสยยถีทํ? เอกัมปิ ชาติ เท๎วปิ ชาติโย ติสโสปิ ชาติโย จตัสโสปิ ชาติโย ปัญจปิ ชาติโย ทสปิ ชาติโย วีสัมปิ ชาติโย ตึสัมปิ ชาติโย จัตตาฬีสัมปิ ชาติโย ปัญญาสัมปิ ชาติโย ชาติสตัมปิ ชาติสหัสสัมปิ ชาติสตสหัสสัมปิ อเนเกปิ สํวัฏฏกัปเป อเนเกปิ วิวัฏฏกัปเป อเนเกปิ สํวัฏฏวิวัฏฏกัปเป "อมุตราสึ เอวํนาโม เอวํโคตโต เอวํวัณโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกขปฏิสํเวที เอวมายุปริยันโต, โส ตโต จุโต อมุตร อุทปาทึ, ตัตราปาสึ อวํนาโม เอวํโคตโต เอวํวัณโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกขปฏิสํเวที เอวมายุปริยันโต, โส ตโต จุโต อิธูปปันโนติ: อิติ สาการํ สอุทเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพเพนิวาสํ อนุสสรติ. ทิพเพน จักขุนา วิสุทเธน อติกกันตมานุสเกน สัตเต ปัสสติ จวมาเน อุปปัชชมาเน หีเน ปณีเต สุวัณเณ ทุพพัณเณ สุคเต ทุคคเต ยถากัมมุปเค สัตเต ปชานาติ "อิเม วต โภนโต สัตตา กายทุจจริเตน สมันนาคตา วจีทุจจริเตน สมันนาคตา มโนทุจจริเตน สมันนาคตา อริยานํ อุปวาทกา มิจฉาทิฏฐิกา มิจฉาทิฏฐิกัมมสมาทานา, เต กายัสส เภทา ปรัมมรณา อปายํ ทุคคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปันนา; อิเม วา

ปน โภนฺโต สตฺตา กายสุจริเตน สมนฺนาคตา วจีสุจริเตน สมนฺนาคตา มโนสุจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกา สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปนฺนาติ. อิติ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมุปเค สตฺเต ปชานาติ. อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.

๙๘ ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เถโร ภิกฺขุ ยสฺสํ ยสฺสํ ทิสายํ วิหรติ ผาสุเยว วิหรติ. กตเมหิ ทสหิ? เถโร โหติ รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิโต สีลวา โหติ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ, พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปาสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตานิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, อธิกรณสมุปฺปาทวูปสมกุสโล โหติ, ธมฺมกาโม โหติ ปิยสมุทาหาโร อภิธมฺเม อภิวินเย อุฬารปาโมชฺโช, สนฺตุฏฺโฐ โหติ อิตรีตรจีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน, ปาสาทิโก โหติ อภิกฺกนฺตปฏิกฺกนฺเต, สุสํวุโต อนฺตรฆเร นิสชฺชาย, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี,

อาสวานัญ์จ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุต์ตึ ปัญ์ญาวิมุต์ตึ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. อิเมหิ โข ภิก์ขเว ทสหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต เถโร ภิก์ขุ ยัส์สํ ยัส์สํ วิหรติ ผาสุเยว วิหรตีติ.

๙๙ อถโข อายัส์มา อุปาลิ, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังก-มิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา อุปาลิ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อิจ์ฉามหํ ภัน์เต อรัญ์ญ-วนปัต์ถานิ ปัน์ตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวิตุน์ติ. ทุรภิสัม์ภวานิ หิ โข อุปาลิ อรัญ์ญวนปัต์ถานิ ปัน์ตานิ เสนาสนานิ, ทุก์กรํ ปวิเวกํ ทุรภิรมํ เอกัต์เต, หรัน์ติ มัญ์เญ มโน วนานิ สมาธึ อลภมานัส์ส ภิก์ขุโน. โย โข อุปาลิ เอวํ วเทย์ย "อหํ สมาธึ อลภมาโน อรัญ์ญวนปัต์ถานิ ปัน์ตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวิส์สามีติ. ตัส์เสตํ ปาฏิกํขํ สํสีทิส์สติ วา อุปิลวิส์สติ วา. เสย์ยถาปิ อุปาลิ มหาอุทกรหโท. อถ อาคัจ์เฉย์ย หัต์ถินาโค สัต์ตรตโน วา อัฑ์ฒัฏ์ฐ-รตโน วา. ตัส์ส เอวมัส์ส "ยัน์นูนาหํ อิมํ อุทกรหทํ โอคาเหต์วา กัณ์ณสัน์โธวิกํปิ ขิฑ์ฑํ กีเฬย์ยํ, ปิฏ์ฐิสัน์โธวิกํปิ ขิฑ์ฑํ กีเฬย์ยํ: กัณ์ณสัน์โธวิกํปิ ขิฑ์ฑํ กีฬิต์วา ปิฏ์ฐิสัน์โธวิกํปิ ขิฑ์ฑํ กีฬิต์วา นหาต์วา จ ปิวิต์วา จ ปัจ์จุต์ตริต์วา เยน กามํ ปัก์กเมย์ยัน์ติ. โส ตํ อุทกรหทํ โอคาเหต์วา กัณ์ณสัน์โธวิกํปิ ขิฑ์ฑํ กีเฬย์ย. ปิฏ์ฐิสัน์โธวิกํปิ ขิฑ์ฑํ กีเฬย์ย, กัณ์ณสัน์โธวิกํปิ ขิฑ์ฑํ กีฬิต์วา ปิฏ์ฐิสัน์โธวิกํปิ ขิฑ์ฑํ กีฬิต์วา นหาต์วา จ ปิวิต์วา จ ปัจ์จุต์ตริต์วา เยน กามํ ปัก์กเมย์ย. ตํ กิส์ส เหตุ? มหา อุปาลิ อัต์ตภาโว คัม์ภีเร คาธํ วิน์ทติ. อถ อาคัจ์เฉย์ย สโส วา พิฬาโร วา. ตัส์ส เอวมัส์ส "โก จาหํ, โก จ หัต์ถินา-โค. ยัน์นูนาหํ อิมํ อุทกรหทํ โอคาเหต์วา กัณ์ณสัน์โธวิกํปิ

ชิฆจฺฉํ กิเฬยฺยํ, ปฏิจิสมฺโธวิกมฺปิ ชิฆจฺฉํ กิเฬยฺยํ, กณฺณสมฺโธวิกมฺปิ ชิฆจฺฉํ กิฬิตฺวา ปฏิจิสมฺโธวิกมฺปิ ชิฆจฺฉํ กิฬิตฺวา นหาตฺวา จ ปิวิตฺวา จ ปจฺจุตฺตริตฺวา เยน กามํ ปกฺกเมยฺยนฺติ. โส ตํ อุทกรหทํ สหสา อชฺฌุปฺปฏิสฺสาย. ตสฺเสตํ ปาฏิกงฺขํ สํสีทิสฺสติ วา อุปฺปิลวิสฺสติ วา. ตํ กิสฺส เหตุ? ปริตฺโต อุปาลิ อตฺตภาโว คมฺภีเร คาธํ น วินฺทติ; เอวเมว โข อุปาลิ โย เอวํ วเทยฺย "อหํ สมาธึ อลภมาโน อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวิสฺสามีติ. ตสฺเสตํ ปาฏิกงฺขํ สํสีทิสฺสติ วา อุปฺปิลวิสฺสติ วา. เสยฺยถาปิ อุปาลิ ทหโร กุมาโร มนฺโท อุตฺตานเสยฺยโก สเกน มุตฺตกรีเสน กีฬติ. ตํ กึ มญฺญสิ อุปาลิ นนฺวายํ เกวลา ปริปูรา พาลขิฑฺฑาติ? เอวํ ภนฺเต. ส โข โส อุปาลิ กุมาโร อปเรน สมเยน วุฑฺฒิมนฺวาย อินฺทฺริยานํ ปริปากมนฺวาย, ยานิ ตานิ กุมารกานํ กีฬาปนกานิ ภวนฺติ, เสยฺยถีทํ? วงฺกกํ ฆฏิกํ โมกฺขจิกํ ปิงฺคุลิกํ ปตฺตาฬฺหกํ รถกํ ธนุกํ เตหิ กีฬติ. ตํ กึ มญฺญสิ อุปาลิ นนฺวายํ ขิฑฺฑา ปุริมาย ขิฑฺฑาย อภิกฺกนฺตตรา จ ปณีตตรา จาติ? เอวํ ภนฺเต. ส โข โส อุปาลิ กุมาโร อปเรน สมเยน วุฑฺฒิมนฺวาย อินฺทฺริยานํ ปริปากมนฺวาย ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิโต สมงฺคีภูโต ปริจาเรติ. จกฺขุวิญฺเญยฺเยหิ รูเปหิ อิฏฺเฐหิ กนฺเตหิ มนาเปหิ ปิยรูเปหิ กามูปสํหิเตหิ รชนีเยหิ. โสตวิญฺเญยฺเยหิ สทฺเทหิ... ฆานวิญฺเญยฺเยหิ คนฺเธหิ... ชิวฺหาวิญฺเญยฺเยหิ รเสหิ... กายวิญฺเญยฺเยหิ โผฏฺฐพฺเพหิ อิฏฺเฐหิ กนฺเตหิ มนาเปหิ ปิยรูเปหิ กามูปสํหิเตหิ รชนีเยหิ. ตํ กึ มญฺญสิ อุปาลิ นนฺวายํ ขิฑฺฑา ปุริมาหิ ขิฑฺฑาหิ อภิกฺกนฺตตรา จ ปณีตตรา จาติ? เอวํ ภนฺเต. อิธ โข ปน อุปาลิ ตถาคโต โลเก อุปฺปชฺชติ อรหํ

สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควา. โส อิมํ โลกํ สเทวกํ สมารกํ สพฺรหฺมกํ สสฺสมณพฺราหฺมณึ ปชํ สเทวมนุสฺสํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทติ. โส ธมฺมํ เทเสติ อาทิกลฺยาณํ มชฺเฌกลฺยาณํ ปริโยสานกลฺยาณํ สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสติ. ตํ ธมฺมํ สุณาติ คหปติ วา คหปติปุตฺโต วา อญฺญตรสฺมึ วา กุเล ปจฺฉา ชาโต. โส ตํ ธมฺมํ สุตฺวา ตถาคเต สทฺธํ ปฏิลภติ. โส เตน สทฺธาปฏิลาเภน สมนฺนาคโต อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "สมฺพาโธ ฆราวาโส รชาปโถ, อพฺโภกาโส ปพฺพชฺชา. นยิทํ สุกรํ อคารํ อชฺฌาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิขิตํ พฺรหฺมจริยํ จริตุํ. ยนฺนูนาหํ เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพเชยฺยนฺติ. โส อปเรน สมเยน อปฺปํ วา โภคกฺขนฺธํ ปหาย มหนฺตํ วา โภคกฺขนฺธํ ปหาย อปฺปํ วา ญาติปริวฏฺฏํ ปหาย มหนฺตํ วา ญาติปริวฏฺฏํ ปหาย เกสมสฺสุํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชติ. โส เอวํ ปพฺพชิโต สมาโน ภิกฺขูนํ สิกฺขาสาชีวสมาปนฺโน ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, นิหิตทณฺโฑ นิหิตสตฺโถ ลชฺชี ทยาปนฺโน สพฺพปาณภูตหิตานุกมฺปี วิหรติ. อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, ทินฺนาทายี ทินฺนปาฏิกงฺขี อเถเนน สุจิภูเตน อตฺตนา วิหรติ. อพฺรหฺมจริยํ ปหาย พฺรหฺมจารี โหติ, อาราจารี วิรโต เมถุนา คามธมฺมา. มุสาวาทํ ปหาย มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, สจฺจวาที สจฺจสนฺโธ เถโต ปจฺจยิโก อวิสํวาทโก โลกสฺส, ปิสุณํ วาจํ ปหาย ปิสุณาย

วาจาย ปฏิวิรโต โหติ; น อิโต สุตฺวา อมุตฺร อกฺขาตา อิเมสํ เภทาย, อมุตฺร วา สุตฺวา น อิเมสํ อกฺขาตา อมูสํ เภทาย; อิติ ภินฺนานํ วา สนฺธาตา สหิตานํ วา อนุปฺปทาตา สมคฺคาราโม สมคฺครโต สมคฺคนนฺที สมคฺคกรณึ วาจํ ภาสิตา โหติ. ผรุสํ วาจํ ปหาย ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ยา สา วาจา กณฺณสุขา เปมนิยา หทยงฺคมา โปรี พหุชนกนฺตา พหุชนมนาปา, ตถารูปึ วาจํ ภาสิตา โหติ. สมฺผปฺปลาปํ ปหาย สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต โหติ กาลวาที ภูตวาที อตฺถวาที ธมฺมวาที วินยวาที, นิธานวตึ วาจํ ภาสิตา โหติ กาเลน สาปเทสํ ปริยนฺตวตึ อตฺถสญฺหิตํ. โส พีชคามภูตคามสมารมฺภา ปฏิวิรโต โหติ. เอกภตฺติโก โหติ รตฺตูปรโต วิรโต วิกาลโภชนา. นจฺจคีตวาทิตวิสูกทสฺสนา ปฏิวิรโต โหติ. มาลาคนฺธวิเลปนธารณมณฺฑนวิภูสนฏฺฐานา ปฏิวิรโต โหติ. อุจฺจาสยนมหาสยนา ปฏิวิรโต โหติ. ชาตรูปรชตปฏิคฺคหณา ปฏิวิรโต โหติ. อามกธญฺญปฏิคฺคหณา ปฏิวิรโต โหติ. อามกมํสปฏิคฺคหณา ปฏิวิรโต โหติ. อิตฺถิกุมาริปฏิคฺคหณา ปฏิวิรโต โหติ. ทาสิทาสปฏิคฺคหณา ปฏิวิรโต โหติ. อเชฬกปฏิคฺคหณา ปฏิวิรโต โหติ. กุกฺกุฏสูกรปฏิคฺคหณา ปฏิวิรโต โหติ. เขตฺตวตฺถุปฏิคฺคหณา ปฏิวิรโต โหติ. ทูเตยฺยปหีนคมนานุโยคา ปฏิวิรโต โหติ. กยวิกฺกยา ปฏิวิรโต โหติ. ตุลากูฏกํสกูฏมานกูฏา ปฏิวิรโต โหติ. อุกฺโกฏนวญฺจนนิกติสาวิโยคา ปฏิวิรโต โหติ. เฉทนวธพนฺธวิปราโมสอาโลปสาหสา ปฏิวิรโต โหติ. โส สนฺตุฏฺโฐ โหติ กายปริหาริเกน จีวเรน กุจฺฉิปริหาริเกน ปิณฺฑปาเตน เยน เยเนว ปกฺกมติ สมาทาเยว ปกฺกมติ. เสยฺยถาปิ นาม ปกฺขี สกุโณ เยน เยเนว เฑติ สปตฺตภาโรว เฑติ; เอวเมว ภิกฺขุ สนฺตุฏฺโฐ โหติ

กายปริหาริเกน จีวเรน กุจ์ฉิปริหาริเกน ปิณ์ฑปาเตน เยน เยเนว ปัก์กมติ สมาทาเยว ปัก์กมติ. โส อิมินา อริเยน สีลัก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต อัช์ฌัต์ตํ อนวัช์ชสุขํ ปฏิสํเวเทติ.

โส จัก์ขุนา รูปํ ทิส์วา น นิมิต์ตัค์คาหี โหติ นานุพ์ยัญ์ชนัค์คาหี, ยต์วาธิกรณเมนํ จัก์ขุน์ทริยํ อสํวุตํ วิหรัน์ตํ อภิช์ฌาโทมนัส์สา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อน์วาส์สเวย์ยุํ; ตัส์ส สํวราย ปฏิปัช์ชติ, รัก์ขติ จัก์ขุน์ทริยํ, จัก์ขุน์ทริเย สํวรํ อาปัช์ชติ; โสเตน สัท์ทํ สุต์วา ... ฆาเนน คัน์ธํ ฆายิต์วา ... ชิว์หาย รสํ สายิต์วา ... กาเยน โผฏ์ฐัพ์พํ ผุสิต์วา ... มนสา ธัม์มํ วิญ์ญาย น นิมิต์ตัค์คาหี โหติ นานุพ์ยัญ์ชนัค์คาหี, ยต์วาธิกรณเมนํ มนิน์ทริยํ อสํวุตํ วิหรัน์ตํ อภิช์ฌาโทมนัส์สา ปาปกา อกุสลา ธัม์มา อน์วาส์สเวย์ยุํ; ตัส์ส สํวราย ปฏิปัช์ชติ, รัก์ขติ มนิน์ทริยํ, มนิน์ทริเย สํวรํ อาปัช์ชติ. โส อิมินา อริเยน อินท์ริยสํวเรน สมัน์นาคโต อัช์ฌัต์ตํ อพ์ยาเสกสุขํ ปฏิสํเวเทติ.

โส อภิก์กัน์เต ปฏิก์กัน์เต สัม์ปชานการี โหติ, อาโลกิเต วิโลกิเต สัม์ปชานการี โหติ, สัม์มิญ์ชิเต ปสาริเต สัม์ปชานการี โหติ, สํฆาฏิปัต์ตจีวรธารเณ สัม์ปชานการี โหติ, อสิเต ปีเต ขายิเต สายิเต สัม์ปชานการี โหติ, อุจ์จารปัส์สาวกัม์เม สัม์ปชานการี โหติ, คเต ฐิเต นิสิน์เน สุต์เต ชาคริเต ภาสิเต ตุณ์หีภาเว สัม์ปชานการี โหติ; โส อิมินา จ อริเยน สีลัก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต อิมินา จ อริเยน อินท์ริยสํวเรน สมัน์นาคโต อิมินา จ อริเยน สติสัม์ปชัญ์เญน สมัน์นาคโต วิวิต์ตํ เสนาสนํ ภชติ อรัญ์ญํ รุก์ขมูลํ ปัพ์พตํ กัน์ทรํ คิริคุหํ สุสานํ วนปัต์ถํ อัพ์โภกาสํ ปลาลปุญ์ชํ. โส อรัญ์ญคโต วา รุก์ขมูลคโต วา

สุญฺญาคารคโต วา นิสีทติ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวา. โส อภิชฺฌํ โลเก ปหาย วิคตาภิชฺเฌน เจตสา วิหรติ, อภิชฺฌาย จิตฺตํ ปริโสเธติ; พฺยาปาทปโทสํ ปหาย อพฺยาปนฺนจิตฺโต วิหรติ สพฺพปาณภูตหิตานุกมฺปี, พฺยาปาทปโทสา จิตฺตํ ปริโสเธติ; ถีนมิทฺธํ ปหาย วิคตถีนมิทฺโธ วิหรติ อาโลกสญฺญี สโต สมฺปชาโน, ถีนมิทฺธา จิตฺตํ ปริโสเธติ; อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจํ ปหาย อนุทฺธโต วิหรติ อชฺฌตฺตํ วูปสนฺตจิตฺโต, อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจา จิตฺตํ ปริโสเธติ; วิจิกิจฺฉํ ปหาย ติณฺณวิจิกิจฺโฉ วิหรติ อกถํกถี กุสเลสุ ธมฺเมสุ วิจิกิจฺฉาย จิตฺตํ ปริโสเธติ.

โส อิเม ปญฺจ นีวรเณ ปหาย เจตโส อุปกฺกิเลเส ปญฺญาย ทุพฺพลีกรเณ วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ตํ กึ มญฺญสิ อุปาลิ นนฺวายํ วิหาโร ปุริเมหิ วิหาเรหิ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. เอวํ ภนฺเต. อิมมฺปิ โข อุปาลิ มม สาวกา อตฺตนิ ธมฺมํ สมฺปสฺสมานา อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวนฺติ; โน จ โข ตาว อนุปฺปตฺตสทตฺถา วิหรนฺติ. ปุน จ ปรํ อุปาลิ ภิกฺขุ วิตกฺกวิจารานํ วูปสมา ... ทุติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ตํ กึ มญฺญสิ อุปาลิ นนฺวายํ วิหาโร ปุริเมหิ วิหาเรหิ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. เอวํ ภนฺเต. อิมมฺปิ โข อุปาลิ มม สาวกา อตฺตนิ ธมฺมํ สมฺปสฺสมานา อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวนฺติ; โน จ โข ตาว อนุปฺปตฺตสทตฺถา วิหรนฺติ. ปุน จปรํ อุปาลิ ภิกฺขุ ปีติยา จ วิราคา ... ตติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ตํ กึ มญฺญสิ อุปาลิ นนฺวายํ วิหาโร ปุริเมหิ วิหาเรหิ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ. เอวํ ภนฺเต. อิมมฺปิ โข อุปาลิ มม สาวกา

อัตตนิ ธัมมํ สัมปัสสมานา อรัญญวนปัตถานิ ปันตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวันติ, โน จ โข ตาว อนุปปัตตสทัตถา วิหรันติ. ปุน จปรํ อุปาลิ ภิกขุ สุขัสส จ ปหานา ··· จตุตถํ ฌานํ อุปสัมปัชช วิหรติ. ตํ กึ มัญญสิ อุปาลิ นนวายํ วิหาโร ปุริเมหิ วิหาเรหิ อภิกกันตตโร จ ปณีตตโร จาติ. เอวํ ภันเต. อิมัมปิ โข มม สาวกา อัตตนิ ธัมมํ สัมปัสสมานา อรัญญวนปัตถานิ ปันตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวันติ; โน จ โข ตาว อนุปปัตตสทัตถา วิหรันติ. ปุน จปรํ อุปาลิ ภิกขุ สัพพโส รูปสัญญานํ สมติกกมา ปฏิฆสัญญานํ อัตถงฺคมา นานัตตสัญญานํ อมนสิการา "อนันโต อากาโสติ อากาสานัญจายตนํ อุปสัมปัชช วิหรติ. ตํ กึ มัญญสิ อุปาลิ นนวายํ วิหาโร ปุริเมหิ วิหาเรหิ อภิกกันตตโร จ ปณีตตโร จาติ? เอวํ ภันเต. อิมัมปิ โข อุปาลิ มม สาวกา อัตตนิ ธัมมํ สัมปัสสมานา อรัญญวนปัตถานิ ปันตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวันติ, โน จ โข ตาว อนุปปัตตสทัตถา วิหรันติ. ปุน จปรํ อุปาลิ ภิกขุ สัพพโส อากาสานัญจายตนํ สมติกกัมม "อนันตํ วิญญาณันติ วิญญาณัญจายตนํ อุปสัมปัชช วิหรติ··· สัพพโส วิญญาณัญจายตนํ สมติกกัมม "นัตถิ กิญจีติ อากิญจัญญายตนํ อุปสัมปัชช วิหรติ ··· สัพพโส อากิญจัญญายตนํ สมติกกัมม "สันตเมตํ ปณีตเมตันติ เนวสัญญานาสัญญายตนํ อุปสัมปัชช วิหรติ. ตํ กึ มัญญสิ อุปาลิ นนวายํ วิหาโร ปุริเมหิ วิหาเรหิ อภิกกันตตโร จ ปณีตตโร จาติ? เอวํ ภันเต. อิมัมปิ โข อุปาลิ มม สาวกา อัตตนิ ธัมมํ สัมปัสสมานา อรัญญวนปัตถานิ ปันตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวันติ; โน จ โข ตาว อนุปปัตตสทัตถา วิหรันติ. ปุน จปรํ อุปาลิ ภิกขุ สัพพโส เนวสัญญานาสัญญายตนํ สมติกกัมม สัญญาเวทยิตนิโรธํ อุปสัมปัชช

วิหรติ. ปญฺญาย จสฺส ทิสฺวา อาสวา ปริกฺขีณา โหนฺติ. ตํ กึ มญฺญสิ อุปาลิ นนฺวายํ วิหาโร ปุริเมหิ วิหาเรหิ อภิกฺกนฺตตโร จ ปณีตตโร จาติ ? เอวํ ภนฺเต. อิมมฺปิ โข อุปาลิ มม สาวกา อตฺตนิ ธมฺมํ สมฺปสฺสมานา อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวนฺติ; โน จ โข ตาว อนุปฺปตฺตสทตฺถา วิหรนฺติ. อิงฺฆ ตฺวํ อุปาลิ สํเฆ วิหราหิ, สํเฆ เต วิหรโต ผาสุ ภวิสฺสตีติ.

๑๐๐ ทสยิเม ภิกฺขเว ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุํ. กตเม ทส ? ราคํ โทสํ โมหํ โกธํ อุปนาหํ มกฺขํ ปฬาสํ อิสฺสํ มจฺฉริยํ มานํ. อิเม โข ภิกฺขเว ทส ธมฺเม อปฺปหาย อภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุนฺติ. ทสยิเม ภิกฺขเว ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุํ. กตเม ทส ? ราคํ โทสํ โมหํ โกธํ อุปนาหํ มกฺขํ ปฬาสํ อิสฺสํ มจฺฉริยํ มานํ. อิเม โข ภิกฺขเว ทส ธมฺเม ปหาย ภพฺโพ อรหตฺตํ สจฺฉิกาตุนฺติ.

อุปาสกวคฺโค ปญฺจโม.

ตสฺสุทฺทานํ

กามโภคี เวรํ ทิฏฺฐิ วชฺชิยอุตฺติยา อุโภ
โกกนุโท อาหุเนยฺโย เถโร อุปาลิ อาภพฺโพ.

ทุติยปณฺณาสโก ทุติโย.

ตติยปณฺณาสโก.

๑๐๑ ติสฺโส ภิกฺขเว สมณสญฺญา ภาวิตา พหุลีกตา สตฺต ธมฺเม ปริปูเรนฺติ. กตมา ติสฺโส ? เววณฺณิยมฺหิ อชฺฌุปคโต, ปรปฏิพทฺธา เม ชีวิกา, อญฺโญ เม อากปฺโป กรณีโยติ. อิมา โข ภิกฺขเว ติสฺโส สมณสญฺญา ภาวิตา พหุลีกตา สตฺต ธมฺเม ปริปูเรนฺติ.

กตเม สัตต? นิจจํ สตตการี โหติ สตตวุตตี สีเลสุ, อนภิชฌาลุ โหติ, อพยาปัชโฌ โหติ, อนติมานี โหติ, สิกขากาโม โหติ, อิจจัตถันติสส โหติ ชีวิตปริกขาเรสุ, อารัทธวิริโย วิหรติ. อิเม โข ภิกขเว ติสโส สมณสัญญา ภาวิตา พหุลีกตา อิเม สัตต ธัมเม ปริปูเรนติ.

๑๐๒ สัตติเม ภิกขเว โพชฌังคา ภาวิตา พหุลีกตา ติสโส วิชชา ปริปูเรนติ. กตเม สัตต? สติสัมโพชฌังโค ธัมมวิจยสัม-โพชฌังโค วิริยสัมโพชฌังโค ปีติสัมโพชฌังโค ปัสสัทธิสัมโพชฌังโค สมาธิสัมโพชฌังโค อุเปกขาสัมโพชฌังโค. อิเม โข ภิกขเว สัตต โพชฌังคา ภาวิตา พหุลีกตา ติสโส วิชชา ปริปูเรนติ. กตมา ติสโส? อิธ ภิกขเว ภิกขุ อเนกวิหิตํ ปุพเพนิวาสํ อนุสสรติ. เสยยถีทํ? เอกัมปิ ชาตึ เทวปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุทเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพเพนิวาสํ อนุสสรติ. ทิพเพน จักขุนา วิสุทเธน อติกกันตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากัมมูปเค สัตเต ปชานาติ. อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สัจฉิกัตวา อุปสัมปัชช วิหรติ. อิเม โข ภิกขเว สัตต โพชฌังคา ภาวิตา พหุลีกตา อิมา ติสโส วิชชา ปริปูเรนติ.

๑๐๓ มิจฉัตตํ ภิกขเว อาคัมม วิราธนา โหติ, โน อาราธนา. กถัญจ ภิกขเว มิจฉัตตํ อาคัมม วิราธนา โหติ, โน อาราธนา? มิจฉาทิฏฐิกัสส ภิกขเว มิจฉาสังกัปโป ปโหติ. มิจฉาสังกัปปัสส มิจฉาวาจา ปโหติ. มิจฉาวาจัสส มิจฉากัมมันโต ปโหติ. มิจฉากัม-มันตัสส มิจฉาอาชีโว ปโหติ. มิจฉาอาชีวัสส มิจฉาวายาโม ปโหติ. มิจฉาวายามัสส มิจฉาสติ ปโหติ. มิจฉาสติสส มิจฉาสมาธิ ปโหติ. มิจฉาสมาธิสส มิจฉาญาณํ ปโหติ. มิจฉาญาณิสส มิจฉาวิมุตติ ปโหติ. เอวํ โข ภิกขเว มิจฉัตตํ อาคัมม วิราธนา โหติ, โน อาราธนา.

๑๐๔ สัมมัตตํ ภิกขเว อาคัมม อาราธนา โหติ โน วิราธนา.

กถญฺจ ภิกฺขเว สมฺมตฺตํ อาคมฺม อาราธนา โหติ โน วิราธนา ? สมฺมาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว สมฺมาสงฺกปฺโป ปโหติ. สมฺมาสงฺกปฺปสฺส สมฺมาวาจา ปโหติ. สมฺมาวาจสฺส สมฺมากมฺมนฺโต ปโหติ. สมฺมากมฺมนฺตสฺส สมฺมาอาชีโว ปโหติ. สมฺมาอาชีวสฺส สมฺมาวายาโม ปโหติ. สมฺมาวายามสฺส สมฺมาสติ ปโหติ. สมฺมาสติสฺส สมฺมาสมาธิ ปโหติ สมฺมาสมาธิสฺส สมฺมาญาณํ ปโหติ. สมฺมาญาณิสฺส สมฺมาวิมุตฺติ ปโหติ. เอวํ โข ภิกฺขเว สมฺมตฺตํ อาคมฺม อาราธนา โหติ โน วิราธนาติ. มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคลสฺส มิจฺฉาสงฺกปฺปสฺส มิจฺฉาวาจสฺส มิจฺฉากมฺมนฺตสฺส มิจฺฉาอาชีวสฺส มิจฺฉาวายามสฺส มิจฺฉาสติสฺส มิจฺฉาสมาธิสฺส มิจฺฉาญาณิสฺส มิจฺฉาวิมุตฺติสฺส ยญฺเจว กายกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมาทินฺนํ, ยญฺจ วจีกมฺมํ ... ยญฺจ มโนกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมาทินฺนํ, ยา จ เจตนา ยา จ ปตฺถนา โย จ ปณิธิ เย จ สงฺขารา, สพฺเพ เต ธมฺมา อนิฏฺฐาย อกนฺตาย อมนาปาย อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺตนฺติ. ตํ กิสฺส เหตุ ? ทิฏฺฐิ หิ ภิกฺขเว ปาปิกา, เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว นิมฺพพีชํ วา โกสาฏกีพีชํ วา ติตฺตกาลาพุพีชํ วา อลฺลาย ปฐวิยา นิกฺขิตฺตํ. ยญฺเจว ปฐวิรสํ อุปาทิยติ, ยญฺจ อาโปรสํ อุปาทิยติ, สพฺพนฺตํ ติตฺตกตฺตาย กฏุกตฺตาย อสาตตฺตาย สํวตฺตติ. ตํ กิสฺส เหตุ. พีชํ หิ ภิกฺขเว ปาปกํ. เอวเมว โข ภิกฺขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส มิจฺฉาสงฺกปฺปสฺส มิจฺฉาวาจสฺส มิจฺฉากมฺมนฺตสฺส มิจฺฉาวายามสฺส มิจฺฉาสติสฺส มิจฺฉาสมาธิสฺส มิจฺฉาญาณิสฺส มิจฺฉาวิมุตฺติสฺส ยญฺเจว กายกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมาทินฺนํ, ยญฺจ วจีกมฺมํ ... ยญฺจ มโนกมฺมํ ยถาทิฏฺฐิสมตฺตํ สมาทินฺนํ, ยา จ เจตนา ยา จ ปตฺถนา โย จ ปณิธิ เย จ สงฺขารา, สพฺเพ เต

ธัมมา อนิฏฐาย อกันตาย อมนาปาย อหิตาย ทุกขาย สํวัตตันติ. ตํ กิสส เหตุ? ทิฏฐิ หิ ภิกขเว ปาปิกา. สัมมาทิฏฐิกัสส ภิกขเว ปุริสปุคคลัสส สัมมาสังกัปปัสส สัมมาวาจัสส สัมมากัมมันตัสส สัมมาอาชีวัสส สัมมาวายามัสส สัมมาสติสส สัมมาสมาธิสส สัมมาญาณิสส สัมมาวิมุตติสส ยัญเจว กายกัมมํ ยถาทิฏฐิสมัตตํ สมาทินนํ, ยัญจ วจีกัมมํ ยถาทิฏฐิสมัตตํ สมาทินนํ ... ยัญจ มโนกัมมํ ยถาทิฏฐิสมัตตํ สมาทินนํ, ยา จ เจตนา ยา จ ปัตถนา โย จ ปณิธิ เย จ สํขารา, สัพเพ เต ธัมมา อิฏฐาย กันตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวัตตันติ. ตํ กิสส เหตุ? ทิฏฐิ หิ ภิกขเว ภัททิกา. เสยยถาปิ ภิกขเว อุจฉุพีชํ วา สาลิพีชํ วา มุททิกพีชํ วา อัลลาย ปฐวิยา นิกขิตตํ. ยัญจ ปฐวิรสํ อุปาทิยติ, ยัญจ อาโปรสํ อุปาทิยติ, สัพพันตํ สาตัตตาย มธุรัตตาย อเสจนกัตตาย สํวัตตติ. ตํ กิสส เหตุ? พีชัมหิ ภิกขเว ภัททิกํ. เอวเมว โข ภิกขเว สัมมาทิฏฐิกัสส ปุริสปุคคลัสส สัมมาสังกัปปัสส สัมมาวาจัสส สัมมากัมมันตัสส สัมมาอาชีวัสส สัมมาวายามัสส สัมมาสติสส สัมมาสมาธิสส สัมมาญาณิสส สัมมาวิมุตติสส ยัญเจว กายกัมมํ ยถาทิฏฐิสมัตตํ สมาทินนํ, ยัญจ วจีกัมมํ ... ยัญจ มโนกัมมํ ยถาทิฏฐิสมัตตํ สมาทินนํ, ยา จ เจตนา ยา จ ปัตถนา โย จ ปณิธิ เย จ สํขารา, สัพเพ เต ธัมมา อิฏฐาย กันตาย มนาปาย หิตาย สุขาย สํวัตตันติ. ตํ กิสส เหตุ? ทิฏฐิ หิ ภิกขเว ภัททิกาติ.

๑๐๕ อวิชชา ภิกขเว ปุพพังคมา อกุสลานํ ธัมมานํ สมาปัตติยา อันวเทว อหิริกํ อโนตตัปปํ. อวิชชาคตัสส ภิกขเว อวิททสุโน มิจฉาทิฏฐิ ปโหติ. มิจฉาทิฏฐิกัสส มิจฉาสังกัปโป ปโหติ. มิจฉา-

สงฺกปฺปสฺส มิจฺฉาวาจา ปโหติ. มิจฺฉาวาจสฺส มิจฺฉากมฺมนฺโต ปโหติ. มิจฺฉากมฺมนฺตสฺส มิจฺฉาอาชีโว ปโหติ. มิจฺฉาอาชีวสฺส มิจฺฉาวายาโม ปโหติ. มิจฺฉาวายามสฺส มิจฺฉาสติ ปโหติ. มิจฺฉาสติสฺส มิจฺฉาสมาธิ ปโหติ. มิจฺฉาสมาธิสฺส มิจฺฉาญาณํ ปโหติ. มิจฺฉาญาณิสฺส มิจฺฉาวิมุตฺติ ปโหติ. วิชฺชา ภิกฺขเว ปุพฺพงฺคมา กุสลานํ ธมฺมานํ สมาปตฺติยา อนฺวเทว หิโรตฺตปฺปํ. วิชฺชาคตสฺส ภิกฺขเว วิทฺทสุโน สมฺมาทิฏฺฐิ ปโหติ. สมฺมาทิฏฺฐิกสฺส สมฺมาสงฺกปฺโป ปโหติ. สมฺมาสงฺกปฺปสฺส สมฺมาวาจา ปโหติ. สมฺมาวาจสฺส สมฺมา-กมฺมนฺโต ปโหติ. สมฺมากมฺมนฺตสฺส สมฺมาอาชีโว ปโหติ. สมฺมาอา-ชีวสฺส สมฺมาวายาโม ปโหติ. สมฺมาวายามสฺส สมฺมาสติ ปโหติ. สมฺมาสติสฺส สมฺมาสมาธิ ปโหติ. สมฺมาสมาธิสฺส สมฺมาญาณํ ปโหติ สมฺมาญาณิสฺส สมฺมาวิมุตฺติ ปโหติ.

๑๐๖ ทสยิมานิ ภิกฺขเว นิชฺชรวตฺถูนิ. กตมานิ ทส ? สมฺมาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิ นิชฺชิณฺณา โหติ, เย จ มิจฺฉาทิฏฺฐิปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, เต จสฺส นิชฺชิณฺณา โหนฺติ, สมฺมาทิฏฺฐิปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนา-ปาริปูรึ คจฺฉนฺติ. สมฺมาสงฺกปฺปสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาสงฺกปฺโป นิชฺชิณฺโณ โหติ, เย จ มิจฺฉาสงฺกปฺปปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, เต จสฺส นิชฺชิณฺณา โหนฺติ, สมฺมาสงฺกปฺปปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ. สมฺมาวาจสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาวาจา นิชฺชิณฺณา โหติ. เย จ มิจฺฉาวาจาปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, เต จสฺส นิชฺชิณฺณา โหนฺติ, สมฺมาวาจาปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ. สมฺมากมฺมนฺตสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉากมฺมนฺโต

นิชชิณโณ โหติ, เย จ มิจฉากัมมันตปัจจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัมมา สัมภวันติ, เต จัสส นิชชิณณา โหนติ, สัมมากัมมันตปัจจยา จ อเนเก กุสลา ธัมมา ภาวนาปาริปูรึ คัจฉันติ. สัมมาอาชีวัสส ภิกขเว มิจฉาอาชีโว นิชชิณโณ โหติ, เย จ มิจฉาอาชีวปัจจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัมมา สัมภวันติ, เต จัสส นิชชิณณา โหนติ, สัมมาอาชีวปัจจยา จ อเนเก กุสลา ธัมมา ภาวนาปาริปูรึ คัจฉันติ. สัมมาวายามัสส ภิกขเว มิจฉาวายาโม นิชชิณโณ โหติ, เย จ มิจฉาวายามปัจจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัมมา สัมภวันติ, เต จัสส นิชชิณณา โหนติ, สัมมาวายามปัจจยา จ อเนเก กุสลา ธัมมา ภาวนาปาริปูรึ คัจฉันติ. สัมมาสติสส ภิกขเว มิจฉาสติ นิชชิณณา โหติ, เย จ มิจฉาสติปัจจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัมมา สัมภวันติ, เต จัสส นิชชิณณา โหนติ, สัมมาสติปัจจยา จ อเนเก กุสลา ธัมมา ภาวนาปาริปูรึ คัจฉันติ. สัมมาสมาธิสส ภิกขเว มิจฉาสมาธิ นิชชิณโณ โหติ, เย จ มิจฉาสมาธิปัจจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัมมา สัมภวันติ, เต จัสส นิชชิณณา โหนติ, สัมมาสมาธิปัจจยา จ อเนเก กุสลา ธัมมา ภาวนาปาริปูรึ คัจฉันติ. สัมมาญาณิสส ภิกขเว มิจฉาญาณํ นิชชิณณํ โหติ, เย จ มิจฉาญาณปัจจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัมมา สัมภวันติ, เต จัสส นิชชิณณา โหนติ, สัมมาญาณปัจจยา จ อเนเก กุสลา ธัมมา ภาวนาปาริปูรึ คัจฉันติ. สัมมาวิมุตติสส ภิกขเว มิจฉาวิมุตติ นิชชิณณา โหติ, เย จ มิจฉาวิมุตติปัจจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัมมา สัมภวันติ, เต จัสส นิชชิณณา โหนติ,

สมฺมาวิมุตฺติปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ; อิมานิ โข ภิกฺขเว ทส นิชฺชรวตฺถูนีติ.

๑๐๗ อตฺถิ ภิกฺขเว ทกฺขิเณสุ ชนปเทสุ โธวนํ นาม. ตตฺถ โหติ อนฺนมฺปิ ปานมฺปิ ขชฺชมฺปิ โภชฺชมฺปิ เลยฺยมฺปิ เปยฺยมฺปิ นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ. อตฺเถตํ ภิกฺขเว โธวนํ, "เนตํ นตฺถีติ. วทามิ. ตญฺจ โข เอตํ ภิกฺขเว โธวนํ หีนํ คมฺมํ โปถุชฺชนิกํ อนริยํ อนตฺถสํหิตํ น นิพฺพิทาย น วิราคาย น นิโรธาย น อุปสมาย น อภิญฺญาย น สมฺโพธาย น นิพฺพานาย สํวตฺตติ. อหญฺจ โข ภิกฺขเว อริยํ โธวนํ เทสิสฺสามิ, ยํ โธวนํ เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ; ยํ โธวนํ อาคมฺม ชาติธมฺมา สตฺตา ชาติยา ปริมุจฺจนฺติ, ชราธมฺมา สตฺตา ชราย ปริมุจฺจนฺติ, มรณธมฺมา สตฺตา มรเณน ปริมุจฺจนฺติ, โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสธมฺมา สตฺตา โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาเสหิ ปริมุจฺจนฺติ. ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตมญฺจ ตํ ภิกฺขเว อริยํ โธวนํ เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ; ยํ โธวนํ อาคมฺม ชาติธมฺมา สตฺตา ชาติยา ปริมุจฺจนฺติ, ชราธมฺมา สตฺตา ชราย ปริมุจฺจนฺติ, มรณธมฺมา สตฺตา มรเณน ปริมุจฺจนฺติ, โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสธมฺมา สตฺตา โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาเสหิ ปริมุจฺจนฺติ ? สมฺมาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิ นิทฺโธตา โหติ, เย จ มิจฺฉาทิฏฺฐิปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, เต จสฺส นิทฺโธตา โหนฺติ, สมฺมาทิฏฺฐิปจฺจยา อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ

คัจ์ฉัน์ติ. สัม์มาสังกัป์ปัส์ส ภิก์ขเว มิจ์ฉาสังกัป์โป นิช์ชิณ์โณ โหติ... สัม์มาวาจัส์ส ภิก์ขเว มิจ์ฉาวาจา นิช์ชิณ์ณา โหติ ... สัม์มากัม์มัน์ตัส์ส ภิก์ขเว มิจ์ฉากัม์มัน์โต นิช์ชิณ์โณ โหติ ... สัม์มาอาชีวัส์ส ภิก์ขเว มิจ์ฉาอาชีโว นิช์ชิณ์โณ โหติ ... สัม์มาวายามัส์ส ภิก์ขเว มิจ์ฉาวายาโม นิช์ชิณ์โณ โหติ ... สัม์มาสติส์ส ภิก์ขเว มิจ์ฉาสติ นิช์ชิณ์ณา โหติ ... สัม์มาสมาธิส์ส ภิก์ขเว มิจ์ฉาสมาธิ นิช์ชิณ์โณ โหติ ... สัม์มาญาณิส์ส ภิก์ขเว มิจ์ฉาญาณํ นิช์ชิณ์ณํ โหติ ... สัม์มาวิมุต์ติส์ส ภิก์ขเว มิจ์ฉาวิมุต์ติ นิช์ชิณ์ณา โหติ, เย จ มิจ์ฉาวิมุต์ติปัจ์จยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัม์มา สัม์ภวัน์ติ, เต จัส์ส นิช์ชิณ์ณา โหติ, สัม์มาวิมุต์ติปัจ์จยา จ อเนเก กุสลา ธัม์มา ภาวนาปาริปูริํ คัจ์ฉัน์ติ; อิทํ โข ตํ ภิก์ขเว อริยํ โธวนํ เอกัน์ตนิพ์พิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญ์ญาย สัม์โพธาย นิพ์พานาย สํวัต์ตติ; ยํ โธวนํ อาคัม์ม ชาติธัม์มา สัต์ตา ชาติยา ปริมุจ์จัน์ติ, ชราธัม์มา สัต์ตา ชราย ปริมุจ์จัน์ติ, มรณธัม์มา สัต์ตา มรเณน ปริมุจ์จัน์ติ, โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสธัม์มา สัต์ตา โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาเสหิ ปริมุจ์จัน์ตีติ.

๑๐๘ ติกิจ์ฉกา ภิก์ขเว วิเรจนํ เทน์ติ ปิต์ตสมุฏ์ฐานานัม์ปิ อาพาธานํ ปฏิฆาตาย เสม์หสมุฏ์ฐานานัม์ปิ อาพาธานํ ปฏิฆาตาย วาตสมุฏ์ฐานานัม์ปิ อาพาธานํ ปฏิฆาตาย. อัต์เถตํ ภิก์ขเว วิเรจนํ, "เนตํ นัต์ถีติ วทามิ. ตัญ์จ โข เอตํ ภิก์ขเว วิเรจนํ สัม์ปัช์ชติปิ วิปัช์ชติปิ. อหัญ์จ โข ภิก์ขเว อริยํ วิเรจนํ เทสิส์สามิ, ยํ วิเรจนํ สัม์ปัช์ชติเยว โน วิปัช์ชติ; ยํ วิเรจนํ อาคัม์ม ชาติธัม์มา สัต์ตา ชาติยา ปริมุจ์จัน์ติ, ชราธัม์มา สัต์ตา ชราย ปริมุจ์จัน์ติ มรณธัม์มา สัต์ตา มรเณน ปริมุจ์จัน์ติ, โสกปริ-

เทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสธมฺมา สตฺตา โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาเสหิ ปริมุจฺจนฺติ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเต"ติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตมญฺจ ตํ ภิกฺขเว อริยํ วิเรจนํ สมฺปชฺชติเยว โน วิปชฺชติ; ยํ วิเรจนํ อาคมฺม ชาติธมฺมา สตฺตา ชาติยา ปริมุจฺจนฺติ, ชราธมฺมา สตฺตา ชราย ปริมุจฺจนฺติ, มรณธมฺมา สตฺตา มรเณน ปริมุจฺจนฺติ, โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสธมฺมา สตฺตา โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุ-ปายาเสหิ ปริมุจฺจนฺติ? สมฺมาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิ วิริตฺตา โหติ, เย จ มิจฺฉาทิฏฺฐิปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, เต จสฺส วิริตฺตา โหนฺติ, สมฺมาทิฏฺฐิปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ. สมฺมาสงฺกปฺปสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาสงฺกปฺโป วิริตฺโต โหติ ... สมฺมาวาจสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาวาจา วิริตฺตา โหติ ... สมฺมากมฺมนฺตสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉากมฺมนฺโต วิริตฺโต โหติ ... สมฺมาอาชีวสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาอาชีโว วิริตฺโต โหติ ... สมฺมาวายามสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาวายาโม วิริตฺโต โหติ ... สมฺมาสติสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาสติ วิริตฺตา โหติ ... สมฺมาสมาธิสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาสมาธิ วิริตฺโต โหติ ... สมฺมาญาณิสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาญาณํ วิริตฺตํ โหติ ... สมฺมาวิมุตฺติสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาวิมุตฺติ วิริตฺตา โหติ, เย จ มิจฺฉาวิมุตฺติปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, เต จสฺส วิริตฺตา โหนฺติ, สมฺมาวิมุตฺติปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ. อิทํ โข ตํ ภิกฺขเว อริยํ วิเรจนํ, ยํ วิเรจนํ สมฺปชฺชติเยว โน วิปชฺชติ. ยํ วิเรจนํ อาคมฺม ชาติธมฺมา สตฺตา ชาติยา ปริมุจฺจนฺติ ชราธมฺมา สตฺตา ชราย ปริมุจฺจนฺติ, มรณธมฺมา สตฺตา มรเณน ปริมุจฺจนฺติ, โสก-

ปริเทวทุกขโทมนัสสุปายาสธัมมา สัตตา โสกปริเทวทุกขโทมนัสสุปา-ยาเสหิ ปริมุจจันติ

๑๐๙ ติกิจฉกา ภิกขเว วมนํ เทนติ ปิตตสมุฏฐานานัมปิ อาพาธานํ ปฏิฆาตาย เสมหสมุฏฐานานัมปิ อาพาธานํ ปฏิฆาตาย วาตสมุฏฐานานัมปิ อาพาธานํ ปฏิฆาตาย. อัตเถตํ ภิกขเว วมนํ, "เนตํ นัตถีติ วทามิ. ตัญจ โข เอตํ ภิกขเว วมนํ สัมปัชชติปิ วิปัชชติปิ. อหัญจ โข ตํ ภิกขเว อริยํ วมนํ เทเสสสามิ. ยํ วมนํ สัมปัชชติเยว โน วิปัชชติ, ยํ วมนํ อาคัมม ชาติธัมมา สัตตา ชาติยา ปริมุจจันติ, ชราธัมมา สัตตา ชราย ปริมุจจันติ, มรณธัมมา สัตตา มรเณน ปริมุจจันติ, โสกปริเทวทุกขโทมนัสสุปายาสธัมมา สัตตา โสกปริเทวทุกขโทมนัสสุปายาเสหิ ปริมุจจันติ. ตํ สุณาถ... กตมัญจ ตํ ภิกขเว อริยํ วมนํ สัมปัชชติเยว โน วิปัชชติ; ยํ วมนํ อาคัมม ชาติธัมมา สัตตา ชาติยา ปริมุจจันติ ฯเปฯ โสกปริเทวทุกขโทมนัสสุปายาสธัมมา สัตตา โสกปริเทวทุกข-โทมนัสสุปายาเสหิ ปริมุจจันติ ? สัมมาทิฏฐิกัสส ภิกขเว มิจฉาทิฏฐิ วันตา โหติ, เย จ มิจฉาทิฏฐิปัจจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัมมา สัมภวันติ, เต จัสส วันตา โหนติ, สัมมาทิฏฐิปัจจยา จ อเนเก กุสลา ธัมมา ภาวนาปาริปูรึ คัจฉันติ. สัมมาสังกัปปัสส ภิกขเว มิจฉาสังกัปโป วันโต โหติ ... สัมมาวาจัสส ภิกขเว มิจฉาวาจา วันตา โหติ ... สัมมากัมมันตัสส ภิกขเว มิจฉากัมมันโต วันโต โหติ ... สัมมาอาชีวัสส ภิกขเว มิจฉาอาชีโว วันโต โหติ ... สัมมาวายามัสส ภิกขเว มิจฉาวายาโม วันโต โหติ ... สัมมาสติสส ภิกขเว มิจฉาสติ วันตา โหติ ... สัมมาสมาธิสส ภิกขเว มิจฉาสมาธิ วันโต โหติ ... สัมมา-

ญาณิสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาญาณํ วนฺตํ โหติ... สมฺมาวิมุตฺติสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาวิมุตฺติ วนฺตา โหติ, เย จ มิจฺฉาวิมุตฺติปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, เต จสฺส วนฺตา โหนฺติ, สมฺมาวิมุตฺติปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ. อิทํ โข ตํ ภิกฺขเว อริยํ วมนํ สมฺปชฺชติเยว โน วิปชฺชติ, ยํ วมนํ อาคมฺม ชาติธมฺมา สตฺตา ชาติยา ปริมุจฺจนฺติ, ชราธมฺมา สตฺตา ชราย ปริมุจฺจนฺติ, มรณธมฺมา สตฺตา มรเณน ปริมุจฺจนฺติ, โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสธมฺมา สตฺตา โสกปริเทวทุกฺข-โทมนสฺสุปายาเสหิ ปริมุจฺจนฺตีติ.

๑๑๐ ทสยิเม ภิกฺขเว นิทฺธมนิยา ธมฺมา. กตเม ทส? สมฺมาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิ นิทฺธนฺตา โหติ, เย จ มิจฺ-ฉาทิฏฺฐิปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, เต จสฺส นิทฺธนฺตา โหนฺติ, สมฺมาทิฏฺฐิปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ. สมฺมาสงฺกปฺปสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาสงฺกปฺโป นิทฺธนฺโต โหติ... สมฺมาวาจสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาวาจา นิทฺธนฺตา โหติ... สมฺมากมฺมนฺตสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉากมฺมนฺโต นิทฺธนฺโต โหติ... สมฺมาอาชีวสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาอาชีโว นิทฺธนฺโต โหติ ... สมฺมาวายามสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาวายาโม นิทฺธนฺโต โหติ ... สมฺมาสติสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาสติ นิทฺธนฺตา โหติ ... สมฺมาสมาธิสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาสมาธิ นิทฺธนฺโต โหติ ... สมฺมาญาณิสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาญาณํ นิทฺธนฺตํ โหติ...สมฺมาวิมุตฺติสฺส ภิกฺขเว มิจฺฉาวิมุตฺติ นิทฺธนฺตา โหติ, เย จ มิจฺฉาวิมุตฺติปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, เต จสฺส นิทฺธนฺตา โหนฺติ, สมฺมาวิมุตฺติปจฺจยา จ เอเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ. อิเม โข ภิกฺขเว ทส นิทฺธมนิยา ธมฺมาติ.

๑๑๑ อถโข อัญญตโร ภิกขุ, เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินโน โข โส ภิกขุ ภควันตํ เอตทโวจ "อเสโข อเสโขติ ภันเต วุจจติ. กิตตาวตา นุ โข ภันเต ภิกขุ อเสโข โหตีติ? "อิธ ภิกขุ อเสขาย สัมมาทิฏฐิยา สมันนาคโต โหติ, อเสเขน สัมมาสังกัปเปน สมันนาคโต โหติ, อเสขาย สัมมาวาจาย สมันนาคโต โหติ, อเสเขน สัมมากัมมันเตน สมันนาคโต โหติ, อเสเขน สัมมาอาชีเวน สมันนาคโต โหติ, อเสเขน สัมมาวายาเมน สมันนาคโต โหติ, อเสขาย สัมมาสติยา สมันนาคโต โหติ, อเสเขน สัมมาสมาธินา สมันนาคโต โหติ, อเสเขน สัมมาญาเณน สมันนาคโต โหติ, อเสขาย สัมมาวิมุตติยา สมันนาคโต โหติ; เอวํ โข ภิกขุ อเสโข โหตีติ.

๑๑๒ ทสยิเม ภิกขเว อเสขิยา ธัมมา. กตเม ทส? อเสขา สัมมาทิฏฐิ อเสโข สัมมาสังกัปโป อเสขา สัมมาวาจา อเสโข สัมมากัมมันโต อเสโข สัมมาอาชีโว อเสโข สัมมาวายาโม อเสขา สัมมาสติ อเสโข สัมมาสมาธิ อเสขํ สัมมาญาณํ อเสขา สัมมาวิมุตติ: อิเม โข ภิกขเว ทส อเสขิยา ธัมมาติ.

สมณสัญญาวัคโค ปฐโม.

ตัสสุททานํ.

สมณสัญญา โพชฌังคา มิจฉัตตํ อุปวิชชย
วิชชานํ โธวนติกิจฉา, นิทธเมน เทว จาติ.

๑๑๓ อธัมโม จ ภิกขเว เวทิตัพโพ อนัตโถ จ, ธัมโม จ เวทิตัพโพ อัตโถ จ, อธัมมัญจ วิทิตวา อนัตถัญจ, ธัมมัญจ วิทิตวา อัตถัญจ, ยถาธัมโม ยถาอัตโถ, ตถา ปฏิปัชชิตัพพํ.

กตโม จ ภิกขเว อธัมโม จ อนัตโถ จ? มิจฉาทิฏฐิ มิจฉา-

สงฺกปฺโป มิจฺฉาวาจา มิจฺฉากมฺมนฺโต มิจฺฉาอาชีโว มิจฺฉาวายาโม มิจฺฉาสติ มิจฺฉาสมาธิ มิจฺฉาญาณํ มิจฺฉาวิมุตฺติ: อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อธมฺโม จ อนตฺโถ จ. กตโม จ ภิกฺขเว ธมฺโม จ อตฺโถ จ ? สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปฺโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ สมฺมาญาณํ สมฺมาวิมุตฺติ: อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ธมฺโม จ อตฺโถ จ. อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ อนตฺโถ จ, ธมฺโม จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา อนตฺถญฺจ, ธมฺมญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตนฺติ.

๑๑๙ อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ ธมฺโม จ, อนตฺโถ จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา ธมฺมญฺจ อนตฺถญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพํ.

กตโม จ ภิกฺขเว อธมฺโม, กตโม จ ธมฺโม, กตโม จ อนตฺโถ, กตโม จ อตฺโถ ? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ภิกฺขเว อธมฺโม, สมฺมาทิฏฺฐิ ธมฺโม, เย จ มิจฺฉาทิฏฺฐิปจฺจยา อเนกา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ. สมฺมาทิฏฺฐิปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ, อยํ อตฺโถ. มิจฺฉาสงฺกปฺโป ภิกฺขเว อธมฺโม, สมฺมาสงฺกปฺโป ธมฺโม, เย จ มิจฺฉาสงฺกปฺปปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ. สมฺมาสงฺกปฺปปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ, อยํ อตฺโถ. มิจฺฉาวาจา ภิกฺขเว อธมฺโม, สมฺมาวาจา ธมฺโม, เย จ มิจฺฉาวาจาปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ. สมฺมาวาจาปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนา-

ปาริปูริ์ คัจ์ฉน์ติ, อยํ อัต์โถ. มิจ์ฉากัม์มัน์โต ภิก์ขเว อธัม์โม, สัม์มากัม์มัน์โต ธัม์โม, เย จ มิจ์ฉากัม์มัน์ตปัจ์จยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัม์มา สัม์ภวัน์ติ, อยํ อนัต์โถ. สัม์มากัม์มัน์ตปัจ์จยา จ อเนเก กุสลา ธัม์มา ภาวนาปาริปูริ์ คัจ์ฉน์ติ, อยํ อัต์โถ. มิจ์ฉาอาชีโว ภิก์ขเว อธัม์โม, สัม์มาอาชีโว ธัม์โม, เย จ มิจ์ฉาอาชีวปัจ์จยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัม์มา สัม์ภวัน์ติ, อยํ อนัต์โถ. สัม์มาอาชีวปัจ์จยา จ อเนเก กุสลา ธัม์มา ภาวนาปาริปูริ์ คัจ์ฉน์ติ, อยํ อัต์โถ. มิจ์ฉาวายาโม ภิก์ขเว อธัม์โม, สัม์มาวายาโม ธัม์โม, เย จ มิจ์ฉาวายามปัจ์จยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัม์มา สัม์ภวัน์ติ, อยํ อนัต์โถ. สัม์มาวายามปัจ์จยา จ อเนเก กุสลา ธัม์มา ภาวนาปาริปูริ์ คัจ์ฉน์ติ, อยํ อัต์โถ. มิจ์ฉาสติ ภิก์ขเว อธัม์โม, สัม์มาสติ ธัม์โม, เย จ มิจ์ฉาสติปัจ์จยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัม์มา สัม์ภวัน์ติ, อยํ อนัต์โถ. สัม์มาสติปัจ์จยา จ อเนเก กุสลา ธัม์มา ภาวนาปาริปูริ์ คัจ์ฉน์ติ, อยํ อัต์โถ. มิจ์ฉาสมาธิ ภิก์ขเว อธัม์โม, สัม์มาสมาธิ ธัม์โม, เย จ มิจ์ฉาสมาธิปัจ์จยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัม์มา สัม์ภวัน์ติ, อยํ อนัต์โถ. สัม์มาสมาธิปัจ์จยา จ อเนเก กุสลา ธัม์มา ภาวนาปาริปูริ์ คัจ์ฉน์ติ, อยํ อัต์โถ. มิจ์ฉาญาณํ ภิก์ขเว อธัม์โม, สัม์มาญาณํ ธัม์โม, เย จ มิจ์ฉาญาณปัจ์จยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัม์มา สัม์ภวัน์ติ, อยํ อนัต์โถ. สัม์มาญาณปัจ์จยา จ อเนเก กุสลา ธัม์มา ภาวนาปาริปูริ์ คัจ์ฉน์ติ, อยํ อัต์โถ. มิจ์ฉาวิมุต์ติ ภิก์ขเว อธัม์โม, สัม์มาวิมุต์ติ ธัม์โม, เย จ มิจ์ฉาวิมุต์ติปัจ์จยา อเนเก ปาปกา

อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ. สมฺมาวิมุตฺติปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ, อยํ อตฺโถ. อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ ธมฺโม จ, อนตฺโถ จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา ธมฺมญฺจ, อนตฺถญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตนฺติ.

๑๑๕ อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ ธมฺโม จ, อนตฺโถ จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา ธมฺมญฺจ, อนตฺถญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ, ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. อิทมโวจ ภควา อิทํ วตฺวาน สุคโต อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิ. อถโข เตสํ อจิรปกฺกนฺตสฺส ภควโต เอตทโหสิ "อิทํ โข โน อาวุโส ภควา สํขิตฺเตน อุทฺเทสํ อุทฺทิสิตฺวา วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปวิฏฺโฐ "อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ ธมฺโม จ, อนตฺโถ จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา ธมฺมญฺจ, อนตฺถญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ, ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. โก นุ โข อิมสฺส ภควตา สํขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส อุทฺทิฏฺฐสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ วิภเชยฺยาติ. อถโข เตสํ ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ "อยํ โข อายสฺมา อานนฺโท สตฺถุเจว สํวณฺณิโต สมฺภาวิโต จ วิญฺญูนํ สพฺรหฺมจารีนํ, ปโหติ อายสฺมา อานนฺโท อิมสฺส ภควตา สํขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส อุทฺทิฏฺฐสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ วิภชิตุํ. ยนฺนูน มยํ, เยนายสฺมา อานนฺโท, เตนุปสงฺกเมยฺยาม; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตมตฺถํ ปุจฺเฉยฺยาม. ยถา โน อายสฺมา อานนฺโท พฺยากริสฺสติ, ตถา นํ ธาเรสฺสามาติ. อถโข เต ภิกฺขู

เยนายัส์มา อานัน์โท, เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มตา อานัน์เทน สัท์ธึ สัม์โมทึสุ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ; เอกมัน์ตํ นิสิน์นา โข เต ภิก์ขู อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ เอตทโวจุํ "อิทํ โข อาวุโส อานัน์ท ภควา สํขิต์เตน อุท์เทสํ อุท์ทิสิต์วา วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภชิต์วา อุฏ์ฐายาสนา วิหารํ ปวิฏ์โฐ "อธัม์โม จ ภิก์ขเว เวทิตัพ์โพ ธัม์โม จ; อนัต์โถ จ เวทิตัพ์โพ อัต์โถ จ, อธัม์มัญ์จ วิทิต์วา ธัม์มัญ์จ, อนัต์ถัญ์จ วิทิต์วา อัต์ถัญ์จ, ยถา ธัม์โม ยถา อัต์โถ, ตถา ปฏิปัช์ชิตัพ์พัน์ติ. เตสํ โน อาวุโส อัม์หากํ อจิรปัก์กัน์ตัส์ส ภควโต เอตทโหสิ "อิทํ โข โน อาวุโส ภควา สํขิต์เตน อุท์เทสํ อุท์ทิสิต์วา วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภชิต์วา อุฏ์ฐายาสนา วิหารํ ปวิฏ์โฐ "อธัม์โม จ ภิก์ขเว เวทิตัพ์โพ ธัม์โม จ, อนัต์โถ จ เวทิตัพ์โพ อัต์โถ จ, อธัม์มัญ์จ วิทิต์วา ธัม์มัญ์จ, อนัต์ถัญ์จ วิทิต์วา อัต์ถัญ์จ, ยถา ธัม์โม ยถา อัต์โถ, ตถา ปฏิปัช์ชิตัพ์พัน์ติ. โก นุ โข อิมัส์ส ภควตา สํขิต์เตน อุท์เทสัส์ส อุท์ทิฏ์ฐัส์ส วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภัต์ตัส์ส วิต์ถาเรน อัต์ถํ วิภชย์ยาติ. เตสํ โน อาวุโส อัม์หากํ เอตทโหสิ "อยํ โข อายัส์มา อานัน์โท สัต์ถุเจว สํวัณ์ณิโต สัม์ภาวิโต จ วิญ์ญูนํ สพ์รหม์จารีนํ, ปโหติ อายัส์มา อานัน์โท อิมัส์ส ภควตา สํขิต์เตน อุท์เทสัส์ส อุท์ทิฏ์ฐัส์ส วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภัต์ตัส์ส วิต์ถาเรน อัต์ถํ วิภชิตุํ. ยัน์นูน มยํ, เยนายัส์มา อานัน์โท, เตนุปสังกมิส์สาม; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ เอตมัต์ถํ ปุจ์เฉย์ยาม. ยถา โน อายัส์มา อานัน์โท พ์ยากริส์สติ, ตถา นํ ธาเรย์ยามาติ. วิภชตายัส์มา อานัน์โทติ. "เสย์ยถาปิ อาวุโส ปุริโส สารัต์ถิโก สารคเวสี สารปริเยสนํ

สารปริเยสนํ จรมาโน มหโต รุกฺขสฺส ติฏฺฐโต สารวโต อติกฺกมฺเมว มูลํ อติกฺกมฺม ขนฺธํ สาขาปลาเส สารํ ปริเยสิตพฺพํ มญฺเญยฺย; เอวํ สมฺปทมิทํ. อายสฺมนฺตานํ สตฺถริ สมฺมุขีภูเต ตํ ภควนฺตํ อติสิตฺวา อมฺเห เอตมตฺถํ ปฏิปุจฺฉิตพฺพํ มญฺญถ. โส อาวุโส ภควา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสติ จกฺขุภูโต ญาณภูโต ธมฺมภูโต พฺรหฺมภูโต วตฺตา ปวตฺตา อตฺถสฺส นินฺเนตา อมตสฺส ทาตา ธมฺมสามี ตถาคโต. โส เจว ปเนตสฺส กาโล อโหสิ, ยํ ตุมฺเห ภควนฺตํเยว อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปุจฺเฉยฺยาถ. ยถา โน ภควา พฺยากเรยฺย, ตถา นํ ธาเรยฺยาถาติ. อทฺธาวุโส อานนฺท ภควา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสติ จกฺขุภูโต ญาณภูโต ธมฺมภูโต พฺรหฺมภูโต วตฺตา ปวตฺตา อตฺถสฺส นินฺเนตา อมตสฺส ทาตา ธมฺมสามี ตถาคโต. โส เจว ปเนตสฺส กาโล อโหสิ, ยํ มยํ ภควนฺตํเยว อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปุจฺเฉยฺยาม. ยถา โน ภควา พฺยากเรยฺย, ตถา นํ ธาเรยฺยาม. อปิจายสฺมา อานนฺโท สตฺถุเจว สํวณฺณิโต สมฺภาวิโต จ วิญฺญูนํ สพฺรหฺมจารีนํ, ปโหติ อายสฺมา อานนฺโท อิมสฺส ภควตา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส อุทฺทิฏฺฐสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ วิภชิตุํ. วิภชิตายสฺมา อานนฺโท อครุกตฺวาติ. "เตนหาวุโส สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. เอวมาวุโสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปจฺจสฺโสสุํ. อายสฺมา อานนฺโท เอตทโวจ "ยํ โข โน อาวุโส ภควา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสํ อุทฺทิสิตฺวา วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปวิฏฺโฐ "อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ ธมฺโม จ, อนตฺโถ จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา ธมฺมญฺจ, อนตฺถญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ, ยถา ธมฺโม

ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. กตโม จาวุโส อธมฺโม, กตโม จ ธมฺโม, กตโม จ อนตฺโถ จ, กตโม จ อตฺโถ ? มิจฺฉาทิฏฺฐิ อาวุโส อธมฺโม, สมฺมาทิฏฺฐิ ธมฺโม, เย จ มิจฺฉาทิฏฺฐิปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ. สมฺมาทิฏฺฐิปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ, อยํ อตฺโถ. มิจฺฉาสงฺกปฺโป อาวุโส อธมฺโม, สมฺมาสงฺกปฺโป ธมฺโม ... มิจฺฉาวาจา อาวุโส อธมฺโม, สมฺมาวาจา ธมฺโม ... มิจฺฉากมฺมนฺโต อาวุโส อธมฺโม, สมฺมากมฺมนฺโต ธมฺโม ... มิจฺฉาอาชีโว อาวุโส อธมฺโม, สมฺมาอาชีโว ธมฺโม ... มิจฺฉาวายาโม อาวุโส อธมฺโม, สมฺมาวายาโม ธมฺโม ... มิจฺฉาสมาธิ อาวุโส อธมฺโม, สมฺมาสมาธิ ธมฺโม ... มิจฺฉาญาณํ อาวุโส อธมฺโม, สมฺมาญาณํ ธมฺโม ... มิจฺฉาวิมุตฺติ อาวุโส อธมฺโม, สมฺมาวิมุตฺติ ธมฺโม, เย จ มิจฺฉาวิมุตฺติปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ. สมฺมาวิมุตฺติปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ, อยํ อตฺโถ. ยํ โข โน อาวุโส ภควา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสํ อุทฺทิสิตฺวา วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปวิฏฺโฐ "อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ ธมฺโม จ, อนตฺโถ จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา ธมฺมญฺจ, อนตฺถญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ, ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. อิมสฺส โข อหํ อาวุโส ภควตา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส อุทฺทิฏฺฐสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส เอวํ วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานามิ. อากงฺขมานา จ ปน ตุเมฺห อาวุโส ภควนฺตํเยว อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปุจฺเฉยฺยาถ ยถา โน ภควา พฺยากเรยฺย, ตถา นํ ธาเรยฺยาถาติ. เอวมาวุโสติ

โข เต ภิก์ขู อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส ภาสิตํ อภินัน์ทิต์วา อนุโมทิต์วา อุฏ์ฐายาสนา, เยน ภควา เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ; เอกมัน์ตํ นิสิน์นา โข เต ภิก์ขู ภควัน์ตํ เอตทโวจุํ "ยํ โข โน ภัน์เต ภควา สํขิต์เตน อุท์เทสํ อุท์ทิสิต์วา วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภชิต์วา อุฏ์ฐายาสนา วิหารํ ปวิฏ์โฐ "อธัม์โม จ ภิก์ขเว เวทิตัพ์โพ ธัม์โม จ, อนัต์โถ จ เวทิตัพ์โพ อัต์โถ จ, อธัม์มัญ์จ วิทิต์วา ธัม์มัญ์จ, อนัต์ถัญ์จ วิทิต์วา อัต์ถัญ์จ, ยถา ธัม์โม ยถา อัต์โถ, ตถา ปฏิปัช์ชิตัพ์พัน์ติ. เตสํ โน ภัน์เต อัม์หากํ อจิรปัก์กัน์ตัส์ส ภควโต เอตทโหสิ "อิทํ โข โน อาวุโส ภควา สํขิต์เตน อุท์เทสํ อุท์ทิสิต์วา วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภชิต์วา อุฏ์ฐายาสนา วิหารํ ปวิฏ์โฐ "อธัม์โม จ ภิก์ขเว เวทิตัพ์โพ ธัม์โม จ, อนัต์โถ จ เวทิตัพ์โพ อัต์โถ จ, อธัม์มัญ์จ วิทิต์วา ธัม์มัญ์จ อนัต์ถัญ์จ วิทิต์วา อัต์ถัญ์จ, ยถา ธัม์โม ยถา อัต์โถ ตถา ปฏิปัช์ชิตัพ์พัน์ติ. โก นุ โข อิมัส์ส ภควตา สํขิต์เตน อุท์เทสัส์ส อุท์ทิฏ์ฐัส์ส วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภัต์ตัส์ส วิต์ถาเรน อัต์ถํ วิภเชย์ยาติ. เตสํ โน ภัน์เต อัม์หากํ เอตทโหสิ "อยํ โข อายัส์มา อานัน์โท สัต์ถุเจว สํวัณ์ณิโต สัม์ภาวิโต จ วิญ์ญูนํ สพ์รห์มจารีนํ, ปโหติ อายัส์มา อานัน์โท อิมัส์ส ภควตา สํขิต์เตน อุท์เทสัส์ส อุท์ทิฏ์ฐัส์ส วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภัต์ตัส์ส วิต์ถาเรน อัต์ถํ วิภชิตุํ. ยัน์นูน มยํ เยนายัส์มา อานัน์โท, เตนุปสังกเมย์ยาม; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ เอตมัต์ถํ ปุจ์เฉย์ยาม. ยถา โน อายัส์มา อานัน์โท พ์ยากริส์สติ, ตถา นํ ธาเรย์ยามาติ. อถโข มยํ ภัน์เต เยนายัส์มา อานัน์โท, เตนุปสังกมิม์หา; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ

อานันท เอตมัตถํ อปุจฉิมหา. เตสํ โน ภันเต อายัสมตา อานันเทน อิเมหิ อากาเรหิ อิเมหิ ปเทหิ อิเมหิ พยัญชเนหิ อัตโถ สุวิภัตโตติ. "สาธุ สาธุ ภิกขเว บัณฑิโต ภิกขเว อานันโท, มหาปัญโญ ภิกขเว อานันโท, มํ เจปิ ตุเมห ภิกขเว อุปสังกมิตวา เอตมัตถํ ปุจเฉยยาถ. อหัมปิเจตํ เอวเมว พยากเรยยํ, ยถาตํ อานันเทน พยากตํ, เอโส เจว ตัสส อัตโถ, เอวัญจ นํ ธาเรยยาถาติ.

๑๑๖ อถโข อาชิโน ปริพพาชโก เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควตา สัทธึ สัมโมทิ; สัมโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินโน โข ปริพพาชโก ภควันตํ เอตทโวจ "อัมหากํ โภ โคตม บัณฑิโต นาม สพรหมจารี, เตน ปัญจมัตตานิ จิตตัฏฐานสตานิ, เยหิ อัญญติตถิยา อุปารัทธาว ชานันติ "อุปารัทธัสมาติ. อถโข ภควา ภิกขู อามันเตสิ "ธาเรถ โน ตุเมห ภิกขเว บัณฑิตวัตถูนีติ. เอตัสส ภควา กาโล เอตัสส สุคต กาโล, ยํ ภควา ภาเสยย, ภควโต สุตวา ภิกขู ธาเรสสันตีติ. "เตนหิ ภิกขเว สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ ภาสิสสามีติ. "เอวํ ภันเตติ โข เต ภิกขู ภควโต ปัจจัสโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "อิธ ภิกขเว เอกัจโจ อธัมมิเกน วาเทน อธัมมิกํ วาทํ อภินิคคัณหาติ อภินิปปีเฬติ. เตน จ อธัมมิกํ ปริสํ รัญเชติ, เตน สา อธัมมิกา ปริสา อุจจาสัททา มหาสัททา โหติ "บัณฑิโต วต โภ บัณฑิโต วต โภติ. อิธ ปน ภิกขเว เอกัจโจ อธัมมิเกน วาเทน ธัมมิกํ วาทํ อภินิคคัณหาติ อภินิปปีเฬติ, เตน จ อธัมมิกํ ปริสํ รัญเชติ, เตน สา อธัมมิกา ปริสา อุจจาสัททา มหาสัททา โหติ "บัณฑิโต วต โภ บัณฑิโต

วต โภติ. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ อธมฺมิเกน วาเทน ธมฺมิกญฺจ วาทํ อธมฺมิกญฺจ วาทํ อภินิคฺคณฺหาติ อภินิปฺปีเฬติ. เตน จ อธมฺมิกํ ปริสํ รญฺเชติ, เตน สา อธมฺมิกา ปริสา อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา โหติ "ปณฺฑิโต วต โภ ปณฺฑิโต วต โภติ. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ธมฺมิเกน วาเทน อธมฺมิกํ วาทํ อภินิคฺคณฺหาติ อภินิปฺปีเฬติ, เตน จ อธมฺมิกํ ปริสํ รญฺเชติ, เตน สา อธมฺมิกา ปริสา อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา โหติ "ปณฺฑิโต วต โภ ปณฺฑิโต วต โภติ อิธ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ธมฺมิเกน วาเทน ธมฺมิกํ วาทํ อภินิคฺคณฺหาติ อภินิปฺปีเฬติ, เตน จ ธมฺมิกํ ปริสํ รญฺเชติ, เตน สา ธมฺมิกา ปริสา อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา โหติ "ปณฺฑิโต วต โภ ปณฺฑิโต วต โภติ. อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ ธมฺโม จ, อนตฺโถ จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา ธมฺมญฺจ อนตฺถญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ, ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ.

กตโม จ ภิกฺขเว อธมฺโม, กตโม จ ธมฺโม, กตโม จ อนตฺโถ, กตโม จ อตฺโถ? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ภิกฺขเว อธมฺโม, สมฺมาทิฏฺฐิ ธมฺโม, เย จ มิจฺฉาทิฏฺฐิปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ. สมฺมาทิฏฺฐิปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ, อยํ อตฺโถ. มิจฺฉาสงฺกปฺโป ภิกฺขเว อธมฺโม, สมฺมาสงฺกปฺโป ธมฺโม ... มิจฺฉาวาจา ภิกฺขเว อธมฺโม, สมฺมาวาจา ธมฺโม ... มิจฺฉากมฺมนฺโต ภิกฺขเว อธมฺโม, สมฺมากมฺมนฺโต... ธมฺโม มิจฺฉาอาชีโว ภิกฺขเว อธมฺโม, สมฺมาอาชีโว ธมฺโม ... มิจฺฉาวายาโม ภิกฺขเว อธมฺโม, สมฺมาวายาโม ธมฺโม ... มิจฺฉาสติ ภิกฺขเว อธมฺโม ... สมฺมาสติ ธมฺโม, มิจฺฉาสมาธิ ภิกฺขเว อธมฺโม, สมฺมาสมาธิ ธมฺโม ... มิจฺฉาญาณํ ภิกฺขเว อธมฺโม,

สัมมาญาณํ ธัมโม... มิจฉาวิมุตติ ภิกขเว อธัมโม, สัมมาวิมุตติ ธัมโม, เย จ มิจฉาวิมุตติปัจจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัมมา สัมภวันติ, อยํ อนัตโถ. สัมมาวิมุตติปัจจยา จ อเนเก กุสลา ธัมมา ภาวนาปาริปูริํ คัจฉันติ, อยํ อัตโถ. อธัมโม จ ภิกขเว เวทิตัพโพ ธัมโม จ, อนัตโถ จ เวทิตัพโพ อัตโถ จ, อธัมมัญจ วิทิตวา ธัมมัญจ, อนัตถัญจ วิทิตวา อัตถัญจ, ยถา ธัมโม ยถา อัตโถ, ตถา ปฏิปัชชิตัพพันติ. อิติ ยันตํ วุตตํ, อิทเมตํ ปฏิจจ วุตตันติ.

๑๑๗ อถโข สคารโว พราหมโณ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควตา สัทธิํ สัมโมทิ; สัมโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินโน โข สคารโว พราหมโณ ภควันตํ เอตทโวจ "กิํ นุ โข โภ โคตม โอริมํ ตีรํ, กิํ ปาริมํ ตีรันติ? มิจฉาทิฏฐิ โข พราหมณ โอริมํ ตีรํ, สัมมาทิฏฐิ ปาริมํ ตีรํ. มิจฉาสังกัปโป โอริมํ ตีรํ, สัมมาสังกัปโป ปาริมํ ตีรํ. มิจฉาวาจา โอริมํ ตีรํ, สัมมาวาจา ปาริมํ ตีรํ. มิจฉากัมมันโต โอริมํ ตีรํ, สัมมากัมมันโต ปาริมํ ตีรํ. มิจฉาอาชีโว โอริมํ ตีรํ, สัมมาอาชีโว ปาริมํ ตีรํ. มิจฉาวายาโม โอริมํ ตีรํ, สัมมาวายาโม ปาริมํ ตีรํ, มิจฉาสติ โอริมํ ตีรํ, สัมมาสติ ปาริมํ ตีรํ. มิจฉาสมาธิ โอริมํ ตีรํ, สัมมาสมาธิ ปาริมํ ตีรํ. มิจฉาญาณํ โอริมํ ตีรํ, สัมมาญาณํ ปาริมํ ตีรํ. มิจฉาวิมุตติ โอริมํ ตีรํ, สัมมาวิมุตติ ปาริมํ ตีรํ. อิทํ โข พราหมณ โอริมํ ตีรํ, อิทํ ปาริมํ ตีรันติ.

อัปปกา เต มนุสเสสุ เย ชนา ปารคามิโน,
อถายํ อิตรา ปชา ตีรเมวานุธาวติ.

เย จ โข สัม์มทัก์ขาเต ธัม์เม ธัม์มานุวัต์ติโน,
เต ชนา ปารเมส์สัน์ติ มัจ์จุเธย์ยํ สุทุต์ตรํ.
กัณ์หํ ธัม์มํ วิป์ปหาย สุก์กํ ภาเวถ ปัณ์ฑิโต,
โอกา อโนก์กมาคัม์ม วิเวเก ยัต์ถ ทูรมํ.
ตัต์ราภิรติมิจ์เฉย์ย หิต์วา กาเม อกิญ์จโน,
ปริโยทเปย์ย อัต์ตานํ จิต์ตเก์ลเสหิ ปัณ์ฑิโต.
เยสํ สัม์โพธิยังเคสุ สัม์มาจิต์ตํ สุภาวิตํ,
อาทานปฏินิส์สัค์เค อนุปาทาย เย รตา,
ขีณาสวา ชุติมัน์โต เต โลเก ปรินิพ์พุตาติ.

๑๑๘ โอริมัญ์จ โว ภิก์ขเว ตีรํ เทสิส์สามิ ปาริมัญ์จ ตีรํ. ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิส์สามีติ. “เอวํ ภัน์เตติ โข เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ “กตมัญ์จ ภิก์ขเว โอริมํ ตีรํ, กตมัญ์จ ปาริมํ ตีรํ? มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ ภิก์ขเว โอริมํ ตีรํ, สัม์มาทิฏ์ฐิ ปาริมํ ตีรํ. ฯเปฯ มิจ์ฉาวิมุต์ติ โอริมํ ตีรํ, สัม์มาวิมุต์ติ ปาริมํ ตีรํ. อิทํ โข ภิก์ขเว โอริมํ ตีรํ, อิทํ ปาริมํ ตีรัน์ติ.

อัป์ปกา เต มนุส์เสสุ เย ชนา ปารคามิโน,
อถายํ อิตรา ปชา ตีรเมวานุธาวติ.
เย จ โข สัม์มทัก์ขาเต ธัม์เม ธัม์มานุวัต์ติโน,
เต ชนา ปารเมส์สัน์ติ มัจ์จุเธย์ยํ สุทุต์ตรํ.
กัณ์หํ ธัม์มํ วิป์ปหาย สุก์กํ ภาเวถ ปัณ์ฑิโต,
โอกา อโนก์กมาคัม์ม วิเวเก ยัต์ถ ทูรมํ.
ตัต์ราภิรติมิจ์เฉย์ย หิต์วา กาเม อกิญ์จโน,
ปริโยทเปย์ย อัต์ตานํ จิต์ตเก์ลเสหิ ปัณ์ฑิโต.
เยสํ สัม์โพธิยังเคสุ สัม์มาจิต์ตํ สุภาวิตํ,

อาทานปฏินิส์สัค์เค อนุปาทาย เย รตา,
ขีณาสวา ชุติมัน์โต เต โลเก ปรินิพ์พุตาติ.

๑๑๙ เตน โข ปน สมเยน ชาณุส์โสณิ พ๎ราห๎มโณ ตทหุโปสเถ สีสัน๎หาโต นวํ โขมยุคํ นิวัต์โถ อัล์ลกุสมุฏ์ฐึ อาทาย ภควโต อวิทูเร เอกมัน์ตํ ฐิโต โหติ. อัท์ทสา โข ภควา ชาณุส์โสณึ พ๎ราห๎มณํ ตทหุโปสเถ สีสัน๎หาตํ นวํ โขมยุคํ นิวัต์ถํ อัล์ลกุสมุฏ์ฐึ อาทาย อวิทูเร เอกมัน์ตํ ฐิตํ; ทิส๎วาน ชาณุส์โสณึ พ๎ราห๎มณํ เอตทโวจ "กึ นุ ต๎วํ พ๎ราห๎มณ ตทหุโปสเถ สีสัน๎หาโต นวํ โขมยุคํ นิวัต์โถ อัล์ลกุสมุฏ์ฐึ อาทาย เอกมัน์ตํ ฐิโต, กึ นุ อัช์ช พ๎ราห๎มณกุลัส์สาติ. ปัจ์โจโรหณี โภ โคตม อัช์ช พ๎ราห๎มณกุลัส์สาติ. "ยถากถํ ปน พ๎ราห๎มณ พ๎ราห๎มณานํ ปัจ์โจโรหณี โหตีติ? "อิธ โภ โคตม พ๎ราห๎มณา ตทหุโปสเถ สีสัน๎หาตา นวํ โขมยุคํ นิวัต์ถา อัล์เลน โคมเยน ปฐวึ โอปุญ์ชิต๎วา หริเตหิ กุเสหิ ปัต์ถริต๎วา อัน์ตรา จ เวลํ อัน์ตรา จ อัค๎ยาคารํ เสย์ยํ กัป์เปน์ติ. เต ตํ รัต์ตึ ติก์ขัต์ตุํ ปัจ์จุฏ์ฐาย ปัญ์ชลิกา อัค์คึ นมัส์สัน์ติ "ปัจ์โจโรหาม ภวัน์ตํ, ปัจ์โจโรหาม ภวัน์ตัน์ติ, ปหุเตน จ สัป์ปิเตเลน นวนีเตน อัค์คึ สัน์ตัป์เปน์ติ, ตัส์สา จ รัต์ติยา อัจ์จเยน ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน พ๎ราห๎มเณ สัน์ตัป์เปน์ติ; เอวํ โภ โคตม พ๎ราห๎มณานํ ปัจ์โจโรหณี โหตีติ. อัญ์ญถา โข พ๎ราห๎มณ พ๎ราห๎มณานํ ปัจ์โจโรหณี, อัญ์ญถา จ ปน อริยัส์ส วินเย ปัจ์โจโรหณี โหตีติ. "ยถากถํ ปน โภ โคตม อริยัส์ส วินเย ปัจ์โจโรหณี โหติ. สาธุ เม ภวํ โคตโม ตถา ธัม์มํ เทเสตุ, ยถา อริยัส์ส วินเย ปัจ์โจโรหณี โหตีติ? "เตนหิ พ๎ราห๎มณ สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิส์สามีติ. "เอวํ โภติ โข ชาณุส์โสณิ

พฺราหฺมโณ ภควโต ปจฺจสฺโสสิ. ภควา เอตทโวจ "อิธ พฺราหฺมณ อริยสาวโก อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "มิจฺฉาทิฏฺฐิยา โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสงฺขาย มิจฺฉาทิฏฺฐึ ปชหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิยา ปจฺโจโรหติ. มิจฺฉาสงฺกปฺปสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสงฺขาย มิจฺฉาสงฺกปฺปํ ปชหติ, มิจฺฉาสงฺกปฺปา ปจฺโจโรหติ. มิจฺฉาวาจาย โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสงฺขาย มิจฺฉาวาจํ ปชหติ, มิจฺฉาวาจาย ปจฺโจโรหติ. มิจฺฉากมฺมนฺตสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสงฺขาย มิจฺฉากมฺมนฺตํ ปชหติ, มิจฺฉากมฺมนฺตา ปจฺโจโรหติ. มิจฺฉาอาชีวสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสงฺขาย มิจฺฉาอาชีวํ ปชหติ, มิจฺฉาอาชีวา ปจฺโจโรหติ. มิจฺฉาวายามสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสงฺขาย มิจฺฉาวายามํ ปชหติ, มิจฺฉาวายามา ปจฺโจโรหติ. มิจฺฉาสติยา โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสงฺขาย มิจฺฉาสตึ ปชหติ, มิจฺฉาสติยา ปจฺโจโรหติ. มิจฺฉาสมาธิสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสงฺขาย มิจฺฉาสมาธึ ปชหติ, มิจฺฉาสมาธิมฺหา ปจฺโจโรหติ. มิจฺฉาญาณสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสงฺขาย มิจฺฉาญาณํ ปชหติ, มิจฺฉาญาณา ปจฺโจโรหติ. มิจฺฉาวิมุตฺติยา โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสงฺขาย มิจฺฉาวิมุตฺตึ ปชหติ, มิจฺฉาวิมุตฺติยา ปจฺโจโรหติ. เอวํ โข พฺราหฺมณ อริยสฺส วินเย ปจฺโจโรหณี โหติ. "อญฺญถา

โภ โคตม พ์ราห์มณานํ ปัจ์โจโรหณี, อัญ์ญถา จปน อริยัส์ส วินเย ปัจ์โจโรหณี โหติ, อิมิส์สา จ โภ โคตม อริยัส์ส วินเย ปัจ์โจโรหณิยา พ์ราห์มณานํ ปัจ์โจโรหณี กัล์ลํ น อัค์ฆติ โสฬสึ. อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณคตัน์ติ.

๑๒๐ อริยํ โว ภิก์ขเว ปัจ์โจโรหณึ เทสิส์สามิ, ตํ สุณาถ... กตมา จ ภิก์ขเว อริยา ปัจ์โจโรหณี? อิธ ภิก์ขเว อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "มิจ์ฉาทิฏ์ฐิยา โข ปาปโก วิปาโก ทิฏ์เฐเจว ธัม์เม อภิสัม์ปรายัญ์จาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย มิจ์ฉาทิฏ์ฐึ ปชหติ, มิจ์ฉาทิฏ์ฐิยา ปัจ์โจโรหติ. มิจ์ฉาสังกัป์ปัส์ส โข... มิจ์ฉาวาจาย โข... มิจ์ฉากัม์มัน์ตัส์ส โข... มิจ์ฉาอาชีวัส์ส โข... มิจ์ฉาวายามัส์ส โข... มิจ์ฉาสติยา โข... มิจ์ฉาสมาธิส์ส โข... มิจ์ฉาญาณัส์ส โข... มิจ์ฉาวิมุต์ติยา โข ปาปโก วิปาโก ทิฏ์เฐเจว ธัม์เม อภิสัม์ปรายัญ์จาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย มิจ์ฉาวิมุต์ตึ ปชหติ, มิจ์ฉาวิมุต์ติยา ปัจ์โจโรหติ; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว อริยา ปัจ์โจโรหณีติ.

๑๒๑ สุริยัส์ส ภิก์ขเว อุทยโต เอตํ ปุพ์พังคมํ, เอตํ ปุพ์พนิมิต์ตํ. ยทิทํ อรุณุต์ตํ. เอวเมว โข ภิก์ขเว กุสลานํ ธัม์มานํ เอตํ ปุพ์พังคมํ เอตํ ปุพ์พนิมิต์ตํ. ยทิทํ สัม์มาทิฏ์ฐิ. สัม์มาทิฏ์ฐิกัส์ส ภิก์ขเว สัม์มาสังกัป์โป ปโหติ. สัม์มาสังกัป์ปัส์ส สัม์มาวาจา ปโหติ. สัม์มาวาจัส์ส สัม์มากัม์มัน์โต ปโหติ. สัม์มากัม์มัน์ตัส์ส สัม์มาอาชีโว ปโหติ. สัม์มาอาชีวัส์ส สัม์มาวายาโม ปโหติ. สัม์มาวายามัส์ส สัม์มาสติ ปโหติ. สัม์มาสติส์ส สัม์มาสมาธิ ปโหติ. สัม์มาสมาธิส์ส สัม์มาญาณํ ปโหติ. สัม์มาญาณิส์ส สัม์มาวิมุต์ติ ปโหติ.

๑๒๒ ทสยิเม ภิก์ขเว ธัม์มา ภาวิตา พหุลีกตา อาสวานํ ขยาย

สํวัต์ตน์ติ. กตเม ทส? สัม์มาทิฏ์ฐิ สัม์มาสังกัป์โป สัม์มาวาจา สัม์มากัม์มัน์โต สัม์มาอาชีโว สัม์มาวายาโม สัม์มาสติ สัม์มาสมาธิ สัม์มาญาณํ สัม์มาวิมุต์ติ. อิเม โข ภิก์ขเว ทส ธัม์มา ภาวิตา พหุลีกตา อาสวานํ ขยาย สํวัต์ตน์ตีติ.

ปัจ์โจโรหณิวัค์โค ทุติโย.

๑๒๓ ทสยิเม ภิก์ขเว ธัม์มา ปริสุท์ธา ปริโยทาตา น อัญ์ญัต์ร สุคตวินยา. กตเม ทส? สัม์มาทิฏ์ฐิ สัม์มาสังกัป์โป สัม์มาวาจา สัม์มากัม์มัน์โต สัม์มาอาชีโว สัม์มาวายาโม สัม์มาสติ สัม์มาสมาธิ สัม์มาญาณํ สัม์มาวิมุต์ติ: อิเม โข ภิก์ขเว ทส ธัม์มา ปริสุท์ธา ปริโยทาตา น อัญ์ญัต์ร สุคตวินยาติ.

๑๒๔ ทสยิเม ภิก์ขเว ธัม์มา อนุป์ปัน์นา อุป์ปัช์ชัน์ติ น อัญ์ญัต์ร สุคตวินยา. กตเม ทส? สัม์มาทิฏ์ฐิ ฯเปฯ สัม์มาวิมุต์ติ. อิเม โข ภิก์ขเว ทส ธัม์มา อนุป์ปัน์นา อุป์ปัช์ชัน์ติ น อัญ์ญัต์ร สุคตวินยาติ.

๑๒๕ ทสยิเม ภิก์ขเว ธัม์มา มหัป์ผลา มหานิสํสา น อัญ์ญัต์ร สุคตวินยา กตเม ทส? สัม์มาทิฏ์ฐิ ฯเปฯ สัม์มาวิมุต์ติ. อิเม โข ภิก์ขเว ทส ธัม์มา มหัป์ผลา มหานิสํสา น อัญ์ญัต์ร สุคตวินยาติ.

๑๒๖ ทสยิเม ภิก์ขเว ธัม์มา ราควินยปริโยสานา โหน์ติ, โทสวินยปริโยสานา โหน์ติ, โมหวินยปริโยสานา โหน์ติ, น อัญ์ญัต์ร สุคตวินยา. กตเม ทส? สัม์มาทิฏ์ฐิ ฯเปฯ สัม์มาวิมุต์ติ. อิเม โข ภิก์ขเว ทส ธัม์มา ราควินยปริโยสานา โหน์ติ, โทสวินยปริโยสานา โหน์ติ, โมหวินยปริโยสานา โหน์ติ, น อัญ์ญัต์ร สุคตวินยาติ.

๑๒๗ ทสยิเม ภิก์ขเว ธัม์มา เอกัน์ตนิพ์พิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญ์ญาย สัม์โพธาย นิพ์พานาย สํวัต์ตน์ติ, น อัญ์ญัต์ร

สุคตวินยาติ. กตเม ทส? สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาวิมุตติ. อิเม โข ภิกขเว ทส ธัมมา เอกันตนิพพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญญาย สัมโพธาย นิพพานาย สํวัตตันติ, น อัญญัตร สุคตวินยาติ.

๑๒๘ ทสยิเม ภิกขเว ธัมมา ภาวิตา พหุลีกตา อนุปปันนา อุปปัชชันติ, น อัญญัตร สุคตวินยา. กตเม ทส? สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาวิมุตติ. อิเม โข ภิกขเว ทส ธัมมา ภาวิตา พหุลีกตา อนุปปันนา อุปปัชชันติ, น อัญญัตร สุคตวินยาติ.

๑๒๙ ทสยิเม ภิกขเว ธัมมา ภาวิตา พหุลีกตา มหัปผลา โหนติ มหานิสํสา, น อัญญัตร สุคตวินยาติ. กตเม ทส? สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาวิมุตติ. อิเม โข ภิกขเว ทส ธัมมา ภาวิตา พหุลีกตา มหัปผลา โหนติ มหานิสํสา, น อัญญัตร สุคตวินยาติ.

๑๓๐ ทสยิเม ภิกขเว ธัมมา ภาวิตา พหุลีกตา ราควินยปริโยสานา โหนติ, โทสวินยปริโยสานา โหนติ, โมหวินยปริโยสานา โหนติ, น อัญญัตร สุคตวินยา. กตเม ทส? สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาวิมุตติ. อิเม โข ภิกขเว ทส ธัมมา ภาวิตา พหุลีกตา ราควินยปริโยสานา โหนติ, โทสวินยปริโยสานา โหนติ, โมหวินยปริโยสานา โหนติ; น อัญญัตร สุควินยาติ.

๑๓๑ ทสยิเม ภิกขเว ธัมมา ภาวิตา พหุลีกตา เอกันตนิพพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญญาย สัมโพธาย นิพพานาย สํวัตตันติ, น อัญญัตร สุควินยาติ. กตเม ทส? สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาวิมุตติ. อิเม โข ภิกขเว ทส ธัมมา ภาวิตา พหุลีกตา เอกันตนิพพิทาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย อภิญญาย สัมโพธาย นิพพานาย สํวัตตันติ, น อัญญัตร สุคตวินยาติ.

๑๓๒ ทสยิเม ภิกขเว มิจฉัตตา. กตเม ทส? มิจฉาทิฏฐิ

มิจฺฉาสงฺกปฺโป, มิจฺฉาวาจา มิจฺฉากมฺมนฺโต มิจฺฉาอาชีโว, มิจฺฉาวายาโม มิจฺฉาสติ มิจฺฉาสมาธิ, มิจฺฉาญาณํ มิจฺฉาวิมุตฺติ. อิเม โข ภิกฺขเว ทส มิจฺฉตฺตาติ.

๑๓๓ ทสยิเม ภิกฺขเว สมฺมตฺตา. กตเม ทส? สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปฺโป, สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว, สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ, สมฺมาญาณํ สมฺมาวิมุตฺติ. อิเม โข ภิกฺขเว ทส สมฺมตฺตาติ.

ปาริสุทฺธิวคฺโค ตติโย.

๑๓๔ สาธุญฺจ โว ภิกฺขเว เทเสสฺสามิ อสาธุญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตมญฺจ ภิกฺขเว อสาธุ? มิจฺฉาทิฏฺฐิ มิจฺฉาสงฺกปฺโป มิจฺฉาวาจา มิจฺฉากมฺมนฺโต มิจฺฉาอาชีโว มิจฺฉาวายาโม มิจฺฉาสติ มิจฺฉาสมาธิ มิจฺฉาญาณํ มิจฺฉาวิมุตฺติ: อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสาธุํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว สาธุ? สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปฺโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ สมฺมาญาณํ สมฺมาวิมุตฺติ: อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สาธุนฺติ.

๑๓๕ อริยธมฺมญฺจ โว ภิกฺขเว เทเสสฺสามิ อนริยธมฺมญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว อนริโย ธมฺโม? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ มิจฺฉาวิมุตฺติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อนริโย ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว อริโย ธมฺโม? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาวิมุตฺติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อริโย ธมฺโมติ.

๑๓๖ กุสลญฺจ โว ภิกฺขเว เทเสสฺสามิ อกุสลญฺจ, ตํ สุณาถ

สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสสามีติ. "เอวํ ภันเตติ โข เต ภิกขู ภควโต ปัจจัสโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตมัญจ ภิกขเว อกุสลํ? มิจฉาทิฏฐิ ฯเปฯ มิจฉาวิมุตติ; อิทํ วุจจติ ภิกขเว อกุสลํ. กตมัญจ ภิกขเว กุสลํ? สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาวิมุตติ; อิทํ วุจจติ ภิกขเว กุสลํ.

๑๓๗ อัตถัญจ โว ภิกขเว เทสิสสามิ อนัตถัญจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสสามีติ. "เอวํ ภันเตติ โข เต ภิกขู ภควโต ปัจจัสโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกขเว อนัตโถ? มิจฉาทิฏฐิ ฯเปฯ มิจฉาวิมุตติ; อยํ วุจจติ ภิกขเว อนัตโถ. กตโม จ ภิกขเว อัตโถ? สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาวิมุตติ; อยํ วุจจติ ภิกขเว อัตโถติ.

๑๓๘ ธัมมัญจ โว ภิกขเว เทสิสสามิ อธัมมัญจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสสามีติ. "เอวํ ภันเตติ โข เต ภิกขู ภควโต ปัจจัสโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกขเว อธัมโม? มิจฉาทิฏฐิ ฯเปฯ มิจฉาวิมุตติ; อยํ วุจจติ ภิกขเว อธัมโม. กตโม จ ภิกขเว ธัมโม? สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาวิมุตติ; อยํ วุจจติ ภิกขเว ธัมโมติ.

๑๓๙ สาสวัญจ โว ภิกขเว ธัมมํ เทสิสสามิ อนาสวัญจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสสามีติ. "เอวํ ภันเตติ โข เต ภิกขู ภควโต ปัจจัสโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกขเว สาสโว ธัมโม? มิจฉาทิฏฐิ ฯเปฯ มิจฉาวิมุตติ; อยํ วุจจติ ภิกขเว สาสโว ธัมโม. กตโม จ ภิกขเว อนาสโว ธัมโม? สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาวิมุตติ; อยํ วุจจติ ภิกขเว อนาสโว ธัมโมติ.

๑๔๐ สาวัชชัญจ โว ภิกขเว ธัมมํ เทสิสสามิ อนวัชชัญจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสสามีติ. "เอวํ ภันเตติ โข เต

ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว สาวชฺโช ธมฺโม? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ มิจฺฉาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สาวชฺโช ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว อนวชฺโช ธมฺโม? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อนวชฺโช ธมฺโมติ.

๑๘๑ ตปนิยญฺจ โว ภิกฺขเว ธมฺมํ เทสิสฺสามิ อตปนิยญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว ตปนิโย ธมฺโม? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ มิจฺฉาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ตปนิโย ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว อตปนิโย ธมฺโม? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อตปนิโย ธมฺโมติ.

๑๘๒ อาจยคามิญฺจ โว ภิกฺขเว ธมฺมํ เทสิสฺสามิ อปจยคามิญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว อาจยคามี ธมฺโม? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ มิจฺฉาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อาจยคามี ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว อปจยคามี ธมฺโม? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อปจยคามี ธมฺโมติ.

๑๘๓ ทุกฺขุทฺรยญฺจ โว ภิกฺขเว ธมฺมํ เทสิสฺสามิ สุขุทฺรยญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว ทุกฺขุทฺรโย ธมฺโม? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ มิจฺฉาวิมุตฺติ. อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขุทฺรโย ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว สุขุทฺรโย ธมฺโม? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สุขุทฺรโย ธมฺโมติ.

๑๘๔ ทุกฺขวิปากญฺจ โว ภิกฺขเว ธมฺมํ เทสิสฺสามิ สุขวิปากญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต

ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว ทุกฺขวิปาโก ธมฺโม? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ มิจฺฉาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขวิปาโก ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว สุขวิปาโก ธมฺโม? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สุขวิปาโก ธมฺโมติ.

สาธุวคฺโค จตุตฺโถ.

๑๖๕ อริยมคฺคญฺจ โว ภิกฺขเว ธมฺมํ เทสิสฺสามิ อนริยมคฺคญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว อนริโย มคฺโค? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ มิจฺฉาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อนริโย มคฺโค. กตโม จ ภิกฺขเว อริโย มคฺโค? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อริโย มคฺโคติ.

๑๖๖ กณฺหมคฺคญฺจ โว ภิกฺขเว ธมฺมํ เทสิสฺสามิ สุกฺกมคฺคญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว กณฺหมคฺโค? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ มิจฺฉาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว กณฺหมคฺโค. กตโม จ ภิกฺขเว สุกฺโก มคฺโค? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สุกฺโก มคฺโคติ.

๑๖๗ สทฺธมฺมญฺจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อสทฺธมฺมญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว อสทฺธมฺโม? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ มิจฺฉาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสทฺธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว สทฺธมฺโม? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สทฺธมฺโมติ.

๑๖๘ สปฺปุริสธมฺมญฺจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อสปฺปุริสธมฺมญฺจ,

ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว อสปฺปุริสธมฺโม? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ มิจฺฉาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสปฺปุริสธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว สปฺปุริสธมฺโม? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สปฺปุริสธมฺโมติ.

๑๔๙ อุปฺปาเทตพฺพญฺจ โว ภิกฺขเว ธมฺมํ เทสิสฺสามิ น อุปฺปาเทตพฺพญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว น อุปฺปาเทตพฺโพ ธมฺโม? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ มิจฺฉาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว น อุปฺปาเทตพฺโพ ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว อุปฺปาเทตพฺโพ ธมฺโม? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อุปฺปาเทตพฺโพ ธมฺโมติ.

๑๕๐ อาเสวิตพฺพญฺจ โว ภิกฺขเว ธมฺมํ เทสิสฺสามิ น อาเสวิตพฺพญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว น อาเสวิตพฺโพ ธมฺโม? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ มิจฺฉาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว น อาเสวิตพฺโพ ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว อาเสวิตพฺโพ ธมฺโม? สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อาเสวิตพฺโพ ธมฺโมติ.

๑๕๑ ภาเวตพฺพญฺจ โว ภิกฺขเว ธมฺมํ เทสิสฺสามิ น ภาเวตพฺพญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว น ภาเวตพฺโพ ธมฺโม? มิจฺฉาทิฏฺฐิ ฯเปฯ มิจฺฉาวิมุตฺติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว น ภาเวตพฺโพ ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว ภาเวตพฺโพ?

สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาวิมุตติ; อยํ วุจจติ ภิกขเว ภาเวตัพโพ ธัมโมติ.

๑๕๒ พหุลีกาตัพพัญจ โว ภิกขเว ธัมมํ เทสิสสามิ น พหุลีกาตัพพัญจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสสามีติ. "เอวํ ภันเตติ โข เต ภิกขู ภควโต ปัจจัสโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกขเว น พหุลีกาตัพโพ ธัมโม? มิจฉาทิฏฐิ ฯเปฯ มิจฉาวิมุตติ; อยํ วุจจติ ภิกขเว น พหุลีกาตัพโพ ธัมโม. กตโม จ ภิกขเว พหุลีกาตัพโพ ธัมโม? สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาวิมุตติ; อยํ วุจจติ ภิกขเว พหุลีกาตัพโพ ธัมโมติ.๑

๑๕๓ อนุสสริตัพพัญจ โว ภิกขเว ธัมมํ เทสิสสามิ น อนุสสริตัพพัญจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสสามีติ. "เอวํ ภันเตติ โข เต ภิกขู ภควโต ปัจจัสโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกขเว น อนุสสริตัพโพ ธัมโม? มิจฉาทิฏฐิ ฯเปฯ มิจฉาวิมุตติ; อยํ วุจจติ ภิกขเว น อนุสสริตัพโพ ธัมโม. กตโม จ ภิกขเว อนุสสริตัพโพ ธัมโม? สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาวิมุตติ; อยํ วุจจติ ภิกขเว อนุสสริตัพโพ ธัมโมติ.

๑๕๔ สัจฉิกาตัพพัญจ โว ภิกขเว ธัมมํ เทสิสสามิ น สัจฉิกาตัพพัญจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสสามีติ. "เอวํ ภันเตติ โข เต ภิกขู ภควโต ปัจจัสโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกขเว น สัจฉิกาตัพโพ ธัมโม? มิจฉาทิฏฐิ ฯเปฯ มิจฉาวิมุตติ; อยํ วุจจติ ภิกขเว น สัจฉิกาตัพโพ ธัมโม. กตโม จ ภิกขเว สัจฉิกาตัพโพ ธัมโม? สัมมาทิฏฐิ ฯเปฯ สัมมาวิมุตติ; อยํ วุจจติ ภิกขเว สัจฉิกาตัพโพ ธัมโมติ.

อริยมัคควัคโค ปัญจโม.

ตติยปัณณาสโก ตติโย.

จตุตฺถปณฺณาสโก.

๑๕๕ ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล น เสวิตพฺโพ. กตเมหิ ทสหิ? มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ, มิจฺฉาสงฺกปฺโป โหติ, มิจฺฉาวาโจ โหติ, มิจฺฉากมฺมนฺโต โหติ, มิจฺฉาอาชีโว โหติ, มิจฺฉาวายาโม โหติ, มิจฺฉาสติ โหติ, มิจฺฉาสมาธิ โหติ, มิจฺฉาญาณี โหติ, มิจฺฉาวิมุตฺติ โหติ; อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล น เสวิตพฺโพ. ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล เสวิตพฺโพ. กตเมหิ ทสหิ? สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ, สมฺมาสงฺกปฺโป โหติ, สมฺมาวาโจ โหติ, สมฺมากมฺมนฺโต โหติ, สมฺมาอาชีโว โหติ, สมฺมาวายาโม โหติ, สมฺมาสติ โหติ, สมฺมาสมาธิ โหติ, สมฺมาญาณี โหติ, สมฺมาวิมุตฺติ โหติ; อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล เสวิตพฺโพติ. (ฉตฺตรทิยทฺฒสตาทิสุตฺตํ เปยฺยาลวเสน คณิตพฺพํ) ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล น ภชิตพฺโพ ... ภชิตพฺโพ ... น ปยิรุปาสิตพฺโพ ... ปยิรุปาสิตพฺโพ ... น ปุชฺโช โหติ ... ปุชฺโช โหติ ... น ปาสํโส โหติ ... ปาสํโส โหติ ... อคารโว โหติ ... สคารโว โหติ อปฺปติสฺโส โหติ ... สปฺปติสฺโส โหติ ... น อาราธโก โหติ ... อาราธโก โหติ ... น วิสุชฺฌติ วิสุชฺฌติ ... มานํ นาธิโภติ มานํ อธิโภติ ... ปญฺญาย น วฑฺฒติ ... ปญฺญาย วฑฺฒติ ... พหุํ อปุญฺญํ ปสวติ ... พหุํ ปุญฺญํ ปสวติ. กตเมหิ ทสหิ? สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ, สมฺมาสงฺกปฺโป โหติ, สมฺมาวาโจ โหติ สมฺมากมฺมนฺโต โหติ, สมฺมาอาชีโว โหติ, สมฺมาวายาโม โหติ, สมฺมาสติ, โหติ, สมฺมาสมาธิ โหติ, สมฺมาญาณี โหติ, สมฺมาวิมุตฺติ โหติ; อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล พหุํ ปุญฺญํ ปสวตีติ.

ปุคฺคลวคฺโค ปฐโม.

๑๖๓ เตน โข ปน สมเยน ชาณุส์โสณิ พ์ราห์มโณ ตทหุโปสเถ สีสัน์หาโต นวํ โขมยุคํ นิวัต์โถ อัล์ลกุสมุฏ์ฐึ อาทาย ภควโต อวิทุเร เอกมัน์ตํ ฐิโต โหติ. อัท์ทสา โข ภควา ชาณุส์โสณึ พ์ราห์มณํ ตทหุโปสเถ สีสัน์หาตํ นวํ โขมยุคํ นิวัต์ถํ อัล์ลกุสมุฏ์ฐึ อาทาย เอกมัน์ตํ ฐิตํ; ทิส์วาน ชาณุส์โสณึ พ์ราห์มณํ เอตทโวจ "กึ นุ ต๎วํ พ์ราห์มณ ตทหุโปสเถ สีสัน์หาโต นวํ โขมยุคํ นิวัต์โถ อัล์ลกุสมุฏ์ฐึ อาทาย เอกมัน์ตํ ฐิโต. กึ นุ โข อัช์ช พ์ราห์มณกุลัส์สาติ ? ปัจ์โจโรหณี โภ โคตม อัช์ช พ์ราห์มณกุลัส์สาติ. ยถากถํ ปน พ์ราห์มณ พ์ราห์มณานํ ปัจ์โจโรหณี โหตีติ ? อิธ โภ โคตม พ์ราห์มณา ตทหุโปสเถ สีสัน์หาตา นวํ โขมยุคํ นิวัต์ถา อัล์เลน โคมเยน ปฐวึ โอปุญ์ชิต์วา หริเตหิ กุเสหิ ปัต์ถริต์วา อัน์ตรา จ เวลํ อัน์ตรา จ อัค์ยาคารํ เสย์ยํ กัป์เปน์ติ. เต ตํ รัต์ตึ ติก์ขัต์ตุํ ปัจ์จุฏ์ฐาย ปัญ์ชลิกา อัค์คึ นมัส์สัน์ติ "ปัจ์โจโรหาม ภวัน์ตํ ปัจ์โจโรหาม ภวัน์ตัน์ติ. ปหุเตน จ สัป์ปิเตเลน นวนีเตน อัค์คึ สัน์ตัป์เปน์ติ. ตัส์สา จ รัต์ติยา อัจ์จเยน ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน พ์ราห์มเณ สัน์ตัป์เปน์ติ. เอวํ โข โภ โคตม พ์ราห์มณานํ ปัจ์โจโรหณี โหตีติ. อัญ์ญถา โข พ์ราห์มณานํ ปัจ์โจโรหณี โหติ อัญ์ญถา จ ปน อริยัส์ส วินเย ปัจ์โจโรหณี โหตีติ. ยถากถํ ปน โภ โคตม อริยัส์ส วินเย ปัจ์โจโรหณี โหติ. สาธุ วต เม ภวํ โคตโม ตถา ธัม์มํ เทเสตุ, ยถา อริยัส์ส วินเย ปัจ์โจโรหณี โหตีติ. เตนหิ พ์ราห์มณ สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ ภาสิส์สามีติ. "เอวํ โภติ โข ชาณุส์โสณิ พ์ราห์มโณ ภควโต ปัจ์จัส์โสสิ. ภควา เอตทโวจ "อิธ พ์ราห์มณ อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "ปาณาติปาตัส์ส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏ์เฐ เจว ธัม์เม

อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย ปาณาติปาตํ ปชหติ, ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ. อทินฺนาทานสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย อทินฺนาทานํ ปชหติ, อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ. กาเมสุ มิจฺฉาจารสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย กาเมสุ มิจฺฉาจารํ ปชหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย มุสาวาทํ ปชหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย ปิสุณาวาจํ ปชหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ. ผรุสาย วาจาย โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย ผรุสวาจํ ปชหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ. สมฺผปฺปลาปสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย สมฺผปฺปลาปํ ปชหติ, สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต โหติ. อภิชฺฌาย โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย อภิชฺฌํ ปชหติ, อภิชฺฌาย ปฏิวิรโต โหติ. พฺยาปาทสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย พฺยาปาทํ ปชหติ, พฺยาปาทา ปฏิวิรโต โหติ. มิจฺฉาทิฏฺฐิยา โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย มิจฺฉาทิฏฺฐึ ปชหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิยา ปฏิวิรโต โหติ. เอวํ โข พฺราหฺมณ อริยสฺส วินเย ปจฺโจโรหณี โหตีติ. อญฺญถา โภ โคตม พฺราหฺมณานํ ปจฺโจโรหณี โหติ, อญฺญถา จ ปน อริยสฺส วินเย ปจฺโจโรหณี โหติ. อิมิสฺสา จ โภ โคตม อริยสฺส วินเย ปจฺโจโรหณิยา พฺราหฺมณานํ

ปัจฺโจโรหณี กัลฺลํ นาคจฺฉติ โสหิสํ. อภิกฺกันฺตํ โภ โคตม ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัชฺชตัคฺเค ปาณุเปตํ สรณํคตันฺติ.

๑๖๘ อริยํ โว ภิกฺขเว ปัจฺโจโรหณึ เทสิสฺสามิ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภันฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปัจฺจัสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตมา จ ภิกฺขเว อริยา ปัจฺโจโรหณี ? อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก อิติ ปฏิสัญฺจิกฺขติ "ปาณาติปาตัสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธัมฺเม อภิสัมฺปรายัญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย ปาณาติปาตํ ปชหติ, ปาณาติปาตา ปัจฺโจโรหติ. อทินฺนาทานัสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธัมฺเม อภิสัมฺปรายัญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย อทินฺนาทานํ ปชหติ, อทินฺนาทานา ปัจฺโจโรหติ. กาเมสุ มิจฺฉาจารัสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธัมฺเม อภิสัมฺปรายัญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย กาเมสุ มิจฺฉาจารํ ปชหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปัจฺโจโรหติ. มุสาวาทัสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธัมฺเม อภิสัมฺปรายัญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย มุสาวาทํ ปชหติ, มุสาวาทา ปัจฺโจโรหติ. ปิสุณาย วาจาย โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธัมฺเม อภิสัมฺปรายัญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย ปิสุณวาจํ ปชหติ, ปิสุณาย วาจาย ปัจฺโจโรหติ. ผรุสาย วาจาย โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธัมฺเม อภิสัมฺปรายัญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย ผรุสวาจํ ปชหติ, ผรุสาย วาจาย ปัจฺโจโรหติ. สัมฺผัปฺปลาปัสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธัมฺเม อภิสัมฺปรายัญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย สัมฺผัปฺปลาปํ ปชหติ, สัมฺผัปฺปลาปา ปัจฺโจโรหติ. อภิชฺฌาย โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐเจว ธัมฺเม อภิสัมฺปรายัญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย อภิชฺฌํ

ปชหติ, อภิชฺฌาย ปจฺโจโรหติ. พฺยาปาทสฺส โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย พฺยาปาทํ ปชหติ, พฺยาปาทา ปจฺโจโรหติ. มิจฺฉาทิฏฺฐิยา โข ปาปโก วิปาโก ทิฏฺเฐว ธมฺเม อภิสมฺปรายญฺจาติ, โส อิติ ปฏิสํขาย มิจฺฉาทิฏฺฐึ ปชหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิยา ปจฺโจโรหติ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อริยา ปจฺโจโรหณีติ.

๑๖๙ อถโข สคารโว พฺราหฺมโณ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข สคารโว พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "กึ นุ โข โภ โคตม โอริมํ ตีรํ, กึ ปาริมํ ตีรนฺติ? ปาณาติปาโต โข พฺราหฺมณ โอริมํ ตีรํ, ปาณาติปาตา เวรมณี ปาริมํ ตีรํ. อทินฺนาทานํ โอริมํ ตีรํ, อทินฺนาทานา เวรมณี ปาริมํ ตีรํ. กาเมสุ มิจฺฉาจาโร โอริมํ ตีรํ, กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณี ปาริมํ ตีรํ. มุสาวาโท โอริมํ ตีรํ, มุสาวาทา เวรมณี ปาริมํ ตีรํ. ปิสุณา วาจา โอริมํ ตีรํ, ปิสุณาย วาจาย เวรมณี ปาริมํ ตีรํ. ผรุสวาจา โอริมํ ตีรํ, ผรุสาย วาจาย เวรมณี ปาริมํ ตีรํ. สมฺผปฺปลาโป โอริมํ ตีรํ, สมฺผปฺปลาปา เวรมณี ปาริมํ ตีรํ. อภิชฺฌา โอริมํ ตีรํ, อนภิชฺฌา ปาริมํ ตีรํ. พฺยาปาโท โอริมํ ตีรํ, อพฺยาปาโท ปาริมํ ตีรํ. มิจฺฉาทิฏฺฐิ โอริมํ ตีรํ, สมฺมาทิฏฺฐิ ปาริมํ ตีรํ; อิทํ โข พฺราหฺมณ โอริมํ ตีรํ, อิทํ ปาริมํ ตีรนฺติ.

อปฺปกา เต มนุสฺเสสุ เย ชนา ปารคามิโน,
อถายํ อิตรา ปชา ตีรเมวานุธาวติ.
เย จ โข สมฺมทกฺขาเต ธมฺเม ธมฺมานุวตฺติโน,
เต ชนา ปารเมสฺสนฺติ มจฺจุเธยฺยํ สุทุตฺตรํ.

กณฺหํ ธมฺมํ วิปฺปหาย สุกฺกํ ภาเวถ ปณฺฑิโต,
โอกา อโนกมาคมฺม วิเวเก ยตฺถ ทูรมํ.
ตตฺราภิรติมิจฺเฉยฺย หิตฺวา กาเม อกิญฺจโน,
ปริโยทเปยฺย อตฺตานํ จิตฺตเกฺลเสหิ ปณฺฑิโต.
เยสํ สมฺโพธิยงฺเคสุ สมฺมา จิตฺตํ สุภาวิตํ,
อาทานปฏินิสฺสคฺเค อนุปาทาย เย รตา,
ขีณาสวา ชุติมนฺโต เต โลเก ปรินิพฺพุตาติ.

๑๗๐ โอริมญฺจ โว ภิกฺขเว ตีรํ เทสิสฺสามิ ปาริมญฺจ ตีรํ, ตํ สุณาถ ฯเปฯ กตมญฺจ ภิกฺขเว โอริมํ ตีรํ, กตมญฺจ ปาริมํ ตีรํ ? ปาณาติปาโต โข ภิกฺขเว โอริมํ ตีรํ, ปาณาติปาตา เวรมณี ปาริมํ ตีรํ. อทินฺนาทานํ โอริมํ ตีรํ, อทินฺนาทานา เวรมณี ปาริมํ ตีรํ. กาเมสุ มิจฺฉาจาโร โอริมํ ตีรํ, กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณี ปาริมํ ตีรํ. มุสาวาโท โอริมํ ตีรํ, มุสาวาทา เวรมณี ปาริมํ ตีรํ. ปิสุณาวาจา โอริมํ ตีรํ, ปิสุณาย วาจาย เวรมณี ปาริมํ ตีรํ. ผรุสวาจา โอริมํ ตีรํ, ผรุสาย วาจาย เวรมณี ปาริมํ ตีรํ. สมฺผปฺปลาโป โอริมํ ตีรํ, สมฺผปฺปลาปา เวรมณี ปาริมํ ตีรํ, อภิชฺฌา โอริมํ ตีรํ, อนภิชฺฌา ปาริมํ ตีรํ. พฺยาปาโท โอริมํ ตีรํ, อพฺยาปาโท ปาริมํ ตีรํ. มิจฺฉาทิฏฺฐิ โอริมํ ตีรํ, สมฺมาทิฏฺฐิ ปาริมํ ตีรํ; อิทํ โข ภิกฺขเว โอริมํ ตีรํ, อิทํ ปาริมํ ตีรนฺติ.

อปฺปกา เต มนุสฺเสสุ เย ชนา ปารคามิโน,
อถายํ อิตรา ปชา ตีรเมวานุธาวติ.
เย จ โข สมฺมทกฺขาเต ธมฺเม ธมฺมานุวตฺติโน,
เต ชนา ปารเมสฺสนฺติ มจฺจุเธยฺยํ สุทุตฺตรํ.
กณฺหํ ธมฺมํ วิปฺปหาย สุกฺกํ ภาเวถ ปณฺฑิโต,

โอกา อโนกมาคมฺม วิเวเก ยตฺถ ทูรมํ.
ตตฺราภิรติมิจฺเฉยฺย หิตฺวา กาเม อกิญฺจโน,
ปริโยทเปยฺย อตฺตานํ จิตฺตเกฺลเสหิ ปณฺฑิโต.
เยสํ สมฺโพธิยงฺเคสุ สมฺมา จิตฺตํ สุภาวิตํ,
อนาทานปฏินิสฺสคฺเค อนุปาทาย เย รตา,
ขีณาสวา ชุติมนฺโต เต โลเก ปรินิพฺพุตาติ.

๑๗๑ อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ อนตฺโถ จ, ธมฺโม จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา อนตฺถญฺจ ธมฺมญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพํ. กตโม จ ภิกฺขเว อธมฺโม จ อนตฺโถ จ? ปาณาติปาโต อทินฺนาทานํ กาเมสุ มิจฺฉาจาโร มุสาวาโท ปิสุณา วาจา ผรุสา วาจา สมฺผปฺปลาโป อภิชฺฌา พฺยาปาโท มิจฺฉาทิฏฺฐิ: อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อธมฺโม จ อนตฺโถ จ. กตโม จ ภิกฺขเว ธมฺโม จ อตฺโถ จ? ปาณาติปาตา เวรมณี อทินฺนาทานา เวรมณี กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณี มุสาวาทา เวรมณี ปิสุณาย วาจาย เวรมณี ผรุสาย วาจาย เวรมณี สมฺผปฺปลาปา เวรมณี อนภิชฺฌา อพฺยาปาโท สมฺมาทิฏฺฐิ: อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ธมฺโม จ อตฺโถ จ. อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ อนตฺโถ จ, ธมฺโม จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา อนตฺถญฺจ ธมฺมญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ, อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตนฺติ.

๑๗๒ อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ ธมฺโม จ, อนตฺโถ จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา ธมฺมญฺจ อนตฺถญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ

อิทมโวจ ภควา อิทํ วัต์วาน สุคโต อุฏ์ฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิ. อถโข เตสํ ภิก์ขูนํ อจิรปัก์กัน์ตัส์ส ภควโต เอตทโหสิ “อิทํ โข โน อาวุโส ภควา สํขิต์เตน อุท์เทสํ อุท์ทิสิต์วา วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภชิต์วา อุฏ์ฐายาสนา วิหารํ ปวิฏ์โฐ “อธัม์โม จ ภิก์ขเว เวทิตัพ์โพ ธัม์โม จ, อนัต์โถ จ เวทิตัพ์โพ อัต์โถ จ, อธัม์มัญ์จ วิทิต์วา ธัม์มัญ์จ อนัต์ถัญ์จ วิทิต์วา อัต์ถัญ์จ ยถา ธัม์โม ยถา อัต์โถ, ตถา ปฏิปัช์ชิตัพ์พัน์ติ. โก นุ โข อิมัส์ส ภควตา สํขิต์เตน อุท์เทสัส์ส อุท์ทิฏ์ฐัส์ส วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภัต์ตัส์ส วิต์ถาเรน อัต์ถํ วิภเชย์ยาติ. อถโข เตสํ ภิก์ขูนํ เอตทโหสิ “อยํ โข อายัส์มา มหากัจ์จาโน สัต์ถุเจว สํวัณ์ณิโต สัม์ภาวิโต จ วิญ์ญูนํ สพ์รห์มจารีนํ ปโหติ อายัส์มา มหากัจ์จาโน อิมัส์ส ภควตา สํขิต์เตน อุท์เทสัส์ส อุท์ทิฏ์ฐัส์ส วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภัต์ตัส์ส วิต์ถาเรน อัต์ถํ วิภชิตุํ. ยัน์นูน มยํ, เยนายัส์มา มหากัจ์จาโน, เตนุปสังกเมย์ยาม; อุปสังกมิต์วา อายัส์มัน์ตํ มหากัจ์จานํ เอตมัต์ถํ ปุจ์เฉย์ยาม. ยถา โน อายัส์มา มหากัจ์จาโน พ์ยากริส์สติ, ตถา นํ ธาเรส์สามาติ. อถ โข เต ภิก์ขู เยนายัส์มา มหากัจ์จาโน, เตนุปสังกมิํสุ; อุปสังกมิต์วา อายัส์มตา มหากัจ์จาเนน สัท์ธึ สัม์โมทิํสุ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิํสุ; เอกมัน์ตํ นิสิน์นา โข เต ภิก์ขู อายัส์มัน์ตํ มหากัจ์จานํ เอตทโวจุํ “อิทํ โข โน อาวุโส กัจ์จาน ภควา สํขิต์เตน อุท์เทสํ อุท์ทิสิต์วา วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภชิต์วา อุฏ์ฐายาสนา วิหารํ ปวิฏ์โฐ “อธัม์โม จ ภิก์ขเว เวทิตัพ์โพ ธัม์โม จ, อนัต์โถ จ เวทิตัพ์โพ อัต์โถ จ, อธัม์มัญ์จ วิทิต์วา ธัม์มัญ์จ อนัต์ถัญ์จ วิทิต์วา อัต์ถัญ์จ ยถา ธัม์โม ยถา อัต์โถ, ตถา ปฏิปัช์ชิตัพ์พัน์ติ. เตสํ โน

อาวุโส อมฺหากํ อจิรปกฺกนฺตสฺส ภควโต เอตทโหสิ "อิทํ โข โน อาวุโส ภควา สํขิตฺเตน อุทฺเทสํ อุทฺทิสิตฺวา วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปวิฏฺโฐ "อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ ธมฺโม จ, อนตฺโถ จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา ธมฺมญฺจ อนตฺถญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. โก นุ โข อิมสฺส ภควตา สํขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส อุทฺทิฏฺฐสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ วิภเชยฺยาติ. เตสํ โน อาวุโส อมฺหากํ เอตทโหสิ "อยํ โข อายสฺมา มหากจฺจาโน สตฺถุเจว สํวณฺณิโต สมฺภาวิโต จ วิญฺญูนํ สพฺรหฺมจารีนํ, ปโหติ อายสฺมา มหากจฺจาโน อิมสฺส ภควตา สํขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส อุทฺทิฏฺฐสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ วิภชิตุํ. ยนฺนูน มยํ, เยนายสฺมา มหากจฺจาโน, เตนุปสงฺกเมยฺยาม; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ เอตมตฺถํ ปุจฺเฉยฺยาม. ยถา โน อายสฺมา มหากจฺจาโน พฺยากริสฺสติ, ตถา นํ ธาเรสฺสามาติ, วิภชตายสฺมา มหากจฺจาโนติ. เสยฺยถาปิ อาวุโส ปุริโส สารตฺถิโก สารคเวสี สารปริเยสนํ จรมาโน มหโต รุกฺขสฺส ติฏฺฐโต สารวโต อติกฺกมฺเมว มูลํ อติกฺกมฺม ขนฺธํ สาขา-ปลาเส สารํ ปริเยสิตพฺพํ มญฺเญยฺย; เอวํ สมฺปทมิทํ. อายสฺมนฺตานํ สตฺถริ สมฺมุขีภูเต ตํ ภควนฺตํ อติสิตฺวา อมฺเห เอตมตฺถํ ปฏิปุจฺฉิตพฺพํ มญฺญถ. โส หิ อาวุโส ภควา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสติ จกฺขุภูโต ญาณภูโต ธมฺมภูโต พฺรหฺมภูโต วตฺตา ปวตฺตา อตฺถสฺส นินฺเนตา อมตสฺส ทาตา ธมฺมสามี ตถาคโต. โสเจว ปเนตสฺส กาโล อโหสิ, ยํ ตุมฺเห ภควนฺตํเยว อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปุจฺเฉยฺยาถ. ยถา โน ภควา พฺยากเรยฺย, ตถา นํ ธาเรยฺยาถาติ. อทฺธาวุโส กจฺจาน

ภควา ชานํ ชานาติ ปสฺสํ ปสฺสติ จกฺขุภูโต ญาณภูโต ธมฺมภูโต พฺรหฺมภูโต วตฺตา ปวตฺตา อตฺถสฺส นินฺเนตา อมตสฺส ทาตา ธมฺมสามี ตถาคโต. โสเจว ปเนตสฺส กาโล อโหสิ, ยํ มยํ ภควนฺตํเยว อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปุจฺเฉยฺยาม. ยถา โน ภควา พฺยากเรยฺย, ตถา นํ ธาเรยฺยาม. อปิจายสฺมา มหากจฺจาโน สตฺถุเจว สํวณฺณิโต สมฺภาวิโต จ วิญฺญูนํ สพฺรหฺมจารีนํ, ปโหติ อายสฺมา มหากจฺจาโน อิมสฺส ภควตา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส อุทฺทิฏฺฐสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ วิภชิตุํ, วิภชตายสฺมา มหากจฺจาโน อครุกตฺวาติ. เตนหาวุโส สุณาถ สาธุกํ มนสิกาโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวมาวุโสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต มหากจฺจานสฺส ปจฺจสฺโสสุํ. อายสฺมา มหากจฺจาโน เอตทโวจ "ยํ โข โน อาวุโส ภควา สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสํ อุทฺทิสิตฺวา วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปวิฏฺโฐ "อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ ธมฺโม จ, อนตฺโถ จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา ธมฺมญฺจ อนตฺถญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. กตโม จาวุโส อธมฺโม, กตโม จ ธมฺโม, กตโม จ อนตฺโถ, กตโม จ อตฺโถ? ปาณาติปาโต อาวุโส อธมฺโม, ปาณาติปาตา เวรมณี ธมฺโม, เย จ ปาณาติปาตปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ; อยํ อนตฺโถ. ปาณาติปาตา เวรมณีปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ, อยํ อตฺโถ. อทินฺนาทานํ อาวุโส อธมฺโม, อทินฺนาทานา เวรมณี ธมฺโม, เย จ อทินฺนาทานปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ. อทินฺนาทานา เวรมณีปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ,

อยํ อตฺโถ. กาเมสุ มิจฺฉาจาโร อาวุโส อธมฺโม, กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณี ธมฺโม, เย จ กาเมสุ มิจฺฉาจารปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ. กาเมสุ มิจฺฉาจาราเวรมณีปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ, อยํ อตฺโถ. มุสาวาโท อาวุโส อธมฺโม, มุสาวาทา เวรมณี ธมฺโม, เย จ มุสาวาทปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ. มุสาวาทา เวรมณีปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ, อยํ อตฺโถ. ปิสุณา วาจา อาวุโส อธมฺโม ปิสุณาย วาจาย เวรมณี ธมฺโม. เย จ ปิสุณา วาจาปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ ปิสุณาย วาจาย เวรมณีปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ, อยํ อตฺโถ, ผรุสา วาจา อาวุโส อธมฺโม, ผรุสาย วาจาย เวรมณี ธมฺโม, เย จ ผรุสวาจาปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสาลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ. ผรุสาย วาจาย เวรมณีปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ, อยํ อตฺโถ. สมฺผปฺปลาโป อาวุโส อธมฺโม, สมฺผปฺปลาปา เวรมณี ธมฺโม, เย จ สมฺผปฺปลาปปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ. สมฺผปฺปลาปา เวรมณีปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ, อยํ อตฺโถ. อภิชฺฌา อาวุโส อธมฺโม, อนภิชฺฌา ธมฺโม, เย จ อภิชฺฌาปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ อนตฺโถ. อนภิชฺฌาปจฺจยา จ อเนเก กุสลา ธมฺมา ภาวนาปาริปูรึ คจฺฉนฺติ, อยํ อตฺโถ. พฺยาปาโท อาวุโส อธมฺโม, อพฺยาปาโท ธมฺโม, เย จ พฺยาปาทปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธมฺมา สมฺภวนฺติ, อยํ

อนัต์โถ. อพ์ยาปาทปัจ์จยา จ อเนเก กุสลา ธัม์มา ภาวนาปาริปุริํ คัจ์ฉัน์ติ, อยํ อัต์โถ. มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ อาวุโส อธัม์โม, สัม์มาทิฏ์ฐิ ธัม์โม, เย จ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิปัจ์จยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัม์มา สัม์ภวัน์ติ, อยํ อนัต์โถ. สัม์มาทิฏ์ฐิปัจ์จยา จ อเนเก กุสลา ธัม์มา ภาวนาปาริปุริํ คัจ์ฉัน์ติ, อยํ อัต์โถ. ยํ โข โน อาวุโส ภควา สํขิต์เตน อุท์เทสํ อุท์ทิสิต์วา วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภชิต์วา อุฏ์ฐายาสนา วิหารํ ปวิฏ์โฐ "อธัม์โม จ ภิก์ขเว เวทิตัพ์โพ ธัม์โม จ, อนัต์โถ จ เวทิตัพ์โพ อัต์โถ จ, อธัม์มัญ์จ วิทิต์วา ธัม์มัญ์จ อนัต์ถัญ์จ วิทิต์วา อัต์ถัญ์จ ยถา ธัม์โม ยถา อัต์โถ, ตถา ปฏิปัช์ชิตัพ์พัน์ติ, อิมัส์สปิ โข อหํ อาวุโส ภควตา สํขิต์เตน อุท์เทสัส์ส อุท์ทิฏ์ฐัส์ส วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภชิต์วา เอวํ วิต์ถาเรน อัต์ถํ อาชานามิ, อากังขมานา จปน ตุม์เห อาวุโส ภควัน์ตํเยว อุปสังกมิต์วา เอตมัต์ถํ ปุจ์เฉย์ยาถ. ยถา โน ภควา พ์யากเรย์ย, ตถา นํ ธาเรย์ยาถาติ. "เอวมาวุโสติ โข เต ภิก์ขู อายัส์มโต มหากัจ์จานัส์ส ภาสิตํ อภินัน์ทิต์วา อนุโมทิต์วา อุฏ์ฐายาสนา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิํสุ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิํสุ; เอกมัน์ตํ นิสิน์นา โข เต ภิก์ขู ภควัน์ตํ เอตทโวจุํ "ยํ โข โน ภัน์เต ภควา สํขิต์เตน อุท์เทสํ อุท์ทิสิต์วา วิต์ถาเรน อัต์ถํ อวิภชิต์วา อุฏ์ฐายาสนา วิหารํ ปวิฏ์โฐ "อธัม์โม จ ภิก์ขเว เวทิตัพ์โพ ธัม์โม จ, อนัต์โถ จ เวทิตัพ์โพ อัต์โถ จ, อธัม์มัญ์จ วิทิต์วา ธัม์มัญ์จ อนัต์ถัญ์จ วิทิต์วา อัต์ถัญ์จ ยถา ธัม์โม ยถา อัต์โถ, ตถา ปฏิปัช์ชิตัพ์พัน์ติ. เตสํ โน ภัน์เต อัม์หากํ อจิรปัก์กัน์ตัส์ส ภควโต เอตทโหสิ "อิทํ โข โน อาวุโส

ภควา สํขิตฺเตน อุทฺเทสํ อุทฺทิสิตฺวา วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปวิฏฺโฐ "อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ ธมฺโม จ, อนตฺโถ จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา ธมฺมญฺจ อนตฺถญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ, โก นุ โข อิมสฺส ภควตา สํขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส อุทฺทิฏฺฐสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ วิภเชยฺยาติ. เตสํ โน ภนฺเต อมฺหากํ เอตทโหสิ "อยํ โข อายสฺมา มหากจฺจาโน สตฺถุเจว สํวณฺณิโต สมฺภาวิโต จ วิญฺญูนํ สพฺรหฺมจารีนํ, ปโหติ อายสฺมา มหากจฺจาโน อิมสฺส ภควตา สํขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส อุทฺทิฏฺฐสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ วิภชิตุํ. ยนฺนูน มยํ เยนายสฺมา มหากจฺจาโน, เตนุปสงฺกเมยฺยาม; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ เอตมตฺถํ ปุจฺเฉยฺยาม. ยถา โน อายสฺมา มหากจฺจาโน พฺยากริสฺสติ, ตถา นํ ธาเรสฺสามาติ. อถโข มยํ ภนฺเต เยนายสฺมา มหากจฺจาโน, เตนุปสงฺกมิมฺหา; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ เอตมตฺถํ ปุจฺฉิมฺหา. เตสํ โน ภนฺเต อายสฺมตา มหากจฺจาเนน อิเมหิ อากาเรหิ อิเมหิ ปเทหิ อิเมหิ พฺยญฺชเนหิ อตฺโถ สุวิภตฺโตติ. สาธุ สาธุ ภิกฺขเว ปณฺฑิโต ภิกฺขเว มหากจฺจาโน มหาปญฺโญ ภิกฺขเว มหากจฺจาโน, มํ เจปิ ตุมฺเห ภิกฺขเว อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปุจฺเฉยฺยาถ. อหมฺปิเจตํ เอวเมว พฺยากเรยฺยํ, ยถาตํ มหากจฺจาเนน พฺยากตํ, เอโสเจว ตสฺส อตฺโถ, เอวญฺจ นํ ธาเรยฺยาถาติ.

๑๗๓ อธมฺโม จ ภิกฺขเว เวทิตพฺโพ ธมฺโม จ, อนตฺโถ จ เวทิตพฺโพ อตฺโถ จ, อธมฺมญฺจ วิทิตฺวา ธมฺมญฺจ อนตฺถญฺจ วิทิตฺวา อตฺถญฺจ ยถา ธมฺโม ยถา อตฺโถ, ตถา ปฏิปชฺชิตพฺ-

พัน์ติ. กตโม จ ภิก์ขเว อธัม์โม, กตโม จ ธัม์โม, กตโม จ อนัต์โถ, กตโม จ อัต์โถ ? ปาณาติปาโต ภิก์ขเว อธัม์โม, ปาณาติปาตา เวรมณี ธัม์โม, เย จ ปาณาติปาตปัจ์จยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัม์มา สัม์ภวัน์ติ, อยํ อนัต์โถ. ปาณาติปาตา เวรมณีปัจ์จยา จ อเนเก กุสลา ธัม์มา ภาวนาปาริปูรึ คัจ์ฉัน์ติ, อยํ อัต์โถ. อทิน์นาทานํ ภิก์ขเว อธัม์โม, อทิน์นาทานา เวรมณี ธัม์โม... กาเมสุ มิจ์ฉาจาโร ภิก์ขเว อธัม์โม, กาเมสุ มิจ์ฉาจารา เวรมณี ธัม์โม... มุสาวาโท ภิก์ขเว อธัม์โม, มุสาวาทา เวรมณี ธัม์โม... ปิสุณา วาจา ภิก์ขเว อธัม์โม, ปิสุณาย วาจาย เวรมณี ธัม์โม... ผรุสา วาจา ภิก์ขเว อธัม์โม, ผรุสาย วาจาย เวรมณี ธัม์โม... สัม์ผัป์ปลาโป ภิก์ขเว อธัม์โม, สัม์ผัป์ปลาปา เวรมณี ธัม์โม... อภิช์ฌา ภิก์ขเว อธัม์โม, อนภิช์ฌา ธัม์โม... พ์ยาปาโท ภิก์ขเว อธัม์โม, อพ์ยาปาโท ธัม์โม... มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ ภิก์ขเว อธัม์โม, สัม์มาทิฏ์ฐิ ธัม์โม, เย จ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิปัจ์จยา อเนเก ปาปกา อกุสลา ธัม์มา สัม์ภวัน์ติ, อยํ อนัต์โถ. สัม์มาทิฏ์ฐิปัจ์จยา จ อเนเก กุสลา ธัม์มา ภาวนาปาริปูรึ คัจ์ฉัน์ติ, อยํ อัต์โถ. อธัม์โม จ ภิก์ขเว เวทิตัพ์โพ ธัม์โม จ, อนัต์โถ จ เวทิตัพ์โพ อัต์โถ จ, อธัม์มัญ์จ วิทิต์วา ธัม์มัญ์จ อนัต์ถัญ์จ วิทิต์วา อัต์ถัญ์จ ยถา ธัม์โม ยถา อัต์โถ, ตถา ปฏิปัช์ชิตัพ์พัน์ติ. อิติ ยัน์ตํ วุต์ตํ, อิทเมตํ ปฏิจ์จ วุต์ตัน์ติ.

๑๗๔ ปาณาติปาตัมปหํ ภิก์ขเว ติวิธํ วทามิ โลภเหตุกัม์ปิ โทสเหตุกัม์ปิ โมหเหตุกัม์ปิ. อทิน์นาทานัมปหํ ภิก์ขเว ติวิธํ วทามิ โลภเหตุกัม์ปิ โทสเหตุกัม์ปิ โมหเหตุกัม์ปิ. กาเมสุ มิจ์ฉาจารัมปหํ ภิก์ขเว ติวิธํ วทามิ โลภเหตุกัม์ปิ โทสเหตุกัม์ปิ โมหเหตุกัม์ปิ. มุสาวาทัมปหํ

ภิกฺขเว ติวิธํ วทามิ โลภเหตุกมฺปิ โทสเหตุกมฺปิ โมหเหตุกมฺปิ. ปิสุณาวาจมฺปหํ ภิกฺขเว ติวิธํ วทามิ โลภเหตุกมฺปิ โทสเหตุกมฺปิ โมหเหตุกมฺปิ. ผรุสวาจมฺปหํ ภิกฺขเว ติวิธํ วทามิ โลภเหตุกมฺปิ โทสเหตุกมฺปิ โมหเหตุกมฺปิ. สมฺผปฺปลาปมฺปหํ ภิกฺขเว ติวิธํ วทามิ โลภเหตุกมฺปิ โทสเหตุกมฺปิ โมหเหตุกมฺปิ. อภิชฺฌมฺปหํ ภิกฺขเว ติวิธํ วทามิ โลภเหตุกมฺปิ โทสเหตุกมฺปิ โมหเหตุกมฺปิ. พฺยาปาทมฺปหํ ภิกฺขเว ติวิธํ วทามิ. โลภเหตุกมฺปิ โทสเหตุกมฺปิ โมหเหตุกมฺปิ. มิจฺฉาทิฏฺฐิมฺปหํ ภิกฺขเว ติวิธํ วทามิ โลภเหตุกมฺปิ โทสเหตุกมฺปิ โมหเหตุกมฺปิ. อิติ โข ภิกฺขเว โลโภ กมฺมนิทานสมฺภโว โทโส กมฺมนิทานสมฺภโว โมโห กมฺมนิทานสมฺภโว โลภกฺขยา กมฺมนิทานสํขโย, โทสกฺขยา กมฺมนิทานสํขโย, โมหกฺขยา กมฺมนิทานสํขโยติ.

๑๗๕ สปริกฺกมโน อยํ ภิกฺขเว ธมฺโม นายํ ธมฺโม อปริกฺกมโน. กถญฺจ ภิกฺขเว สปริกฺกมโน อยํ ธมฺโม นายํ ธมฺโม อปริกฺกมโน? ปาณาติปาติสฺส ภิกฺขเว ปาณาติปาตา เวรมณี ปริกฺกมนํ โหติ, อทินฺนาทายิสฺส ภิกฺขเว อทินฺนาทานา เวรมณี ปริกฺกมนํ โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจาริสฺส ภิกฺขเว กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณี ปริกฺกมนํ โหติ, มุสาวาทิสฺส ภิกฺขเว มุสาวาทา เวรมณี ปริกฺกมนํ โหติ, ปิสุณาวาจสฺส ภิกฺขเว ปิสุณาย วาจาย เวรมณี ปริกฺกมนํ โหติ, ผรุสวาจสฺส ภิกฺขเว ผรุสาย วาจาย เวรมณี ปริกฺกมนํ โหติ, สมฺผปฺปลาปิสฺส ภิกฺขเว สมฺผปฺปลาปา เวรมณี ปริกฺกมนํ โหติ, อภิชฺฌาลุสฺส ภิกฺขเว อนภิชฺฌา ปริกฺกมนํ โหติ, พฺยาปนฺนสฺส ภิกฺขเว อพฺยาปาโท ปริกฺกมนํ โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส ภิกฺขเว สมฺมาทิฏฺฐิ ปริกฺกมนํ โหติ; เอวํ โข ภิกฺขเว ปริกฺกมนํ โหติ. เอวํ โข ภิกฺขเว สปริกฺกมโน นายํ ธมฺโม อปริกฺกมโนติ.

๑๗๖ เอกํ สมยํ ภควา ปาวายํ วิหรติ จุนฺทสฺส กมฺมารปุตฺตสฺส อมฺพวเน. อถโข จุนฺโท กมฺมารปุตฺโต, เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข จุนฺทํ กมฺมารปุตฺตํ ภควา เอตทโวจ "กสฺส โน ตฺวํ จุนฺท โสเจยฺยานิ โรเจสีติ. พฺราหฺมณา ภนฺเต ปจฺฉาภูมกา กมณฺฑลุกา เสวาลมาลิกา อคฺคิปริจาริกา อุทโกโรหกา โสเจยฺยานิ ปญฺญาเปนฺติ, เตสาหํ โรเจมีติ. ยถากถํ ปน จุนฺท พฺราหฺมณา ปจฺฉาภูมกา กมณฺฑลุกา เสวาลมาลกา อคฺคิปริจาริกา อุทโกโรหกา โสเจยฺยานิ ปญฺญาเปนฺตีติ. อิธ ภนฺเต พฺราหฺมณา ปจฺฉาภูมกา กมณฺฑลุกา เสวาลมาลกา อคฺคิปริจาริกา อุทโกโรหกา, เต สาวเก เอวํ สมาทเปนฺติ "เอหิ ตฺวํ อมฺโภ ปุริส กาลสฺเสว อุฏฺฐหนฺโต สยนมฺหา ปฐวึ อามเสยฺยาสิ; โน เจ ปฐวึ อามเสยฺยาสิ, อลฺลโคมยานิ อามเสยฺยาสิ; โน เจ อลฺลโคมยานิ อามเสยฺยาสิ, หริตานิ ติณานิ อามเสยฺยาสิ; โน เจ หริตานิ ติณานิ อามเสยฺยาสิ, อคฺคึ ปริจเรยฺยาสิ; โน เจ อคฺคึ ปริจเรยฺยาสิ, ปญฺชลิโก อาทิจฺจํ นมสฺเสยฺยาสิ, โน เจ ปญฺชลิโก อาทิจฺจํ นมสฺเสยฺยาสิ, สายตติยกํ อุทกํ โอโรเหยฺยาสีติ. เอวํ โข ภนฺเต พฺราหฺมณา ปจฺฉาภูมกา กมณฺฑลุกา เสวาลมาลกา อคฺคิปริจาริกา อุทโกโรหกา โสเจยฺยานิ ปญฺญาเปนฺติ, เตสาหํ โสเจยฺยานิ โรเจมีติ. อญฺญถา โข จุนฺท พฺราหฺมณา ปจฺฉาภูมกา กมณฺฑลุกา เสวาลมาลกา อคฺคิปริจาริกา อุทโกโรหกา โสเจยฺยานิ ปญฺญาเปนฺติ, อญฺญถา จ ปน อริยสฺส วินเย โสเจยฺยํ โหตีติ. ยถากถํ ปน ภนฺเต อริยสฺส วินเย โสเจยฺยํ โหติ. สาธุ เม ภนฺเต ภควา ตถา ธมฺมํ เทเสตุ, ยถา อริยสฺส วินเย โสเจยฺยํ

โหติ. เตนหิ จุนฺท สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข จุนฺโท กมฺมารปุตฺโต ภควโต ปจฺจสฺโสสิ. ภควา เอตทโวจ "ติวิธํ โข จุนฺท กาเยน อโสเจยฺยํ โหติ. จตุพฺพิธํ วาจาย อโสเจยฺยํ โหติ. ติวิธํ มนสา อโสเจยฺยํ โหติ.

กถญฺจ จุนฺท ติวิธํ กาเยน อโสเจยฺยํ โหติ? อิธ จุนฺท เอกจฺโจ ปาณาติปาตี โหติ ลุทฺโธ โลหิตปาณี หตปฺปหเต นิวิฏฺโฐ อทยาปนฺโน ปาณภูเตสุ, อทินฺนาทายี โหติ, ยนฺตํ ปรสฺส ปรวิตฺตูปกรณํ คามคตํ วา อรญฺญคตํ วา, อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทาตา โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารี โหติ, ยา ตา มาตุรกฺขิตา ปิตุรกฺขิตา ภาตุรกฺขิตา ภคินิรกฺขิตา ญาติรกฺขิตา ธมฺมรกฺขิตา สสามิกา สปริทณฺฑา อนฺตมโส มาลาคุณปริกฺขิตาปิ, ตถารูปาสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิตา โหติ; เอวํ โข จุนฺท ติวิธํ กาเยน อโสเจยฺยํ โหติ.

กถญฺจ จุนฺท จตุพฺพิธํ วาจาย อโสเจยฺยํ โหติ? อิธ จุนฺท เอกจฺโจ มุสาวาที โหติ สภคฺคโต วา ปริสคฺคโต วา ญาติมชฺฌคฺคโต วา ปูคมชฺฌคฺคโต วา ราชกุลมชฺฌคโต วา อภินีโต สกฺขิปุฏฺโฐ "เอหิ โภ ปุริส ยํ ชานาสิ, ตํ วเทหีติ, โส อชานํ วา อาห "ชานามีติ, ชานํ วา อาห "น ชานามีติ; อปสฺสํ วา อาห "ปสฺสามีติ, ปสฺสํ วา อาห "น ปสฺสามีติ; อิติ อตฺตเหตุ วา ปรเหตุ วา อามิสกิญฺจิกฺขเหตุ วา สมฺปชานมุสา ภาสิตา โหติ, ปิสุณวาโจ โหติ อิโต สุตฺวา อมุตฺร อกฺขาตา อิเมสํ เภทาย, อมุตฺร วา สุตฺวา อิเมสํ อกฺขาตา อมุสํ เภทาย; อิติ สมคฺคานํ วา เภตฺตา ภินฺนานํ วา อนุปฺปทาตา วคฺคาราโม วคฺครโต วคฺคนนฺที วคฺคกรณึ วาจํ ภาสิตา โหติ, ผรุสวาโจ โหติ, ยา สา วาจา อณฺฑกา กกฺกสา ปรกฏุกา ปราภิสชฺชนี โกธสามนฺตา อสมาธิสํวตฺ-

ตนีกา, ตถารูปึ วาจํ ภาสิตา โหติ, สัม์ผัป์ปลาปี โหติ อกาลวาที อภูตวาที อนัต์ถวาที อธัม์มวาที อวินยวาที อนิธานวตึ วาจํ ภาสิตา โหติ อกาเลน อนปเทสํ อปริยัน์ตวตึ อนัต์ถสัณ๎หิตํ; เอวํ โข จุน์ท จตุพ์พิธํ วาจาย อโสเจย์ยํ โหติ.

กถัญ์จ จุน์ท ติวิธํ มนสา อโสเจย์ยํ โหติ? อิธ จุน์ท เอกัจ์โจ อภิช์ฌาลุ โหติ, ยัน์ตํ ปรัส์ส ปรวิต์ตูปกรณํ, ตํ อภิช์ฌิตา โหติ, "อโห วต ยํ ปรัส์ส, ตํ มม อัส์สาติ, พ๎ยาปัน์นจิต์โต โหติ ปทุฏ์ฐมนสังกัป์โป "อิเม สัต์ตา หัญ์ญัน์ตุ วา ภิช์ชัน์ตุ วา อุจ์ฉิช์ชัน์ตุ วา วินัส์สัน์ตุ วา มา วา อเหสุน์ติ, มิจ์ฉาทิฏ์ฐิโก โหติ วิปริต์ตทัส์สโน "นัต์ถิ ทินนํ นัต์ถิ ยิฏ์ฐํ นัต์ถิ หุตํ, นัต์ถิ สุกตทุก์กฏานํ กัม์มานํ ผลํ วิปาโก, นัต์ถิ อยํ โลโก นัต์ถิ ปโร โลโก, นัต์ถิ มาตา นัต์ถิ ปิตา นัต์ถิ สัต์ตา โอปปาติกา, นัต์ถิ โลเก สมณพ๎ราห๎มณา สัม์มัค์คตา สัม์มาปฏิปัน์นา, เย อิมัญ์จ โลกํ ปรัญ์จ โลกํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา ปเวเทน์ตีติ; เอวํ โข จุน์ท ติวิธํ มนสา อโสเจย์ยํ โหติ. อิเม โข จุน์ท ทส อกุสลกัม์มปถา. อิเมหิ โข จุน์ท ทสหิ อกุสเลหิ กัม์มปเถหิ สมัน์นาคโต สกาลัส์เสว อุฏ์ฐหัน์โต สยนัม์หา ปฐวึ เจปิ อามสติ, อสุจิเยว โหติ. โน เจปิ ปฐวึ อามสติ, อสุจิเยว โหติ. อัล์ลานิ เจปิ โคมยานิ อามสติ, อสุจิเยว โหติ. โน เจปิ อัล์ลานิ โคมยานิ อามสติ, อสุจิเยว โหติ. หริตานิ เจปิ ติณานิ อามสติ, อสุจิเยว โหติ. โน เจปิ หริตานิ ติณานิ อามสติ, อสุจิเยว โหติ. อัค์คึ เจปิ ปริจรติ, อสุจิเยว โหติ. โน เจปิ อัค์คึ ปริจรติ, อสุจิเยว โหติ. ปัญ์ชลิโก เจปิ อาทิจ์จํ นมัส์สติ อสุจิเยว โหติ. โน เจ ปัญ์ชลิโก อาทิจ์จํ นมัส์สติ, อสุจิเยว

โหติ. สายตติยกํ เจปิ อุทกํ โอโรหติ, อสุจิเยว โหติ. โน เจปิ สายตติยกํ อุทกํ โอโรหติ อสุจิเยว โหติ. ตํ กิสฺส เหตุ ? อิเม จุนฺท ทส อกุสลกมฺมปถา อสุจิเจว อสุจิกรณา จ. อิเมสํ ปน จุนฺท ทสนฺนํ อกุสลานํ กมฺมปถานํ สมนฺนาคมนเหตุ นิรโย ปญฺญายติ ติรจฺฉานโยนิ ปญฺญายติ ปิตฺติวิสโย ปญฺญายติ. ยา วา ปนญฺญาปิ กาจิ ทุคฺคติ โหติ. ติวิธํ โข จุนฺท กาเยน โสเจยฺยํ โหติ. จตุพฺพิธํ วาจาย โสเจยฺยํ โหติ. ติวิธํ มนสา โสเจยฺยํ โหติ. กถญฺจ จุนฺท ติวิธํ กาเยน โสเจยฺยํ โหติ ? อิธ จุนฺท เอกจฺโจ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ นิหิตทณฺโฑ นิหิตสตฺโถ ลชฺชี ทยาปนฺโน สพฺพปาณภูตหิตานุกมฺปี วิหรติ. อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, ยนฺตํ ปรสฺส ปรวิตฺตูปกรณํ คามคตํ วา อรญฺญคตํ วา, ตํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อนาทาตา โหติ. กาเมสุ มิจฺฉาจารํ ปหาย กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, ยา ตา มาตุรกฺขิตา ปิตุรกฺขิตา ภาตุรกฺขิตา ภคินิรกฺขิตา ญาติรกฺขิตา ธมฺมรกฺขิตา สสามิกา สปริทณฺฑา อนฺตมโส มาลาคุณปริกฺขิตาปิ, ตถารูปาสุ น จาริตฺตํ อาปชฺชิตา โหติ. เอวํ โข จุนฺท ติวิธํ กาเยน โสเจยฺยํ โหติ. กถญฺจ จุนฺท จตุพฺพิธํ วาจาย โสเจยฺยํ โหติ ? อิธ จุนฺท เอกจฺโจ มุสาวาทํ ปหาย มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ สภคฺคโต วา ปริสคฺคโต วา ญาติมชฺฌคฺคโต วา ปูคมชฺฌคฺคโต วา ราชกุลมชฺฌคฺคโต วา อภินีโต สกฺขิปุฏฺโฐ "เอหิ โภ ปุริส ยํ ชานาสิ, ตํ วเทหีติ, โส อชานํ วา อาห "น ชานามีติ, ชานํ วา อาห "ชานามีติ; อปสฺสํ วา อาห "น ปสฺสามีติ, ปสฺสํ วา อาห "ปสฺสามีติ. อิติ อตฺตเหตุ วา ปรเหตุ วา อามิสกิญฺจิกฺขเหตุ วา น สมฺปชานมุสา ภาสิตา โหติ.

ปิสุณวาจํ ปหาย ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, น อิโต สุต๎วา อมุต๎ร อัก์ขาตา อิเมสํ เภทาย, อมุต๎ร วา สุต๎วา น อิเมสํ อัก์ขาตา อมูสํ เภทาย; อิติ ภิน์นานํ วา สัน์ธาตา สหิตานํ วา อนุป๎ปทาตา สมัค์คาราโม สมัค์ครโต สมัค์คนัน์ที สมัค์คกรณึ วาจํ ภาสิตา โหติ. ผรุสวาจํ ปหาย ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ยา สา วาจา เนลา กัณ์ณสุขา เปมนิยา หทยังคมา โปรี พหุชนกัน์ตา พหุชนมนาปา, ตถารูปึ วาจํ ภาสิตา โหติ. สัม์ผัป๎ปลาปํ ปหาย สัม์ผัป๎ปลาปา ปฏิวิรโต โหติ กาลวาที ภูตวาที อัต์ถวาที วินยวาที นิธานวตึ วาจํ ภาสิตา โหติ กาเลน สาปเทสํ ปริยัน์ตวตึ อัต์ถสัญ๎หิตํ. เอวํ โข จุน์ท จตุพ์พิธํ วาจาย โสเจย์ยํ โหติ. กถัญ์จ จุน์ท ติวิธํ มนสา โสเจย์ยํ โหติ? อิธ จุน์ท เอกัจ์โจ อนภิช์ฌาลุ โหติ, ยัน์ตํ ปรัส์ส ปรวิต์ตูปกรณํ, ตํ อนภิช์ฌิตา โหติ "อโห วต ยํ ปรัส์ส, ตํ มม อัส์สาติ อพ๎ยาปัน์นจิต์โต โหติ อัป๎ปทุฏ์ฐมนสังกัป๎โป "อิเม สัต์ตา อเวรา อัพ๎ยาปัช์ฌา อนีฆา สุขี อัต์ตานํ ปริหรัน์ตุติ. สัม์มาทิฏ์ฐิโก โหติ อวิปริต์ตทัส์สโน "อัต์ถิ ทิน์นํ อัต์ถิ ยิฏ์ฐํ อัต์ถิ หุตํ, อัต์ถิ สุกตทุก์กตานํ กัม์มานํ ผลํ วิปาโก, อัต์ถิ อยํ โลโก อัต์ถิ ปโร โลโก, อัต์ถิ มาตา อัต์ถิ ปิตา, อัต์ถิ สัต์ตา โอปปาติกา, อัต์ถิ โลเก สมณพ๎ราห๎มณา สัม์มัค์คตา สัม์มาปฏิปัน์นา, เย อิมัญ์จ โลกํ ปรัญ์จ โลกํ สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต๎วา ปเวเทน์ตีติ; เอวํ โข จุน์ท ติวิธํ มนสา โสเจย์ยํ โหติ, อิเม โข จุน์ท ทส กุสลกัม์มปถา; อิเมหิ โข จุน์ท ทสหิ กุสเลหิ ธัม์มปเถหิ สมัน์นาคโต กาลัส์เสว อุฏ์ฐหัน์โต สยนัม๎หา ปถวึ เจปิ

อามสติ, สุจิเยว โหติ. โน เจปิ ปชวํ อามสติ, สุจิเยว โหติ. อลฺลานิ เจปิ โคมยานิ อามสติ, สุจิเยว โหติ. โน เจปิ อลฺลานิ โคมยานิ อามสติ, สุจิเยว โหติ. หริตานิ เจปิ ติณานิ อามสติ, สุจิเยว โหติ. โน เจปิ หริตานิ ติณานิ อามสติ, สุจิเยว โหติ. อคฺคึ เจปิ ปริจรติ, สุจิเยว โหติ. โน เจปิ อคฺคึ ปริจรติ, สุจิเยว โหติ. ปญฺชลิโก เจปิ อาทิจฺจํ นมสฺสติ, สุจิเยว โหติ. โน เจปิ ปญฺชลิโก อาทิจฺจํ นมสฺสติ สุจิเยว โหติ. สายตติยกํ เจปิ อุทกํ โอโรหติ, สุจิเยว โหติ. โน เจปิ สายตติยกํ อุทกํ โอโรหติ, สุจิเยว โหติ. ตํ กิสฺส เหตุ? อิเม จุนฺท ทส กุสลกมฺมปถา สุจิเยว โหนฺติ สุจิกรณา จ. อิเมสญฺจ ปน จุนฺท ทสนฺนํ กุสลานํ กมฺมปถานํ สมนฺนาคมเหตุ เทวา ปญฺญายนฺติ, มนุสฺสา ปญฺญายนฺติ, ยา วา ปนญฺญาปิ กาจิ สุคติ โหติ. เอวํ วุตฺเต จุนฺโท กมฺมารปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภนฺเต ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํคตนฺติ.

๑๗๗ อถโข ชาณุสฺโสณิ พฺราหฺมโณ เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ; วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ชาณุสฺโสณิ พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "มยมสฺสุ โภ โคตม พฺราหฺมณา นาม ทานานิ เทม, สทฺธานิ กโรม "อิทํ ทานํ เปตานํ ญาติสาโลหิตานํ อุปกปฺปตุ; อิทํ ทานํ เปตา ญาติสาโลหิตา ปริภุญฺชนฺตูติ. กจฺจิ ตํ โภ โคตม ทานํ เปตานํ ญาติสาโลหิตานํ อุปกปฺปติ; กจฺจิ เต เปตา ญาติสาโลหิตา ตํ ทานํ ปริภุญฺชนฺตีติ? ฐาเน โข พฺราหฺมณ อุปกปฺปติ โน อฏฺฐาเนติ. กตมํ โภ โคตม ฐานํ, กตมํ อฏฺฐานนฺติ? อิธ พฺราหฺมณ เอกจฺโจ ปาณาติปาตี โหติ, อทินฺนาทายี

โหติ, กาเมสุ มิจ์ฉาจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, ปิสุณวาโจ โหติ, ผรุสวาโจ โหติ, สัม์ผัป์ปลาปี โหติ, อภิช์ฌาลุ โหติ, พ์ยาปัน์นจิต์โต โหติ, มิจ์ฉาทิฏ์ฐิโก โหติ. โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา นิรยํ อุปปัช์ชติ. โย เนรยิกานํ สัต์ตานํ อาหาโร, เตน โส ตัต์ถ ยาเปติ, เตน โส ตัต์ถ ติฏ์ฐติ; อิทํ โข พ์ราห์มณ อัฏ์ฐานํ, ยัต์ถ ฐิตัส์ส ตํ ทานํ น อุปกัป์ปติ. อิธ ปน พ์ราห์มณ เอกัจ์โจ ปาณาติปาตี โหติ ฯเปฯ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิโก โหติ. โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา ติรัจ์ฉานโยนึ อุปปัช์ชติ. โย ติรัจ์ฉานโยนิกานํ สัต์ตานํ อาหาโร, เตน โส ตัต์ถ ยาเปติ, เตน โส ตัต์ถ ติฏ์ฐติ; อิทัม์ปิ โข พ์ราห์มณ อัฏ์ฐานํ, ยัต์ถ ฐิตัส์ส ตํ ทานํ น อุปกัป์ปติ. อิธ พ์ราห์มณ เอกัจ์โจ ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุ มิจ์ฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิช์ฌาลุ โหติ อพ์ยาปัน์นจิต์โต โหติ, สัม์มาทิฏ์ฐิโก โหติ. โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา มนุส์สานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์ชติ. โย มนุส์สานํ อาหาโร, เตน โส ตัต์ถ ยาเปติ, เตน โส ตัต์ถ ติฏ์ฐติ. อิทัม์ปิ โข พ์ราห์มณ อัฏ์ฐานํ, ยัต์ถ ฐิตัส์ส ตํ ทานํ น อุปกัป์ปติ. อิธ ปน พ์ราห์มณ เอกัจ์โจ ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ ฯเปฯ สัม์มาทิฏ์ฐิโก โหติ. โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา เทวานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์ชติ. โย เทวานํ อาหาโร, เตน โส ตัต์ถ ยาเปติ, เตน โส ตัต์ถ ติฏ์ฐติ; อิทัม์ปิ โข พ์ราห์มณ อัฏ์ฐานํ, ยัต์ถ ฐิตัส์ส ตํ ทานํ น อุปกัป์ปติ. อิธ พ์ราห์มณ เอกัจ์โจ ปาณาติปาตี โหติ ฯเปฯ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิโก โหติ. โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา

ปิตฺติวิสยํ อุปปชฺชติ. โย ปิตฺติวิสยิกานํ สตฺตานํ อาหาโร, เตน โส ตตฺถ ยาเปติ, เตน โส ตตฺถ ติฏฺฐติ; ยํ วา ปนสฺส อิโต อนุปฺปเวจฺฉนฺติ มิตฺตามจฺจา วา ญาติสาโลหิตา วา, เตน โส ตตฺถ ยาเปติ, เตน โส ตตฺถ ติฏฺฐติ; อิทมฺปิ โข พฺราหฺมณ ฐานํ, ยตฺถ ฐิตสฺส ตํ ทานํ อุปกปฺปตีติ. สเจ ปน โภ โคตม โส เปโต ญาติสาโลหิโต ตํ ฐานํ อนุปปนฺโน โหติ, โก ตํ ทานํ ปริภุญฺชตีติ. อญฺเญปิสฺส พฺราหฺมณ เปตา ญาติสาโลหิตา ตํ ฐานํ อุปปนฺนา โหนฺติ, เต ตํ ทานํ ปริภุญฺชนฺตีติ. สเจ ปน โภ โคตม โสเจว เปโต ญาติสาโลหิโต ตํ ฐานํ อนุปปนฺโน โหติ, อญฺเญปิสฺส เปตา ญาติสาโลหิตา ตํ ฐานํ อนุปปนฺนา โหนฺติ, โก ตํ ทานํ ปริภุญฺชตีติ. อฏฺฐานํ โข เอตํ พฺราหฺมณ อนวกาโส, ยนฺตํ ฐานํ วิวิตฺตํ อสฺส อิมินา ทีเฆน อทฺธุนา ยทิทํ เปเตหิ ญาติสาโลหิเตหิ. อปิจ พฺราหฺมณ ทายโกปิ อนิปฺผโลติ. อฏฺฐาเนปิ ภวํ โคตโม ปริกปฺปํ วทตีติ. อฏฺฐาเนปิ โข อหํ พฺราหฺมณ ปริกปฺปํ วทามิ. อิธ พฺราหฺมณ เอกจฺโจ ปาณาติปาตี โหติ, อทินฺนาทายี โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, ปิสุณวาโจ โหติ, ผรุสวาโจ โหติ, สมฺผปฺปลาปี โหติ, อภิชฺฌาลุ โหติ, พฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ. โส ทาตา โหติ สมณสฺส วา พฺราหฺมณสฺส วา อนฺนํ ปานํ วตฺถํ ยานํ มาลาคนฺธํ วิเลปนํ เสยฺยาวสถํ ปทีเปยฺยํ. โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา หตฺถีนํ สหพฺยตํ อุปปชฺชติ. โส ตตฺถ ลาภี โหติ อนฺนสฺส ปานสฺส มาลานานาลงฺการสฺส. ยํ โข พฺราหฺมณ อิธ ปาณาติปาตี อทินฺนาทายี กาเมสุ มิจฺฉาจารี มุสาวาที ปิสุณวาโจ ผรุสวาโจ สมฺผปฺปลาปี อภิชฺฌาลุ พฺยาปนฺนจิตฺโต มิจฺฉาทิฏฺฐิโก: เตน โส กายสฺส เภทา

ปรัม์มรณา หัต์ถีนํ สห๎พยตํ อุปปัช์ชติ. ยัญ์จ โข โส ทาตา โหติ สมณัส์ส วา พ๎ราห๎มณัส์ส วา อัน์นํ ปานํ วัต์ถํ ยานํ มาลาคัน์ธํ วิเลปนํ เสย์ยาวสถํ ปทีเปย์ยํ: เตน โส ตัต์ถ ลาภี โหติ อัน์นัส์ส ปานัส์ส มาลานานาลังการัส์ส. อิธ ปน พ๎ราห๎มณ เอกัจ์โจ ปาณาติปาตี โหติ, อทิน์นาทายี โหติ, กาเมสุ มิจ์ฉาจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, ปิสุณวาโจ โหติ, ผรุสวาโจ โหติ, สัม์ผัป์ปลาปี โหติ, อภิช์ฌาลุ โหติ, พ๎ยาปัน์นจิต์โต โหติ, มิจ์ฉาทิฏ์ฐิโก โหติ. โส ทาตา โหติ สมณัส์ส วา พ๎ราห๎มณัส์ส วา อัน์นํ ปานํ วัต์ถํ ยานํ มาลาคัน์ธํ วิเลปนํ เสย์ยาวสถํ ปทีเปย์ยํ. โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อัส์สานํ สห๎พยตํ อุปปัช์ชติ... คุน์นํ สห๎พยตํ อุปปัช์ชติ... กุก์กุรานํ สห๎พยตํ อุปปัช์ชติ. โส ตัต์ถ ลาภี โหติ อัน์นัส์ส ปานัส์ส มาลานานาลังการัส์ส. ยํ โข พ๎ราห๎มณ อิธ ปาณาติปาตี อทิน์นาทายี กาเมสุ มิจ์ฉาจารี มุสาวาที ปิสุณวาโจ ผรุสวาโจ สัม์ผัป์ปลาปี อภิช์ฌาลุ พ๎ยาปัน์นจิต์โต มิจ์ฉาทิฏ์ฐิโก: เตน โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา กุก์กุรานํ สห๎พยตํ อุปปัช์ชติ. ยัญ์จ โข โส ทาตา โหติ สมณัส์ส วา พ๎ราห๎มณัส์ส วา อัน์นํ ปานํ วัต์ถํ ยานํ มาลาคัน์ธํ วิเลปนํ เสย์ยาวสถํ ปทีเปย์ยํ: เตน โส ตัต์ถ ลาภี โหติ อัน์นัส์ส ปานัส์ส มาลานานาลังการัส์ส. อิธ พ๎ราห๎มณ เอกัจ์โจ ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุ มิจ์ฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิช์ฌาลุ โหติ, อพ๎ยาปัน์นจิต์โต โหติ, สัม์มาทิฏ์ฐิโก โหติ. โส ทาตา โหติ สมณัส์ส วา พ๎ราห๎มณัส์ส วา อัน์นํ ปานํ วัต์ถํ ยานํ มาลาคัน์ธํ วิเลปนํ เสย์ยาวสถํ ปทีเปย์ยํ. โส กายัส์ส

เภทา ปรัม์มรณา มนุส์สานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์ชติ. โส ตัต์ถ ลาภี โหติ มานุสกานํ ปัญ์จัน์นํ กามคุณานํ. ยํ โข พ์ราห์มณ อิธ ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุ มิจ์ฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิช์ฌาลุ โหติ, อพ์ยาปัน์นจิต์โต โหติ, สัม์มาทิฏ์ฐิโก โหติ; เตน โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา มนุส์สานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์ชติ. ยัญ์จ โข โส ทาตา โหติ สมณัส์ส วา พ์ราห์มณัส์ส วา อัน์นํ ปานํ วัต์ถํ ยานํ มาลาคัน์ธํ วิเลปนํ เสย์ยาวสถํ ปทีเปย์ยํ: เตน โส ตัต์ถ ลาภี โหติ มานุสกานํ ปัญ์จัน์นํ กามคุณานํ. อิธ ปน พ์ราห์มณ เอกัจ์โจ ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ ฯเปฯ สัม์มาทิฏ์ฐิโก โหติ. โส ทาตา โหติ สมณัส์ส วา พ์ราห์มณัส์ส วา อัน์นํ ปานํ วัต์ถํ ยานํ มาลาคัน์ธํ วิเลปนํ เสย์ยาวสถํ ปทีเปย์ยํ. โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา เทวานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์ชติ. โส ตัต์ถ ลาภี โหติ ทิพ์พานํ ปัญ์จัน์นํ กามคุณานํ. ยํ โข พ์ราห์มณ อิธ ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ ฯเปฯ สัม์มาทิฏ์ฐิโก โหติ: เตน โส กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา เทวานํ สหพ์ยตํ อุปปัช์ชติ. ยัญ์จ โข โส ทาตา โหติ สมณัส์ส วา พ์ราห์มณัส์ส วา อัน์นํ ปานํ วัต์ถํ ยานํ มาลาคัน์ธํ วิเลปนํ เสย์ยาวสถํ ปทีเปย์ยํ: เตน โส ตัต์ถ ลาภี โหติ ทิพ์พานํ ปัญ์จัน์นํ กามคุณานํ. อปิจ พ์ราห์มณ ทายโกปิ อนุป์ผลติ. อัจ์ฉริยํ โภ โคตม, อัพ์ภุตํ โภ โคตม. ยาวัญ์จิทํ โภ โคตม อลเมว ทานานิ ทาตุํ, อลํ สัท์ธานิ กาตุํ; ยัต์ร หิ นาม ทายโกปิ อนุป์ผลติ. เอวเมตํ พ์ราห์มณ เอวเมตํ พ์ราห์มณ ทายโกปิ พ์ราห์มณ อนุป์ผลติ.

อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณํ คตนฺติ.

ชาณุสฺโสณิวคฺโค ทุติโย.

๑๗๘ สาธุญฺจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อสาธุญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตมญฺจ ภิกฺขเว อสาธุํ? ปาณาติปาโต อทินฺนาทานํ กาเมสุ มิจฺฉาจาโร มุสาวาโท ปิสุณา วาจา ผรุสา วาจา สมฺผปฺปลาโป อภิชฺฌา พฺยาปาโท มิจฺฉาทิฏฺฐิ: อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสาธุํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว สาธุํ? ปาณาติปาตา เวรมณี อทินฺนาทานา เวรมณี กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณี มุสาวาทา เวรมณี ปิสุณาย วาจาย เวรมณี ผรุสาย วาจาย เวรมณี สมฺผปฺปลาปา เวรมณี อนภิชฺฌา อพฺยาปาโท สมฺมาทิฏฺฐิ: อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สาธุนฺติ.

๑๗๙ อริยธมฺมญฺจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อนริยธมฺมญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว อนริโย ธมฺโม? ปาณาติปาโต ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อนริโย ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว อริโย ธมฺโม? ปาณาติปาตา เวรมณี ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อริโย ธมฺโมติ.

๑๘๐ กุสลญฺจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อกุสลญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตมญฺจ ภิกฺขเว อกุสลํ? ปาณาติปาโต ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิ; อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อกุสลํ. กตมญฺจ ภิกฺขเว กุสลํ? ปาณาติปาตา เวรมณี ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิ; อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว กุสลนฺติ.

๑๘๑ อตฺถญฺจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อนตฺถญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว อนตฺโถ? ปาณาติปาโต ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อนตฺโถ. กตโม จ ภิกฺขเว อตฺโถ? ปาณาติปาตา เวรมณี ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อตฺโถติ.

๑๘๒ ธมฺมญฺจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อธมฺมญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว อธมฺโม? ปาณาติปาโต ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว ธมฺโม? ปาณาติปาตา เวรมณี ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ธมฺโมติ.

๑๘๓ สาสวญฺจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อนาสวญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว สาสโว ธมฺโม? ปาณาติปาโต ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สาสโว ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว อนาสโว ธมฺโม? ปาณาติปาตา เวรมณี ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อนาสโว ธมฺโมติ.

๑๘๔ สาวชฺชญฺจ โว ภิกฺขเว เทสิสฺสามิ อนวชฺชญฺจ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกฺขเว สาวชฺโช ธมฺโม? ปาณาติปาโต ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สาวชฺโช ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว อนวชฺโช ธมฺโม? ปาณาติปาตา เวรมณี ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว

อนวัช์โช ธัม์โมติ.

๑๘๕ ตปนียัญ์จ โว ภิก์ขเว ธัม์มํ เทสิส์สามิ อตปนียัญ์จ, ตํ สุณาถ ฯเปฯ กตโม จ ภิก์ขเว ตปนีโย ธัม์โม? ปาณาติปาโต ฯเปฯ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ตปนีโย ธัม์โม. กตโม จ ภิก์ขเว อตปนีโย ธัม์โม? ปาณาติปาตา เวรมณี ฯเปฯ สัม์มาทิฏ์ฐิ; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว อตปนีโย ธัม์โมติ.

๑๘๖ อาจยคามิญ์จ โว ภิก์ขเว ธัม์มํ เทสิส์สามิ อปจยคามิญ์จ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิส์สามีติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิก์ขเว อาจยคามี ธัม์โม? ปาณาติปาโต ฯเปฯ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว อาจยคามี ธัม์โม. กตโม จ ภิก์ขเว อปจยคามี ธัม์โม? ปาณาติปาตา เวรมณี ฯเปฯ สัม์มาทิฏ์ฐิ; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว อปจยคามี ธัม์โมติ.

๑๘๗ ทุก์ขุท์รยัญ์จ โว ภิก์ขเว ธัม์มํ เทสิส์สามิ สุขุท์รยัญ์จ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิส์สามีติ "เอวํ ภัน์เตติ โข เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิก์ขเว ทุก์ขุท์รโย ธัม์โม? ปาณาติปาโต ฯเปฯ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิ; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว ทุก์ขุท์รโย ธัม์โม. กตโม จ ภิก์ขเว สุขุท์รโย ธัม์โม? ปาณาติปาตา เวรมณี ฯเปฯ สัม์มาทิฏ์ฐิ; อยํ วุจ์จติ ภิก์ขเว สุขุท์รโย ธัม์โมติ.

๑๘๘ ทุก์ขวิปากัญ์จ โว ภิก์ขเว ธัม์มํ เทสิส์สามิ สุขวิปากัญ์จ, ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิส์สามีติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิก์ขเว ทุก์ขวิปาโก ธัม์โม? ปาณาติปาโต ฯเปฯ

ตเหว โส อายสฺมา อชฺฌุปคโต. โยปายํ ภนฺเต อายสฺมา เอวมาห "อสสฺสโต โลโก, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ เอวํทิฏฺฐิโก อหํ คหปตีติ. อิมสฺสาปิ อยมายสฺมโต ทิฏฺฐิ อตฺตโน วา อโยนิโส มนสิการเหตุ อุปฺปนฺนา ปรโฆสปจฺจยา วา. สา โข ปเนสา ทิฏฺฐิ ภูตา สงฺขตา เจตยิตา ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา. ยํ โข ปน กิญฺจิ ภูตํ สงฺขตํ เจตยิตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ, ตทนิจฺจํ; ยทนิจฺจํ, ตํ ทุกฺขํ; ยํ ทุกฺขํ, ตเหว โส อายสฺมา อลฺลีโน, ตเหว โส อายสฺมา อชฺฌุปคโต. โยปายํ ภนฺเต อายสฺมา เอวมาห "อนฺตวา โลโก··· อนนฺตวา โลโก··· ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ··· อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรีรํ··· โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา··· น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา··· โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา··· เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณา, อิทเมว สจฺจํ; โมฆมญฺญนฺติ เอวํทิฏฺฐิโก อหํ คหปตีติ อิมสฺสาปิ อยมายสฺมโต ทิฏฺฐิ อตฺตโน วา อโยนิโส มนสิการเหตุ อุปฺปนฺนา ปรโฆสปจฺจยา วา. สา โข ปเนสา ทิฏฺฐิ ภูตา สงฺขตา เจตยิตา ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา. ยํ โข ปน กิญฺจิ ภูตํ สงฺขตํ เจตยิตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ, ตทนิจฺจํ; ยทนิจฺจํ, ตํ ทุกฺขํ; ยํ ทุกฺขํ, ตเหว โส อายสฺมา อลฺลีโน, ตเหว โส อายสฺมา อชฺฌุปคโตติ. เอวํ วุตฺเต เต ปริพฺพาชกา อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ เอตทโวจุํ "พฺยากตานิ โข คหปติ อมฺเหหิ สพฺเพเหว ยถาสกานิ ทิฏฺฐิคตานิ. วเทหิ คหปติ กึทิฏฺฐิโกสิ ตุวนฺติ. ยํ โข ปน ภนฺเต กิญฺจิ ภูตํ สงฺขตํ เจตยิตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ, ตทนิจฺจํ; ยทนิจฺจํ, ตํ ทุกฺขํ; ยํ ทุกฺขํ, ตํ "เนตํ มม เนโสหมสฺมิ น เม โส อตฺตาติ เอวํทิฏฺฐิโก โข อหํ ภนฺเตติ. ยํ โข คหปติ กิญฺจิ ภูตํ สงฺขตํ เจตยิตํ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนํ, ตทนิจฺจํ; ยทนิจฺจํ, ตํ ทุกฺขํ; ยํ ทุกฺขํ,

ตเทว ต๎วํ คหปติ อัล์ลีโน, ตเทว ต๎วํ คหปติ อัช์ฌุปคโต. ยํ โข ปน ภัน์เต กิญ์จิ ภูตํ สํขตํ เจตยิตํ ปฏิจ์จสมุป์ปัน์นํ, ตทนิจ์จํ; ยทนิจ์จํ, ตํ ทุก์ขํ; ยํ ทุก์ขํ, ตํ “เนตํ มม, เนโสหมัส๎มิ, น เมโส อัต์ตาติ; เอวเมตํ ยถาภูตํ สัม์มัป์ปัญ์ญาย สุทิฏ์ฐํ, ตัส์ส จ อุต์ตรึ นิส์สรณํ ยถาภูตํ ปชานามีติ. เอวํ วุต์เต เต ปริพ์พาชกา ตุณ๎หีภูตา มํกุภูตา ปัต์ตัก์ขัน์ธา อโธมุขา ปัช์ฌายัน์ตา อัป์ปฏิภาณา นิสีทึสุ. อถโข อนาถปิณ์ฑิโก คหปติ เต ปริพ์พาชเก ตุณ๎หีภูเต มํกุภูเต ปัต์ตัก์ขัน์เธ อโธมุเข ปัช์ฌายัน์เต อัป์ปฏิภาเณ วิทิต๎วา อุฏ์ฐายาสนา, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต๎วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อนาถปิณ์ฑิโก คหปติ, ยาวตโก อโหสิ เตหิ อัญ์ญติต์ถิเยหิ ปริพ์พาชเกหิ สัท์ธึ กถาสัล์ลาโป, ตํ สัพ์พํ ภควโต อาโรเจสิ. “สาธุ สาธุ คหปติ เอวํ โข เต คหปติ โมฆปุริสา กาเลน กาลํ สหธัม์เมน สุนิค์คหิตํ นิค์คเหตัพ์พาติ. อถโข ภควา อนาถปิณ์ฑิกํ คหปตึ ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์เสสิ สมาทเปสิ สมุต์เตเชสิ สัม์ปหํเสสิ. อถโข อนาถปิณ์ฑิโก คหปติ ภควตา ธัม์มิยา กถาย สัน์ทัส์สิโต สมาทปิโต สมุต์เตชิโต สัม์ปหํสิโต อุฏ์ฐายาสนา ภควัน์ตํ อภิวาเทต๎วา ปทัก์ขิณํ กัต๎วา ปัก์กามิ. อถโข ภควา อจิรปัก์กัน์เต อนาถปิณ์ฑิเก คหปติม๎หิ ภิก์ขู อามัน์เตสิ “โยปิ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ ทีฆรัต์ตํ อเวธิธัม์โม อิมัส๎มึ ธัม์มวินเย, โสปิ เอวเมวํ อัญ์ญติต์ถิเย ปริพ์พาชเก สหธัม์เมน สุนิค์คหิตํ นิค์คเหย์ย; ยถาตํ อนาถปิณ์ฑิเกน คหปตินา นิค์คหิตาติ.

๙๔ เอกํ สมยํ ภควา จัม์ปายํ วิหรติ คัค์คราย โปก์ขรณิยา

ตพฺโพ ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว อนุสฺสริตพฺโพ ธมฺโม? ปาณาติปาตา เวรมณี ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อนุสฺสริตพฺโพ ธมฺโมติ.

๑๙๘ สจฺฉิกาตพฺพญฺจ โว ภิกฺขเว ธมฺมํ เทเสสฺสามิ น สจฺฉิกาตพฺพญฺจ, ตํ สุณาถ ฯเปฯ กตโม จ ภิกฺขเว น สจฺฉิกาตพฺโพ ธมฺโม? ปาณาติปาโต ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว น สจฺฉิกาตพฺโพ ธมฺโม. กตโม จ ภิกฺขเว สจฺฉิกาตพฺโพ ธมฺโม? ปาณาติปาตา เวรมณี ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิ; อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สจฺฉิกาตพฺโพ ธมฺโมติ.

เสฏฺฐวคฺโค จตุตฺโถ.

๑๙๙ ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล น เสวิตพฺโพ. กตเมหิ ทสหิ? ปาณาติปาตี โหติ, อทินฺนาทายี โหติ, กาเมสุมิจฺฉาจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, ปิสุณวาโจ โหติ, ผรุสวาโจ โหติ, สมฺผปฺปลาปี โหติ, อภิชฺฌาลุ โหติ, พฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ; อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล น เสวิตพฺโพ. ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล เสวิตพฺโพ. กตเมหิ ทสหิ? ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิชฺฌาลุ โหติ, อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ; อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต เสวิตพฺโพติ. (อิธ ทฺวิสตาทิสุตฺตํ เปยฺยาลวเสน คณิตพฺพํ) ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล น ภชิตพฺโพ··· ภชิตพฺโพ··· น ปยิรุปาสิตพฺโพ··· ปยิรุปาสิตพฺโพ··· น ปุชฺโช โหติ···

ปุช์โช โหติ... น ปาส์โส โหติ... ปาส์โส โหติ... อคารโว โหติ... สคารโว โหติ... อัป์ปติก์โข โหติ... สัป์ปติก์โข โหติ... น อาราธโก โหติ... อาราธโก โหติ... น วิสุช์ฌติ. วิสุช์ฌติ. มานํ นาธิโกติ... มานํ อธิโกติ... ปัญ์ญาย น วัฑ์ฒติ... ปัญ์ญาย วัฑ์ฒติ... พหุํ อปุญ์ญํ ปสวติ... พหุํ ปุญ์ญํ ปสวติ. กตเมหิ ทสหิ? ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุ มิจ์ฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิช์ฌาลุ โหติ, อพ์ยาปัน์นจิต์โต โหติ, สัม์มา-ทิฏ์ฐิโก โหติ; อิเมหิ โข ภิก์ขเว ทสหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ปุค์คโล พหุํ ปุญ์ญํ ปสวตีติ.

เสวิตัพ์พาเสวิตัพ์พวัค์โค ปัญ์จโม.

จตุต์ถปัณ์ณาสโก จตุต์โถ.

ปัญ์จมปัณ์ณาสโก.

๒๑๑ ทสหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิโต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ทสหิ? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ ปาณาติปาตี โหติ ลุท์โท โลหิตปาณี หตปหเต นิวิฏ์โฐ อทยาปัน์โน สัพ์พปาณภูเตสุ. อทิน์นาทายี โหติ, ยัน์ตํ ปรัส์ส ปรวิต์ตุปกรณํ คามคตํ วา อรัญ์ญคตํ วา, อทิน์นํ เถย์ยสํขาตํ อาทาตา โหติ. กาเมสุ มิจ์ฉาจารี โหติ, ยา ตา มาตุรัก์ขิตา ปิตุรัก์ขิตา ภาตุรัก์ขิตา ภคินิรัก์ขิตา ญาติรัก์ขิตา ธัม์มรัก์ขิตา สสามิกา สปริทัณ์ฑา อัน์ตมโส มาลาคุณปริก์ขิตาปิ, ตถารูปาสุ จาริต์ตํ อาปัช์-ชิตา โหติ. มุสาวาที โหติ สภัค์คโต วา ปริสัค์คโต วา ญาติมัช์-

ณคฺคโต วา ปูคมชฺฌคฺคโต วา ราชกุลมชฺฌคฺคโต วา อภินีโต สกฺขิ ปุฏฺโฐ "เอหิ โภ ปุริส. ยํ ชานาสิ, ตํ วเทหีติ. โส อชานํ วา อาห "ชานามีติ, ชานํ วา อาห "น ชานามีติ; อปสฺสํ วา อาห "ปสฺสามีติ, ปสฺสํ วา อาห "น ปสฺสามีติ; อิติ อตฺตเหตุ วา ปรเหตุ วา อามิสกิญฺจิกฺขเหตุ วา สมฺปชานมุสา ภาสิตา โหติ. ปิสุณวาโจ โหติ อิโต สุตฺวา อมุตฺร อกฺขาตา อิเมสํ เภทาย, อมุตฺร วา สุตฺวา อิเมสํ อกฺขาตา อมูสํ เภทาย; อิติ สมคฺคานํ เภตฺตา ภินฺนานํ อนุปฺปทาตา วคฺคาราโม วคฺครโต วคฺคนนฺที วคฺคกรณึ วาจํ ภาสิตา โหติ. ผรุสวาโจ โหติ, ยา สา วาจา อณฺฑกา กกฺกสา ปรกฏุกา ปราภิสชฺชนี โกธสามนฺตา อสมาธิสํวตฺตนิกา, ตํ ตถารูปึ วาจํ ภาสิตา โหติ. สมฺผปฺปลาปี โหติ อกาลวาที อนตฺถวาที อธมฺมวาที อวินยวาที อนิธานวตึ วาจํ ภาสิตา โหติ กาเลน อนปเทสํ อปริยนฺตวตึ อนตฺถสญฺหิตํ. อภิชฺฌาลุ โหติ, ยนฺตํ ปรสฺส ปรวิตฺตูปกรณํ, ตํ อภิชฺฌิตา โหติ "อโห วต ยํ ปรสฺส, ตํ มม อสฺสาติ. พฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ ปทุฏฺฐมนสงฺกปฺโป "อิเม สตฺตา หญฺญนฺตุ วา วชฺฌนฺตุ วา อุจฺฉิชฺชนฺตุ วา วินสฺสนฺตุ วา มา วา อเหสุนฺติ. มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ วิปรีตทสฺสโน "นตฺถิ ทินฺนํ นตฺถิ ยิฏฺฐํ นตฺถิ หุตํ, นตฺถิ สุกตทุกฺกฏานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, นตฺถิ อยํ โลโก นตฺถิ ปโร โลโก, นตฺถิ มาตา นตฺถิ ปิตา, นตฺถิ สตฺตา โอปปาติกา, นตฺถิ โลเก สมณพฺราหฺมณา สมฺมคฺคตา สมฺมาปฏิปนฺนา, เย อิมญฺจ โลกํ ปรญฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทนฺตีติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย. ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ทสหิ ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปาณาติปาตํ ปหาย

ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ นิหิตทัณโฑ นิหิตสัตโถ ลัชชี ทยาบันโน สัพพปาณภูตหิตานุกัมบี วิหรติ. อทินนาทานํ ปหาย อทินนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, ยันตํ ปรัสส ปรวิตตูปกรณํ คามคตํ วา อรัญญคตํ วา อทินนํ เถยยสังขาตํ น อาทาตา โหติ. กาเมสุ มิจฉาจารํ ปหาย กาเมสุ มิจฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, ยา ตา มาตุรักขิตา บิตุรักขิตา ภาตุรักขิตา ภคินิรักขิตา ญาติรักขิตา ธัมมรักขิตา สสามิกา สปริทัณฑา อันตมโส มาลาคุณปริกขิตาบิ, ตถารูปาสุ น จาริตตํ อาบัชชิตา โหติ. มุสาวาทํ ปหาย มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ สภัคคโต วา ปริสัคคโต วา ญาติมัชฌัคคโต วา ปูคมัชฌัคคโต วา ราชกุลมัช-ฌัคคโต วา อภินีโต สักขิปุฏโฐ "เอหิ โภ บุริส ยํ ชานาสิ, ตํ วเทหีติ. โส อชานํ วา อาห "น ชานามีติ, ชานํ วา อาห "ชานามีติ; อปัสสํ วา อาห "น ปัสสามีติ, ปัสสํ วา อาห ปัสสามีติ; อิติ อัตตเหตุ วา ปรเหตุ วา อามิสกิญจิกขเหตุ วา น สัมปชานมุสา ภาสิตา โหติ. บิสุณวาจํ ปหาย บิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, น อิโต สุต๎วา อมุต๎ร อักขาตา อิเมสํ เภทาย, อมุต๎ร วา สุต๎วา น อิเมสํ อักขาตา อมูสํ เภทาย; อิติ ภินนานํ วา สันธาตา สหิตานํ วา อนุปปทาตา สมัคคาราโม สมัคครโต สมัคคนันที สมัคคกรณึ วาจํ ภาสิตา โหติ. ผรุสวาจํ ปหาย ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ยา สา วาจา เนลา กัณณสุขา เปมนิยา หทยังคมา โปรี พหุชนกันตา พหุชนมนาปา, ตถารูปึ วาจํ ภาสิตา โหติ. สัมผัปปลาปํ ปหาย สัมผัปปลาปา ปฏิวิรโต โหติ กาลวาที ภูตวาที อัตถวาที ธัมมวาที วินยวาที นิธานวตึ วาจํ ภาสิตา โหติ, กาเลน สาปเทสํ ปริยันตวตึ อัตถสัญหิตํ. อนภิชฌาลุ โหติ, ยันตํ ปรัสส ปรวิตตูปกรณํ, ตํ อนภิชฌิตา โหติ "อโห วต ยํ ปรัสส, ตํ มม

อสฺสาติ. อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ อปฺปทุฏฺฐมนสงฺกปฺโป "อิเม สตฺตา อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนีฆา สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตูติ. สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ อวิปรีตทสฺสโน "อตฺถิ ทินฺนํ อตฺถิ ยิฏฺฐํ อตฺถิ หุตํ, อตฺถิ สุกตทุกฺกฏานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, อตฺถิ อยํ โลโก อตฺถิ ปโร โลโก, อตฺถิ มาตา อตฺถิ ปิตา, อตฺถิ สตฺตา โอปปาติกา, อตฺถิ โลเก สมณพฺราหฺมณา สมฺมคฺคตา สมฺมาปฏิปนฺนา, เย อิมญฺจ โลกํ ปรญฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทนฺตีติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเคติ.

๒๑๒ ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ทสหิ? ปาณาติปาตี โหติ ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ; อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย. ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม ยถาภตํ เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ทสหิ? ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ; อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต มาตุคาโม ยถาภตํ เอวํ สคฺเคติ.

๒๑๓ ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา อุปาสิกา ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ นิรเย. กตเมหิ ทสหิ? ปาณาติปาตินี โหติ ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิกา โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา อุปาสิกา ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ นิรเย. ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา อุปาสิกา ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ทสหิ? ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา โหติ. ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิกา โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา อุปาสิกา ยถาภตํ นิกฺขิตฺตา เอวํ สคฺเคติ.

๒๑๔ ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา อุปาสิกา อวิสารทา อคารํ อชฺฌาวสติ. กตเมหิ ทสหิ? ปาณาติปาตินี โหติ. ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิกา

โหติ; อิเมหิ โข ภิกขเว ทสหิ ธัมเมหิ สมันนาคตา อุปาสิกา อวิสารทา อคารํ อัชฌาวสติ. ทสหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคตา อุปาสิกา วิสารทา อคารํ อัชฌาวสติ. กตเมหิ ทสหิ? ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา โหติ. ฯเปฯ สัมมาทิฏฐิกา โหติ; อิเมหิ โข ภิกขเว ทสหิ ธัมเมหิ สมันนาคตา อุปาสิกา วิสารทา อคารํ อัชฌาวสตีติ.

๒๑๕ สํสัปปติปริยายํ โว ภิกขเว ธัมมปริยายํ เทสิสสามิ. ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสสามีติ. "เอวํ ภันเตติ โข เต ภิกขู ภควโต ปัจจัสโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "กตโม จ ภิกขเว สํสัปปติปริยาโย ธัมมปริยาโย? กัมมัสสกา ภิกขเว สัตตา กัมมทายาทา กัมมโยนี กัมมพันธุ กัมมปฏิสรณา ยํ กัมมํ กโรนติ กัลยาณํ วา ปาปกํ วา, ตัสส ทายาทา ภวันติ. อิธ ภิกขเว เอกัจโจ ปาณาติปาตี โหติ ลุทโธ โลหิตปาณี หตปหเต นิวิฏโฐ อทยาปันโน สัพพปาณภูเตสุ. โส สํสัปปติ กาเยน, สํสัปปติ วาจาย, สํสัปปติ มนสา; ตัสส ชิมหํ กายกัมมํ โหติ, ชิมหํ วจีกัมมํ, ชิมหํ มโนกัมมํ, ชิมหา คติ, ชิมหา อุปปัตติ; ชิมหคติกัสส โข ปนาหํ ภิกขเว ชิมหุปปัตติกัสส ทวินนํ คตีนํ อัญญตรํ คตึ วทามิ. เย วา เอกันตทุกขา นิรยา, ยา วา สํสัปปชาติกา ติรัจฉานโยนิ. กตมา จ สา ภิกขเว สํสัปปชาติกา ติรัจฉานโยนิ? อหิ วิจฉิกา สตปที นกุลา พิฬารา มูสิกา อุลูกา เย วา ปนัญเญปิ เกจิ ติรัจฉานโยนิกา สัตตา มนุสเส ทิสวา สํสัปปันติ. อิติ โข ภิกขเว ภูตา ภูตัสส อุปปัตติ โหติ, ยํ กโรติ เตน อุปปัชชติ, อุปปันนเมนํ ผัสสา ผุสันติ, เอวมหํ ภิกขเว กัมมทายาทา สัตตาติ วทามิ. อิธ ปน ภิกขเว เอกัจโจ อทินนาทายี โหติ . . .

กาเมสุ มิจฺฉาจารี โหติ... มุสาวาที โหติ... ปิสุณวาโจ โหติ... ผรุสวาโจ โหติ... สมฺผปฺปลาปี โหติ... อภิชฺฌาลุ โหติ... พฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ... มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ วิปริตฺตทสฺสโน "นตฺถิ ทินฺนํ นตฺถิ ยิฏฺฐํ นตฺถิ หุตํ, นตฺถิ สุกตทุกฺกฏานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, นตฺถิ อยํ โลโก นตฺถิ ปโร โลโก, นตฺถิ มาตา นตฺถิ ปิตา, นตฺถิ สตฺตา โอปปาติกา, นตฺถิ โลเก สมณพฺราหฺมณา สมฺมคฺคตา สมฺมาปฏิปนฺนา, เย อิมญฺจ โลกํ ปรญฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทนฺตีติ. โส สํสปฺปติ กาเยน, สํสปฺปติ วาจาย, สํสปฺปติ มนสา; ตสฺส ชิมฺหํ กายกมฺมํ โหติ, ชิมฺหํ วจีกมฺมํ, ชิมฺหํ มโนกมฺมํ, ชิมฺหา คติ, ชิมฺหุปปตฺติ; ชิมฺหคติกสฺส โข ปนาหํ ภิกฺขเว ชิมฺหุปปตฺติกสฺส ทฺวินฺนํ คตีนํ อญฺญตรํ คตึ วทามิ. เย วา เอกนฺตทุกฺขา นิรยา, ยา วา สํสปฺปชาติกา ติรจฺฉานโยนิ. กตมา จ สา ภิกฺขเว สํสปฺปชาติกา ติรจฺฉานโยนิ? อหิ วิจฺฉิกา สตปที นกุลา พิฬารา มูสิกา อุลูกา เย วา ปนญฺเญปิ เกจิ ติรจฺฉานโยนิกา สตฺตา มนุสฺเส ทิสฺวา สํสปฺปนฺติ อิติ โข ภิกฺขเว ภูตา ภูตสฺส อุปปตฺติ โหติ, ยํ กโรติ, เตน อุปปชฺชติ; อุปปนฺนเมนํ ผสฺสา ผุสนฺติ, เอวมหํ ภิกฺขเว กมฺมทายาทา สตฺตาติ วทามิ. กมฺมสฺสกา ภิกฺขเว สตฺตา กมฺมทายาทา กมฺมโยนี กมฺมพนฺธู กมฺมปฏิสรณา, ยํ กมฺมํ กโรนฺติ กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา ตสฺส ทายาทา ภวนฺติ. อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ นิหิตทณฺโฑ นิหิตสตฺโถ ลชฺชี ทยาปนฺโน สพฺพปาณภูตหิตานุกมฺปี วิหรติ. โส น สํสปฺปติ กาเยน, น สํสปฺปติ วาจาย, น สํสปฺปติ มนสา; ตสฺส อุชุ กายกมฺมํ โหติ, อุชุ วจีกมฺมํ, อุชุ มโนกมฺมํ, อุชุ คติ, อุชุปปตฺติ; อุชุคติกสฺส โข

ปนาหํ ภิกฺขเว อุชุปปัตฺติกัสฺส ทฺวินฺนํ คตีนํ อัญฺญตรํ คตึ วทามิ. เย จ เอกันฺตสุขา สัตฺตา, ยานิ วา ปน ตานิ อุจฺจากุลานิ ขัตฺติยมหาสาลกุลานิ วา พฺราหฺมณมหาสาลกุลานิ วา คหปติมหาสาลกุลานิ วา อัฑฺฒานิ มหัทฺธนานิ มหาโภคานิ พหุตชาตรูปรชตานิ พหุตวิตฺตูปกรณานิ พหุตธนธัญฺญานิ. อิติ โข ภิกฺขเว ภูตา ภูตัสฺส อุปปัตฺติ โหติ, ยํ กโรติ, เตน อุปปัชฺชติ; อุปปันฺนเมนํ ผัสฺสา ผุสันฺติ, เอวมหํ ภิกฺขเว กัมฺมทายาทา สัตฺตาติ วทามิ. อิธ ปน ภิกฺขเว เอกัจฺโจ อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ... กาเมสุ มิจฺฉาจารํ ปหาย กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ... มุสาวาทํ ปหาย มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ... ปิสุณวาจํ ปหาย ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ... ผรุสวาจํ ปหาย ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ... สัมฺผัปฺปลาปํ ปหาย สัมฺผัปฺปลาปา ปฏิวิรโต โหติ... อนภิชฺฌาลุ โหติ... อพฺยาปันฺนจิตฺโต โหติ... สัมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ อวิปรีตทัสฺสโน "อัตฺถิ ทินฺนํ อัตฺถิ ยิฏฺฐํ อัตฺถิ หุตํ, อัตฺถิ สุกตทุกฺกฏานํ กัมฺมานํ ผลํ วิปาโก, อัตฺถิ อยํ โลโก อัตฺถิ ปโร โลโก, อัตฺถิ มาตา อัตฺถิ ปิตา, อัตฺถิ สัตฺตา โอปปาติกา, อัตฺถิ สมณพฺราหฺมณา สัมฺมัคฺคตา สัมฺมาปฏิปันฺนา, เย อิมัญฺจ โลกํ ปรัญฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สัจฺฉิกัตฺวา ปเวเทนฺตีติ. โส น สํสัปฺปติ กาเยน, น สํสัปฺปติ วาจาย, น สํสัปฺปติ มนสา; ตัสฺส อุชุ กายกัมฺมํ โหติ, อุชุ วจีกัมฺมํ, อุชุ มโนกัมฺมํ, อุชุ คติ, อุชุปปัตฺติ; อุชุคติกัสฺส โข ปนาหํ ภิกฺขเว อุชุปปัตฺติกัสฺส ทฺวินฺนํ คตีนํ อัญฺญตรํ คตึ วทามิ. เย วา เอกันฺตสุขา สัตฺตา, ยานิ วา ปน ตานิ อุจฺจากุลานิ ขัตฺติยมหาสาลกุลานิ วา พฺราหฺมณมหาสาลกุลานิ วา คหปติมหาสาลกุลานิ วา อัฑฺฒานิ มหัทฺธนานิ มหาโภคานิ

พหุตชาตรูปรชตานิ พหุตวิตฺตุปกรณานิ พหุตธนธญฺญานิ. อิติ โข
ภิกฺขเว ภูตา ภูตสฺส อุปฺปตฺติ โหติ, ยํ กโรติ, เตน อุปฺปชฺชติ;
อุปฺปนฺนเมนํ ผสฺสา ผุสนฺติ, เอวมหํ ภิกฺขเว กมฺมทายาทา สตฺตาติ
วทามิ. กมฺมสฺสกา ภิกฺขเว สตฺตา กมฺมทายาทา กมฺมโยนี กมฺมพนฺธู
กมฺมปฏิสรณา ยํ กมฺมํ กโรนฺติ กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา, ตสฺส
ทายาทา ภวนฺติ. อยํ โข ภิกฺขเว สสํปติปริยาโย ธมฺมปริยาโยติ.

๒๑๖ นาหํ ภิกฺขเว สญฺเจตนิกานํ กมฺมานํ กตานํ อุปจิตานํ
อปฺปฏิสํวิทิตฺวา พฺยนฺติภาวํ วทามิ; ตญฺจ โข ทิฏฺเฐว ธมฺเม
อุปปชฺเช วา อปเร วา ปริยาเย. น เตฺววาหํ ภิกฺขเว สญฺเจตนิกานํ
กมฺมานํ กตานํ อุปจิตานํ อปฺปฏิสํวิทิตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตกิริยํ วทามิ.
ตตฺร ภิกฺขเว ติวิธํ กายกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺเจตนิกา
ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ. จตุพฺพิธํ วจีกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติ
อกุสลสญฺเจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ. ติวิธํ มโนกมฺมนฺต-
สนฺโทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺเจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ติวิธํ กายกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺ-
เจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
ปาณาติปาตี โหติ ลุทฺโธ โลหิตปาณี หตปหเต นิวิฏฺโฐ
อทยาปนฺโน สพฺพปาณภูเตสุ. อทินฺนาทายี โหติ, ยนฺตํ ปรสฺส
ปรวิตฺตุปกรณํ คามคตํ วา อรญฺญคตํ วา, อทินฺนํ เถยฺยสํขาตํ
อาทาตา โหติ. กาเมสุ มิจฺฉาจารี โหติ, ยา ตา มาตุรกฺขิตา
ปิตุรกฺขิตา ภาตุรกฺขิตา ภคินิรกฺขิตา ญาติรกฺขิตา ธมฺมรกฺขิตา
สสามิกา สปริทณฺฑา อนฺตมโส มาลาคุณปริกฺขิตาปิ, ตถารูปาสุ
จาริตฺตํ อาปชฺชิตา โหติ; เอวํ โข ภิกฺขเว ติวิธํ กายกมฺมนฺตสนฺ-
โทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺเจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ.

กถัญ์จ ภิก์ขเว จตุพ์พิธํ วจีกัม์มัน์ตสัน์โทสพ์ยาบัต์ติ อกุสลสัญ์เจตนิกา ทุก์ขุท์รยา ทุก์ขวิปากา โหติ? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ มุสาวาที โหติ สภัค์คโต วา ปริสัค์คโต วา ญาติมัช์ฌัค์คโต วา ปูคมัช์ฌัค์คโต วา ราชกุลมัช์ฌัค์คโต วา อภินีโต สัก์ขิปุฏ์โฐ "เอหิ โภ ปุริส. ยํ ชานาสิ, ตํ วเทหีติ. โส อชานํ วา อาห "ชานามีติ, ชานํ วา อาห "น ชานามีติ; อปัส์สํ วา อาห "ปัส์สามีติ, ปัส์สํ วา อาห "น ปัส์สามีติ; อิติ อัต์ตเหตุ วา ปรเหตุ วา อามิสกิญ์จิก์ขเหตุ วา สัม์ปชานมุสา ภาสิตา โหติ. ปิสุณวาโจ โหติ อิโต สุต์วา อมุต์ร อัก์ขาตา อิเมสํ เภทาย, อมุต์ร วา สุต์วา อิเมสํ อัก์ขาตา อมูสํ เภทาย; อิติ สมัค์คานํ วา เภต์ตา ภิน์นานํ วา อนุป์ปทาตา วัค์คาราโม วัค์ครโต วัค์คนัน์ที วัค์คกรณึ วาจํ ภาสิตา โหติ. ผรุสวาโจ โหติ, ยา สา วาจา อัณ์ฑกา กัก์กสา ปรกฏุกา ปราภิสัช์ชนี โกธสามัน์ตา อสมาธิสํวัต์ตนิกา, ตถารูปึ วาจํ ภาสิตา โหติ. สัม์ผัป์ปลาปี โหติ, อกาลวาที อภูตวาที อนัต์ถวาที อธัม์มวาที อวินยวาที อนิธานวตึ วาจํ ภาสิตา โหติ. กาเลน อนปเทสํ อปริยัน์ตวตึ อนัต์ถสัญ์หิตํ. เอวํ โข ภิก์ขเว จตุพ์พิธํ วจีกัม์มัน์ตสัน์โทสพ์ยาบัต์ติ อกุสลสัญ์เจตนิกา ทุก์ขุท์รยา ทุก์ขวิปากา โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ติวิธํ มโนกัม์มัน์ตสัน์โทสพ์ยาบัต์ติ อกุสลสัญ์เจตนิกา ทุก์ขุท์รยา ทุก์ขวิปากา โหติ? อิธ ภิก์ขเว เอกัจ์โจ อภิช์ฌาลุ โหติ, ยัน์ตํ ปรัส์ส ปรวิต์ตูปกรณํ, ตํ อภิช์ฌิตา โหติ "อโห วต ยํ ปรัส์ส, ตํ มม อัส์สาติ. พ์ยาปัน์นจิต์โต โหติ ปทุฏ์ฐมนสังกัป์โป "อิเม สัต์ตา หัญ์ญัน์ตุ วา วัช์ฌัน์ตุ วา อุจ์ฉิช์ชัน์ตุ วา วินัส์สัน์ตุ วา มา วา อเหสุน์ติ. มิจ์ฉาทิฏ์ฐิโก โหติ วิปริต์ตทัส์สโน "นัต์ถิ

ทินฺนํ นตฺถิ ยิฏฺฐํ นตฺถิ หุตํ, นตฺถิ สุกตทุกฺกตานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, นตฺถิ อยํ โลโก นตฺถิ ปโร โลโก, นตฺถิ มาตา นตฺถิ ปิตา, นตฺถิ สตฺตา โอปปาติกา, นตฺถิ โลเก สมณพฺราหฺมณา สมฺมคฺคตา สมฺมาปฏิปนฺนา, เย อิมญฺจ โลกํ ปรญฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทนฺตีติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ติวิธํ มโนกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺเจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ. ติวิธกายกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติอกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺติ. จตุพฺพิธวจีกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติอกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺติ. ติวิธมโนกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติอกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺติ. เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อปณฺณโก มณิ อุทฺธํ ขิตฺโต เยน เยเนว ปติฏฺฐาติ, สุปติฏฺฐิตํเยว ปติฏฺฐาติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว ติวิธกายกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติอกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา สตฺตา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺติ. จตุพฺพิธวจีกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติอกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺติ. ติวิธมโนกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติอกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺติ. นาหํ ภิกฺขเว สญฺเจตนิกานํ กมฺมานํ กตานํ อุปจิตานํ อปฺปฏิสํวิทิตฺวา พฺยนฺตีภาวํ วทามิ; ตญฺจ โข ทิฏฺเฐว ธมฺเม อุปปชฺเช วา อปเร วา ปริยาเย. น เตฺววาหํ ภิกฺขเว สญฺเจตนิกานํ กมฺมานํ กตานํ อุปจิตานํ อปฺปฏิสํวิทิตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตกิริยํ วทามิ. ตตฺร ภิกฺขเว ติวิธํ กายกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญฺเจตนิกา สุขุทฺรยา

สุขวิปากา โหติ. จตุพพิธํ วจีกัมมันตสัมปัตติ กุสลสัญเจตนิกา สุขุทรยา สุขวิปากา โหติ. ติวิธํ มโนกัมมันตสัมปัตติ กุสลสัญเจตนิกา สุขุทรยา สุขวิปากา โหติ.

กถัญจ ภิกขเว ติวิธํ กายกัมมันตสัมปัตติ กุสลสัญเจตนิกา สุขุทรยา สุขวิปากา โหติ ? อิธ ภิกขเว เอกัจโจ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ นิหิตทัณโฑ นิหิตสัตโถ ลัชชี ทยาปันโน สัพพปาณภูตหิตานุกัมปี วิหรติ. อทินนาทานํ ปหาย อทินนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, ยันตํ ปรัสส ปรวิตตูปกรณํ คามคตํ วา อรัญญคตํ วา, อทินนํ เถยยสังขาตํ น อาทาตา โหติ. กาเมสุ มิจฉาจารํ ปหาย กาเมสุ มิจฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, ยา ตา มาตุรักขิตา ปิตุรักขิตา ภาตุรักขิตา ภคินิรักขิตา ญาติรักขิตา ธัมมรักขิตา สสามิกา สปริทัณฑา อันตมโส มาลาคุณปริกขิตาปิ, ตถารูปาสุ น จาริตตํ อาปัชชิตา โหติ. เอวํ โข ภิกขเว ติวิธํ กายกัมมันตสัมปัตติ กุสลสัญเจตนิกา สุขุทรยา สุขวิปากา โหติ. กถัญจ ภิกขเว จตุพพิธํ วจีกัมมันตสัมปัตติ กุสลสัญเจตนิกา สุขุทรยา สุขวิปากา โหติ ? อิธ ภิกขเว เอกัจโจ มุสาวาทํ ปหาย มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ สภัคคโต วา ปริสัคคโต วา ญาติมัชฌัคคโต วา ปูคมัชฌัคคโต วา ราชกุลมัชฌัคคโต วา อภินีโต สักขีปุฏโฐ "เอหิโภ ปุริส. ยํ ชานาสิ, ตํ วเทหีติ. โส อชานํ วา อาห "น ชานามีติ, ชานํ วา อาห "ชานามีติ; อปัสสํ วา อาห "น ปัสสามีติ, ปัสสํ วา อาห "ปัสสามีติ; อิติ อัตตเหตุ วา ปรเหตุ วา อามิสกิญจิกขเหตุ วา น สัมปชานมุสา ภาสิตา โหติ. ปิสุณวาจํ ปหาย ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ น อิโต สุตวา อมุตร อักขาตา อิเมสํ เภทาย, อมุตร วา สุตวา น อิเมสํ อักขาตา

ขมูลํ เภทาย; อิติ ภินฺนานํ วา สนฺธาตา สหิตานํ วา อนุปฺปทาตา สมคฺคาราโม สมคฺครโต สมคฺคนนฺที สมคฺคกรณึ วาจํ ภาสิตา โหติ. ผรุสวาจํ ปหาย ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ยา สา วาจา เนลา กณฺณสุขา เปมนียา หทยงฺคมา โปรี พหุชนกนฺตา พหุชนมนาปา, ตถารูปึ วาจํ ภาสิตา โหติ. สมฺผปฺปลาปํ ปหาย สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต โหติ กาลวาที ภูตวาที อตฺถวาที ธมฺมวาที วินยวาที นิธานวตึ วาจํ ภาสิตา โหติ กาเลน สาปเทสํ ปริยนฺตวตึ อตฺถสํหิตํ. เอวํ โข ภิกฺขเว จตุพฺพิธํ วจีกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญฺเจตนิกา สุขุทฺรยา สุขวิปากา โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ติวิธํ มโนกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญฺเจตนิกา สุขุทฺรยา สุขวิปากา โหติ ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อนภิชฺฌาลุ โหติ, ยนฺตํ ปรสฺส ปรวิตฺตุปกรณํ, ตํ อนภิชฺฌิตา โหติ "อโห วต ยํ ปรสฺส, ตํ มม อสฺสาติ. อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ อปฺปทุฏฺฐมนสงฺกปฺโป "อิเม สตฺตา อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนีฆา สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตูติ. สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ อวิปรีตทสฺสโน "อตฺถิ ทินฺนํ อตฺถิ ยิฏฺฐํ อตฺถิ หุตํ ฯเปฯ เย อิมญฺจ โลกํ ปรญฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทนฺตีติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ติวิธํ มโนกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญฺเจตนิกา สุขุทฺรยา สุขวิปากา โหติ. ติวิธกายกมฺมนฺตสมฺปตฺติกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ. จตุพฺพิธวจีกมฺมนฺตสมฺปตฺติกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ. ติวิธมโนกมฺมนฺตสมฺปตฺติกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ.

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อปณฺณโก มณิ อุทฺธํ ขิตฺโต เยน เยเนว ปติฏฺฐาติ สุปติฏฺฐิตํเยว ปติฏฺฐาติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว ติวิธกายกมฺมนฺตสมฺปตฺติกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ. จตุพฺพิธวจีกมฺมนฺตสมฺปตฺติ-กุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ. ติวิธมโนกมฺมนฺตสมฺปตฺติกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชนฺติ.

๒๑๗ นาหํ ภิกฺขเว สญฺเจตนิกานํ กมฺมานํ กตานํ อุปจิตานํ อปฺปฏิสํวิทิตฺวา พฺยนฺติภาวํ วทามิ; ตญฺจ โข ทิฏฺเฐว ธมฺเม อุปปชฺเช วา อปเร วา ปริยาเย. น เตฺววาหํ ภิกฺขเว สญฺเจตนิกานํ กมฺมานํ กตานํ อุปจิตานํ อปฺปฏิสํวิทิตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตกิริยํ วทามิ. ตตฺร ภิกฺขเว ติวิธํ กายกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺเจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ. จตุพฺพิธํ วจีกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺเจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ. ติวิธํ มโนกมฺมนฺตสนฺ-โทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺเจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ติวิธํ กายกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺเจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ ? ฯเปฯ เอวํ โข ภิกฺขเว ติวิธํ กายกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺเจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว จตุพฺพิธํ วจีกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺเจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ ฯเปฯ เอวํ โข ภิกฺขเว จตุพฺพิธํ วจีกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺเจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา

ทุกฺขวิปากา โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ติวิธํ มโนกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺเจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ ? ฯเปฯ เอวํ โข ภิกฺขเว ติวิธํ มโนกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกุสลสญฺเจตนิกา ทุกฺขุทฺรยา ทุกฺขวิปากา โหติ. ติวิธกายกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติอกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺติ. จตุพฺพิธวจีกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติอกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา ฯเปฯ ติวิธมโนกมฺมนฺตสนฺโทสพฺยาปตฺติอกุสลสญฺเจตนิกาเหตุ วา ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชนฺติ. นาหํ ภิกฺขเว สญฺเจตนิกานํ กมฺมานํ กตานํ อุปจิตานํ อปฺปฏิสํวิทิตฺวา พฺยนฺติภาวํ วทามิ; ตญฺจ โข ทิฏฺเฐว ธมฺเม อุปปชฺเช วา อปเร วา ปริยาเย. น เตฺววาหํ ภิกฺขเว สญฺเจตนิกานํ กมฺมานํ กตานํ อุปจิตานํ อปฺปฏิสํวิทิตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตกิริยํ วทามิ. ตตฺร ภิกฺขเว ติวิธํ กายกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญฺเจตนิกา สุขุทฺรยา สุขวิปากา โหติ. จตุพฺพิธํ วจีกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญฺเจตนิกา สุขุทฺรยา สุขวิปากา โหติ. ติวิธํ มโนกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญฺเจตนิกา สุขุทฺรยา สุขวิปากา โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ติวิธํ กายกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญฺเจตนิกา สุขุทฺรยา สุขวิปากา โหติ ? ฯเปฯ เอวํ โข ภิกฺขเว ติวิธํ กายกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญฺเจตนิกา สุขุทฺรยา สุขวิปากา โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว จตุพฺพิธํ วจีกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญฺเจตนิกา สุขุทฺรยา สุขวิปากา โหติ ? ฯเปฯ เอวํ โข ภิกฺขเว จตุพฺพิธํ วจีกมฺมนฺตสมฺปตฺติ โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ติวิธํ มโนกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญฺเจตนิกา สุขุทฺรยา สุขวิปากา โหติ ? ฯเปฯ เอวํ โข ภิกฺขเว ติวิธํ มโนกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญฺเจตนิกา สุขุทฺรยา

สุขวิปากา โหติ. ติวิธกายกัมมันตสัมปัตติกุสลสัญเจตนิกาเหตุ วา ภิกขเว สัตตา กายัสส เภทา ปรัมมรณา สุคติ สัคคํ โลกํ อุปปัชชันติ. จตุพพิธวจีกัมมันตสัมปัตติกุสลสัญเจตนิกาเหตุ วา ฯ เปฯ ติวิธมโนกัมมันตสัมปัตติกุสลสัญเจตนิกาเหตุ วา ภิกขเว สัตตา กายัสส เภทา ปรัมมรณา สุคติ สัคคํ โลกํ อุปปัชชันติ.

๒๑๘ นาหํ ภิกขเว สัญเจตนิกานํ กัมมานํ กตานํ อุปจิตานํ อัปปฏิสํวิทิตวา พยันติภาวํ วทามิ; ตัญจ โข ทิฏเฐว ธัมเม อุปปัชเช วา อปเร วา ปริยาเย. น เตววาหํ ภิกขเว สัญเจตนิกานํ กัมมานํ กตานํ อุปจิตานํ อัปปฏิสํวิทิตวา ทุกขัสสันตกิริยํ วทามิ. สโข โส ภิกขเว อริยสาวโก เอววิคตาภิชโฌ วิคตพยาปาโท อสัมมุโฬห สัมปชาโน ปติสสโต เมตตาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริตวา วิหรติ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุตถํ. อิติ อุทธมโธ ติริยํ สัพพธิ สัพพัตตตาย สัพพาวันตํ โลกํ, เมตตาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัคคเตน อัปปมาเณน อเวเรน อพยาบัชเฌน ผริตวา วิหรติ. โส เอวํ ปชานาติ "ปุพเพ โข เม อิทํ จิตตํ ปริตตํ โหติ อภาวิตํ, เอตรหิ ปน เม อิทํ จิตตํ อัปปมาณํ สุภาวิตํ. ยํ โข ปน กิญจิ ปมาณกตํ กัมมํ, น ตํ ตัตราวสิสสติ, น ตํ ตัตราวติฏฐติ. ตํ กึ มัญญถ ภิกขเว ทหรตัคเค เจ อยํ กุมาโร เมตตาเจโตวิมุตตึ ภาเวยย, อปินุ โข ปาปกัมมํ กเรยยาติ ? โน เหตํ ภันเต. อกโรนตํ โข ปน ปาปกัมมํ อปินุ โข ทุกขํ ผุเสยยาติ. โน เหตํ ภันเต. อกโรนตัญหิ ภันเต ปาปกัมมํ กุโต ทุกขํ ผุสิสสตีติ. ภาเวตัพพา โข ปนายํ ภิกขเว เมตตาเจโตวิมุตติ อิตถิยา วา ปุริเสน วา. อิตถิยา วา ภิกขเว ปุริสัสส วา นายํ กาโย อาทาย คมนีโย, จิตตันตโร อยํ ภิกขเว

มัจโจ. โส เอวํ ปชานาติ "ยํ โข เม อิทํ กิญฺจิ ปุพฺเพ อิมินา กรชกาเยน ปาปกมฺมํ กตํ, สพฺพนฺตํ อิธ เวทนิยํ, น ตํ อนุภวิสฺสตีติ. เอวํ ภาวิตา โข ภิกฺขเว เมตฺตาเจโตวิมุตฺติ อนาคามิตาย สํวตฺตติ อิธ ปญฺญสฺส ภิกฺขุโน อุตฺตรึ วิมุตฺตึ อปฺปฏิวิชฺฌโตติ. กรุณาสหคเตน เจตสา. มุทิตาสหคเตน เจตสา. อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริตฺวา วิหรติ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุตฺถํ. อิติ อุทฺธมโธ ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ, อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเฌน ผริตฺวา วิหรติ. โส เอวํ ปชานาติ "ปุพฺเพ โข เม อิทํ จิตฺตํ ปริตฺตํ โหติ อภาวิตํ, เอตรหิ ปน เม อิทํ จิตฺตํ อปฺปมาณํ สุภาวิตํ. ยํ โข ปน กิญฺจิ ปมาณกตํ กมฺมํ, น ตํ ตตฺราวสิสฺสติ, น ตํ ตตฺราวติฏฺฐตีติ. ตํ กึ มญฺญถ ภิกฺขเว ทหรตคฺเค เจ อยํ กุมาโร อุเปกฺขาเจโตวิมุตฺตึ ภาเวยฺย, อปินุ โข ปาปกมฺมํ กเรยฺยาติ? โน เหตํ ภนฺเต. อกโรนฺตํ โข ปน ปาปกมฺมํ อปินุ โข ทุกฺขํ ผุเสยฺยาติ. โน เหตํ ภนฺเต. อกโรนฺตญฺหิ ภนฺเต ปาปกมฺมํ กุโต ทุกฺขํ ผุสิสฺสตีติ. ภาเวตพฺพา โข ปนายํ ภิกฺขเว อุเปกฺขาเจโตวิมุตฺติ อิตฺถิยา วา ปุริเสน วา. อิตฺถิยา วา ภิกฺขเว ปุริสสฺส วา นายํ กาโย อาทาย คมนีโย, จิตฺตนฺตโร อยํ ภิกฺขเว มัจโจ. โส เอวํ ปชานาติ "ยํ โข เม อิทํ กิญฺจิ ปุพฺเพ อิมินา กรชกาเยน ปาปกมฺมํ กตํ, สพฺพนฺตํ อิธ เวทนิยํ, น ตํ อนุภวิสฺสตีติ. เอวํ ภาวิตา โข ภิกฺขเว อุเปกฺขาเจโตวิมุตฺติ อนาคามิตาย สํวตฺตติ อิธ ปญฺญสฺส ภิกฺขุโน อุตฺตรึ วิมุตฺตึ อปฺปฏิวิชฺฌโตติ.

๒๑๙ อถโข อญฺญตโร พฺราหฺมโณ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ;

อุปสังกมิตวา ภควตา สัทธึ สัมโมทิ; สัมโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินโน โข โส พ๎ราห๎มโณ ภควันตํ เอตทโวจ "โก นุ โข โภ โคตม เหตุ โก ปัจจโย, เยนมิเธกัจเจ สัตตา กายัสส เภทา ปรัมมรณา อปายํ ทุคคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัชชันตีติ. อธัมมจริยวิสมจริยาเหตุ โข พ๎ราห๎มณ เอวมิเธกัจเจ สัตตา กายัสส เภทา ปรัมมรณา อปายํ ทุคคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัชชันตีติ. โก ปน โภ โคตม เหตุ โก ปัจจโย, เยนมิเธกัจเจ สัตตา กายัสส เภทา ปรัมมรณา สุคตึ สัคคํ โลกํ อุปปัชชันตีติ. ธัมมจริยสมจริยาเหตุ โข พ๎ราห๎มณ เอวมิเธกัจเจ สัตตา กายัสส เภทา ปรัมมรณา สุคตึ สัคคํ โลกํ อุปปัชชันติ. น โข อหํ อิมัสส โภโต โคตมัสส สังขิตเตน ภาสิตัสส วิตถาเรน อัตถํ อาชานามิ. สาธุ เม ภวํ โคตโม ตถา ธัมมํ เทเสตุ, ยถาหํ อิมัสส โภโต โคตมัสส สังขิตเตน ภาสิตัสส วิตถาเรน อัตถํ อาชาเนยยันติ. เตนหิ พ๎ราห๎มณ สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ, ภาสิสสามีติ. "เอวํ โภติ โข โส พ๎ราห๎มโณ ภควโต ปัจจัสโสสิ. ภควา เอตทโวจ "ติวิธํ โข พ๎ราห๎มณ กาเยน อธัมมจริยวิสมจริยา โหติ. จตุพพิธํ วาจาย อธัมมจริยวิสมจริยา โหติ. ติวิธํ มนสา อธัมมจริยวิสมจริยา โหติ.

กถัญจ พ๎ราห๎มณ ติวิธํ กาเยน อธัมมจริยวิสมจริยา โหติ? ฯเปฯ เอวํ โข พ๎ราห๎มณ ติวิธํ กาเยน อธัมมจริยวิสมจริยา โหติ.

กถัญจ พ๎ราห๎มณ จตุพพิธํ วาจาย อธัมมจริยวิสมจริยา โหติ? ฯเปฯ เอวํ โข พ๎ราห๎มณ จตุพพิธํ วาจาย อธัมมจริยวิสมจริยา โหติ.

กถัญ์จ พ๎ราห๎มณ ติวิธํ มนสา อธัม์มจริยวิสมจริยา โหติ ? ฯเปฯ เอวํ โข พ๎ราห๎มณ ติวิธํ มนสา อธัม์มจริยวิสมจริยา โหติ. เอวํ อธัม์มจริยวิสมจริยาเหตุ โข พ๎ราห๎มณ เอวมิเธกัจ์เจ สัต์ตา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์ชัน์ติ. ติวิธํ โข พ๎ราห๎มณ กาเยน ธัม์มจริยสมจริยา โหติ. จตุพ์พิธํ วาจาย ธัม์มจริยสมจริยา โหติ. ติวิธํ มนสา ธัม์มจริยสมจริยา โหติ. กถัญ์จ พ๎ราห๎มณ ติวิธํ กาเยน ธัม์มจริยสมจริยา โหติ? ฯเปฯ เอวํ โข พ๎ราห๎มณ ติวิธํ กาเยน ธัม์มจริยสมจริยา โหติ. กถัญ์จ พ๎ราห๎มณ จตุพ์พิธํ วาจาย ธัม์มจริยสมจริยา โหติ ? ฯเปฯ เอวํ โข พ๎ราห๎มณ จตุพ์พิธํ วาจาย ธัม์มจริยสมจริยา โหติ. กถัญ์จ พ๎ราห๎มณ ติวิธํ มนสา ธัม์มจริยสมจริยา โหติ ? ฯเปฯ เอวํ โข พ๎ราห๎มณ ติวิธํ มนสา ธัม์มจริยสมจริยา โหติ. เอวํ ธัม์มจริยสมจริยาเหตุ โข พ๎ราห๎มณ เอวมิเธกัจ์เจ สัต์ตา กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา สุคตึ สัค์คํ โลกํ อุปปัช์ชัน์ติ. อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณํคตัน์ติ.

ปฐมวัค์โค ปฐโม.

๒๒๐ ทสหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ทสหิ ? ปาณาติปาตี โหติ, อทิน์นาทายี โหติ, กาเมสุ มิจ์ฉาจารี โหติ, มุสาวาที โหติ, ปิสุณวาโจ โหติ, ผรุสวาโจ โหติ, สัม์ผัป์ปลาปี โหติ, อภิช์ฌาลุ โหติ, พ๎ยาปัน์นจิต์โต โหติ, มิจ์ฉาทิฏ์ฐิโก โหติ; อิเมหิ โข ภิก์ขเว ทสหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต

ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ นิรเย. ทสหิ ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ สัค์เค. กตเมหิ ทสหิ ? ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, อทิน์นาทานา ปฏิวิรโต โหติ, กาเมสุ มิจ์ฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, สัม์ผัป์ปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, อนภิช์ฌาลุ โหติ, อพ์ยาปัน์นจิต์โต โหติ, สัม์มาทิฏ์ฐิโก โหติ; อิเมหิ โข ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ สัค์เค.

๒๒๑ วีสติยา ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ นิรเย. กตเมหิ วีสติยา ? อัต์ตนา จ ปาณาติปาตี โหติ, ปรัญ์จ ปาณาติปาเต สมาทเปติ; อัต์ตนา จ อทิน์นาทายี โหติ, ปรัญ์จ อทิน์นาทาเน สมาทเปติ; อัต์ตนา จ กาเมสุ มิจ์ฉาจารี โหติ, ปรัญ์จ กาเมสุ มิจ์ฉาจาเร สมาทเปติ; อัต์ตนา จ มุสาวาที โหติ, ปรัญ์จ มุสาวาเท สมาทเปติ; อัต์ตนา จ ปิสุณวาโจ โหติ, ปรัญ์จ ปิสุณาย วาจาย สมาทเปติ; อัต์ตนา จ ผรุสวาโจ โหติ, ปรัญ์จ ผรุสาย วาจาย สมาทเปติ; อัต์ตนา จ สัม์ผัป์ปลาปี โหติ, ปรัญ์จ สัม์ผัป์ปลาเป สมาทเปติ; อัต์ตนา จ อภิช์ฌาลุ โหติ, ปรัญ์จ อภิช์ฌาย สมาทเปติ; อัต์ตนา จ พ์ยาปัน์นจิต์โต โหติ, ปรัญ์จ พ์ยาปาเท สมาทเปติ; อัต์ตนา จ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิโก โหติ, ปรัญ์จ มิจ์ฉาทิฏ์ฐิยา สมาทเปติ; อิเมหิ โข ภิก์ขเว วีสติยา ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ นิรเย. วีสติยา ภิก์ขเว ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ยถาภตํ นิก์ขิต์โต เอวํ สัค์เค. กตเมหิ วีสติยา ? อัต์ตนา จ ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญ์จ ปาณาติปาตา เวรมณิยา สมาทเปติ; อัต์ตนา จ

อทินฺนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, ปรญฺจ อทินฺนาทานา เวรมณิยา สมาทเปติ; อตฺตนา จ กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, ปรญฺจ กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณิยา สมาทเปติ; อตฺตนา จ มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปรญฺจ มุสาวาทา เวรมณิยา สมาทเปติ; อตฺตนา จ ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ปรญฺจ ปิสุณาย วาจาย เวรมณิยา สมาทเปติ, อตฺตนา จ ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ปรญฺจ ผรุสาย วาจาย เวรมณิยา สมาทเปติ; อตฺตนา จ สมฺผปฺป-ลาปา ปฏิวิรโต โหติ, ปรญฺจ สมฺผปฺปลาปา เวรมณิยา สมาท-เปติ; อตฺตนา จ อนภิชฺฌาลุ โหติ, ปรญฺจ อนภิชฺฌาย สมาทเปติ; อตฺตนา จ อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, ปรญฺจ อพฺยาปาเท สมาทเปติ; อตฺตนา จ สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ, ปรญฺจ สมฺมาทิฏฺฐิยา สมาทเปติ; อิเมหิ โข ภิกฺขเว วีสติยา ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเค.

๒๒๒ ตีสาย ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย. กตเมหิ ตีสาย ? อตฺตนา จ ปาณาติปาตี โหติ, ปรญฺจ ปาณาติปาเต สมาทเปติ, ปาณาติปาเต จ สมนุญฺโญ โหติ; อตฺตนา จ อทินฺนาทายี โหติ, ปรญฺจ อทินฺนาทาเน สมาทเปติ, อทินฺนาทาเน จ สมนุญฺโญ โหติ; อตฺตนา จ กาเมสุ มิจฺฉาจารี โหติ, ปรญฺจ กาเมสุ มิจฺฉาจาเร สมาทเปติ, กาเมสุ มิจฺฉาจาเร จ สมนุญฺโญ โหติ; อตฺตนา จ มุสาวาที โหติ, ปรญฺจ มุสาวาเท สมาทเปติ, มุสาวาเท จ สมนุญฺโญ โหติ; อตฺตนา จ ปิสุณวาโจ โหติ, ปรญฺจ ปิสุณาย วาจาย สมาทเปติ, ปิสุณาย จ วาจาย สมนุญฺโญ โหติ; อตฺตนา จ ผรุสวาโจ โหติ, ปรญฺจ ผรุสาย วาจาย สมาทเปติ, ผรุสาย จ วาจาย สมนุญฺโญ โหติ; อตฺตนา จ สมฺผปฺปลาปี โหติ, ปรญฺจ

สัมผัปปลาเป สมาทเปติ, สัมผัปปลาเป จ สมนุญโญ โหติ; อัตตนา จ อภิชฌาลุ โหติ, ปรัญจ อภิชฌาย สมาทเปติ, อภิชฌาย จ สมนุญโญ โหติ; อัตตนา จ พยาปันนจิตโต โหติ, ปรัญจ พยาปาเท สมาทเปติ, พยาปาเท จ สมนุญโญ โหติ; อัตตนา จ มิจฉาทิฏฐิโก โหติ, ปรัญจ มิจฉาทิฏฐิยา จ สมาทเปติ, มิจฉาทิฏฐิยา จ สมนุญโญ โหติ; อิเมหิ โข ภิกขเว ตีสาย ธัมเมหิ สมันนาคโต ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ นิรเย. ตีสาย ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ สัคเค. กตเมหิ ตีสาย? อัตตนา จ ปาณาติปาตา ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญจ ปาณาติปาตา เวรมณิยา สมาทเปติ, ปาณาติปาตา เวรมณิยา จ สมนุญโญ โหติ; อัตตนา จ อทินนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญจ อทินนาทานา เวรมณิยา สมาทเปติ, อทินนาทานา เวรมณิยา จ สมนุญโญ โหติ; อัตตนา จ กาเมสุ มิจฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญจ กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณิยา สมาทเปติ, กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณิยา จ สมนุญโญ โหติ; อัตตนา จ มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญจ มุสาวาทา เวรมณิยา จ สมาทเปติ, มุสาวาทา เวรมณิยา จ สมนุญโญ โหติ; อัตตนา จ ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญจ ปิสุณาย วาจาย เวรมณิยา สมาทเปติ, ปิสุณาย วาจาย เวรมณิยา จ สมนุญโญ โหติ; อัตตนา จ ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญจ ผรุสาย วาจาย เวรมณิยา สมาทเปติ, ผรุสาย จ วาจาย เวรมณิยา สมนุญโญ โหติ; อัตตนา จ สัมผัปปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญจ สัมผัปปลาปา เวรมณิยา สมาทเปติ, สัมผัปปลาปา เวรมณิยา

จ สมนุญฺโญ โหติ; อตฺตนา จ อนภิชฺฌาลุ โหติ, ปรญฺจ อนภิชฺฌาย สมาทเปติ, อนภิชฺฌาย จ สมนุญฺโญ โหติ; อตฺตนา จ อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, ปรญฺจ อพฺยาปาเท สมาทเปติ, อพฺยาปาเท จ สมนุญฺโญ โหติ; อตฺตนา จ สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ, ปรญฺจ สมฺมาทิฏฺฐิยา สมาทเปติ, สมฺมาทิฏฺฐิยา จ สมนุญฺโญ โหติ; อิเมหิ โข ภิกฺขเว ตึสาย ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเค.

๒๒๓ จตฺตาฬีสาย ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นิรเย. กตเมหิ จตฺตาฬีสาย? อตฺตนา จ ปาณาติปาตี โหติ, ปรญฺจ ปาณาติปาเต สมาทเปติ, ปาณาติปาเต จ สมนุญฺโญ โหติ, ปาณาติปาตสฺส จ วณฺณํ ภาสติ; อตฺตนา จ อทินฺนาทายี โหติ, ปรญฺจ อทินฺนาทาเน สมาทเปติ, อทินฺนา-ทาเน จ สมนุญฺโญ โหติ, อทินฺนาทานสฺส จ วณฺณํ ภาสติ; อตฺตนา จ กาเมสุ มิจฺฉาจารี โหติ, ปรญฺจ กาเมสุ มิจฺฉาจาเร สมาทเปติ, กาเมสุ มิจฺฉาจาเร จ สมนุญฺโญ โหติ, กาเมสุ มิจฺฉาจารสฺส จ วณฺณํ ภาสติ; อตฺตนา จ มุสาวาที โหติ, ปรญฺจ มุสาวาเท สมาทเปติ, มุสาวาเท จ สมนุญฺโญ โหติ, มุสาวาทสฺส จ วณฺณํ ภาสติ; อตฺตนา จ ปิสุณวาโจ โหติ, ปรญฺจ ปิสุณาย วาจาย สมาทเปติ, ปิสุณาย จ วาจาย สมนุญฺโญ โหติ, ปิสุณาย จ วาจาย วณฺณํ ภาสติ; อตฺตนา จ ผรุสวาโจ โหติ, ปรญฺจ ผรุสาย วาจาย สมาทเปติ, ผรุสาย จ วาจาย สมนุญฺโญ โหติ, ผรุสาย จ วาจาย วณฺณํ ภาสติ; อตฺตนา จ สมฺผปฺปลาปี โหติ, ปรญฺจ สมฺผปฺปลาเป สมาทเปติ, สมฺผปฺปลาเป จ สมนุญฺโญ โหติ, สมฺผปฺปลาปสฺส จ วณฺณํ

ภาสติ; อัตตนา จ อภิชฌาลุ โหติ, ปรัญจ อภิชฌาย สมาทเปติ, อภิชฌาย จ สมนุญโญ โหติ, อภิชฌาย จ วัณณํ ภาสติ; อัตตนา จ พ๎ยาปันนจิตโต โหติ, ปรัญจ พ๎ยาปาเท สมาทเปติ, พ๎ยาปาเท จ สมนุญโญ โหติ, พ๎ยาปาทัสส จ วัณณํ ภาสติ; อัตตนา จ มิจฉาทิฏฐิ โหติ, ปรัญจ มิจฉาทิฏฐิยา สมาทเปติ, มิจฉาทิฏฐิยา จ สมนุญโญ โหติ, มิจฉาทิฏฐิยา จ วัณณํ ภาสติ; อิเมหิ โข ภิกขเว จัตตาฬีสาย ธัมเมหิ สมันนาคโต ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ นิรเย. จัตตาฬีสาย ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ สัคเค. กตเมหิ จัตตาฬีสาย? อัตตนา จ ปาณาติปาตา เวรมณิยา ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญจ ปาณาติปาตา เวรมณิยา สมาทเปติ, ปาณาติปาตา เวรมณิยา จ สมนุญโญ โหติ, ปาณาติปาตา เวรมณิยา จ วัณณํ ภาสติ; อัตตนา จ อทินนาทานา ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญจ อทินนาทานา เวรมณิยา สมาทเปติ, อทินนาทานา เวรมณิยา จ สมนุญโญ โหติ, อทินนาทานา เวรมณิยา จ วัณณํ ภาสติ; อัตตนา จ กาเมสุ มิจฉาจารา ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญจ กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณิยา สมาทเปติ, กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณิยา จ สมนุญโญ โหติ, กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณิยา จ วัณณํ ภาสติ; อัตตนา จ มุสาวาทา ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญจ มุสาวาทา เวรมณิยา สมาทเปติ, มุสาวาทา เวรมณิยา จ สมนุญโญ โหติ, มุสาวาทา เวรมณิยา จ วัณณํ ภาสติ; อัตตนา จ ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญจ ปิสุณาย วาจาย เวรมณิยา สมาทเปติ, ปิสุณาย วาจาย เวรมณิยา จ สมนุญโญ โหติ, ปิสุณาย วาจาย เวรมณิยา จ วัณณํ ภาสติ; อัตตนา จ ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรโต โหติ, ปรัญจ

ผรุสาย วาจาย เวรมณิยา สมาทเปติ, ผรุสาย วาจาย เวรมณิยา จ สมนุญฺโญ โหติ, ผรุสาย วาจาย เวรมณิยา จ วณฺณํ ภาสติ; อตฺตนา จ สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรโต โหติ, ปรญฺจ สมฺผปฺปลาปา เวรมณิยา จ สมาทเปติ, สมฺผปฺปลาปา เวรมณิยา จ สมนุญฺโญ โหติ, สมฺผปฺปลาปา เวรมณิยา จ วณฺณํ ภาสติ; อตฺตนา จ อนภิชฺฌาลุ โหติ, ปรญฺจ อนภิชฺฌาย สมาทเปติ, อนภิชฺฌาย จ สมนุญฺโญ โหติ, อนภิชฺฌาย จ วณฺณํ ภาสติ; อตฺตนา จ อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ, ปรญฺจ อพฺยาปาเท สมาทเปติ, อพฺยาปาเท จ สมนุญฺโญ โหติ, อพฺยาปาทสฺส จ วณฺณํ ภาสติ; อตฺตนา จ สมฺมาทิฏฺฐิโก โหติ, ปรญฺจ สมฺมาทิฏฺฐิยา สมาทเปติ, สมฺมาทิฏฺฐิยา จ สมนุญฺโญ โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิยา จ วณฺณํ ภาสติ; อิเมหิ โข ภิกฺขเว จตฺตาฬีสาย ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ สคฺเคติ.

๒๒๔ ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ ... อกฺขตํ อนุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ ... วีสติยา ภิกฺขเว ... ตึสาย ภิกฺขเว ... จตฺตาฬีสาย ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ ... อกฺขตํ อนุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ ฯเปฯ อิเมหิ โข ภิกฺขเว จตฺตาฬีสาย ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อกฺขตํ อนุปหตํ อตฺตานํ ปริหรตีติ.

ทุติยวคฺโค ทุติโย.

ทสหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อิเธกจฺโจ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ... อิเธกจฺโจ กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ... วีสติยา ภิกฺขเว ... ตึสาย ภิกฺขเว... จตฺตาฬีสาย ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต

อิเธกัจโจ กายัสส เภทา ปรัมมรณา อปายํ ทุคคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัชชติ... อิเธกัจโจ กายัสส เภทา ปรัมมรณา สุคตึ สัคคํ โลกํ อุปปัชชติ ฯ เปฯ ทสหิ ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต พาโล เวทิตัพโพ... ปัณฑิโต เวทิตัพโพ... วีสติยา ภิกขเว... ตึสาย ภิกขเว... จัตตาฬีสาย ภิกขเว ธัมเมหิ สมันนาคโต พาโล เวทิตัพโพ... ปัณฑิโต เวทิตัพโพ. อิเมหิ โข ภิกขเว จัตตาฬีสาย ธัมเมหิ สมันนาคโต ปัณฑิโต เวทิตัพโพ.

ตติยวัคโค ตติโย.

(อิเมสุ จตุตถปัญจเมสุ วัคเคสุ สุตตคณนา เปยยาลวเสน เวทิตัพพา)

ราคัสส ภิกขเว อภิญญาย ทส ธัมมา ภาเวตัพพา. กตเม ทส? อสุภสัญญา มรณสัญญา อาหาเร ปฏิกกูลสัญญา สัพพโลเก อนภิรตสัญญา อนิจจสัญญา อนิจเจ ทุกขสัญญา ทุกเข อนัตตสัญญา ปหานสัญญา วิราคสัญญา นิโรธสัญญา. ราคัสส ภิกขเว อภิญญาย อิเม ทส ธัมมา ภาเวตัพพาติ.

ราคัสส ภิกขเว อภิญญาย ทส ธัมมา ภาเวตัพพา. กตเม ทส? อนิจจสัญญา อนัตตสัญญา อาหาเร ปฏิกกูลสัญญา สัพพโลเก อนภิรตสัญญา อัฏฐิกสัญญา ปุฬุวกสัญญา วินีลกสัญญา วิปุพพกสัญญา วิจฉิททกสัญญา อุทธุมาตกสัญญา. ราคัสส ภิกขเว อภิญญาย อิเม ทส ธัมมา ภาเวตัพพาติ.

ราคัสส ภิกขเว อภิญญาย ทส ธัมมา ภาเวตัพพา. กตเม ทส? สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปโป สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมาสมาธิ สัมมาญาณํ สัมมาวิมุตติ. ราคัสส ภิกขเว อภิญญาย อิเม ทส ธัมมา ภาเวตัพพาติ.

ราคสฺส ภิกฺขเว ปริญฺญาย ปริกฺขยาย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย จาคาย ปฏินิสฺสคฺคาย ทส ธมฺมา ภาเวตพฺพา. ฯเปฯ โทสสฺส โมหสฺส โกธสฺส อุปนาหสฺส มกฺขสฺส ปลาสสฺส อิสฺสาย มจฺฉริยสฺส มายาย สาเฐยฺยสฺส ถมฺภสฺส สารมฺภสฺส มานสฺส อติมานสฺส มทสฺส ปมาทสฺส อภิญฺญาย ปริญฺญาย ปริกฺขยาย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย อุปสมาย จาคาย ปฏินิสฺสคฺคาย อิเม ทส ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

ปญฺจมปณฺณาสโก ปญฺจโม.

ทสกนิปาโต นิฏฺฐิโต.

สุต์ตัน์ตปิ๎ฏเก อังคุต์ตรนิกาโย.

เอกาทสกนิปาโต.

นโม ตัส์ส ภควโต อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส.

ปฐมวัค์โค.

๑ เอวัม์เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิ๎ณ์ฑิกัส์ส อาราเม. อถโข อายัส์มา อานัน์โท, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส์มา อานัน์โท ภควัน์ตํ เอตทโวจ "กิมัต์ถิยานิ ภัน์เต กุสลานิ สีลานิ กิมานิสํสานีติ. "อวิป๎ปฏิสารัต์ถานิ โข อานัน์ท กุสลานิ สีลานิ อวิป๎ปฏิสารานิสํสานิ." "อวิป๎ปฏิสาโร ปน ภัน์เต กิมัต์ถิโย กิมานิสํโสติ. "อวิป๎ปฏิสาโร โข อานัน์ท ปามุช์ชัต์โถ ปามุช์ชานิสํโส." "ปามุช์ชํ ปน ภัน์เต กิมัต์ถิยํ กิมานิสํสัน์ติ. "ปามุช์ชํ โข อานัน์ท ปีตัต์ถํ ปีตานิสํสํ." "ปีติ ปน ภัน์เต กิมัต์ถิยา กิมานิสํสาติ. "ปีติ โข อานัน์ท ปัส์สัท์ธัต์ถา ปัส์สัท์ธานิสํสา." "ปัส์สัท์ธิ ปน ภัน์เต กิมัต์ถิยา

กิมานิสํสาติ. "ปสฺสทฺธิ โข อานนฺท สุขตฺถา สุขานิสํสา." "สุขํ ปน ภนฺเต กิมตฺถิยํ กิมานิสํสนฺติ. "สุขํ โข อานนฺท สมาธตฺถํ สมาธานิสํสํ" "สมาธิ ปน ภนฺเต กิมตฺถิโย กิมานิสํโสติ. "สมาธิ โข อานนฺท ยถาภูตญาณทสฺสนตฺโถ ยถาภูตญาณทสฺสนานิสํโส." "ยถาภูตญาณทสฺสนํ ปน ภนฺเต กิมตฺถิยํ กิมานิสํสนฺติ. "ยถาภูตญาณทสฺสนํ โข อานนฺท นิพฺพิทตฺถํ นิพฺพิทานิสํสํ." "นิพฺพิทา ปน ภนฺเต กิมตฺถิยา กิมานิสํสาติ. "นิพฺพิทา โข อานนฺท วิราคตฺถา วิราคานิสํสา." "วิราโค ปน ภนฺเต กิมตฺถิโย กิมานิสํโสติ. "วิราโค โข อานนฺท วิมุตฺติญาณทสฺสนตฺโถ วิมุตฺติญาณทสฺสนานิสํโสติ. อิติ โข อานนฺท กุสลานิ สีลานิ อวิปฺปฏิสารตฺถานิ อวิปฺปฏิสารานิสํสานิ, อวิปฺปฏิสาโร ปามุชฺชตฺโถ ปามุชฺชานิสํโส, ปามุชฺชํ ปีตตฺถํ ปีตานิสํสํ, ปีติ ปสฺสทฺธตฺถา ปสฺสทฺธานิสํสา, ปสฺสทฺธิ สุขตฺถา สุขานิสํสา, สุขํ สมาธตฺถํ สมาธานิสํสํ, สมาธิ ยถาภูตญาณทสฺสนตฺโถ ยถาภูตญาณทสฺสนานิสํโส, ยถาภูตญาณทสฺสนํ นิพฺพิทตฺถํ นิพฺพิทานิสํสํ, นิพฺพิทา วิราคตฺถา วิราคานิสํสา, วิราโค วิมุตฺติญาณทสฺสนตฺโถ วิมุตฺติญาณทสฺสนานิสํโส. อิติ โข อานนฺท กุสลานิ สีลานิ อนุปุพฺเพน อรหตฺตาย ปริปูเรนฺตีติ.

๒ สีลวโต ภิกฺขเว สีลสมฺปนฺนสฺส น เจตนาย กรณียํ "อวิปฺปฏิสาโร เม อุปฺปชฺชตูติ. ธมฺมตา เอสา ภิกฺขเว, ยํ สีลวโต สีลสมฺปนฺนสฺส อวิปฺปฏิสาโร อุปฺปชฺชติ. อวิปฺปฏิสาริสฺส ภิกฺขเว น เจตนาย กรณียํ "ปามุชฺชํ เม อุปฺปชฺชตูติ. ธมฺมตา เอสา ภิกฺขเว, ยํ อวิปฺปฏิสาริสฺส ปามุชฺชํ อุปฺปชฺชติ. ปมุทิตสฺส ภิกฺขเว น เจตนาย กรณียํ "ปีติ เม อุปฺปชฺชตูติ. ธมฺมตา

เอสา ภิกขเว, ยํ ปมุทิตัสส ปีติ อุปปัชชติ. ปีติมนัสส ภิกขเว น เจตนาย กรณียํ "กาโย เม ปัสสัมภตูติ. ธัมมตา เอสา ภิกขเว, ยํ ปีติมนัสส กาโย ปัสสัมภติ. ปัสสัทธกายัสส ภิกขเว น เจตนาย กรณียํ "สุขํ เวทิยามีติ. ธัมมตา เอสา ภิกขเว, ยํ ปัสสัทธกาโย สุขํ เวทิยติ. สุขิโน ภิกขเว น เจตนาย กรณียํ "จิตตํ เม สมาธิยตูติ. ธัมมตา เอสา ภิกขเว, ยํ สุขิโน จิตตํ สมาธิยติ. สมาหิตัสส ภิกขเว น เจตนาย กรณียํ "ยถาภูตํ ปชานามีติ. ธัมมตา เอสา ภิกขเว, ยํ สมาหิโต ยถาภูตํ ปชานาติ ปัสสติ. ยถาภูตํ ภิกขเว ชานโต ปัสสโต น เจตนาย กรณียํ "นิพพินทามีติ. ธัมมตา เอสา ภิกขเว, ยํ ยถาภูตํ ชานํ ปัสสํ นิพพินทติ. นิพพินนัสส ภิกขเว น เจตนาย กรณียํ "วิรัชชามีติ. ธัมมตา เอสา ภิกขเว, ยํ นิพพินโน วิรัชชติ. วิรตจิตตัสส ภิกขเว, น เจตนาย กรณียํ "วิมุตติญาณทัสสนํ สัจฉิกโรมีติ. ธัมมตา เอสา ภิกขเว, ยํ วิรโต วิมุตติญาณทัสสนํ สัจฉิกโรติ. อิติ โข ภิกขเว วิราโค วิมุตติญาณทัสสนัตโถ วิมุตติญาณทัสสนานิสํโส, นิพพิทา วิราคัตถา วิราคานิสํสา, ยถาภูตญาณทัสสนํ นิพพิทัตถํ นิพพิทานิสํสํ, สมาธิ ยถาภูตญาณทัสสนัตโถ ยถาภูตญาณทัสสนานิสํโส, สุขํ สมาธัตถํ สมาธานิสํสํ, ปัสสัทธิ สุขัตถา สุขานิสํสา, ปีติ ปัสสัทธัตถา ปัสสัทธานิสํสา, ปามุชชํ ปีตัตถํ ปีตานิสํสํ, อวิปปฏิสาโร ปามุชชัตโถ ปามุชชานิสํโส, กุสลานิ สีลานิ อวิปปฏิสารัตถานิ อวิปปฏิสารานิสํสานิ, อิติ โข ภิกขเว ธัมมา ธัมเม อภิสันเทนติ ธัมมา ธัมเม ปริปูเรนติ อปารา ปารคมนายาติ.

๓ ทุสฺสีลสฺส ภิกฺขเว สีลวิปนฺนสฺส หตูปนิโส โหติ อวิปฺปฏิสาโร, อวิปฺปฏิสาเร อสติ อวิปฺปฏิสารวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ ปามุชฺชํ, ปามุชฺเช อสติ ปามุชฺชวิปนฺนสฺส หตูปนิสา โหติ ปีติ, ปีติยา อสติ ปีติวิปนฺนสฺส หตูปนิสา โหติ ปสฺสทฺธิ, ปสฺสทฺธิยา อสติ ปสฺสทฺธิวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ สุขํ, สุเข อสติ สุขวิปนฺนสฺส หตูปนิโส โหติ สมฺมาสมาธิ, สมฺมาสมาธิมฺหิ อสติ สมฺมาสมาธิวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ ยถาภูตญาณทสฺสนํ, ยถาภูตญาณทสฺสเน อสติ ยถาภูตญาณทสฺสนวิปนฺนสฺส หตูปนิสา โหติ นิพฺพิทา, นิพฺพิทาย อสติ นิพฺพิทาวิปนฺนสฺส หตูปนิโส โหติ วิราโค, วิราเค อสติ วิราควิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ วิมุตฺติญาณทสฺสนํ, เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว รุกฺโข สาขาปลาสวิปนฺโน, ตสฺส ปปฺปฏิกาปิ น ปาริปูรึ คจฺฉติ, ตโจปิ เผคฺคุปิ สาโรปิ น ปาริปูรึ คจฺฉติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว ทุสฺสีลสฺส สีลวิปนฺนสฺส หตูปนิโส โหติ อวิปฺปฏิสาโร, อวิปฺปฏิสาเร อสติ อวิปฺปฏิสารวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ ฯเปฯ วิมุตฺติญาณทสฺสนํ. สีลวโต ภิกฺขเว สีลสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺโน โหติ อวิปฺปฏิสาโร, อวิปฺปฏิสาเร สติ อวิปฺปฏิสารสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ ปามุชฺชํ, ปามุชฺเช สติ ปามุชฺชสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนา โหติ ปีติ, ปีติยา สติ ปีติสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนา โหติ ปสฺสทฺธิ, ปสฺสทฺธิยา สติ ปสฺสทฺธิสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ สุขํ, สุเข สติ สุขสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺโน โหติ สมฺมาสมาธิ, สมฺมาสมาธิมฺหิ สติ สมฺมาสมาธิสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ ยถาภูตญาณทสฺสนํ, ยถาภูตญาณทสฺสเน สติ ยถาภูตญาณทสฺสนสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนา โหติ นิพฺพิทา, นิพฺพิทาย สติ นิพฺพิทาสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺโน โหติ วิราโค,

วิราเค สติ วิราคสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนํ โหติ วิมุตติญาณทัสสนํ. เสยยถาปิ ภิกขเว รุกโข สาขาปลาสสัมปันโน, ตัสส ปปฏิกาปิ ปาริปูรึ คัจฉติ, ตโจปิ เผคคุปิ สาโรปิ ปาริปูรึ คัจฉติ; เอวเมว โข ภิกขเว สีลวโต สีลสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันโน โหติ อวิปปฏิสาโร, อวิปปฏิสาเร สติ อวิปปฏิสารสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนํ โหติ ฯเปฯ วิมุตติญาณทัสสนันติ.

๔ ตัตร โข อายัสมา สาริปุตโต ภิกขู อามันเตสิ "อาวุโส ภิกขโวติ. "อาวุโสติ โข เต ภิกขู อายัสมโต สาริปุตตัสส ปัจจัสโสสุํ. อายัสมา สาริปุตโต เอตทโวจ "ทุสสีลัสส อาวุโส สีลวิปันนัสส หตุปนิโส โหติ อวิปปฏิสาโร, อวิปปฏิสาเร อสติ อวิปปฏิสารวิปันนัสส หตุปนิสํ โหติ ปามุชชํ, ปามุชเช อสติ ปามุชชวิปันนัสส หตุปนิสา โหติ ปีติ, ปีติยา อสติ ปีติวิปันนัสส หตุปนิสา โหติ ปัสสัทธิ, ปัสสัทธิยา อสติ ปัสสัทธิวิปันนัสส หตุปนิสํ โหติ สุขํ, สุเข อสติ สุขวิปันนัสส หตุปนิโส โหติ สัมมาสมาธิ, สัมมาสมาธิมหิ อสติ สัมมาสมาธิวิปันนัสส หตุปนิสํ โหติ ยถาภูตญาณทัสสนํ, ยถาภูตญาณทัสสเน อสติ ยถาภูตญาณทัสสนวิปันนัสส หตุปนิสา โหติ นิพพิทา, นิพพิทาย อสติ นิพพิทาวิปันนัสส หตุปนิโส โหติ วิราโค, วิราเค อสติ วิราควิปันนัสส หตุปนิสํ โหติ วิมุตติญาณทัสสนํ. เสยยถาปิ อาวุโส รุกโข สาขาปลาสวิปันโน, ตัสส ปปฏิกาปิ น ปาริปูรึ คัจฉติ, ตโจปิ เผคคุปิ สาโรปิ น ปาริปูรึ คัจฉติ; เอวเมว โข อาวุโส ทุสสีลัสส สีลวิปันนัสส หตุปนิโส โหติ อวิปปฏิสาโร, อวิปปฏิสาเร อสติ อวิปปฏิสารวิปันนัสส หตุปนิสํ โหติ ฯเปฯ วิมุตติญาณทัสสนํ. สีลวโต

อาวุโส สีลสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺโน โหติ อวิปฺปฏิสาโร, อวิปฺปฏิสาเร สติ อวิปฺปฏิสารสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ ปามุชฺชํ, ปามุชฺเช สติ ปามุชฺชสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺโน โหติ ปีติ, ปีติยา สติ ปีติสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนา โหติ ปสฺสทฺธิ, ปสฺสทฺธิยา สติ ปสฺสทฺธิสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ สุขํ, สุเข สติ สุขสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺโน โหติ สมฺมาสมาธิ, สมฺมาสมาธิมฺหิ สติ สมฺมาสมาธิสมฺปนฺนสฺส อุปนิส-สมฺปนฺนํ โหติ ยถาภูตญาณทสฺสนํ, ยถาภูตญาณทสฺสเน สติ ยถาภูตญาณทสฺสนสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนา โหติ นิพฺพิทา, นิพฺพิทาย สติ นิพฺพิทาสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺโน โหติ วิราโค, วิราเค สติ วิราคสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ วิมุตฺติญาณทสฺสนํ. เสยฺยถาปิ อาวุโส รุกฺโข สาขาปลาสสมฺปนฺโน, ตสฺส ปปฺปฏิกาปิ ปาริปูรึ คจฺฉติ, ตโจปิ เผคฺคุปิ สาโรปิ ปาริปูรึ คจฺฉติ; เอวเมว โข อาวุโส สีลวโต สีลสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺโน โหติ อวิปฺปฏิสาโร, อวิปฺปฏิสาเร สติ อวิปฺปฏิสารสมฺปนฺนสฺส อุปนิสสมฺปนฺนํ โหติ ฯเปฯ วิมุตฺติญาณทสฺสนนฺติ.

๕ ตตฺร โข อายสฺมา อานนฺโท ภิกฺขู อามนฺเตสิ ฯเปฯ ทุสฺสีลสฺส อาวุโส สีลวิปนฺนสฺส หตูปนิโส โหติ อวิปฺปฏิสาโร, อวิปฺปฏิสาเร อสติ อวิปฺปฏิสารวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ ปามุชฺชํ, ปามุชฺเช อสติ ปามุชฺชวิปนฺนสฺส หตูปนิสา โหติ ปีติ, ปีติยา อสติ ปีติวิปนฺนสฺส หตูปนิสา โหติ ปสฺสทฺธิ, ปสฺสทฺธิยา อสติ ปสฺสทฺธิวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ สุขํ, สุเข อสติ สุขวิปนฺนสฺส อสติ หตูปนิโส โหติ สมฺมาสมาธิ, สมฺมาสมาธิมฺหิ อสติ สมฺมาสมาธิวิปนฺนสฺส หตูปนิสํ โหติ ยถาภูต-

ญาณทัสสนํ, ยถาภูตญาณทัสสเน อสติ ยถาภูตญาณทัสสนวิปันนัสส หตูปนิสา โหติ นิพพิทา, นิพพิทาย อสติ นิพพิทาวิปันนัสส หตูปนิโส โหติ วิราโค, วิราเค อสติ วิราควิปันนัสส หตูปนิสํ โหติ วิมุตติญาณทัสสนํ. เสยยถาปิ อาวุโส รุกโข สาขาปลาสวิปันโน, ตัสส ป๎ปฏิกาปิ น ปาริปูรึ คัจฉติ, ตโจปิ เผคคุปิ สาโรปิ น ปาริปูรึ คัจฉติ; เอวเมว โข อาวุโส ทุสสีลัสส สีลวิปันนัสส หตูปนิโส โหติ อวิป๎ปฏิสาโร, อวิป๎ปฏิสาเร อสติ อวิป๎ปฏิสารวิปันนัสส หตูปนิสํ โหติ ฯ เปฯ วิมุตติญาณทัสสนํ. สีลวโต อาวุโส สีลสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันโน โหติ อวิป๎ปฏิสาโร, อวิป๎ปฏิสาเร สติ อวิป๎ปฏิสารสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนํ โหติ ปามุชชํ, ปามุชเช สติ ปามุชชสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนา โหติ ปีติ, ปีติยา สติ ปีติสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนา โหติ ปัสสัทธิ, ปัสสัทธิยา สติ ปัสสัทธิสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนํ โหติ สุขํ, สุเข สติ สุขสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันโน โหติ สัมมาสมาธิ, สัมมาสมาธิม๎หิ สติ สัมมาสมาธิสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนํ โหติ ยถาภูตญาณทัสสนํ, ยถาภูตญาณทัสสเน สติ ยถาภูตญาณทัสสนสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนา โหติ นิพพิทา, นิพพิทาย สติ นิพพิทาสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันโน โหติ วิราโค, วิราเค สติ วิราคสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนํ โหติ วิมุตติญาณทัสสนํ. เสยยถาปิ รุกโข สาขาปลาสสัมปันโน, ตัสส ป๎ปฏิกาปิ ปาริปูรึ คัจฉติ, ตโจปิ เผคคุปิ สาโรปิ ปาริปูรึ คัจฉติ; เอวเมว โข อาวุโส สีลวโต สีลสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันโน โหติ อวิป๎ปฏิสาโร, อวิป๎ปฏิสาเร สติ อวิป๎ปฏิสารสัมปันนัสส อุปนิสสัมปันนํ โหติ ฯ เปฯ วิมุตติญาณทัสสนันติ.

๖ โย โส ภิกขเว ภิกขุ อักโกสกปริภาสโก อริยูปวาที

ส๎พ๎รห๎มจารึนํ. อัฏ์ฐานเมตํ อนวกาโส, ยํ โส เอกาทสัน์นํ ผ๎ยสนานํ อัญ์ญตรํ ผ๎ยสนํ น นิคัจ์เฉย์ย. กตเมสํ เอกาทสัน์นํ? อนธิคตํ นาธิคัจ์ฉติ, อธิคตา ปริหายติ, สัท์ธัม์มัส์ส น โวทายัน์ติ, สัท์ธัม์เมสุ วา อธิมานิโก โหติ, อนภิรโต วา พ๎รห๎มจริยํ จรติ, อัญ์ญตรํ วา สังกิลิฏ์ฐํ อาปัต์ตึ อาปัช์ชติ, คิก์ขํ วา ปัจ์จัก์ขาย หีนายาวัต์ตติ, คาฬ๎หํ วา โรคาตังคํ ผุสติ, อุม์มาทํ วา ปาปุณาติ จิต์ตัก์เขปํ, สัม์มูฬ๎โห กาลํ กโรติ, กายัส์ส เภทา ปรัม์มรณา อปายํ ทุค์คตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปัช์ชติ. โย โส ภิก์ขเว ภิก์ขุ อัก์โกสกปริภาสโก อริยุปวาที ส๎พ๎รห๎มจารีนํ. อัฏ์ฐานเมตํ อนวกาโส, ยํ โส อิเมสํ เอกาทสัน์นํ ผ๎ยสนานํ อัญ์ญตรํ ผ๎ยสนํ น นิคัจ์เฉย์ยาติ.

๗ อถโข อายัส๎มา อานัน์โท, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา ภควัน์ตํ อภิวาเท๎วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ; เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข อายัส๎มา อานัน์โท ภควัน์ตํ เอตทโวจ "สิยา นุ โข ภัน์เต ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปถวิยํ ปถวีสัญ์ญี อัส์ส, น อาปัส๎มึ อาโปสัญ์ญี อัส์ส, น เตชัส๎มึ เตโชสัญ์ญี อัส์ส, น วายัส๎มึ วาโยสัญ์ญี อัส์ส; น อากาสานัญ์-จายตเน อากาสานัญ์จายตนสัญ์ญี อัส์ส, น วิญ์ญาณัญ์จายตเน วิญ์ญาณัญ์จายตนสัญ์ญี อัส์ส, น อากิญ์จัญ์ญายตเน อากิญ์จัญ์ญา-ยตนสัญ์ญี อัส์ส, น เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน เนวสัญ์ญานาสัญ์ญา-ยตนสัญ์ญี อัส์ส; น อิธโลเก อิธโลกสัญ์ญี อัส์ส, น ปรโลเก ปรโลกสัญ์ญี อัส์ส, ยมิทํ ทิฏ์ฐํ สุตํ มุตํ วิญ์ญาตํ ปัต์ตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา; ตัต๎ราปิ น สัญ์ญี อัส์ส; สัญ์ญี จ ปน อัส์สาติ. สิยา อานัน์ท ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ,

ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญญี อัสส, น อาปัสมึ อาโปสัญญี อัสส, น เตชัสมึ เตโชสัญญี อัสส, น วายัสมึ วาโยสัญญี อัสส; น อากาสานัญจายตเน อากาสานัญจายตนสัญญี อัสส, น วิญญาณัญจายตเน วิญญาณัญจายตนสัญญี อัสส, น อากิญจัญญายตเน อากิญจัญญายตนสัญญี อัสส, น เนวสัญญานาสัญญายตเน เนวสัญญานาสัญญายตนสัญญี อัสส; น อิธโลเก อิธโลกสัญญี อัสส, น ปรโลเก ปรโลกสัญญี อัสส, ยมิทํ ทิฏฐํ สุตํ มุตํ วิญญาตํ ปัตตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตัตราปิ น สัญญี อัสส; สัญญี จ ปน อัสสาติ. ยถากถํ ปน ภันเต สิยา ภิกขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญญี อัสส, น อาปัสมึ อาโปสัญญี อัสส, น เตชัสมึ เตโชสัญญี อัสส, น วายัสมึ วาโยสัญญี อัสส; น อากาสานัญจายตเน อากาสานัญจายตนสัญญี อัสส, น วิญญาณัญจายตเน วิญญาณัญจายตนสัญญี อัสส, น อากิญจัญญายตเน อากิญจัญญายตนสัญญี อัสส, น เนวสัญญานาสัญญายตเน เนวสัญญานาสัญญายตนสัญญี อัสส; น อิธโลเก อิธโลกสัญญี อัสส, น ปรโลเก ปรโลกสัญญี อัสส, ยมิทํ ทิฏฐํ สุตํ มุตํ วิญญาตํ ปัตตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตัตราปิ น สัญญี อัสส; สัญญี จ ปน อัสสาติ? อิธานันท ภิกขุ เอวํสัญญี โหติ "เอตํ สันตํ, เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สัพพสังขารสมโถ สัพพูปธิปฏินิสสัคโค ตัณหักขโย วิราโค นิโรโธ นิพพานันติ. เอวํ โข อานันท สิยา ภิกขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญญี อัสส. น อาปัสมึ อาโปสัญญี อัสส, น เตชัสมึ เตโชสัญญี อัสส, น วายัสมึ วาโยสัญญี อัสส; น อากาสานัญจายตเน อากาสานัญจา-

ยตนสญฺญี อสฺส, น วิญฺญาณญฺจายตเน วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญี อสฺส, น อากิญฺจญฺญายตเน อากิญฺจญฺญายตนสญฺญี อสฺส, น เนวสญฺญานาสญฺญายตเน เนวสญฺญานาสญฺญายตนสญฺญี อสฺส; น อิธโลเก อิธโลกสญฺญี อสฺส, น ปรโลเก ปรโลกสญฺญี อสฺส, ยมฺปิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตตฺราปิ น สญฺญี อสฺส; สญฺญี จ ปน อสฺสาติ.

๘ อถโข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เยนายสฺมา สาริปุตฺโต, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา สาริปุตฺเตน สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ "สิยา นุ โข อาวุโส สาริปุตฺต ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสญฺญี อสฺส. ฯเปฯ ยมฺปิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตตฺราปิ น สญฺญี อสฺส; สญฺญี จ ปน อสฺสาติ. สิยา อาวุโส อานนฺท ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสญฺญี อสฺส. ฯเปฯ ยมฺปิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตตฺราปิ น สญฺญี อสฺส; สญฺญี จ ปน อสฺสาติ. ยถากถํ ปนาวุโส สาริปุตฺต สิยา ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสญฺญี อสฺส. ฯเปฯ ยมฺปิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตตฺราปิ น สญฺญี อสฺส; สญฺญี จ ปน อสฺสาติ. อิธาวุโส อานนฺท ภิกฺขุ เอวํสญฺญี โหติ "เอตํ สนฺตํ, เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สพฺพสงฺขารสมโถ สพฺพูปธิปฏินิสฺสคฺโค ตณฺหกฺขโย- วิราโค นิโรโธ

นิพพานันติ. เอวํ โข อาวุโส อานันท สิยา ภิกขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญญี อัสส. ฯเปฯ ยมิทํ ทิฏฐํ สุตํ มุตํ วิญญาตํ ปัตตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตัตราปิ น สัญญี อัสส; สัญญี จ ปน อัสสาติ. อัจฉริยํ อาวุโส, อัพภุตํ อาวุโส. ยัตร หิ นาม สัตถุ จ สาวกัสส จ อัตเถน อัตถํ พยัญชเนน พยัญชนํ สํสันทิสสติ สเมสสติ น วิคัยหิสสติ, ยทิทํ อัคคปทัสมิํ. อิทานาหํ อาวุโส ภควันตํ อุปสังกมิตวา เอตมัตถํ อปุจฉิํ. ภควาปิ เม เอเตหิ ปเทหิ เอเตหิ พยัญชเนหิ เอตมัตถํ พยากาสิ, เสยยถาปิ อายัสมา สาริปุตโต. อัจฉริยํ อาวุโส, อัพภุตํ อาวุโส. ยัตร หิ นาม สัตถุ จ สาวกัสส จ อัตเถน อัตถํ พยัญชเนน พยัญชนํ สํสันทิสสติ, สเมสสติ น วิคัยหิสสติ ยทิทํ อัคคปทัสมินติ.

๘ อถโข อายัสมา อานันโท, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินโน โข อายัสมา อานันโท ภควันตํ เอตทโวจ "สิยา นุ โข ภันเต ภิกขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา น จักขุํ มนสิกเรยย, น รูปํ มนสิกเรยย, น โสตํ มนสิกเรยย, น สัททํ มนสิกเรยย, น ฆานํ มนสิกเรยย, น คันธํ มนสิกเรยย, น ชิวหํ มนสิกเรยย, น รสํ มนสิกเรยย, น กายํ มนสิกเรยย, น โผฏฐัพพํ มนสิกเรยย; น ปฐวิํ มนสิกเรยย, น อาปํ มนสิกเรยย, น เตชํ มนสิกเรยย, น วายํ มนสิกเรยย; น อากาสานัญจายตนํ มนสิกเรยย, น วิญญาณัญจายตนํ มนสิกเรยย, น อากิญจัญญายตนํ มนสิกเรยย, น เนวสัญญานาสัญญายตนํ มนสิกเรยย; น อิธโลกํ มนสิกเรยย, น ปรโลกํ มนสิกเรยย, ยมิทํ ทิฏฐํ สุตํ มุตํ วิญญาตํ ปัตตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา,

ตมฺปิ น มนสิกเรยฺย; มนสิ จ ปน กเรยฺยาติ. สิยา อานนฺท ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา น จกฺขุํ มนสิกเรยฺย, น รูปํ มนสิกเรยฺย, น โสตํ มนสิกเรยฺย, น สทฺทํ มนสิกเรยฺย, น ฆานํ มนสิกเรยฺย, น คนฺธํ มนสิกเรยฺย, น ชิวฺหํ มนสิกเรยฺย, น รสํ มนสิกเรยฺย, น กายํ มนสิกเรยฺย, น โผฏฺฐพฺพํ มนสิกเรยฺย; น ปฐวึ มนสิกเรยฺย, น อาปํ มนสิกเรยฺย, น เตชํ มนสิกเรยฺย, น วายํ มนสิกเรยฺย; น อากาสานญฺจายตนํ มนสิกเรยฺย, น วิญฺญาณญฺจายตนํ มนสิกเรยฺย; น อากิญฺจญฺญายตนํ มนสิกเรยฺย, น เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ มนสิกเรยฺย; น อิธโลกํ มนสิกเรยฺย, น ปรโลกํ มนสิกเรยฺย, ยมฺปิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตมฺปิ น มนสิกเรยฺย; มนสิ จ ปน กเรยฺยาติ. ยถากถํ ปน ภนฺเต สิยา ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา น จกฺขุํ มนสิกเรยฺย, น รูปํ มนสิกเรยฺย ฯเปฯ ยมฺปิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตมฺปิ น มนสิกเรยฺย; มนสิ จ ปน กเรยฺยาติ. อิธานนฺท ภิกฺขุ เอวํ มนสิกโรติ "เอตํ สนฺตํ, เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สพฺพสงฺขารสมโถ สพฺพูปธิปฏินิสฺสคฺโค ตณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานนฺติ. เอวํ โข อานนฺท สิยา ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา น จกฺขุํ มนสิกเรยฺย, น รูปํ มนสิกเรยฺย, น โสตํ มนสิกเรยฺย, น สทฺทํ มนสิกเรยฺย, น ฆานํ มนสิกเรยฺย, น คนฺธํ มนสิกเรยฺย, น ชิวฺหํ มนสิกเรยฺย, น รสํ มนสิกเรยฺย, น กายํ มนสิกเรยฺย, น โผฏฺฐพฺพํ มนสิกเรยฺย, น ปฐวึ มนสิกเรยฺย, น อาปํ มนสิกเรยฺย น เตชํ มนสิกเรยฺย, น วายํ มนสิกเรยฺย, น อากาสานญฺจายตนํ มนสิกเรยฺย, น วิญฺญาณญฺจายตนํ มนสิกเรยฺย, น อากิญฺจญฺญายตนํ

มนสิกเรย์ย; น อิธโลกํ มนสิกเรย์ย, น ปรโลกํ มนสิกเรย์ย, ยมิทํ ทิฏ์ฐํ สุตํ มุตํ วิญ์ญาตํ ปัต์ตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตัม์ปิ น มนสิกเรย์ย; มนสิ จ ปน กเรย์ยาติ.

๙ เอกํ สมยํ ภควา นาทิเก วิหรติ อิญ์ชกาวสเถ. อถโข อายัส์มา สัน์โธ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข อายัส์มัน์ตํ สัน์ธํ ภควา เอตทโวจ "อาชานียฌายิตํ โข สัน์ธ ฌาย, มา ขฬุงคฌายิตํ. กถัญ์จ สัน์ธ ขฬุงคฌายิตํ โหติ? อัส์สขฬุงโค หิ สัน์ธ โทณิยา พัน์โธ "ยวสัส์สํ ยวสัส์สัน์ติ ฌายติ. ตํ กิส์ส เหตุ? น หิ สัน์ธ อัส์สขฬุงคัส์ส โทณิยา พัน์ธัส์ส เอวํ โหติ "กึ นุ โข มํ อัช์ช อัส์สทัม์มสารถิ การณํ กาเรส์สติ, กิมัส์สาหํ ปติกโรมีติ; โส โทณิยา พัน์โธ "ยวสัส์สํ ยวสัส์สัน์ติ ฌายติ; เอวเมว โข สัน์ธ อิเธกัจ์โจ ปุริสขฬุงโค อรัญ์ญคโตปิ รุก์ขมูลคโตปิ สุญ์ญาคารคโตปิ กามราคปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ กามราคปเรเตน, อุปปัน์นัส์ส จ กามราคัส์ส นิส์สรณํ ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ. โส กามราคํเยว อัน์ตรํ กริต์วา ฌายติ ปัช์ฌายติ นิช์ฌายติ อวัช์ฌายติ. พ์ยาปาทปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ ... ถีนมิท์ธปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ ... อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ ... วิจิกิจ์ฉาปริยุฏ์ฐิเตน เจตสา วิหรติ วิจิกิจ์ฉาปเรเตน, อุปปัน์นาย จ วิจิกิจ์ฉาย นิส์สรณํ ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ. โส วิจิกิจ์ฉํเยว อัน์ตรํ กริต์วา ฌายติ ปัช์ฌายติ นิช์ฌายติ อวัช์ฌายติ. โส ปฐวิม์ปิ นิส์สาย ฌายติ, อาปัม์ปิ นิส์สาย ฌายติ, เตชัม์ปิ นิส์สาย ฌายติ, วายัม์ปิ นิส์สาย ฌายติ; อากาสานัญ์จายตนัม์ปิ นิส์สาย ฌายติ, วิญ์ญาณัญ์จายตนัม์ปิ นิส์สาย ฌายติ, อากิญ์จัญ์ญายตนัม์ปิ

นิสฺสาย ฌายติ, เนวสญฺญานาสญฺญายตนมฺปิ นิสฺสาย ฌายติ; อิธโลกมฺปิ นิสฺสาย ฌายติ, ปรโลกมฺปิ นิสฺสาย ฌายติ, ยมิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตมฺปิ นิสฺสาย ฌายติ; เอวํ โข สนฺธ ปุริสขฬุงฺคฌายิตํ โหติ. กถญฺจ สนฺธ อาชานียฌายิตํ โหติ? ภทฺโร หิ สนฺธ อสฺสาชานีโย โทณิยา พนฺโธ น "ยวสํ ยวสนฺติ ฌายติ. ตํ กิสฺส เหตุ? ภทฺรสฺส หิ สนฺธ อสฺสาชานียสฺส โทณิยา พนฺธสฺส เอวํ โหติ "กึ นุ โข อชฺช มํ อสฺสทมฺมสารถิ การณํ กาเรสฺสติ, กิมสฺสาหํ ปฏิกโรมีติ. โส โทณิยา พนฺโธ น "ยวสํ ยวสนฺติ ฌายติ. ภทฺโร หิ สนฺธ อสฺสาชานีโย ยถา อิณํ ยถา พนฺธํ ยถา ชานึ ยถา กลึ, เอวํ ปโตทสฺส อชฺโฌหรณํ สมนุปสฺสติ; เอวเมว โข สนฺธ ภทฺโร ปุริสาชานีโย อรญฺญคโตปิ รุกฺขมูลคโตปิ สุญฺญาคารคโตปิ น กามราคปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ กามราคปเรเตน, อุปฺปนฺนสฺส จ กามราคสฺส นิสฺสรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ. น พฺยาปาทปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ... น ถีนมิทฺธปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ... น อุทฺธจฺจกุกฺกุจฺจปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ... น วิจิกิจฺฉาปริยุฏฺฐิเตน เจตสา วิหรติ น วิจิกิจฺฉาปเรเตน, อุปฺปนฺนาย จ วิจิกิจฺฉาย นิสฺสรณํ ยถาภูตํ ปชานาติ. โส เนว ปฐวึ นิสฺสาย ฌายติ, น อาปํ นิสฺสาย ฌายติ, น เตชํ นิสฺสาย ฌายติ, น วายํ นิสฺสาย ฌายติ; น อากาสานญฺจายตนํ นิสฺสาย ฌายติ, น วิญฺญาณญฺจายตนํ นิสฺสาย ฌายติ, น อากิญฺจญฺญายตนํ นิสฺสาย ฌายติ, น เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ นิสฺสาย ฌายติ; น อิธโลกํ นิสฺสาย ฌายติ, น ปรโลกํ นิสฺสาย ฌายติ, ยมิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตมฺปิ นิสฺสาย น ฌายติ; ฌายติ จ ปน. เอวํฌายิญฺจ ปน

สันธ ภัทรํ ปุริสาชานียํ สอินทา เทวา สพรหฺมกา สปชาปติกา อารกาว นมัสสันติ.

นโม เต ปุริสาชัญญ, นโม เต ปุริสุตตม.
ยัสส เตนาภิชานาม, ยัมปิ นิสสาย ฌายตีติ.

เอวํ วุตเต อายัสมา สันโธ ภควันตํ เอตทโวจ "กถํ ฌายี ปน ภันเต ภัทโร ปุริสาชานีโย ฌายติ. โส เนว ปฐวึ นิสสาย ฌายติ, น อาปํ นิสสาย ฌายติ, น เตชํ นิสสาย ฌายติ, น วายํ นิสสาย ฌายติ; น อากาสานัญจายตนํ นิสสาย ฌายติ, น อากิญจัญญายตนํ นิสสาย ฌายติ, น เนวสัญญานาสัญญายตนํ นิสสาย ฌายติ; น อิธโลกํ นิสสาย ฌายติ, น ปรโลกํ นิสสาย ฌายติ, ยมิทํ ทิฏฐํ สุตํ มุตํ วิญญาตํ ปตตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตัมปิ นิสสาย น ฌายติ; ฌายติ จ ปน. กถํ ฌายิญจ ปน ภันเต ภัทรํ ปุริสาชานียํ สอินทา เทวา สพรหฺมกา สปชาปติกา อารกาว นมัสสันติ.

นโม เต ปุริสาชัญญ, นโม เต ปุริสุตตม.
ยัสส เตนาภิชานาม, ยัมปิ นิสสาย ฌายตีติ.

อิธ สันธ ภัทรัสส ปุริสาชานียัสส ปฐวิยา ปฐวีสัญญา วิภูตา โหติ, อาปัสมึ อาโปสัญญา วิภูตา โหติ, เตชัสมึ เตโชสัญญา วิภูตา โหติ, วายัสมึ วาโยสัญญา วิภูตา โหติ, อากาสานัญจายตเน อากาสานัญจายตนสัญญา วิภูตา โหติ, วิญญาณัญจายตเน วิญญาณัญจายตนสัญญา วิภูตา โหติ, อากิญจัญญายตเน อากิญจัญญายตนสัญญา วิภูตา โหติ, เนวสัญญานาสัญญายตเน เนวสัญญานาสัญญายตนสัญญา วิภูตา โหติ, อิธโลเก อิธโลกสัญญา วิภูตา โหติ, ปรโลเก ปรโลกสัญญา วิภูตา โหติ, ยมิทํ ทิฏฐํ สุตํ มุตํ วิญญาตํ

ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตตฺราปิ สญฺญา วิภูตา โหติ; เอวํฌายี โข สนฺธ ภทฺโร ปุริสาชานีโย เนว ปฐวึ นิสฺสาย ฌายติ, น อาปํ นิสฺสาย ฌายติ, น เตชํ นิสฺสาย ฌายติ, น วายํ นิสฺสาย ฌายติ; น อากาสานญฺจายตนํ นิสฺสาย ฌายติ, น วิญฺญาณญฺจายตนํ นิสฺสาย ฌายติ, น อากิญฺจญฺญายตนํ นิสฺสาย ฌายติ, น เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ นิสฺสาย ฌายติ; น อิธโลกํ นิสฺสาย ฌายติ, น ปรโลกํ นิสฺสาย ฌายติ, ยมิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตมฺปิ นิสฺสาย น ฌายติ; ฌายติ จปน. เอวํฌายิญฺจปน สนฺธ ภทฺรํ ปุริสาชานียํ สอินฺทา เทวา สพฺรหฺมกา สปชาปติกา อารกาว นมสฺสนฺติ.

นโม เต ปุริสาชญฺญ, นโม เต ปุริสุตฺตม.
ยสฺส เตนาภิชานาม, ยมฺปิ นิสฺสาย ฌายตีติ.

๑๐ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ โมรนิวาเป ปริพฺพาชการาเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "ตีหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อจฺจนฺตนิฏฺโฐ โหติ อจฺจนฺตโยคกฺเขมี อจฺจนฺตพฺรหฺมจารี อจฺจนฺตปริโยสาโน เสฏฺโฐ เทวมนุสฺสานํ. กตเมหิ ตีหิ ? อเสกฺเขน สีลกฺขนฺเธน อเสกฺเขน สมาธิกฺขนฺเธน อเสกฺเขน ปญฺญากฺขนฺเธน. อิเมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อจฺจนฺตนิฏฺโฐ โหติ อจฺจนฺตโยคกฺเขมี อจฺจนฺตพฺรหฺมจารี อจฺจนฺตปริโยสาโน เสฏฺโฐ เทวมนุสฺสานํ.

อปเรหิปิ ภิกฺขเว ตีหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อจฺจนฺตนิฏฺโฐ โหติ อจฺจนฺตโยคกฺเขมี อจฺจนฺตพฺรหฺมจารี อจฺจนฺตปริโยสาโน เสฏฺโฐ เทวมนุสฺสานํ. กตเมหิ ตีหิ ? อิทฺธิปาฏิหาริเยน อาเทสนาปาฏิหาริเยน.

อนุสาสนีปาฏิหาริเยน. อิเมหิ โข ภิก๎ขเว ตีหิ ธัม๎เมหิ สมัน๎นาคโต ภิก๎ขุ อัจ๎จัน๎ตนิฏ๎โฐ โหติ อัจ๎จัน๎ตโยคัก๎เขมี อัจ๎จัน๎ตพ๎รห๎มจารี อัจ๎จัน๎ตปริโยสาโน เสฏ๎โฐ เทวมนุส๎สานํ.

อปเรหิปิ ภิก๎ขเว ตีหิ ธัม๎เมหิ สมัน๎นาคโต ภิก๎ขุ อัจ๎จัน๎ตนิฏ๎โฐ โหติ อัจ๎จัน๎ตโยคัก๎เขมี อัจ๎จัน๎ตพ๎รห๎มจารี อัจ๎จัน๎ตปริโยสาโน เสฏ๎โฐ เทวมนุส๎สานํ. กตเมหิ ตีหิ? สัม๎มาทิฏ๎ฐิยา สัม๎มาญาเณน สัม๎มาวิมุต๎ติยา. อิเมหิ โข ภิก๎ขเว ตีหิ ธัม๎เมหิ สมัน๎นาคโต ภิก๎ขุ อัจ๎จัน๎ตนิฏ๎โฐ โหติ อัจ๎จัน๎ตโยคัก๎เขมี อัจ๎จัน๎ตพ๎รห๎มจารี อัจ๎จัน๎ตปริโยสาโน เสฏ๎โฐ เทวมนุส๎สานํ.

ท๎วีหิ ภิก๎ขเว ธัม๎เมหิ สมัน๎นาคโต ภิก๎ขุ อัจ๎จัน๎ตนิฏ๎โฐ โหติ อัจ๎จัน๎ตโยคัก๎เขมี อัจ๎จัน๎ตพ๎รห๎มจารี อัจ๎จัน๎ตปริโยสาโน เสฏ๎โฐ เทวมนุส๎สานํ กตเมหิ ท๎วีหิ? วิช๎ชาจรเณน. อิเมหิ โข ภิก๎ขเว ท๎วีหิ ธัม๎เมหิ สมัน๎นาคโต ภิก๎ขุ อัจ๎จัน๎ตนิฏ๎โฐ โหติ อัจ๎จัน๎ตโยคัก๎เขมี อัจ๎จัน๎ตพ๎รห๎มจารี อัจ๎จัน๎ตปริโยสาโน เสฏ๎โฐ เทวมนุส๎สานํ. พ๎รห๎มุนาเปสา ภิก๎ขเว สนํกุมาเรน คาถา ภาสิตา

ขัต๎ติโย เสฏ๎โฐ ชเนตัส๎มึ, เย โคต๎ตปฏิสาริโน
วิช๎ชาจรณสัม๎ปัน๎โน โส เสฏ๎โฐ เทวมานุเสติ.

สา โข ปเนสา ภิก๎ขเว สนํกุมาเรน คาถา สุคีตา โน ทุค๎คีตา สุภาสิตา โน ทุพ๎ภาสิตา อัต๎ถสัญ๎หิตา โน อนัต๎ถสัญ๎หิตา อนุมตา มยา, อหํปิ ภิก๎ขเว เอวํ วทามิ

ขัต๎ติโย เสฏ๎โฐ ชเนตัส๎มึ, เย โคต๎ตปฏิสาริโน,
วิช๎ชาจรณสัม๎ปัน๎โน โส เสฏ๎โฐ เทวมานุเสติ.

นิส๎สายวัค๎โค ปฐโม.

ตสฺสุทฺทานํ.

กิมตฺถิยา เจตนา ตโย อุปนิสา พฺยสเนน จ
สญฺญามนสิกาโร เสกฺโข โมรนิวาปเนน จ.

๑๑ เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิโคฺรธาราเม. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู ภควโต จีวรกมฺมํ กโรนฺติ "นิฏฺฐิตจีวโร ภควา เตมาสจฺจเยน จาริกํ ปกฺกมิสฺสตี"ติ. อสฺโสสิ โข มหานาโม สกฺโก สมฺพหุลา กิร ภิกฺขู ภควโต จีวรกมฺมํ กโรนฺติ "นิฏฺฐิตจีวโร ภควา เตมาสจฺจเยน จาริกํ ปกฺกมิสฺสตี"ติ. อถโข มหานาโม สกฺโก เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ. อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหานาโม สกฺโก ภควนฺตํ เอตทโวจ "สุตเมตํ ภนฺเต สมฺพหุลา กิร ภิกฺขู ภควโต จีวรกมฺมํ กโรนฺติ "นิฏฺฐิตจีวโร ภควา เตมาสจฺจเยน จาริกํ ปกฺกมิสฺสตี"ติ. เตสํ โน ภนฺเต นานาวิหาเรหิ วิหรตํ เกน วิหาเรน วิหาตพฺพนฺติ. สาธุ สาธุ มหานาม เอตํ โข มหานาม ตุมฺหากํ ปติรูปํ กุลปุตฺตานํ, ยํ ตุเมฺห ตถาคตํ อุปสงฺกมิตฺวา ปุจฺเฉยฺยาถ "เตสํ โน ภนฺเต นานาวิหาเรหิ วิหรตํ เกน วิหาเรน วิหาตพฺพนฺติ. สทฺโธ โข มหานาม อาราธโก โหติ, โน อสทฺโธ; อารทฺธวิริโย อาราธโก โหติ, โน กุสีโต; อุปฏฺฐิตสฺสติ อาราธโก โหติ, โน มุฏฺฐสฺสติ; สมาหิโต อาราธโก โหติ, โน อสมาหิโต; ปญฺญวา อาราธโก โหติ, โน ทุปฺปญฺโญ; อิเมสุ โข ตฺวํ มหานาม ปญฺจสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐาย ฉ ธมฺเม อุตฺตรึ ภาเวยฺยาสิ. อิธ ตฺวํ มหานาม ตถาคตํ อนุสฺสเรยฺยาสิ อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน

สุคโต โลกวิทู อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควาติ. ยัส์มึ มหานาม สมเย อริยสาวโก ตถาคตํ อนุส์สรติ, เนวัส์ส ตัส์มึ สมเย ราคปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โทสปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โมหปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, อุชุคตเมวัส์ส ตัส์มึ สมเย จิต์ตํ โหติ; ตถาคตํ อารัพ์ภ อุชุคตจิต์โต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อัต์ถเวทํ, ลภติ ธัม์มเวทํ, ลภติ ธัม์มูปสัญ์หิตํ ปาโมช์ชํ; ปมุทิตัส์ส ปีติ ชายติ, ปีติมนัส์ส กาโย ปัส์สัม์ภติ, ปัส์สัท์ธกาโย สุขํ เวทิยติ, สุขิโน จิต์ตํ สมาธิยติ; อยํ วุจ์จติ มหานาม อริยสาวโก วิสมคตาย ปชาย สมัป์ปัต์โต วิหรติ, สพ์ยาปัช์ฌาย ปชาย อพ์ยาปัช์โฌ วิหรติ, ธัม์มโสตสมาปัน์โน พุท์ธานุส์สตึ ภาเวติ.

ปุน จปรํ ตวํ มหานาม ธัม์มํ อนุส์สเรย์ยาสิ "ส๎วาก์ขาโต ภควตา ธัม์โม สัน์ทิฏ์ฐิโก อกาลิโก เอหิปัส์สิโก โอปนยิโก ปัจ์จัต์ตํ เวทิตัพ์โพ วิญ์ญูหีติ. ยัส์มึ มหานาม สมเย อริยสาวโก ธัม์มํ อนุส์สรติ, เนวัส์ส ตัส์มึ สมเย ราคปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โทสปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โมหปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, อุชุคตเมวัส์ส ตัส์มึ สมเย จิต์ตํ โหติ; ธัม์มํ อารัพ์ภ อุชุคตจิต์โต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อัต์ถเวทํ, ลภติ ธัม์มเวทํ, ลภติ ธัม์มูปสัญ์หิตํ ปาโมช์ชํ; ปมุทิตัส์ส ปีติ ชายติ, ปีติมนัส์ส กาโย ปัส์สัม์ภติ, ปัส์สัท์ธกาโย สุขํ เวทิยติ, สุขิโน จิต์ตํ สมาธิยติ; อยํ วุจ์จติ มหานาม อริยสาวโก วิสมคตาย ปชาย สมัป์ปัต์โต วิหรติ, สพ์ยาปัช์ฌาย ปชาย อพ์ยาปัช์โฌ วิหรติ, ธัม์มโสตสมาปัน์โน ธัม์มานุส์สตึ ภาเวติ.

ปุน จปรํ ตฺวํ มหานาม สํฆํ อนุสฺสเรยฺยาสิ "สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสํโฆ, อุชุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสํโฆ, ญายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสํโฆ, สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสํโฆ; ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสยุคานิ, อฏฺฐ ปุริสปุคฺคลา, เอส ภควโต สาวกสํโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ. ยสฺมึ มหานาม สมเย อริยสาวโก สํฆํ อนุสฺสรติ, เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ; สํฆํ อารพฺภ อุชุคตจิตฺโต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อตฺถเวทํ, ลภติ ธมฺมเวทํ, ลภติ ธมฺมูปสํหิตํ ปามุชฺชํ; ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส กาโย ปสฺสมฺภติ, ปสฺสทฺธกาโย สุขํ เวทิยติ, สุขิโน จิตฺตํ สมาธิยติ; อยํ วุจฺจติ มหานาม อริยสาวโก วิสมคตาย ปชาย สมปฺปตฺโต วิหรติ, สพฺยาปชฺฌาย ปชาย อพฺยาปชฺโฌ วิหรติ, ธมฺมโสตสมาปนฺโน สํฆานุสฺสตึ ภาเวติ.

ปุน จปรํ ตฺวํ มหานาม อตฺตโน สีลานิ อนุสฺสเรยฺยาสิ อกฺขณฺฑานิ อจฺฉิทฺทานิ อสพลานิ อกมฺมาสานิ ภุชิสฺสานิ วิญฺญูปสฏฺฐานิ อปรามฏฺฐานิ สมาธิสํวตฺตนิกานีติ. ยสฺมึ มหานาม สมเย อริยสาวโก สีลํ อนุสฺสรติ, เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ; สีลํ อารพฺภ อุชุคตจิตฺโต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อตฺถเวทํ, ลภติ ธมฺมเวทํ, ลภติ ธมฺมูปสํหิตํ ปามุชฺชํ; ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส กาโย ปสฺสมฺภติ, ปสฺสทฺธกาโย สุขํ เวทิยติ, สุขิโน จิตฺตํ สมาธิยติ; อยํ วุจฺจติ มหานาม อริสาวโก วิสมคตาย ปชาย สมปฺปตฺโต วิหรติ, สพฺยาปชฺฌาย

ปชาย อพ๎ยาปัช์โฌ วิหรติ, ธัม์มโสตสมาปัน์โน สีลานุส์สตึ ภาเวติ.

ปุน จปรํ ต๎วํ มหานาม อัต์ตโน จาคํ อนุส์สเรย์ยาสิ “ลาภา วต เม สุลัท์ธํ วต เม, โยหํ มัจ์เฉรมลปริยุฏ์ฐิตาย ปชาย วิคตมลมัจ์เฉเรน เจตสา อคารํ อัช์ฌาวสามิ มุต์ตจาโค ปยตปาณี โวส์สัค์ครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโตติ. ยัส๎มึ มหานาม สมเย อริยสาวโก จาคํ อนุส์สรติ, เนวัส์ส ตัส๎มึ สมเย ราคปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โทสปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โมหปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, อุชุคตเมวัส์ส ตัส๎มึ สมเย จิต์ตํ โหติ; จาคํ อารัพ์ภ อุชุคตจิต์โต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อัต์ถเวทํ, ลภติ ธัม์มเวทํ, ลภติ ธัม์มูปสัญ๎หิตํ ปามุช์ชํ; ปมุทิตัส์ส ปีติ ชายติ, ปีติมนัส์ส กาโย ปัส์สัม์ภติ, ปัส์สัท์ธกาโย สุขํ เวทิยติ, สุขิโน จิต์ตํ สมาธิยติ; อยํ วุจ์จติ มหานาม อริยสาวโก วิสมคตาย ปชาย สมัป์ปัต์โต วิหรติ, สพ๎ยาปัช์ฌาย ปชาย อพ๎ยาปัช์โฌ วิหรติ, ธัม์มโสตสมาปัน์โน จาคานุส์สตึ ภาเวติ.

ปุน จปรํ ต๎วํ มหานาม เทวตา อนุส์สเรย์ยาสิ “สัน์ติ เทวา จาตุม์มหาราชิกา, สัน์ติ เทวา ตาวตึสา, สัน์ติ เทวา ยามา, สัน์ติ เทวา ตุสิตา, สัน์ติ เทวา นิม์มานรติโน, สัน์ติ เทวา พ๎รห๎มกายิกา, สัน์ติ เทวา ตทุต์ตริ. ยถารูปาย สัท์ธาย สมัน์นาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตัต์ถ อุป์ปัน์นา, มัย๎หัม์ปิ ตถารูปา สัท์ธา สํวิช์ชติ, ยถารูเปน สีเลน สมัน์นาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตัต์ถ อุป์ปัน์นา, มัย๎หัม์ปิ ตถารูปํ สีลํ สํวิช์ชติ, ยถารูเปน สุเตน สมัน์นาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตัต์ถ อุป์ปัน์นา, มัย๎หัม์ปิ ตถารูปํ สุตํ สํวิช์ชติ, ยถารูเปน จาเคน สมัน์นาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตัต์ถ อุป์ปัน์นา, มัย๎หัม์ปิ ตถารูโป จาโค สํวิช์ชติ,

ยถารูปาย ปญฺญาย สมนฺนาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตตฺถ อุปฺปนฺนา, มยฺหมฺปิ ตถารูปา ปญฺญา สํวิชฺชตีติ. ยสฺมึ มหานาม สมเย อริยสาวโก อตฺตโน จ ตาสญฺจ เทวตานํ สทฺธญฺจ สีลญฺจ จาคญฺจ ปญฺญญฺจ อนุสฺสรติ, เนวสฺส ตสฺมึ สมเย ราคปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โทสปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, น โมหปริยุฏฺฐิตํ จิตฺตํ โหติ, อุชุคตเมวสฺส ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ; เทวตา อารพฺภ อุชุคตจิตฺโต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อตฺถเวทํ, ลภติ ธมฺมเวทํ, ลภติ ธมฺมูปสญฺหิตํ ปามุชฺชํ; ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส กาโย ปสฺสมฺภติ ปสฺสทฺธกาโย สุขํ เวทิยติ, สุขิโน จิตฺตํ สมาธิยติ; อยํ วุจฺจติ มหานาม อริยสาวโก วิสมคตาย ปชาย สมปฺปตฺโต วิหรติ, สพฺยาปชฺฌาย ปชาย อพฺยาปชฺโฌ วิหรติ, ธมฺมโสตสมาปนฺโน เทวตานุสฺสตึ ภาเวตีติ.

๑๒ เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ นิโคฺรธาราเม. เตน โข ปน สมเยน มหานาโม สกฺโก คิลานา วุฏฺฐิโต โหติ อจิรวุฏฺฐิโต เคลญฺญา. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู ภควโต จีวรกมฺมํ กโรนฺติ "นิฏฺฐิตจีวโร ภควา เตมาสจฺจเยน จาริกํ ปกฺกมิสฺสตีติ. อสฺโสสิ โข มหานาโม สกฺโก "สมฺพหุลา กิร ภิกฺขู ภควโต จีวรกมฺมํ กโรนฺติ "นิฏฺฐิตจีวโร ภควา เตมาสจฺจเยน จาริกํ ปกฺกมิสฺสตีติ. อถโข มหานาโม สกฺโก, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหานาโม สกฺโก ภควนฺตํ เอตทโวจ "สุตเมตํ ภนฺเต สมฺพหุลา กิร ภิกฺขู ภควโต จีวรกมฺมํ กโรนฺติ "นิฏฺฐิตจีวโร ภควา เตมาสจฺจเยน จาริกํ ปกฺกมิสฺสตีติ.

เตสํ โน ภัน์เต นานาวิหาเรหิ วิหรตํ เกน วิหาเรน วิหาตัพ์พัน์ติ. สาธุ สาธุ มหานาม. เอตํ โข มหานาม ตุม๎หากํ ปติรูปํ กุลปุต์ตานํ, ยํ ตุเม๎ห ตถาคตํ อุปสังกมิต์วา ปุจ์เฉย์ยาถ "เตสํ โน ภัน์เต นานาวิหาเรหิ วิหรตํ เกน วิหาเรน วิหาตัพ์พัน์ติ. สัท์โธ โข มหานาม อาราธโก โหติ, โน อสัท์โธ; อารัท์ธวิริโย อาราธโก โหติ, โน กุสีโต; อุปัฏ์ฐิตสติ อาราธโก โหติ, โน มุฏ์ฐัส์สติ; สมาหิโต อาราธโก โหติ, โน อสมาหิโต; ปัญ์ญวา อาราธโก โหติ, โน ทุปั์ปัญ์โญ. อิเมสุ โข ต๎วํ มหานาม ปัญ์จสุ ธัม์เมสุ ปติฏ์ฐาย ฉ ธัม์เม อุต์ตริํ ภาเวย์ยาสิ. อิธ ต๎วํ มหานาม ตถาคตํ อนุส์สเรย์ยาสิ "อิติปิ โส ภควา ฯเปฯ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควาติ. ยัส๎มึ มหานาม สมเย อริยสาวโก ตถาคตํ อนุส์สรติ, เนวัส์ส ตัส๎มึ สมเย ราคปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โทสปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ, โหติ น โมหปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, อุชุคตเมวัส์ส ตัส๎มึ สมเย จิต์ตํ โหติ; ตถาคตํ อารัพ์ภ อุชุคตจิต์โต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อัต์ถเวทํ, ลภติ ธัม์มเวทํ, ลภติ ธัม์มูปสัญ๎หิตํ ปาโมช์ชํ; ปมุทิตัส์ส ปีติ ชายติ, ปีติมนัส์ส กาโย ปัส์สัม์ภติ, ปัส์สัท์ธกาโย สุขํ เวทิยติ, สุขิโน จิต์ตํ สมาธิยติ. อิมํ โข ต๎วํ มหานาม พุท์ธานุส์สติํ คัจ์ฉัน์โตปิ ภาเวย์ยาสิ, ฐิโตปิ ภาเวย์ยาสิ, นิสิน์โนปิ ภาเวย์ยาสิ, สยาโนปิ ภาเวย์ยาสิ, กัม์มัน์ตํ อธิฏ์ฐหัน์โตปิ ภาเวย์ยาสิ, ปุต์ตสัม์พาธสยนํ อัช์ฌาวสัน์โตปิ ภาเวย์ยาสิ. ปุน จปรํ ต๎วํ มหานาม ธัม์มํ อนุส์สเรย์ยาสิ ... สํฆํ อนุส์สเรย์ยาสิ ... อัต์ตโน สีลานิ อนุส์สเรย์ยาสิ ... อัต์ตโน จาคํ อนุส์สเรย์ยาสิ ... เทวตา อนุส์สเรย์ยาสิ "สัน์ติ เทวา จาตุม์มหาราชิกา, สัน์ติ เทวา ... ตาวต์-

ตริ. ยถารูปาย สัท์ธาย สมัน์นาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตัต์ถ อุป์ปัน์นา, มัย๎หัม์ปิ ตถารูปา สัท์ธา สํวิช์ชติ. ยถารูเปน สีเลน... สุเตน... จาเคน... ปัญ์ญาย สมัน์นาคตา ตา เทวตา อิโต จุตา ตัต์ถ อุป์ปัน์นา, มัย๎หัม์ปิ ตถารูปา ปัญ์ญา สํวิช์ชตีติ. ยัส๎มึ มหานาม สมเย อริยสาวโก อัต์ตโน จ ตาสัญ์จ เทวตานํ สัท์ธัญ์จ สีลัญ์จ สุตัญ์จ จาคัญ์จ ปัญ์ญัญ์จ อนุส์สรติ, เนวัส์ส ตัส๎มึ สมเย ราคปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โทสปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, น โมหปริยุฏ์ฐิตํ จิต์ตํ โหติ, อุชุคตเมวัส์ส ตัส๎มึ สมเย จิต์ตํ โหติ; เทวตา อารัพ์ภ อุชุคตจิต์โต โข ปน มหานาม อริยสาวโก ลภติ อัต์ถเวทํ, ลภติ ธัม์มเวทํ, ลภติ ธัม์มูปสัญ์หิตํ ปามุช์ชํ, ปมุทิตัส์ส ปีติ ชายติ, ปีติมนัส์ส กาโย ปัส์สัม์ภติ, ปัส์สัท์ธกาโย สุขํ เวทิยติ, สุขิโน จิต์ตํ สมาธิยติ. อิมํ โข ต๎วํ มหานาม เทวตานุส์สตึ คัจ์ฉัน์โตปิ ภาเวย์ยาสิ, ฐิโตปิ ภาเวย์ยาสิ, นิสิน์โนปิ ภาเวย์ยาสิ, สยาโนปิ ภาเวย์ยาสิ, กัม์มัน์ตํ อธิฏ์ฐหัน์โตปิ ภาเวย์ยาสิ, ปุต์ตสัม์พาธสยนํ อัช์ฌาวสัน์โตปิ ภาเวย์ยาสีติ.

๑๓ เอกํ สมยํ ภควา สัก์เกสุ วิหรติ กปิลวัต์ถุส๎มึ นิโค๎รธาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภควา สาวัต์ถิยํ วัส์สาวาสํ อุปคัน์ตุกาโม โหติ. อัส์โสสิ โข นัน์ทิโย สัก์โก "ภควา กิร สาวัต์ถิยํ วัส์สาวาสํ อุปคัน์ตุกาโมติ. อถโข นัน์ทิยัส์ส สัก์กัส์ส เอตทโหสิ "ยัน์นูนาหํปิ สาวัต์ถิยํ วัส์สาวาสํ อุปคัจ์เฉย์ยํ, ตัต์ถ กัม์มัน์ตัญ์เจว อธิฏ์ฐหิส์สามิ, ภควัน์ตัญ์จ ลัจ์ฉามิ กาเลน กาลํ ทัส์สนายาติ. อถโข ภควา สาวัต์ถิยํ วัส์สาวาสํ อุปคัจ์ฉิ. นัน์ทิโยปิ โข สัก์โก สาวัต์ถิยํ วัส์สาวาสํ อุปคัจ์ฉิ. ตัต์ถ กัม์มัน์ตัญ์เจว อธิฏ์ฐาย

ภควันตัญจ ลัจฉติ กาเลน กาลํ ทัสสนาย. เตน โข ปน สมเยน สัมพหุลา ภิกขู ภควโต จีวรกัมมํ กโรนติ "นิฏฐิตจีวโร ภควา เตมาสัจจเยน จาริกํ ปักกมิสสตีติ. อัสโสสิ โข นันทิโย สักโก "สัมพหุลา กิร ภิกขู ภควโต จีวรกัมมํ กโรนติ "นิฏฐิตจีวโร ภควา เตมาสัจจเยน จาริกํ ปักกมิสสตีติ. อถโข นันทิโย สักโก, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ อภิวาเทตวา เอกมันตํ นิสีทิ; เอกมันตํ นิสินโน โข นันทิโย สักโก ภควันตํ เอตทโวจ "สุตเมตํ ภันเต สัมพหุลา กิร ภิกขู ภควโต จีวรกัมมํ กโรนติ "นิฏฐิตจีวโร ภควา เตมาสัจจเยน จาริกํ ปักกมิสสตีติ. เตสํ โน ภันเต นานาวิหาเรหิ วิหรตํ เกน วิหาเรน วิหาตัพพันติ. สาธุ สาธุ นันทิย. เอตํ โข นันทิย ตุมหากํ ปติรูปํ กุลปุตตานํ, ยํ ตุมเห ตถาคตํ อุปสังกมิตวา ปุจเฉยยาถ "เตสํ โน ภันเต นานาวิหาเรหิ วิหรตํ เกน วิหาเรน วิหาตัพพันติ. สัทโธ โข นันทิย อาราธโก โหติ, โน อสัทโธ; สีลวา อาราธโก โหติ, โน ทุสสีโล; อารัทธวิริโย อาราธโก โหติ, โน กุสีโต; อุปัฏฐิตสติ อาราธโก โหติ, โน มุฏฐัสสติ; สมาหิโต อาราธโก โหติ, โน อสมาหิโต; ปัญญวา อาราธโก โหติ, โน ทุปปัญโญ. อิเมสุ โข เต นันทิย ฉสุ ธัมเมสุ ปติฏฐาย ปัญจสุ ธัมเมสุ อัชฌัตตํ สติ อุปัฏฐเปตัพพา. อิธ ตวํ นันทิย ตถาคตํ อนุสสเรยยาสิ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจรณสัมปันโน สุคโต โลกวิทู อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ สัตถา เทวมนุสสานํ พุทโธ ภควาติ. อิติ โข เต นันทิย ตถาคตํ อารัพภ อัชฌัตตํ สติ อุปัฏฐเปตัพพา.

ปุน จปรํ นันทิย ธัมมํ อนุสสเรยยาสิ "สวากขาโต ภควตา ธัมโม สันทิฏฐิโก อกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปนยิโก ปัจจัตตํ

เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ. อิติ โข เต นนฺทิย ธมฺมํ อารพฺภ อชฺฌตฺตํ สติ อุปฏฺฐเปตพฺพา.

ปุน จปรํ นนฺทิย กลฺยาณมิตฺเต อนุสฺสเรยฺยาสิ "ลาภา วต เม สุลทฺธํ วต เม, ยสฺส เม กลฺยาณมิตฺตา อนุกมฺปกา อตฺถกามา โอวาทกา อนุสาสิตาโรติ. อิติ โข เต นนฺทิย กลฺยาณมิตฺเต อารพฺภ อชฺฌตฺตํ สติ อุปฏฺฐเปตพฺพา.

ปุน จปรํ ตฺวํ นนฺทิย อตฺตโน จาคํ อนุสฺสเรยฺยาสิ "ลาภา วต เม สุลทฺธํ วต เม, โยหํ มจฺเฉรมลปริยุฏฺฐิตาย ปชาย วิคตมลมจฺเฉเรน เจตสา อคารํ อชฺฌาวสามิ มุตฺตจาโค ปยตปาณิ โวสฺสคฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโตติ. อิติ โข เต นนฺทิย จาคํ อารพฺภ อชฺฌตฺตํ สติ อุปฏฺฐเปตพฺพา.

ปุน จปรํ ตฺวํ นนฺทิย เทวตา อนุสฺสเรยฺยาสิ "ยา ตา เทวตา อติกฺกมฺเมว กพฬีการภกฺขานํ เทวตานํ สหพฺยตํ อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺนา, ตา กรณียํ อตฺตโน น สมนุปสฺสนฺติ กตสฺส วา ปฏิจฺจยํ. เสยฺยถาปิ นนฺทิย ภิกฺขุ อสมยวิมุตฺโต กรณียํ อตฺตโน น สมนุปสฺสติ กตสฺส วา ปฏิจฺจยํ. เอวเมว โข นนฺทิย ยา ตา เทวตา อติกฺกมฺเมว กพฬีการภกฺขานํ เทวานํ สหพฺยตํ อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนฺนา, ตา กรณียํ อตฺตโน น สมนุปสฺสนฺติ กตสฺส วา ปฏิจฺจยนฺติ. อิติ โข เต นนฺทิย เทวตา อารพฺภ อชฺฌตฺตํ สติ อุปฏฺฐาเปตพฺพา. อิเมหิ โข นนฺทิย เอกาทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อริยสาวโก ปชหเตว ปาปเก อกุสเล ธมฺเม น อุปาทิยติ. เสยฺยถาปิ นนฺทิย กุมฺโภ นิกฺกุชฺโช วนฺตํ ปจฺจาวมติ. เสยฺยถาปิ นนฺทิย ติณา อคฺคิ มุตฺโต ฑหนฺเตฺว คจฺฉติ, โน ทฑฺฒํ ปจฺจุทา

วัตตติ. เอวเมว โข นันทิย อิเมหิ เอกาทสหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต อริยสาวโก ปชหเตว ปาปเก อกุสเล ธัมเม น อุปาทิยตีติ.

๑๖ อถโข อายัส๎มา สุภูติ สัทเธน ภิกขุนา สัทธิ, เยน ภควา, เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา ภควันตํ อภิวาเท๎วา เอกมันตํ นิสีทิ. เอกมันตํ นิสินนํ โข อายัส๎มันตํ สุภูตึ ภควา เอตทโวจ "โก นาม อยํ สุภูติ ภิกขูติ ? สัทโธ นามายํ ภันเต ภิกขุ สัทธัสส อุปาสกัสส ปุตโต สัทธา อคาร๎สมา อนคาริยํ ปัพพชิโตติ. กัจจิ ปนายํ สุภูติ สัทโธ ภิกขุ สัทธัสส อุปาสกัสส ปุตโต สัทธา อคาร๎สมา อนคาริยํ ปัพพชิโต สันทิสสติ สัทธาปทาเนสูติ. เอตัสส ภควา กาโล, เอตัสส สุคต กาโล, ภควา สัทธัสส สัทธาปทานานิ ภาเสยย. อิทานาหํ ชานิสสามิ "ยทิ วา อยํ ภิกขุ สันทิสสติ สัทธาปทาเนสุ ยทิ วา โนติ. เตนหิ สุภูติ สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ ภาสิสสามีติ. "เอวํ ภันเตติ โข อายัส๎มา สุภูติ ภควโต ปัจจัสโสสิ. ภควา เอตทโวจ "อิธ สุภูติ ภิกขุ สีลวา โหติ, ปาติโมกขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสัมปันโน, อณุมัตเตสุ วัชเชสุ ภยทัสสาวี สมาทาย สิกขติ สิกขาปเทสุ. ยัมปิ สุภูติ ภิกขุ สีลวา โหติ. ฯเปฯ สมาทาย สิกขติ สิกขาปเทสุ: อิทัมปิ สุภูติ สัทธัสส สัทธาปทานํ โหติ.

ปุน จปรํ สุภูติ ภิกขุ พหุสสุโต โหติ สุตธโร สุตสันนิจโย, เย เต ธัมมา อาทิกัล๎ยาณา มัชเฌกัล๎ยาณา ปริโยสานกัล๎ยาณา สาตถํ สพ๎ยัญชนํ เกวลปริปุณณํ ปริสุทธํ พ๎รห๎มจริยํ อภิวทันติ, ตถารูปาสส ธัมมา พหุสสุตา โหนติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกขิตา ทิฏฐิยา สุปปฏิวิทธา. ยัมปิ สุภูติ

ภิกฺขุ พหุสฺสุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา; อิทมฺปิ สุภูติ สทฺธสฺส สทฺธาปทานํ โหติ.

ปุน จปรํ สุภูติ ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺโต โหติ กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโก. ยมฺปิ สุภูติ ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺโต โหติ กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโก: อิทมฺปิ สทฺธสฺส สทฺธาปทานํ โหติ.

ปุน จปรํ สุภูติ ภิกฺขุ สุวโจ โหติ โสวจสฺสกรเณหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ขโม ปทกฺขิณคฺคาหี อนุสาสนึ. ยมฺปิ สุภูติ ภิกฺขุ สุวโจ โหติ โสวจสฺสกรเณหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ขโม ปทกฺขิณคฺคาหี อนุสาสนึ: อิทมฺปิ สุภูติ สทฺธสฺส สทฺธาปทานํ โหติ.

ปุน จปรํ สุภูติ ภิกฺขุ ยานิ ตานิ สพฺรหฺมจารีนํ อุจฺจาวจานิ กึกรณียานิ, ตตฺถ ทกฺโข โหติ อนลโส ตตฺรุปายาย วีมํสาย สมนฺนาคโต อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํ. ยมฺปิ สุภูติ ภิกฺขุ ยานิ ตานิ สพฺรหฺมจารีนํ ฯเปฯ อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํ: อิทมฺปิ สุภูติ สทฺธสฺส สทฺธาปทานํ โหติ.

ปุน จปรํ สุภูติ ภิกฺขุ ธมฺมกาโม โหติ ปิยสมุทาหาโร อภิธมฺเม อภิวินเย อุฬารปามุชฺโช. ยมฺปิ สุภูติ ภิกฺขุ ธมฺมกาโม โหติ ปิยสมุทาหาโร อภิธมฺเม อภิวินเย อุฬารปามุชฺโช: อิทมฺปิ สุภูติ สทฺธสฺส สทฺธาปทานํ โหติ.

ปุน จปรํ สุภูติ ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหรติ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย กุสลานํ ธมฺมานํ อุปสมฺปทาย ถามวา ทฬฺหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตธุโร กุสเลสุ ธมฺเมสุ. ยมฺปิ สุภูติ ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหรติ ฯเปฯ อิทมฺปิ สุภูติ สทฺธสฺส สทฺธาปทานํ โหติ. ปุน จปรํ สุภูติ ภิกฺขุ จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, ยมฺปิ สุภูติ ภิกฺขุ จตุนฺนํ

ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี: อิทมฺปิ สุภูติ สทฺธสฺส สทฺธาปทานํ โหติ.

ปุน จปรํ สุภูติ ภิกฺขุ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ. เสยฺยถีทํ ? เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ติสฺโสปิ ชาติโย จตสฺโสปิ ชาติโย ปญฺจปิ ชาติโย ทสปิ ชาติโย วีสมฺปิ ชาติโย ตึสมฺปิ ชาติโย จตฺตาฬีสมฺปิ ชาติโย ปญฺญาสมฺปิ ชาติโย ชาติสตมฺปิ ชาติสหสฺสมฺปิ ชาติสตสหสฺสมฺปิ อเนเกปิ สํวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ วิวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ สํวฏฺฏวิวฏฺฏกปฺเป "อมุตฺราสึ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต, โส ตโต จุโต อมุตฺร อุทปาทึ, ตตฺราปาสึ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต; โส ตโต จุโต อิธูปปนฺโน"ติ; อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ. ยมฺปิ สุภูติ ภิกฺขุ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ. เสยฺยถีทํ ? เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ: อิทมฺปิ สุภูติ สทฺธสฺส สทฺธาปทานํ โหติ.

ปุน จปรํ สุภูติ ภิกฺขุ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ "อิเม วต โภนฺโต สตฺตา กายทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา วจีทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อุปวาทกา มิจฺฉาทิฏฺิกา มิจฺฉาทิฏฺิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปนฺนา; อิเม

วา ปน โภนฺโต สตฺตา กายสุจริเตน สมนฺนาคตา วจีสุจริเตน สมนฺนาคตา มโนสุจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกา สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปนฺนาติ: อิติ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมุปเค สตฺเต ปชานาติ. ยมฺปิ สุภูติ ภิกฺขุ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน ฯเปฯ ยถากมฺมุปเค สตฺเต ปชานาติ: อิทมฺปิ สุภูติ สทฺธสฺส สทฺธาปทานํ โหติ.

ปุน จปรํ สุภูติ ภิกฺขุ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ. ยมฺปิ สุภูติ ภิกฺขุ อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ: อิทมฺปิ สุภูติ สทฺธสฺส สทฺธาปทานํ โหตีติ.

เอวํ วุตฺเต อายสฺมา สุภูติ ภควนฺตํ เอตทโวจ "ยานิมานิ ภนฺเต ภควตา สทฺธสฺส สทฺธาปทานานิ ภาสิตานิ, สํวิชฺชนฺติ ตานิ อิมสฺส ภิกฺขุโน, อยญฺจ ภิกฺขุ เอเตสุ สนฺทิสฺสติ, อยํ ภนฺเต ภิกฺขุ สีลวา โหติ, ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน, อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ. อยํ ภนฺเต ภิกฺขุ พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปาสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา. อยํ ภนฺเต ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺโต กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโก. อยํ ภนฺเต ภิกฺขุ สุวโจ โสวจสฺสกรเณหิ

ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ขโม ปทัก์ขิณัค์คาหี อนุสาสนึ. อยํ ภัน์เต ภิก์ขุ ยานิ ตานิ สพ์รหฺมจารีนํ อุจ์จาวจานิ กึกรณียานิ, ตัต์ถ ทัก์โข โหติ อนลโส ตัต์รุปายาย วีมํสาย สมัน์นาคโต อลํ กาตุํ อลํ สํวิธาตุํ. อยํ ภัน์เต ภิก์ขุ ธัม์มกาโม โหติ ปิยสมุทาหาโร อภิธัม์เม อภิวินเย อุฬารปาโมช์โช. อยํ ภัน์เต ภิก์ขุ อารัท์ธวิริโย วิหรติ ถามวา ทัฬ์หปรัก์กโม อนิก์ขิต์ตธุโร กุสเลสุ ธัม์เมสุ. อยํ ภัน์เต ภิก์ขุ จตุน์นํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏ์ฐธัม์มสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจ์ฉลาภี อกสิรลาภี. อยํ ภัน์เต ภิก์ขุ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ. เสย์ยถีทํ ? เอกัม์ปิ ชาติํ เท์วปิ ชาติโย ฯเปฯ อิติ สาการํ สอุท์เทสํ อเนกวิหิตํ ปุพ์เพนิวาสํ อนุส์สรติ. อยํ ภัน์เต ภิก์ขุ ทิพ์เพน จัก์ขุนา วิสุท์เธน อติก์กัน์ตมานุสเกน ฯเปฯ ยถากัม์มุปเค สัต์เต ปชานาติ. อยํ ภัน์เต ภิก์ขุ อาสวานํ ขยา ฯเปฯ สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. ยานิมานิ ภัน์เต ภควตา สัท์ธัส์ส สัท์ธาปทานานิ ภาสิตานิ, สํวิช์ชัน์ติ ตานิ อิมัส์ส ภิก์ขุโน, อยัญ์จ ภิก์ขุ เอเตสุ สัน์ทิส์สติ. สาธุ สาธุ สุภูติ. เตนหิ ต์วํ สุภูติ อิมินา สัท์เธน ภิก์ขุนา สัท์ธึ วิหเรย์ยาสิ. ยทา จ ต์วํ สุภูติ อากํเขย์ยาสิ ตถาคตํ ทัส์สนาย อิมินา จ สัท์เธน ภิก์ขุนา สัท์ธึ อุปสังกเมย์ยาสิ ตถาคตํ ทัส์สนายาติ.

๑๕ เมต์ตาย ภิก์ขเว เจโตวิมุต์ติยา อาเสวิตาย ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วัต์ถุกตาย อนุฏ์ฐิตาย ปริจิตาย สุสมารัท์ธาย เอกาทสานิสํสา ปาฏิกังขา. กตเม เอกาทส ? สุขํ สุปติ, สุขํ ปฏิพุช์ฌติ, น ปาปกํ สุปินํ ปัส์สติ, มนุส์สานํ ปิโย โหติ, อมนุส์สานํ ปิโย โหติ, เทวตา รัก์ขัน์ติ, นาส์ส อัค์คิ วา วิสํ วา

สตฺถํ วา กมติ, ตุวฏฺฏํ จิตฺตํ สมาธิยติ, มุขวณฺโณ วิปฺปสีทติ, อสมฺมูฬฺโห กาลํ กโรติ, อุตฺตรึ อปฺปฏิวิชฺฌนฺโต พฺรหฺมโลกูปโค โหติ. เมตฺตาย ภิกฺขเว เจโตวิมุตฺติยา อาเสวิตาย ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฏฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย อิเม เอกาทสานิสํสา ปาฏิกงฺขาติ.

๑๖ เอกํ สมยํ อายสฺมา อานนฺโท เวสาลิยํ วิหรติ เวฬุวคามเก. เตน โข ปน สมเยน ทสโม คหปติ อฏฺฐกนาคโร ปาตลิปุตฺตํ อนุปฺปตฺโต โหติ เกนจิเทว กรณีเยน. อถโข ทสโม คหปติ อฏฺฐกนาคโร, เยน กุกฺกุฏาราโม, เยน อญฺญตโร ภิกฺขุ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ "กหํ นุ โข ภนฺเต อายสฺมา อานนฺโท เอตรหิ วิหรติ, ทสฺสนกามา หิ มยํ ภนฺเต อายสฺมนฺตํ อานนฺทนฺติ. เอโส คหปติ อายสฺมา อานนฺโท เวสาลิยํ วิหรติ เวฬุวคามเกติ. อถโข ทสโม คหปติ อฏฺฐกนาคโร ปาตลิปุตฺเต ตํ กรณียํ ตีเรตฺวา, เยน เวสาลิเวฬุวคามโก, เยนายสฺมา อานนฺโท, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ; เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ทสโม คหปติ อฏฺฐกนาคโร อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ "อตฺถิ นุ โข ภนฺเต อานนฺท เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน เอกธมฺโม สมฺมทกฺขาโต, ยตฺถ ภิกฺขุโน อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโต อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ วิมุจฺจติ, อปริกฺขีณา วา อาสวา ปริกฺขยํ คจฺฉนฺติ, อนนุปฺปตฺตํ วา อนุตฺตรํ โยคกฺเขมํ อนุปาปุณาตีติ. อตฺถิ คหปติ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน เอกธมฺโม สมฺมทกฺขาโต, ยตฺถ ภิกฺขุโน อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโต อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ วิมุจฺจติ,

อปริก์ขีณา วา อาสวา ปริก์ขยํ คัจ์ฉัน์ติ, อนนุป๎ปัต์ตํ วา อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาติ. กตโม ปน ภัน์เต อานัน์ท เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน เอกธัม์โม สัม์มทัก์ขาโต, ยัต์ถ ภิก์ขุโน อัป๎ปมัต์ตัส์ส อาตาปิโน ปหิตัต์ตัส์ส วิหรโต อวิมุต์ตํ วา จิต์ตํ วิมุจ์จติ, อปริก์ขีณา วา อาสวา ปริก์ขยํ คัจ์ฉัน์ติ, อนนุป๎ปัต์ตํ วา อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาติ. อิธ คหปติ ภิก์ขุ วิวิจ์เจว กาเมหิ วิวิจ์จ อกุสเลหิ ธัม์เมหิ สวิตัก์กํ สวิจารํ วิเวกชํ ปีติสุขํ ปฐมํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. โส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อิทํ โข ปฐมํ ฌานํ อภิสํขตํ อภิสัญ์เจตยิตํ, ยํ โข ปน กิญ์จิ อภิสํขตํ อภิสัญ์เจตยิตํ, ตทนิจ์จํ นิโรธธัม์มัน์ติ ปชานาติ. โส ตัต์ถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, เตเนว ธัม์มราเคน ตาย ธัม์มนัน์ทิยา ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริก์ขยา โอปปาติโก โหติ ตัต์ถ ปรินิพ์พายี อนาวัต์ติธัม์โม ตัส์มา โลกา; อยํ โข คหปติ เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน เอกธัม์โม สัม์มทัก์ขาโต, ยัต์ถ ภิก์ขุโน อัป๎ปมัต์ตัส์ส อาตาปิโน ปหิตัต์ตัส์ส วิหรโต อวิมุต์ตํ วา จิต์ตํ วิมุจ์จติ, อปริก์ขีณา วา อาสวา ปริก์ขยํ คัจ์ฉัน์ติ, อนนุป๎ปัต์ตํ วา อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาติ.

ปุน จปรํ คหปติ ภิก์ขุ วิตัก์กวิจารานํ วูปสมา อัช์ฌัต์ตํ สัม์ปสาทนํ เจตโส เอโกทิภาวํ อวิตัก์กํ อวิจารํ สมาธิชํ ปีติสุขํ ทุติยํ ฌานํ... ตติยํ ฌานํ... จตุต์ถํ ฌานํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. โส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อิทัม์ปิ โข จตุต์ถํ ฌานํ อภิสํขตํ อภิสัญ์เจตยิตํ, ยํ โข ปน กิญ์จิ อภิสํขตํ อภิสัญ์เจตยิตํ, ตทนิจ์จํ นิโรธธัม์มัน์ติ

ปชานาติ. โส ตตฺถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, เตเนว ธมฺมราเคน ตาย ธมฺมนนฺทิยา ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ ตตฺถ ปรินิพฺพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา; อยมฺปิ โข คหปติ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน เอกธมฺโม สมฺมทกฺขาโต, ยตฺถ ภิกฺขุโน อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโต อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ วิมุจฺจติ, อปริกฺขีณา วา อาสวา ปริกฺขยํ คจฺฉนฺติ, อนนุปฺปตฺตํ วา อนุตฺตรํ โยคกฺเขมํ อนุปาปุณาติ.

ปุน จปรํ คหปติ ภิกฺขุ เมตฺตาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริตฺวา วิหรติ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุตฺถํ. อิติ อุทฺธมโธ ติริยํ สพฺพธิ สพฺพตฺตตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ, เมตฺตาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเณน อเวเรน อพฺยาปชฺเฌน ผริตฺวา วิหรติ. โส อิติ ปฏิสญฺจิกฺขติ "อยมฺปิ โข เมตฺตาเจโตวิมุตฺติ อภิสงฺขตา อภิสญฺเจตยิตา, ยํ ปน กิญฺจิ อภิสงฺขตํ อภิสญฺเจตยิตํ, ตทนิจฺจํ นิโรธธมฺมนฺติ ปชานาติ. โส ตตฺถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, เตเนว ธมฺมราเคน ตาย ธมฺมนนฺทิยา ปญฺจนฺนํ โอรมฺภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกฺขยา โอปปาติโก โหติ ตตฺถ ปรินิพฺพายี อนาวตฺติธมฺโม ตสฺมา โลกา; อยมฺปิ โข คหปติ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน เอกธมฺโม สมฺมทกฺขาโต, ยตฺถ ภิกฺขุโน อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโต อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ วิมุจฺจติ, อปริกฺขีณา วา อาสวา ปริกฺขยํ คจฺฉนฺติ, อนนุปฺปตฺตํ วา อนุตฺตรํ โยคกฺเขมํ อนุปาปุณาติ. ภิกฺขุ กรุณาสหคเตน เจตสา··· มุทิตาสหคเตน เจตสา··· อุเปกฺขาสหคเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ผริตฺวา วิหรติ, ตถา ทุติยํ, ตถา ตติยํ, ตถา จตุตฺถํ, อิติ อุทฺธมโธ

ติริยํ สัพพธิ สัพพัตตตาย สัพพาวันตํ โลกํ, อุเปกขาสหคเตน เจตสา วิปุเลน มหัคคเตน อัปปมาเณน อเวเรน อพยาปัชเฌน ผริตวา วิหรติ. โส อิติ ปฏิสัญจิกขติ "อยัมปิ โข อุเปกขาเจโตวิมุตติ อภิสงขตา อภิสัญเจตยิตา, ยํ โข ปน กิญจิ อภิสงขตํ อภิสัญเจตยิตํ, ตทนิจจํ นิโรธธัมมันติ ปชานาติ. โส ตัตถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, เตเนว ธัมมราเคน ตาย ธัมม-นันทิยา ปัญจันนํ โอรัมภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกขยา โอปปาติโก โหติ ตัตถ ปรินิพพายี อนาวัตติธัมโม ตัสมา โลกา; อยัมปิ โข คหปติ เตน ภควตา ชานตา ปัสสตา อรหตา สัมมาสัมพุทเธน เอกธัมโม สัมมทักขาโต, ยัตถ ภิกขุโน อัปปมัตตัสส อาตาปิโน ปหิตัตตัสส วิหรโต อวิมุตตํ วา จิตตํ วิมุจจติ, อปริกขีณา วา อาสวา ปริกขยํ คัจฉันติ, อนนุปปัตตํ วา อนุตตรํ โยคักเขมํ อนุปาปุณาติ.

ปุน จปรํ คหปติ ภิกขุ สัพพโส รูปสัญญานํ สมติกกมา ปฏิฆสัญญานํ อัตถังคมา นานัตตสัญญานํ อมนสิการา "อนันโต อากาโสติ อากาสานัญจายตนํ อุปสัมปัชช วิหรติ. โส อิติ ปฏิสัญจิกขติ "อยัมปิ โข อากาสานัญจายตนสมาปัตติ อภิสงขตา อภิสัญเจตยิตา, ยํ โข กิญจิ อภิสงขตํ อภิสัญเจตยิตํ ตทนิจจํ นิโรธธัมมันติ ปชานาติ. โส ตัตถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, เตเนว ธัมมราเคน ตาย ธัมมนันทิยา ปัญจันนํ โอรัมภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริกขยา โอปปาติโก โหติ ตัตถ ปรินิพพายี อนาวัตติธัมโม ตัสมา โลกา; อยัมปิ โข คหปติ เตน ภควตา ชานตา ปัสสตา อรหตา สัมมาสัมพุทเธน เอกธัมโม

สัม์มทัก์ขาโต, ยัต์ถ ภิก์ขุโน อัป์ปมัต์ตัส์ส อาตาปิโน ปหิตัต์ตัส์ส วิหรโต อวิมุต์ตํ วา จิต์ตํ วิมุจ์จติ, อปริก์ขีณา วา อาสวา ปริก์ขยํ คัจ์ฉัน์ติ, อนนุป์ปัต์ตํ วา อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาติ. ปุน จปรํ คหปติ ภิก์ขุ สัพ์พโส อากาสานัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "อนัน์ตํ วิญ์ญาณัน์ติ วิญ์ญาณัญ์จายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. สัพ์พโส วิญ์ญาณัญ์จายตนํ สมติก์กัม์ม "นัต์ถิ กิญ์จีติ อากิญ์จัญ์ญายตนํ อุปสัม์ปัช์ช วิหรติ. โส อิติ ปฏิสัญ์จิก์ขติ "อยัม์ปิ โข อากิญ์จัญ์ญายตนสมาปัต์ติ อภิสํขตา อภิสัญ์เจตยิตา, ยํ โข กิญ์จิ อภิสํขตํ อภิสัญ์เจตยิตํ, ตทนิจ์จํ นิโรธธัม์มัน์ติ ปชานาติ. โส ตัต์ถ ฐิโต อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ; โน เจ อาสวานํ ขยํ ปาปุณาติ, เตเนว ธัม์มราเคน ตาย ธัม์มนัน์ทิยา ปัญ์จัน์นํ โอรัม์ภาคิยานํ สํโยชนานํ ปริก์ขยา โอปปาติโก โหติ ตัต์ถ ปรินิพ์พายี อนาวัต์ติธัม์โม ตัส์มา โลกา; อยัม์ปิ. โข คหปติ เตน ภควตา ชานตา ปัส์สตา อรหตา สัม์มาสัม์พุท์เธน เอกธัม์โม สัม์มทัก์ขาโต, ยัต์ถ ภิก์ขุโน อัป์ปมัต์ตัส์ส อาตาปิโน ปหิตัต์ตัส์ส วิหรโต อวิมุต์ตํ วา จิต์ตํ วิมุจ์จติ, อปริก์ขีณา วา อาสวา ปริก์ขยํ คัจ์ฉัน์ติ อนนุป์ปัต์ตํ วา อนุต์ตรํ โยคัก์เขมํ อนุปาปุณาตีติ.

เอวํ วุต์เต ทสโม คหปติ อัฏ์ฐกนาคโร อายัส์มัน์ตํ อานัน์ทํ เอตทโวจ "เสย์ยถาปิ ภัน์เต อานัน์ท ปุริโส เอกํ นิธิมุขํ คเวสัน์โต สกิเทว เอกาทส นิธิมุขานิ อธิคัจ์เฉย์ย; เอวเมว โข อหํ ภัน์เต เอกํ อมตท์วารํ คเวสัน์โต สกิเทว เอกาทสัน์นํ อมตท์วารานํ อลัต์ถํ สวนาย. เสย์ยถาปิ ภัน์เต ปุริสัส์ส อคารํ เอกาทสท์วารํ โส ตัส์มึ อคาเร อาทิต์เต เอกเมเกน ท์วาเรน สัก์กุเณย์ย อัต์ตานํ โสต์ถึ กาตุํ; เอวเมว โข อหํ ภัน์เต อิเมสํ เอกาทสัน์นํ อมตท์วารานํ เอกเมเกน อมตท์วาเรน สัก์กุณิส์สามิ

อัต์ตานํ โสต์ถึ กาตุํ. อิเม หิ นาม ภัน์เต อัญ์ญติต์ถิยา อาจริยัส์ส อาจริยธนํ ปริเยสิส์สัน์ติ, กึ ปนาหํ อายัส์มโต อานัน์ทัส์ส ปูชํ กริส์สามีติ. อถโข ทสโม คหปติ อัฏ์ฐกนาคโร เวสาลิกัญ์จ ปาฏลิปุต์ตกัญ์จ ภิก์ขุสํฆํ สัน์นิปาตาเปต์วา ปณีเตน ขาทนีเยน โภชนีเยน สหัต์ถา สัน์ตัป์เปสิ สัม์ปวาเรสิ, เอกเมกัญ์จ ภิก์ขุํ ปัจ์เจกทุส์สยุเคน อัจ์ฉาเทสิ อายัส์มัน์ตัญ์จ อานัน์ทํ ติจีวเรน, อายัส์มโต จ อานัน์ทัส์ส ปัญ์จสตํ วิหารํ การาเปสีติ.

๑๗ เอกาทสหิ ภิก์ขเว อังเคหิ สมัน์นาคโต โคปาลโก อภัพ์โพ โคคณํ ปริหริตุํ ผาติกาตุํ. กตเมหิ เอกาทสหิ? อิธ ภิก์ขเว โคปาลโก น รูปัญ์ญู โหติ, น ลัก์ขณกุสโล โหติ, น อาสาฏิกํ สาเฏตา โหติ, น วณํ ปฏิจ์ฉาเทตา โหติ, น ธูมํ กัต์ตา โหติ, น ติต์ถํ ชานาติ, น ปีตํ ชานาติ, น วีถึ ชานาติ, น โคจรกุสโล โหติ, อนวเสสโทหี โหติ, เย เต อุสภา โคปิตโร โคปรินายกา, เต น อติเรกปูชาย ปูเชตา โหติ; อิเมหิ โข ภิก์ขเว เอกาทสหิ อังเคหิ สมัน์นาคโต โคปาลโก อภัพ์โพ โคคณํ ปริหริตุํ ผาติกาตุํ; เอวเมว โข ภิก์ขเว เอกาทสหิ ธัม์เมหิ สมัน์นาคโต ภิก์ขุ อภัพ์โพ อิมัส์มึ ธัม์มวินเย วุฑ์ฒึ วิรุฬ์หึ เวปุล์ลํ อาปัช์ชิตุํ. กตเมหิ เอกาทสหิ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น รูปัญ์ญู โหติ, น ลัก์ขณกุสโล โหติ, น อาสาฏิกํ สาเฏตา โหติ, น วณํ ปฏิจ์ฉาเทตา โหติ, น ธูมํ กัต์ตา โหติ, น ติต์ถํ ชานาติ, น ปีตํ ชานาติ, น วีถึ ชานาติ, น โคจรกุสโล โหติ, อนวเสสโทหี โหติ, เย เต ภิก์ขู เถรา รัต์ตัญ์ญู จิรปัพ์พชิตา สํฆปิตโร สํฆปรินายกา, เต น อติเรกปูชาย ปูเชตา โหติ. กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น รูปัญ์ญู โหติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ยํกิญ์จิ รูปํ

จตฺตาริ จ มหาภูตานิ จตุนฺนญฺจ มหาภูตานํ อุปาทายรูปนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ น รูปญฺญู โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น ลกฺขณกุสโล โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ "กมฺมลกฺขโณ พาโล, กมฺมลกฺขโณ ปณฺฑิโตติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ; เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ น ลกฺขณกุสโล โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น อาสาฏิกํ สาเฏตา โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อุปฺปนฺนํ กามวิตกฺกํ อธิวาเสติ น ปชหติ น วิโนเทติ น พฺยนฺตีกโรติ น อนภาวํ คเมติ. อุปฺปนฺนํ พฺยาปาทวิตกฺกํ… อุปฺปนฺนํ วิหึสาวิตกฺกํ… อุปฺปนฺนุปฺปนฺเน ปาปเก อกุสเล ธมฺเม อธิวาเสติ น ปชหติ น วิโนเทติ น พฺยนฺตีกโรติ น อนภาวํ คเมติ; เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ น อาสาฏิกํ สาเฏตา โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น วณํ ปฏิจฺฉาเทตา โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขุนา รูปํ ทิสฺวา นิมิตฺตคฺคาหี โหติ อนุพฺยญฺชนคฺคาหี, ยตฺวาธิกรณเมนํ จกฺขุนฺทฺริยํ อสํวุตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยุํ, ตสฺส สํวราย น ปฏิปชฺชติ, น รกฺขติ จกฺขุนฺทฺริยํ, จกฺขุนฺทฺริเย น สํวรํ อาปชฺชติ. โสเตน สทฺทํ สุตฺวา… ฆาเนน คนฺธํ ฆายิตฺวา… ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา… กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสิตฺวา… มนสา ธมฺมํ วิญฺญาย นิมิตฺตคฺคาหี โหติ อนุพฺยญฺชนคฺคาหี ยตฺวาธิกรณเมนํ มนินฺทฺริยํ อสํวุตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยุํ; ตสฺส สํวราย น ปฏิปชฺชติ, น รกฺขติ มนินฺทฺริยํ, มนินฺทฺริเย น สํวรํ อาปชฺชติ; เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ น วณํ ปฏิจฺฉาเทตา โหติ.

กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น ธูมํ กตฺตา โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ยถาสุตํ ยถาปริยตฺตํ ธมฺมํ วิตฺถาเรน ปเรสํ เทเสตา โหติ; เอวํ โข

ภิก์ขเว ภิก์ขุ ธูมํ กัต์ตา โหติ. กถัญ์ จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น ติต์ถํ ชานาติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ เย เต ภิก์ขู พหุส์สุตา อาคตาคมา ธัม์มธรา วินยธรา มาติกาธรา, เต กาเลน กาลํ อุปสัง์กมิต์วา น ปริปุจ์ฉติ น ปริปัญ์หติ "อิทํ ภัน์เต กถํ, อิมัส์ส โก อัต์โถติ. ตัส์ส เต อายัส์มัน์โต อวิวฏัญ์เจว น วิวรัน์ติ, อนุต์ตานีกตัญ์จ น อุต์ตานีกโรน์ติ, อเนกวิหิเตสุ กํขัฏ์ฐานิเยสุ ธัม์เมสุ กังขํ น ปฏิวิโนเทน์ติ; เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ น ติต์ถํ ชานาติ.

กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น ปีตํ ชานาติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ ตถาคตัป์ปเวทิเต ธัม์มวินเย เทสิยมาเน น ลภติ อัต์ถเวทํ, น ลภติ ธัม์มเวทํ, น ลภติ ธัม์มูปสัญ์หิตํ ปามุช์ชํ; เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ ปีตํ น ชานาติ.

กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น วีถึ ชานาติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อริยํ อัฏ์ฐังคิกํ มัค์คํ ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ, เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ น วีถึ ชานาติ.

กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ น โคจรกุสโล โหติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ จัต์ตาโร สติปัฏ์ฐาเน ยถาภูตํ นัป์ปชานาติ; เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ น โคจรกุสโล โหติ.

กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ อนวเสสโทหี โหติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ สัท์ธา คหปติกา อภิหัฏ์ฐุํ ปวาเรน์ติ จีวรปิณ์ฑปาตเสนาสนคิลานปัจ์จยเภสัช์ชปริก์ขาเรน. ตัต์ร ภิก์ขเว ภิก์ขุ มัต์ตํ น ชานาติ ปฏิค์คหณาย; เอวํ โข ภิก์ขเว ภิก์ขุ อนวเสสโทหี โหติ.

กถัญ์จ ภิก์ขเว ภิก์ขุ เย เต ภิก์ขู เถรา รัต์ตัญ์ญู จิรปัพ์พชิตา สํฆปิตโร สํฆปรินายกา, เต น อติเรกปูชาย ปูเชตา โหติ? อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ เย เต ภิก์ขู เถรา รัต์ตัญ์ญู จิรปัพ์พชิตา สํฆปิตโร สํฆปรินายกา, เตสุ น เมต์ตํ กายกัม์มํ ปัจ์จุปัฏ์ฐาเปติ

อาวีเจว รโห จ, น เมตฺตํ วจีกมฺมํ... น เมตฺตํ มโนกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐาเปติ อาวีเจว รโห จ; เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ เย เต ภิกฺขู เถรา รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิตา สํฆปิตโร สํฆปรินายกา เต น อติเรกปูชาย ปูเชตา โหติ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว เอกาทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อภพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิตุํ.

เอกาทสหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต โคปาลโก ภพฺโพ โคคณํ ปริหริตุํ ผาติกาตุํ. กตเมหิ เอกาทสหิ? อิธ ภิกฺขเว โคปาลโก รูปญฺญู โหติ, ลกฺขณกุสโล โหติ, อาสาฏิกํ สาเฏตา โหติ, วณํ ปฏิจฺฉาเทตา โหติ, ธูมํ กตฺตา โหติ, ติตฺถํ ชานาติ, ปีตํ ชานาติ, วีถึ ชานาติ, โคจรกุสโล โหติ, สาวเสสโทหี โหติ, เย เต อุสภา โคปิตโร โคปรินายกา, เต อติเรกปูชาย ปูเชตา โหติ, อิเมหิ โข ภิกฺขเว เอกาทสหิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต โคปาลโก ภพฺโพ โคคณํ ปริหริตุํ ผาติกาตุํ, เอวเมว โข ภิกฺขเว เอกาทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ภพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิตุํ. กตเมหิ เอกาทสหิ? อิธ ภิกฺขุ รูปญฺญู โหติ, ลกฺขณกุสโล โหติ, อาสาฏิกํ สาเฏตา โหติ, วณํ ปฏิจฺฉาเทตา โหติ, ธูมํ กตฺตา โหติ, ติตฺถํ ชานาติ, ปีตํ ชานาติ, วีถึ ชานาติ, โคจรกุสโล โหติ, สาวเสสโทหี โหติ, เย เต ภิกฺขู เถรา รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิตา สํฆปิตโร สํฆปรินายกา, เต อติเรกปูชาย ปูเชตา โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ รูปญฺญู โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ยงฺกิญฺจิ รูปํ "จตฺตาริ จ มหาภูตานิ จตุนฺนญฺจ มหาภูตานํ อุปาทายรูปนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ; เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ รูปญฺญู โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ลกฺขณกุสโล โหติ?

อิธ ภิกขเว ภิกขุ "กัมมลักขโณ พาโล, กัมมลักขโณ ปัณฑิโตติ ยถาภูตํ ปชานาติ, เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ ลักขณกุสโล โหติ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ อาสาฏิกํ สาเฏตา โหติ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ อุปปันนํ กามวิตักกํ นาธิวาเสติ ปชหติ วิโนเทติ พยันตีกโรติ อนภาวํ คเมติ, อุปปันนํ พยาปาทวิตักกํ... อุปปันนํ วิหิงสาวิตักกํ... อุปปันนุปปันเน ปาปเก อกุสเล ธัมเม นาธิวาเสติ ปชหติ วิโนเทติ พยันตีกโรติ อนภาวํ คเมติ. เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ อาสาฏิกํ สาเฏตา โหติ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ วณํ ปฏิจฉาเทตา โหติ? อิธ ภิกขุ ภิกขเว จักขุนา รูปํ ทิสวา น นิมิตตัคคาหี โหติ นานุพยัญชนัคคาหี, ยัตวาธิกรณเมนํ จักขุนทริยํ อสํวุตํ วิหรันตํ อภิชฌาโทมนัสสา ปาปกา อกุสลา ธัมมา อันวาสสเวยยุํ; ตัสส สํวราย ปฏิปัชชติ, รักขติ จักขุนทริยํ, จักขุนทริเย สํวรํ อาปัชชติ. โสเตน สัททํ สุตวา... ฆาเนน คันธํ ฆายิตวา... ชิวหาย รสํ สายิตวา... กาเยน โผฏฐัพพํ ผุสิตวา... มนสา ธัมมํ วิญญาย น นิมิตตัคคาหี โหติ นานุพยัญชนัคคาหี ยัตวาธิกรณเมนํ มนินทริยํ อสํวุตํ วิหรันตํ อภิชฌาโทมนัสสา ปาปกา อกุสลา ธัมมา อันวาสสเวยยุํ; ตัสส สํวราย ปฏิปัชชติ, รักขติ มนินทริยํ, มนินทริเย สํวรํ อาปัชชติ; เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ วณํ ปฏิจฉาเทตา โหติ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ ธูมํ กัตตา โหติ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ ยถาสุตํ ยถาปริยัตตํ ธัมมํ วิตถาเรน ปเรสํ เทเสตา โหติ. เอวํ โข ภิกขเว ภิกขุ ธูมํ กัตตา โหติ. กถัญจ ภิกขเว ภิกขุ ติตถํ ชานาติ? อิธ ภิกขเว ภิกขุ เย เต ภิกขู พหุสสุตา อาคตาคมา ธัมมธรา วินยธรา มาติกาธรา เต กาเลน กาลํ อุปสังกมิตวา ปริปุจฉติ. "อิทํ ภันเต กถํ, อิมัสส โก

อตฺโถติ. ตสฺส เต อายสฺมนฺโต อวิวฏฺฏญฺเญว วิวรนฺติ, อนุตฺตา-
นีกตญฺจ อุตฺตานีกโรนฺติ, อเนกวิหิเตสุ กงฺขฏฺฐานิเยสุ ธมฺเมสุ
กงฺขํ วิโนเทนฺติ ปฏิวิโนเทนฺติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ติตฺถํ
ชานาติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปีตํ ชานาติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย เทสิยมาเน ลภติ อตฺถเวทํ, ลภติ ธมฺมเวทํ,
ลภติ ธมฺมูปสญฺหิตํ ปามุชฺชํ; เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปีตํ ชานาติ. กถญฺจ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ วีถึ ชานาติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ
มคฺคํ ยถาภูตํ ปชานาติ; เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ วีถึ ปชานาติ.
กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โคจรกุสโล โหติ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน ยถาภูตํ ปชานาติ; เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ
โคจรกุสโล โหติ. กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สาวเสสโทหี โหติ? อิธ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ สทฺธา คหปติกา อภิหฏฺฐุํ ปวาเรนฺติ จีวรปิณฺฑปา-
ตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาเรน, ตตฺร ภิกฺขุ มตฺตํ ชานาติ
ปฏิคฺคหณาย; เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สาวเสสโทหี โหติ. กถญฺจ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ เย เต ภิกฺขู เถรา รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิตา
สํฆปิตโร สํฆปริณายกา, เต อติเรกปูชาย ปูเชตา โหติ? อิธ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ เย เต ภิกฺขู เถรา รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิตา สํฆปิตโร
สํฆปริณายกา, เตสุ เมตฺตํ กายกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐาเปติ อาวิเจว
รโห จ, เมตฺตํ วจีกมฺมํ... เมตฺตํ มโนกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐาเปติ อาวิเจว
รโห จ. เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ เย เต ภิกฺขู เถรา รตฺตญฺญู
จิรปพฺพชิตา สํฆปิตโร สํฆปริณายกา เต อติเรกปูชาย ปูเชตา
โหติ; อิเมหิ โข ภิกฺขเว เอกาทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ
ภพฺโพ อิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฑฺฒึ วิรูฬฺหึ เวปุลฺลํ อาปชฺชิตุนฺติ.

๑๘ อถโข สมฺพหุลา ภิกฺขู เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา

ภควัน์ตํ อภิวาเท็ต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทึสุ; เอกมัน์ตํ นิสิน์นา โข เต ภิก์ขู ภควัน์ตํ เอตทโวจุํ "สิยา นุ โข ภัน์เต ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อัส์ส, น อาปัส์มึ อาโปสัญ์ญี อัส์ส, น เตชัส์มึ เตโชสัญ์ญี อัส์ส, น วายัส์มึ วาโยสัญ์ญี อัส์ส; น อากาสานัญ์จายตเน อากาสานัญ์จายตนสัญ์ญี อัส์ส, น วิญ์ญาณัญ์จายตเน วิญ์ญาณัญ์จายตนสัญ์ญี อัส์ส, น อากิญ์จัญ์ญายตเน อากิญ์จัญ์ญายตนสัญ์ญี อัส์ส, น เนวสัญ์ญานา-สัญ์ญายตเน เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนสัญ์ญี อัส์ส; น อิธโลเก อิธโลกสัญ์ญี อัส์ส, น ปรโลเก ปรโลกสัญ์ญี อัส์ส, ยมิทํ ทิฏ์ฐํ สุตํ มุตํ วิญ์ญาตํ ปัต์ตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตัต์ราปิ น สัญ์ญี อัส์ส; สัญ์ญี จ ปน อัส์สาติ. สิยา ภิก์ขเว ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อัส์ส, ฯเปฯ ยมิทํ ทิฏ์ฐํ สุตํ มุตํ วิญ์ญาตํ ปัต์ตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตัต์ราปิ น สัญ์ญี อัส์ส; สัญ์ญี จ ปน อัส์สาติ. ยถากถํ ปน ภัน์เต สิยา ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อัส์ส, ฯเปฯ ยมิทํ ทิฏ์ฐํ สุตํ มุตํ วิญ์ญาตํ ปัต์ตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตัต์ราปิ น สัญ์ญี อัส์ส, สัญ์ญี จ ปน อัส์สาติ. อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอวํสัญ์ญี โหติ "เอตํ สัน์ตํ, เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สัพ์พสํขารสมโถ สัพ์พูปธิปฏินิส์สัค์โค ตัณ์หัก์ขโย วิราโค นิโรโธ นิพ์พานัน์ติ. เอวํ โข สิยา ภิก์ขเว ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อัส์ส, น อาปัส์มึ อาโปสัญ์ญี อัส์ส, น เตชัส์มึ เตโชสัญ์ญี อัส์ส, น วายัส์มึ วาโยสัญ์ญี อัส์ส; น อากาสานัญ์-จายตเน อากาสานัญ์จายตนสัญ์ญี อัส์ส, น วิญ์ญาณัญ์จายตเน

วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญี อสฺส, น อากิญฺจญฺญายตเน อากิญฺจญฺญายตนสญฺญี อสฺส, น เนวสญฺญานาสญฺญายตเน เนวสญฺญานาสญฺญายตนสญฺญี อสฺส; น อิธโลเก อิธโลกสญฺญี อสฺส, น ปรโลเก ปรโลกสญฺญี อสฺส, ยมิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตตฺราปิ น สญฺญี อสฺส; สญฺญี จ ปน อสฺสาติ.

๑๙ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "สิยา นุ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสญฺญี อสฺส, น อาปสฺมึ อาโปสญฺญี อสฺส, น เตชสฺมึ เตโชสญฺญี อสฺส, น วายสฺมึ วาโยสญฺญี อสฺส; น อากาสานญฺจายตเน อากาสานญฺจายตนสญฺญี อสฺส, น วิญฺญาณญฺจายตเน วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญี อสฺส, น อากิญฺจญฺญายตเน อากิญฺจญฺญายตนสญฺญี อสฺส, น เนวสญฺญานาสญฺญายตเน เนวสญฺญานาสญฺญายตนสญฺญี อสฺส, น อิธโลเก อิธโลกสญฺญี อสฺส, น ปรโลเก ปรโลกสญฺญี อสฺส, ยมิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตตฺราปิ น สญฺญี อสฺส; สญฺญี จ ปน อสฺสาติ. ภควํมูลกา โน ภนฺเต ธมฺมา ภควํเนตฺติกา ภควํปฏิสรณา, สาธุ วต ภนฺเต ภควนฺตํเยว ปฏิภาตุ เอตสฺส ภาสิตสฺส อตฺโถ, ภควโต สุตฺวา ภิกฺขู ธาเรสฺสนฺตีติ. เตนหิ ภิกฺขเว สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ, ภาสิสฺสามีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "สิยา ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสญฺญี อสฺส, ฯเปฯ ยมิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตตฺราปิ น สญฺญี อสฺส; สญฺญี จ ปน อสฺสาติ, ยถากถํ ปน ภนฺเต สิยา ภิกฺขุโน

ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อัส์ส, ฯเปฯ ยมิทํ ทิฏ์ฐํ สุตํ มุตํ วิญ์ญาตํ ปัต์ตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตัต๎ราปิ น สัญ์ญี อัส์ส; สัญ์ญี จ ปน อัส์สาติ. อิธ ภิก์ขเว ภิก์ขุ เอวํสัญ์ญี โหติ "เอตํ สัน์ตํ, เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สัพ์พสํขารสมโถ สัพ์พูปธิปฏินิส์สัค์โค ตัณ๎หัก์ขโย วิราโค นิโรโธ นิพ์พานัน์ติ. เอวํ โข ภิก์ขเว สิยา ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อัส์ส, น อาปัส๎มิํ อาโปสัญ์ญี อัส์ส, น เตชัส๎มิํ เตโชสัญ์ญี อัส์ส, น วายัส๎มิํ วาโยสัญ์ญี อัส์ส; น อากาสานัญ์จายตเน อากาสานัญ์จายตนสัญ์ญี อัส์ส, น วิญ์ญาณัญ์จายตเน วิญ์ญาณัญ์จายตนสัญ์ญี อัส์ส, น อากิญ์จัญ์ญายตเน อากิญ์จัญ์ญายตนสัญ์ญี อัส์ส, น เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนสัญ์ญี อัส์ส; น อิธโลเก อิธโลกสัญ์ญี อัส์ส, น ปรโลเก ปรโลกสัญ์ญี อัส์ส, ยมิทํ ทิฏ์ฐํ สุตํ มุตํ วิญ์ญาตํ ปัต์ตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตัต๎ราปิ น สัญ์ญี อัส์ส; สัญ์ญี จ ปน อัส์สาติ.

๒๐ อถโข สัม์พหุลา ภิก์ขู เยนายัส๎มา สาริปุต์โต, เตนุปสังกมิํสุ; อุปสังกมิต๎วา อายัส๎มตา สาริปุต์เตน สัท์ธิํ สัม์โมทิํสุ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต๎วา เอกมัน์ตํ นิสีทิํสุ; เอกมัน์ตํ นิสิน์นา โข เต ภิก์ขู อายัส๎มัน์ตํ สาริปุต์ตํ เอตทโวจุํ "สิยา นุ โข อาวุโส สาริปุต์ต ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อัส์ส, น อาปัส๎มิํ อาโปสัญ์ญี อัส์ส, น เตชัส๎มิํ เตโชสัญ์ญี อัส์ส, น วายัส๎มิํ วาโยสัญ์ญี อัส์ส; น อากาสานัญ์จายตเน อากาสานัญ์จายตนสัญ์ญี อัส์ส, น วิญ์ญาณัญ์จายตเน วิญ์ญาณัญ์จายตนสัญ์ญี อัส์ส, น อากิญ์จัญ์ญายตเน อากิญ์จัญ์ญาย-

ตนสัญฺญี อัสฺส, น เนวสัญฺญานาสัญฺญายตเน เนวสัญฺญานาสัญฺญา-ยตนสัญฺญี อัสฺส; น อิธโลเก อิธโลกสัญฺญี อัสฺส, น ปรโลเก ปรโลกสัญฺญี อัสฺส, ยมิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตตฺราปิ น สัญฺญี อัสฺส; สัญฺญี จ ปน อัสฺสาติ. สิยา อาวุโส ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญฺญี อัสฺส ฯเปฯ ยมิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตตฺราปิ น สัญฺญี อัสฺส; สัญฺญี จ ปน อัสฺสาติ. ยถากถํ ปนาวุโส สาริปุตฺต สิยา ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญฺญี อัสฺส ฯเปฯ ยมิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตตฺราปิ น สัญฺญี อัสฺส; สัญฺญี จ ปน อัสฺสาติ. อิธ อาวุโส ภิกฺขุ เอวํ สัญฺญี โหติ "เอตํ สนฺตํ, เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สัพฺพสงฺขารสมโถ สัพฺพูปธิปฏินิสฺสัคฺโค ตณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานนฺติ. เอวํ โข อาวุโส สิยา ภิกฺขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญฺญี อัสฺส, น อาปัสฺมึ อาโปสัญฺญี อัสฺส, น เตชัสฺมึ เตโชสัญฺญี อัสฺส, น วายัสฺมึ วาโยสัญฺญี อัสฺส; น อากาสานัญฺจายตเน อากาสานัญฺจายตนสัญฺญี อัสฺส, น วิญฺญาณัญฺจายตเน วิญฺญาณัญฺจายตนสัญฺญี อัสฺส, น อากิญฺจัญฺญายตเน อากิญฺจัญฺญายตนสัญฺญี อัสฺส, น เนวสัญฺญานาสัญฺญายตเน เนวสัญฺญานาสัญฺญายตนสัญฺญี อัสฺส; น อิธโลเก อิธโลกสัญฺญี อัสฺส, น ปรโลเก ปรโลกสัญฺญี อัสฺส, ยมิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตตฺราปิ น สัญฺญี อัสฺส; สัญฺญี จ ปน อัสฺสาติ.

๒๑ ตตฺร โข อายัสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู อามนฺเตสิ "สิยา นุ โข

อาวุโส ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อัส์ส, น อาปัส์มึ อาโปสัญ์ญี อัส์ส, น เตชัส์มึ เตโชสัญ์ญี อัส์ส, น วายัส์มึ วาโยสัญ์ญี อัส์ส; น อากาสานัญ์จายตเน อากาสานัญ์จายตนสัญ์ญี อัส์ส, น วิญ์ญาณัญ์จายตเน วิญ์ญาณัญ์จายตนสัญ์ญี อัส์ส, น อากิญ์จัญ์ญายตเน อากิญ์จัญ์ญายตนสัญ์ญี อัส์ส, น เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตเน เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนสัญ์ญี อัส์ส; น อิธโลเก อิธโลกสัญ์ญี อัส์ส, น ปรโลเก ปรโลกสัญ์ญี อัส์ส, ยมิทํ ทิฏ์ฐํ สุตํ มุตํ วิญ์ญาตํ ปัต์ตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตัต์ราปิ น สัญ์ญี อัส์ส, สัญ์ญี จ ปน อัส์สาติ. ทูรโตปิ โข มยํ อาวุโส อาคัจ์เฉย์ยาม อายัส์มโต สาริปุต์ตัส์ส สัน์ติเก เอตัส์ส ภาสิตัส์ส อัต์ถมัญ์ญาตุํ, สาธุ วตายัส์มัน์ตํเยว สาริปุต์ตํ ปฏิภาตุ เอตัส์ส ภาสิตัส์ส อัต์โถ. อายัส์มโต สาริปุต์ตัส์ส สุต์วา ภิก์ขู ธาเรส์สัน์ตีติ. เตนหาวุโส ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ ภาสิส์สามีติ. "เอวมาวุโสติ โข เต ภิก์ขู อายัส์มโต สาริปุต์ตัส์ส ปัจ์จัส์โสสุํ. อายัส์มา สาริปุต์โต เอตทโวจ "สิยา อาวุโส ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อัส์ส ฯเปฯ ยมิทํ ทิฏ์ฐํ สุตํ มุตํ วิญ์ญาตํ ปัต์ตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตัต์ราปิ น สัญ์ญี อัส์ส; สัญ์ญี จ ปน อัส์สาติ. ยถากถํ ปนาวุโส สาริปุต์ต สิยา ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสัญ์ญี อัส์ส, ฯเปฯ ยมิทํ ทิฏ์ฐํ สุตํ มุตํ วิญ์ญาตํ ปัต์ตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตัต์ราปิ น สัญ์ญี อัส์ส; สัญ์ญี จ ปน อัส์สาติ. อิธ อาวุโส ภิก์ขุ เอวํสัญ์ญี โหติ "เอตํ สัน์ตํ, เอตํ ปณีตํ, ยทิทํ สัพ์พสํขารสมโถ สัพ์พูปธิปฏินิส์สัค์โค ตัณ์หัก์ขโย วิราโค นิโรโธ นิพ์พานัน์ติ. เอวัม์ปิ โข อาวุโส สิยา ภิก์ขุโน ตถารูโป สมาธิ-

ปฏิลาโภ, ยถา เนว ปฐวิยํ ปฐวีสญฺญี อสฺส, น อาปสฺมึ อาโป-สญฺญี อสฺส, น เตชสฺมึ เตโชสญฺญี อสฺส, น วายสฺมึ วาโยสญฺญี อสฺส; น อากาสานญฺจายตเน อากาสานญฺจายตนสญฺญี อสฺส, น วิญฺญาณญฺจายตเน วิญฺญาณญฺจายตนสญฺญี อสฺส, น อากิญฺจญฺ-ญายตเน อากิญฺจญฺญายตนสญฺญี อสฺส, น เนวสญฺญานาสญฺญายตเน เนวสญฺญานาสญฺญายตนสญฺญี อสฺส; น อิธโลเก อิธโลกสญฺญี อสฺส, น ปรโลเก ปรโลกสญฺญี อสฺส, ยมิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสิตํ อนุวิจริตํ มนสา, ตตฺราปิ น สญฺญี อสฺส; สญฺญี จ ปน อสฺสาติ.

ทุติยวคฺโค ทุติโย.

ตสฺสุทฺทานํ

เทฺว มหานามา จ นนฺทิเยน สุภูตินา จ เมตฺตา ทสโม
โคปาลโก ขตฺตาโร จ สมาธิโนติ.

เอกาทสหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคโต โคปาลโก อภพฺโพ โคคณํ ปริหริตุํ ผาติกาตุํ. กตเมหิ เอกาทสหิ? อิธ ภิกฺขเว โคปาลโก น รูปญฺญู โหติ, น ลกฺขณกุสโล โหติ, น อาสาฏิกํ สาเฏตา โหติ, น วณํ ปฏิจฺฉาเทตา โหติ, น ธูมํ กตฺตา โหติ, น ติตฺถํ ชานาติ, น ปีตํ ชานาติ, น วีถึ ชานาติ น โคจรกุสโล โหติ, อนวเสสโทหี โหติ, เย เต อุสภา โคปิตโร โคปริณายกา, เต น อติเรกปูชาย ปูเชตา โหติ, อิเมหิ โข ภิกฺขเว เอกาทสหิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต โคปาลโก อภพฺโพ โคคณํ ปริหริตุํ ผาติกาตุํ; เอวเมว โข ภิกฺขเว เอกาทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อภพฺโพ จกฺขุสฺมึ อนิจฺจานุปสฺสี วิหริตุํ. ฯเปฯ อภพฺโพ จกฺขุสฺมึ ทุกฺขานุปสฺสี วิหริตุํ. อภพฺโพ จกฺขุสฺมึ อนตฺตานุปสฺสี วิหริตุํ. อภพฺโพ จกฺขุสฺมึ

ขยานุปัสสี วิหริตุํ. อภัพโพ จักขุสมึ วยานุปัสสี วิหริตุํ. อภัพโพ จักขุสมึ วิราคานุปัสสี วิหริตุํ. อภัพโพ จักขุสมึ นิโรธานุปัสสี วิหริตุํ. อภัพโพ จักขุสมึ ปฏินิสสัคคานุปัสสี วิหริตุํ. อภัพโพ โสตสมึ. ฆานัสมึ. ชิวหาย. กายัสมึ. มนัสมึ. รูเปสุ. สัทเทสุ. คันเธสุ. รเสสุ. โผฏฐัพเพสุ. ธัมเมสุ. จักขุวิญญาเณ. โสตวิญญาเณ. ฆานวิญญาเณ. ชิวหาวิญญาเณ. กายวิญญาเณ. มโนวิญญาเณ. จักขุสัมผัสเส. โสตสัมผัสเส. ฆานสัมผัสเส. ชิวหาสัมผัสเส. กายสัมผัสเส มโนสัมผัสเส. จักขุสัมผัสสชาย เวทนาย. โสตสัมผัสสชาย เวทนาย. ฆานสัมผัสสชาย เวทนาย. ชิวหาสัมผัสสชาย เวทนาย. กายสัมผัสสชาย เวทนาย. มโนสัมผัสสชาย เวทนาย. รูปสัญญาย. สัททสัญญาย. คันธสัญญาย. รสสัญญาย. โผฏฐัพพสัญญาย. ธัมมสัญญาย. รูปสัญเจตนาย. สัททสัญเจตนาย. คันธสัญเจตนาย. รสสัญเจตนาย. โผฏฐัพพสัญเจตนาย. ธัมมสัญเจตนาย. รูปตัณหาย. สัททตัณหาย. คันธตัณหาย. รสตัณหาย. โผฏฐัพพตัณหาย. ธัมมตัณหาย. รูปวิตักเก. สัททวิตักเก. คันธวิตักเก. รสวิตักเก. โผฏฐัพพวิตักเก. ธัมมวิตักเก. รูปวิจาเร. สัททวิจาเร. คันธวิจาเร. รสวิจาเร. โผฏฐัพพวิจาเร. ธัมมวิจาเร. อนิจจานุปัสสี วิหริตุํ. ทุกขานุปัสสี วิหริตุํ. อนัตตานุปัสสี วิหริตุํ. ขยานุปัสสี วิหริตุํ. วยานุปัสสี วิหริตุํ. วิราคานุปัสสี วิหริตุํ. นิโรธานุปัสสี วิหริตุํ. ปฏินิสสัคคานุปัสสี วิหริตุนติ.

เอกาทสหิ ภิกขเว อังเคหิ สมันนาคโต โคปาลโก ภัพโพ โคคณํ ปริหริตุํ ผาตีกาตุํ. กตเมหิ เอกาทสหิ ? อิธ ภิกขเว โคปาลโก รูปัญญู โหติ. ฯ เปฯ เอวเมว โข ภิกขเว เอกาทสหิ ธัมเมหิ สมันนาคโต ภิกขุ ภัพโพ จักขุสมึ อนิจจานุปัสสี วิหริตุํ ฯ เปฯ ปฏินิสสัคคานุปัสสี วิหริตุนติ. ราคัสส ภิกขเว

อภิญฺญาย เอกาทส ธมฺมา ภาเวตพฺพา. กตเม เอกาทส ? ปฐมชฺฌานํ ทุติยชฺฌานํ ตติยชฺฌานํ จตุตฺถชฺฌานํ เมตฺตาเจโตวิมุตฺติ กรุณาเจโตวิมุตฺติ มุทิตาเจโตวิมุตฺติ อุเปกฺขาเจโตวิมุตฺติ อากาสานญฺจายตนํ วิญฺญาณญฺจายตนํ อากิญฺจญฺญายตนํ. ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย อิเม เอกาทส ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ.

ราคสฺส ภิกฺขเว อภิญฺญาย ปริญฺญาย ปริกฺขยาย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏินิสฺสคฺคาย อิเม เอกาทส ธมฺมา ภาเวตพฺพา. โทสสฺส โมหสฺส โกธสฺส อุปนาหสฺส มกฺขสฺส ปฬาสสฺส อิสฺสาย มจฺฉริยสฺส มายาย สาเฐยฺยสฺส ถมฺภสฺส สารมฺภสฺส มานสฺส มทสฺส ปมาทสฺส อภิญฺญาย ปริญฺญาย ปริกฺขยาย ปหานาย ขยาย วยาย วิราคาย นิโรธาย จาคาย ปฏินิสฺสคฺคาย อิเม เอกาทส ธมฺมา ภาเวตพฺพาติ. อิทมโวจ ภควา. อตฺตมนา เต ภิกฺขู ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทุนฺติ.

นวสุตฺตสหสฺสานิ, ภิยฺโย ปญฺจสตานิ จ
สตฺตปญฺญาสสุตฺตนฺตา, อังคุตฺตรสมายุตาติ.

เอกาทสกนิปาโต นิฏฺฐิโต..